

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 63

46'ncı Birleşim
11 Şubat 2021 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	9
II.- GELEN KÂĞITLAR	16
III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	38
<i>A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI</i>	<i>38:41</i>
1.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Kahramanmaraş ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 101'inci yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması	38:39
2.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'ın, 2021 yılının Afyonkarahisar'da Aile Yılı ilan edilmesine ilişkin gündem dışı konuşması	39:40
3.- Konya Milletvekili Hacı Ahmet Özdemir'in, üç ayların başlamasına ilişkin gündem dışı konuşması	40:41

IV.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Millî Uzay Programı'nın başlıca hedeflerinin 2023 yılında Ay'a sert iniş ve 2028 yılında yumuşak iniş yapmak, uydu üretimini tek çatı altında toplamak, uzay limanı kurmak, 1 Türk vatandaşını bilimsel misyon için uzaya göndermek olduğuna, programın ülke ve tüm insanlık için hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması 41
- 2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin ili Murgul ilçesi Damar köyünde içme suyunun aşırı derecede kirlendiğine, Eti Bakır AŞ'nin atık barajında sızıntı olduğuna dair tereddütler olduğuna, bölgede siyanür havuzu kurulmasıyla ilgili çalışmaların durdurulmasını bir kez daha rica ettiğine ilişkin açıklaması 41
- 3.- Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, pandemi döneminde bile iktidardan yeterli desteği alamayan çiftçinin traktörüne bile haciz işlemi uygulandığına, çiftçileri üretimde tutmak ve rahatlatmak için Tarım Kredi Kooperatiflerine ve bankalara olan borçlarının faizsiz uzun vadeli yapılandırılması gerektiğine ilişkin açıklaması 41:42
- 4.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, vefatının 6'ncı yılında Özgecan Aslan'ı rahmetle andıklarına, kadına yönelen şiddet dalgasının, masum canlara kasteden canice saldırıların son bulmasını dilediğine ilişkin açıklaması 42
- 5.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, dört yıldır İzmir Şakran Kadın Kapalı Cezaevinde bulunan Ceylan Bozkurt ve Didar Bozdağ'ın cezaları bitmesine rağmen tahliye edilmediklerine, iktidarın infaz paketini siyasi muhalifler üstünde siyasi kırım amacıyla uyguladığına ilişkin açıklaması 42
- 6.- Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz'ın, gıda fiyatlarındaki artışın önemli sebeplerinden birisinin yaş sebze ve meyvenin üreticiden tüketiciye ulaşmaya kadar yaşanan kayıplar olduğuna, zincir marketlerin sorumsuz satış politikaları ve bunlara imkân sağlayan yerel yönetimlerin pazarcılık ve manavlık sektörünün yok olma aşamasına gelmesine sebep olduğuna ilişkin açıklaması 42:43
- 7.- Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman'ın, 13 Şubat Erzincan ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümüne ilişkin açıklaması 43
- 8.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyonuyla ülkenin uzayda da yerini almasını sağlayacaklarına, hayallerini gerçekleştirme yolunda kararlı adımlar atmaya devam edeceklerine ilişkin açıklaması 43
- 9.- Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, Malatya ilinde 425 bin hektar tarım alanının 218 bin hektardan fazlasının sulanabilir arazi olduğuna, sulama birliklerinin fiyat artışlarının durdurulması gerektiğine, Covid-19 pandemi süreci dikkate alınarak çiftçilerin sulama birliklerine olan borçlarına acil bir yapılandırma yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması 43

- 10.- Mersin Milletvekili Olcaý Kılavuz'un, şehit askerler Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler, Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan'ı ve Hakk'ın rahmetine kavuşan Türk milliyetçisi Kerküklü Nejdet Koçak'ın ablası Nezahat Koçak'ı rahmetle andığına ilişkin açıklaması 44
- 11.- Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, Karayolları Genel Müdürlüğünde çalışan 16 bine yakın işçinin farklı farklı ücret aldığına, iş barışını bozan bu adaletsiz ücretlendirme sorununun bir an önce çözülmesi gerektiğine ilişkin açıklaması 44
- 12.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Adana ilinde birçok ilçede elektrik sorunu yaşandığına, elektrik kesintilerinin uzaktan eğitim alan çocukların eğitim alması önünde en büyük engellerden biri olduğuna, çiftçi ve seracıların da elektrik kesintilerinden dolayı büyük kayıplar yaşadığına, bu sorunun çözülmesi için yetkilileri göreve çağırdığına ilişkin açıklaması 44
- 13.- Muğla Milletvekili Mürsel Alban'ın, soru önermesine gelen cevaba göre Muğla ilinde 138 adet jeotermal kaynak arama başvurusu yapılmış olduğuna, "jeotermal" adı altında doğanın talan edilmesine karşı olduklarına ilişkin açıklaması 45
- 14.- Amasya Milletvekili Mustafa Tuncer'in, "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." prensibinden yola çıkılarak, pandemi nedeniyle kapatılan mekânların kurallara uygun olarak tekrar açılmasına, açılmayacaksa tüm esnafa asgari şartlarda geçinebilecekleri aylık yardımı yapılmasının kaçınılmaz olduğuna ilişkin açıklaması 45
- 15.- Erzincan Milletvekili Burhan Çakır'ın, Peñçe Kartal-2 Operasyonu'nda şehit olan kahraman Mehmetçiklere Allah'tan rahmet dilediğine, 13 Şubat Erzincan ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümünde bu güzide şehri emanet edenleri rahmetle andığına ilişkin açıklaması 45
- 16.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Peñçe Kartal-2 Harekâtı'nda şehit olan Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun ve Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan'a Allah'tan rahmet dilediğine, vefatının yıl dönümünde Özgecan Aslan'ı rahmetle andığına, kadına düşman olan zihniyetle mücadelenin sonuna kadar devam edeceğini kamuoyuna ilan ettiğine, Kadri Enis Berberoğlu'nun milletvekili haklarına yeniden kavuşmasını temin eden hususun aslında uygulamadan kaynaklanan bir eksikliğin giderilmesi bakımından önemli olduğuna, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Anayasa Mahkemesini birbiriyle çatışan kurumlar olarak göstermenin doğru bir yaklaşım olmadığına, bu konuda bir an önce bir yasal düzenleme yapılmasının Meclisin görevleri arasında olduğuna, Kadri Enis Berberoğlu'na geçmiş olsun dediğine ve CHP Grubuna da hayırlı olmasını temenni ettiğine ilişkin açıklaması 47

17.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, PKK, KCK ve diğer terörist unsurları etkisiz hâle getirmek, Irak'ın kuzeyinden gelecek terör saldırılarını bertaraf etmek için 10/2/2021 günü Pençe Kartal-2 Harekâtı başlatıldığına, operasyonda şehit olan Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan, Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun ve Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'i rahmetle andığına, operasyona katılan güvenlik güçlerine başarılar dilediğine, vefatının yıl dönümünde Özgecan Aslan'ı rahmetle andığına, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince Kadri Enis Berberoğlu hakkında fezleke düzenlenmesine karar verilmesinin yani Kadri Enis Berberoğlu şu an hâlâ faal bir milletvekiliymiş gibi değerlendirilmesinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yasama organına yapılan büyük bir saygısızlık olduğuna, Meclisin bu konuda gerekli düzenlemeleri ivedilikle yapmasının önemli olduğuna, şu anda yapılan işlemin günü kurtarmaya yönelik olduğuna ilişkin açıklaması

47:49

18.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Kadri Enis Berberoğlu'yla ilgili yaşanan hukuksuzluğun Anayasa Mahkemesinden dönmesini memnuniyetle karşıladıklarını ve Meclise tekrar hoş geldiniz dediğine, aynı gün vekilliği düşürülen Musa Farisoğulları ve Leyla Güven'in başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından reddedildiğine, çifte standart meselesinin bu tarihî günde bir kez daha ortaya çıktığına, her 2 vekilin de hâlâ halkın vekili olduğuna, RTÜK tarafından Halk TV, KRT, FOX TV ve Tele1 ile Habertürk'e yeni cezalar verildiğine, RTÜK'ün iktidarın halkın sesini kısmak için kullanılan bir sopa konumuna düştüğüne, kamuda kadrolu personel yerine sözleşmeli personel çalıştırılmasının bu döneme damgasını vuran meselelerden biri olduğuna; 4,8 milyon kamu personelinin 2 milyon 970 bininin kadrolu, 502 bininin ise sözleşmeli olarak görev yaptığına, iktidarın işçilerin kadro taleplerine rağmen hiçbir adım atmadığına, esnek çalışma modelinin bir istismara, bir sömürüye dönüştüğüne, Van ilinde VEDAŞ'ın elektrik sayaçlarını direklerle taşımasıyla birlikte faturaların 2'ye, 3'e katlandığına, bu konuda gerekli çalışmaların yapılmasını istediklerine ilişkin açıklaması

49:50

19.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, okunan Başkanlık tezkeresiyle İstanbul Milletvekili Kadri Enes Berberoğlu'na karşı yapılan bir hak gasbının ortadan kaldırıldığına, Anayasa Mahkemesi kararlarının hukukiliğini ve bağlayıcılığını tartışmanın Meclisin işi olmadığına, Meclisin bu konuyla ilgili net bir yasal düzenleme yapması zorunluluğunun bu örnek olayla ortaya çıktığına, demokrasilerde temel hak ve özgürlüklerin önünde hiç kimsenin, hele hele mahkemelerin engel olmamasını dilediğine ilişkin açıklaması

51

20.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Irak'ın kuzeyinde başlatılan Pençe Kartal-2 Harekâtı sırasında şehit olan Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan ve Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'e Allah'tan rahmet dilediğine, Kadri Enis Berberoğlu'yla ilgili konunun bir hukuki bir de siyasi tarafı olduğuna, Anayasa Mahkemesinin kararına bağlı olarak işleyen bir süreç olduğuna, hukukun

- kendi mecrasında yürüttüğüne, okunan kararın esasa ilişkin olmadığına, usuli bir işlem olduğuna, MİT tırları dosyasında diğer tarafların ceza aldığına, Kadri Enis Berberoğlu'nun da vekillikle ilgili dokunulmazlık tartışması olduğu için tekrar yargılanmasına kararı verildiğine, dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili tezkere geldiğinde Genel Kurulun karar vereceğine, okunan mahkeme kararının baş tacı olduğuna, hukukun gereğinin yapıldığına ilişkin açıklaması 52:53
- 21.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, kendilerine karşı, hiçbir yargı kararı olmadan, saldırı ve terörize etme söyleminin her yerde devam ettiğine, Parlamentoda 3 milletvekilinin milletvekilliğinin düşürüldüğüne, Kadri Enis Berberoğlu'nun geri döndüğüne, Leyla Güven ve Musa Farisoğulları'nın şu anda hapiste olduğuna, Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve İdris Baluken'in de niye cezaevinde olduğunun sorgulanması gerektiğine, ayrımcılığın en temel hak ihlallerinden biri olduğuna, bu ayrımcılıkla mücadele edeceklerine, ülkede halkların gerçekten kardeş olması için her şeyden önce eşit olması gerektiğine, buradaki günahın sadece iktidar partisinin olmadığına ilişkin açıklaması 56:57
- 22.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Irak'ta operasyon sırasında Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan, Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'in kaybedildiğine, artık şehit haberlerini duymak istemediklerine, bunun için devletin bu konuda gerçekten bütüncül tedbirler alması gerektiğine, Meclisin taziye dileme işlevinden daha önemli işlevleri olduğunu düşündüğüne, şehitlere Allah'tan rahmet dilediğine, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 57:58
- 23.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 58
- 24.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, kayyum uygulamalarını teşhir etmeye devam edeceklerine, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kayyumunun Ergani ve Bismil ilçelerinde yaklaşık maliyeti 22 milyon 710 bin TL olan 2 adet yatılı kız Kur'an kursu inşa edeceğine, Diyarbakır İl Müftülüğünün talebiyle bu kursların yapımı gerçekleştirildiği hâlde bu kursların yapımının neden Diyanet İşleri Başkanlığının karşılamadığını sorduğuna, bu projelerde Sayıştay raporlarına da yansıyan çok ciddi yolsuzluklar olduğuna, vefatının yıl dönümünde Özgecan Aslan ve katledilen bütün kadınları saygıyla andıklarına ilişkin açıklaması 78
- 25.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, Kahramanmaraş Milletvekili Ahmet Özdemir'in 224 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 79
- 26.- Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü'nün, Kahramanmaraş Milletvekili Ahmet Özdemir'in 224 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 79:80

27.- Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın 219 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 127:128

28.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, tüm partilerin konuşmacılarının Kamu Denetçiliği Kurumunun çok kıymetli çalışmaları yaptığını ifade ettiğine, bu hafta 13 uluslararası sözleşme ve 3 komisyon raporunun görüşüldüğüne, katkı sağlayan herkese teşekkür etmeyi bir borç bildiğine ilişkin açıklaması 128:129

29.- Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 129

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI 46,58

A) TEZKERELER 46,58

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/2/2021 tarihli yazısı ile TBMM Başkanlığına bildirilen mahkeme kararıyla İstanbul Milletvekili Kadri Enis Berberoğlu hakkında verilen ve 4/6/2020 tarihli 95'inci Birleşimde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine sunulan kesin hükmün ortadan kalktığına ilişkin tezkeresi (3/1518) 46

2.- Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1519) 58

VI.- SATAŞMALARLA İLİŞKİN KONUŞMALAR 53,109

1.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklama sırasında zımnen İstanbul Milletvekili Kadri Enis Berberoğlu'na sataşması nedeniyle konuşması 53:54

2.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında AK PARTİ'ye sataşması nedeniyle konuşması 54:55

3.- Siirt Milletvekili Meral Danış Betaş'ın, Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'ın 219 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasında HDP'ye sataşması nedeniyle konuşması 109:110

- 4.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında MHP'ye sataşması nedeniyle konuşması 110:111
- 5.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında HDP'ye sataşması nedeniyle konuşması 111:112
- 6.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında MHP'ye sataşması nedeniyle tekraren konuşması 112:114
- 7.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında HDP'ye sataşması nedeniyle tekraren konuşması 114:115

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

59,80,115,129

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

59:78,80:109,115:127,129

1.- CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, İstanbul Milletvekili Nurettin Canikli ve 45 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir ve 20 Milletvekilinin, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt ve 20 Milletvekilinin, Giresun Milletvekili Necati Tıgılı ve 20 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, MHP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün; Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümününin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 224)

59:78,80

2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 23 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Nabi Avcı ve 37 Milletvekilinin, Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 27 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 22 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Binali Yıldırım ve 34 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Arzu Erdem ve 19 Milletvekilinin; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/38, 466, 494, 536, 978, 983, 984) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 214)

81:101

3.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 30 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Hülya Nergis ve 22 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 32 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 200)

101

4.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 28 Milletvekilinin, Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 24 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 32 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasın Öztürk ve 20 Milletvekilinin, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 21 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ankara Milletvekili Arife Polat Düzgün ve 23 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve 34 Milletvekilinin, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 19 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasın Öztürk ve 20 Milletvekilinin; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 199)

101

5.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 31 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Hatay Milletvekili Hacı Bayram Türkoğlu ve 24 Milletvekilinin, CHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/361, 405, 406, 407, 410) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159)

102

6.- 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/3) (S. Sayısı: 219)

103:109,115:127,129

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.01'de açılarak dört oturum yaptı.

Balıkesir Milletvekili Fikret Şahin, 7 Şubat 1923 günü Atatürk'ün Balıkesir Zağnos Paşa Camii hutbe konuşmasına,

Ankara Milletvekili Zeynep Yıldız, Millî Uzak Programı'na,

Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu, Yunus Emre'nin Ölümünün 700'üncü Yıl Dönümünü Anma ve Türkçe Yılı'na,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz, Türk gençliğinin eğitim hakkını sağlamak ve mağduriyetlerin giderilmesi için öğrenci affı getirilmesinin yerinde olacağına, ehliyetlerine el konulmuş, pandemi sürecinde zor günler yaşayan ve ekmeğini şoförlük yaparak kazananlara ehliyet affı çıkarılmasının da talepler arasında olduğuna,

Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın, Sultan II. Abdülhamit Han'ı vefatının 103'üncü yıl dönümünde rahmetle andıklarına,

Iğdır Milletvekili Yaşar Karadağ, Iğdır ilinin yaklaşık 1,5 milyon küçükbaş hayvan varlığıyla ülkede ilk sıralarda yer aldığına, hayvanların yüzde 85'inin çevre illerden yayla kiralalanarak otlatıldığına, kiralama usul ve esaslarının merkezden yürütülmesi ve kiralama süresinin bir yıldan beş yıla çıkarılmasının Tarım ve Orman Bakanlığından beklentileri olduğuna,

Adana Milletvekili Orhan Sümer, pandemi sürecinde tarım sektöründe sorunların içinden çıkılmaz duruma gelindiğine, ödeyemedikleri borçları nedeniyle çiftçilerin tarlalarına, traktörlerine, hayvanlarına haciz uygulandığına, çiftçi kredilerine ve borçlarına acilen yapılandırma getirilmesi, faizlerin silinmesi, borçların anaparası üzerinden taksitlendirilmesi gerektiğine,

Erzincan Milletvekili Burhan Çakır, Sultan II. Abdülhamit Han'ı vefatının 103'üncü yıl dönümünde rahmet ve minnetle yâd ettiğine,

Mersin Milletvekili Baki Şimşek, pandemi şartlarında çiftçilerin ve hayvancılıkla uğraşanların özellikle girdi maliyetlerinden dolayı çok ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğuna, Tarım ve Orman Bakanlığının buna mutlaka bir çözüm üretmesi ve çiftçilerin 2021 yılı desteklerinin pandemi şartlarından dolayı erken ödenmesi gerektiğine, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri borçlarına da mutlaka yapılandırma istediklerine,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, çiftçinin zor şartlarda tohumu toprakla buluşturma çabasında olduğuna, tohum, ilaç, gübre ve elektrikteki fiyat artışlarından dolayı zor durumda olduğuna, iktidarın çiftçi ve besiciler için gerekli destekleri sağlamamasının gıda güvenliği açısından risk yaratan bir durum olduğuna,

Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz, gübre fiyatlarındaki artışın çiftçinin üretimine sekte vurmasının yanında gıda fiyatlarında ve gıda enflasyonunda da aşırı artışa sebep olacağına, çiftçilere destek olması gereken Tarım Kredi Kooperatifleri ve GÜBRETAS'ın borsa oyuncusu olmanın peşine düştüğüne,

Mersin Milletvekili Hacı Özkan, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kamuoyuyla paylaştığı Millî Uzak Programı'nın millete ve ülkeye hayırlı olmasını dilediğine,

Muğla Milletvekili Burak Erbay, Boğaziçi Üniversitesine dışarıdan birinin rektör olarak atanmasına tepki olarak anayasal haklarını kullanan öğrencilerin terörist ilan edildiklerine, gençlerin ülkelerinde gelecek görmedikleri için yurt dışına gitmeyi düşündüğüne ve AKP iktidarının bunun sorumlusu olduğuna, ülkeyi uzay çağına taşıyacak gençlerin gözaltına alınıp tutuklandığına,

İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 2020 yılı bilançosuna göre AİHM'nin iş yükünün önemli bölümünü, Rusya'dan sonra, Türkiye'den giden başvuruların oluşturduğuna, ülke hakkında açıklanan 97 karardan 85'inde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin en az 1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varıldığına, en fazla ifade özgürlüğüyle ilgili 10'uncu maddenin ihlal edildiğine hükmedildiğine, yargı, adalet ve temel haklar konusunda gerçekçi yasal düzenlemelerin Meclis gündemine getirilmesi, yasaların ve AİHM kararlarının uygulanması çağrısını tekrarladığına,

Şanlıurfa Milletvekili Zemzem Gülender Açınal, Osmanlı İmparatorluğu'nun 34'üncü Padişahı olan II. Abdülhamit Han'ı Hakk'a kavuşmasının 103'üncü yılında saygı ve rahmetle andığına,

Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel, Mersin Büyükşehir Belediyesinin seksen yedi günde tamamlayıp hizmete açtığı köprülü kavşak için "sevgi" isminin verilmesi önerisini Mersin Büyükşehir Belediye Meclisinde Cumhur İttifakı'nın engellediğine,

Uşak Milletvekili Özkan Yalım, dolar 8,5 TL iken mazotun 6,60 TL olduğuna, doların şimdi 7 TL olduğuna ama mazotun yine 6,60 TL olduğuna, yine zam yapılacağı duyumu aldığına, neden hâlâ vatandaşa zam öngörüldüğünü sorduğuna,

Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu, gübre fiyatlarına gelen zamların çiftçinin 1 dekar için aldığı mazot, gübre, sertifikalı tohumluk ve prim desteklerinin tamamını yuttuğuna, çiftçinin hiçbir sorununa çözüm getiremeyen Tarım ve Orman Bakanlığının gübrede yaşanan fahiş artışa bir çözüm getirmesi gerektiğine,

Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya, salgın nedeniyle büyük sıkıntılar çeken, dükkânını açamadığı için iş yapamayan, borçlarını ödeyemeyen, çalışanların maaşını veremeyen, kirasını, faturasını yatıramayan esnafın devletten yardım beklerken ötelenen borçlarının faizleriyle karşı karşıya kaldığına, esnafın yüksek faizli bu borçları nasıl ödeyeceğini sorduğuna,

Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu, Anadolu'nun en eski cemevinin bulunduğu ve son günlerde Göktürk alfabesiyle yazılı yazıtlar bulunan Malatya ili Arapgir ilçesi Onar köyünün turizmde bir çekim merkezi hâline gelmesi için Turizm Bakanlığının desteğini beklediklerine,

İstanbul Milletvekili Mustafa Demir, dünyanın 14'üncü metropolü İstanbul ilinin en büyük sıkıntılarından birinin trafik olduğuna, AK PARTİ'den kalan projeler bir an önce hayata geçirilmezse trafiğin felç olacağına, CHP'li Büyükşehir yönetiminin başarısızlığı böyle devam ederse İstanbul ilinin trafik çilesinin katlanarak artacağına,

Adana Milletvekili Burhanettin Bulut, kiloya bağlı hastalıkların artmasının diyetetik ve beslenme uzmanlarına ihtiyacı artırdığına, pandemi döneminde ataması yapılmayan diyetisyenlerin hem özel sektörde hem de kendi meslekleri dışındaki alanlarda iş bulamadığına,

Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2021 yılını Yunus Emre'nin Ölümünün 700'üncü Yılına Anma ve Türkçe Yılı olarak ilan ettiğine, Yunus Emre'nin türbesinin bulunduğu Eskişehir ili Mihalicçık ilçesi Yunusemre Mahallesi'nde hiçbir sağlık personeli bulunmadığına, Yunusemre sakinlerinin Boğaziçi Ekspresi'nin mahallelerinde durmasını ve 1 sağlık personelinin mahallelerinde istihdamını talep ettiklerine,

Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, Aydın ilinde turizmin can damarı olan Kuşadası ve Didim'e 2020 yılının ilk altı ayında sadece 397 bin turist geldiğine, otel işletmecilerinin çoğunun elektrik ve su faturalarını bile ödeyemeyecek duruma geldiğine, önümüzdeki sezon için öncelikli olarak küçük işletmelere destek olunması gerektiğine,

Muğla Milletvekili Mürsel Alban, on sekiz yıldır yerli otomobil yapamayanların şimdi "Uzaya gideceğiz." dediklerine, AKP iktidarını ciddiyete davet ettiklerine, uzaydaki masal âleminden inip ülkenin gerçeklerine çağırdıklarına,

İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1987 yılından bu yana 9 Şubatın Dünya Sigarayı Bırakma Günü olarak anıldığına, Covid-19 riskini 14 kat artıran sigara konusunda milletin dikkatini çekmek istediğine ve herkesi sigaradan uzak durmaya davet ettiğine,

İzmir Milletvekili Kani Beko, tüm dünyayı saran coronavirüs salgını nedeniyle başta seyyar satıcılar olmak üzere, 5 milyona yakın kişinin işsiz kaldığına, seyyar satıcıların da diğer esnaf ve işçiler gibi yasal statüye kavuşturulması gerektiğine, yasal statüye kavuşarak sigortasını ve primini devlete ödeyerek bu insanların da emekli olma hakkına kavuşacağına,

Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç, 10 Şubatın Şeyh Şamil ve II. Abdülhamit Han'ın vefatlarının yıl dönümü olduğuna,

Kırşehir Milletvekili Metin İlhan, pandemi gibi olağanüstü bir dönemden geçildiğine, devleti yöneten Hükümetin sınırlı sayıda yapılan destekleri sınırsız şekilde anlatarak günü kurtarmaya çalıştığına ancak esnafın büyük bir darboğazda olduğuna, esnafın kazanç değil, ekme derinde olduğunun görmezden gelinemeyeceğine,

Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan, vefatının yıl dönümünde Sultan II. Abdülhamit Han'a Allah'tan rahmet dilediğine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında görüşülen Cengiz Holdingin Halilağa Bakır Madeni Projesi'nin Kaz Dağları'nda büyük bir yara daha açacağına, Anadolu'nun kan ağladığına ama Anadolu Ajansının "Japon esnafı zor durumda." diye haber yaptığına, İYİ PARTİ olarak vatandaşın sorunlarını yerinde tespit edip Meclisin gündemine getirmeye devam edeceklerine, pandemi tedbirlerinin esnafa çok ağır bir gelir kaybı yarattığına, Hükümetin acil olarak esnaf eylem planı oluşturması gerektiğine, Tokat ili Erbaa ilçesinde siyanürle altın araması yapılacağına, Tokat ilini ayağa kaldıracak projelerden biri olan havalimanının bir türlü bitirilemediğine, kronikleşen Tokat Niksar-Ordu yolu inşaatının bir an önce bitirilip Ordu ve Tokat halkının hizmetine sunulması gerektiğine,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, vefatının 103'üncü yıl dönümünde Sultan II. Abdülhamit Han'ı rahmetle yâd ettiklerine, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan Millî Uzay Programı'nın ülkenin küresel güç olma yolundaki hedeflerini ortaya koyduğuna, ülkenin 21'inci yüzyılda küresel rekabette varlık gösterebilmesi açısından hayati önem taşıyan Millî Uzay Programı'nın bazı çevreler tarafından alay konusu yapılmaya çalışıldığına, 21'inci yüzyıl jeopolitiğinde bir ülkenin gücünün uzay, okyanuslar, atmosfer ve Antartika gibi alanlarda var olup olmadığına bağlı olduğuna, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak Millî Uzay Projesi'ni kararlılıkla desteklediklerine,

İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç, her 3 gençten 1'inin işsiz olduğuna ama işsizlik oranının TÜİK tarafından yüzde 12,9 olarak açıklandığına, ülkede gerçek işsizlik oranının 12,9 değil yüzde 36 civarında olduğuna, icra ve iflas dairelerinde hâlen derdest olan dosya sayısının şubat ayı itibarıyla geçen yıla göre 1 milyon 674 bin artarak 22 milyon 160 bine ulaştığına, Mardin'e kayyum olarak atanan ve görevden uzaklaştırılan Mustafa Yaman'ın neden yargılanmadığını sorduğuna, 37 Süryani, Keldani ve Asuri kurumunun Şırnak ilinde bir yıldır haber alınmayan Hürmüz Diril'in akıbeti ve cansız bedeni bulunan Şimuni Diril'in ölümünün aydınlatılması çağrısında buldukları bir mektup yayınladıklarına, bu mektubu ülkedeki ve uluslararası alandaki bütün kurumlara gönderdiklerine, bu talepleri kendilerinin de bir kez daha dile getirdiklerine,

Bursa Milletvekili Erkan Aydın, Millî Uzay Programı'yla uzaya bir Türk giderse mutlu olacaklarına, pandeminin bir yılı dolarken uzaktan eğitimde ülkede hâlâ 3 milyon 650 bin çocuğun uzaktan eğitime erişemediğine, şanslı olup eğitim alanların da araştırmalara göre yüzde 78'inin yurt dışına gitmek istediğini belirttiğine ama Millî Uzay Programı'nın konuşulduğuna, o çocukların geleceğinin konuşulmadığına, esnafın gerçekten kan ağladığına, Anadolu Ajansının ülkedeki esnafın durumunu yansıtacağına Japonya'da esnafa röportaj yaptığına, çiftçi borçlarının yapılandırma kapsamına girmeyeceğine, çiftçinin üretmediğine, böyle giderse çiftçilik yapacak insan bulunamayacağına, Hükümeti halkın gerçek gündemlerine gelmeye davet ettiklerine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, vefatının 103'üncü seneidevriyesinde Sultan II. Abdülhamit Han'ı rahmetle andıklarına, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Millî Uzay Programı'nı açıkladığına, Millî Uzay Programı'nın cumhuriyetin 100'üncü yılında aya ilk teması, uzay erişimini sağlamayı ve uzay limanı işletmeyi, bir uzay teknolojisi geliştirme bölgesi kurmayı, 1 Türk vatandaşının uzaya gönderilmesini amaçlayan bir proje olduğuna, muhalefet ile ihanet arasında çok ince bir çizgi olduğuna,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İYİ PARTİ Grubunun, 28/12/2020 tarihinde İstanbul ilinde tarım sektöründe yaşanan sorunların ve İstanbullu çiftçilerin sorunlarının tespit edilerek bu sorunların giderilmesi için çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla verilen (10/3625) esas numaralı Meclis araştırması önergesinin,

HDP Grubunun, 10/2/2021 tarihinde Siirt Milletvekili Grup Başkan Vekili Meral Danış Beştaş ve İstanbul Milletvekili Grup Başkan Vekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, artan polis şiddetinin araştırılması ve önlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (11155 no.lu),

CHP Grubunun, 10/2/2021 tarihinde İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve arkadaşları tarafından, kamu-özel iş birliği projelerinin zararlarının ortadan kaldırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (2232 no.lu),

Görüşmelerinin, Genel Kurulun 10/2/2021 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in CHP grup önerisi üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Mustafa Demir, İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Gündemin "Oylaması Yapılacak İşler" kısmının:

1'inci sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanlarında İş Birliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2982) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 235),

2'nci sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2276) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 142),

3'üncü sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2782) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı:242),

4'üncü sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadağ Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2273) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 139),

5'inci sırasında yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması Tarafından Kurulan Ortak Komite'nin Serbest Ticaret Anlaşması'nın 'Menşeli Ürünler' Kavramının Tanımı ve

İdari İşbirliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sini Değiştiren 1/2017 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına İlişkin Yetki Verilmesine Dair Kanun Teklifi (2/1362) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 29),

Kabul edildi.

Muğla Milletvekili Süleyman Girgin, 65 yaş üstü yurttaşların aylardır hapis hayatı yaşadığına, İnsan Hakları Sözleşmesi ile Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olan bu uygulamanın derhâl kaldırılması gerektiğine,

Osmaniye Milletvekili Baha Ünlü, tüm Türkiye'de olduğu gibi Osmaniye ilinde de tüm mahalle, cadde ve sokaklarda şube açan ulusal zincir marketlerin küçük esnafın yok olmasına neden olduğuna, küçük esnafın kredi ve vergi borçları ile SGK prim borçlarıyla uğraştığına, ivedi olarak yasal düzenlemeyle küçük esnafın korumaya alınması gerektiğine,

Trabzon Milletvekili Ahmet Kaya, ÇAYKUR'un yaş çay bedellerini bankalara yatırdığına, bankaların çay üreticilerinin parasını bazen günlerce bekleterek ve kullanarak kazanç elde ettiği halde karşılığında neden çay üreticilerimize promosyon hakkı ödemediğini sorduğuna,

Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin, iş bulamadığı için öğrenim kredisi borcunu ödeyemeyen gençlerin kanayan yarasına merhem olunması ve bu borçların silinmesi gerektiğine,

İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekközeği, Ceylan Bozkurt ve Didar Bozağ'ın dört yılı aşkın süredir İzmir Şakran Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cezalarını çektiklerine, koşullu salıverilme haklarının ellerinden alındığına, Hükümetin infaz paketini siyasi muhalifleri üstünde siyasi kırım amacıyla kullanmaktan vazgeçmesi gerektiğine,

Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil, ülkenin on dokuz yıllık AK PARTİ iktidarıyla sanayide, teknolojiye, tarımda çağ atladığına, Amasya ilinde 2020 yılında Tarım İl Müdürlüğünün özel idare katkısıyla üreticilere tohum desteği ve damızlık koç dağıtımını yaptığına,

Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan, Gaziantep ilinde organize sanayi bölgesinde bir hastane kurulmasına dair bir çalışma olup olmadığını, sanayi bölgesinde kimya ve gıda sanayilerinin yakın mesafede olmasının sakıncalı olmasından dolayı imar planında bir değişikliğin düşünüp düşünülmediğini, fabrikaların olduğu bölgeye itfaiye istasyonu yapılması yönünde bir çalışma olup olmadığını öğrenmek istediğine,

Ankara Milletvekili Yıldırım Kaya, anayasal bir hak olan toplantı ve gösteri hakkı kullanılarak yapılan protestolara yönelik terör estirildiğine, Ankara Valiliği ve Emniyet Müdürlüğünün yasal haklarını kullanan öğrenci ve akademisyenlere şiddet uygulamaya devam ettiğine, Ankara Valisi ve Emniyet Müdürünü sorumlu davranmaya ve yasalara uymaya davet ettiğine,

Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz, İYİ PARTİ grup toplantısında bir lokanta işletmecisinin esnafın pandemi sürecinde yaşadığı sorunlara dair yaptığı konuşmaya,

Şanlıurfa Milletvekili Aziz Aydınlık, TOKİ'nin Şanlıurfa ilinde kura çekilişi inşaatı başlatan Karaköprü Maşuk Projesi'nden önce yapılmasına rağmen Eyyübiye Küçükler Projesi'nde çivi dahi çakılmadığına, hak sahiplerinin bir an önce inşaatı başlanmasını talep ettiğine,

Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç, Şeyh Şamil'in vefatının 149'uncu yıl dönümüne,

Adana Milletvekili Burhanettin Bulut, patoloji teknikerliğinin atama sorunu yaşanan mesleklerden olduğuna, bu meslek grubunun bir başka sorununun da meslek yasasına sahip olmamaları ve görev tanımlamalarının yapılmaması olduğuna,

Ankara Milletvekili Servet Ünsal, nadir rastlanan bir genetik hastalık olan kistik fibrozisin tedavisinde SGK'nin ödeme yapmadığına,

Antalya Milletvekili Aydın Özer, çiftçi borçlarının katlanmasına sebep olan yüksek faize çözüm bulunmasını talep ederken Ziraat Bankasının sübvansiyonlu tarımsal kredilerin faiz oranlarını yaklaşık yüzde 100 artırdığına, icralık olan çiftçi için bu artışın yaşamsal bir sorun olduğuna,

Antalya Milletvekili Kemal Bülbül, 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara Garındaki terör saldırısında hayatını kaybeden 103 kişinin yakınlarının kurmuş olduğu 10 Ekim Barış Derneğinin kapatıldığına, derneğin tekrar aynı isimle kurulduğuna,

Adana Milletvekili Orhan Sümer, Adana ili Pozantı ilçesi Akçatekir Bürücek Kızılay Kampının AKP iktidarı döneminde, son on dokuz yıldır terk edilmiş durumda olduğuna, arazisi ve konumu çok değerli olan kamp alanının yandaşlara kupon arazi olarak satılmaya mı hazırlandığını sorduğuna,

Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen, YKS sınav ücretinin bu yıl 90 TL'ye çıktığına, öğrencilerin sınavın 3 oturumu için 270 TL giriş ücreti ödeyeceğine, bu yüksek ücret nedeniyle belki binlerce öğrencinin sınavlara giremeyeceğine,

Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel, kırsal alanda 2/B arazilerinin hem satış hem de kullanımıyla ilgili büyük sorunlar yaşandığına,

İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm, cezaevlerinde mahpuslara uygulanan insanlık dışı muamelelerin devam ettiğine, devletin sağlık güvenliğini aksatmasının, ağır hasta mahpusları cezaevlerinde tutmaya devam etmesinin insanlık suçu olduğuna,

Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 81'inci maddesine göre illerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi verileri dikkate alınarak uygulanacak ilave SGK prim teşvik oranlarının her yıl Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yeniden belirlendiğine, söz konusu düzenlemenin gecikmeksizin 15 Şubat öncesinde yayınlanmasında fayda olduğuna,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Gündem'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasında yer alan, 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu'nun (5/3) (S. Sayısı: 219) görüşmeleri Komisyon temsilcileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

2'nci sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu Arasında Tarım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2373) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 157),

3'üncü sırasında yer alan, İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1582) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 82),

4'üncü sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarlı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2403) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 164) görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

5'inci sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2401) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 163),

6'ncı sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Demiryolu Yük ve Yolcu Taşımacılığına İlişkin Çerçeve Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3054) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 246) ,

7'nci sırasında yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması Tarafından Kurulan Ortak Komite'nin Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın 'Menşeli Ürünler' Kavramının Tanımı ve İdari İşbirliği Yöntemleri Hakkında Protokol II'sini Değiştiren 1/2016 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/1364) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 33),

8'inci sırasında yer alan, İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bışkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye'de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1602) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 66),

Görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

9'uncu sırasında yer alan, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 234),

10'uncu sırasında yer alan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetlerine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1193) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 23),

Görüşmeleri Komisyon temsilcileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

Komisyonların bulunamayacağı anlaşıldığından, alınan karar gereğince "Özel Gündemde Yer Alacak İşler" kısmında yer alan Meclis araştırması komisyonu raporları ve kanun teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 11 Şubat 2021 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşime 21.29'da son verildi.

Nimetullah ERDOĞMUŞ

Başkan Vekili

Abdurrahman TUTDERE

Adıyaman

Kâtip Üye

Emine Sare AYDIN

İstanbul

Kâtip Üye

Mustafa AÇIKGÖZ

Nevşehir

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 83

11 Şubat 2021 Perşembe**Milletvekili Teklifleri**

1.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un; 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3379) (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 10.02.2021)

2.- Balıkesir Milletvekili Ensar Aytekin'in; Milli Eğitim Temel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3380) (Plan ve Bütçe ile Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 11.02.2021)

3.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın; 6114 Sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3381) (Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 11.02.2021)

4.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın; 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3382) (Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ile Adalet Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 11.02.2021)

5.- Malatya Milletvekili Bülent Tüfenkci ve 75 Milletvekilinin; Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3383) (Adalet; Plan ve Bütçe ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 11.02.2021)

Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi**(Milletlerarası Andlaşma)**

1.- Avrupa Haberleşme Ofisi (ECO) Kuruluş Sözleşmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi: 11.02.2021) (Gelen evrak numarası: 776969)

Yazılı Soru Önergeleri

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, TRT'nin erişim engeli talep ettiği içeriklere ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40273) (Başkanlığa geliş tarihi: 13.01.2021)

2.- Giresun Milletvekili Necati Tıgılı'nın, 10 Aralık 2019 tarihinde okul kantininden aldığı ürün sebebiyle bir çocuğun hayatını kaybettiği olayla ilgili davanın sonuçlanmasına ve bu tür vakaların yaşanmaması için ilgili kurum ve Bakanlıkların alacağı tedbirlere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40274) (Başkanlığa geliş tarihi: 13.11.2020)

3.- İzmir Milletvekili Atila Sertel'in, ülkemize Alman menşei Covid-19 aşısından 10 bin doz getirildiği iddiasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40275) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

4.- İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınç'ın, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî İstihbarat Teşkilatının taşınır mallarını birbirine devredebilmesine yönelik yapılan mevzuat değişikliğine ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40276) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

5.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan'ın, iflas eden elektronik ürün satışı yapan bir firmanın işçilerinin alacaklarının akıbetine ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40277) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

6.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, AB Raporunda yayımlanan GRECO tavsiyelerine uyulmasına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40278) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

7.- İzmir Milletvekili Atila Sertel'in, Uğur Mumcu ile ilgili arşiv kayıtlarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40279) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

8.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, İzmir iline yönelik merkezî yönetim kamu yatırımlarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40280) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

9.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Merkez Bankası'nın 2020 yılında yaptığı altın satışlarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40281) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

10.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanına yapılan tebligatlara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40282) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.12.2020)

11.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, bazı öğrencilerin yönlendirilerek bir terör örgütüne katıldıkları iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40283) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.01.2021)

12.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, İzmir Aliağa Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan bir hükümlünün şiddete maruz kaldığı iddialarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40284) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

13.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya'nın, Ankara Barosu'na karşı açılan bir soruşturmaya ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40285) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

14.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, Bandırma 2 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda yaşandığı iddia edilen bazı hak ihlallerine ve kurumdaki hasta kişilere yönelik muamelelere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40286) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

15.- Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir'in, İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ve cezaevlerindeki açlık grevlerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40287) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

16.- Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Van Büyükşehir Belediyesine ait bir şirketin akıbetine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40288) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

17.- Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, Mardin E Tipi Kapalı Cezaevinde kalan engelli bir kişinin infazının ertelenmesi talebine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40289) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

18.- İzmir Milletvekili Atila Sertel'in, son 5 yılda kadın cinayeti nedeniyle hüküm giyen kişi verilerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40290) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

19.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Adıyaman özelinde ve Türkiye genelindeki boşanma davası verilerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40291) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

20.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2019, 2020 ve 2021 yıllarındaki icra ve iflas dosyası verilerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40292) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

21.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, yediemin araç garajlarında bulunan araçlara dair çeşitli verilere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40293) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

22.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, Malatya'da faaliyet gösteren Şiddet İzleme ve Önleme Merkezi ile ilgili bazı iddialara ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40294) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

23.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, genel sağlık sigortasına dair bazı verilere ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40295) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

24.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, 375 Sayılı KHK ile belirlenen iş sözleşmesinin feshi uygulamasına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40296) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

25.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasını izleyen GREVIO'nun 2018 yılı Türkiye raporunun resmî olarak Türkçe'ye çevrilmemesine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40297) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

26.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, son 19 yılda TÜİK'e ve Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğüne yapılan başvurulara ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40298) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

27.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Bakanlık hizmet binasının kira bedeline ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40299) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

28.- Tunceli Milletvekili Polat Şaroğlu'nun, Tunceli'nin Çemişgezek ilçesine bağlı Gözlüçayır köyündeki maden arama faaliyetine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40300) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

29.- Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu'nun, Türkiye genelinde ve Kırklareli'nde su ve toprak kaynaklarının korunmasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40301) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

30.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsüne ait bazı alanların Orman Bölge Müdürlüğüne tahsis edilmesine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40302) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

31.- Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir'in, Ağrı Belediyesine ait bir ihalede kanuna aykırı işlem yapıldığı iddiasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40303) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.01.2021)

32.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Bakanlığın yağmur suyu toplanmasına dair yayımladığı yönetmelikte yer alan bazı düzenlemelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40304) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

33.- Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Kapıköy sınır kapısının açılması ve Van'da İran Konsoloslğu kurulması önerisine ilişkin Dışışleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40305) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.01.2021)

34.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, Hırvatistan'ın yapımına devam ettiği Peljesac köprüsü projesine ve Bosna Hersek'in deniz çıkarlarının korunması çalışmalarına ilişkin Dışışleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40306) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

35.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın, Akkuyu Nükleer Enerji Santraline ve santralin çevreye vereceği olası zararlara ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40307) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

36.- Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir'in, Ağrı'da doğal gaz birim fiyatının diğer illere göre yüksek olmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40308) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

37.- İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'ın, İzmir'in Konak ilçesi Tepecik Mahallesi'nde bulunan Roman vatandaşların fatura borcu nedeniyle elektriklerinin kesilmesine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40309) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

38.- Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, Mersin'in Karaduvar Mahallesine yapılması öngörülen polipropilen üretim tesisi projesine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40310) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

39.- Mersin Milletvekili Behiç Çelik'in, Akkuyu Nükleer Güç Santrali için yapılan planlı patlamada yakında bulunan bir mahalledeki konut ve işyerlerinde hasar oluşmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40311) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

40.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından çiftçiye kullandırılan kredilerin faiz oranlarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40312) (Başkanlığa geliş tarihi: 14.01.2021)

41.- Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak'ın, Sayıştay'ın 2019 yılı Denetim Raporu'nda Ziraat Bankasına dair yaptığı bazı tespitlere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40313) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

42.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan'ın, pandemi sürecinde avukatlara ekonomik destek sağlanmasına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40314) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

43.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, çiftçilerin bankalara ve tarım kredi kooperatiflerine olan borçlarına karşılık satışa çıkarılan arazilere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40315) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

44.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 1 Ocak 2019-21 Ocak 2021 tarihleri arasında çiftçilerin kullandıkları tarım kredilerine ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40316) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

45.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın, TÜİK tarafından yapılması planlanan salgın süresince iş gücü piyasasının etkilerinin yer alacağı Hanehalkı İşgücü Anketi'nin son durumuna ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40317) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

46.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, özel okullarda KDV indiriminin devam etmesine ve bu okullara verilecek teşviklere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40318) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

47.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, alkollü içkilerdeki vergi oranlarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40319) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

48.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, Afyonkarahisar'da bulunan taksicilerin hat hakkının 49 yıl ile sınırlandırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40320) (Başkanlığa geliş tarihi: 13.01.2021)

49.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Ordu'da bazı kişilerin haberi olmadan bir siyasi partiye üye yapıldıkları yönündeki iddialara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40321) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

50.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Ordu Büyükşehir Belediyesi kaynaklarının bir siyasi partinin kadın kolları başkanlığı tarafından seçim organizasyonu için kullanıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40322) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

51.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya'nın, İzmir Aliğa Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda görevli bir jandarma erin hayatını kaybetmesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40323) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

52.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, İzmir'in Bayraklı ilçesinde yaşayan Suriyeli bir ailenin güvürlü yaptıkları gerekçesiyle darp edildikleri iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40324) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

53.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilen protesto gösterisine yapılan müdahalede yaralanan bir kişiye ve tedavi sürecine dair çeşitli iddialara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40325) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

54.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, Osmangazi Belediyesi meclis üyelerine misyonerlik propagandası içeren dergi gönderilmesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40326) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

55.- Van Milletvekili Murat Sarısaç'ın, Van'ın Başkale ilçesinde yaşanan çığ düşme olayına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40327) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.01.2021)

56.- Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in, yıllara göre KADES uygulamasını kullanarak şiddet ihbarında bulunan kadınların verilerine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40328) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

57.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 1 Ocak 2019-21 Ocak 2021 tarihleri arasında ülkemizde ve Mersin ilinde yaşanan intihar vakalarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40329) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

58.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, kaçırıldığı iddia edilen bir kişinin akıbetine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40330) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

59.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2019 ve 2020 yıllarında intihar eden kişi sayısı ile bu kişilere dair çeşitli verilere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40331) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

60.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, Bursa'da bulunan bir kilisenin internet üzerinden satışa çıkarıldığı iddiasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40332) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

61.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde bulunan sinagogun korunmasına dair yapılan çalışmalara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40333) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

62.- Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak'ın, Bakan tarafından turizm sezonunun açılışı ile ilgili yapılan bir açıklamaya ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40334) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

63.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, Bayraklı Şehir Hastanesinin inşaatı sırasında bulunan tarihi eserin akıbetine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40335) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

64.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Sayıştayın 2019 yılı denetim raporunda TİKA'ya dair yaptığı bazı tespitlere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40336) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

65.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, bazı seyahat acentelerinin Bakanlık tarafından sağlanan kredi desteğini alamamasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40337) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

66.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2021 yılı turizm beklentilerine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40338) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

67.- Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde sergiden kaldırılan bir tabloya ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40339) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

68.- İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'ın, bir kamu görevlisinin sosyal medyada yaptığı paylaşıma yönelik yapılan işlemlere ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40340) (Başkanlığa geliş tarihi: 14.01.2021)

69.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör atanması nedeniyle yapılan eylemlere ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40341) (Başkanlığa geliş tarihi: 14.01.2021)

70.- Hakkâri Milletvekili Sait Dede'nin, Hakkâri'de Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan ihalelere dair bazı iddialara ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40342) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

71.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilen protesto gösterisine yapılan müdahalede yaralanan bir kişiye ve tedavi sürecine dair çeşitli iddialara ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40343) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

72.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un, çocuğa yönelik cinsel istismar suçu nedeniyle ABD'de ceza alan bir kişinin Marmara Üniversitesi'nde görev yapmasına ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40344) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

73.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, ODTÜ'de görevine son verilen öğrenci asistanlarına ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40345) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

74.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul'un, yaşayan diller ve lehçeler seçmeli dersine ve bu dersin öğretmen atamalarına ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40346) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.01.2021)

75.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün, EBA üzerinden eğitim veren sınıf ve branş öğretmenlerin ek ders ücretlerinin kesildiğine dair iddialara ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40347) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

76.- Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, Bakanlığın 9 Aralık 2018 tarihinde yapmış olduğu memurluk ve şeflik sınavını kazanıp atanamayan kişilere ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40348) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

77.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Bakanlık bünyesindeki okullarda eğitim gören yabancı öğrencilere ve bu öğrencilerin uyum eğitimine dair bazı verilere ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40349) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

78.- İzmir Milletvekili Aytun Çıray'ın, Yunanistan tarafından Ege Denizi'ndeki gayri askerî statüdeki bazı adaların silahlandırıldığı iddiasına ilişkin Millî Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40350) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.12.2020)

79.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Bakanlık tarafından alındığı iddia edilen kanama durdurucu bir tıbbî ürüne ilişkin Millî Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40351) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

80.- Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, Şırnak'ın Uludere ilçesinde askerliğini yapmakta iken yaşamını yitiren bir kişinin ölümünün soruşturulmasına ilişkin Millî Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40352) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

81.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul'un, ülkemize gelecek olan Covid-19 aşısı miktarına ve Gaziantep'te yürütülen aşılama çalışmalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40353) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

82.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, odyometri teknikerlerinin istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40354) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.01.2021)

83.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, sağlık meslek lisesi ve lisans hemşirelik bölümü mezunlarının atamalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40355) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

84.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, kalp yetersizliği ve ritim bozukluğu tedavisinde kullanılan bir ilacın SGK geri ödeme listesine alınması talebine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40356) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

85.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, ülkemizde ve Şanlıurfa ilinde bulunan kanser hastalarına ve Şanlıurfa ilinde bulunan onkoloji polikliniklerine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40357) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

86.- İzmir Milletvekili Atila Sertel'in, ülkemizdeki SMA hastalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40358) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

87.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, diyaliz teknikerlerine ayrılan kontenjanın artırılması talebine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40359) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

88.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, yatırım programına alınan şehir hastanelerinin maliyetlerine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40360) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

89.- İstanbul Milletvekili Ümit Beyaz'ın, odyometri teknikerlerinin istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40361) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

90.- İstanbul Milletvekili Ümit Beyaz'ın, sağlık yönetimi bölümü mezunlarına ait görev tanımlarının mevzuatta yer almamasına ve bunların istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40362) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

91.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Çorlu Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40363) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

92.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Muratlı Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40364) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

93.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Şarköy Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40365) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

94.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Çerkezköy Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40366) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

95.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Kapaklı Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40367) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

96.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Marmaraeğlisi Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40368) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

97.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Hayrabolu Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40369) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

98.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Malkara Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40370) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

99.- Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Saray Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40371) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

100.-Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Tekirdağ Devlet Hastanesine dair bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40372) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

101.-İstanbul Milletvekili Musa Piroğlu'nun, sağlık meslek lisesi hemşirelik bölümü mezunlarına ayrılan kontenjanın artırılmasına ve bu kişilerin haklarının iyileştirilmesine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40373) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

102.-Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, ülkemizde bulunan diyaliz merkezlerine ve istihdam edilen diyaliz teknikerlerine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40374) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

103.-Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, Adana'nın Karaisalı ilçesindeki bazı köylerin aile sağlık merkezi ihtiyacına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40375) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

104.-Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, işitme engelli çocuklar için yapılan beyin sapı ameliyatına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40376) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

105.-Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, Afyonkarahisar'daki Eber gölü etrafında çıkan yangınlara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40377) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

106.-İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekgözegü'nün, Sayıştay'ın 2018 yılı Denetim Raporunda yer alan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün işlemlerine yönelik bazı tespitlerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40378) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

107.-Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, Halkalı-Kapıkule Hızlı Tren Hattının yapımında ortaya çıkan hafriyatın çevredeki meralara dökülmesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40379) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

108.-Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, İstanbul Zirai Karantina Müdürlüğü'nün binasının bir vakfa tahsis edildiği yönündeki iddialara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40380) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

109.-Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürlüğüne yapılan atamayla ilgili iddialara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40381) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.01.2021)

110.-Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, takviye ilaç ve gıdaların satış ve denetimine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40382) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

111.-İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, 2002 yılından bu yana yapılan arazi toplulaştırma işlemlerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40383) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

112.-Adana Milletvekili İsmail Koncuk'un, üre gübre fiyatında meydana gelen artışa ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40384) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

113.-İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın, baraj ve göllerdeki su doluluk oranı ile su tüketimine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40385) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

114.-Adana Milletvekili Mehmet Metanet Çulhaoğlu'nun, tarımsal girdi fiyatlarının düşürülmesine ve üretimin arttırılmasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40386) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

115.-Muğla Milletvekili Metin Ergun'un, patates üreticilerinin yaşadığı mağduriyetlerin çözümüne dair yapılan çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40387) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

116.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, sertifikalı tohum kullanımına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40388) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

117.-Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, gübre fiyatlarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40389) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

118.-Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın, Antalya'da yer alan Yukarı Köprüçay Havzasında inşa edilen Kasımlar Barajı ve HES Projesinin çevreye verdiği zararlara dair çeşitli iddialara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40390) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

119.-Eskişehir Milletvekili Metin Nurullah Sazak'ın, gübre fiyatlarındaki artışa ve 2020 ve 2021 yıllarında Bakanlıkça ayrılan gübre desteği miktarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40391) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

120.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Eskişehir Porsuk Çayı havzasındaki kirlilik sebebiyle bölgede yaşanan balık ölümlerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40392) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

121.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 1 Ocak 2019-21 Ocak 2021 tarihleri arasında çiftçilerin kullandıkları tarım kredilerine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40393) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

122.-Burdur Milletvekili Mehmet Göker'in, esnafın zincir marketlere karşı korunmasına yönelik yürütölen çalışmalara ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40394) (Başkanlığa geliş tarihi: 26.01.2021)

123.-İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, Van, Ağrı ve Hakkâri'de yer alan çeşitli sınır kapılarının yolcu geçişine açılmamasına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40395) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

124.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, sanal fuarcılığın geliştirilmesine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40396) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

125.-Eskişehir Milletvekili Metin Nurullah Sazak'ın, gübre fiyatlarındaki artışa ve 2020 yılında Bakanlıkça denetlenen gübre firmalarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40397) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

126.-Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, müteahhitlik firmalarının yurt dışındaki faaliyetlerine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40398) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

127.-Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Suudi Arabistan'la yapılan ticarete ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40399) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

128.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, bir şirketin yol yapım çalışması sırasında çevreye zarar verdiği iddialarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40400) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

129.-Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Kocaeli-Adapazarı tren seferlerine getirilen kısıtlamalara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40401) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.01.2021)

130.-Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, Halkalı-Kapıkule Hızlı Tren Hattının yapımında ortaya çıkan hafriyatın çevredeki meralara dökülmesine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40402) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

131.-Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç'un, TCDD bünyesindeki bazı görevlendirmelere dair çeşitli iddialara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40403) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.01.2021)

132.-Tekirdağ Milletvekili Enez Kaplan'ın, Tekirdağ-Malkara arasında bulunan ve Şarköy'e ulaşım için kullanılan karayolunun genişletilmesine dair yürütülen çalışmalara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40404) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

133.-Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın, Antalya Lara'da bulunan PTT'nin sosyal tesislerinin satışa çıkarılmasına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40405) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.01.2021)

134.-İğdır Milletvekili Yaşar Karadağ'ın, İğdır-Doğubayazıt bölünmüş yol projesine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40406) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

135.-İğdır Milletvekili Yaşar Karadağ'ın, İğdır-Aralık-Dilucu Sınır Kapısı projesine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40407) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.01.2021)

136.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Türkiye'de faaliyet gösteren altın madenlerine dair çeşitli verilere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40408) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

137.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40409) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

138.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2019-2020 yıllarında darphanede üretilen gram ve çeyrek altın miktarlarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40410) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

139.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, kayıt dışı mevsimlik işçilere ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40411) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

140.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 18-29 yaş arası iş yeri açmak isteyen kişilerin bir yıl boyunca Bağ-Kur primi ödememesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40412) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

141.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, kamu kurumlarına ait inşaat projelerinde taşeron sisteminin kaldırılmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40413) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

142.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ülkemizde çocuk işçi statüsünde bulunan çocuk sayısına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40414) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

143.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, belediyelerde bulunan engelli destek birimleri ve engelliler için sesli kütüphanelere ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40415) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

144.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Bakanlık bünyesinde bulunan yetiştirme yurtlarında ek ders karşılığı çalışan kişilere ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40416) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

145.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, sendika üyesi kamu görevlileri sayısı ile sendika üyelerine baskının önlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40417) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

146.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Bağkur'dan aldıkları maaş ile geçimini sağlayan ailelere dair bazı verilere ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40418) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

147.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, enerji üretiminin arttırılmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40419) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

148.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, aile içi şiddet gören kadınlara ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40420) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

149.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 25 Ocak 2020 tarihi itibarıyla Türkiye'deki boşanma sayılarına ve çocuklara yönelik verilen kararlara ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40421) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

150.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ülkemizdeki sanat tarihi bölümü mezunlarına ve istihdamına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40422) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

151.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, polis merkezlerine yapılan aile içi şiddet başvurularına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40423) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

152.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, okullarda şiddetin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40424) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

153.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, formasyon eğitimi almış muhasebe-finans ve pazarlama öğretmenlerinin atamalarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40425) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

154.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ülkemizde okula giden kız çocuklarının oranının artırılması ile kadına yönelik şiddeti ve erken yaşta evlilikleri önleme konularında yapılan çalışmalara ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40426) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

155.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 2003-2021 yılları arasında TRT tarafından çekilen ve yayınlanan projelere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/40427) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

156.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2002-2020 yılları arasında AİHM'e çocuğun yaşam hakkı ihlali nedeniyle açılan dava sayısı ile ödenen tazminat miktarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40428) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

157.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, cezaevinden salıverilmesi beklenen bazı tutukluların idare ve gözlem kurulu raporu ile tahliyelerinin durdurulduğu iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40429) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

158.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra gözaltına alınan veya tutuklanan hâkim ve savcılara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40430) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

159.-İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, denizcilerin yıpranma haklarının kaldırılmasının gerekçelerine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40431) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

160.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Türkiye geneli ve Adıyaman'daki kadın kooperatiflerine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40432) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

161.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, 2020 yılında İzmir'de şiddet gören ve Bakanlığa başvuran kadınlara ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40433) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

162.-İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, emekli aylıklarına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40434) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

163.-Yozgat Milletvekili Ali Keven'in, 2020 yılında Yozgat'ta işsizlik ve kısa çalışma ödeneğine başvuran kişi sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40435) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

164.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'de depremzedeler için yapılacak konutlara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40436) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

165.-İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Üsküdar Belediyesi tarafından restore edilen tarihi yapılara ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40437) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

166.-Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, BUSKİ tarafından katı atık toplama tahsilatının durdurulmasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40438) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

167.-Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, Antalya'da bulunan Düden Çayı ve Şelalesinde yaşanan kirliliğin yol açtığı olumsuz sonuçlara ve Bakanlıkça bu konuda alınan önlemlere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40439) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

168.-İzmir Milletvekili Mahir Polat'ın, İzmir'in Tire ilçesinde jeotermal enerji kaynağı aranmasına dair ÇED sürecinin başlamasına ve bunun çevreye etkilerine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40440) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

169.-İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Düden Çayı'nda meydana gelen kirliliğe ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40441) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

170.-İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Suudi Arabistan'ın Türkiye menşeli mallara gayriresmî ambargo uyguladığı iddiasına ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40442) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

171.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Türkiye genelindeki elektrik ve doğal gaz aboneleri sayısı ile 1 Ocak 2020-1 Ocak 2021 tarihleri arasında elektrik ve doğal gaz kesilen abone sayısı ve bu abonelerden alınan açma kapama bedeline ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40443) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

172.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 1 Ocak 2020-1 Ocak 2021 tarihleri arasında Adıyaman'da elektrik aboneleri olan ve aboneliği kesilen kişi sayısına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40444) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

173.-Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, 2010-2020 yılları arasında ithal edilen doğal gaz miktarı ve maliyetine dair çeşitli veriler ile maddi sıkıntılardan dolayı doğal gaza erişemeyen kişi sayısına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40445) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

174.-Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, Bartın ve Zonguldak'ın çeşitli bölgelerinde yaşanan elektrik kesintileri ile ilgili olarak elektrik hizmeti sağlayıcısı firmaya yönelik gerçekleştirilen denetimlere ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40446) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

175.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2021 yılı Ocak ayı itibarıyla Kredi ve Yurtlar Kurumuna öğrenim kredisi, harç, katkı payı borcu bulunan kişi sayısına ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40447) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

176.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019-2020 yıllarında Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankası'ndan tarımsal kredi alan çiftçilere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40448) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

177.-İzmir Milletvekili Tacettin Bayır'ın, İzmir Kuzey Ege Otoyolundaki bir bölgede araçlardan alınan ücretlerde yaşanan artışa ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40449) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

178.-Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, Ziraat Bankasına olan kredi borçlarını ödeyemeyen çiftçi sayısına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40450) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

179.-Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, 2021 yılı Ocak ayı itibarıyla Kredi ve Yurtlar Kurumuna öğrenim kredisi, harç, katkı payı borcu bulunan kişi sayısına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40451) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

180.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, plastik atık ticaretinin izlenmesi ve yasal takibinin yapılması adına yürütülen çalışmalara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40452) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

181.-Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın'ın, Kuzey Marmara Otoyolu Kurtköy-Akyazı kesimi ile Kınalı-Odayeri kesiminde yapıldığı iddia edilen ek maliyet artışlarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40453) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

182.-Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, Merkez Bankasının yaptığı döviz satışlarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40454) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

183.-Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, 2002 yılından bu yana özelleştirmelerden elde edilen gelirlerin harcandığı alanlara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40455) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

184.-Yozgat Milletvekili Ali Keven'in, 2020 yılında ücretli çalışanlardan kesilen gelir vergisi ve asgari geçim indirim tutarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40456) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

185.-Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, 2010-2021 yılları arasında belediyelere ait taşınmazlardan borçlarına karşılık Bakanlıkça satın alınanların sayısına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40457) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

186.-Mersin Milletvekili Alpaz Antmen'in, kamu bankalarının yönetim kurulları üyelerinin maaş ve diğer ödemelerine ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40458) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

187.-İzmir Milletvekili Ednan Arslan'ın, muhtarların çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40459) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

188.-İzmir Milletvekili Ednan Arslan'ın, muhtarlara yeşil pasaport verilmesi önerisine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40460) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

189.-İzmir Milletvekili Ednan Arslan'ın, muhtarların çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesine ve hizmet binası bulunmayan muhtarların sayısına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40461) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

190.-Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, 7262 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra STK'lara yapılan denetimlere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40462) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

191.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, ülke genelindeki vakıflara ait gayrimenkul ve hamamlardan kiraya verilenlerin sayısına ve pandemi döneminde gelir kaybı yaşayan bu işletmelere destek olunmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40463) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

192.-İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Üsküdar Belediyesi tarafından restore edilen tarihi yapılarla dair çeşitli verilere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40464) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

193.-Trabzon Milletvekili Ahmet Kaya'nın, Pedromida Kilisesi'nin turizme kazandırılması talebine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40465) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

194.-Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğüne atanan bir kişiye ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40466) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

195.-Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, hafta sonları yapılan direksiyon sınavlarında görev yapan usta öğreticilere ödeme yapılmamasına ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40467) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

196.-Antalya Milletvekili Rafet Zeybek'in, Antalya'nın Alanya ilçesindeki bir ilkokul müdürünün sosyal medya paylaşımına ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40468) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

197.-Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Nazilli Gazi Mustafa Kemal Ortaokulu binasının depreme dayanıksız olduğu gerekçesiyle Nazilli Devlet Hastanesi'ne devredilmesine ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40469) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

198.-Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer'in, Tekirdağ'da bir siyasi partinin il başkanının lise öğrencilerine karne dağıtmasına ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40470) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

199.-Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, Fatih Projesine ilişkin Millî Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40471) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

200.-Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, Genel Sağlık Sigortası prim borcu bulunan vatandaşların sağlık hizmetlerinden yararlanmasına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40472) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.01.2021)

201.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, anestezi teknisyenlerinin istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40473) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

202.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, tıbbi laborantların sorunlarına ve istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40474) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

203.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ortaöğretim mezunu hemşire atamalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40475) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

204.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizdeki aşı çalışmalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40476) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

205.-Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, ortaöğretim ve ön lisans mezunu anestezi teknisyenlerinin atamalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40477) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

206.-Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü'nün, 2021 yılı itibarıyla sağlık meslek lisesi mezunu olup atanamayan hemşire sayısına ve 2021 yılı için bu kişilere ayrılan kontenjana ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40478) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

207.-İzmir Milletvekili Tacettin Bayır'ın, 6 Nisan 2020 tarihinden bu yana ücretsiz maske verilen kişi sayısına ve maskeler için yapılan ihaleye ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40479) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

208.-Balıkesir Milletvekili Ensar Aytekin'in, anestezi teknikerleri için ayrılan kontenjanın artırılmasına yönelik çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40480) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

209.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, ağız ve diş sağlığı teknikerlerinin istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40481) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

210.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, anestezi teknikerleri için ayrılan kontenjanın artırılmasına yönelik çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40482) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

211.-Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik bölümü mezunlarının istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40483) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

212.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, termik santrallerinin bulunduğu bölgelerde yaşayan kişilerin bölgede ve havadaki kirlilikten dolayı hastalanmasına ve bu konuda alınabilecek önlemlere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40484) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

213.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, anestezi teknikeri istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40485) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

214.-İzmir Milletvekili Kani Beko'nun, anestezi teknikerlerinin istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40486) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

215.-İzmir Milletvekili Kani Beko'nun, diyaliz teknikerleri için ayrılan kontenjana ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40487) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

216.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, ağız ve diş sağlığı teknikeri istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40488) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

217.-Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Çin menşeli Covid-19 aşısının faz-3 çalışmalarında plasebo ve gerçek aşı uygulanan kişilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40489) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

218.-Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, tıbbi laboratuvar teknikeri istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40490) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

219.-Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, ortaöğretim mezunu hemşire atamalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40491) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

220.-Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, perfüzyon teknikeri istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40492) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

221.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, acil tıp teknisyeni atamalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40493) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

222.-Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, ülkemizdeki doktorlardan yurt dışında görev yapmak isteyenlere dair çeşitli verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40494) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

223.-Ankara Milletvekili Servet Ünsal'ın, ülkemizde yaşayan göçmen ve mültecilerin aşılmasına yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40495) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

224.-Ankara Milletvekili Servet Ünsal'ın, ülkemizdeki cezaevlerinde aşılamanın yapılmasına yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40496) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

225.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, son beş yılda ataması yapılan anestezi teknikerlerine ve bu kişilerden atama bekleyenlere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40497) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

226.-Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, diş protez teknikerliği bölümü mezunlarının istihdamına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40498) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

227.-Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, Şanlıurfa'da Kızılay kan merkezi bulunmamasına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40499) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

228.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizde yürütülen aşı çalışmalarına ve desteklenmelerine ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40500) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

229.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, YEKDEM bedelinin sınırlandırılmasına ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40501) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

230.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir Aliağa'da bulunan endüstri bölgesine ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40502) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

231.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, organize sanayi bölgelerindeki istihdama ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40503) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

232.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, çevreci organize sanayi bölgelerinin desteklenmesi için ayrılan bütçeye ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40504) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

233.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, organize sanayi bölgelerinin su sorununun çözümüne ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40505) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

234.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, yerli koronavirüs aşısındaki gelişmelere ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40506) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

235.-Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, Bakanlığın araç yakıt sistemlerine dair yayımladığı bir yönetmeliğe ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40507) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

236.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Bakanlık bünyesindeki geçici işçilere ve kadroya alınmaları önerisine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40508) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

237.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizde bulunan orman ve meralarda maden arama için verilen ruhsat sayısına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40509) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

238.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemize ithal edilen ve ülkemizden ihraç edilen ve 2020 yılında ülkemizde üretilen nişasta bazlı şurup miktarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40510) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

239.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Niğde ve Nevşehir'de depolarda bekleyen patateslerin satın alınması ile ihraç edilmesine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40511) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

240.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçlarının ertelenmesine ve faizlerin silinmesi önerilerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40512) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

241.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Mart 2020'den bu yana gıda firmalarına yapılan denetimlere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40513) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

242.-Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Bakanlık ve Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü bünyesinde geçici işçi statüsünde görev yapan personele ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40514) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

243.-Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, harita mühendisi istihdamına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40515) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

244.-Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, yer altı sularının kullanımına dair verilere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40516) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

246.-Muğla Milletvekili Suat Özcan'ın, Rusya ile yapılan domates ticaretindeki kota uygulamasının kaldırılmasına ve üreticinin desteklenmesine yönelik çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40517) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

246.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'da bulunan Ayrancı Barajında kapalı sistem sulamaya geçilmesi önerisine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40518) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

247.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Akçaşehir köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40519) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

248.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Beydili köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40520) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

249.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Burunoba köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40521) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

250.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Çoğlu köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40522) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

251.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Dinek köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40523) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

252.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Ekinözü köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40524) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

253.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Eminler köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40525) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

254.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Hamidiye köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40526) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

255.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı İslihisar köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40527) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

256.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Kameni köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40528) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

257.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Kazımkarabekir ilçesine bağlı Karalgazi köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40529) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

258.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Kazımkarabekir ilçesinde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40530) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

259.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Kılbasan köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40531) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

260.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Kisecek köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40532) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

261.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Kazımkarabekir ilçesine bağlı Mecidiye köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40533) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

262.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Mesudiye köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40534) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

263.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Ortaoba köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40535) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

264.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Osmaniye köyünde yürütülen veya yapılması planlanan sulama projelerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40536) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

265.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Salur köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40537) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

266.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Kazımkarabekir ilçesine bağlı Sinci köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40538) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

267.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Sudurağı köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40539) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

268.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Yuvatepe köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40540) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

269.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Demiryurt köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40541) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

270.-Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Karaman'ın Merkez ilçesine bağlı Çiğdemli köyünde yürütülen veya planlanan sulama projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40542) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

271.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, GDO'lu yem ve gıda ürünlerinin üretimine ve etkilerine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40543) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

272.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizdeki aşı çalışmalarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40544) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

273.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, üretilen, ihraç ve ithal edilen nişasta bazlı şurup miktarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40545) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

274.-İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, plastik atık ticaretinin izlenmesi ve yasal takibinin yapılması konusunda yürütülen çalışmalara ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40546) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

275.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, destek verilen ihracatçıların bölgesel ve il bazındaki dağılımlarına ve ticarete olan katkılarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40547) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

276.-İzmir Milletvekili Mahir Polat'ın, körfez ülkeleriyle gerçekleştirilen ithalat ve ihracata ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40548) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

277.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, e- ticaret desteği verilen KOBİ'lerin bölgesel ve il bazındaki verilerine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40549) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

278.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, gelir kaybı desteği başvurusunda bulunan esnaf sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40550) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

279.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Mart-Aralık 2020 tarihleri arasında Elektronik Ticaret Bilgi Sistemine kayıt olan işletmelere ait verilere ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40551) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

280.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, e-ticaret sistemine kaydolan ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde merkezi olan işletme sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40552) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

281.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, işletmelerin kredi kullanımları ile Doğu Anadolu bölgesi illerinin ticari alanda kalkınmasına yönelik çalışmalara ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40553) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

282.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, limanlarda bulunan ticaret noktalarındaki depolama işlemleri için yapılan yatırım tutarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40554) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

283.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir Çeşme Limanının işletilmesine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40555) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

284.-İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Suudi Arabistan'ın Türkiye menşei mallara gayriresmî ambargo uyguladığı iddiasına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40556) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

285.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, lojistik merkezlerinden beklenen fayda seviyesine ulaşamamasının sebeplerine ve karşılaşılan zarar miktarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40557) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

286.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Kapıkule sınır kapısında bulunan ve Bulgaristan menşei bir kuruluşa kiraya verilen taşınmazların kira alacağına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40558) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

287.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, hemzemin geçitlerde meydana gelen kazalara ve alt ve üst geçit yapımında trafik güvenliğinin sağlanması adına alınan tedbirlere ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40559) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

288.-Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, demir yolu sinyalizasyonuna ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40560) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

289.-İzmir Milletvekili Tacettin Bayır'ın, 6 Nisan 2020 tarihinden bu yana ücretsiz maske verilen kişi sayısına ve maskeler için yapılan ihaleye ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40561) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

290.-Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, Aksaray-Ulukışla Demiryolu Projesinin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40562) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

291.-Nevşehir Milletvekili Faruk Sarıaslan'ın, Ankara-Niğde otoyoluna ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40563) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

292.-Nevşehir Milletvekili Faruk Sarıaslan'ın, özel halk otobüsü işletmecilerinden ÖTV alınmaması ve işletmecilere destek verilmesine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40564) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

293.-Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, bir uçak firmasının uçuş yasağı getirilen uçaklarının Türkiye'deki durumuna ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40565) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

294.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Yiğitler Barajı Projesi için yapılan harcama tutarına ve projenin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40566) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

295.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Bakanlıkça limanlarda bulunan depolara yapılan yatırımlara ve liman işleten firmalara yapılan denetimlere ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40567) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

296.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Ödemiş-Kiraz demir yolu projesinin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40568) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

297.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, 2021 yılında Bakanlığın deniz yolları için kullanılmak üzere ayırdığı bütçeye ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40569) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

298.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Ankara-İzmir hızlı tren hattının güzergâhında obruk oluşmasına ve bölgede yapılan altyapı çalışmalarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40570) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

299.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir Çeşme Limanının işletilmesine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40571) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

300.-İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Ankara-Polatlı-Afyonkarahisar-Uşak-Manisa-İzmir yüksek standartlı demir yolu projesi için yapılan ihaleye ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40572) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

301.-Samsun Milletvekili Neslihan Hancıoğlu'nun, Evrensel Hizmet Kanunu'nun uygulamasına ve Samsun'da internet altyapısı sebebiyle yapılan başvurulara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40573) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

302.-Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, Kütahya'dan Eskişehir ile Bozüyük Tren Garlarına ulaşımın sağlanabilmesine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40574) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

303.-Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, Tosya D-100 kara yolu üzerinde gerçekleşen kazalara ve gerekli önlemlerin alınmasına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40575) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

304.-Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Göcek Tünelinin geçiş ücretinin yüksekliğine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/40576) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.01.2021)

11 Şubat 2021 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.04

BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Emine Sare AYDIN (İstanbul)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 46'ncı Birleşimini açıyorum. (x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Kahramanmaraş'ın düşman işgalinden kurtuluşunun 101'inci yıl dönümü münasebetiyle söz isteyen Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'a aittir.

Buyurun Sayın Kılıç. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Kahramanmaraş ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 101'inci yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, çok kıymetli milletimiz, değerli Kahramanmaraşlı hemşehrilerim; Kahramanmaraş'ımızın düşman işgalinden kurtuluşunun 101'inci yılını kutluyor, hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyor, şehitlerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize acil şifalar diliyorum.

Devrin yöneticilerinin basiretsizliği yüzünden yok yere girdiğimiz cihan savaşından yenik çıkmamızın akabinde Mondros Mütarekesi'ni imzalamak zorunda kalmıştık. Mondros Mütarekesi'nin 7'nci maddesine göre ülkemiz işgale uğramış, bu işgalden Maraş ve yöresi de payını almıştı. Maraş'a önce İngilizler gelmiş, onlar sekiz ay kalmışlar, Fransızlarla aralarında yaptıkları değişim görüşmeleri neticesinde ardından Fransızlar gelmiştir. Fransızlar, gelmeleriyle beraber yerli Ermenileri de kıskırtıp donatmışlar, Fransız-Ermeni iş birliğindeki işgalciler şehrimize, halkımıza saldırmışlar, gördüklerini büyük küçük, kadın erkek demeden öldürmüşlerdir. Bu durum karşısında direnmekten başka çaresi kalmayan Kahramanmaraş halkı silaha sarılmış ve işgalcilerle yirmi iki gün ve gece süren bir mücadele vermişlerdir.

Maraş mücadelesi, Türk istiklal mücadelesinin ilklerindedir. Aynı zamanda bu mücadele mahallî imkânlarla başka yerlerden destek almaksızın kendi imkânlarıyla Maraş halkının canını dişine takarak yapmış olduğu canhıraşane bir mücadeledir. Neticede Fransız işgalcileri ve onların yerli iş birlikçisi Ermeni komitacıları bir daha dönmek üzere Maraş'ı terk etmişlerdir. 1925 yılı 5 Nisanında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Maraş'ımıza kırmızı şeritli bu İstiklal Madalyası verilmiş ve Maraş'ımız bu madalyayı almaktan o gün bugün büyük bir onur duymuştur, onur duymaktadır. 7 Şubat 1973'te de İstiklal Madalyalı şehrimize kahramanlık unvanı verilmiş ve bu unvan da onurumuz üzerine onurumuz olmuştur.

Bizler de şanlı ecdadımızın vermiş olduğu istiklal mücadelesini taçlandırmak için el birliğiyle Kahramanmaraş'ımızın istikbal mücadelesini vermekteyiz. Bu mücadelede hedefimiz, nitelikli insan kaynağına sahip Kahramanmaraş, sosyal altyapısıyla yaşam kalitesi yüksek Kahramanmaraş, gelişmiş altyapısıyla sanayinin çekim merkezi Kahramanmaraş, tekstilde lider kent Kahramanmaraş,

(x) 7/4/2020 tarihli 78'inci Birleşimden itibaren coronavirus salgını nedeniyle Genel Kurul Salonu'ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

kuyumculukta tasarımın merkezi Kahramanmaraş, ihracatta rekabet gücü yüksek Kahramanmaraş, lojistiğin bölgedeki merkezi Kahramanmaraş, kültürü ve doğal güzellikleriyle alternatif turizm merkezi Kahramanmaraş, şehirciliği planlı, kentsel dönüşümünü gerçekleştirmiş Kahramanmaraş diyoruz ve bunun için çalışıyoruz, bunun için çalışacağız.

“Doğru, makul tut da bir yol,

Durma, yürü, bahtiyar ol.

Ama zahmetli seferdir,

Dayan ha sonu zaferdir.” diyor, hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı ikinci söz, 2021 yılının Afyonkarahisar’da Aile Yılı ilan edilmesi hakkında söz isteyen Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak’a aittir.

Buyurun Sayın Taytak. (MHP sıralarından alkışlar)

2.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'ın, 2021 yılının Afyonkarahisar'da Aile Yılı ilan edilmesine ilişkin gündem dışı konuşması

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Afyonkarahisar’da 2021 yılının Aile Yılı ilan edilmesi hakkında gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce Irak’ın kuzeyinde Pençe Kartal-2 Harekâtı sırasında şehit olan 3 askerimize Allah’tan rahmet, ailelerine ve milletimize sabırlar diliyorum.

Değerli milletvekilleri, aile, insanlığın sahip olduğu en önemli toplumsal yapı taşıdır, milletimizi ayakta tutan en temel değerdir. Aile evrensel ve kutsaldır, âlemden kurulmuş ilk yapıdır.

Değerli milletvekilleri, ailenin mutlu olması toplumun huzurlu olmasıyla eş değerdir. Bir toplumda aile kurumu ne kadar güçlü olursa o toplumun oluşturduğu millet ve devlet de o kadar güçlü olur. “Modernleşme” adı altında Batı kültürünün, sosyal medyanın, amaçlanan küresel ve dijital dünyanın Türk aile yapısına tehdit oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir. Değiştirilmeye çalışılan aile yapımız ve ahlaki değerlerin etkisini yitirmesiyle meydana gelen olaylarda “aile” kavramının değeri çok daha iyi anlaşılmıştır. Hemen hemen her gün bir dizi, film gibi izlediğimiz kadın cinayetleri toplum vicdanını sarsmaktadır. Anne, eş, çocuk cinayetleri sistematik olarak, sansüresiz görüntülerle, tüm detaylarıyla günlerce ekranlarda yol gösterir gibi yayınlanmaktadır. Kirliliğin, çarpık ilişkilerin gündüz kuşağında zihinleri zehirlediğine şahit olmaktayız. Bu yayınlar, pandemi döneminde evde bulunan yavrularımızın da fikir dünyasını karartmaktadır. Bu yayınlarla ilgili mutlaka ve mutlaka önlem alınmalıdır.

Değerli milletvekilleri, ailenin temeli kadınlarımızdır. Ülkenin geleceği, kadınlarımızın yetiştireceği evlatlarımızın elindedir. Gelecek nesillerimizi koruyacak olan en güçlü önlem, kadınlarımızın cesareti ve dikkati olacaktır. Çocuklarını terör örgütünden geri almak için korkusuzca, aylardır evlat nöbeti bekleyen Diyarbakır Anneleri, bu gerçeğin en önemli örneklerinden birisidir. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey’in ifade ettiği gibi “Kadın vatandır, kadın ülkedir, kadın gelecektir.” Annelerimiz, yavrularımızı teröristlerin, terör hamilerinin, terör sevicisi siyasilerin eline bırakmamalı; evlatlarımızı uyuşturucudan ve kötü alışkanlıklardan korumak için tedbirli olmalıdır. Unutmamak gerekir ki en iyi narkotik polisi annedir. Bu bağlamda, bilinçli bir kadının önemini bilen, sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının artırılarak sahip oldukları potansiyelin ortaya çıkmasını amaçlayan Afyonkarahisar Valimiz Sayın Gökmen Çiçek Bey’in Afyonkarahisar’da başlatmış olduğu 2021 Aile Yılı kapsamında gerçekleştirilen Kadın Kültür Evleri Projesi, kadınlarımızın yöresel kültürü, genel kültürü, değerler kültürünü öğrenmesi ve üretime katkı sağlaması açısından çok önemlidir. Hayattaki en önemli varlıklarımız olan evlatlarımız, kadınlarımız ve ailelerimiz için, bu çalışmaya emek veren kıymetli Valimiz Gökmen Çiçek Beyefendi’ye, bürokratlarımıza, Afyonkarahisarlı hemşehrilerimize ve katılım

sağlayan tüm hanımefendilerimize teşekkürlerimi sunuyor, bu projenin tüm ülkemizde uygulanmasının milletimiz için hayırlı olacağı düşüncesiyle Gazi Meclisi ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, üç ayların başlaması münasebetiyle söz isteyen Konya Milletvekili Hacı Ahmet Özdemir’e aittir.

Buyurunuz Sayın Hocam. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Konya Milletvekili Hacı Ahmet Özdemir’in, üç ayların başlamasına ilişkin gündem dışı konuşması

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Değerli Başkan, kıymetli milletvekilleri ve bizleri ekranları başında izleyen değerli halkımız; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Yarın akşam ezanıyla birlikte başlayacak olan üç aylarımızı tebrik ediyorum. Niye yarın akşam ezanıyla birlikte diye söyleyeyim: Çünkü İslam dinine göre gün, geceyle akşam ezanıyla başlar ve ertesi gün akşam ezanıyla sona erer. Bu anlayışın tezahürü olarak da nitekim perşembeyi cumaya bağlayan geceye “cuma gecesi” adı verilmiştir. Yarın akşam namazıyla beraber 3 misafirimiz olacak. Bu misafirlerden ilkinin adı recep ve bir ay sonra gelecek ikincisinin adı şaban ve arkasından gelecek olan misafirimizin adı da ramazan olacak çünkü ramazan ayı bu üç ayların en kıymetlisi olduğu gibi on iki ayın da en kıymetlisidir ve ayların sultanı olarak nitelendirilmektedir.

Bu hususla alakalı olarak bazı duygu ve düşüncelerimi Meclisimizde bulunan siz değerli milletvekillerimizle ve halkımızla paylaşmak istiyorum. Allah bütün varlık âlemini bir anlamda insan için, insanı da kendisi için yaratmıştır. Mekân gibi zaman da mahluktur ve varlık âlemi zamanla sınırlandırılmıştır. Bu sınırın başlangıcı ferdî anlamda doğum ve yine, sonu ferdî anlamda ölümdür fakat ölüm sadece dünya hayatının zaman sınırını belirleyen bir olgu olmaktan öteye geçmez çünkü insan ruhu sınırları aşacak güce sahip bir yolun yolcusudur ve ölümden sonra da o ruhun yolculuğu devam etmektedir. Dolayısıyla ruh sınırlarüstü bir hilkate sahiptir; buna muhakkak dünya sınırı da dâhildir yani o sınırla da sınırlandırılmaz. Allah insana ruhundan ruh üfürmüştür; onu, varlıkların en değerlisi kılmış, en güzel şekilde yaratmış, melekleri geçebilecek derecede kabiliyetle donatmış ama kendi terimiyle söyleyecek olursak esfelisafiline alçalabilecek bir özellik de vermiştir. İşte, Allah, insanı varlıklar arasından nasıl seçmişse insanlar arasından peygamberleri, peygamberler arasından da -yine İslam literatüründeki tabiriyle söylesek- ülü’l-azm olanları ve nihayet Hazreti Muhammed’i seçmiştir ve bunları birbirine üstün kıldığını da ayetikerimede açıkça ifade etmiştir. Bu seçme işine müfessirler ayetlerdeki anlamlardan hareketle “ıstıfa kanunu” adını vermişlerdir. Allah sadece insanı, peygamberleri ve onlar arasından bazılarını ve nihayet birisini seçmez. Gezegenlerden Samanyolu’nu, Güneş’i, Ay’ı ve Dünya’yı da seçmiştir. Dünya’dan da mescitleri, mescitler arasından da Mescid-i Aksa’yı, Mescid-i Nebevi’yi ve Mescid-i Haram’ı seçmiştir. Kâbe’yi de yeryüzünün merkezi ve insanlığın kiblegâhı olarak seçmiştir. Aylardan da zaman dilimi olarak öncelikle haram ayları seçmiştir. Haram aylar -bildiğiniz gibi- zilkade, zilhicce, muharrem ve yine üç ayların ilki olan recep ayıdır ve yine, aylar arasından recebi, şabanı ve ramazanı seçmiştir.

Ben bu konudaki hadisler arasında yapılan tartışmaları ilahiyatçılara bırakarak şunu söylemekte yarar görüyorum: Peygamber Efendimiz, recep ayının Allah’ın ayı olduğunu, şaban ayının kendisinin ayı olduğunu ve ramazanın da ümmetinin ayı olduğunu da ayrıca vurgulamıştır. Yine, onun bir hadisşerifinde “Üzerimize bir büyük ayın gölgesi düştü.” şeklinde bir ifadeye rastlarız ki bu, aynı zamanda, bir hakikati, edebî bir dil kullanarak bildirmenin de örneği olmaktadır. Peygamber’imizin bu aylarda daha çok ibadet ettiği, ibadetini artırdığı ve başkalarını da bu konuda teşvik ettiği bize ulaşan bilgiler arasındadır.

Bu duygu ve düşüncelerle, sizlerin ve milletimizin üç aylarını kutluyor, bu üç ayların insanlığa hayırlar getirmesini temenni ediyor, saygılar sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 15 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Taşkın...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Millî Uzay Programı'nın başlıca hedeflerinin 2023 yılında Ay'a sert iniş ve 2028 yılında yumuşak iniş yapmak, uydü üretimini tek çatı altında toplamak, uzay limanı kurmak, 1 Türk vatandaşını bilimsel misyon için uzaya göndermek olduğuna, programın ülke ve tüm insanlık için hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Geçtiğimiz gün, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleştirilen bir törenle Türkiye Uzay Ajansı tarafından hazırlanan Türkiye'nin uzay politikalarındaki on yıllık stratejisini, vizyonunu, hedef ve projelerini içeren Millî Uzay Programı kamuoyuna tanıtıldı. Programın başlıca hedefleri; 2023 yılında Ay'a sert iniş ve 2028 yılında yumuşak iniş yapmak, uydü üretimini tek çatı altında toplamak, uzaya bağımsız bir şekilde erişmek için uzay limanı kurmak, 1 Türk vatandaşını bilimsel misyon için uzaya göndermektir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ifadeleriyle, geçmişimizden aldığımız güçle kökümüzden beslenerek geleceğe bakacağız; güçlü ve bağımsız bir Türkiye'nin yerini sadece dünyada değil, uzayda da tahkim edeceğiz.

Millî Uzay Programı'mızın ülkemiz ve tüm insanlık için hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Bayraktutan...

2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin ili Murgul ilçesi Damar köyünde içme suyunun aşırı derecede kirlendiğine, Eti Bakır AŞ'nin atık barajında sızıntı olduğuna dair tereddütler olduğuna, bölgede siyanür havuzu kurulmasıyla ilgili çalışmaların durdurulmasını bir kez daha rica ettiğine ilişkin açıklaması

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Artvin ili Murgul ilçesi Damar köyünde yaşayan bir vatandaşımızın içme suyundan rahatsızlandığı ortaya çıkmıştır. Usta Mahallesi ve Ardıçlı köyüne su sağlayan ve eski bir boru hattıyla Murgul'a da ulaşılan kadim kaynak suyundan 29/01/2021 tarihinde numune alınarak inceleme yapılmıştır. Damar köyündeki -eski ismiyle Zsansul- suda yapılan kimyasal analiz sonucunda suyun kalsiyum, magnezyum ve sodyum miktarlarında aşırı yükselme ve suda aşırı derecede kirlenme meydana geldiği ifade edilmiştir. Yaşanan bu gelişmelerin, söz konusu yerde maden çalışması yapan Cengiz Holdinge ait Eti Bakır AŞ'nin söz konusu yerdeki atık barajında sızıntı olduğu konusunda tereddütler bulunmaktadır. Söz konusu yerde ayrıca siyanür havuzu kurulmasıyla alakalı bir çalışma mevcuttur eğer bu çalışma yapılırsa içme suyu ve yaşam tehdit edilecektir; bunu Türkiye Büyük Millet Meclisinden bir kere daha ifade ediyorum, söz konusu yapılacak çalışmanın durdurulmasını, buna ilişkin girişimlerin bertaraf edilmesini önemli rica ediyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Ataş...

3.- Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, pandemi döneminde bile iktidardan yeterli desteği alamayan çiftçinin traktörüne bile haciz işlemleri uygulandığına, çiftçileri üretimde tutmak ve rahatlatmak için Tarım Kredi Kooperatiflerine ve bankalara olan borçlarının faizsiz uzun vadeli yapılandırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

DURSUN ATAŞ (Kayseri) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kayseri'deki ziraat odalarından gelen raporlar da göstermektedir ki çiftçilerimiz borç batağında ve zor durumdadır. Döviz kurunun düşmesine rağmen gübreye, tohuma ve ilaca hâlen zamlar gelmekte, elektrik ve su faturaları sürekli yükselmektedir. Gelen bu zamlar zaten zarar eden çiftçilerimizin üretim maliyetlerini daha da artırmaktadır. Pandemi döneminde bile iktidardan yeterli desteği alamayan

çiftçilerimiz, borçlarını ödeyemez duruma gelmiş, birçok çiftçinin traktörüne bile haciz işlemi uygulanmıştır. Kullandıkları telefon bile çok görülen çiftçilerimizi üretimde tutmak ve rahatlatmak için çiftçilerimizin Tarım Kredi Kooperatiflerine, Ziraat Bankasına ve özel bankalara olan borçları faizsiz olarak uzun vadeli yapılandırılmalı, uygulanan haciz işlemleri bir an önce durdurulmalıdır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Çepni...

Sayın Şimşek...

4.- *Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, vefatının 6'ncı yılında Özgecan Aslan'ı rahmetle andıklarına, kadına yönelen şiddet dalgasının, masum canlara kasteden canice saldırıların son bulmasını dilediğine ilişkin açıklaması*

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

“Saçlarım tutuştu / Gözlerim, yandı kavruldu / Bir avuç kü oluverdim / Küllerim, havaya savruldu.”

Özgecan Aslan, 11 Şubat 2015 günü okuldan eve gitmek için bindiği minibüste kahpece katledilen, gencecik umut dolu bir üniversite öğrencisiydi, Mersin’de bir vakıf üniversitesinde psikoloji eğitimi alıyordu. “Çok acı çekmiştir kızım, keşke kurşunla öldürselerdi.” demişti annesi. Henüz yirmi yaşındayken ve tek derdi üniversite eğitimi almak olan, akıl almaz yöntemlerle en aşağılık şekilde katledilen Özgecan Aslan kızımızı, aramızdan ayrılışının 6'ncı yıl dönümünde rahmetle, özlemle ve duayla anıyoruz. Özgecan'ı unutsak, ahlakımızı unuturuz, vicdanımızı unuturuz, insanlığımızı unuturuz. Bu vesileyle, kadına yönelen şiddet dalgasının, masum canlara kasteden canice saldırıların son bulması dileğiyle bir kez daha Özgecan kızımızı rahmetle anıyorum; ruhu şad, mekânı cennet olsun.

BAŞKAN – Sayın Sürücü...

5.- *Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, dört yıldır İzmir Şakran Kadın Kapalı Cezaevinde bulunan Ceylan Bozkurt ve Didar Bozdağ'ın cezaları bitmesine rağmen tahliye edilmediklerine, iktidarın infaz paketini siyasi muhalifler üstünde siyasi kırım amacıyla uyguladığına ilişkin açıklaması*

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, Ceylan Bozkurt ve Didar Bozdağ dört yıldan beridir İzmir Şakran Kadın Kapalı Cezaevindeler. Cezaları bitmiş, disiplin cezaları yok. Bir ay önce tahliye edilmeleri gerekirken tahliye edilmiyorlar. Uyduruk gerekçelerle, hukuksuz, vicdansız ve adaletsiz kararlarla itirazları ise reddedilmektedir. İktidar, infaz paketini siyasi muhalifler üstünde siyasi kırım amacıyla uygulamaktadır. Bu hukuksuzluğa ve adaletsizliğe bir an önce son verin. Ceylan Bozkurt ve Didar Bozdağ derhâl serbest bırakılmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Yılmaz...

6.- *Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz'ın, gıda fiyatlarındaki artışın önemli sebeplerinden birisinin yaş sebze ve meyvenin üreticiden tüketiciye ulaşıncaya kadar yaşanan kayıplar olduğuna, zincir marketlerin sorumsuz satış politikaları ve bunlara imkân sağlayan yerel yönetimlerin pazarcılık ve manavlık sektörünün yok olma aşamasına gelmesine sebep olduğuna ilişkin açıklaması*

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Son günlerde gıda fiyatlarındaki artışın önemli sebeplerinden biri de yaş sebze ve meyvelerin üreticiden tüketiciye ulaşıncaya kadar olan kayıplarından kaynaklanmaktadır. Bir araştırmaya göre ülkemizin yaş sebze ve meyvedeki kaybı aynı sektörün ihracat rakamlarının 4 katıdır. Bu rakamlar, gıda fiyatlarının ve dünyada yaşanan kıtlığın anormal derecede arttığı bugünlerde gözden kaçırılmayacak kadar büyük rakamlardır. Özellikle zincir marketlerin piyasada pazar kapmak adına yapmış oldukları sorumsuz satış politikaları ve bunlara imkân sağlayan yerel yönetimler, pazarcılık ve manavlık sektörünün yok olma aşamasına gelmesine sebep olmuştur. Manavlık ve pazarcılık sektörünün sekteye uğramasıyla piyasayı ele geçirdiğini düşünen zincir marketlerin fiyat belirlemedeki tavrı hemen

değişmiş, fiyatları yukarı doğru tırmandırmaya başlamışlardır. Bir yandan fiyatları tırmandıran zincir marketler, diğer yandan ürünlerin çürüyerek çöpe atılmasının ve gıda sarfiyatının öncüsü olmaktadır.

BAŞKAN – Sayın Karaman...

7.- *Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman'ın, 13 Şubat Erzincan ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümüne ilişkin açıklaması*

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

13 Şubat tarihi, kardeşliğin, dostluğun, vefanın ve hoşgörünün şehri Erzincan'ımızın düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümüdür. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi, yüce Türk milletini ve Erzincanlı hemşehrilerimi saygıyla selamlıyorum.

Erzincan'ımız bundan tam yüz üç yıl önce düşman işgali altında inim inim inerken 13 Şubat 1918'de Kâzım Karabekir Paşa ve Binbaşı Halit Bey komutasındaki askerlerimizle öncü milis kuvvetlerimizin başlattıkları mücadele sonucu düşman işgalinden kurtarılmıştır. 13 Şubat bu yüzden Erzincan'ımızın gurur günüdür, sevinç günüdür ve en önemlisi kurtuluş günüdür, bayram günüdür. Pandemi dolayısıyla kısıtlı kutlamalar yapılsa da heyecanımız yüksektir.

Devletimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına, sadece Erzincan'ımızda değil, tüm vatan safhında millî ve kutsal değerlerimiz için can veren şehitlerimize...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Demir...

8.- *İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyonuyla ülkenin uzayda da yerini almasını sağlayacaklarına, hayallerini gerçekleştirme yolunda kararlı adımlar atmaya devam edeceklerine ilişkin açıklaması*

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Rus Astronot Yuri Gagarin, 12 Nisan 1961'de uzaya çıkarak dünya yörüngesinde turunu tamamlayarak uzaya çıkan ilk insan olmayı başardı. 25 Mayıs 1961'de ise John F. Kennedy ABD Kongresi'ni toplayarak "Hazırlanın, on yıl içinde aya gideceğiz." dedi. Üstelik, gitmekle kalmadılar, sağ salim geri de döndüler. Bu sözlere Kongredeki çoğu bıyık altından gülerken Başkanın söylediklerini ütopik olarak bulmuşlardı. Bu durum, Sayın Cumhurbaşkanımızın uzaya insan göndermekle ilgili açıklamasından sonra muhalefetin verdiği tepkiye ne kadar da benziyor.

Cumhurbaşkanımızın vizyonuyla ülkemizin uzayda da yerini almasını sağlayacağız. Artık yüzümüzü göklere çevirme zamanıdır. Büyük başarılar her zaman hayal kurmakla başlar. Biz hayallerimizi gerçekleştirme yolunda kararlı adımlar atmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN – Sayın Fendoğlu...

9.- *Malatya Milletvekili Mehmet Celal Fendoğlu'nun, Malatya ilinde 425 bin hektar tarım alanının 218 bin hektardan fazlasının sulanabilir arazi olduğuna, sulama birliklerinin fiyat artışlarının durdurulması gerektiğine, Covid-19 pandemi süreci dikkate alınarak çiftçilerin sulama birliklerine olan borçlarına acil bir yapılandırma yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması*

MEHMET CELAL FENDOĞLU (Malatya) – Teşekkür ederim Başkanım.

Malatya'da 2019 verilerine göre 31.471 ÇKS kaydı olan çiftçi bulunmaktadır ve yaklaşık 50 bin ailenin geçimi tarıma dayalıdır. 425 bin hektar tarım alanının 218 bin hektardan fazlası sulanabilir arazidir. Bu arazilerde tarlasına binbir emekle ürününü ekip hasadını kaldıracağı günü umutla bekleyen çiftçilerimiz tarlasını suladığında sulama birliklerine de ayrıca ödeme yapmaktadırlar. Çiftçilerimiz Malatya'da 2018 yılında fidan sulamasında ortalama 29 TL öderken 2020 yılında yüzde 80 artışla 53 TL ödemektedir. Sulama birliklerinin yaptığı bu artış durdurulmalıdır ve Covid-19 pandemi sürecini dikkate alarak çiftçilerimizin sulama birliklerine olan borçlarına acil bir yapılandırma yapılması gerekmektedir. Bakanlığımız bu yönde bir çalışma planlamakta mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Kılavuz...

10.- *Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, şehit askerler Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler; Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan'ı ve Hakk'ın rahmetine kavuşan Türk milliyetçisi Kerküklü Nejdet Koçak'ın ablası Nezahat Koçak'ı rahmetle andığına ilişkin açıklaması*

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

“Mehmed'im, sevinin, başlar yüksekte!

Ölsek de sevinin, eve dönsek de!

Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!

Yarın, elbet bizim, elbet bizimdir!

Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir!”

Vatan, millet, bayrak ve mukaddesat uğruna şehadete yürüyen kahraman askerlerimiz Yüzbaşımız Burak Coşkun'u, Yüzbaşımız Ertuğ Güler'i ve Astsubayımız Harun Turhan'ı rahmetle, minnetle anıyor, aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyorum, yaralı askerlerimize acil şifalar diliyorum; acılı ailelerinin ve yüce Türk milletinin başı sağ olsun.

Türkmen davasının yolbaşçısı, büyük Türk milliyetçisi Kerküklü şehidimiz Nejdet Koçak'ın kıymetli ablası, Nejdet Koçak ağabeyin “Arkadaşlar, ağaç budandıkça yeşerir. Sizden ricam davayı bırakmayın, sürdürmeye devam edin. Bayrağı size teslim ediyorum. Bu bayrağı şerefle taşıyacağımızdan eminim.” vasiyeti doğrultusunda mücadele eden Nezahat Koçak annemiz Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Kerkük ve Türkmeneli'nin, Türk dünyasının başı sağ olsun. Rahmetle, minnetle anıyorum.

BAŞKAN – Sayın Baltacı...

11.- *Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, Karayolları Genel Müdürlüğünde çalışan 16 bine yakın işçinin farklı farklı ücret aldığına, iş barışını bozan bu adaletsiz ücretlendirme sorununun bir an önce çözülmesi gerektiğine ilişkin açıklaması*

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Karayolları Genel Müdürlüğü ve bağlı müdürlüklerinde aynı işi yapan 16 bine yakın işçimiz ne yazık ki Anayasa'nın 2'nci, 10'uncu ve 55'inci maddelerine aykırı olarak 3 farklı skala üzerinden ücretlendirilmektedir. 2005 yılından önce işe başlayan bir işçi ile 2015 yılından sonra protokolle işe giren bir işçinin günlük yevmiesi arasında yaklaşık 120 liraya ulaşan fark oluşmaktadır. Toplu iş sözleşmesi döneminde alınan yüzdelik zamlarla ücret skalaları arasındaki makas daha da açılmaktadır. 16 bin işçiden 14 bininin mağduriyet yaşadığı ve iş barışını bozan bu adaletsiz ücretlendirme sorunu bir an önce çözüme kavuşturulmalıdır.

BAŞKAN – Sayın Sümer...

12.- *Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Adana ilinde birçok ilçede elektrik sorunu yaşandığına, elektrik kesintilerinin uzaktan eğitim alan çocukların eğitim alması önünde en büyük engellerden biri olduğuna, çiftçi ve seracılığın da elektrik kesintilerinden dolayı büyük kayıplar yaşandığına, bu sorunun çözülmesi için yetkilileri görevle çağırıldığına ilişkin açıklaması*

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Seçim bölgem Adana'nın birçok ilçesinde elektrik sorunu yaşanmaktadır. Trafoların güçlü olmaması, elektrik altyapısının yenilenmemesi gibi nedenlerden ötürü uzun saatler hatta günlere varan kesitler meydana gelmektedir. Özellikle, Adana Yüreğir Ovası; Solaklı, Yunusoğlu, Doğanekent mahalle muhtarlarımızın elektrik kesintileriyle ilgili şikâyetleri bitmemektedir. Ayrıca, elektrik kesintileri, uzaktan eğitim dönemimizde çocuklarımızın evlerinde eğitim almasının önündeki en büyük engellerden biridir. Ayrıca, çiftçilik, seracılıkla uğraşan vatandaşlarımızın elektrik kesintileri nedeniyle büyük kayıplar yaşamaktadır. Adana'da elektrik dağıtım görevini üstlenen şirketin özellikle güçsüz trafoların yenilenmesi ve kablolarının değiştirilmesiyle ilgili gerekli çalışma bir an önce yapılmalıdır. 21'inci yüzyılda Adana'da günlerce elektrik kesintisi yaşanmasını engellemek için yetkilileri bir an önce görevle çağırıyorum.

BAŞKAN – Sayın Alban...

13.- *Muğla Milletvekili Mürsel Alban'ın, soru önergesine gelen cevaba göre Muğla ilinde 138 adet jeotermal kaynak arama başvurusu yapılmış olduğuna, "jeotermal" adı altında doğanın talan edilmesine karşı olduklarına ilişkin açıklaması*

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bakanlığa verdiğimiz soru önergesine gelen cevaptan da anlaşılacağı gibi, Muğla'mızın doğal güzelliği birilerinin iştahını kabartmaya devam ediyor. Özellikle turizm bölgelerine yakın noktalarda son beş yıl içerisinde 138 adet jeotermal kaynak arama başvurusu yapılmış olması bu iddialarımızı güçlendiriyor. Biz jeotermal enerjiye değil "jeotermal enerji" adı altında doğamızın, toprağımızın, yeşilimizin talan edilmesine, yandaş enerji şirketlerine peşkeş çekilmesine karşıyız. Her zaman söylediğimiz gibi, Muğla'yı AKP'ye ve onun yandaşlarına talan ettirmeyeceğiz; yağmaya, talana geçit vermeyeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Tuncer...

14.- *Amasya Milletvekili Mustafa Tuncer'in, "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." prensibinden yola çıkılarak, pandemi nedeniyle kapatılan mekânların kurallara uygun olarak tekrar açılmasına, açılmayacaksa tüm esnafa asgari şartlarda geçinebilecekleri aylık yardımı yapılmasının kaçınılmaz olduğuna ilişkin açıklaması*

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sayın Başkan, TBMM Genel Kurulunun çalışmadığı günlerde Amasya merkez ve ilçelerinde İl Başkanımız ve ilçe başkanlarıyla birlikte esnafımızı ziyaret ediyor ve sohbet ediyoruz. Esnafımızın hâli vakti hiç iyi değil. Kepenk kapatanların, kapatmayla karşı karşıya kalanların ve iş yerini devretmek için ilan asanların sayısı hiçbir dönemde olmadığı kadar çoğalmış durumda. Pazartesiden cumaya beş gün boyunca siftah yapmayan esnaflarımız, elektrik faturasını ödeyemeyip elektrik kesintisiyle karşı karşıya kalan esnaflarımız, doğal gaz faturasını emekli babasının kredi kartından çektiren esnaflarımız var. Bütün bunların dışında, pandemi gerekçesiyle kapatılan ve iflasla karşı karşıya bırakılan önemli sayıda esnafımız var. "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." prensibinden yola çıkarak, iş yerleri pandemi nedeniyle kapatılan esnaflarımızın mekânlarının kurallara uygun olarak tekrar açılması, açmayacaksanız öncelikli olarak bu esnaflarımız olmak üzere tüm esnafımıza asgari şartlarda geçinebilecekleri aylık yardımı yapmanız kaçınılmazdır; aksi hâlde, orta direği kaybettiğiniz gibi esnaflarımızı da kaybedeceksiniz.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Çakır...

15.- *Erzincan Milletvekili Burhan Çakır'ın, Pençe Kartal-2 Operasyonu'nda şehit olan kahraman Mehmetçiklere Allah'tan rahmet dilediğine, 13 Şubat Erzincan ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümünde bu güzide şehri emanet edenleri rahmetle andığına ilişkin açıklaması*

BURHAN ÇAKIR (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Vatan müdafaası için yürütülen Pençe Kartal-2 Operasyonu'nda şehit olan kahraman Mehmetçiklerimize Allah'tan rahmet, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum. Milletimizin başı sağ olsun.

13 Şubat, Erzincan'ın düşman işgalinden kurtuluşunun 103'üncü yıl dönümü. Erzincan bu süreçte çok acılar çekmiş, büyük zulümlere uğramıştır. Yapılan zulüm ve katliamlara rağmen Erzincan halkı tek vücut olmuş, işgal kuvvetlerine karşı her zaman dik durmuştur; bağımsızlığa olan inancı tükenmemiş, özgürlük ateşi hiç sönmemiştir. Türk ordusu 13 Şubat 1918 tarihinde Erzincan'a girerek düşman işgalinden kurtarmış, milletimizin tarih boyunca asla taviz vermediği bağımsızlığını tekrar kazandırmıştır. Bu güzide şehri bize emanet eden şehitlerimizi, gazilerimizi, Erzincan'ımızın manevi büyükleri Terzi Baba'yı, Dede Paşa hazretlerini, Piri Sami hazretlerini, Abdürrahim Reyhan hazretlerini, Hafız Şemseddin hoca efendiyi ve tüm büyüklerimizi rahmetle anıyorum, ruhları şad olsun.

BAŞKAN – Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup bilgilerinize sunacağım.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) TEZKERELER

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/2/2021 tarihli yazısı ile TBMM Başkanlığına bildirilen mahkeme kararıyla İstanbul Milletvekili Kadri Enis Berberoğlu hakkında verilen ve 4/6/2020 tarihli 95'inci Birleşimde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine sunulan kesin hükmün ortadan kalktığına ilişkin tezkeresi (3/1518)

11/2/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

İstanbul Milletvekili Kadri Enis Berberoğlu'nun 5 yıl 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2'nci Ceza Dairesinin 13/2/2018 tarihli ve esas 2017/2075, karar 2018/287 sayılı Kararı'nın onanmasına dair Yargıtay 16'ncı Ceza Dairesinin 20/9/2018 tarihli ve esas 2018/2088, karar 2018/2728 sayılı Kararı sonrasında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 83'üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile 84'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Cumhurbaşkanlığı tarafından Başkanlığımıza gönderilen 26/11/2018 tarihli tezkerenin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 4/6/2020 tarihli 95'inci Birleşiminde bilgiye sunulmasıyla milletvekilliği düşmüştür.

Genel Kurulun bilgisine sunulan mahkûmiyet kararı hakkında bu kez İstanbul 14'üncü Ağır Ceza Mahkemesinin 8/2/2021 tarihli ve esas 2016/205 karar 2017/97 sayılı Ek Kararı ile “Anayasa Mahkemesinin 21/01/2021 tarihli, başvuru hakkında vermiş olduğu hak ihlali kararı uyarınca hükümlünün yeniden yargılama talebinin kabulü ile infazın durdurulmasına, sanık hakkında yeniden yargılama kararı verildiğinden kesinleşmiş hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına, sanığın yargılama sürecinde yeniden milletvekili olması sebebiyle sanık hakkında yasama dokunulmazlığı kaldırılincaya kadar yargılamanın durmasına, sanığın yasama dokunulmazlığının kaldırılması için Adalet Bakanlığına yazı yazılarak sanık hakkında fezleke düzenlenmesinin istenilmesine” karar verildiği hususu İstanbul 14'üncü Ağır Ceza Mahkemesinin 10/02/2021 tarihli yazısı ile Başkanlığımıza bildirilmiştir.

Bu çerçevede söz konusu yazı ile ekindeki mahkeme kararı örneğinden İstanbul Milletvekili Kadri Enis Berberoğlu hakkında verilen ve 4/6/2020 tarihli 95'inci Birleşimde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine sunulan kesin hükmün ortadan kalktığı anlaşılmakta olup; keyfiyet, Genel Kurulun bilgilerine sunulur.

Mustafa Şentop

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

(CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Şimdi, Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

İYİ PARTİ Grup Başkan Vekili Sayın Dervişoğlu...

Buyurunuz Sayın Dervişoğlu.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

16.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Pençe Kartal-2 Harekâtı'nda şehit olan Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun ve Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan'a Allah'tan rahmet dilediğine, vefatının yıl dönümünde Özgecan Aslan'ı rahmetle andığına, kadına düşman olan zihniyetle mücadelenin sonuna kadar devam edeceğini kamuoyuna ilan ettiğine, Kadri Enis Berberoğlu'nun milletvekili haklarına yeniden kavuşmasını temin eden hususun aslında uygulamadan kaynaklanan bir eksikliğin giderilmesi bakımından önemli olduğuna, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Anayasa Mahkemesini birbiriyle çatışan kurumlar olarak göstermenin doğru bir yaklaşım olmadığına, bu konuda bir an önce bir yasal düzenleme yapılmasının Meclisin görevleri arasında olduğuna, Kadri Enis Berberoğlu'na geçmiş olsun dediğine ve CHP Grubuna da hayırlı olmasını temenni ettiğine ilişkin açıklaması

DURDUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Irak'ın kuzeyi Gara bölgesinde devam eden Pençe Kartal-2 Harekâtı'nda 2 askerimizin şehit olduğunu, 4 askerimizin de yaralandığını derin bir üzüntüyle öğrendik. Şehitlerimiz Yüzbaşı Burak Coşkun ile Astsubay Harun Turhan'a Allah'tan rahmet, kederli ailelerine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum, yaralı evlatlarımıza da bir an önce Allah'tan acil şifa niyaz ediyorum.

Kadına yönelik şiddetin en acı hikâyelerinden biri olan ve gencecik yaşında sevdiklerinden koparılan Özgecan Aslan'ın vefatının yıl dönümü bugün. Kendisini rahmetle anıyorum, kederli ailesine Allah'tan sabır niyaz ediyorum. Kadına düşman olan kirli zihniyetle olan mücadelemizin sonuna kadar devam edeceğini de buradan kamuoyuna ilan ediyorum.

Biraz önce Başkanlığınız tarafından okunan ve Sayın Enis Berberoğlu'nun milletvekili haklarına yeniden kavuşmasını temin eden hususun, aslında uygulamadan kaynaklanan bir eksikliğin giderilmesi bakımından önemli bulunduğunu bilmenizi isterim. Bu kararlarla birlikte gerek Türkiye Büyük Millet Meclisini ve gerekse Anayasa Mahkemesini birbiriyle çatışan kurumlar olarak göstermek doğru bir yaklaşım değildir. Konuyla ilgili yaşanan ihtilafların hiç zaman kaybetmeden yapılacak olan yasal düzenlemelerle ortadan kaldırılması bu yüce Meclisin görevleri arasındadır.

Sayın Berberoğlu'na geçmiş olsun dileklerimi bildiriyorum, kendisine başarılarının devamı temennimi iletiyorum; Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna da hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Muhammed Levent Bülbül...

Buyurunuz Sayın Bülbül.

17.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, PKK, KCK ve diğer terörist unsurları etkisiz hâle getirmek, Irak'ın kuzeyinden gelecek terör saldırılarını bertaraf etmek için 10/2/2021 günü Pençe Kartal-2 Harekâtı başlatıldığına, operasyonda şehit olan Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan, Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun ve Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'i rahmetle andığına, operasyona katılan güvenlik güçlerine başarılar dilediğine, vefatının yıl dönümünde Özgecan Aslan'ı rahmetle andığına, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince Kadri Enis Berberoğlu hakkında fezleke düzenlenmesine karar verilmesinin yani Kadri Enis Berberoğlu şu an hâlâ faal bir milletvekiliymiş gibi değerlendirilmesinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yasama organına yapılan büyük bir saygısızlık olduğuna, Meclisin bu konuda gerekli düzenlemeleri ivedilikle yapmasının önemli olduğuna, şu anda yapılan işlemin günü kurtarmaya yönelik olduğuna ilişkin açıklaması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Teşekkür ederiz Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; PKK, KCK ve diğer terörist unsurları etkisiz hâle getirmek ve Irak'ın kuzeyinden halkımıza ve güvenlik güçlerimize yönelik terör saldırılarını bertaraf etmek, hudut güvenliğimizi sağlamak için uluslararası hukuktan doğan meşru müdafaa haklarımız doğrultusunda Irak'ın kuzeyinde Gara bölgesinde bulunan ve teröristler tarafından kullanılan hedeflere 10 Şubat

2021 günü saat 02.55'ten itibaren Pençe Kartal-2 Harekâtı başlatılmıştır. Oldukça dağlık ve engebeli olan arazide Mehmetçiklerimiz başarılı operasyonlar gerçekleştirmekte, terör unsurları tek tek yok edilmektedir.

Terör örgütlerine yönelik başlatılan Pençe Kartal-2 Harekâtı'nda dün teröristlere yapılan tehlikeli mağara operasyonunda Kıdemli Astsubay Başçavuş Harun Turhan ve Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun şehit olmuş, 4 askerimiz de yaralanmıştır. Dünkü çatışmada yaralanmış olan Yüzbaşı Ertuğ Güler'in de şehit olduğu haberini sabah saatlerinde büyük bir üzüntüyle öğrenmiş bulunmaktayız. Kahraman şehitlerimize Allah'tan rahmet, yakınlarına, ailelerine ve büyük Türk milletine başsağlığı diliyoruz; çatışmalarda yaralanan gazilerimize de acil şifalar diliyoruz; operasyonlara katılan bütün güvenlik güçlerimize ve kahraman ordumuza başarılar diliyoruz.

Sayın Başkan, bugün, aynı zamanda bundan altı yıl önce Mersin'de vahşice, hunharca katledilmiş olan üniversite öğrencisi, psikoloji bölümü 1'inci sınıf öğrencisi Özgecan Aslan'ın vefat yıl dönümüdür. Bu vesileyle merhum Özgecan Aslan kızımızı, kardeşimizi rahmetle yâd ediyoruz, ailesine ve sevenlerine tekrar başsağlığı diliyoruz.

Sayın Başkan, az önce okunmuş olan tezkereyle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - CHP Milletvekili Sayın Kadri Enis Berberoğlu'yla ilgili Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu hak ihlali kararı sonrasında İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen yeniden yargılama ve infazın durması, bunun yanında dokunulmazlığının kaldırılması için fezleke düzenlenmesine ilişkin kararı çerçevesinde Meclisin, Sayın Meclis Başkanının, bu noktadaki keyfiyeti Genel Kurula bildiren yazısı okundu, hep birlikte dinledik. Tabii, burada, Anayasa Mahkemesi kararıyla alakalı olarak daha önce eleştirilerimizi partimiz olarak bizler yapmıştık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin vermiş olduğu karar, yeniden yargılama kararı, kendisinin hukuk dâhilinde, mevzuatımız dâhilinde verebileceği bir karardır. Bu noktada bunu tartışmamakla birlikte, Meclisimizin Anayasa'nın 84'üncü maddesi kapsamında, tamamen mevzuatımıza uygun, Anayasa'ya uygun bir şekilde vermiş olduğu bir kararın, yapılmış olan bir işlemin yani milletvekilliğinin düşürülmesi işleminin, kesin hükmün olduğu bir süreçte hiçbir şekilde tartışılmayacak bir işlemin burada tamamen yok sayılarak, sanki hiç yapılmamış gibi değerlendirilerek mahkemece bu hususlara hiç girilmeden bu konuda fezleke düzenlenmesine karar verilmesi yani Kadri Enis Berberoğlu'nu milletvekili olarak, şu an hâlâ faal bir milletvekilimiş gibi değerlendirmesi, bence, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yasama organına yapılan büyük bir saygısızlıktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Burada kararı veren mahkeme, bir sefer ihlali gerçekleştiren mahkeme 14. Ağır Ceza Mahkemesi değildir. Bu ihlalin gerçekleştiği sırada dosya istinaftaydı. İstinaf mahkemesi kararı tamamen ortadan kaldırıp beş yıl on bir ay cezaya hükmetmiştir.

Ben hukuki tartışmalara girmek istemiyorum fakat burada çok ciddi bir hukuki boşluk vardır ve yapılmış olan, şu an yapılmış olan işlemin herhangi bir hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Dolayısıyla,

bu konuda Meclisimizin, bu hukuki boşluğu dolduracak düzenlemeleri ivedilikle yapması, bu tarz işlemlerin bir daha geldiğinde bir teamül üzerinden değil, yazılı kurallar üzerinden bu işlemlerin gerçekleştirilmesinde büyük önem vardır çünkü şu an yapılan işlem, tamamıyla günü kurtarmaya yönelik, şu anki durumu düzeltmeye yönelik bir işlemdir. Bu noktada bu ihtiyacı tekrar dile getiriyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Meral Daniş Beştaş...

Buyurunuz Sayın Beştaş..

18.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Kadri Enis Berberoğlu'yla ilgili yaşanan hukuksuzluğun Anayasa Mahkemesinden dönmesini memnuniyetle karşıladıklarını ve Meclise tekrar hoş geldiniz dediğine, aynı gün vekilliği düşürülen Musa Farisoğulları ve Leyla Güven'in başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından reddedildiğine, çifte standart meselesinin bu tarihten itibaren bir kez daha ortaya çıktığına, her 2 vekilin de hâlâ halkın vekili olduğuna, RTÜK tarafından Halk TV, KRT, FOX TV ve Tele1 ile Habertürk'e yeni cezalar verildiğine, RTÜK'ün iktidarın halkın sesini kısmak için kullanılan bir sopa konumuna düştüğüne, kamuda kadrolu personel yerine sözleşmeli personel çalıştırılmasının bu döneme damgasını vuran meselelerden biri olduğuna; 4,8 milyon kamu personelinin 2 milyon 970 bininin kadrolu, 502 bininin ise sözleşmeli olarak görev yaptığına, iktidarın işçilerin kadro taleplerine rağmen hiçbir adım atmadığına, esnek çalışma modelinin bir istismara, bir sömürüye dönüştüğüne, Van ilinde VEDAŞ'ın elektrik sayaçlarını direklere taşımasıyla birlikte faturaların 2'ye, 3'e katlandığına, bu konuda gerekli çalışmaların yapılmasını istediklerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, biraz önce İstanbul Milletvekili Sayın Enis Berberoğlu'nun Anayasa Mahkemesi kararı sonrası vekilliğinin iadesine dair tezkere okundu. Şüphesiz bu hukuksuzluğun Anayasa Mahkemesinden dönmesini memnuniyetle karşılıyoruz ve tekrar Meclise hoş geldi demek istiyoruz, CHP Grubuna da hayırlı olsun demek istiyoruz ancak bu kararla birlikte bu ayrımcılık meselesi bir kez daha ortaya çıktı. Aynı gün, bizim Diyarbakır Milletvekilimiz Musa Farisoğulları ve Hakkâri Milletvekilimiz Leyla Güven'in de vekilliği düşürülmüştü. Her 2 milletvekilimizin ceza aldığı dava dosyası bir kumpas davası olan KCK operasyonlarından verilmiş ve bütün savcı ve hâkimlerinin şimdi hapiste olduğu, meslekten men edildiği bir davada hukuksuz, haksız ve keyfi cezayla karşılaştılar. Aynı Anayasa Mahkemesi her 2 milletvekilimizin talebini maalesef reddetti. İşte, bu ayrımcı hukuk, bu çifte standart ve Kürt'e hukukun olmadığı meselesi Türkiye tarihinde ve bu tarihten itibaren bir kez daha ortaya çıktı. Bugünkü resim şudur: Yani 3 milletvekilliği düşürülüyor; 1'i iade ediliyor ama 2'si hapis hanesinde, birisi şu anda Diyarbakır Cezaevinde, Musa Farisoğulları; Leyla Güven Vekilimiz ise Elâzığ Kapalı Cezaevinde. Bu yargılamalar hukuksuzdur, keyfidir ve bir kez daha ortaya çıkmıştır ki Kürtlere bu ülkede hukuk yoktur, ayrımcıdır, bugünün resmi de bu şekilde tarihe not olarak düşsün. Ama biz mücadelemizi bitirmeyeceğiz, bu yargılama sürecini sonuna kadar takip edeceğiz. Her 2 milletvekilimiz hâlâ halkın vekilidir ve onların iradesini temsil etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, diğer bir mesele, şimdi, kanallara RTÜK ceza yağdırmaya devam ediyor. RTÜK'ten Halk TV, KRT, FOX TV ve Tele1 ile Habertürk'e yeni cezalar verildi. RTÜK, açıkçası, iktidarın, halkın sesini kısmak için kullanılan bir sopa konumuna düşmüş durumda. Gerekçe neymiş? “Kanallar polisin Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine tutumunu farklı yansıtmış.” ya da “Cumhurbaşkanına yönelik ifadeler eleştiri sınırlarını aşmış.”mış; gerekçeler bunlar.

Polis ne yapıyorsa kanallar onu yansıtmak zorundadır. Polis sokakta işkence yapıyor, sistematik olarak şiddet uyguluyor. Ayrıca, her sözü Cumhurbaşkanına hakaret saymak da ruh hâllerinin ne kadar vahim olduğunu bir kez daha ortaya koyuyor. Şimdi, bu refleks, RTÜK'ün kanallara, kalan tek tük muhalif kanala, azıcık da olsa gerçeği yansıtmak isteyen kanallara bu şekilde ceza vermesi, karartması artık gerçekten sözün bittiği yerlerden bir tanesidir. RTÜK, görevini yapmıyor, iktidarın emir ve talimatlarını dinliyor ve baskıcı politikalarına devam ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şimdi, diğer bir mesele, bu kadrolu personel yerine sözleşmeli personelin çalıştırılması dönemi; bu döneme özellikle damgasını vuran meselelerden bir tanesi. İktidarın, emek sömürüsüne dair uyguladığı temel model, çalışanların özlük haklarını tamamen ortadan kaldırıyor ve olumsuz etkiliyor. 2020 sonuyla ilgili güncel verilere göre kamudaki toplam personel sayısı 4,8 milyon. Bu personelin 2 milyon 970 bini kadrolu personelden oluşuyor. Toplam 502.528 personel ise sözleşmeli olarak görev yapıyor.

Şimdi, bu durum açıkçası işçilerde büyük bir tepkiye ve rahatsızlığa yol açıyor. Kadrolu olarak çalışmak istiyorlar ve kadro bekliyorlar ancak iktidar bu konuda bütün taleplerimize rağmen hiçbir adım atmıyor ve sözleşmeleri feshetme tehdidiyle işçiler çalıştırılıyor, kıdem tazminatı ve özlük hakları da tehlikeye atılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bu, aynı zamanda, sözleşmeli personele bir mobbing uygulanmasıdır. Sendikaların bu konudaki taleplerinin mutlaka yerine getirilmesini istiyoruz.

Esnek çalışma modeli de bunun başka bir boyutu. Şu anda memurlar esnek çalışma modeliyle aslında yirmi dört saat “Hazır ol!”da bekletiliyor. Bu esnek çalışmada çalışanlar ölümden ya da hastalıktan korkmuyorlar, işsiz kalmaktan korkuyorlar. Öyle bir tarihsel dönemeçte yaşıyoruz ve bu “Hazır ol!” durumu çok ciddi sonuçlara da yol açıyor, işveren için kârlı bir sistem. Özlük hakları aynı zamanda gasbediliyor ve iş gücü maliyeti azaldığı için bu esnek çalışma modelinin pandemiden sonra da devam ettirilmesine dair tartışmalar var ve esnek çalışma modeli tam anlamıyla bir istismara, bir sömürüye dönüşmüş durumda. Bunun mutlak surette düzeltilmesi gerekiyor.

Son olarak Sayın Başkan, Van’da VEDAŞ’ın elektrik sayaçlarını direklerle taşıması sonucu çok ciddi bir mağduriyet yaşandı; yüksek faturalar gelmeye başladı ve detaylar, faturalarda yer almıyor. Ne demek istiyorum? VEDAŞ ekiplerinin kentteki elektrik sayaçlarını direklerle taşıması sonucu abonelerin faturaları 2’ye, 3’e katlanmış durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Kimi abonelere 700-800 lira, kimilerine ise 1.000 lirayı aşan faturalar geliyor. Söz konusu fatura bedelleri ise mesajla abonelere gönderiliyor; aboneler hem bu şişirilen faturaların hem de kullandıkları enerjinin detaylarını hiçbir şekilde görmüyorlar. Bu kriz ve yoksulluk ortamında bu uygulamalar vatandaşın cebinden daha fazla para çıkarıyor ve yönetenlere, sermayeye daha çok kazandırıyor. Bunun dikkatle takipçisi olacağız ve düzeltilmesi için çabalarımızı devam ettireceğiz. İlgililerin de bunu dikkate alarak gerekli çalışmaları yapmasını istiyoruz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Engin Altay...

Buyurunuz Sayın Altay.

19.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, okunan Başkanlık tezkeresiyle İstanbul Milletvekili Kadri Enes Berberoğlu'na karşı yapılan bir hak gasbının ortadan kaldırıldığına, Anayasa Mahkemesi kararlarının hukukiliğini ve bağlayıcılığını tartışmanın Meclisin işi olmadığına, Meclisin bu konuyla ilgili net bir yasal düzenleme yapması zorunluluğunun bu örnek olayla ortaya çıktığına, demokrasilerde temel hak ve özgürlüklerin önünde hiç kimsenin, hele hele mahkemelerin engel olmamasını dilediğine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sizi ve yüce Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum efendim.

Sayın Başkan, çok güzel, beğendiğim de bir söz vardır: “Geciken adalet, adalet değildir.” denmiştir. Gene beğendiğim bir söz vardır: “Bir yerde adliyenin olması orada adaletin olduğu anlamını taşımaz.” denmiştir. Bana ait bir söz vardır efendim: “Mahkeme kararlarının meşruiyeti, kamu vicdanındaki karşılıkla doğru orantılıdır.” diye.

Bütün bunlara baktığımızda bugün, biraz önce okunan Başkanlık tezkeresiyle İstanbul Milletvekilimiz Kadri Enes Berberoğlu'na yönelik hukuk marifetiyle yapılan bir hak gasbı bugün itibarıyla ortadan kaldırmıştır. Kararın okunması, Meclise bir an önce intikali konusunda katkı sunan Sayın Meclis Başkanına da teşekkürü bir borç biliyorum.

Bununla beraber, Sayın Bülül'e bir cevap diye değil ama şu anda yapılan işlemin hukukiliği şöyle dursun, bugün yapılan işlem üç gün geciktirilmiş bir işlemdir. Gecikme işlemi, geciktirme işlemi bizi yapan da 14. Ağır Cezanın Sayın Başkanıdır. 14. Ağır Cezanın Sayın Başkanının gecikmeli de olsa kararı Meclise göndermesi çok bilinen temel hukuk prensipleri çerçevesinde, lehe kararların bir an önce hayata geçirilmesiyle ilgili zarurettir.

Sayın Başkan, Anayasa Mahkemesi kararlarının hukukiliğini ve bağlayıcılığını tartışmak yüce Meclisin işi değildir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, 11'inci maddesiyle Anayasa'nın bağlayıcılığı, 153'üncü maddesiyle de Anayasa Mahkemesinin kararlarının bağlayıcılığı orta yerdedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Beğensek de beğenmesek de orta yerdeki Anayasa'ya uymak herkesten ve her şeyden önce Türkiye Büyük Millet Meclisinin “yasama organı” sıfatıyla yapması gereken de bir iştir.

Sayın Bülül'e katılıyorum, bu ilk defa karşılaştığımız bir durumdur. Bu konuda elbette, biraz önce Meclisimizin Sayın Başkanıyla yaptığımız Danışma Kurulunda da ortaya çıkan ve aslında, HDP'nin 2 milletvekilinin de şu anda bir mağduriyet yaşadığı noktada Meclisimizin bu konularla ilgili köşeli, net bir yasal düzenleme yapması zorunluluğu da bu örnek olayla ortaya çıkmıştır.

Son söz: İstanbul Milletvekilimiz Kadri Enis Berberoğlu'na oy veren saygıdeğer seçmenlerimizin seçme hakkı ve Sayın Enis Berberoğlu'nun seçilme hakkı biraz önce okuttuğunuz tezkerayla sağlanmıştır; hayırlı olsun diyorum, bu son olsun diyorum. Demokrasilerde temel hak ve özgürlüklerin önünde hiç ama hiçbir kimse, hele hele mahkemeler hiç engel olmasın diyorum.

Genel Kurulu ve sizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Bülent Turan...

Buyurunuz Sayın Turan.

20.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Irak'ın kuzeyinde başlatılan Pençe Kartal-2 Harekâtı sırasında şehit olan Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan ve Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'e Allah'tan rahmet dilediğine, Kadri Enis Berberoğlu'yla ilgili konunun bir hukuki bir de siyasi tarafı olduğuna, Anayasa Mahkemesinin kararına bağlı olarak işleyen bir süreç olduğuna, hukukun kendi mecrasında yürüdüğüne, okunan kararın esasa ilişkin olmadığına, usuli bir işlem olduğuna, MİT turları dosyasında diğer tarafların ceza aldığına, Kadri Enis Berberoğlu'nun da vekillikle ilgili dokunulmazlık tartışması olduğu için tekrar yargılanmasına kararı verildiğine, dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili tezkere geldiğinde Genel Kurulun karar vereceğine, okunan mahkeme kararının baş tacı olduğuna, hukukun gereğinin yapıldığına ilişkin açıklaması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dün gece aldığımız şehit haberleriyle yüreğimiz yandı. Irak'ın kuzeyinde, Gara bölgesinde başlatılan Pençe Kartal-2 Harekâtı'nda teröristlerle çıkan çatışma sonucunda Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan ve Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler şehit oldu. Aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve milletimize başsağlığı dilekelerimizi iletmek istiyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında konuya hiç değinmeyecektim -hukuk kendi mecrasında ilerliyor- ancak tüm Grup Başkan Vekili arkadaşlarımız konuya değince ben de birkaç kelam etmek isterim.

Bakınız, az önce Enis Berberoğlu kararı Meclisimizde okundu, tüm gruplar da bunu değerlendirdi. Konunun bence iki yönü var. Bir: Hukuki yönü. Yani Anayasa Mahkemesinin verdiği karara bağlı olarak işleyen bir süreç var, bu kararın İstanbul 14. Ağır Cezada değerlendirilip AYM'nin kararına uyulması ve orada verilen kararın da Meclise gönderilerek okunması süreci var. Yani hukuk bağırarak çağırarak değil, kendi mecrasında yürüdü.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Kim bağırды?

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Kendi ifadelerinden dolayı söylüyorum, eski karardan bahsediyorum.

Bir şekilde hukuk kendi mecrasında bu konuları çözer ve çözdü.

Olayın bir de diğer tarafı var Sayın Başkan, siyasi tarafı var. Bizim açımızdan Cumhuriyet Halk Partisinin 1 vekil eksik veya fazla olmasının hiçbir kıymetiharbiyesi yok. Ancak, okunan kararı böyle alkışlarla karşılayıp sanki bir beraat kararı varmış gibi değerlendirmenin de dosya içeriğini bilmemekten kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Az önce okunan karar, esasa ilişkin karar değildi, usuli bir işlemdi. MİT turları, hâlâ bir ihanetin belgesi olarak mahkemenin önünde duruyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) - Hâlâ bu dosyanın 17-25 Aralık gibi, 15 Temmuz gibi bir FETÖ operasyonu olduğu gün gibi, gerçek duruyor. Çünkü, dosyanın diğer tarafları ceza aldı, Berberoğlu da beş yıl on ay ceza aldı ama vekillikle ilgili dokunulmazlık tartışması olduğu için tekrar yargılanması kararı verildi yani mahkemenin bir kararı Meclise tebliğ edilirken, gönderilirken bir diğer taraftan da yine, mahkeme fezlekesinin yani “Burada bir ihanet var, bu işin yargılanması gerekir. Dosya içeriğine baktığımızda da dokunulmazlığı olduğundan dolayı Meclis kaldırırsa yargılarım.” kararının Meclise gönderildiğini öğrendik. Şunu demek istiyorum: Esasa ilişkin bir problem yok; MİT turları bir ihanettir bu topraklarda, bu insanların geleceğine ilişkin, devletimizin varlığına ilişkin bir ihanettir; bunda bir beis yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Başkan.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Ancak dokunulmazlık kararından dolayı, usuli bir işlem olduğundan dolayı bir askıya alma var tabiri caizse. Tekrar fezleke Karma Komisyona geldiğinde Meclis değerlendirir, bu talebi yerine getirir veya getirmez, bu Genel Kurulun ve Karma Komisyonun kararıdır. Ama az önce okunan -bir daha diyorum- mahkeme kararı başımızın tacıdır, adalete uyarız, hukuka uyarız; onun gereği yapılmıştır. Ancak -bir daha söylüyorum, altını çiziyorum- MİT turları davası bu topraklara, bu ülkenin insanlarına aynı 15 Temmuz gibi ihanettir. Zaten dosyanın diğer failleri ceza almıştır. Dokunulmazlıkları olduğu için yargılanamayan vekiller de fezlekeye muhatap olur; usuli işlemin talebi mahkeme tarafından Genel Kurula gönderilmiştir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Altay...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – İstanbul Milletvekilimiz Kadri Enis Berberoğlu'nun da yargılandığı MİT turları davasıyla ilgili olarak Sayın Bülent Turan "ihanettir" demek suretiyle zımnen milletvekilimizi de ihanet içinde olmakla itham etmiştir. Buna, takdir ederseniz kürsüden ya da yerimden cevap vermeyi dilerim efendim.

BAŞKAN – Buyurunuz, kürsüden verelim efendim.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Bu usuli gerekçeler Kürtler söz konusu olduğunda uygulanamaz mı, yerine getirilemez mi Bülent Bey; siz hukukçusunuz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Adalet herkesedir.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Ama aynı şeyi, aynı dokunulmazlığı Leyla Güven'e vermemiş mi halkımız?

BAŞKAN – Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklama sırasında zımnen İstanbul Milletvekili Kadri Enis Berberoğlu'na sataşması nedeniyle konuşması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sizi ve yüce Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bu tartışmaları Sayın Turan niye açtı, anlamadım. Orta yerde -üstelik benim konuşmamdan sonra açtı- bir Anayasa Mahkemesi kararı ve buna dayalı olarak Anayasa'nın 11'inci ve 153'üncü maddeleri çerçevesinde verilmiş bir 14. Ağır Ceza Mahkemesi kararı var. Bu kararla birlikte, şüphesiz Sayın Enis Berberoğlu'yla ilgili zaten mahkeme Adalet Bakanlığı üzerinden Cumhurbaşkanlığı Prensipler ve Personel Daire Başkanlığına da bir fezleke yolladı, akşam sabah da -merak etme- o fezleke Meclise gelir; Karma Komisyonda isterseniz de Enis Berberoğlu'nun dokunulmazlığını bir kere daha kaldırabilirsiniz. Mahkeme bir hak ihlaline dikkat çekti, işaret etti. Mahkeme, duruşmanın, dosyanın içeriğinden ayrı olarak bir karar verdi ama Sayın Turan, sanıyorum bunu atladı ya da haberi yok ama madem MİT turları bir ihanetse ben, şimdi, Sayın Bülent Turan'a bir hafıza tazelemesi yapmak istiyorum. Sayın Turan hazırlık yapıyor, herhâlde cevap verecek. Değerli arkadaşlar, eskiden burada Bakanlar Kurulu sıraları vardı, Bakanlar Kurulu, şu bölümde -biraz genişti burası galiba- ve burada oturan AK PARTİ hükümetleri içerisinde Başbakan Yardımcısı olarak görev yapan bir Sayın Bakan yani Başbakan Yardımcısı, üstelik AK PARTİ Hükümetinin Başbakan Yardımcısının şöyle bir ifadesi var: "Vallahi de billahi de o turların içindeki silahlar Türkmenlere gitmedi." Eğer MİT turları bir ihanetse önce Sayın Tuğrul Türkeş'i yargılayın Sayın Bülent Turan. (CHP sıralarından alkışlar) Eğer MİT turları bir ihanetse Sayın Enis Berberoğlu'ndan önce bu konuyla ilgili 3 ayrı gazetede haber çıktı. Siz, bir tanesinin üstüne gittiniz, diğerlerinin de üstüne gidin Sayın Turan ama dosyanın içeriği mahkemenin işi iken, Enis Berberoğlu'nun...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayın Sayın Altay.

ENGİN ALTAY (Devamla) – “Anayasal olarak milletvekilliğini yeniden kazanan milletvekilinin önceki dokunulmazlık dosyası işlemi ortadan kalkar.” açık hükmü ihlal edildiği için Enis Berberoğlu şimdi, yeniden buraya geldi. Bu, sizin de orta yerdeki Anayasa’yı işinize geldiği zaman kabul eder, işinize gelmediği zaman reddeder zihniyetinizin yansımasıdır. Sonra da tutuyorsunuz millete “Yeni Anayasa yapalım.” diyorsunuz. Sizle kanun yaptığımızı şükredin.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Beştaş...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sizinle Anayasa mı olur ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ben bir hukuki bilgi vereyim de; bilinmeyen bir şey sanırım.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Beştaş izin verirse, Engin Bey’e cevap vereceğim için ben konuşayım, sonra beraber devam edelim, olur mu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Buyurun, buyurun.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Turan.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yeni bir tartışmaya mahal verme.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Ya, içeriğe götürüp de... Başkan, usule geç ya, usule geç; usul tartışıyoruz.

2.- Çanakkale Milletvekili Bülent Turan’ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay’ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında AK PARTİ’ye sataşması nedeniyle konuşması

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Altay’la biz bugün Meclisimizi çok sakın götürmeye prensip olarak anlaştık. 3 tane önemli komisyon raporunu görüşeceğiz, hepsi birbirinden kıymetli. Sadece, mahkeme kararına ilişkin bir atıfta bulundum; sataşmadım, CHP’yi eleştirmedim, hiçbir şey yapmadım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – “Hain.” dedin, daha ne diyeceksin?

BÜLENT TURAN (Devamla) – Bir daha söylüyorum: Adalet benim istediğim adama olunca çok iyidir, benim istemediğim adama olunca “militan hâkimdir” demek, doğru değil; söylemek istediğim o. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bakınız, usulü...

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Siz öyle söylüyorsunuz, bunu en çok siz yapıyorsunuz!

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Adalet herkese lazım.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – AİHM kararı nerede!

BÜLENT TURAN (Devamla) – Mahmut Hoca, sen konu dışısın, bir dakika.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Ben niye konu dışıyım? Benim 2 vekilim konu; burada değil, aynı olay, aynı gün dokunulmazlığı kalkan...

BÜLENT TURAN (Devamla) – Arkadaşlar, kızın veya kızmayın -hiçbir siyasi kanaatimi aktarmıyorum- mahkeme kararı diyor ki: “15 Temmuz gibi, 17 Aralık gibi, MİT turları da örgütsel faaliyetler.” Bunu ben demedim, niye kızdığınızı anlamadım. Berberoğlu’nun da içinde olduğu davayla ilgili 50 sanık var, mahkeme 27 tanesine ağırlaştırılmış müebbetten iki yıla kadar farklı farklı cezalar vermiş; bir de Enis Berberoğlu’na “Bu FETÖ operasyonunda sen de varsın.” diye altı yıl ceza vermiş. Ancak, Anayasa Mahkemesi “Dokunulmazlığı var, bu cezayı veremezsin; kaldır, öyle ver.” demiş; söylediğim bu.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Tamam, ben de bunu söyledim.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Biz de onu savunuyoruz Başkan, biz neyi savunuyoruz?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Biz de öyle söyledik.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Burada CHP’ye ilişkin bir itham var mı?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Şimdi öyle söylüyorsun.

BÜLENT TURAN (Devamla) – Arkadaşlar, bir daha söylüyorum...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Tuğrul Türkeş için ne diyorsunuz?

BÜLENT TURAN (Devamla) – Kim ne derse desin, mahkeme tesciliyle beraber söylüyorum: MİT tırları, bu toprakların insanına bir ihanetti; buna sahip çıkmayın. Usul yerine gelsin, Berberoğlu vekil olsun; hiç önemi yok bizim için.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Geçen sefer niye getirmediniz?

BÜLENT TURAN (Devamla) – Ama bir daha söylüyorum: MİT tırları da 15 Temmuz da 17 Aralık da bu ülkenin geleceğine bir ihanettir. Ne olur, Gazi Mustafa Kemal’in partisi bu yanlışlara sahip çıkmasın.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Tuğrul Türkeş’e cevap vermediniz.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Adaletle sahip çıkıyoruz, adaletle.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Elini indir, elini indir aşağıya! O ne öyle!

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Adaletle sahip çıkıyoruz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Elini indir aşağıya, o ne öyle!

RAFET ZEYBEK (Antalya) – İndirmiyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Rafet Bey...

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Engin Bey, söyler misin?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Rafet Bey, el hareketi yapmayın.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Adaletle sahip çıkıyorum.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Bak, savcı değilsin.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Tamam Bülent Bey, sen de indir.

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Adaletle sahip çıkıyorum. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşayım.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen... Sayın milletvekilleri...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

RAFET ZEYBEK (Antalya) – “Adaletle sahip çıkıyorum.” diyorum.

BAŞKAN – Sayın Başkan...

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Elini indir!

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Bülent, tamam ya!

Rafet Bey, siz de sakin olun. Tamam, ben buradayım...

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, her vekilin her vekile karşı saygılı olma sorumluluğu var. Elini kaldırmış, hadsizce, terbiyesizce, bir vekile karşı bağırıamaz!

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Asıl sen terbiyesizlik yapıyorsun!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Ayıp ya! Ayıp!

BAŞKAN – Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.08

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 15.21****BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ****KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 46’ncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın Beştaş...

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

21.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, kendilerine karşı, hiçbir yargı kararı olmadan, saldırı ve terörize etme söyleminin her yerde devam ettiğine, Parlamentoda 3 milletvekilinin milletvekilliğinin düşürüldüğüne, Kadri Enis Berberoğlu'nun geri döndüğüne, Leyla Güven ve Musa Farisoğulları'nın şu anda hapiste olduğuna, Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve İdris Baluken'in de niye cezaevinde olduğunun sorgulanması gerektiğine, ayrımcılığın en temel hak ihlallerinden biri olduğuna, bu ayrımcılıkla mücadele edeceklerine, ülkede halkların gerçekten kardeş olması için her şeyden önce eşit olması gerektiğine, buradaki günahın sadece iktidar partisinin olmadığına ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Gerçi burada değil ama iktidar partisinin Grup Başkan Vekili bir söylemde bulundu. Bu söylemi çok yakından tanıyoruz açıkçası çünkü hiçbir yargı kararı olmadan, saldırı, terörize etme, kriminalize etme söylemi bize karşı, sürekli, her yerde devam ediyor.

Biraz önce de söylemiştim, bu Parlamentoda 3 milletvekilinin milletvekilliği düşürüldü; 1'i geri döndü, Enis Berberoğlu; Leyla Güven ve Musa Farisoğulları şu anda hapiste ve belki bizi izliyorlar. Onlar tabii ki bizim milletvekillerimiz, tabii ki halkın iradesiyle buraya gönderildiler ama tamamen ayrımcı, tamamen hukuksuz, tamamen çifte standarda dayalı bir yargılamayla yerelden istinafa, istinaftan Yargıtaya, Yargıtaydan Anayasa Mahkemesi kararına kadar Kürt'e vurmak, Kürtlere düşmanlık temel pusuladır.

Tabii, şu anda Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ, İdris Baluken niye cezaevinde, bunu da sorgulamak lazım. Buradaki tek günah iktidar partisinin değil, aynı zamanda ana muhalefet partisinin. Cumhuriyet Halk Partisi “Anayasa’ya aykırı ama evet.” demeseydi bugün Figen Yüksekdağ cezaevinde olmayacaktı, Demirtaş da olmayacaktı ve diğer milletvekillerimiz de hukuksuz bir şekilde cezaevinde olmayacaktı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – İşte, halkların kardeşliği adına halkların temsilcilerini cezaevine gönderme politikasının da sonuçlarını bugün yaşıyoruz.

Son olarak şunu söyleyeyim: Evet, hakikaten ayrımcılık en temel hak ihlallerinden bir tanesidir. Şu anda bizi izleyen Halkların Demokratik Partisi seçmenleri çok büyük bir tepki ve öfke içinde, “Bizim milletvekillerimiz niye dönüyor?” ya da “Bizim önceki dönemki eş genel başkanlarımız, vekillerimiz neden cezaevinde?” diye soruyorlar. Bunu bu Parlamenta soruyorlar, buradaki iradeye soruyorlar,

buradaki halk iradesine soruyorlar ama burada da bir eşitlik yok, burada da hukuk yok; burada Kürt'e ayrımcılık var, HDP'ye ayrımcılık var ve biz bunun her gün altını çizmeye devam edeceğiz. Bu ayrımcılıkla mücadele edeceğiz ve bu ülkede halkların gerçekten kardeş olması için her şeyden önce eşit olması lazım. Kardeşlikten önce eşitliği sağlayalım, ondan sonra kardeş olma koşullarını yaratırız. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Altay...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sataşma var efendim.

BAŞKAN – Buyurun, yerinizden.

22.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Irak'ta operasyon sırasında Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Muhabere Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan, Muhabere Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'in kaybedildiğine, artık şehit haberlerini duymak istemediklerine, bunun için devletin bu konuda gerçekten bütüncül tedbirler alması gerektiğine, Meclisin taziye dileme işlevinden daha önemli işlevleri olduğunu düşündüğüne, şehitlere Allah'tan rahmet dilediğine, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, öncelikle, biraz önce Enis Berberoğlu kararının okunmasının da bizde yarattığı sevinçle benim önümdeki evraklar karışmış, konuşmam gereken bir şeyi orada bulamadığım için isimleri atlamıştım. Piyade Komando Yüzbaşı Burak Coşkun, Astsubay Kıdemli Çavuş Harun Turhan, Komando Yüzbaşı Ertuğ Güler'i kaybettik. Bu Mecliste hep söyledim, terörle mücadele, evet; katı, kesin evet ama bu kanın durması lazım ve şehit haberlerini de artık duymak istemiyoruz. Daha önce de söyledim, gerekirse 83 milyon bu al bayrak için şehit de oluruz ama bu son olsun inşallah diliyorum. Askerlerimiz, pırıl pırıl, gencecik evlatlarımız, komutanlarımız şehadet mertebesine yükseliyor ama bunun bitmesi lazım. Bunun bitmesinin yolu da devletin bu konuda gerçekten bütüncül tedbirler almasıyla ilgilidir. Belli oldu ki salt güvenlikçi politikalarla bu iş bitmiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım efendim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ben bu konuda yüce Meclisin aziz şehitlerimize sadece bir taziye dileme işlevinin dışında da daha önemli işlevleri olduğunu düşünüyorum ve şehitlerimize Allah'ımdan rahmet dilerken kederli ailelerine, aziz milletimize başsağlığı dilemek istiyorum. İnşallah son olur. Ateş düştüğü yeri yakıyor, o ailelerde ateş var. Elbette biz 83 milyon olarak bütün o ailelerdeki ateşi ve acıyı paylaşıyoruz ama gidin bir de onlara sorun. Yetim kalan çocuklar var, evlatsız kalan analar, babalar var, kınalı kuzuları toprağa veriyoruz ve bunları sadece hamasetle geçiştirmeyi doğru bulmuyorum.

Değerli Başkanım, öbür yandan, evet, halkların kardeşliği önemli. Biz o geçici maddenin referandumla gitmesinin, referandum gerektiren bir sayıyla Meclisten çıkmasının daha büyük bir tuzak olacağını öngördük.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Halkların kardeşliğine yönelik daha büyük bir tuzaktı o referandum. O referandumla murat edilen, Türkiye'de Türk-Kürt ayrışmasını sandıkta ortaya çıkarmaktı. Bunun için, Cumhuriyet Halk Partisinin –hoş, o konuda bir grup kararı da yok ama- bu referandumu daha büyük bir tuzak görmesi aslında halkların kardeşliğine olan saygısının gereğidir. Bu konuda son cümle şunu söylemek istiyorum: Nur gölünde yatsın, Merhum Demirel'den naklen çok küçük bir şey anlatmak

istiyorum. Merhum Süleyman Demirel baş başa bir sohbetimizde şunu söyledi: “Bir portakal al eline, portakal; içinde dilimler var, birbirine yapışık, sulu dilimler var. O dilimleri say; Türk, Kürt, Gürcü, Çerkez, Boşnak, Arnavut, Laz ve diğerleri, diğer saymadıklarımız. O portakalın kabuğunun adı Türk milletidir, o kabuğu delerseniz içindeki bütün dilimler birbirinden önce ayrışır, sonra kurur.” Bizim bu işe bakışımız budur.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, ben burada küçük bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Beştaş.

23.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yani polemik için değil, sadece şunu söyleyeyim: Türkiye toplumunu birleştirmenin yolu, eşitlemenin yolu, bir bölümünün temsilcisini cezaevine gönderecek değişikliğe “evet” demek değildir. O değişikliğe hep birlikte karşı olmak ve bütün halkı temsil eden vekillerin aynı zamanda görevini yapmasının sağlanmasıdır.

Teşekkür ediyorum.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) TEZKERELER (Devam)

2.- Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığının görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1519)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun görev süresinin uzatılmasına dair tezkere vardır, okutuyorum:

10.2.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10/11/2020 tarihinde çalışmalarına başlayan Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 10/2/2021 tarihli toplantısında aldığı karar gereğince çalışma süresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 105'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 20/2/2021 tarihinden geçerli olmak üzere bir ay uzatılması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

Recep Uncuoğlu

Sakarya

Komisyon Başkanı

BAŞKAN – İç Tüzük'ün 105'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir.” hükmü gereğince Komisyona bir aylık ek süre verilmiştir.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulmuş bulunan (10/1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 224 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**

1.- *CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, İstanbul Milletvekili Nurettin Canikli ve 45 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir ve 20 Milletvekilinin, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt ve 20 Milletvekilinin, Giresun Milletvekili Necati Tıǧlı ve 20 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, MHP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün; Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 224) (x) (xx)*

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

İç Tüzük'ün 103'üncü ve 104'üncü maddelerine göre, Meclis Araştırması Komisyonunun raporu üzerindeki genel görüşmede ilk söz hakkı önerge sahiplerine aittir. Daha sonra İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre siyasi parti gruplarına ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince, siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 kişi tarafından kullanılabilir. Ayrıca, istemi hâlinde Komisyona da söz verilecek, bu suretle Meclis Araştırması Komisyonu raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri, Komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer dakika, önerge sahipleri ve şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon Raporu 224 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: İYİ PARTİ Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Arslan Kabukcuoğlu, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Esin Kara, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Filiz Kerestecioğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Jale Nur Süllü ile İzmir Milletvekili Sayın Sevda Erdan Kılıç ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Aksaray Milletvekili Sayın Cengiz Aydoğdu.

İlk söz Sayın Arslan Kabukcuoğlu'na aittir.

Buyurunuz Sayın Kabukcuoğlu. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 224 sıra sayılı Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlarım.

Sözlerime başlamadan önce, Pençe Kartal-2 Harekâtı'nda şehit düşen 2 yüzbaşımıza ve 1 astsubay kıdemli çavuşumuza Allah'tan rahmet, ailelerine sabır diliyorum.

Çocuk can kayıpları toplumun dikkatini aşırı bir şekilde çekmekte, tüm insanlarda infial uyandırmaktadır. Çocuklar, yalnız ailelerine değil, tüm topluma emanettir. Her ülkenin geleceği çocukların üzerinde kurulur. Çocuklar her türlü ilgi, eğitim ve korumaya layıktırlar.

(x) 224. S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

(xx) (10/1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) esas numaralı Meclis Araştırma Önergelerinin ön görüşmeleri 17/7/2019 tarihli 104'üncü Birleşimde yapılmıştır.

12 Nisan 2018 tarihinde Giresun'da meydana gelen elim bir olay herkesi tedirgin etmiş, konuyla ilgili adli ve kolluk kuvvetleri alarme olmuştur. Meclis araştırması önergelerinde özet olarak şu konular dile getirilmiştir: Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi, Türkiye tarafından 14 Ekim 1990 tarihinde onaylanmıştır, 27 Ocak 1995'te Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeye göre, yaşam hakkı her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocuklarını korumak ve yaşatmaktır. En temel hak yaşam hakkı olup bu hakkın başında da savunmasız bir varlık olan çocukların yaşam hakkı gelmektedir. Çocukların yaşam hakkının korunması açısından Türkiye'de çocuk koruma sistemi ve tüm çocukların korunmasına yönelik uygulamalar geliştirilmeli, toplumsal bilinçlendirmeler, ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Uygulama güçlükleri ve eksikliklerin de belirlenmesi gerekir.

Ülkemizde, Çocuk Hakları Sözleşmesi otuz yıl önce imzalanmış ve sözleşmenin Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmesinin üzerinden yirmi beş yıl geçmesine karşın, sözleşmede yer alan prensiplerin tam olarak yerine getirildiğini söylemek zordur. Çocukların yaşamına dair prensiplerin yerine getirilememesinin dışında, çocukların yaşamlarının giderek güç olduğu bir ülke sosyolojisiyle karşı karşıyayız.

Ülkemizde çocuk ölümleri ve çocuk istismarı oranları gün geçtikçe artmakta; bu ölüm ve istismarlar sonrasında adli ve hukuki sürecin şeffaflığı, caydırıcılığı ve yaptırımları tartışılır durumdadır. Her ülke, kendi toplumu ve geleceği için, korunma gereksinimi duyan az ya da çok sayıda çocuk için gerekli koruma programları uygulamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocuk koruma sisteminin, çocuk bakım uygulamalarının en önemli uluslararası yasal dayanağıdır.

Ülkemizde, kendi öz ailesi yanında bakımı sağlayamayan, aile yanında olmasına karşın ihmal edilen; yoksulluktan dolayı sağlıklı gelişimi risk altında bulunan, olumsuz yaşam koşullarında yaşamaya çalışan; buna karşılık koruma kararı bulunmayan, kamunun herhangi bir şekilde ilgi alanında olmayan çok sayıda çocuk vardır. İhmallerin ortaya çıkartılması, yetkililerin bu konuda daha bilinçli olması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine 9 araştırma önergesi verilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu konuyu değerlendirmiş, 17 Temmuz 2019 tarihindeki oturumunda Meclis araştırması açılmasına oy birliğiyle karar vermiştir. Komisyon 31 Ekim 2019 tarihinde çalışmaya başlamıştır.

Çocuk ölümü, 18 yaşını dolduramamış tüm kişilerin ölümünü kapsamaktadır. Şüpheli çocuk ölümlerini anlamak ve önlemek için tüm çocuk ölümlerinin önemsenmesi, anlamaya çalışılması ve genel olarak çocuk ölümleri hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir.

Dünyada her yıl ortalama 6 milyon çocuk hayatını kaybediyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarına göre, 2018 yılında sağlıklı doğan bebeklerin binde 18'i ilk ayda, binde 11'i 1 ila 12'nci ay arasında ölmektedir. Benzer şekilde rapor, 1-5 yaş arasındaki çocukların binde 10'unun öldüğünü, 5-14 yaş arasındaki çocukların binde 7'sinin hayatını kaybettiğini bildirmektedir.

2020'de yayınlanan bir çalışmaya göre, 2017 verileri temel alındığında, dünya genelindeki çocukların binde 39'u, Türkiye'de ise binde 11,6'sı 5 yaş öncesi ölmektedir. Bu durum dünya genelinde günde 15 bin çocuğun öldüğü anlamına gelmektedir. 2016'da yapılan bir çalışmaya göre, 15 yaş altındaki çocukların binde 9,92'si, 5 yaş altındaki çocukların ise binde 12,1'i hayatını kaybetmiştir.

Yapılan çalışmalar, bu ölümlerin önemli bir kısmının önlenemez nedenlerden ileri geldiğini göstermiştir. Önlenemez çocuk ölümlerinin altında yatan çok çeşitli sebepler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, bilgisizlik, ebeveyn olmak için yeterli özelliklere sahip olamama, ebeveynlerin yaşamın küçük olması, zihinsel yetersizlikleri ya da psikolojik sorunları olması gibi çeşitli nedenlerle çocuğun bağışıklamadan ya da hastalık başlangıcında uygulanabilecek tedaviden yoksun kalması, çocuk ihmal ve istismarı, çocuğu korumakla yükümlü kurum ve kuruluşların kendi içlerinde oturmuş bir sisteminin olmaması veya aralarında gelişmiş bir ağ sisteminin olmamasıdır.

Çocuk ölümü hayatın doğal akışına ters ve gerçekleştiğinde tüm yürekleri burkan, oldukça üzücü bir olaydır. Bütün çocuklar aynı derecede değerli ve özeldirler. Vicdani olarak tüm yetişkinler, yasal olarak da devlet tüm çocukları korumakla yükümlüdür. Bu nedenle, çocukları koruma sorumluluğu Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen ve Türkiye'nin de 1990'da imzalayıp 1995'te yürürlüğe koyduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'yle sadece ailenin görevi olmaktan çıkmış, devlete de verilmiştir. Dolayısıyla her çocuk devlet koruması altındadır ve herhangi bir çocuğun hayati riski ya da ölümünü en az ailesi kadar devleti de ilgilendirmektedir.

Çocukları riskli durumlardan korumak ve çocuk ölümlerini önlemek için öncelikle olası risk durumlarını ve ölüm sebeplerini iyi bilmek gerekmektedir. Çocuklar kimi zaman ölümcül olabilen pek çok riskle karşılaşabilmektedirler. Bu tür risklerle karşılaşan çocukların bir kısmı yaşamını sürdürebilse de psikolojik sorunlar açısından risk altında olmaya devam edeceklerdir. Ayrıca, daha ender veya dolaylı olsa dahi çocuğun hayatını tehlikeye sokan tüm etkenler önemlidir. Buna bağlı olarak, sadece ölen çocuklar üzerine konuşmak çocukları korumak için yeterli olmayabilir.

Tüm dünyada önemli bir sorun olan çocukluk çağı ölümleriyle ilgili yapılan çalışmalarda, ölümün en sık kaza orijinli olduğu, bunu doğal ölümlerin izlediği görülmektedir. Ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılmış benzer çalışmalarda da oranlar değişimle birlikte çocukların en çok kaza sonucu hayatlarını kaybettiği müşahede edilmiştir.

Ülkemizde, Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 1 ayını tamamlamadan ölen bebeklerin yüzdesi 2017 itibarıyla yüzde 64,9; 2018 yılında yüzde 65,3 olarak bildirilmektedir. Ölen bebeklerin, 2018 yılında, yüzde 12,7'sinin ilk gün, yüzde 31'inin 1-6 günler arasında, yüzde 21'inin ise 7-29 günlükken yaşamlarını yitirdikleri görülmüştür. Ölen bebeklerden 1-4 aylıkken yaşamını yitirenlerin sıklığı ise yüzde 22 olarak belirlenmiştir.

Yoksullukla birlikte toplumun eğitim düzeyi de düşmektedir. Toplumun eğitim düzeyinin düşmesiyle birlikte çocuğa yönelik şiddet, çocuklarda riskli davranışların artışı, çocuğu kötü etkileyebilecek faktörlerle olan etkileşimler artmaktadır. Yoksul toplumda büyüyen çocuğun ihmale ve istismara uğrama olasılığı da artmakta, yoksulluk çocuklar için yalnızca maddi yoksulluktan daha fazlasına dönüşmektedir. Aile içinde ekonomik nedenler, çocuğun ilk bakımını üstlenen kişinin evden ve çocuktan uzak olması, evde yoksullukla birlikte gelen stres ortamı, en küçük çocuğa bakmak üzere sorumluluğun diğer büyük çocuklara bırakılması ihmal ve istismar için -bu konuda çocuklar için- riskli zeminler oluşturmaktadır. Yetersiz eğitim, sağlık hizmetleri alamama, kötü çevresel koşullar -kötü hijyen ve sanitasyon yetersizliği gibi- yoksullukla birlikte çocukları etkilemektedir.

Toplumsal eşitsizliğin ve yoksulluğun aynı toplumda yaşayan çocukları etkilememesi için gerekli politikaların oluşturulması gerekmektedir. Belirli ulusal ve uluslararası sözleşmelerle çocuk hakları her türlü toplumsal yapıda korunmaya çalışılmıştır. Yoksul göçmen çocukları kurumlarda bakımlarının eksik olması ve izole edilmişlikle çok defa karşılaşmakta ve büyük zararlar görmektedirler.

Yoksulluk sebebiyle, çocuğun bakımından sorumlu olan kişiler, çocuk için gerekli olan beslenme, barınma, bakım ve sağlık alanlarında çocuğun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalabilmektedirler. Beslenme yetersizliği özellikle gelişmemiş ülkelerde önemli bir ölüm sebebidir. Çocukluk döneminde beslenme yetersizliğinin akut ve kronik birçok etkisi olmaktadır. Beslenme yetersizliği enfeksiyon ve bulaşıcı hastalıklar için çocukları korunmasız hâle getirmektedir.

Ailenin eğitim düzeyi çocuk sağlığı açısından da önemlidir. Eğitimli aileler, çocuklarının sağlık, eğitim ve bakım gibi konularında daha bilinçli olmakta, meydana gelebilecek tehditler için önlem alabilmektedir. Her ne kadar eğitim koruyucu ve önleyici etkisiyle çocukların hastalık gibi nedenlerden ölmesinin önüne geçmiş olsa da gelişmiş ülkelerde çocuk ölümlerinin başlıca nedeni kazalar olmaktadır.

Eğitimli ailelerde çocuk ihmal ve istismarının da daha az olduğu yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Yapılan bir çalışma, annelerin eğitim düzeyinin artmasının çocukların ev içi kaza yaşama ihtimalini düşürdüğünü göstermiştir. Ailede en az 1 ebeveynin eğitim düzeyinin yüksek olmasının çocuk yaşta evlendirme ihtimalini azalttığı, eğitim düzeyi yüksek olan ailelerde büyüyen çocukların eğitim sürelerinin daha uzun olduğu yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Toplumun eğitim düzeyinin artması toplumda adolesan intihar ve cinayetlerine neden olan namus ve töre gibi algıların da değişmesini sağlamaktadır. Eğitim düzeyinin artmasıyla, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle birlikte çocukluktan erişkin bir birey olana kadar kadınlar üzerindeki toplumsal baskı azalacaktır. Farklı ekonomik gelir gruplarından çocuklar arasında beslenme, sağlık, hizmetlere erişim, barınma gibi farklar çocukları risklere daha açık hâle getirebilmekte; çocuk yoksulluğunun ortadan kaldırılması için gerekli tedbirler alınmadığı için çocuk ölümleri yaşanabilmektedir.

Çocuk işçiliği de çocukların sağlığını etkileyen önemli bir sorundur ve toplumun ekonomik olarak düşüklüğünün önemli sonuçlarındandır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk işçiliği önemli bir sorundur. Çocuk işçiliği çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan gelişimlerini kötü yönde etkileyen bir durumdur. Çocuk işçiliğiyle beraber çocuklar çocukluklarını yaşayamamakta, kendi fiziksel ve ruhsal kapasitelerinin üstündeki işlerde çalışmakta ve yaşamları riske girmektedir.

Çocuk işçiliğinin en büyük nedeni ailenin gelir seviyesinin düşük olmasıdır. Yapılan çalışmalarda, çocukların yarısından fazlasının ailesine destek olmak için çalıştıkları, bir kısmının ailesi istediği için ve çok az bir kısmının ise kendi ihtiyaçlarını karşılamak için çalıştığı gösterilmiştir. Ayrıca, göç, geleneksel yargılar, çarpık kentleşme, nüfusun hızla artışı, gelir eşitsizliği de çocuk işçiliğinin nedenleri arasında yer almaktadır. Tüm bu nedenler arasında yoksulluğun, çocuk işçiliğine neden olan en büyük etken olduğu söylenebilir. Bu durumda, ekonomik şartların kötü olmasının çocuk işçiliğini teşvik eden bir sebep olduğu anlaşılmaktadır.

İş ortamlarının çocuklara uygun olmaması, iş güvenliği hususunda yeterli şartların birçok iş yerinde mevcut olmaması gibi birçok neden de çocuklarda yeti kaybı, hastalıklar ortaya çıkarmakta, çocuk işçi olarak çalışan çocukların ölümlerine neden olabilmektedir.

Göç de diğer birçok toplumsal faktörler gibi çocukları etkilemektedir. Göç, süresi ve zorunluluk hâli fark etmeksizin, bireylerin yaşamlarını kültürel, siyasal, ekonomik ve toplumsal olarak etkilemektedir. Değişen yaşam yeri ve toplumla beraber, bu toplumlarda en çok etkilenen yine çocuklar olmaktadır. Özellikle ülkemizde yerleşmiş bulunan 5,5 milyon kadar göçmen nüfus, yalnız göçmenler için değil, ülkemiz için de bir problemdir ve bu çocukların kısa zamanda eğitimlerinin gerçekleştirilmesi ve onların sağlığının kontrol altına alınması ülkemizin yararına da gereklidir.

Şüpheli ölümlerde ölüm yeri güvenliği sağlanır, suç kanıtı olabilecek deliller toplanır, kadavra üzerinde adli tıp muayene ve araştırmaları yapılır. Çocuklarla ilgili ulusal ve uluslararası boyuttaki gelişmeler ile mevzuatta yapılan düzenlemeler çerçevesinde Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü Jandarma Genel Komutanlığının öncülüğünde ülkemizde kurulmuştur. Jandarmaca, çocuk ve kadın kısım amirlikleri kurulmuştur. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, koruma ve bakım altına alınan çocukların bakımı, korunması ve yetiştirilmesinin yanı sıra, koruyucu, önleyici hizmetlerle daha geniş çocuk kitlelerine ve ailelerine hizmet götürebilmekte ve risk altındaki çocuklar bu kapsamda hizmetlerden yararlanabilmektedirler.

Medyanın bu konudaki etkisi önemlidir. Bir çocuğun yetişinceye kadar 200 bin kadar şiddet sahnesi izlediğini ve bunlardan bir şekilde etkilendiğini, şiddetin çocuklar tarafından meşru sanılmaya başlandığını ortaya koymuştur. Bu nedenle medyada ve kültürel faaliyetlerde çocuk şiddetiyle ilgili durumlar dikkate alınmalı ve gözden geçirilmelidir.

Şöyle bir paradoks vardır: Kuşak programları, diziler ve haberler en çok şikâyet edilen yayın türleridir ancak değerlendirmeler ışığında, en çok izlenen programların en fazla şikâyet edilen programlar olduğu gösterilmiştir.

Çocuk güvenliği için devletin aldığı birtakım önleyici tedbirler vardır. Çocuklarda alışkanlık yapan toksik maddelerin satışının önlenmesi -çakmak gazı gibi, sentetik yapıştırıcılar gibi- metruk binaların yıkılması, metruk araçların ortadan kaldırılması, karanlık yolların, meydanların aydınlatılması, yine emniyet güçleri tarafından oluşturulmuş “Mobil Park” ekiplerinin parkları güvenilir hâle getirmesi.

Şüpheli ölümlerde, soruşturmada asıl görevli ve yetkili olan makam savcıdır. Kolluk güçleri, savcının yardımcısı konumundadır. Kolluk tarafından yapılan işlemler savcı adına ve onun bilgisi dâhilinde yapılmak zorundadır.

Bahsedilen Komisyona 9 adet belge, 6 önerge sunulmuş, üç ay çalışmada bulunulmuştur. 57 kişiyi dinlemişler ve bilgisine başvurmuşlardır. Araştırma Komisyonu, olay yerinde incelemede bulunmuş, ilgili savcı ve kolluk gücü yetkilileriyle görüşmeler yapmışlardır. Bu vakayla ilgili, 4 adli tıp uzmanıyla, çocuk psikiyatristiyle, Emniyet Müdürlüğü Kriminal Dairesi yetkililerinden elemanlarla görüşülmüştür.

Şüpheli Çocuk Ölümelerini Araştırma Komisyonu bir babanın feryadıyla yola çıkmış, çalışmalarında idari ve adli olarak önlemler gözden geçirilmiş, bu tür müessif olaylarla karşılaşılması için yapılması gerekenleri önermişlerdir. Devletin kurumlarının daha hassas davranması gerektiği, olayların üzerine vakit geçirmeden gidilmesi gerektiği, bu araştırmaların uzman kişilerce yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. Benzer olayların bir daha yaşanmaması, şayet yaşanırsa da bu anlatılanlar ışığında olaylara el konulması gerektiği belirtilmiştir.

Saygılarımla. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Esin Kara’ya aittir.

Buyurunuz Sayın Kara. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ESİN KARA (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 224 sıra sayılı Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Büyük Türk milletini ve onun büyük Meclisini saygıyla selamlıyorum.

Irak’ın kuzeyinde Peñçe Kartal-2 Harekâtı’nda şehit düşen Yüzbaşı Burak Coşkun ve Astsubay Harun Turhan’a Allah’tan rahmet, yaralı askerlerimize acil şifalar diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çocuk Koruma Kanunu madde 3’te daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış her kişi çocuk olarak tanımlanmaktadır. Çocuklarımızın korunması, fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı bir şekilde yaşam sürmeleri için gerekli zeminin sağlanması ailelerinin olduğu kadar bizlerin de asli görevi olmalıdır. Çocuklar, bugünümüz, yarınımız ve geleceğimizdir.

Dünyada her yıl ortalama 6 milyon çocuk hayatını kaybetmektedir. Dünya Sağlık Örgütünün raporuna göre 2018 yılında sağlıklı doğan bebeklerin binde 18’i ilk bir ayda, binde 11’i bir ila on iki ay arasında ölmüştür. Türkiye’de bebek ölümü sayısı 2018 yılında 11.598 iken 2019 yılında bu sayı 10.770’e gerilemiştir.

Ülkemizde gerçekleşen bebek ölümlerinin nedenleri arasında ilk sırada erken doğumlar yer almaktadır. Hayatını kaybeden bebeklerin yaklaşık yüzde 30’u prematüre doğuma bağlı olarak çıkan komplikasyonlar nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Bebek ölümlerinde bir diğer önemli sebep ani bebek ölümü sendromudur. Ani bebek ölümleri -her ne kadar belirgin bir bulguya rastlanmıyor olsa da- genellikle çevresel risklerden kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde çocuk ölümlerinin içerisinde hayatını kaybeden büyük çocuk ve ergen sayısı da önemli yer tutmaktadır. Çocuklarda ve ergenlerde karşılaşılan ölüm nedenleri arasında 1'inci sırada dışsal faktörlere bağlı yaralanmalar gelmektedir. Diğer bir neden, çevresel risklerdir. Çocukların çevrelerindeki nesnelere yutması sonucu nefessiz kalmaları; özellikle kırsal kesimde yaşayan çocukların su kanalı ya da göle girmesi sonucunda boğulması; soba, şofben gibi gaz kaynaklarından zehirlenmesi, zehirli bitki ya da maddeleri yiyip içmesi, trafik kazaları, ev kazaları, yüksekte düşme, ihmal, cinayete kurban gitme, cinsel ve fiziksel saldırıya maruz kalma, yangın ve yanıklar gibi önlenilebilir çevresel riskler çocuklarımızın yaşamını yitirmesine zemin oluşturmaktadır. Bu konuda en üzücü olan, bu ölümlerin önemli bir kısmının önlenilebilir nedene bağlı olarak gerçekleşmesidir. İhmallere neticesinde çocuklarımız hayatını kaybetmektedir. Anne ve babanın yaşının küçük olması, çocuk yetiştirme hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, zihinsel ya da psikolojik sorunlarının olması, çocuğun tedavisini tam olarak uygulayamaması, ihmal ya da istismara karşı çocuğunu yeteri kadar koruyamaması yüreklerimizi burkan çocuk ölümleriyle karşılaşmamıza neden olmaktadır.

İhmallere açık olan ve ilk müdahale yönünden geç kalınan önemli bir alan da okullarımızdır. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak okullarda çocuklarımızın yaşadığı acil durumlara müdahale etmek için Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulları ve özel okullarda acil sağlık hizmeti verebilecek en az 1 sağlık personelinin bulunması amacıyla kanun teklifimizi yüce Meclisimize sunmuştu. Okullarımızda çocuklarımız tehlikelerle karşı karşıya kalabilmektedir. O sebeple, teklifimizin yasalaşması temennimizdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yasal olarak, devlet ve toplumu oluşturan tüm yetişkin bireyler çocuklara karşı sorumludur. Çocuklarımızı korumak asli görevimiz olduğu kadar, vicdani sorumluluğumuzdur. Geleceğimizin teminatı yavrularımızı bugün bizlere emanetken onların yaşadığı her acı toplumumuzu temelden sarsmaktadır. Çocuklarımızı tüm risklere karşı korumak, yaralanmalarını ya da ölmelerini önlemek amacıyla hayatlarını tehlikeye sokan her türde etken dikkate alınmalıdır çünkü yavrularımız karşılaştığı tehlikeler karşısında hayata tutunmayı başarabilse de yaşadığı travma sebebiyle psikolojik sorunlara açık hâle gelmektedir. Hayatın doğal akışına ters düşen ani, beklenmeyen çocuk ölümleri bu konuda en yaralayıcı grubu oluşturmaktadır. Şüpheli çocuk ölümleri titizlikle araştırılmalı, bu ölümlerin sayısının azaltılması için gerekli tedbirler ivedilikle alınmalıdır. Burada söz konusu olan, bizlere emanet yavrularımızın canıdır. Mutlaka her detay incelenmeli, raporlama ve tespit kanuna uygun yapılmalıdır. Kanun ve usule aykırı yapılan ya da ihmal edilen işlemler neticesinde olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalınırken adalet gecikmekte ya da doğru uygulanamamaktadır.

Şüpheli çocuk ölümlerinde aileler dikkatle incelenmeli, eğer ailenin başka çocukları varsa onları korumak ve ihtiyaç duyulan tedbirleri almak için hızla hareket edilmelidir. Olay yeri incelemesi titizlikle yapılmalı, delillerin kaybolmasına ya da karartılmasına mahal verilmemelidir. Şüpheli ölümlerin ilk kayda “doğal ölüm” olarak geçirilmesi ve vakalara ilk müdahaleyi yapan uzmanların dikkatli inceleme yapmaması neticesinde hem aileler mağdur olmakta hem de adalet gecikmektedir. Geciken adalet neticesinde suçlular hayatlarına devam ederken bazen de masumlar suçlanmaktadır.

Çocuk ölümlerinin önlenmesi için yapılması gereken birkaç önemli adım bulunmaktadır. Bunlardan ilki toplumun bilinçlendirilmesidir. Aile içi şiddet unsurlarının kabul gördüğü toplumlarda çocuk ölüm oranları yükselmektedir. Bu sebeple, şiddetin hiçbir türüne geçit verilmemesi, medyada şiddeti hoş gören mesajların verilmemesi gerekmektedir. Toplumsal değerlerimiz aslına uygun yaşatılmalı, aile içi saygı ve sevginin kıymeti gençlerimize aşılanmalıdır. Şiddeti meşrulaştıran toplumsal ifadelerden dilimiz arındırılmalıdır. Çocuklarımız ve gençlerimiz güç nispetinde bizden zayıf olabilirler ancak toplumsal hayatın her alanında onların birer emanet olduğu bilinciyle hareket edilmelidir.

Bir diğer adım ailelerin bilinçlendirilmesidir. Aile toplumun temel taşıdır. Bu sebeple evlatlarının sorunlarıyla ilgilenen, sosyal çevre hakkında bilgi sahibi olan, fiziksel ve duygusal engellerinin farkına varabilen ebeveynler sağlıklı çocukların yetişmesinde ve sağlıklı toplumun oluşmasında olmazsa olmaz unsurlardır. İhmal ve istismar riskinin yaşandığı, hor görülen,

yetersizlikleri bakımından aşağılanan aile ortamında büyüyen çocuklar her bakımdan yalnızlığa sürüklenmekte, içerisinde bulunduğu durumdan kurtuluşu hayatına son vermekte aramaktadır. Tüm bu üzücü durumların önüne geçebilmek, muhtemel çocuk kayıplarını engelleyebilmek adına ailelerimiz eğitilmelidir.

Elbette yaşanan bu zor süreçte ailenin durumu dikkatle incelenmeli, gerekli görülmesi hâlinde ailenin diğer çocuklarına koruma tedbirleri alınmalı, fiziksel ve psikolojik sağlık konusunda danışmanlık sağlanmalıdır. Burada kurum personeline büyük sorumluluk düşmektedir; ailenin durumunu iyi analiz etmeli, bilgileri ve çelişkili anlatımı düzgün raporlamalı, aileyi detaylı biçimde yapması gerekenler ve hakları konusunda bilgilendirmelidir, gerekli görülmesi hâlinde aileleri de sürece dâhil etmekten kaçınmamalıdır.

Yine bir diğer önemli husus, tüm şüpheli ölüm vakalarında olduğu gibi, şüpheli çocuk ölümlerinde de çocuğun korunmasına ilişkin sorumluluk sahibi kurum ve kuruluşların iş birliği içerisinde çalışması ve ilk anda yapılması gereken işlemlerde usule uygun olarak hareket edilmesidir. Kurumlar arasında iş birliği sağlanmadığında, kişiler görevinde ihmalkâr davrandığında oluşan bilgi eksikliğinden dolayı aileler mağdur olmaktadır. Örneğin; olay yeri inceleme ekiplerinin özensiz ve yetersiz çalışması, olay yerine geç intikal etmeleri, yeni teknolojik ve bilimsel gelişmeleri takip etmemeleri; mevcut olay yeri inceleme protokollerinin tam olarak uygulanmaması, ekipman konusunda yaşanan eksiklikler, kontaminasyon önlemlerine uyulmaması, olay yerinde el yazısıyla yazılan tutanakların yazım dilinde ve tariflerinde standart şartların sağlanamaması; toplanan delillerin nitelendirilmesinde karışıklıklara sebep olunmadan, tanımlamadan doğru bir şekilde yapılamaması; uzmanlık alanına bakılmaksızın Emniyet birimlerine sertifika ve atama yapılması; delil transfer soğuk zincirinin kurulamaması; olay yerine varan ilk kolluk kuvvetlerinin olay yerini muhafaza altına alamaması ve olay yerinde görevli bulunmayan kimsenin içeri girişine izin verilmesi gibi ciddi sonuçlar doğurabilecek sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların ortadan kaldırılması için gerekli çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır.

Ön raporlardaki hatalar, adli işlemlerin gecikmesine, kesin raporların çıkmasının uzamasına, gereksiz iş yükü ve hatalı sonuçlara neden olabilmektedir. Benzer eksiklik ve yanlışlıklar geri dönülmez sonuçlar doğurmaktadır. Ön raporlarda, rapor yazıldığı anda henüz tanının konulmamış olması, travmaya bağlı belirtilerin tümüyle ortaya çıkmamış olması, radyolojik ya da biyokimyasal testlere ihtiyaç duyulması; rapor yazan hekimin tereddütte kalması, hekimin bilgi ve deneyim yönünden yeterli olmaması, başka bir uzmanlık alanının görüşüne ihtiyaç duyulması ya da hekimin güvenliğini tehdit edici etkenler altında bulunması gibi birçok, sonucu etkileyici etmen ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, şüpheli çocuk ölümleri ailelerde yıkıcı psikolojik travma oluşturmaktadır. Bu durumun üstesinden gelebilmek için aileye psikolojik destek sağlanmalıdır. Toplum olarak bilinç düzeyimizin artırılması, çocuk ölümlerinin her yönüyle altında yatan sebeplerinin kurumlar arası iş birliğiyle ele alınması gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmama liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin sözleriyle devam etmek istiyorum: "Sağlıklı bir toplum; bedensel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı fertlerden oluştuğuna göre, bütün toplumun sağlıklı ve dengeli olduğunu söyleyebilmek için çocukların çok yönlü gelişimine ve eğitimine önem veren, nesillere yatırım yapan bir devletin varlığı kaçınılmazdır. Türk milletini daha iyiye ve güzele götürmekte bir kazanç olarak gördüğümüz çocuklarımız için toplumca hedeflerimiz; aile ortamında korunmuş, sevgiyle yetişmiş, saygıyla bakabilen; sağlıklı büyümüş, dengeli beslenmiş; aktif düşünen, girişimci ve katılımcı; problem çözebilen, sorunlara analitik bakan; değer üreten, değer artıran, değer katan; toplumdaki yeri ve rolünü bilen, milletinin geleceğindeki önemini fark etmiş; inançlarına bağlı, geleneği ve milli kültürü yaşayan ve geliştiren; yüreklerinde güçlü bir medeniyet ve beka tasavvuru taşıyan, vatan sevgisiyle yoğrulmuş fertler olarak yetiştirilmelerini sağlamak olmalıdır çünkü bize göre ancak çocuklarını yetişkinlerinden daha fazla düşünen bir milletin geleceği aydınlık ve güçlü olabilecektir. Milliyetççe Hareket Partisi, çocuklarımıza daha güzel, daha yaşanılabilir bir ülke ve dünya bırakılmasında; onların huzur, güven ve barış ortamında geleceğe hazırlanmasında, milletimizin devamlılığının sağlanmasında kendisine düşen sorumlulukların farkında ve şuurundadır."

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şüphesiz ki bu dünyada yaşanabilecek en büyük acı, evlat acısıdır. Yüce Allah hiç kimseyi evlat acısıyla imtihan eylemesin. Annesi ölene “öksüz” babası ölene “yetim” denirken evladı ölene acının büyüklüğünü tarif edecek bir ad verilememiştir. Evladının ölüm nedeni şüpheli olan bir anne ve babanın çırpınmasını haklı görüyor, akıllarındaki tüm soruların cevap bulmasını, bir nebze olsun içlerinin rahatlamasını hepimiz istiyoruz. Bu nedenle, şüpheli çocuk ölümlerinde, Komisyon çalışmaları çerçevesinde sorunlara çözümlerin bulunması ve gerekli adımların atılması önem arz etmektedir. Evladı şüpheli bir şekilde ölen anne ve babaların vicdanlarının rahat edebilmesi için, tüm delillerin ve ölüm sebebinin çözümünde faydalı olacak her türlü kayıt ve belgenin titizlikle incelendiğini bilmesi, olay yeri incelemeyen Adli Tıba, güvenlik sürecinden yargı sürecine hiçbir ihmal ve suistimalin olmadığını bilmesi ve güvenmesi gereklidir. Böylelikle, evladının ölüm nedeni cinayet mi, intihar mı, ihmal mi, normal ölüm mü, kaza mı, sorumluluğu olan kim ya da kimler var; bunların açığa çıkması ve bu konuda akıllarında soru işareti kalmaması acılarını hafifletmeye de vicdanlarının rahatlamasını sağlayacaktır. Bu da evladını kaybeden anne ve babaların en tabii hakkıdır. Devlet olarak üzerimize düşen görevi yapmak, adaletin tez yerine gelmesi için gerekli tüm tedbirleri almak, özellikle, Komisyon çalışmalarında belirtilen tüm sorunlara çözüm bulmak amacıyla tedbirleri bir an evvel hayata geçirmeliyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken Rabia Naz Vatan evladımızın ölümü gibi yargılama süreci devam eden davalarda, aileleri için, yargı sürecinin en kısa ve en adil sürede sonuçlanmasını temenni ediyorum.

Rabia Naz Vatan ve onun gibi ölüm nedeni şüpheli olan tüm evlatlarımıza Allah'tan rahmet, evladını kaybeden tüm ailelere sabırlar diliyorum. Yüce Allah, hiçbir anne ve babayı evlat acısıyla imtihan etmesin.

Büyük Türk milletini ve onun büyük Meclisini saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Filiz Kerestecioğlu'na aittir.

Buyurunuz Sayın Kerestecioğlu. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli Komisyon Başkanı ve Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bugün, Rabia Naz Vatan'ın ölümünün ardından, başta Rabia Naz olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerine ilişkin kurulan Komisyonun raporunu görüşüyoruz.

Rabia Naz'ın ailesinin adalet arayışı toplumda öyle bir yere temas etti ki el kaldırıp indirek reddedilen önergelerimiz bu sefer reddedilemedi ve kurulan Komisyon uzun süre çalıştı. Bu nedenle, Şaban Vatan ve Atika Vatan başta olmak üzere, bu adalet mücadelesini yürüten herkese teşekkür ediyorum. Aynı zamanda, emek veren Komisyon üyelerine de ayrıca teşekkür ediyorum.

Çalışmalarımız boyunca sormaya dair çok sayıda ihmal ve hata tespit etmiş bulunuyoruz fakat Komisyon olarak, delil tespit etme görevine tabii ki sahip değildik. Zaten olaydan bir buçuk yıl sonra delillerin toplanması da imkân dâhilinde değildi. Henüz dosya üzerinde gizlilik kararı kalkmamışken kasım ayında Eynesil'e yalnızca çok kısa bir ziyarette bulunabildik ve tekrar gitme şansımız da olmadı. Görevli savcıyla birlikte çalışma imkânımız da yoktu; bu yüzden, yaptığımız tespitlerin olayın aydınlatılmasını sağlaması elbette mümkün değildi. Ne var ki bu yaşanan olayla ilgili adli mimari modellemeler yapılması, bazı delillerin daha profesyonel incelemelere tabi tutulması gibi sonradan yapılabileceklerle ilişkin önerilerimiz de Komisyonda kabul edilmedi. Ancak, olay yeri incelemede karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri kısmında genel perspektife yaptığımız önerilerin raporda büyük ölçü yer aldığını ifade etmeliyim.

Değerli arkadaşlar, Komisyon çalışmaları boyunca tekrar tekrar karşımıza çıkan en büyük sorunlardan biri, olaya ilişkin etkin bir soruşturmanın olaydan bir yıl sonra başlaması oldu. İlk başta, olay yeri incelemesi usulünce yapılmış olsaydı, deliller doğru şekilde toplanıp muhafaza edilseydi,

ifadeler titizlikle alınsaydı, Şaban Vatan'ın şüphe ve iddiaları en başından hızlıca değerlendirilerek araştırılınsaydı bugün başta Rabia Naz'ın ailesi olmak üzere, tüm kamuoyunda bir nebze de olsa adalet duygusu sağlanmış olabilecekti. Fakat, Komisyon raporunu tamamlar tamamlamaz, savcılık soruşturmanın başında asla göstermediği bir hızla hemen davayla ilgili takipsizlik kararı verdi. Şimdi, gerçekten burada sormak istiyorum: Bu karar için Komisyon raporunun yayınlanması mı bekleniyordu? Komisyon, bir delil toplama ya da kanıya varma mercisi olmadığına göre neden bunu bekledi savcılık? Bunun, toplumun adaletsizlik duygusunu daha da perçinlemekten başka bir sonucu olmadığını görmedi mi yoksa gördü de görmezlikten mi geldi?

Rabia Naz'ın nasıl öldüğüne ilişkin birçok iddia mevcuttu. Komisyon bu iddiaların her biri değerlendirildi. Ancak, bunun esasen, dediğim gibi, soruşturma aşamasında yapılması gerekiyordu. Örneğin, Rabia Naz Vatan'ın vücudunda meydana gelen ve ölümüne neden olan yaralanmaların, ikametinin bulunduğu binanın terasından yan tarafta bulunan fındıklık alana düşmesi sonucu gerçekleşme ihtimali de görüşüldü fakat bu iddia ve olasılık, soruşturma sürecinin en başında hiç göz önünde bulundurulmamıştı ve olaydan bir yıl sonra ancak gündeme alınmış oldu. Bu olasılıkla ilgili olay yeri keşif ve incelemesi yapılmadığından bu konuda da net bir değerlendirme yapmak mümkün olamadı. Soruşturmada önemli bir delil niteliği taşıyan Rabia'nın çantasının bile saatler sonra bulunması bu ihmalin en açık örneklerinden biri oldu.

Olayın akabinde görevli savcı olay yeri incelemesi yapmak için bizzat olay yerine gitmedi. Üstelik delil niteliği taşıyan eşyaların, örneğin henüz daha incelenmeden kıyafetlerin aileye teslim edilmesi gibi soruşturmanın derinleştirilmesini engelleyecek kararlar alarak esas sorumluluklarını yerine getirdi.

Kamu görevlileri soruşturmanın başından sonuna vefatın düşme nedeniyle gerçekleşmiş olması ihtimalini öne çıkardılar çıkarmasına ama bu konuda da incelemeler derinleştirilmedi. Olay yeri adli fizik inceleme uzmanları tarafından kapsamlı bir şekilde değerlendirilmedi. Ne teras zeminini dokusu -o düşme olduğu söylenen yerdeki- ne çatıdaki ayak izleri incelendi ne de Rabia'nın ya da olası başka kişilerin ayakkabılarının altındaki tortular ile terastaki tortuların eşleşip eşleşmediği kontrol edildi. Sonuç olarak olay yerindeki en önemli delil unsurları göz ardı edilerek düşme ihtimalinin de karartılmasına neden olundu.

Vatan Apartmanı'nı gördük bizler Komisyon üyeleri olarak. "Dört yanı açık, düşme olabilir." dense de apartmanın çatısında olduğu gibi çevresinde de düzgün bir inceleme yapılmadı. Çok sonradan düşme ihtimali çerçevesinde -dediğim gibi- binanın yan tarafında olan fındıklık alan gündeme geldi ancak ilk anda bu bölgenin zemininde herhangi bir ezilme ya da deformasyon olup olmadığı araştırılmamış, fındıklık alan ve genel olarak apartman ve çevresinde fotoğraf ve video kaydı yapılmamıştı.

Rabia Naz'ın kıyafetlerinin delil niteliği göz önünde bulundurulmadı dedim. Evet, kıyafetler doğru şekilde kayıt altına alınıp muhafaza edilmedi; başta, eşyalara bütünlüklü bir kimyasal inceleme yapılmadı, yalnızca sperm kalıntısı olup olmadığı yönünde inceleme yapıldı. Ancak olaydan yedi ay sonra ilk kez...

Elinizi kaleme atmayan Ahmet Bey, hakkaniyetle konuşuyorum.

AHMET ÖZDEMİR (Kahramanmaraş) – Lastik iziyle ilgili inceleme var da...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) - ...Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı tarafından bir kimyasal inceleme yapılabildi ama onlarda "Kıyafetlerdeki lastik izi olabilir ama vücuttaki izlerle karşılaştırıldığında şu andaki bulgularla net bir kanaat belirtmek mümkün değil." dediler. Yani geç kalınmıştı.

Evet, bunun dışında diğer bazı ihmaller de şöyleydi: Olay yeri simülasyonu yapılmadı. Rabia Naz Vatan'ın üzerindeki talaşlarla uyumlu atıkların bulunduğu boş binada bulunan kadın DNA'sının sahibi tespit edilmedi ama başka DNA'ların, Rabia'yla uyumlu olup olmadığı tespit edildi bu konuda. Olayın hemen akabinde yapılan Adli Tıp değerlendirmesi gerekli kapsamda yapılmadı. Grafi sonuçları, kan tetkikleri, kanama bulguları detaylı bir şekilde kayıt altına alınmadı.

Özetle, Rabia Naz'ın ölümü üzerine başlatılan soruşturmada olay yeri inceleme raporu, delillerin toplanması ve tanıkların ifadelerinin alınması gibi aşamalarda kanuna ve usule uygun hareket edilmedi. Bu sebeple Rabia Naz'ın yüksek bir yerden tek başınayken ya da başkaca kişi ya da kişilerin itmesi veya atması sonucu düşebileceğine dair bugüne kadar yapılan araştırmaların yetersiz olduğunu ifade etmek zorundayız.

Diğer yandan, trafik kaza ihtimaline ilişkin Komisyonumuza katılan Adli Tıp Profesörü Hakan Kar'ın da ifade ettiği gibi, daha ileri tekniklerle yapılabilecek incelemeler mevcuttu. Örneğin, tekerlek izi olduğundan şüphelenilen kıyafet üzerindeki izlerin daha ileri teknolojiyle kimyasal incelemesinin yapılması gerekliliği Komisyonunda Adli Tıp uzmanları tarafından dile getirilmişti.

Adli Tıp raporlarında yüksekten düşme ve atlama arasındaki farkın dahi tespit edilmesi için hiçbir verinin bulunmadığını gördük. Biz, Adli Tıp uzmanları Komisyona geldiği zaman bu konuda çok sayıda soru yönelttik fakat bunca yıldır kurumsallaşmış ve Türkiye'deki bütün vakaları gönderdikleri ve maalesef, insanları buna mecbur ettikleri bir kurumda Fizik İhtisas Dairesi sadece kurşun izleri, el yazısı vesaire gibi şeyleri tespit edebiliyordu. Adli mimari gibi yeni tekniklerle çalışabilecek bir birimi dahi yoktu koskoca Adli Tıp Kurumunun. Türkiye'de böyle çalışmalar hiç yok değil fakat üniversitelerdeki akademisyenlerin bu alanlardaki çalışmalarını Adli Tıp Kurumuna dâhil edilmiyor ne yazık ki, doğru dürüst bir iş birliğine de gidilmiyor.

Şimdi, biz bu eksiklikleri tespit ederek Tahir Elçi cinayetinde de özellikle çalışmış ve bir simülasyon yapmış olan Forensic Architecture'a başvurulması gerektiğini söyledik. Olayın açıklığa kavuşması için mimari, fiziki incelemeler yapan bağımsız uluslararası bir kurum tarafından detaylı bir inceleme yapılmasını istedik ancak bu talebimiz de reddedildi. Bunun dışında, aynı şekilde, ulusal ya da üniversitelere bağlı kurumlar tarafından inceleme yapılmasını talep ettik, ancak bu da reddedildi ve gayet lakayt bir biçimde bir çuvalın yüksekten atılması dışında düşmeye ilişkin hiçbir simülasyon yapılmadı.

Değerli arkadaşlar, Komisyon kurulurken öne çıkan esas husus ya da hususlardan biri, birilerinin siyasi güçlerini kullanarak bu ölümü karartmaya çalışıp çalışmadığıydı. Ne var ki olayın bilinçli olarak karartıldığı iddialarıyla ilgili de derinlemesine bir soruşturma yapılmadığını gördük. Örneğin Rabia Naz'ı ilk bulan kişi olan Mürsel Küçükbal'ın ifadesini değiştirmesinin altında yatan sebepler yeterince sorgulanmadı. Eynesil eski Belediye Başkanının oğlu Mehmet Ali Somuncuoğlu'nun ifadelerindeki çelişkilerin üzerine yeterince gidilmedi. Hakkındaki iddialara rağmen eski Belediye Başkanı Coşkun Somuncuoğlu'nun ifadesi dahi alınmadı ama kızının ölümünün aydınlatılması için adalet mücadelesi veren Şaban Vatan'ın bu süreçte gözaltına alındığına tanık olduk.

Gazeteciler bağımsız bir göz olarak sürece dâhil edilmedi. Kamuoyunun dikkatini bu şüpheli ölüme çeken gazeteci Metin Cihan süreç boyunca baskı altında kaldı. Rabia Naz'ın ölümüne ilişkin gerçeklerin ortaya çıkması için gazetecilik görevlerini yaparak Komisyonumuzla eş güdümlü çalışmak isteyen gazeteciler Kazım Kızıl ve Canan Coşkun hukuksuz gerekçelerle gözaltına alındılar. Tüm bunlar kamuoyu nezdinde olayın siyasi erk sahipleri tarafından karartıldığı iddialarını güçlendirdi. Bakın, öyleydi demiyorum ama yapılanlar gerçekten bu iddiaları güçlendirdi.

Burada öncelikle iktidarın, sonra da hepimizin esas sorgulaması gereken, bu ölümün karartıldığı iddiasının kamuoyunda nasıl bu kadar güçlü ve yaygın bir şüpheye dönüştüğüdür. İnsanların neden böyle düşündüğünü, neden adaleti mahkemelerde değil de sosyal medyada aramak zorunda kaldıklarını sorguladığımızda ülkenin en ciddi sorunlarını da sorgulamaya başlamış olacağız. Yozlaşmanın, kayırmacılığın, kamu gücünü ve kaynaklarını kişisel çıkarlar için kullanmanın, sansürün ve medya üzerindeki tahakkümün ve artık işkencenin de bu kadar doğallaştırıldığı bir yönetim altında toplumda zaten her şeye siyasi müdahale var demektir.

Bir diğer konu ise Hükümet demokratik eylemlere tam teçhizatlı ordu tipi yüzlerce polis gücü yığarken, tıpkı kadın cinayetlerinde, tıpkı faili meçhul cinayetlerde olduğu gibi, bir çocuğun ölümü söz konusu olduğunda Hükümetin Emniyet gücü, Adli Tıp, savcılık, mahkemeler bu konuda topyekûn, ne kadar tasarruflu ve ihmalkârımız biz bunu gördük bu olayda.

Değerli arkadaşlar, insanlar hakkında küçücük şeylerden davalar açılırken 2015 yılındaki sokağa çıkma yasakları sırasında evinin önünde vurularak öldürülen ve cenazesi buzdolabında saklanan 10 yaşındaki Cemile Çağırğa hakkındaki soruşturmada fail tespit edilemedi ve dosya kapatıldı. Fetah Tamince'ye ait Rixos Otel'de staj yaptığı sırada ölen 16 yaşındaki Burak Oğraş'ın ölümü dokuz yıldır aydınlatılmadı ve ailesi hâlen adaletin peşinde. Burak gibi birçok aile de Komisyonumuza başvurdu fakat Komisyon çalışma süresinin yarattığı kısıtlama, bu başvuruların gündeme alınmasının önünde engel oluşturdu. Bu durum, daimi bir çocuk hakları komisyonu kurulmasının, yıllardır söylediğim şeyin önemini de bir kez daha göstermiş oldu. Bir alt komisyondan söz etmiyorum bir komisyona iliştirilmiş; ben, bütünlüklü bir çocuk hakları politikasını, bununla ilgili yapılacak çalışmaları kastediyorum. Bu nedenle rapor şerhimiz bu bütünlüklü politikanın nasıl olması gerektiğine dair de özel bir bölüm içeriyor. Bunları anlatabilecek bir süre yok ama rapora ulaşmanız mümkün internet vasıtasıyla.

İşte, maalesef, adaletin bu denli taraflı olduğu bir ülkede, dediğim gibi, herkes sosyal medyada avukatlık yapmak zorunda bırakılıyor. Bugün, sosyal medya sayesinde bir kamuoyu oluşabilirse failerin yargılandığı, cezasızlığın ancak bu şekilde önlenebildiği bir hukuk düzeninde yaşıyoruz. Yine de tüm zorluklara rağmen, yurttaşların adalet arayışından vazgeçmemesi sayesinde, hâlâ gazetecilik yapmaya çalışan basın mensupları sayesinde gerçekler ortaya çıkarılabiliyor.

Bakın, önemli buluyorum çünkü çocuk ölümlerinden bahsediyoruz ve aynı zamanda çocuklardan bahsediyoruz. Elimde bir rapor var; 26 Ocak 2021 tarihli, oldukça yeni bir rapor. Bunu daha önce de Meclis kürsüsünde dile getirdim ama Kahramanmaraş'ta Aynur Erzen'in isimli bir anne adalete ulaşmak istiyor çocuğunu babasının istismar etmesi nedeniyle ve bu adam, bu rapora rağmen, hâlâ hâkimlik yapmaya devam ediyor. Bunun gerçekten il vekilleri tarafından özellikle dikkate alınmasını rica ediyorum. Sizlere bana ulaşan bu yeni raporu da sunacağım, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığının Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanlığından sunulan bir rapor. Bu rapora rağmen o velayet hâkim olarak nüfuzunu kullanmış olan babada kalamaz ve o baba hâkimliğe devam edemez. Bu insanlar HDP'li değil, bu insanlar solcu değil; bu insanlar yıllarca AK PARTİ'ye oy vermiş olan insanlar. Eğer hâlâ oy vermelerini istiyorsanız -çünkü ben onu teskin etmeye çalışıyorum "Nasıl verdim?" dediği zaman, böyle düşünmeyin, gerçekten bu partilerüstü bir şey diyerek- bu olaya el atmanız gerekiyor; bunu bir kez daha buradan ifade ediyorum.

Evet, Rabia Naz'ın şüpheli ölümü gibi şüpheli ölümlerde bir daha aynı acıların yaşanmaması ve olayın hızla aydınlatılması için bağımsız ve tarafsız bir yargının tesis edilmesinden eğitimli ayrı bir adli kolluk birimi kurulmasına, Adli Tıp Kurumunun acilen mali ve idari açıdan özerk bir yapıya kavuşturularak bağımsızlığının artırılmasına kadar atılacak adımlar belli ve ifade ettiğimiz bu hususların hayata geçirilmesi, ülkede adaletin üzerine düşen gölgeyi kaldırmak için ancak bir başlangıç olabilir.

Son olarak değinmek istediğim bir başka durum da adalet arayanların bir de kendilerini yargılanırken bulmaları. Onlar hırçın insanlar mı? Hayır, değil ama sadece evlat acısıyla yaşıyorlar ve adalete ulaşamıyorlar, eğer hırçınlaşıyorlarsa da bu yüzden hırçınlaşıyorlar ve biz, onları pamuklara sarıp gerçekten adalete erişmelerini sağlamamız gerekirken onların yargılandıklarına, ceza aldıklarına tanıklık etmek zorunda bırakılıyor bir de. İşte örnekler: Şaban Vatan'ın yanında Çorlu tren kazasında oğlunu kaybeden Mısra Öz, İzmir'de "Dur!" ihtarına uymadığı gerekçesiyle polisin açtığı ateş sonucu ölen üniversite öğrencisi 20 yaşındaki Baran Dursun'un babası Mehmet Dursun. Hepsi çocukları için adalet ararken kendilerini yargılanırken buldular.

Evet değerli arkadaşlar, bir de N.Ç. davası var bugün Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin karar verdiği, bu da ülkemiz için bir utançtır. Mardin'de 28 kişinin tecavüzüne uğrayan ve AİHM'in bugün mahkemede şunları tespit ettiği, maalesef: Yargılama on bir yıl sürmüş, bu süre içinde Yargıtayda hiçbir açıklaması olmayan beş yıl geçirilmiştir. 14 yaşındaydı bu kız çocuğu, hatırlatırım size.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Kerestecioğlu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) - 14 yaşındaydı, 2002 yılında olmuştu bu olay ve şu anda 2021 yılındayız ve diyor ki AİHM: “N.Ç.’nin tecavüz eylemlerine rıza gösterdiği görüşünü benimsemiştir mahkeme, şiddeti görmezden gelerek. Bu görüş benimsenirken yaşının küçüklüğü, güçsüzlüğü, dirençsizliği dikkate alınmamıştır ve N.Ç.’nin 10 kez ayrıntılı tıbbi muayeneye tabi tutulması da vücut ve psikolojik bütünlüğüne aykırıdır.” “İşkence” “kötü muamele yasağı” ve “özel hayata saygı” hakkı maddelerinin ihlal edildiğine hükmediyor.

Evvet, çocuklara reva gördüğümüz durum budur. Biz bunlar olmasın diye gerçekten hep birlikte uğraşmak zorundayız. Bütün bunlar, aslında partimizin başlattığı “Herkes için adalet” kampanyasının ne kadar anlamlı ve gerekli olduğunu da gösteriyor bugün. Ben, tüm adalet arayanları bu kampanyada bir araya gelmeye çağırıyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Jale Nur Süllü’ye aittir.

Buyurunuz Sayın Süllü. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Komisyonun adında geçen “şüpheli çocuk ölümü” içinde ne çok acı barındıran bir olgu değil mi? Ve Rabia Naz Vatan... Amcasının “Beyninde çift çekirdek var.” diye, bir öğretmeninin ise “Bir öğretmenin sahip olmak istediği en mükemmel çocuk.” olarak tanımladığı Rabia Naz Vatan. Yaşına göre olgun, yerine göre esprili, derslerinde başarılı, çok okuyan, o gün ölüm yolculuğuna çıktığını bilmeksizin kitapçıya gidip kitap ısmarlayan Rabia Naz Vatan.

Şüpheli ölümüyle ardında sadece acılı bir aile değil, evladına ne olduğunun arayışı içinde kendini bulan bir baba ve ilçede sarsılan sosyal ilişkiler bırakarak yaşama 11 yaşında veda eden Rabia Naz Vatan.

11 Nisan 2018’de evinin önünde yaralı ve bilinci kapalı olarak bulunmuştu. Tanık ifadelerine göre, sanki biri tarafından kucağında getirilip öylece bırakılmış gibiydi. Tüm uğraşlara rağmen hastanede kurtarılamayan, ölüm saati bile olmayan Rabia Naz yaşamdan öylece çekip gitmişti ardındaki bilinmeyenlerle. Peki ne olmuştu Rabia Naz’a? İlk izlenimlerin trafik kazası yönünde olmasıyla sürdürülen soruşturma, saat 22.00 sonrası kimin söylediği belli olmayan şekilde düşme olabileceği yönündeki söylentilerle eve yöneliyordu. Ölüm raporunda ise vücudunda sürüklenmeye ve yüksekte düşmeye bağlı herhangi bir patolojik bulgu bulunmadığı gerekçesiyle otopsi için Trabzon Adli Tıbbı gönderilmiştir. Yaşamına son verdiğine ilişkin söylentiler varken, aile ise düşme olduğuna inandırılmış gibiydi, taziyeye gelenlere de böyle anlatıyorlardı. Baba Şaban Vatan yirmi iki gün sonra anlatılanları ve soruşturmada yolunda gitmeyenleri fark ettiğinde kızına ne olduğu sorusunun ardına düşti. Olay kısa sürede yaygın ve sosyal medyada oldukça geniş yankı bulmaya başlamıştı. Siyasi nüfuz sahibi kişiler aracılığıyla olayların örtbas edilmesi ve baskıya yönelik iddialarla birlikte Rabia Naz olayı 10 Meclis araştırması önergesiyle Meclis gündemine gelmiş ve kurulan komisyon olarak çalışmalara başlamıştı. Eynesil’de Vatan ailesini ziyaret ettiğimizde anne Atika “Geliyorlar, anlatıyoruz, konuşuyoruz, sonra yine sessizlik...” diyerek çaresiz bekleyişini anlatıyordu. “Konuşmak isteyenler susturuluyor, vicdan sen vermiyor, korku daha önce geliyor.” diye gerçeklerin ortaya çıkmasını kendince özetliyordu. Düştüğü söylenen yere gittiğimizde ise hepimiz mümkün olmadığı yönünde fikir birliğine varmıştık. Savcının, Rabia Naz’ı bulan tanığın ifadesini değiştirmesiyle, sürünerek bulunduğu yere gelmesini anlatması üzerine soruşturmanın seyrinin yan tarafa yöneltildiğini biliyoruz. Tanığı Eynesil’de dinlerken kendini yere atıp Rabia Naz’ın nasıl süründüğünü gösterdiğinde de Komisyon üyeleri olarak hiçbirimiz kendisini inandırıcı bulmamıştık ancak soruşturma dosyası elimizde olmadığından tanığın daha önceki ifadelerini de bilmiyorduk. Adalet Bakanının onayı sonrasında, bir buçuk ay sonra dosya elimize geldiğinde ise dosyanın binlerce sayfası içinde günlerce çalıştık. Tanık ve uzmanları dinliyorduk, aydınlanamamasının arkasında yatan nedenler bir bir netleşirken sistemlerin de çürümüşlüğüne ne yazık ki tanıklık ediyorduk. Komisyon çalışmalarının ardından bana “Rabia Naz’a ne oldu?” dersenez gerçeğe ulaşip anlatabilmeyi, soranlara ne olduğunu söyleyebilmeyi, bir milletvekili olarak görevimiz

olmamasına rağmen, inanın, çok isterdim. Defalarca alınan tanık ifadelerindeki değişimler, korunmayan delillerin niteliğindeki bozulmalar, araştırılan ama bir o kadar da araştırılmayan iddialar, dinlenen onca tanığa karşı dinlenmeyenler, yapılan onca işe karşı yapılmayanlar, yorumlarla öyle içinden çıkılmaz hâle gelmişti ki kesin delillere dayalı verebilecek bir yanıtım yok ancak her biri ülkemizde kurumların nasıl işlemez hâle getirildiğinin birer deliliydi.

Komisyon raporunda, olayın aydınlatılmamasının sorumluluğunun hastane, Adli Tıp ve kolluk arasına sıkıştığı görülmektedir. Komisyon Başkanımızın uzlaşmacı tavıyla, önerilerimizin bazıları dikkate alınarak rapordan çıkarıldıysa da bazı önerilerimizin yerine getirilmemesi nedeniyle tam 35 sayfa şerh yazdım. Burada bunları anlatacak sürem yok ama dileyenler muhalefet şerhimi okuyabilirler. Ancak Rabia Naz olayı özelinde, ülkemizdeki işleyişi de gözden geçirmemiz gerekir. Ambulans ve hastane kayıtlarının saklanmamasından tutun, Rabia Naz'ın kaybolan çorap tekine, röntgen çekilmemesine dek uzanan zincirde yolunda gitmeyen çok şey vardı doğrusu. Bir otopsi prosedürü yokmuş gibi bile kemiklerin kırık yönlerinin tespiti için kesi atılmamasından tutun da skopi cihazı sonucu olmamasına uzanan süreçte yoğun iş yüküyle çalışan Adli Tıp Kurumunun “Önden düşebilir mi?” “Düşebilir.” “Yandan düşebilir mi?” “Düşebilir.” “14 metre sürünebilir mi?” “Evet, sürünebilir.” ve adı olan, içi boş olan Fizik İhtisas Dairesine gönderilen dosyada gelen sonucun olmaması gibi. Bu da Adli Tıp Kurumunun durumunu özetliyordu.

“Aman, ilçelerde başınıza bir şey gelmesin çünkü ilçelerdeki polisimiz eğitimsiz.” Bunu söyleyebilir miyiz biz vatandaşa? Bize bu, Komisyonunda söylendi. İçişleri Bakanlığınca yürütülen soruşturmada, görevli polislerin ihmalinin ve görev kusurlarının ortaya konduğunu biliyoruz. Komisyon olarak dinlediğimiz polislerden birkaçının kınama cezası ve yer değişikliği aldığını öğrendik. Adli soruşturmalarda suçun belli kişilere yüklenerek sorumluların hesap vermemesiyle sonuçlandığı gibi, küçük ilçe polisi için “Eğitimsizdi, görevlerini ihmal ettiler, delilleri gereği gibi saklayamadılar.” diyerek olayın tek sorumlusu olarak kabul etmemiz mümkün değil.

Şimdi, soruşturmada asıl görevli ve yetkili makam olan savcılığın yapması gereken çok şeyi yapmadığını Komisyon olarak aslında görevimiz olmamasına rağmen tespit ettik. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun da soruşturmada görevli yargı mensuplarına ilişkin inceleme yaptığını aslında biliyoruz; defalarca sormamıza karşın, bu raporla ilgili hiçbir bilgi edinemedik. Yargının ne denli siyasallaştığı bilindiğinden, özellikle HSK raporunun gizlendiğini de düşünmüyor değiliz. HSK soruşturması konusunda bilgi edinmeden raporun yazım aşamasına geçilmesinin çok büyük eksiklik olduğunu da siz değerli milletvekillerimizle paylaşmak isterim. Tüm bunlardan tehlikeli olanı ise Rabia Naz olayında olduğu gibi vatandaşın adalete olan güvenini kaybetmesi ve kendi adaletini aramak zorunda kalması.

Komisyon raporu, olayın aydınlatılmamasında, siyasi baskı ve nüfuz kullanıldığına dönük kamuoyunda yaygın iddiaları yok etmek üzere bir aklama aracı olarak kullanılamaz. Raporda bu yönde bir ifade yer almaması gerektiği uyarısında bulunmuştuk. Raporda yer aldığı gibi, verilen ek görüşte de tamamen bir aklanma ve düşme olduğuna yönelik bir ispat çabası görüyoruz. Biz, muhalefet şerhimizde hiç kimseye dönük bir suçlamada bulunmadık ancak bunca adının geçmesine karşın Belediye Başkanının ifadesine başvurulmaması, ilk kez Komisyon olarak bizim dinlememiz ve dosyada tanık beyanlarıyla uyuşmayan noktalara muhalefet şerhimizde yer verdik. Ancak, ilçe halkı bir şekilde karar vermiş olacak ki üç dönem Belediye Başkanlığı ardından ilk yerel seçimlerde makamı kendisine teslim etmemiş. Ayrıca, milletvekili olarak olayı çözme gibi bir sorumluluğumuz olmadığı gibi, aklama ya da suçlama gibi bir sorumluluğumuz da yok. Bunu yapması gerekenin, bağımsız yargı olduğunu biliyoruz. Aslında, açılacak davayla tüm bu gerçeklerin her neyse ortaya çıkacağına dönük bir inancım vardı açıkçası. Sürekli değişen tanık ifadelerinin, mahkeme huzurunda daha sağlıklı olacağını düşünüyordum. Bakın, Türk Ceza Kanunu'nda yalancı tanıklığın suç olduğunu düşündüğümüzde, soruşturmanın seyrini değiştiren tanığın mahkeme huzurunda ne söyleyeceğini açıkçası çok merak ediyordum ama onun yerine tanığa koruma verildi ve bu, tanığa mı korumaydı yoksa ifadesine mi

korumaydı açıkçası anlayamadık. Biz Meclis Başkanına 12 Temmuzda raporumuzu teslim ettik. 16 Temmuzda Savcılık sanki bizim Komisyon raporumuzu beklermişçesine takipsizlik kararı verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – Başkanım, özel bir konu olduğu için biraz süre rica edeceğim.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – Oysa hâlâ ortaya çıkmayan bir kadın DNA’sı, Rabia Naz’ın okul kıyafetlerindeki lastik izini andıran izler gibi açıklanmaya muhtaç pek çok nokta vardı. Lastik izi deyince trafik kazası iddiasında olduğumuz düşünülmesin. Gerçi vekilimiz özellikle kanıt olmamasına rağmen öyle bir kaniya varmış ama o kaniya varması gerekenin biz değil, yargı olması gerekiyordu bağsımsız bir yargılamayla.

Komisyon üyesi arkadaşlarımız hatırlasın, Filiz Hanım da biraz önce söz etti; Komisyon dinlediğimiz uzmanlar aslında atlama, düşme ve itilme arasında bile farkların olduğunu söylemişti, o yönde bile bir soruşturma yapılmadı. Son derece acemice önden atılan bir çuvalla -düşünün, bir vücut düşünün, bir de bir çuvalı düşünün, hareketsiz bir kitleyi düşünün- önden düşmeyeceği anlaşıldığından, sanki yandan da düşmeyeceği ortaya çıkacakmış gibi korkarak, bir keşif bile yapılmadan takipsizlik kararı verildi. Takipsizlik kararına yapılan itiraz da reddedildi. Aile son çareyi Anayasa Mahkemesine taşımakta buldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – Başkanım, bir dakika daha rica edeceğim.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – AYM’nin, Rabia Naz’ın yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğiyle ilgili başvurusunu ne zaman sonuçlandıracağı belli değil. Gerçi artık ülkemizde Anayasa Mahkemesi kararlarını tanımayan yerel mahkemeler var bildiğimiz ama umut bu işte. Hani konuşmamın başında da söylemişim ya, annenin her seferinde olayın aydınlatılacağı yönünde umudunu yitirdiğine ilişkin beyanı vardı ya, ne acı değil mi? Kurumların geldiği durumda ülkemizde insanların umutları da yitip gidiyor. Sürekli aklamaya, üstünü örtmeye çalışarak bir yerlere varılamayacağımı artık görmemiz gerekiyor. Ülkemizde 11 yaşında bir kız çocuğunun aydınlatılmayan ölümündeki adalet arayışı, adalete güvenin ne denli sarsıldığının göstergesi olarak alınması gereken çok dersler barındırıyor ama almayı düşünenlere tabii.

Genel Kurulu saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası, İzmir Milletvekili Sayın Sevda Erdan Kılıç’a aittir.

Buyurunuz Sayın Erdan Kılıç. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Rabia Naz Vatan başta olmak üzere, şüpheli çocuk ölümleri konusunda hazırlanan rapor hakkında grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamın başında, Rabia Naz Vatan ve yitirdiğimiz bütün yavrularımıza Allah’tan rahmet, ailelerine de başsağlığı diliyorum.

Değerli milletvekilleri, Mandela’nın bir sözü var: “Bir toplumun asıl ruhunu en iyi gösteren şey, o toplumda çocuklara nasıl davranıldığıdır.” diyor. Biz bu ülkede çocuklarımıza nasıl davranıyoruz bir bakalım istedim. 2020 yılının ilk on ayında gözaltında ya da toplumsal olaylarda en az 28 çocuk güvenlik güçlerinin kötü muamelesine uğramış. İş sağlığı ve güvenliği verilerine göre, 2013 yılından bugüne kadar en az 350 çocuk iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiş. Son on altı yılda 440 bin çocuk doğum yapmış. Cinsel suçların yüzde 46’sı çocuklara karşı işlenmiş. Yine, 2020 yılının ilk on ayında 226 yavrumuz cinsel istismara maruz kalmış. Değerli milletvekilleri, bunlar istatistikler, rakamlar olabilir ama asıl, tabii, nasıl davranmışsınız, bunu vicdanlarımıza sormak gerekiyor.

Peki, “Türkiye’de çocuk olmak.” deyince ne akla geliyor? Evcilik oynayacak yaşta gelen gelinlik giydirilen çocuk gelinler akla geliyor; kamyon, kepçe oynadığıyla oynayacakken eli çekiç tutan çocuk işçiler akla geliyor; sapanla kırlarda koşturacakken tırmıkla, sabanla tarlada çalışan çocuklar akla geliyor; eli kalem tutacakken boya sandığıyla eli fırça tutan çocuklar akla geliyor; oyuncak bebekleriyle onları giydirme oyunları oynayacak çocuklar kendi kucağına bebeklerini alıyorlar bu ülkede; okuyabilsinler diye yurtlara bırakılan ama sonunda diri diri yanan çocuklar akla geliyor; vakıflarda, derneklerde tacize, tecavüze uğrayan çocuklar akla geliyor; trene bindirilen ama ailelerine cesetleri teslim edilen, yetmiyormuş gibi hakkını arayan annelerine de cezalar yağdırılan çocuklar akla geliyor (CHP sıralarından alkışlar) on-line derse girebilmek için karda, kışta tir tir titreyerek 3-4 kilometre yürüyen çocuklar akla geliyor; eğitim alamayan, yoksulluk içinde perperişan çocuklar akla geliyor. Bunları niye mi anlattım? Belki “Konumuz bu değil, şüpheli çocuk ölümleri.” diyebilirsiniz. Peki, soruyorum size: Bu iktidarın gözünde yaşarken kıymeti olmayan çocukların sizce öldükten sonra kıymeti olur mu bu ülkede? (CHP sıralarından alkışlar) Baktık ki değerli milletvekilleri, kıymeti olmamış; Çorlu tren kazasında kaybettiğimiz Arda Sel’in; Aladağ’da yanan Gamze’nin, İlknur’un, Sümeyye’nin; Fettah Tamince’nin otelinde staj yaparken ölen Burak Oğraş’ın; hastanede ihmal sonucu ölen 8 aylık Ali Emir’in; öksürük şikâyetinden hastanede kaybettiğimiz 5 yaşındaki Recep Tayyip Erdoğan’ın; hafriyat kamyonunun altında kalan Volkan Beyhan’ın ve sadece 2019 yılında şüpheli olarak kaybettiğimiz 1.462 çocuğumuzun iktidarın gözünde bir kıymeti olmamış.

Değerli milletvekilleri, bildiğiniz gibi bu Komisyon 5 siyasi parti grubunun ortak verdikleri önergeyle kuruldu 17 Temmuz 2019’da. Komisyon çalışmalarına kurulmasından üç buçuk ay sonra başlayabildi. Kamu vicdanını yaralayan, hayat dolu, gözlerinin içi gülen Rabia Naz Vatan’ın hayatını kaybetmesiyle ilgili kurulan bu Komisyon uzlaşısıyla kuruldu fakat daha ilk toplantıda Komisyon Başkanlık Divanında muhalefet partisinin üyelerine yer verilmedi ve daha ilk toplantıda bu uzlaşma bozuldu. Komisyon, üç buçuk ay sonra, toplum vicdanını dikkate almadan, iktidarın siyasal üstünlüğüyle çalışmaya başladı. Önce Giresun’un Eynesil ilçesine giderek incelemelerde bulduk, sonra Rabia Naz’ın babası Şaban Vatan’ı ve annesi Atika Vatan’ı evinde hepimiz gözyaşları içinde dinledik. Daha sonra Ankara’da devam ettik çalışmalara. Öğretim üyeleri geldi, Emniyet görevlileri geldi; vatandaşları, tanıkları dinledik. Sonra çalışmalarımız sonuçlandı ve bir rapor düzenlendi, biz de eksik bulduğumuz hususlar konusunda partimiz adına muhalefet şerhimizi sunduk ama ne oldu, biliyor musunuz? Raporun Meclis Başkanına tesliminin hemen ardından apar topar, zaten birçok ihmal olan Cumhuriyet Savcılığı bu dosyaya ilgili takipsizlik kararı verdi. Soruşturmada eksik bırakılan, yanlış yapılan, geç yapılan ve hiç yapılmayan durumlar söz konusuysen, üstelik ciddi çelişkiler de mevcutken savcılık bu dosyayı kapatmak istedi. Acılı aile bu karara itiraz etse de takipsizlik kararına itirazları kabul edilmedi. Bu dosyaya bakanların, bu kararı aldırınların vicdanlarının kararlı olduğunu bir daha gördük ve “Rabia Naz Vatan’a ne oldu?” sorusu hepimizin vicdanlarında kara bir leke olarak yerleşti.

Değerli milletvekilleri, tabii, eğriye eğri, doğruya doğru da demek gerekiyor. Başta Komisyon Başkanımız Cengiz Bey’e, çalışma arkadaşlarıma ve yasama uzmanlarına çok çok teşekkür ediyoruz; uyumlu bir çalışma gerçekleştirdik. Zaman zaman anlaştığımız, ortaklaştığımız konular oldu; zaman zaman anlaşamadığımız konular oldu fakat bu çalışmalarımızda gördük ki olay yeri inceleme, delil toplama, tanık beyanlarını alma, Adli Tıp, otopsi işlemleri gibi olayları aydınlatacak çalışmalarla ilgili yani adaletin tesis edilmesine ilişkin yeni düzenlemelere ve de kolluk güçlerinin eğitimine çok ihtiyaç var.

Raporda, tabii, sadece eksiklikler yok, okuduğunuzda göreceksiniz; bundan sonra ülkemizde çocuk ölümlerinin gerçekleşmemesi için neler yapılabilir, raporda bunlara da değindik. Ama artık bundan sonra iş bize düşüyor, yani Türkiye Büyük Millet Meclisine düşüyor. Komisyonun kurulmasında gösterilen hassasiyeti yeni yapılacak yasalar ve düzenlemeler konusunda da Türkiye Büyük Millet Meclisinden bekliyoruz.

Ve en önemlisi, değerli milletvekilleri, yargı sistemimiz. Bir ülkede yargıya güven bitmişse hiçbir alanda doğru işler yapabilmemiz mümkün değil. Rabia Naz Vatan'ın babası sade bir vatandaş. Onun, kızıyla ilgili mücadelesi tam da burada, yargıya ve devlet kurumlarına güvenmemesiyle başlıyor ve Komisyon bu yüzden kuruluyor. Yargı, yürütmenin güdümünde olduğu sürece o ülkede adaletten bahsedemeyiz. İşe yargı bağımsızlığını sağlamakla başlamak gerekiyor, yoksa dünyanın en iyi yasalarını yapalım, en iyi yönetmeliklerini yapalım ama uygulayıcılar bağımsız olmazsa hiçbir anlam ifade etmiyor ve adalet de tecelli etmemiş oluyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, aslında çocuklar hakkında konuşacak çok şey var; günler, aylar yetmez ama sözlerime son verirken ben bir milletvekili olarak değil, bir hukukçu olarak değil, çocuğunun parmağına kıymık batsa içi sızlayan bir anne olarak seslenmek ve sözlerimi öyle bitirmek istiyorum: Partilerimizi, siyaset yapma anlayışımızı, dünya görüşlerimizi şu kapıların ardında bırakıp hep birlikte çocuklarımızın eşit ve adil koşullarda yaşayabileceği bir ülke inşa etmemiz gerekiyor. Aya gideceksek yine gideriz ama aya giderken o yollar, aya gidilecek o yollar çocukların, anaların, babaların gözyaşlarıyla oluşmasın diyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Aksaray Milletvekili Sayın Cengiz Aydoğdu'ya aittir.

Buyurunuz Sayın Aydoğdu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CENGİZ AYDOĞDU (Aksaray) – Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Rabia Naz Vatan başta olmak üzere, şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan 5 siyasi partinin önerleriyle kurulan Meclis Araştırma Komisyonumuz 23/10/2019 tarihinde çalışmalarına başlamış, bir aylık ek süre talebiyle çalışmalarını dört ayda tamamlamıştır. Komisyon çalışmalarımız, bir defaya mahsus Giresun istisnası dışında Türkiye Büyük Millet Meclisi binalarında yürütülmüştür. Kuruluş amacı çerçevesinde; kamu görevlisi, akademisyen ve ilgisi dolayısıyla toplam -TBMM çatısı altında- 39 kişiyi dinledik. Ayrıca, Rabia Naz Vatan'ın vefatı ve sonrası gelişmeleri mahallinde görüp kanaat oluşturabilmek için Giresun ilinde ve Eynesil ilçesinde olay yeri incelemesi yaptık, orada da 16 kişiyi dinledik. Gerek TBMM'de gerek Giresun'da dinlediğimiz kişilerin verdikleri bilgiler çerçevesinde soruşturma sürecine ilişkin sorunlar tabii ki anayasal sınırlar içerisinde kalmarak olabildiğince detaylı inceleme ve soruşturmanın yerine dair resim net olarak ortaya konulmaya çalışıldı. Ancak burada benden önce konuşan bütün kıymetli arkadaşlarımızın -çok değerli beyanlarında da fark ettiniz- her biri kendi konuşmasında birkaç defa anayasal sınırları vurguladı. Yargıda devam eden bir soruşturmaya ilgili Meclis araştırması yapıyoruz, yargılama yapamıyoruz. Dolayısıyla, yargılama sürecinin idari ve adli yargı sürecinin ve bu sürece ilişkin yapılanların bir nevi gözlemini yapıyoruz. Siz de takdir edersiniz ki işimiz çok zordu. Bu sınırları zorlamamaya, sınırları aşmamaya çok gayret ettik.

Bu çerçevede, 9 toplantı yaptık, ayrıca Eynesil'de dinlediğimiz 16 kişiyle beraber toplam 47 kişiyi dinledik. Komisyonumuzda yaptığımız çalışmalara uzmanlık bilgisi açısından yardımcı olmak üzere; Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Hacettepe Üniversitesi ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından toplam 10 uzman görevlendirdik.

Yine, yüce Meclisin bilgisi açısından, az önce söylediğim soruşturma-araştırma ayrımında ne kadar zorlandığımızı belirtmek açısından, çalışmamızın muhtevasını işaret etmek amacıyla Komisyonumuz çalışmalarına bu çerçevede kamudan tevdi edilen belgeleri şöyle sıralayabilirim: Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından Rabia Naz Vatan'ın vefatına ilişkin kurum uhdesindeki bütün belgeler, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından konuyla ilgili yapılan bütün araştırma dosyaları, Adalet Bakanlığı Göreve Cumhuriyet Savcılığı tarafından yine olaya ilişkin yapılan soruşturma, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı tarafından çocuk ölümleriyle ilgili tutulan bütün dosyalar, Sağlık Bakanlığı tarafından şüpheli çocuk ölümleriyle mücadele konusunda yürütülen faaliyetler; ayrıca,

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından medyada, sosyal medyada bu konuda yapılan çalışmalar, elde edilen bulgular, belgeler; Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından şüpheli çocuk ölümleriyle mücadele konusunda yürütülen faaliyetler ile şüpheli çocuk ölümlerinin önlenmesi amacıyla alınması gereken tedbirleri içeren bütün bilgiler.

Çalışmalarımız neticesinde ortaya çıkan taslak Komisyon raporu Komisyon üyelerimize 23/6/2020 tarihinde dağıtılmıştır, Komisyon üyeleri bu taslak rapor üzerinde görüş ve düşüncelerini, çalışmalarını tamamlamışlardır, 3/7/2020 tarihinde Komisyon Başkanlığıımıza iletmışlerdir. Neticede, 7/7/2020 tarihinde TBMM Başkanlığına araştırma raporumuzu sunduk.

Komisyonumuz çalışmaları esnasında bilhassa Rabia Naz Vatan'ın vefatı hususunda yargı mercilerinde o tarihte henüz devam eden bir soruşturmaya konu olması gerçeğini hiçbir zaman gözden irak tutmadık ve Anayasa'mızda belirtilen yasama-yargı ilişkileri çerçevesini büyük bir özenle dikkate aldık.

Biliyoruz ki evlat acısı hiçbir zaman yaşlanmayacak ve eskimeyecek bir acıdır. Bu acıyı yaşayan ailelerin varlığı Komisyon çalışmalarımız müddetince bizi, bütün milletvekili arkadaşlarımızı uyaran ve yol gösteren, âdeta hepimizin kalbinde bir ikaz merkezi gibi çalıştı. Komisyon üyesi bütün milletvekili arkadaşlarımızın itinayla üzerinde durdukları husus, çocuğunu kaybeden ailelerin acısıyla beraber, yargıya intikal eden konularda çözüm ve hüküm mercisinin yargı makamları olduğu, olacağı gerçeğidir. Bu çerçevede, Komisyonumuza iletilen bütün görüş ve düşünceleri raporumuza dercettik. Ayrıca, isteyen arkadaşlarımız bu görüşlerinden ayrı muhalefet şerhlerini de koydular.

Komisyonumuz çalışmaları esnasında ve bilhassa Rabia Naz Vatan olayını incelerken devam eden resmî soruşturmada olayların akışı içerisinde yargının yetki ve sorumluluklarını anayasal bir itinayla dikkate alarak inceleme ve gözlemlerde bulunup değerlendirmelerimizi yargının sahasına girmemeye dikkat ederek yaptık.

Araştırma komisyonunun kurulması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan 5 siyasi partinin verdiği önergeler ile diğer milletvekili önergelerinde sözü edilen en önemli husus, Rabia Naz Vatan'ın vefatı soruşturmasında bazı kişilerin siyasi güç ve makamlarını kullanarak olayı örtbas etmeye çalıştıkları ve bu süreçte Emniyet Müdürlüğüne ve Cumhuriyet Savcılığına baskı yapıldığı iddiası idi. Dinlenen kişiler, incelenen soruşturma dosyası, elde edilen diğer bilgiler ve belgeler kapsamında, meydana gelen olay sonrası bir kısım kişi veya kişilerce olayın tüm yönleriyle açığa çıkarılmasını engellemek amacıyla soruşturma makamlarına müdahalede bulunulduğuna dair veya delillerin karartıldığına yönelik iddiaları destekleyici herhangi bir somut bulguya rastlayamadık.

Burada bir hususu arz etmek isterim bütün arkadaşlarıma. Peşin hükümlere, peşin yargılara değil olguya göre hareket edecektik, herhangi bir şey bulamadık. Buna bir arkadaşımız "Bir aklama dosyası olamaz." dedi. Elbette olamaz ama suçlama dosyası da olamaz. Buna da dikkat ettik, sizler de ettiniz; teşekkür ediyorum.

Öte yandan, yine bu çerçevede, Komisyonumuzun sonuç raporunda, adli ve idari kurumlarımızdaki mevcut sorunlara yönelik gerekli tedbirlerin alınması için bir yasama sorumluluğu içerisinde bazı çözüm önerilerine yer verildi. Böylece, ilgili idari ve adli kurumlarımızdaki eksikliklerin giderilmesi, geliştirilmesi veya iyileştirilmesi gereken hususlar tespit edildi, alınması gereken tedbirlere yönelik uygulanabilir gerçekçi öneriler hazırlandı ve dosyamıza cercedildi. Komisyon raporumuzda yer alan tedbirlerin önümüzdeki süreçte şüpheli çocuk ölümlerinde azalma sağlamasını umuyor, çocuk ölümleri konusunda farkındalığı olan milletvekilleri olarak -bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımız adına söylüyorum- konuya ilişkin sorunların takipçisi olacağımızı belirterek Komisyonumuza emek veren TBMM çalışanı bütün arkadaşlarımıza da huzurlarınızda teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Ahmet Özdemir'e aittir.

Buyurunuz Sayın Özdemir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA AHMET ÖZDEMİR (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümleri üzerine hazırlanan Komisyonunda -arkadaşlarımız da biraz önce söylediler- birlikte çalıştık. Belki Rabia Naz Vatan kızımızın ölümüyle ilgili bir neticeye ulaşamadık ama umut ediyorum elde ettiğimiz bilgiler, raporda paylaştığımız verilerle bundan sonra olmasını temenni etmediğimiz ama olduğunda da daha basit çözülebileceğini umduğumuz, tespit ettiğimiz somut sorunları raporumuzun sonunda paylaştık ama öncesinde şunu söylemek istiyorum: Şaban Vatan ve Atika Vatan başta olmak üzere çocuğunu bu tür kaybeden bütün ailelere başsağlığı diliyorum, temenni ediyorum ki bir daha böyle bir ölüm olmasın; çok zor aşamalardan geçtiklerini Komisyon çalışmasındaki arkadaşlarımızla birlikte orada bizzat gördük. Komisyonun başlangıç noktasında arkadaşlarımızla birbirimize karşı belki ön yargılı olduğumuz zamanlar da olmuştur. Siyasi fikirlerimizin farklı olduğu aşikâr ama bütün Komisyon üyeleri özellikle Rabia Naz Vatan kızımızla ilgili ön yargısız ve çok iyi çalıştılar, ben de onlardan biriyim. Elbette ortaya çıkan bir kanaatimiz var ama şimdi bütün arkadaşlarımızın söyledikleri dışında -biraz daha somut- bu çocuğumuzun evinin orada son on dakikayı tespit edemedik biz Araştırma Komisyonu olarak. Zannediyorum, yargı da bu şekilde o son on dakikayı tespit edemediği için bir karar verdi ama oraya kadar gelen süreçle ilgili daha tespit edilebilir, yargılama unsurlarıyla ilgili daha teknik birkaç konuyu söylemek istiyorum.

Çocuğumuz evin önünde bulundu yaralı bir şekilde, yaralıydı ve kendisini ifade edemiyordu, konuşmıyordu. Dilinde yaralanmadan kaynaklı kendisini ifade edememe ve bir hezeyan hâli var anlatılanlara göre, vücudunda çeşitli yerlerde kırık -en önemli kırık da ayak tabanlarında- aşık kemiğinde kırıklar var. Ambulanla hastaneye götürülüyor. Ambulans ve hastane süreçleri dışında, polislin olay yerine gelmesi ve delil toplama süreci var. İlk delil toplama sürecini gerçekleştiren polisler Eynesil'deki en yakın karakoldaki, amirlikteki polisler. Bizim de arkadaşlarımızın da ortak kanaati, orada toplanan delillerin daha nitelikli olması, daha iyi çalışılması durumunda, belki biraz önce konuştuğumuz, Başkanımızın da izah ettiği siyasi baskı unsurunu, soruşturmanın iyi yürütülmediği unsurunu bugün konuşmuyor olacaktık. Daha sonra gelen teknik ekip ilk gün de orada çalışma yapmış olsaydı -Jale Hanım'ın da Filiz Hanım'ın da Sevda Hanım'ın da Başkanımızın da- hepimizin tespit ettiği o hususlar belki gerçekleşmemiş ve bunları konuşmuyor olacaktık ama gerçekleşmiş.

Şimdi, burada en önemli iddia, en önemli bulgu, biz oraya gittiğimizde kamuoyunda da en çok konuşulan şey şuydu: Bir aracın çarpması, araç çarptıktan sonra yaralı çoğumuzu metruk bir binaya götürüp üzerindeki temizlemeleri, üzerindeki kanın temizlenmesi ve daha sonra da evin önüne bırakılmasına dair kamuoyunda konuşulan kuvvetli bir iddia vardı. Biz de araştırmalarımıza o noktadan başladık. Polis o noktada birçok araştırma yapmıştı ama biz bunun ne derece yeterli olduğuna emin olamadığımız için kendimiz bu araştırmayı yaptık. Bu metruk binaya ve bir araç çarpması sonucu kaza olduğuna dair insanlarda böyle bir kanaat oluşmasına sebep olan şey de şuydu: Çocuğumuzun vücudunda birçok kırık olmasına rağmen, iç kanama olmasına rağmen dışarıda yeteri kadar çok kan görülmemesiydi. İnsanlar bunu vücudundaki kanın temizlenmesi ve daha sonra evin önüne bırakılması diye nitelendirilmişlerdi. Adli Tıp raporlarında bir husus var; meydana gelen kırıklarda iç kanama yoğun bir şekilde var ama kanın dışarıya çıkması söz konusu olmamış. Dolayısıyla da -arkadaşlarımızla birlikte hem metruk evde hem o güzergâhta yaptığımız gezilerde- olayın gerçekleştiği saat, iddia edilen gerçekleşme biçimiyle aslında bir aracın çarpmasının söz konusu olmadığına dair bir kanaatimiz var. Bu kanaatimizi güçlendirecek bir Adli Tıp verisi var, o da şu: Çocuğumuzun vücudundaki kırık aşık kemiklerinde ve ayak tabanlarının patlamasına sebep olmuş -şimdi, ben fotoğraflarını size getirmedim. Belki babası, ailesi izliyordur, yeniden bir acı hissetmesinler diye- ama çocuğumuzun ayağının aşık kemiğinde bir kesi ve bir kırık var. Adli Tıp raporunda yüzde 99,9 yüksekte düşmeye bağlı oluşan bir kırık şekli. Yani, yüksekte düşmede vücudun bütün ağırlık noktasının bacaklara ve ayaklara sirayet etmesiyle yanda bir patlama ve kırık oluşmuş. Dolayısıyla da böyle bir kırığın ve böyle bir eylemin araç çarpmasıyla gerçekleşmeyeceğine dair Adli Tıpçıların bir kanaati oldu. Ama bu kanaati -bir karar

demiyorum size- güçlendirecek veya bu kanaati bir hükme dönüştürecek başka bir unsur daha var: Şimdi, çocuğumuzun vücudundaki kırığı anlattım ama araç çarpması durumunda bir insanda nasıl kırık meydana gelir, bununla ilgili de bir Adli Tıp raporu var. Daha basit anlatalım burasını: Yatay seyirde bir araç insan vücuduna çarptığında meydana gelecek kırık ile insanın yüksekten düşmesinde meydana gelecek kırık çok çabuk tespit edilebilir ve ayırt edilmesi çok kolay bir kırık şeklindedir bu ama çocuğumuzda bu durum yeteri kadar ayırt edilememiş. Bununla ilgili ilk yapılan çalışmada -Jale Hanım bu konuya değindi- çocuğun bacağına bir kesi atılsaydı ve o kırıkların şekli incelenseydi belki yine, bugün bunu konuşmuyor olacaktık çünkü yüksekten düşmede dikey seyirde bir kırık oluşacak ama yataydan gelecek bir etkiyle oluşacak -şöyle, elimle de size gösteriyorum- kırığın şekli ile yukarıdan incek kırığın şekli birbirinden farklı olacak. Bunu tespit edecek bir cihaz aslında Adli Tıp kurumlarında var, skopi cihazı; ilk raporda skopi cihazı da kullanılmış ama vücutta mermi izi olup olmadığına dair kullanılmış. Belki skopi cihazıyla o kırığın şekli tespit edilseydi veya da söylenildiği gibi, bir kesi oluşturup el muayenesi yapılsaydı bu konuştuğumuz şaibelerin hiçbirini konuşulmayacak ve çocuğumuzun vefatıyla ilgili konu bir neticeye bağlanacaktı.

Neticede bu araştırmaların sonuna geldiğimizde, evinin yakınındaki on dakikayı tespit edemiyoruz ama elimizde bir kanaat var; yüksekten düşmeyle oluştuğu düşünülen bir Adli Tıp raporu var. O zaman şuna karar verelim dedik: İntihar olabilir mi? Birisinin itmesi olabilir mi? Yoksa çocuğumuz kendisi düşmüş olabilir mi? Bütün heyetimizdeki kanaat, intihar olmayacağı yönünde çünkü çocuğumuz, hayat dolu bir çocuk, başarılı bir çocuk. Öğretmenlerini dinledik, arkadaşlarını dinledik, annesini dinledik, amcasını dinledik; çocuğumuz, hayata tutunan bir çocuk. Biraz kilosunu var. Babasına tekvando kursuna gitmek istediğini söylemiş. Okuduğu kitaplara baktık. Bütün bunlardan, bizim çocuğumuzun böyle bir eğiliminin olamayacağına dair bizde net bir kanaat oluştu.

İkincisi, birisi tarafından itilmiş olabilir mi? Bununla ilgili hem bizim Komisyonumuzda hem de yargılama makamında bir tespit yapılamamış ama belki ilk yapılan çalışmada şu yapılsaydı... Zaten Başkanımız bunu eleştiriler kısmında ve öneriler kısmında, raporumuzun sonunda yazmıştı. Çocuğumuzun babasının, zaman zaman çatıya çıktığı ve tekvando hareketleri yaptığına dair bir beyanı var. O tekvando hareketleri sırasında düşmüş olma ihtimalini değerlendiriyor yargılama makamı.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama çatıya çıktığını bilmiyoruz.

AHMET ÖZDEMİR (Devamla) - Ama çocuğumuzun o hareketleri yaptığı, orada tutunduğu bir direk, işte, orada ayağında oluşan çatıdan kaynaklı bazı beyaz toz ya da kum örnekleri var. Bunlarla ilgili araştırmaların belki ilk ekip tarafından –teknik boyuta hâkim olmayan polis memuru arkadaşlar olduğu için- yapılamadığını düşünüyorum ama daha sonra, sekiz ay sonra göreve başlayan ekip çok teknik inceleme yapmış. Bunlarla ilgili de ciddi Adli Tıp raporları var ama bu ihtimalle ilgili bir bulgu elimizde yok.

Üçüncü ihtimal de yanlışlıkla düştüğü yönünde. Yani zaman zaman, babasının da söylediği gibi tekvandoyu seven ve tekvando kursuna yazılmak istediğini babasına söyleyen çocuğumuzun, okuldan geldikten sonra çatıya çıkıp bu tekvando hareketlerini yaparken düşmüş olma ihtimali ama bu her 3 seçeneğin ortak noktası şu: Adli Tıp raporuyla, çocuğumuzun düştüğüne dair, yüksekten düştüğüne dair kuvvetli bir kanaat var. Kuvvetli kanaatin sebebi de -biraz önce izah ettiğim gibi- ayağında ve vücudunda meydana gelen kırıklar. Yüksekten düşmede ilk önce ayak kemikleri, daha sonra kalça kemikleri, daha sonra omur ya da boyun kemiklerinde kırık oluşuyor; çocuğumuzda da aynen bu şekilde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

AHMET ÖZDEMİR (Devamla) – Dolayısıyla da Adli Tıp böyle bir değerlendirme yapmış.

Filiz Hanım'ın, çocuğumuzun üzerindeki kıyafetleriyle ilgili bir kimyasal inceleme raporu olmadığına dair bir tespiti oldu ama ben şimdi size söyleyeceğim: Rabia Naz'ın DNA karşılaştırmasına ilişkin bir rapor var; Rabia Naz'ın kıyafetleri üzerinde kimyasal incelemeye ilişkin bir rapor var; yine,

Rabia Naz'ın kıyafetleri üzerinde fiziki incelemeye ilişkin bir rapor var; yine, Rabia Naz'ın kıyafetleri üzerinde araç lastik izine dair bir rapor var. Bunlarla ilgili daha bizim burada zikretmediğimiz, zamanımızın da olmadığı birçok konuda Adli Tıp raporu, teknik raporlar var ama nihayetinde açıklığa kavuşturulamamış bir olay var.

Bizim için faydalı olan şu, raporumuzun sonuç bölümünde de var: Bu yargılama süreciyle ilgili birçok eksiklik tarafımızdan tespit edilmiş, bundan sonraki soruşturmalarda bu tespit ettiğimiz eksiklikler soruşturmaya eklendiğinde inşallah, daha sağlıklı sonuçlar alınacak diye düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, mümkünse yerimden kısa bir söz isteyeceğim.

BAŞKAN – Sayın Beştaş...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ben ayrı istiyorum. Yani Filiz Hanım ismi geçtiği için... Bir şey paylaşacağım o yüzden söz aldım, 60'a göre.

BAŞKAN – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

24.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, kayyum uygulamalarını teşhir etmeye devam edebileceklerine, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kayyumunun Ergani ve Bismil ilçelerinde yaklaşık maliyeti 22 milyon 710 bin TL olan 2 adet yatılı kız Kur'an kursu inşa edeceğine, Diyarbakır İl Müftülüğünün talebiyle bu kursların yapımı gerçekleştirildiği hâlde bu kursların yapımının neden Diyanet İşleri Başkanlığının karşılamadığını sorduğuna, bu projelerde Sayıştay raporlarına da yansıyan çok ciddi yolsuzluklar olduğuna, vefatının yıl dönümünde Özgecan Aslan ve katledilen bütün kadınları saygıyla andıklarına ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Evet, kayyum uygulamalarını her gün teşhir etmeye devam edeceğiz. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kayyumu, Diyanete bağlı Diyarbakır İl Müftülüğünün talebiyle Ergani ve Bismil ilçelerinde yaklaşık maliyeti 22 milyon 710 bin TL olan 2 adet yatılı kız Kur'an kursu inşa edecek. Diyeceksiniz ki: "Burada ne var?" Ayrıntıları söyleyeyim: Ergani'deki 11 milyon 415 bin TL'lik projenin 7 Ağustos'ta bitmesi bekleniyor. Bismil'deki yatılı Kur'an kursunun maliyeti ise yine 11 milyon 295 bin TL. CVN İnşaat, Nakliye, Temizlik, Turizm, Sanayi ve Ticaret Limitet Şirketine verilen ihalenin de 23 Kasım 2021'de bitmesi bekleniyor. Şimdi, bunu kim talep etmiş? Diyanet İşleri Başkanlığı. Diyanet bütçesi 12 milyar 977 milyon TL. Diyanet bu rakamla 13 bakanlığı geride bırakan bir bütçeye sahip.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ayrıca, Diyanete bağlı Diyarbakır İl Müftülüğünün talebiyle yapımı gerçekleştiği hâlde, bu kursların yapımı neden Diyanetin bu devasa bütçesinden karşılanmıyor, bunu soruyoruz?

Ayrıca, defalarca Sayıştay raporlarına da yansıdığı gibi, bu projelerde çok ciddi yolsuzluklar var, kayyumlar da bu yolsuzluklara aracılık ediyor, halka gitmesi gereken paraları halktan alıp gasbediyorlar, tıpkı iradelerini gasbettikleri gibi.

Özgecan Aslan bugün altı yıldır aramızda yok. Üzüntüsü hâlâ çok canlı içimizde ve her gün yaralarımıza yenisi ekleniyor. Kadına yönelik şiddet politiktir ve iktidarın, kafasını kuma gömen politikalarından bir an önce vazgeçmesini istiyoruz. Özgecan Aslan'ı ve katledilen bütün kadınları da saygıyla anıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Kerestecioğlu...

25.- *Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, Kahramanmaraş Milletvekili Ahmet Özdemir'in 224 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben “Rapor yok.” demedim konuşmamda, tutanaklarda da var. Rabia Naz’ın kıyafetlerinin delil niteliği göz önünde bulundurulmadı, kıyafetler doğru şekilde kayıt altına alınıp muhafaza edilmedi, başta eşyalara bütünlüklü bir kimyasal inceleme yapılmadı, yalnızca sperm kalıntısı olup olmadığı yönünde inceleme yapıldı. Ancak olaydan yedi ay sonra ilk kez Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı tarafından bir kimyasal inceleme yapılabildi ama onlar da “Kıyafetlerde lastik izi olabilir ama vücuttaki izlerle karşılaştırıldığında şu andaki bulgularla net bir kanaat bildirmek mümkün değil” dediler.” dedim ve bunun gibi başka raporlar da var tabii ki.

Bu arada yasama uzmanı arkadaşlarımıza ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tamamlayabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun efendim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tutanağa geçsin diye söylüyorum. Bazen sadece bizler görünüyoruz ama arkada bu iş için emek verenler yeterince görünmüyorlar. O nedenle hem yasama uzmanı arkadaşlarımıza hem de başta kendi danışmanlarımız olmak üzere canla başla çalışan bütün danışman arkadaşlara da ben teşekkür etmek istiyorum.

Sağ olun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

26.- *Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü'nün, Kahramanmaraş Milletvekili Ahmet Özdemir'in 224 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şimdi, ben de ve aslında tüm Komisyon olarak biz, hiçbir şekilde Komisyon üyesi arkadaşlarımızla 11 yaşındaki bir kız çocuğunun adalet arayışı içinde uzlaşmazlık içine düşmek istemedik kamuoyu önünde ama Meclis tutanakları açısından özellikle tutanaklarda olmasını istiyorum.

Şöyle: Şimdi “düşme yönünde bir kanaat olduğu” tespiti yanlış. Meclis tutanaklarına bu şekilde geçmemesi gerekiyor çünkü bakın, ilk gelen otopsi raporu ve başka bir mütalaa dâhil böyle bir şey yok. Ta sekiz ay sonra Giresun’a “Düşebilir mi?” diye sorulduğunda ki... Giresun aslında başkanlık değil, Trabzon başkanlık, otopsiyi yapan Adli Tıp özellikle bunu söyleyemezken Giresun “Düşebilir.” diyor. Fakat öyle gönderiliyor ki Adli Tıba bu raporlar “Çocuğun çantası yukarıdaydı, her şey olağan akışı içindeydi, zaten köşede de bir çocuk görmüştü.” denilerek çocuğun yine...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben ek süre alabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN – Böyle bir usul yok ama buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama tutanaklara açıklayıcı geçmesi gerektiği için...

BAŞKAN – Konu hassas, evet, konu özel.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Dolayısıyla Adli Tıba giden raporlar, özetler, son derece yönlendirici. Sizlere de gelip anlatsam belki öyle karar vereceksiniz. Biz öyle gördük ki -biraz önce de konuşmamda söyledim- ne sorulursa ona cevap geliyor, “Trafik kazası olabilir mi?” diye sorulsa muhtemel o da olabileceği şeklinde

gelebilirdi. Nitekim, bir tane öyle Adli Tıp raporu var, mütalaa diyelim daha doğrusu. Dolayısıyla burada bir kanaat bildirmemizin milletvekilleri olarak doğru olmadığını özellikle söyledik. Biz hiçbir kanaate de yer vermedik. Başkanımız da bir şey söyledi “Ne suçlama ne de aklama olamaz.” diye. Komisyon raporunda özellikle de belirtmiştim. Bunların tutanağa geçmesi için söz aldım.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, İstanbul Milletvekili Nurettin Canikli ve 45 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir ve 20 Milletvekilinin, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt ve 20 Milletvekilinin, Giresun Milletvekili Necati Tıgılı ve 20 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkân'ın, MHP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün; Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümününün Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 224) (Devam)

BAŞKAN - Rabia Naz Vatan başta olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin araştırılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulmuş bulunan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.19

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.36****BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ****KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 46’ncı Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

2’nci sırada yer alan, bilişim teknolojileri bağımlılığının etkilerinin incelenerek olası zararlarının bertaraf edilmesi ve bu teknolojilerin kontrollü kullanımının sağlanması için yapılması gerekenlerin saptanması amacıyla kurulmuş bulunan (10/38, 466, 494, 536, 978, 983, 984) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 214 sıra sayılı Raporu üzerinde genel görüşmeye başlıyoruz.

2.- *Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 23 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Nabi Avcı ve 37 Milletvekilinin, Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 27 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 22 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Binali Yıldırım ve 34 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Arzu Erdem ve 19 Milletvekilinin; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/38, 466, 494, 536, 978, 983, 984) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 214) (x) (xx)*

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

İç Tüzük’ün 103 ve 104’üncü maddelerine göre Meclis Araştırması Komisyonunun Raporu üzerindeki genel görüşmede ilk söz hakkı önerge sahiplerine aittir. Daha sonra İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre siyasi parti gruplarına ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince, siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 kişi tarafından kullanılabilir. Ayrıca, istemi hâlinde Komisyona da söz verilecek, bu suretle Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri, Komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer dakika, önerge sahipleri ve şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon Raporu 214 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: İYİ PARTİ Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Ayhan Altıntaş, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Arzu Erdem, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Batman Milletvekili Sayın Mehmet Ruştü Tiryaki, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Onursal Adıgüzel ve İzmir Milletvekili Sayın Kamil Okyay Sındır, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Nabi Avcı.

İlk söz Sayın Ayhan Altıntaş’a aittir.

Buyurunuz Sayın Altıntaş. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

(x) 214 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

(xx) (10/38, 466, 494, 536, 978, 983, 984) esas numaralı Meclis Araştırması Önergelerinin ön görüşmeleri 21/2/2019 tarihli 56’ncı Birleşimde yapılmıştır.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Yarın 12 Şubat, Kahramanmaraş'ın düşman işgalinden kurtuluşu. İlkokul ve ortaokulu okuduğum Kahramanmaraşlı kardeşlerimi selamlıyorum, kurtuluşunu kutluyorum.

Konuşmama başlamadan önce kısaca işçilerin durumundan bahsetmek istiyorum. Biliyorsunuz, pandemi sürecindeyiz, işçi çıkarmak yasaklandı ama işverenlerimiz hâlâ işçi çıkarıyorlar, bunu yaparken de 29'uncu maddeyi kullanıyorlar. Geçen hafta Çorum'daydım. Çorum Organize Sanayi Bölgesi'nde olan bir fabrikada 90 işçi 29'uncu madde koduyla çıkarılmış. Bu kod, işçinin ahlaksızlıkla suçlanması anlamına geliyor. Dolayısıyla, işçi böyle çıkarılırsa hem tazminat alamıyor hem de başka bir işte çalışması çok zorlaşıyor. İşçilerle görüştüm, tabii ki yasal olarak haklarını arayacaklardır fakat daha önemli bir şey, işçiler bana çalışma koşullarını gösterdiler; en az 2 işçinin parmakları kopmuştu. Asgari ücretin biraz üstünde bir ücretle hayatlarını feda ederek çalışıyorlar. Ayrıca, iş yerinden video gösterdiler, içerisi ağır bir sis ve kimyasal dolu. Dolayısıyla, böyle bir iş yerinin rahatlıkla çalışabilmesi ülkem adına çok üzüntü verici. Bu konuda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını göreve çağırıyorum ve bu firmanın da iş sağlığı ve güvenliği raporlarının tekrar incelenmesini talep ediyorum.

Ülkemizde teknoloji bağımlılığı da dâhil olmak üzere çeşitli bağımlılıklarla etkin bir şekilde mücadele edilmeye çalışılıyor. Bu kapsamda, 24 ve 26'ncı Yasama Dönemlerinde, internet kullanımının sosyal etkilerinin ve yeni bağımlılık türlerinin araştırılması hakkında Meclis araştırması komisyonları kurulmuştur. Söz konusu araştırma komisyonları raporlarından elde edilmiş kazanımların ve tecrübelerin, 27'nci Yasama Döneminde bilişim teknolojileri bağımlılığını araştırma komisyonumuzda devletin devamlılığı ve komisyon hafızası esasında görüşülmesi gerekiyordu. Bu raporlarda önerilen maddelerin kaçının hayata geçirildiği, ne gibi gelişmelerin yaşandığı gibi bilgiler sunulmalıydı.

Araştırma Komisyonunda bilgilerini bizlere aktaran akademisyenler, STK temsilcileri ve kamu kuruluşlarının idarecileri madalyonun bir tarafını oluşturmakta. Madalyonun diğer tarafını oluşturan bilişim teknolojilerini üreten tüketicilere sunanların da davet edilmesi gerekirdi. Cep telefonu, tablet, akıllı televizyonlara uygulamalar, oyunlar yazan yazılımcıların ve firmaların, sektör temsilcilerinin Araştırma Komisyonunda bilgi sunmaları gerekliydi. Bu firmaların dinlenmesi, yapılan uygulamaların ne şekilde bağımlılık oluşturduğunun anlaşılması açısından önemlidir. Benzer şekilde internet erişim sağlayıcılarının da dinlenmesi, süreçleri anlamada ve olası tedbirlerin alınmasında yararlı olurdu.

Bilişim teknolojilerinin kullanımları hakkında güvenilir veriler elde edilmelidir ancak böyle verilerle sorunların çözümüne yönelik etkili tedbirler alınabilir. Türkiye'de bilişim teknolojileri bağımlılığına ilişkin verilerin ve yapılan araştırmaların yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye genelinde uygulanmak üzere kapsamlı bir ölçme aracı geliştirilmeli ve her coğrafi bölgeden belli standartlar çerçevesinde veriler toplanarak Türkiye bilişim teknoloji kullanım profilleri haritası vakit kaybetmeksizin oluşturulmalıdır.

Değerli milletvekilleri, bilişim teknolojileri tartışmasız bir şekilde günümüz ihtiyaçlarını ve isteklerini derinden değiştirmektedir. Geçmişte ihtiyaç dâhilinde olmayan ancak günümüzde eksikliğiyle zamanın gerisinde kalınmasına yol açan teknolojik gelişmeler sağlık, eğitim, güvenlik, iletişim gibi hayatın her alanında kendisini göstermekte, kitleleri, milletleri ve dolayısıyla devletleri de etkileyebilmektedir. Bilişim teknolojilerinin hızla geliştiği, verimliliği artırdığı günümüz dünyasında, o teknolojiye sahip olmak kadar teknolojinin zararsız ve kontrollü kullanımının da sağlanması üzerinde ciddiyle durulması gereken bir konudur.

Öte yandan, bilişim teknolojileri bağımlılıklarının en temel nedeni gerçek dünyayla olan bağlantıların kaybedilmesidir. Toplumun tüm kesimlerinde ortak olan beğenilme duygusu, topluma

daha fazla bağ kurmak isteyen genç bireylerin çevrelerinden kolayca etkilenmelerini sağlıyor. Bilişim teknolojilerinin ürünü olan sosyal medya da bu nedenle öne çıkmaktadır. İnsan beyni üzerinde yapılan çalışmalarda, çocukların, erişkinlerin ve gençlerin beyindeki ödüllendirilme merkezleri karşılaştırılmış ve ödüllendirici aktivitelerde gençlerin beyinlerinin aşırı derecede aktif olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle, ödüllendirme merkezlerinin boyutu ve aşırı aktif olması yüzünden gençler, sosyal medya ve sanal ortamlarda alabilecekleri herhangi bir beğenilme için düşünmeden risk alabilmekte, yanlış kararlar verebilmektedirler. Bu durum, gençlerin, sosyal medyanın verdiği ödüllendirme duygusuna neden bu kadar sıkı bağlı olduklarını gösterir niteliktedir. Bunlarla beraber, bilişim teknolojilerinin hem kolaylıkla ulaşılabılır hem de hayatı pratikleştirme imkânı sunması, diğer yandan her alanda ve her an kullanılabilir bir hizmet sağlaması popülaritesini her geçen gün artırmakta, hem özel hem de kamusal alanlara kolaylıkla nüfuz edebilmektedir.

Yalnız yetişkinlerin, gençlerin, çocukların, bireylerin yaşamında değil devletlerin yaşamında da bilişim teknolojilerinin önemli etkisi olduğunu unutmamak gerekir. Bu çerçevede, teknolojik gelişmelere bağlı olarak hayatımıza giren sanal gerçeklik ve sosyal iletişim araçları doğru kullanılmaması hâlinde, başta kullanıma rahatlıkla adapte olabilen genç nüfus olmak üzere toplumun tüm kesimlerini hem psikolojik hem de fiziksel sağlık sorunlarıyla olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bu sebeple, sosyal medyanın daha kontrollü ve faydalı kullanılması gerekliliği kendisini göstermektedir. Örneğin, gençler arasında hızla yayılan dijital platformlarda oynanan oyunların bağımlılığa kadar gidebildiği ve ölümlere sebebiyet verdiği sıklıkla ifade edilmektedir. Bu konuda, ailelerin gerek çocuklarıyla iletişimde gerekse kullandıkları elektronik aletlerin denetiminde daha özenli olmaları gerektiği aşikârdır. Bu bağlamda, internet ve medyanın şiddet içerikli uygulamalarının çocuklar üzerindeki etkisinin incelenmesi ve çocukların bu etkiden korunması adına daha kapsamlı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bilişim teknolojileri bağımlılığı konusunda hem devletin kendi bilincini oluşturması hem de toplumun bilinçlendirilmesi için yol gösterici bir görev üstlenecek olan ortak aklın vücut bulmasında kurumlar arası iletişim geliştirilmelidir.

Bilişim Teknolojileri Bağımlılığını Araştırma Komisyonu toplantılarında kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları, konuya ilişkin takdirle karşılanan çalışmalarını sunma fırsatı bulmuştur ancak söz konusu çalışmaları yürüten kuruluşlar arasında iş birliği, eş güdüm ya da iletişimin yetersiz olduğu görülmektedir. Ayrıca, bu çalışmalardan istenen verimin alınabilmesi kamuoyunun bu çalışmalardan haberdar edilmesine bağlıdır. Özellikle kamu kurumlarının kullanıma sundukları hizmetleri yeterince duyuramadıkları gözlenmiştir. Paydaşlar arası iletişimin sağlanması ve faaliyetlerin tanıtılması, bilişim teknolojileri bağımlılığıyla mücadelenin etkinliği açısından vazgeçilmez önemdedir. Bu anlayışla, Komisyon raporunda kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına kısaca yer verilmesi uygun görülmüştür.

Teknolojik bağımlılığın arttığı toplumlarda bireyler bazında karşılaşılan sorunlar arasında ise fiziksel aktivitenin olmadığı yaşam tarzı ve buna bağlı olarak obezite gibi çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaşılması, cihazların kullanımında karşılaşılan fiziksel yaralanmalar, sosyal beceri gelişiminde bozukluklar, uyku bozuklukları, depresyon ve çeşitli psikolojik sorunlar bulunmaktadır. Diğer yandan, böyle sorunların bertaraf edilmesinde de teknolojinin kazandırdığı sınırsız faydalardan yararlanmak düşünülebilir. Hem toplumun yüksek kazanç sağlaması hem de bağımlılığın azalması adına, bilişim teknolojilerinin kullanımı konusunda kişilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Raporda “bilişim bağımlılığı” ifadesi sadece bireyler üzerinden davranışsal olarak tanımlanmıştır. Hâlbuki toplumun bir araya gelen bireylerle oluşturulduğu ve toplumaşan bireylerin güvenliklerini, yönetimlerini, düzenlerini sağlamak için devletleştikleri de göz önünde tutulmalı, tanım daha

geniş manada ele alınmalıdır. Bu çerçevede, gelişen bilişim teknolojilerinin de kullanıldığı devlet kurumlarında, en azından pratik uygulamada sistemsel olarak teknolojiyi elinde bulunduran diğer devletlere bağımlılık gösterdiğine değinilmesi konunun derinliğini anlamak için daha doğru olacaktır.

Yasama organı olarak devletin işleyişini düzenleyici kanunları yapan, yasaları tartışan Parlamento, kurduğu araştırma komisyonlarının raporlarında bu gerçeğe değinmeli, teknolojiye dışa bağımlılığı giderici tedbirleri de hayata geçirmeyi önermelidir. Devletimizin kamu kurum ve kuruluşlarında, kendi ülkemizin geliştiremediği, yabancı ülkelere alınan bilişim teknolojilerinin kullanılması, yabancı ülkelerle yaşanacak olası sıkıntılarda istenmeyen neticelerle sonuçlanabilecektir.

Bu başlık altında, devletin de bireylerle gözlemlenen davranışsal bağımlılık gibi bir netice gösterebileceği ve kendi geliştirmedeği bilişim teknolojilerinden dolayı güvenliğini tehlikeye düşürebilecek durumlardan muzdarip olabileceği unutulmamalı, bilinçli bir devlet yönetimi anlayışıyla oluşturulan davranışlardan bireylerin kendilerine de pay çıkarabilmesi sağlanmalıdır.

Günümüz dünyasında Amerika, Rusya, Çin gibi devletler kendi geliştirdikleri bilişim teknolojilerini kullanmakta; hem kendi kurumlarının hem de vatandaşlarının diğer ülkelerin hizmet sağlayıcılarına veri iletmelerinin önüne geçmeye çalışmaktadırlar.

Oxford Üniversitesi tarafından 2017 yılında hazırlanan ve önümüzdeki yirmi yılın mesleklerinin sıralandığı listede çoğunluk bilişim ve teknolojiyle ilgili mesleklerdir. Bu sebeple çocuklar teknolojiden uzak tutulmamalı, teknoloji kullanımının süre ve içerik olarak kontrol edilmesi sağlanmalıdır. Gençlerin ve çocukların teknolojiyle iç içe olmasının ne kadar önemli olduğunu görmek gerekir. Kendi teknolojimizi oluşturmak için teknolojiyi çocuklarımıza doğru sunmalı ve hepsinin erişimini sağlamalıyız.

Bu çerçevede, bilgi teknolojileri dersleri interaktif ve uygulamalı bir yapıda düzenlenerek müfredata konulmalı, öğrencilerin internetin sunduğu fırsatlardan yararlanması sağlanmalıdır. Hazır site yapımı, blog yazımı, hazır programlar aracılığıyla dijital oyun üretimi ve çeşitli çevrim içi girişimcilik programlarıyla fırsatları değerlendiren üretken bir çevrim içi anlayış geliştirilerek gençlerin bilişim teknolojileri karşısında pasif tüketici olmaktan çıkarılarak aktif üreticiler hâline getirilmesi sağlanmalı, böylece bağımlılık riski kontrol altına alınmalıdır. Bu doğrultuda, robotik kodlama, artırılmış gerçeklik, yazılım, “web” sitesi, oyun tasarımı, siber güvenlik gibi konularda proje ve çalışmaların ülke genelinde düzenlenmesi, okulların ve öğrencilerin ulusal ve uluslararası yarışmalara katılımının desteklenmesi gerekir.

Ailelerin bağımlılık konusundaki sorumlulukları da vurgulanmalıdır. Ancak yeni kuşakların yetiştirilmesinde aileden sonra gelen eğitim kurumlarımızda ve toplumsal yaşamda göz önünde bulunmasına rağmen fark edilmeyerek âdeta birer iyi huylu tümör hücresi gibi yaşayan doğru görünümlü yanlışlara da hepimiz şahit olmaktadır. Örneğin, anneler ve babalar belki bilişim teknolojilerine bağımlı değiller, sorumluluk bilinciyle hareket ediyorlar ama çocuklarını günlük hayatlarında bilmeden bilişim teknolojilerine bağımlı hâle getiriyorlar. Mesela, lokantalarda, kafelerde veya evlerinde bebeklerine, küçük çocuklarına yemek yedirmeye çalışan aileler tabletlerinden, cep telefonlarından çizgi film açarak çocuklarının dikkatini filmlere vermelerini sağlamaktadırlar. Annelerin ve babaların bu durumdan istifade ederek çocuklarına yemek yedirmeye çalıştıklarını görüyoruz.

Bu duruma bir başka örnek okullarımız da gösterilebilir. Teoride zamandan tasarruf edilmesini sağlayan birçok uygulama, pratikteyse gençlerimizi teknoloji bağımlılığına adım adım yönlendirmektedir. Bilişim teknolojileri bağımlılığına yol açan etkenlerden biri olan sanal uygulama ve oyunlarda yapılan beğenilmenin gerçek yaşamda da gösterilmesi, başarılı öğrenci ve öğretmenlerin beyninin ödül merkezini çalıştırıcı teşviklerde bulunulması önemlidir.

Raporun “1.5. Tedavi, İzlem ve Sosyal Uyum Çalışmaları” başlıklı kısmında, son araştırmalara göre, internet bağımlılığının tedavisinde en iyi yöntemin bireysel yaklaşım olduğu ve psikoterapi ile psikofarmakoterapi kombinasyonun en etkili tedavi şekli olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, tedavi öncesi dönemlerin değerlendirilmesi ve bağımlılığa sebep olabilecek etkenlerin bertaraf edilmesi daha da önem kazanmaktadır çünkü bir kimsede işe yarayabilen tedavi, bir başka kimsede aynı yanıt vermeyebilir. Bu nedenle, gerek eğitim sistemimizde gerekse aile ilişkilerinde bireyin ödüllendirilerek kendisini önemli ve mutlu hissetmesini sağlamak gelecekte yaşanabilecek olası bağımlılık sorunlarını önleyecektir. Bilişim teknolojilerini sadece kendi ülkemiz sınırları içerisinde değerlendirmek hatalı bir yaklaşım olur. Bilişim teknolojileri bağımlılığında diğer ülkelerle birlikte çalışmalar yapmak, somut sınırları bulunmayan internetin ve sanal dünyanın doğası gereğidir. Özellikle internet üzerinden oynanan oyunların değişik ülkelerden katılan oyuncularla beraber oynanması, uluslararası bir iş birliğini zorunlu kılmaktadır. Eğer bilişim teknolojileri bir bağımlılığa sebep veriyorsa, bu ülkemizde de görülebilir, dünyanın öbür ucunda da yaşanabilir. Böylesi sorunlarla mücadelede uluslararası platformlarda edinilen tecrübelerin paylaşılması, bilişim teknolojilerinin bağımlılığa yol açmadan kullanılması için izlenen ilkelerin sınıflandırılması, güvenli internet için elzemdir.

Diğer yandan, siber saldırılara karşı ikili ve çok taraflı platformlarda bilgi ve tecrübe paylaşımı yapmak üzere ülkelerin bir araya geldiklerini görmekteyiz. Sınırları belli olmadan, nereden geleceği bilinmeden karşılaşılan sanal tehditlere karşı ülke güvenliğinin sağlanarak yaşamın devam ettirilmesi, güçlü devletlerin öncelikleri arasındadır. Bilişim bağımlılığıyla mücadele çerçevesinde, gerek veri toplamada gerekse toplanan verilerin işlenmesinde uluslararası iş birliğinin müspet manada fayda sağlayacağı çok nettir. Bu nedenlerle, kurumlarımız arasında koordinasyonun sağlanıp uluslararası örgütlerle de bilişim bağımlılığıyla ilgili çalışmaların yapılması, dünya ölçeğinde nerede olduğumuzun anlaşılması, geleceğimizin planlanmasında önemli rol oynayacaktır.

Araştırma Komisyonu raporunun hazırlanması sürecinde, Komisyon toplantılarımıza katılarak katkı sunan tüm milletvekillerimize, çalışmalarını paylaşan akademisyenlerimize, kamu kurum ve kuruluşlarından katılarak devletimizin konuya karşı ciddiyetini gösteren kıymetli bürokratlarımıza ve Komisyonumuzda görevlendirilen değerli milletvekillerimize emeklerinden dolayı teşekkürlerimi sunar Genel Kurulu saygılarımla selamlarım. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Arzu Erdem’e aittir.

Buyurun Sayın Erdem. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 214 sıra sayılı Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubum adına söz almış bulunmaktayım. Ekranları başında bizi izleyen aziz Türk milletimizi, basın mensuplarımızı ve Gazi Meclisimizi saygılarımla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Bilişim Teknolojileri Bağımlılığını Araştırma Komisyonu 8 Mayıs 2019 tarihinde çalışmalarına başlamış, 21 Kasım 2019 tarihinde çalışmalarını tamamlamıştır. Komisyon görev süresi boyunca 13 toplantı düzenlemiş, bu toplantılarda ilgili bakanlıklar, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve uzmanlar dinlenmiş, her birinden istifade edilerek raporumuz hazırlanmıştır. Komisyonca dinlenen kişi ve kurumların verdiği bilgilerden ve Komisyona gönderilen cevabi yazılardan da yararlanılarak düzenlenen Komisyon Raporu’muz 21/5/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına arz edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, bilişim teknolojilerinin hızla gelişip çeşitlendiği günümüzde, özellikle pandemi sürecinde bilişim teknolojileri araçları hızla evlerimize girmiştir. Hayatımızın her anında, her alanında kullanmakta olduğumuz bu teknolojiler yapay zekâ, kodlama, robotik, sanal gerçeklik, nesnelerin interneti, sosyal ağlar, dijital platformlar gibi çeşitli alanlarda gelişim göstermektedir. Bilişim teknolojileri her alanda hızla yayılırken bilinçsiz ve aşırı kullanımının verdiği zararlar da katlanarak artmaktadır. Gençlerimiz ve çocuklarımız başta olmak üzere toplumumuzun bütün kesimlerinde teknoloji bağımlılığı bu zararların en başında yer almaktadır. Bağımlılık, bireyin fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel sağlığı üzerinde yıkıcı sonuçları olduğu hâlde belirli bir aktivite ya da maddenin tekrarlayıcı şekilde uygulanması ya da kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Alkol, esrar, kokain, eroin gibi kimyasal madde kullanımıyla ilişkili bağımlılıklar olduğu gibi kumar, alışveriş, bilgisayar oyunları oynama gibi davranışsal bağımlılıklar da mevcut.

Bilişim teknolojileri bağımlılığı da davranışsal bağımlılıklar arasında yer almaktadır. İnsan-makine etkileşimine dayanan teknolojik bağımlılıklar televizyon izleme gibi pasif veya bilgisayarda oyun oynama gibi aktif bir bağımlılık şeklinde görülmektedir. Dünya çapında bilişim teknolojileri bağımlılığının yaygınlığıyla ilgili çalışmalara bakıldığında en riskli dönemin ergenlik dönemi yani 13'le 18 yaş olduğu, erkek ergenlerde bilgisayar oyunları, kız ergenlerde ise akıllı telefon ya da sosyal medyayla ilişkili bağımlılık davranışlarının daha sık görüldüğü bildirilmiştir. Ayrıca önemli bulgulardan birisi de henüz bağımlılık geliştirmemiş olan ama teknoloji kullanımının sorunlu hâlde gelmeye başladığı problemlili teknoloji kullanımı gösteren riskli grup için yaygınlık oranları yüzde 3,7 ile yüzde 29 arasında iken teknoloji bağımlılığı için yaygınlık oranlarının yüzde 0,2'yle yüzde 3,1 arasında olmasıdır.

Problemlili teknoloji kullanımı, bağımlılık gelişmeden önceki aşamada ve müdahale edilebilir durumda olan gençlerin durumunu ifade ettiği için koruma ve önleme çalışmaları açısından büyük önem arz etmektedir. Yani aslında bağımlılık kazanmadan önceki sürecin yani ön alma sürecinin en önemli süreç olduğunu da buradan belirtmek isterim.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda da problemlili teknoloji kullanımı yaygınlığının teknoloji bağımlılığı yaygınlığından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ülkemizde 2011 yılında yapılan bir yaygınlık çalışmasında ortaokul öğrencileri arasında problemlili internet kullanımı yüzde 17,45, internet bağımlılığı sıklığı yüzde 2,33 olarak saptanmıştır. Bu durum bağımlılığı önlemek adına daha fazla mücadele etmemiz gerektiğinin altını çizmektedir.

Değerli milletvekilleri, bağımlılığın üç temel özelliğini güçlü istek duyma, kontrol kaybı ve ısrarcı kullanım şeklinde ifade edebiliriz. Bilişim teknolojileri bağımlılığının en temel nedeni ise gerçek dünyayla bağlantıları kaybetmektir. Her çocuk ne yazık ki bireysel kontrolünü yapma becerisine ve eğitimine sahip değildir; burada anne, baba ve hatta öğretmen gibi dışsal bir güce ihtiyacı vardır. Çocukların internet kullanımı ve internete ulaşım olanakları, ailenin internet bağımlılığı konusundaki farkındalığı aile içi ilişkileriyle ilişkilidir. Bu durum, ailelerin bağımlılık konusundaki sorumluluklarını artırmaktadır. Aileler çocuklarıyla onların internet kullanımlarıyla ilgili kontrolü sağlayacak bir iletişim içinde olmalıdırlar. Coronavirüs sebebiyle evlerimizden çıkmamaya özen gösterdiğimiz şu günlerde çocuklarımızda oluşabilecek bilişim teknolojileri bağımlılığını önlemek için ailelerin eğitimi oldukça önem teşkil etmektedir. İnternet ve bilgisayarı etkin ve yararlı bir şekilde kullanarak çocuklarımıza doğru bir model olmamız gerekmektedir. Evlatlarımızı interneti etkili, farkındalık boyutu yüksek ve yararlı bir şekilde kullanmaya teşvik etmemiz gerekmektedir. Evlatlarımızı her alanda korumak ebeveynlerin sorumluluk bilinciyle mutlaka ki gerçekleşecektir. Bilişim teknolojileri bağımlılığı ciddi ve hayati bir olaydır.

Değerli milletvekilleri, evlatlarımızın her birisi bizler için çok kıymetli. Karantina günlerinde internet üzerinden eğitim almaları dışında çocuklarımızı internette geçirdikleri zaman içerisinde kontrol altında tutmalıyız. Evlatlarımızda internet ve on-line video oynama bozukluğu gelişmemesi için birtakım tedbirler almalıyız. Nedir bu tedbirler?

Evlatlarımıza video oyunları seçerken şiddet içermeyen, eğitimsel oyunlara odaklanmamız gerekmektedir.

Evlatlarımızın karanlıkta bilgisayara girmelerine izin vermemeliyiz. Böylelikle, çocuklarımızın bilgisayara aşırı odaklanmalarını, çevreyi görmezden gelmelerini ve uyku problemlerini engellemiş oluruz.

Oyun oynarken bilgisayarların sesinin çok yüksek olmamasına özen göstermemiz gerekmektedir. Böylelikle, etrafta olup bitenler ve sesler çocuklarımızın dikkatinin dağılmasına sebep olacak, bilgisayara aşırı odaklanmadan aslında o odaklanma önlenecektir.

Küçük yaşlardan itibaren oyunun sessiz oynanması sağlanmalıdır.

Bilgisayar ekranının ışığı ve renkleri maksimumda olmamalıdır. Maksimum ışık ve renk bilgisayara daha fazla bağlanmalarına ve odaklanmalarına sebep olacaktır.

Kurallara uyulmadığı takdirde cihaz kısa süreliğine kaldırılmalıdır ve çocuk bunun bir ceza olmadığını, sadece bir tedbir olduğunu bilmelidir.

Ayrıca, yaş gruplarına göre internet ve teknoloji alanında önlemlerimizi almamız, geleceğimiz olan evlatlarımızı doğru yönlendirmemiz gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, internet bağımlılığına sürükleyen faktörler iki başlık altında ele alınmıştır. Bunlardan ilki, internete erişim, interneti kullanım amacı gibi internetin yapısı ve içeriği, içerdiği nesnelere bağımlılıkla ilişkisidir. Diğeri ise, psikolojik bozukluklar, ailevi problemler gibi bireysel veya sosyal bazı faktörler internet bağımlılığını tetiklemede veya internete doğru bir kaçışı teşvik etmektedir. Toplumsal, sosyal onay, kabul görme, beğenilme, takdir edilme, fark edilme, önemsenme ihtiyacı; aile içi iletişim sorunları; akran etkisi, akran baskısı; çocuğa yeterli sevgi, ilgi, destek vermeyen ebeveynler; çok baskıcı ya da çok esnek aile yapısı, aile tutumu; çocuğa sorumluluk vermeyen ebeveynler; değişen roller; çalışan anne, baba; çocuğa ayrılan zamanın azlığı; çevreden veya gruptan dışlanma; anne ve/veya babadan mahrum kalma; sosyoekonomik düzey; ailede bir bağımlılık öyküsünün olması; kötü rol modelleri; sosyal olanakların yetersizliği gibi birçok sosyal ve çevresel sebep ve faktörler evlatlarımızı bağımlı olmaya itebilmektedir.

Teknoloji bağımlılığının önemli bir kolunu oyun sektörü oluşturmaktadır. Özellikle gençler bağlamında oyun sektörünün büyük bir yükseliş içerisinde olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Yapılan araştırmalar internet oyunlarının beyindeki ödül mekanizmasını çok hızlı bir şekilde aktif hâle getirdiğini, çocuk ve gençlerin hayattaki diğer hedeflere, özellikle sabır ve sebat gerektiren, uzun uğraşlar neticesinde ulaşılabilen meslek sahibi olmak gibi hedeflere karşı ilgilerini kaybettiklerini, bu hızlı ödüllere başvurabildiklerini ve bağımlılık geliştirdiklerini, sonra, internet oyunlarının yaşamlarındaki en belirgin aktivite hâline geldiğini, zihinlerinin sürekli internet oyunları ile meşgul olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu zihinsel meşguliyet nedeniyle bağımlı çocuk veya gençlerin yaşlarından beklenen, arkadaşlarıyla birlikte olma, sosyal iletişim becerilerini sürdürme, oyun oynama, dışarıda spor yapma gibi aktivitelerini yapamaz hâle geldikleri, bilgisayar oyunlarının buna engel olduğu belirtilmektedir. Özellikle yüzlerce gencimizin intiharıyla bağlantılı olduğu düşünülen ve “sanal ölüm tuzağı” olarak bilinen “Mavi Balina” “Momo” gibi oyunlara son yıllarda “Mavi Bebek” isimli bilgisayar oyunu da eklenmiştir. “Mavi Bebek” oyunuyla karşılaşma riskinin diğer oyunlardan daha yüksek olduğu, kapalı

devre ağlar yerine Facebook ve Instagram üzerinden direkt mesaj yoluyla hedef kitleye kolaylıkla ulaşabildiği belirtilmektedir. Sürekli internette aktif olan çocuklarımızın da bu tür oyunlar ne yazık ki ilgilerini çekmektedir.

Ailelerin kâbusu hâline dönüşen, gencecik evlatlarımızın ölümüne sebep olan, ölümden dönenlerde ise ciddi travmalar yaratan bu oyunlar hakkında doğru bilgi sahibi olmak ve doğru bilgileri çocuklarımıza aktarmak, onları bilinçlendirmek yine bizim vazifemiz. Herhangi bir talihsiz olaydan kaçınmak için çocuklarımızla etkileşim hâlinde olmamız gerekmektedir. Çocuklarımızın yaşına uygun sitelere girdiğinden emin olmamız gerekmektedir, etik olmayan ve şiddet içeren sitelere girip girmediklerini mutlaka kontrol etmemiz gerekmektedir. Çocuklarımızla sürekli iletişim hâlinde olmamız, birlikte internet etkinliklerinde yer almamız, ekrana bakarken geçirdikleri zamanı ve faaliyetlerini gözlemlememiz oldukça önemlidir. Çocuklarımızın kullandığı bütün elektronik aletlerde ebeveyn koruma sisteminin açık olmasına özen göstermemiz gerekmektedir. İnternette yayılan yeni akımlar hakkında bilgi sahibi olmalı, evlatlarımızın davranış ve hareketlerini yakından gözlemlemeliyiz.

Coronavirüsü bertaraf edeceğimize inancımız büyük ancak bu süre zarfında yapmamız gerekenlerin bilincinde olmamız ve gerekli tedbirleri almamız gelecek günlerimizdeki huzuru da beraberinde getirecektir.

Çocuklarımızla internette zaman geçirip internetteki ilgi alanlarına dikkat edelim, onları sosyal dünyada sahipsiz bırakmayalım, üye oldukları ve takip ettikleri siteler hakkında bilgi sahibi olalım, bu siteler hakkında görüşlerimizi onlara aktaralım, çocuklarımızı faydalı etkinliklere yönlendirmeye çabalayalım, onlara internet siteleri önerelim. Çocuklarımızın taleplerini ve sıkıntılarını sakin bir şekilde kızmadan dinleyelim, makul çözümler üretelim, sorunlarına sıklıkla cevap verelim, internet konusunda evlatlarımıza örnek birer model olalım. Bu hususta Sağlık Bakanlığı tarafından uygulanan programla anne babayla yapılan görüşmelerin sağlık personeli tarafından kayıt altına alındığı, gerekli görüldüğü olguların sıkı izlemeye alındığı, ailelere gerekli destek ve bilgilerin verildiği, aile sağlığı merkezlerinin hizmet kapsamı dışındaki sorunlarının giderilmesi için ise ailelerin destek alabileceği ilgili kurumlara yönlendirildiği belirtilmiştir. Programın illerde sistemli şekilde yürütülmesi ve etkin uygulanması açısından birinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan hekim, ebe ve hemşirelere eğitim vermek üzere illerde eğitim ekipleri oluşturulmaktadır. İl eğitim ekiplerine “Çocuğun Psikososyal Gelişimini Destekleme Eğiticileri Sertifikalı Eğitim Programı” adı altında sertifikalı eğitim verilmektedir. 81 ilde eğitim ekiplerinden eğitici eğitimi alan sağlık personelinin sayısını yeterli seviyede tutmak amacıyla eğitici eğitimlerin sürdürülmesi belirtilmiştir. Ailelere, çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yönelik hizmetler kapsamında istenilen davranış değişiklikleri yaratma, farkındalık sağlama, beceri deneyimi ve bilgi kazandırma amacıyla psikologlar, sosyal çalışma grupları ve çocuk gelişimciler tarafından grup çalışmalarının düzenlendiği bildirilmiştir. Bilişim teknolojileri ve internetin bilinçli, güvenli, etkin kullanımı konusunda koruyucu önlemler, eğitimler, seminerler düzenlendiği bildirilmiştir. Eğitimin yetişkin, ebeveyn, çocuk ve gençlerin yer aldığı hedef kitleye yönelik eğitim materyalleri kullanılarak uygulandığı belirtilmiştir. Okullarda rehberlik servisleriyle iş birliği yapılarak yine aynı şekilde Gençlik ve Spor Bakanlığı İl Müdürlüklerine bağlı gençlik merkezleriyle iş birliği çalışmaları yapılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı gibi Bakanlıklarımızın bu hususta önemli çalışmaları bulunmaktadır.

Bu alanda yapılan mücadele faaliyetleri sayesinde teknoloji bağımlılığının üstesinden geleceğimize inanıyorum. Bu sebeple internetin bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik bilinçlendirme faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanması ve ülke genelinde daha kapsamlı şekilde ve zengin bir içerikle gerçekleştirilmesi için ilgili Bakanlıklar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğinin ve

koordinasyonun geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Çocuklarımız ve gençlerimizin teknolojiyle ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde oluşturulması için Komisyonumuz tarafından dile getirilen önerilerin titizlikle ele alınması ve somut adımların ivedilikle atılması gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, son olarak değinmek istediğim diğer bir konu da dijital vatandır. Dünyada gelişen dijital ortam, teknolojik atılımlar ve yeni açılan mecralar, bu konudaki dikkatimizin çok daha yoğun olarak buraya çevrilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle sosyal medyanın kitle iletişiminde aldığı yeni ve büyük rol, bu alandaki millî çalışmalarımızın aciliyetine işaret etmektedir. Küresel güçlerin, kendi dışlarındaki ülkelerin toplumsal yönelimlerini, fikir ve kanaatlerini etkilemek ve yönlendirmek için sosyal medya ve dijital medya araçlarını nasıl kullandıklarını her geçen gün birbirinden saldırgan örnekleriyle görüyoruz. Dijitale hâkim olan toplumsal dile de hâkim olma imkânını elde etmektedir. Bu nedenle bizlerin Türkiye Cumhuriyeti olarak “dijital vatan” kavramının üzerinde ciddiyetle durarak bir an önce bu yönde büyük adımlar atmamız büyük önem arz etmektedir. Bu açıdan, kendi dijital vatanımızı kurmamız gerekmektedir.

Bu vesileyle yine bu kapsamda, dün açıklanan Türkiye Uzay Ajansının yeni hamlesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, özellikle gençlerimize üstün başarılar diliyorum. Bu yolda atılmış bu büyük adımın mutluluğunu yaşıyor, tekrar hayırlı uğurlu olsun diyoruz.

Bu güzel gelişmelerin kendi sosyal medyamızı ve platformlarımızı kurmak ve geliştirmek için bizlere ilham vermesini diliyorum ve Araştırma Komisyonumuzda görev almış olan başta Sayın Başkanımız ve milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, bundan sonrası için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Teşekkürler. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Batman Milletvekili Sayın Mehmet Ruştı Tiryaki’ye aittir.

Buyurunuz Sayın Tiryaki. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerine HDP Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Sözlerimin başında hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, Komisyon çalışmaları sırasında toplantılara katılarak görüşlerini paylaşan ve bu süre boyunca katkı sunan bütün Komisyon üyelerine de kendi adıma ve grubumuz adına teşekkür ediyorum.

Şimdi, rapora gelmeden önce, bilişim teknolojileri bağımlılığı, internet kullanımı ve sınırlamaları üzerine görüşlerimi paylaşmadan önce iki konuyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum.

Öncelikle, Sayın Enis Berberoğlu’nun ancak 2 kez karar verildikten sonra, Anayasa Mahkemesi kararı uyarınca, milletvekilliğinin iadesinden büyük bir memnuniyet duyduğumu belirtmek isterim ama bu ülkedeki her şey gibi demokrasi de eksik olduğundan Sayın Musa Farisoğulları ve Sayın Leyla Güven’in bu hakkı hâlâ iade edilmiş değil. Bırakınız bu hakkın iadesini, hâlâ her 2 milletvekilimiz de tutuklu, cezaevinde.

Biz “AK PARTİ ve AK PARTİ Hükümeti bütün kurum ve kuruluşlarıyla Kürt düşmanıdır.” derken tam olarak bunu söylüyoruz. Demokrasi hiçbir zaman Kürt’e uğramıyor. İktidar, bağımsızlık referandumu yürütülürken Irak’taki Kürt’e düşman; iktidar, IŞİD militanları sınırda devriye gezdiğinde

izlerken Kürt'ün yönetime ortak olmasıyla birlikte Suriye'deki Kürt'e düşman; iktidar, Kürt'ün Türkiye'de milletvekili olmasına da belediye başkanı olmasına da düşman. Hatta, iktidar, Japonya'da Kürtçe eğitim verilmemesi için Büyükelçilik nezdinde girişimde bulunarak dünyadaki her Kürt'e, daha doğrusu Kürt'ün bütün kolektif haklarına düşman.

Kimse, Sayın Berberoğlu ile Sayın Leyla Güven ve Sayın Musa Farisoğulları'nın hukuksal durumlarının farklı olduğunu düşünmesin. Konu çok açık: Bir kimse milletvekili seçildiğinde hakkındaki yargılama milletvekilliği sona erene kadar duracak mı yoksa yargılama devam mı edecek? Anayasa Mahkemesi, Sayın Berberoğlu için daha önce dokunulmazlığı kaldırdığı hâlde "Duracak." dedi ama Sayın Leyla Güven ve Sayın Musa Farisoğulları için henüz bir karar vermedi. Konu Kürtler olunca her şey gibi yargı da duruyor.

Altını çizmek istediğim ikinci konu cezaevleri. Burada pek çok kez söyledim, bir kez daha söylüyorum: Cezaevleri her gün yeni adaletsizlikler, her gün yeni hukuksuzluklar üretiyor. Geçen ay yüksek güvenlikli Diyarbakır 2 No.lu T Tipi Cezaevi, aralarında Batman Belediye Başkanımız Sayın Mehmet Demir'in de olduğu pek çok kimseye ziyaretçi yasağı getirmiş. Nedeni ne biliyor musunuz? Cezaevindekiler sayım vermemiş. Orta Çağ'dan kalma bir uygulamadır cezaevlerinde sayım. Cezaevlerinin neredeyse her santimetrekaresinin yirmi dört saat izlendiği, bir eksilmenin, bir firar girişiminin veya bir firarın çok kısa sürede tespit edilebileceği ortamda cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerden bir infaz memuru geldiğinde hâlâ ayağa kalkması ve sayım vermesi isteniyor. Sene 2021, biz beş yüz yıl önce yapılanları tekrar ediyoruz ve cezaevindeki bir tutuklu, bir hükümlü infaz memurunun karşısında sıraya geçip sayım vermediği için ceza veriyoruz. Verilen ceza ne? Bir ay boyunca ziyaretçi yasağı.

Aynı cezaevi yönetimi mahkemeye çıkmadan önce tıraş olmak istediği için malzeme isteyenlere bu malzemeleri temin etmiyor. Aynı cezaevi yönetimi "Kadın görevli yok." diyerek kadın avukatın cezaevine girmesine izin vermiyor. Aynı cezaevi yönetimi avukatın verdiği dosyaları haftalarca bekletiyor ama sayım vermediği için cezaevindeki tutuklu ve hükümlüleri çok rahat cezalandırabiliyor. Cezaevlerindeki durum tam olarak budur arkadaşlar.

Rapora gelince, öncelikle şunu belirtiyim: Görüşmekte olduğumuz raporda internet kullanım süresine ilişkin yasaklar getirmenin teknoloji bağımlılığı konusunda doğru bir yöntem olmadığı kısaca vurgulanmış olsa da "yasaklar" denilince akla sadece, kullanıcıların kendini, öğrencisini, çocuğunu kısıtlaması gelmemelidir; iktidarın, bilgiye erişime yönelik yasaklamaları da kanımızca bu raporun konusudur. Zira, bilginin özgür dolaşımının sağlanmasının teknoloji bağımlılığı üzerinde dolaylı da olsa etkisi vardır.

Bu ülkede Wikipedia yıllarca yasaklı kalmıştır. Pek çok basın kuruluşunun internet sitesine, sosyal medya hesaplarına erişimi hâlâ engellidir. Bu anlayışla yürütülen bir sistemde teknoloji bağımlılığını engellemek için yasaklamak doğru bir yöntem değildir demek eksik kalacaktır.

Türkiye'de 2020 yılında 10 binlerce içeriğe erişim engeli getirildi. Cumhurbaşkanı Başkanışmanı, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı ve Vakıfbank Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, eski millî güreşçi Hamza Yerlikaya'nın lise diplomasının gerçekleştirildiği hakkında yapılan 125 haber ve paylaşım erişim engeli getirildi.

İfade Özgürlüğü Derneği raporuna göre Türkiye'de bugüne kadar en az 450 bin "web" sitesi engellendi. İfade Özgürlüğü Derneğinin internette yaşanan ifade özgürlüğü ihlalleri hakkında hazırladığı EngelliWeb raporuna göre Türkiye'de internet ortamında yayınları düzenleyen 5651 sayılı Kanun'un yaklaşık on üç yıl önce yürürlüğe girmesinden sonra Ekim 2020 itibarıyla en az 450 bin "web" sitesine, 140 bin URL'ye (TekDüzen Kaynak bulucu) ve 42 bin "tweet"e engelleme yapıldığı belirtiliyor.

Yine, 2019 raporuna göre söz konusu yıl içinde yani 2019 yılı içinde 61.049 “web” sitesine erişim mahkeme kararıyla engellenmiş, 2019 yıl sonu itibarıyla kapatılan “web” sitelerinin sayısı 408.494 olmuştur. 2020 yılı hakkındaki raporu Haziran 2021’de yayımlayacak olan derneğin 2019 verilerine göre ekim ayı itibarıyla 2020 yılında en az 42 bin “web” sitesi mahkeme kararıyla erişime engellenmiş, 2018 yılında ise 94 bini aşkın “web” sitesi kapatılmıştır. Yıl bazında yapılan değerlendirmeye göre kapatılan “web” sitesi sayısı 2017 ve 2018 yıllarında tavan yapmıştır. Yine aynı raporlara göre 2019 sonu itibarıyla en az 130 bin URL adresine, 7 bin Twitter hesabına, 40 bin “tweet”, 10 bin YouTube videosuna ve 6.200 Facebook içeriğine aynı kanun hükümlerine göre erişim engelleme kararı getirilmiştir. 2012-2019 birinci yarı yıl sonu itibarıyla Twitter’a dünya genelinde 7.396 mahkeme kararı gönderilmiş. Bu kararlardan 5.487’si yani yüzde 74’ü Türkiye’den gönderilmiş. Türkiye bu kategoride açık ara 1’inci sırada. 2’nci sırada 1.096 kararla Rusya geliyor yani gönderilen mahkeme kararlarının yüzde 90’ı 2 ülkeye ait ve bunun yüzde 74’ü de Türkiye’ye ait. Yine dünya genelinde Twitter’a mahkeme kararları dışında 66 bin tane talep gönderilmiş. Bu taleplerden en fazlası, 30.769 tanesi yani yüzde 46’sı Türkiye’den gönderilmiş, 14.284 talep de yani yüzde 21’i de Rusya’dan gönderilmiş, her ikisi de yüzde 70’e yakın. Dolayısıyla internete, özgür bilgiye erişim konusunda Türkiye açık ara önderlik, 1’incilik yapıyor.

En çok site kapatan kurum Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. Yine aynı raporlara göre 2006-2019 yılları arasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu 237.086 kararla en çok “web” sitesi kapatan kurum olmuştur. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı 2016 yılında kapatılana kadar 129.124 “web” sitesine erişim engeli getirmiştir. Son olarak Cumhurbaşkanı’nın oğulları Bilal Erdoğan ve Burak Erdoğan’ın arkadaşının aldığı ihalelere ilişkin haberlere erişim engeli getirildiğine dair haberlere de erişim engeli getirilmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın oğullarının arkadaşı Fatih Başçı’nın Gaziantep Büyükşehir Belediyesinden toplamda 26,5 milyon TL değerinde 5 ihale aldığına ilişkin Cumhuriyet, T24 ve KRT TV’de yayımlanan haberler İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 1 Şubatta verdiği kararlar erişime engellenmiştir. Cumhuriyette çıkan bu habere ilişkin habere de daha sonra erişime engelleme kararı verilmiştir.

Bütün bu uygulamalara bakıldığında, iktidarın kendisi gibi düşünmeyen toplum kesimlerini nasıl bir cenderenin içine almak istediği apaçık görülmektedir. Bu bağlamda, biz diyoruz ki: “İnternet erişimi konusundaki keyfi, ideolojik, iktidara hizmet eden engellerin kalkması ile ilgili kurumların özgürlükleri ve bilgiye erişimi önceleyecek şekilde kararlar alması sağlanmalıdır.” Bilginin özgür dolaşımının sağlanması teknoloji bağımlılığı konusunda pek çok olumlu gelişmeyi de beraberinde getirecektir.

Araştırma Komisyonunun hazırladığı raporda, çocukların ve gençlerin internetteki olumsuz yayınlardan korunabilmesi için hangi sitelerin uygun, hangi sitelerin uygunsuz içeriğe sahip olduğunu gösteren kılavuz bir portal kurulması ve bu portalın varlığından ebeveynlerin ve kullanıcıların haberdar edilmesi öneriliyor. Burada bir sorun yok. Elbette böyle bir kılavuz hazırlanabilir ama asıl sorun, hangi sitelerin uygun olduğuna, hangi sitelerin uygun olmadığına kim karar verecek? Bugün olduğu gibi bütün dünyadaki her tür sıralamada başı çeken kurumlar mı karar verecek, yoksa akademiden veya bağımsız kuruluşlardan insanların yer alacağı kurumlar veya kuruluşlar mı karar verecek?

Teknolojinin çocukların ve gençlerin şiddete yönlendirilmelerinde etkisinin araştırılması ve şiddete yöneliminin önlenmesinin sağlanmasına ilişkin ifadeler ve buna ilişkin atılacak adımlar raporda sıralanmıştır. İlgili kurumların yaptığı ve yapacağı çalışmalara ilişkin bilgiler ve planlamalar da raporda yer almaktadır. Ancak şiddet, şiddete eğilim hükümet politikalarından, hükümet temsilcilerinin söylemlerinden bağımsız değildir, mevcut iktidarın kullandığı kutuplaştırıcı dil tüm sosyal medya mecralarından yaygınlaştırılmaktadır. Teknolojiyi, interneti kullanan herkes bu dile maruz kalmaktadır. Bu değişmediği sürece alınacak hiçbir önlem şiddeti engellemeyecektir.

Boşluk duygusuyla bağımsızlık arasında çok ciddi bir ilişki olduğu Komisyon Raporu’nda vurgulanmıştır. Ancak, bunun yerine neyin konulacağı konusundaki önerilerse son derece yüzeyseldir. Örneğin, raporda deniliyor ki: “Tüm il ve ilçelerin mahalle, semt ve sokaklarında çocuk ve gençlerin

vakit geçirebilecekleri, çeşitli aktivite ve grup çalışmalarının yapılabilceği nitelikli, amaçlı tasarlanmış parklar, spor ve oyun alanları yaygınlaştırılmalıdır.

Yaz okulu, kamp, gezi, spor ve sanat etkinlikleri çocuk ve gençlerin faydalanabileceği makul bir fiyattan ve ekonomik imkânları kısıtlı bireylere ücretsiz bir şekilde sağlanmalıdır.

Kültür Turizm Bakanlığı tarafından çocuk ve gençlere yönelik sinema, tiyatro ve diğer kültür faaliyetlerinde teşvik politikaları geliştirilmelidir.

Ailece kaliteli vakit geçirmeye belli bir zaman ayrılmalıdır. Çocuklar, ilgi alanlarına göre hobilere, sanat ve spor dallarına ve diğer geliştirici etkinliklere yönlendirilmeli, evde çocuğun ilgi duyduğu evcil bir hayvan besleme seçeneği değerlendirilmelidir.”

Bu önerilerin tamamını destekliyoruz. Bunlar çok daha önceden atılması gereken olumlu adımlardır. Bunlarla birlikte, başta öğrenciler olmak üzere, tüm yurttaşlar için fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Edirne’den Hakkâri’ye kadar tüm okullarda aynı standartlarda spor, sanat eğitimi verilmelidir. Müfredat buna göre düzenlenmeli; çocuklar göstermelik değil, gerçek anlamda spor ve sanat eğitimi almalıdır. Sosyal aktivitelere ulaşım tamamen ücretsiz, kolay ve yaygın olmalıdır. Teknolojik tüm imkânlarla, teknolojiye ilişkin tüm eğitimlere bütün okullarda eşit bir şekilde ulaşılabilir.

Ancak, ailenin temel yaşamsal sorunlarına ilişkin değerlendirmeler raporda yer almamaktadır. Ekonomik refah artışının sağlanması ve aile içi şiddetin azalması teknolojiye bağımlılığı direkt azaltacaktır. Dolayısıyla, rapordaki öneriler arasında da sıralanan, aileye sadece teknoloji bağımlılığıyla ilgili broşür vermek, ders vermek, film izletmek çözüm olmayacaktır. Ailenin yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

Raporda da bahsedildiği gibi, gelir düzeyi yüksek Avrupa ülkelerinde teknoloji bağımlılık oranı düşüktür. Ekonomik olanaklar, fırsat eşitliği, müfredat kalitesi bu ülkelerde Türkiye’nin kat kat üstündedir.

Yine, raporda internet oyunlarının bağımlılık yapmasının sebebinin ödüllendirmelerin kısa sürede ve hızlı bir şekilde verilmesi olduğuna dikkat çekilerek internetin çok ciddi bir şekilde ödül mekanizmasını aktive ettiği, hayatın diğer alanlarından zevk almayan çocukların senelerce okuyup doktor olmak, öğretmen olmak gibi birtakım ideallerinden vazgeçip internet üzerinden para ve ödül kazanmak gibi olumsuz birtakım amaçlar edindikleri ifade edilmektedir. Bu cümleden net olarak şu anlaşılıyor: Türkiye’de gençler ve çocuklar umutsuzluk içerisinde, beklentisizlik içindedir, bıkkınlık içindedir, hedefleri yoktur, amaçları yoktur ve bir girdap içerisinde dirler.

35 yaşına gelmiş, işsiz hatta hiç çalışmamış kişi sayısı hızla artmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu da ebeveynidir. Bu kişilerin en kolay ve ucuz ulaşabilecekleri şey teknoloji ve internettir. Bu kişilerin işsizlik, yoksulluk sorunu çözülsün en kolay ulaşabilecekleri şey internet değil de eğer ücretsiz spor olursa, eğer ücretsiz konser olursa, sinema olursa teknoloji bağımlılığıyla çok daha kolay mücadele edilebilecektir.

Günümüzde spora erişim bile paralıdır. En yaygın izlenen spor olan futbolu bile izleyebilmek için paralı televizyon platformlarına üye olmak, pahaca yüksek olan kombine kartları satın almak gerekmektedir. Koşullar böyleyken teknoloji bağımlılığıyla mücadele etmek elbette zor olmaktadır.

Raporda 12 Haziran 2019 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürünün şu sözü yer alıyor: İnternette, televizyonda, filmlerde, YouTube’da dinî değerlere, kültürel değerlere gizli ya da açık birtakım saldırılar olabildiğini, gençlerin ve ebeveynlerinin de bunun farkına varması gerektiği belirtiliyor. Doğru, ancak aynı şekilde internette, televizyonda, filmlerde, YouTube’da savaş övgüsü yapan, farklı kimlikleri, inançları aşağılayan, kutuplaştırıcı, savaş, ölüm güzelleme yapan çokça yayın ve paylaşım vardır. Bazı dizilerde -bunu başka yerlerde de duyduunuz, ben de daha önce söyledim- beş dakikalık bir sahnede 40 kişi öldürülebiliyor, kanlı sahneler var, bunların hiçbirisi bulutlanmıyor ama bir vatandaş 1 sigara içiyorsa mutlaka o bulutlanıyor, 1 kadeh içki içiyorsa o bulutlanıyor. Yani izleyen şöyle algılıyor: 40

kişiyi öldürmek normal, 1 sigara içmek anormal, 1 kadeh içki içmek anormal. Dolayısıyla, bir sorunsun bunların tamamının sorun alanı olarak görülmesi gerekiyor.

Diğer taraftan “teknoloji bağımlılığı” birçok sağlık örgütü tarafından da birden fazla bağımlılığı kapsayan şemsiye terim olarak açıklanmakta; “internet bağımlılığı” “oyun bağımlılığı” “sosyal medya bağımlılığı” gibi kavramları da kapsadığı kabul edilmektedir. Teknoloji bağımlılığının arttığı toplumlarda bireyler bazında karşılaşılan sorunlar arasında, fiziksel aktivitenin olmadığı yaşam tarzı ve buna bağlı olarak obezite gibi çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaşılmasının, sosyal beceri gelişiminde bozuklukların, uyku bozukluklarının, depresyonun, çeşitli psikolojik sorunların bulunduğu bilinmektedir. Ancak Türkiye’de bu alandaki araştırmalar, daha çok, teknoloji kullanım oranlarının ne düzeyde gerçekleştiği üzerine yapılmış, yarattığı sorunların önüne geçilmesi için somut çözüm önerilerine rastlamaksa pek mümkün olmamıştır. Yani daha teknoloji bağımlılığının, örneğin uyuşturucu bağımlılığı gibi bir hastalık derecesinde tanımlanmadığı için çözüm olarak tam bir reçete sunmanın güç olduğu görülmektedir.

Temel ilkemiz baştan beri şudur: Teknoloji bağımlılığıyla mücadelenin yasaklar üzerinden yapılmaması gerektiğini savunuyoruz. Teknoloji bağımlılığının zararlarıyla mücadele edilirken farkındalığın artırılması için bilgilendirici eğitimler verilmelidir. Sadece resmî kurumlar aracılığıyla değil, üniversiteler, odalar, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte uzmanların araştırmaları sonucunda ortaya çıkan yaş gruplarına göre oyun oynama veya sosyal medya kullanımıyla ilgili kullanım süresi belirlenmelidir. Örneğin okul öncesi çağda günde yarım saat, lise öncesi çağda günde bir saat, üniversite sonrası için günde iki saatten fazla teknoloji bağımlılığının zararları üzerinde farkındalık artırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Yani sıra, insanların iletişim özgürlüğüne sahip olduğu gibi erişim özgürlüğüne de sahip olduklarını unutmadan, yasaklayıcı bir anlayış yerine, özellikle çocukların ve gençlerin zararlı yayınlardan korunması için güvenli internet uygulamalarının kullanımı konusunda toplumu bilinçlendirme çalışmaları daha görünür kılınmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Teknoloji, oyun ve internet bağımlılığıyla ilgili olarak tüm Türkiye’yi kapsayan yeni bir çalışmanın olmaması nedeniyle yıllar içerisinde internet kullanımında ciddi artış olduğu bilinmesine rağmen problemin boyutunun iyi bir ölçümü ve saha araştırması yapılarak ortaya konulması çok daha doğru olacaktır. Oxford Üniversitesi 2017 yılı itibarıyla önümüzdeki yirmi yılın mesleklerini sıraladığı listede 2 tanesi haricinde diğerlerinin dijital meslekler olduğuna dikkat çekmiştir. Bu sebeple çocukları teknolojiden uzak tutmak değil, teknoloji kullanımının süre ve içerik olarak kontrol edilmesinin önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Onursal Adıgüzel konuşacak.

Buyurunuz Sayın Adıgüzel. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ONURSAL ADIGÜZEL (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bilişim teknolojilerinin bağımlılığının incelenmesine ilişkin kurulan herhâlde Meclis tarihinin en uzun isimli komisyonlarından birinin raporunun konuşulması sürecinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Öncelikle şunu söylemek isterim: Bu rapor sekiz ay önce dağıtıldı, geçtiğimiz haziran ayında dağıtıldı ama bugün, sekiz ay sonra bu raporu görüşmemiz aslında iktidarın Meclise verdiği önemi açık ve net şekilde burada ortaya koyuyor.

Diğer taraftan, bu konunun ne kadar önemli olduğunu konuşuyoruz hepimiz ama baktığımızda bu konu bu kadar önemliyse iktidarın, muhalefetin bu konuyu hızlıca Meclis gündemine getirmesi ve bunların yasalaşmasını sağlaması gerekiyor. Dört aylık bir çalışma süreci geçirdik, bu çalışma sürecinde çeşitli ziyaretler yaptık. Bu ziyaretlerle çeşitli sunumlar aldık, bu sunumlar doğrultusunda da gördük ki bütün muhalefet, iktidar teknoloji bağımlılığı konusunda hemfikir “Bir çözüm bulalım.” diyor. Biz de muhalefet şerhimizde çok net bir şekilde anlattık: Çocukların, gençlerin özellikle teknoloji bağımlılığı noktasında ciddi bir çalışmayla, belli bir düzenlemeyle yönlendirilmesi gerekiyor. Aynı zamanda, internetin, teknolojinin gelişimindeki hızlılıktan kaynaklı olarak bu iki ilerlemeyi sağlıklı bir platforma oturtmak gerekiyor. Bu platformu sağlayabilecek tek yapı da hepimizin içinde olduğu bu Meclis çatısıdır. Eğer biz, gençlerin, çocukların internete, dijital mecralara ulaşacağı platformları ve buradaki çalışmalarını doğru bir şekilde, yasal çalışmalarla düzenlersek sansürü değil insanı ön plana alırsak emin olun birçok sorunu çözmüş olacağız.

Çok önemli çalışmalar var raporumuzun içinde ama ben özellikle şunu vurgulamak istiyorum: Bu Komisyon çalışırken herkes hemfikir, uzlaşmacı bir çalışma yürüttü. Gönül ister ki vatandaşın diğer sorunlarında da bu uzlaşmacı çalışmayı hep birlikte sağlayabilelim. Nerede mesela? Mesela çocukların, gençlerin, kadınların, emekçilerin, emeklilerin ve toplumun diğer bütün kesimlerinin sorunlarını işlediğimiz çalışmalarda da bu uzlaşmayı sağlayabilelim. İktidarın dili kutuplaşmayı, çatışmayı, nefreti, korkuyu, sansürü değil uzlaşmayı, iş birliğini, fikir özgürlüğünü, yöneticiye olan güveni aşılması. Ancak, bugün karşımızda ne var biliyor musunuz? Bugün karşımızda, gençleri iktidarına engel olarak gören, kendinden olmayan gençleri terörist ilan eden, Anayasa’yı çiğnediğini açık açık deklare eden, bununla övünen, Boğaziçili 10 genci sadece kayyum rektöre karşı çıktıkları için, demokratik gösteri haklarını kullandıkları için tutuklayan, cezaevine atan, bir o kadar genci elektronik kelepçelere mahkûm eden, sırf telefon numarasının sonu 12 diye pırl pırl bir genci tutuklatan... Merak ediyorum, o kardeşimiz ne zaman mahkeme yüzü görecektir, hep birlikte bu sürecin çok uzayacağını göreceğiz. İşin acı tarafı, bu gençlerin suçsuz olduğunu siz de çok iyi biliyorsunuz. Amaç: “Biz bu gençleri korkutur muyuz, biz bu gençleri sindirir miyiz?” Siz de çok iyi biliyorsunuz ki, bu gençler korkmadan, çekinmeden gözünüzün içine baka baka gerçekleri söylüyorlar ve sırf bu gerçekleri söyledikleri için de bugün tutuklular. Hiç mi düşünmüyorsunuz? Boğaziçi Üniversitesinde, benim de bir dönem öğrenci olarak bulunduğum Boğaziçi Üniversitesinde -ki siz Boğaziçi Üniversitesine el atana kadar hiçbir sorun yoktu ama Türkiye’nin her kurumuna nifak soktuğunuz gibi orayı da kendinize benzettiniz ne yazık ki- hiçbir akademisyen görevi kabul etmiyor. Hiç düşünmüyor musunuz neden hiçbir akademisyen bu görevi kabul etmedi? Neden biz aciz duruma düştük, bir gece vakti 2 fakülte kurmak zorunda kaldık diye düşündünüz mü? Lafa gelince diyorsunuz ki: “Bu Z kuşağının oylarını biz nasıl alacağız?” Kusura bakmayın, bu akılla gençlerin oyunu alamazsınız; bu yönetim anlayışıyla, bu baskıcı anlayışla gençleri kendinizden uzaklaştırırsınız. Bu da benden size naçizane bir öneri olsun.

Gönül isterdi ki burada sadece bilişimin zararlarını konuşalım, hızlı bir şekilde çalışmaya başlayalım ama on sekiz yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimi anlayışı içinde, eğitim sisteminde uygulanan politikalarla pandemi süreci bize gösterdi ki Türkiye’de gençlerin ulaşabildiği bir teknoloji yok arkadaşlar. Evet, evlerimizde gördüğümüz kesimlerin bir kısmında teknoloji bağımlılığı sorunu var ama asıl sorun, temel hak olan internete erişim sorunu. Çocuk internete erişemiyor ki teknoloji bağımlılığı sorunuyla baş başa kalsın.

Rakamlardan bahsetmek istiyorum: Türkiye’de yaklaşık 6 milyon çocuk EBA’ya bağlanamıyor, mart ayından bu yana 6 milyon çocuk EBA’ya bağlanmamış. EBA’ya bağlananların yüzde 62’si de cep telefonuyla bağlanmış, yüzde 29’u bilgisayarla bağlanmış, yüzde 9’u tabletlerle bağlanmış. Bu demektir ki 8,5 milyon öğrenci şu küçük ekranlarla eğitim almaya çalışıyor. Bir nesil kayboluyor.

Değerli arkadaşlar, Millî Eğitim Bakanı iki üç gün önce açıkladı, dedi ki: “Bu uzaktan eğitim meselesi uzayacak.” Yani uzun bir süre daha eğitime uzaktan erişeceğiz. Bu ne demek? Bugün bütün kaynaklarımızı eğitim için seferber etmemize çağrı demek. Diyeceksiniz ki şimdi: “Kaynak mı var?”

Ben de diyeceğim ki size: 5'li çeteye verdiğiniz paralarda kaynak var; yazlık, kışlık, uçan saraylara verdiğiniz paralarda kaynak var; bir de -Evrensel Hizmet Fonu'nda 10 milyar lira toplamışınız-Evrensel Hizmet Fonu var. Bu Fon'un amacı ne? Bu Fon'un amacı, Türkiye'de internete erişim, eğitime erişim noktasında teknolojik eşitsizlikleri ortadan kaldırmak. Peki, bu Fon'un ne kadarını bu işe kullanmışınız? Onda 2'sini kullanmışınız; onda 2'si bile değil yani 10 milyarın 2 milyarını bile eğitimdeki eşitsizliği ortadan kaldırmak için kullanmamışınız. Nereye gitti bu paralar? Söyleyin bana hangi müteahhide aktardınız bu paraları, millete küfür eden hangi müteahhide aktardınız, işçisine zulmeden hangi müteahhide aktardınız?

Değerli arkadaşlar, biraz önce de değindiğim gibi internet, teknoloji çok önemli başlıklar ve artık evrensel bir hak olmuş durumda. Sizin şahlanış dönemi Türkiye'nizde, anayasal hak olan eğitime ulaşamıyor çocuklar ama dünyada artık temiz suya, temiz gıdaya ulaşmak gibi bir hak olmuş durumda internet. Dönüp baktığımız zaman Adalet ve Kalkınma Partisinin yöneticileri çiftçiyi alay ediyorlar. Niye? Cebinde bir telefon varmış. Birakın siz Türkiye'de ekonomi çok iyi algısı yaratmak için çiftçilerin cebindeki teknolojiyle uğraşmayı. Her fırsatta söylüyoruz: Hollanda yüzlerce milyar tarım ihracatı yapıyor teknolojik tarımla, biz kocaman Türkiye Cumhuriyeti onun altıda 1'i ihracat yapıyoruz ve diyoruz ki: Teknolojiyi kullanamadık. Ama siz dönüyorsunuz, diyorsunuz ki: "Çiftçinin cebinde internet var, çiftçinin cebinde telefon var." Şaşırarak izliyorum. Size bir örnek vereyim: Türkiye'de Sayın Mahir Ünal'ın söylediği o telefonlardan en son modelini almak için bir gencin yüz dört gün çalışması gerekiyor. Peki, aynı telefonu almak için Almanya'da kaç gün çalışmak gerekiyor? Dokuz gün. İsviçre'de? Dört gün. Yazık değil mi bu ülkenin çocuklarına? Bu ülkenin çocukları neden teknolojiyenin mahrum kalıyorlar? Bu ülkenin çocukları yüzlerce gün çalışıp bir telefon mu alacaklar, bir bilgisayar mı alacaklar, bir tablet mi alacaklar? Onlar da üretebilirler, onlar da bu potansiyele sahipler; yeter ki güvenin, bu ülkedeki gençlere yeterli imkânları verin.

Son olarak, Uzay Ajansından bahsetmek istiyoruz. Dün çok güzel bir PR çalışması izledik. Ben Adalet ve Kalkınma Partisinin PR şirketini tebrik ediyorum buradan. Biraz da süreci kısaltmış, artık elli yıllık, kırk yıllık işler yapmıyor, üç yıllık bir tanımlama yapmış ama işin özüne geldiğimizde, o salonu, o renkli camlarla, o LED ekranlarla donatılmış salonu bir kenara bıraktığımızda bir şey görüyoruz ki Adalet ve Kalkınma Partisi "Ben uzaya gidiyorum." derken vatandaşın asıl sorunlarını unutmuş durumda; işsizliği, aşızlığı unutmuş durumda, uzaya gitme hayalini insanlara dayatmaya çalışıyor ama bir yandan incelediğimiz zaman, baktığımız zaman bir şeyi görüyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

ONURSAL ADIGÜZEL (Devamla) – Öncelikle, Türkiye'nin uzaya gidebilmesi için biz elimizden geleni yaparız, kolunuza da gireriz, deriz ki: Hep birlikte çalışalım, bunu başaralım ama siz de yaptığınız işlerde samimi olun. 2019 seçimlerinde uçak göklerde uçuyordu, ortada uçak yok; geçen yıl Sayın Bakan "1 milyon yazılımcı" diyordu, bırakın 1 milyon yazılımcıyı, ortada 10 bin yazılımcı yok. Her dönem böyle bir propaganda içine giriyorsunuz, böyle bir PR çalışması içine giriyorsunuz ama bu işlerin bir de gerçekliği var. Neden Ay'a gidiyorsunuz, neden Mars'a gitmek istiyorsunuz? Açıklayan yok. Peki, bunun için teknolojik altyapı oluşmuş mu? Bunu da açıklayan yok. Bunun bir süreci var, buna dair biri bir şey söylüyor mu? Bunu da açıklayan yok. Bu işin sonunda ne olur, biliyor musunuz? Yine taşeron firmalara, yabancı taşeron firmalara bu ülkenin milyarlarca lirasını verirsiniz, oradan bir algı yönetirsiniz, bu algıyla da boş verin uzaya gitmeyi, boş verin roket yapmayı, siz daha Sabiha Gökçen'e giden tramvayı yapamazsınız.

Teşekkür ediyorum. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Söz sırası İzmir Milletvekili Sayın Kamil Okyay Sındır'ın.

Buyurunuz Sayın Sındır. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nun değerlendirildiği bu Genel Kurul oturumunda grubumuz adına söz almış bulunuyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Komisyon Başkanımız Sayın Nabi Avcı ve Komisyonunda emeği geçen bütün yasama uzmanlarımıza ve Komisyonunda görev yapan 12 milletvekili arkadaşımıza şükranlarımı sunuyorum ve tabii, Komisyonumuza katkıda bulunan bütün kamu, özel, STK uzmanlarımıza sundukları bilgi, belgeler ve sunumları için ayrıca teşekkür ediyorum.

Tabii, rapor 21 Mayıs 2020'de Meclis Başkanlığımıza sunuldu, neredeyse altı ayı aşkın -değil mi, daha bile fazla, yedi ay- süre önce Başkanlığa sunuldu ve bugün görüşülüyor. Aradan o kadar uzun zaman geçti ki... Şimdi -birazdan söyleyeceğim- raporun en sonunda yer alan bir takvimlendirme var. O takvimlendirme de “uygulama takvimi” olarak tanımlanmış, 43 uygulama önerisi var, bunun 19'u 2020 yılı içerisinde yapılması önerilmiş uygulamalar. Yani, o takvimdeki yılların herhâlde raporda bir yıl üzerine artı koymak gerekir, bu gecikmeden dolayı. Tabii, bir Covid süreci... Meclisin bundan önceki yasama yılında gündemine gelen, acil olduğu ifade edilen konuların gerkasından bu raporun görüşülmesi ne yazık ki gecikti.

Tabii, rapora bizler de elimizden geldiğince katkı koyduk. Rapora her ne kadar muhalefet şerhi adı altında bir bölüm koyduysak da orada eksikler varsa, yanlışlar varsa bunları ifade etmek adına ve tabii ki bir ek görüş gibi belki tanımlanabilecek ifadelerimizi raporda sunduk. Tabii, eksik varsa -olabilir de- bunların mutlaka en az düzeyde olması ve sonuca etkisi olmayacak düzeyde yer alması için de elimizden geleni bu anlamda Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak yerine getirmeye çalıştık.

Tabii, raporda terminolojik birliğe, tanımlara çok önem verildi bu çalışmalarda. “Bağımlılık” ve “aşırı kullanım” örneğinin iki farklı terim, ikisi arasındaki farklılıklar net olarak tanımlanmaya çalışıldı. Dünyada ve Türkiye'deki durum, bağımlılığın sebepleri, belirsizlikler, tedavisi ve çocuklar üzerindeki etkileri, bağımlılığın çalışma ve okul hayatına etkileri gibi 7 başlık altında bu tanım, yaygınlık, belirsizlikler, sebepler, tedaviler ve etkiler ifade edildi, güzel. “Sonuç ve Öneriler”de de 9 başlık altında sonuç ve öneriler var. Tabii, bir büyük eksik var; bütçesi olmayan önerinin ve uygulamanın, bütçede yer bulmamış olan -kurumlar bazında, bu önerileri uygulayacak kurumlar bazında bir bütçe- 2021 yılı bütçesinde yeri olmayan bir uygulamanın başarı şansı da olamaz. Dolayısıyla 2020 yılında bu gündeme gelmiş ve geçmiş olsaydı 2021 yılı bütçesinde belki de bakanlıklar, yürütme onunla ilgili bütçelerini de düzenleyebilirlerdi. Bunu da bir eksiklik olarak ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, tabii, bilişim iyi bir şey mi, kötü bir şey mi? Tabii ki iyi bir şey, hiçbir itirazımız yok. “Bilişim” dediğimiz şey, etimolojik olarak “bilmek” fiilinden karşılıklı bilgiyi iletme anlamında bilmek yani itmek itişmek, dövmek dövüşmek gibi karşılıklı yapılan bir eylem. Peki “bilgi” dediğimiz şeyi biz nasıl tanımlayabiliriz? Çoğunlukla biz Türkçe dilimizde veri, enformasyon ve bilgiyi birbiriyile çok karıştırıyoruz. “Veri” dediğimiz şey, amacı olmayan sembolik birtakım unsurlardır, olgulardır. Oysa “enformasyon” anlam kazandırılmış ve bir amacı olan veri topluluğudur. Yani şu benim önümden rakamları görüyorsunuz ya da yukarıdaki saat olarak ifade edilen rakamlara tek başına baktığımızda bir anlamı yoktur ama onun bir saat olduğu, en sağdaki 2 hanenin saniye olduğu, ortadakinin dakika olduğu gibi bu bir enformasyona dönüşür. Tabii, biz insan olarak görerek, dokunarak, tadarak, işiterek ve koklayarak -tabii ki konuşarak aynı zamanda- 5 duyu organımızla bu enformasyona erişiriz. İşte bu enformasyona erişim için değişik kanallar var; gazete, dergi, radyo, televizyon gibi ve yeni teknolojik

ürünlerde; cep telefonu, bilgisayar, faks ve benzeri cihazlar. Bu teknolojilere de “bilişim teknolojileri” diyoruz çünkü bilgi ancak ve ancak enformasyon bize ulaştığında ve bizim önceki bilgilerimiz içerisinde analiz edilip değer kazandığında ve yeni bilgiler üretildiğinde önem taşıyor; o nedenle “enformasyon teknolojileri” diğer bir ifadeyle “bilişim teknolojileri” önemlidir ve bunun kullanımı ve yaygınlaşması da mutlaka yapılmalıdır, yerine getirilmelidir ama tabii burada bunun bağımlılık yaratacak düzeyde, aşırı kullanım düzeyinde olmaması arzu edilir. Bu anlamda tabii kullanırken de bu bilginin aldatmaca bilgi, yalan haber gibi bilgi aldatmacası “knowledge hoax” denilen bir kavrama da dikkat etmek gerekir. Bugün, bilişim teknolojilerinde en yaygın kullanılan bir alan olarak, bir teknoloji olarak internet içerisinde ben yalan bir şey söylesem bir arama motoruyla benim dışımda ona erişen birisi o yalan bilgiyi, o yalan enformasyonu doğru kabul edip bu yanlışlığa düşebilir, buna mutlaka tabii ki dikkat etmek gerekir.

Değerli arkadaşlar, biz, tabii, çalışmalarımızda sadece çocuk ve gençleri... Artık -ben aslında Komisyon da ısrarla bunun üzerinde durmaya çalıştım- bu teknolojilere bağımlılık sadece çocuk düzeyinde veya gençler düzeyinde değil tüm bireyler üzerinde bir sorun hâlinde kendini gösteriyor çünkü çeşitli araştırmalara bakarsanız, Türkiye’de örneğin, mobil kullanıcılar olarak günde ortalama 78 kez -hepimiz öyle; telefonumuza “WhatsApp’tan bir mesaj gelmiş mi? Şu sosyal medyada, Twitter’da ne var, efendim, Facebook’ta ne var?” gibi sürekli bakıyoruz- yani her on üç dakikada bir cep telefonu ekranına bakmaktan kendisini alamıyormuş Türk insanı. Mesela, sabahları yüzünü bile yıkamadan telefonuna bakanların oranı yüzde 28’e yükselmiş; ciddi bir oran. Kullanıcıların gün içerisinde akıllı telefonlarına bakma sayısı Türkiye’de ortalama 78 defa bir günde ama Avrupa ortalaması 48; Türkiye onun 1,5 katını aşıyor. Uyandıktan sonraki ilk on beş dakika içerisinde bakma oranı ise Türkiye’de yüzde 79; yani, yüzünü yıkamadan değil, ilk on beş dakika içerisinde cep telefonunu eline alıp bakıyor Türkiye’nin yüzde 79’u. Böyle bir bağımlılığımız var, hastalığımız var.

İnsan bir sosyal varlık ise sosyal varlığın gereği olan sosyalleşebilmek... Gerçi geçtiğimiz yıl pandemi sürecinde çok sosyal bir varlık olmadık evlerimizde bulunmak durumunda kalmamız nedeniyle, sağlık nedeniyle tabii ki ama insanın bir sosyal varlık olabilmesi için bu teknolojileri de doğru ve sağlıklı kullanabilmesi gerekir.

Tabii, bu bilişim bağımlılığından kendimizi sakınırken aynı zamanda bilgiye de, daha doğrusu enformasyona da -ben de terimi doğru kullanayım- zamanında, yeteri kadar doğru enformasyona en ucuz şekilde ve en hızlı şekilde ulaşabilmek gerekiyor.

Az önce sevgili Onursal Adıgüzel Vekilimiz çok güzel, rakamlarla ifade etti; ben de söyleyeyim: Mesela internet bant genişliğinde en iyi performans Hong Kong’taymış. 10 milyon 767 bin 262 “kilobit per second” bir bant genişliği var Hong Kong’ta -bakın, 10 milyon düzeyinde- Türkiye’de 94.995.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ne ayıp ya, ne ayıp!

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) - Aradaki farka bakın, Hong Kong ve Türkiye...

Tabii, bu fiber altyapıya da baktığımızda, fiber altyapıda da gene o rakamı sizinle paylaşacağım. Türkiye’nin fiber altyapı uzunluğu şehirlerinde örneğin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – Sayın Başkanım, süre rica edecektim.

BAŞKAN – Buyurunuz.

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – 4 milyon 320 bini aşkın nüfusuyla Türkiye’nin en kalabalık şehri örneğin İzmir’de fiber altyapı uzunluğu kişi başına 4 metre, örneğin Stockholm’de fiber altyapı uzunluğu kişi başına 770 metre; Ankara’da 4,3 metre kişi başına, İstanbul’da o civarda, o düzeyde bir fiber altyapı uzunluğu var yani 200 kat fark var. Bunu çok belirgin bir fark olduğu için özellikle belirttim ama Türkiye bu anlamda dünyada ve Avrupa’da gerçekten oldukça geride.

Şimdi evet, biz uzaya gidelim, Ay'a gidelim, teknolojiyi mutlaka en üst düzeyde kullanalım, amaca uygun kullanalım, doğru kullanalım ve yurttaşlarımızın, vatandaşlarımızın, devletimizin, milletimizin geleceği, refahı ve kalkınması için bunu en iyi şekilde yapalım yapmasına ama Türkiye, daha doğru dürüst yonga ve cip üretemezken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – Son cümlemi toparlayayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurunuz efendim.

KAMİL OKYAY SINDIR (Devamla) – Türkiye'nin ürettiği ve gururla ifade edilen, ettiğimiz bu ŞİHA'lar, İHA'lar, işte, savunma sanayisinde şöyle iyiyiz, böyle iyiyiz derken daha onların kameralarını bile Kanada'dan ithal etmek zorunda kalıyorken biz uzaya gidelim... Güzel bir şey vardı... “Gökyüzüne bak Ay'ı gör.” diyor Hükümet, yetkililer. Ben de aslında diyorum ki -tabii, eğitimde fırsat eşitsizliği- biz Ay'a maya bakmayı bir kenara bıraktık, üniversitelerimizde öğrencilerimize “Aşağı bak.” diyenler şimdi kalkmış “Gökyüzünde Ay'a bak Ay'ı gör.” diyor ama biz karanlıkta Ay'ı değil, aydınlıkta Güneş'i görmek istiyoruz.

Değerli arkadaşlar, hepinize sevgi ve saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, Adıyaman'ın köylerinde internet yok.

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Nabi Avcı.

Buyurunuz Sayın Bakan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nabi Bey Bakanken buraya tüm AK PARTİ'li milletvekilleri geliyordu, bugün niye kimse gelmedi Sayın Bakanım?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yürekleriyle burada AK PARTİ'liler.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 10 kişi var burada Bakanım, eskiden herkes gelirdi.

AK PARTİ GRUBU ADINA NABI AVCI (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; önce hepinizi hürmetle muhabbetle selamlıyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinin belki de en uzun adlı araştırma komisyonunun başkanı olarak hepinizi, bu Komisyon çalışmalarına katılan bütün arkadaşlarım adına tekrar saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

“Bilişim Teknolojileri Bağımlılığını Araştırma Komisyonu” diye özetledik biz bu sekiz satır süren başlığı; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığını Araştırma Komisyonu... Bu Komisyon bildiğiniz gibi iki yıl önce, 21 Şubat 2019 tarihinde AK PARTİ, CHP, MHP, HDP ve İYİ PARTİ'nin önerleriyle kurulmuş bir araştırma komisyonu idi. Komisyonumuz 8 Mayıs 2019 tarihinde çalışmalarına başladı; arada uzatmalar da alarak 21 Kasım 2019'da çalışmalarımızı tamamladık. Bu Komisyon çalışmalarında Mecliste grubu bulunan partilerimizden 12 üye arkadaşımız çalıştı, 9 da uzmanımız görev yaptı. Ben hepsine bu süreçteki uyumlu çalışmalarından ötürü, katkılarından ötürü çok teşekkür ediyorum. Gerçekten verimli bir Komisyon çalışması yürüttük hep birlikte, onun için çok teşekkür ediyorum.

13 toplantı düzenledik ve bu toplantılarda ilgili kamu kuruluşlarından, ilgili sivil toplum kuruluşlarından, üniversitelerden hocalarımızı, hekimlerimizi, uzmanlarımızı davet ettik, dinledik. Son Komisyon dinleme toplantısını da geniş kapsamlı bir çalıştay olarak düzenledik.

Bu komisyonlarda görev yapan, sunum yapan, bizimle bilgilerini, önerilerini paylaşan kimlerdi; onları da hem teşekkür için hem de Komisyonumuzun nasıl bir perspektifle çalıştığını göstermesi bakımından kısaca arz etmek istiyorum. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ruh Dairesi Başkanlığının temsilcisini dinledik. Muhtelif toplantılarda Türkiye Yeşilay Cemiyetinin özellikle teknoloji bağımlılığıyla mücadele eden birimlerinin temsilcilerini dinledik. Bakırçay Üniversitesi

Psikoloji Bölümü temsilcisi arkadaşımızı dinledik. Millî Eğitim Bakanlığında Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısını ve Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürünü, Çalışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürünü, Bakırköy Profesör Doktor Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Çocuk ve Ergen Psikiyatri Kliniği eğitim sorumlusu arkadaşımızı, uzmanımızı, hocamızı dinledik. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürümüzü, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu İnternet Dairesi Başkanını, Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanını -bunların her birini ayrı ayrı toplantılarda dinledik, hepsini bir arada değil- Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığını, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği temsilcisini, Genel Başkanını, Düzce Üniversitesi Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi temsilcisini, Müdürünü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü temsilcisini, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonu üyesini, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı temsilcisini, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğretim üyesini, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı öğretim üyesini, Türkiye Bilişim Derneği İcra Kurulu Başkanını, Türkiye Bilişim Derneği İcra Sektör Kurulu üyesini -hani sektör temsilcilerini de dinlemek bakımından, biraz önce eksikliği işaret edildiği için söylüyorum- Türk Psikiyatri Derneği temsilcisini, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi temsilcisini, Bilişim Teknolojileri Eğitimeçileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanını, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerini, Millî Eğitim Bakanlığında Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanlığını, Temel Eğitim Genel Müdürünü, Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Bilgisayar Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu üyesini, RTÜK İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanını, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Psikoloji Bölümü temsilcisini, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı iletişim uzmanını, Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu üyesini, Başkent Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı temsilcisini, Hitit Üniversitesi Sungurlu Meslek Yüksekokulu Bilişim Teknolojileri Bölümü temsilcisini dinledik. Ayrıca, bunların dışında bilgi aldığımız uzmanların listesi var, onları raporumuzda zaten göreceksiniz.

Raporumuz bu uzman ve ilgili kurum görüşlerinin dinlenmesinden sonra -dediğim gibi- son toplantımızda, 13'üncü toplantımızda ayrı ayrı dinlediğimiz bu uzmanları bir araya toplayarak yani birbirlerinin farklı oturumlarda söylediklerinden onlar da haberdar olsunlar ve varsa itirazları veya karşı görüşleri veya katkıları, o çalıştayda yapabilsinler diye bir araya getirdik. Böylece 3 bölümden oluşan raporumuz ortaya çıktı.

Raporumuzun birinci bölümünde -daha önce arkadaşlarımız uzun uzun içerikten bahsettikleri için ben çok kısa cümlelerle içeriği özetleyeceğim- teknoloji bağımlılığının tanımı, yaygınlığı, belirtileri, sebepleri, dünyadaki ve Türkiye'deki genel durumu ile bağımlılık aşamasına varmış olgularda tedavi yöntemleri; ikinci bölümünde, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının, teknoloji bağımlılığıyla mücadele kapsamında yürüttükleri faaliyetlere yer verdik. Üçüncü bölümde de teknoloji bağımlılığının önlenmesine yönelik tedbirlere ilişkin çözüm önerilerine ve ayrıca ayrıntılı bir uygulama takvimine yer verdik.

Şimdi, bu uygulama takvimi -biraz önce Kamil Bey'in de söylediği gibi- bir anlamda anakronik hâle geldi çünkü Meclis geç toplandı. Mayıs'ta bizim raporumuz yayımlandı, araya yaz tatili girdi; ekimde açıldık, araya bütçe girdi. Dolayısıyla, sanıyorum, Meclis Danışma Kurulu ancak bu tarihlere bize imkân sağlamış oldu.

Bu uygulama takvimimize hem yapılması gereken işleri hem de yapılmasından kimlerin sorumlu olacağını -resmî ya da özel hangi kurumların- sorumlu kurum ve kuruluşları; bir de doğrudan sorumlu olmamakla birlikte yapılacak bu faaliyetlere bir şekilde katkıda bulunabileceği düşünülen ilgili kurum ve kuruluşları koyduk. Böylece hem tedbirlerimizi hem de bunların kimler eliyle ve nasıl yapılacağı konusunda bir uygulama takvimi oluşturmuş olduk.

Şimdi, iyi, güzel yaptık, sonra ne oldu? Sonra, sosyal bilimciler arasında çok kullanılan bir şakaya atıfla söyleyeyim. Bilim adamları zaman zaman derler ki: “Pis bir gerçek güzelim teoriyi berbat etti.” Bizim de güzelim Komisyon raporumuzu maalesef, pis bir gerçek, bir salgın gerçeği bu raporda öngördüğümüz her şeyi bir anda ya anakronik hâle getirdi veya imkânsız hâle getirdi, kullanılamaz hâle getirdi çünkü rapora bir baktığımız zaman -arkadaşlarımız da bir kısmını zaten özetlediler- göreceksiniz ki biz, bu raporda ne yapılması gerektiğini söylüyorsak özellikle çocuklar için, gençler için, kıdemli vatandaşlarımız için, emekliler için, bütün vatandaşlarımız için teknoloji bağımlılığıyla mücadele bağlamında ne yapılması gerektiğini öneriyorsak bu salgın 11 Mart 2020’den itibaren bütün dünyayla birlikte Türkiye’de de bunların tam tersini önermeye, önermekle de yetinmeyip yaptırımlara bağlamaya başladık. Yani biz, bu raporumuzda, çok kabaca söylersek: “Aman, gençler evlerde oturup kalmaları; akranlarıyla buluşsunlar, spor yapsınlar, gezsinler, eğlensinler, birlikte kulüp faaliyetleri yapsınlar.” vesaire gibi bugünlerde yapılmasını engellediğimiz bütün faaliyetleri burada öneri olarak koymuştuk. Maalesef, bu nedenle virüs bizim bu güzel raporumuzu büsbütün etkisiz hâle getiremediyse de geciktirmiş oldu. Öyle ümit ediyorum ki önümüzdeki dönemde inşallah, bu salgın sürecini atlattuktan sonra bu raporda öngördüğümüz tedbirler el birliğiyle alınır ve gerek çocuklarımızın gerek gençlerimizin gerek bütün vatandaşlarımızın bütün dünyaya yayılmış olan bu bağımlılık türünden kurtulmaları için en azından bir altyapı oluşturulmuş olur.

Şimdi, burada, bu nasıl olacak? Dediğim gibi salgın nedeniyle bu rapordaki bazı öneriler anakronik hâle geldi ama Meclisimiz geçen yıl, yakınlarda yeni bir ihtisas komisyonu kurdu, Dijital Mecralar Komisyonu. Dolayısıyla bizim raporumuz, bizim geçici araştırma komisyonumuzun hazırladığı bu rapor ümit ediyorum ki yine bütün partilerden üyelerin katıldığı ihtisas komisyonumuzda, Dijital Mecralar Komisyonunda tartışılır. Bu önerilerden hangilerinin hâlâ yapılması gerektiğini, hangilerinin ne tür bir revizyondan geçirildikten sonra uygulamaya konulabileceğini arkadaşlarımız orada enine boyuna tartışsınlar, biz de bu araştırma komisyonunun üyeleri olarak bugüne kadar bu çalışmalara yaptığımız bu katkılarla müftechir oluruz.

Ben ve benden önce konuşan arkadaşlarımız Komisyon raporuyla ilgili söylenmesi gereken hemen hemen her şeyi -içerikle ilgili- söyledikleri için sözü çok fazla uzatmak istemiyorum ama Komisyonumuzun yaptığı çalışmanın bir önemli faydası da şu oldu: Pek çok başka alandaki bir ulusal zafiyetimizi bu alanda da gördük. Dediğim gibi, biraz önce listesini kısaca arz ettiğim, çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarından, sivil toplum kuruluşlarından, yerel yönetimlerden insanları, uzmanları dinledik. Hem kamu kuruluşlarında hem sivil toplum kuruluşlarında hem yerel yönetimlerde hem üniversitelerimizde çok güzel işler yapılıyor fakat kurumlarımız ne yazık ki birbirlerinin ne yaptıklarından, nasıl yaptıklarından yeterince haberdar değiller. Onun için, zaten bizim Komisyonumuzun bir önerisi de bütün bu yapılan faaliyetlerden ilgili bütün kurumları haberdar edecek bir iletişim ağının mutlaka kurulması gerektiği idi. Ümit ediyorum ki kurulmuş olan Dijital Mecralar Komisyonu bu eksikliği de giderecek bir platform oluşturulmasına öncelik verir. Zaten o Komisyonun verimli çalışabilmesi için de böyle bir platforma gerçekten ihtiyaç var.

Evet, ben, illa yirmi dakikayı doldurmak gibi bir iddia içinde değilim, söyleyebileceklerimin tamamını söyleyemedim ama şunu söyleyeyim: Sadece dijital uygulamalar, dijital teknolojilerin özellikle çocuklarımıza, gençlerimize yönelik zararlı etkileri konusunda değil, özellikle Sanayi Devrimi’nden müdevver kurumların, başta eğitim olmak üzere, hatta kendimizi de katarak söyleyelim, yasama süreçleri olmak üzere, bütün bu kurumların ne kadar hızla anakronikleşmekte olduğunu, ne kadar her şeyi yeniden ve yeni koşullarda düşünmemiz gerektiğini bu pandemi süreci bize, hepimize

çok güzel gösterdi. Biz, şimdi, bir alacakaranlıktan geçiyoruz, dediğim gibi, geçmişte kalan, Sanayi Devrimi'nden müdevver fabrika düzenine dayalı, fabrika düzeni mantığıyla tasarlanmış kurumlar, eğitim kurumları, yasama kurumları vesaire, bürokratik yapılarımız, bunların hepsinin birer birer dökülmekte olduklarını bu salgın süreci bize gösterdi, gösteriyor, daha da gösterecek. Onun için bu yeni dönemin çok farklı bakış açılarıyla ve artık yalama olmuş birtakım dar siyasal kalıplar dışında da bakabilme kabiliyetini bize kazandırması dileğiyle hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

3'üncü sırada yer alan, Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 200 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

3.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 30 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Hülya Nergis ve 22 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 32 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 200)

BAŞKAN – Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

4'üncü sırada yer alan, ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 199 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

4.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 28 Milletvekilinin, Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 24 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 32 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 21 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ankara Milletvekili Arife Polat Düzgün ve 23 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve 34 Milletvekilinin, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 19 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 199)

BAŞKAN – Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

5'inci sırada yer alan, Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/361, 405, 406, 407, 410) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 159 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

5.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 31 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Hatay Milletvekili Hacı Bayram Türkoğlu ve 24 Milletvekilinin, CHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/361, 405, 406, 407, 410) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159)

BAŞKAN – Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.19

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.38****BAŞKAN: Başkan Vekili Nimetullah ERDOĞMUŞ****KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 46’ncı Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Alınan karar gereğince, denetim konularını görüşmüyor ve gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

1’inci sıraya alınan 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

6.- 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/3) (S. Sayısı: 219) (x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu üzerinde yapılacak görüşmelerde, İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre siyasi parti grupları adına birer üyeye, şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince, siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 kişi tarafından kullanılabilir. Ayrıca istemi hâlinde Komisyona söz verilebilecek, bu suretle Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşme tamamlanmış olacaktır. Konuşma süreleri, Komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer dakika, şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon Raporu 219 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: İYİ PARTİ Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Dursun Müsavat Dervişoğlu, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Mehmet Taytak, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Muş Milletvekili Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Mahmut Tanal ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kayseri Milletvekili Sayın İsmail Tamer.

İlk söz, İYİ PARTİ Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Dursun Müsavat Dervişoğlu’na aittir.

Buyurunuz Sayın Dervişoğlu. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Silahlı Kuvvetlerimizin Irak’ın kuzeyinde kahramanca yürüttüğü Pençe Kartal-2 Harekâtı’nda şehit düşen askerlerimize Allah’tan rahmet niyaz ediyorum, yaralı askerlerimize acil şifalar diliyorum ve aziz milletimize başsağlığı dileklerimi tekrarlıyorum.

Cumhuriyetimizin banisi Mustafa Kemal Atatürk, Türk milletinin cesaret ve kabiliyetini şöyle tarif eder: Türk milleti hakkını, haysiyetini, şerefini bütün dünyaya tanıtmaya gücü yeten bir millettir. Türk

(x) 219 S. Sayılı Basmayazı tutanağına eklidir.

vatanının bir karış toprağı için bütün millet yekvücut olarak ayağı kalkar. Bu millet, haysiyetinin bir zerresine, vatanının bir avuç toprağına karşı vuku bulacak tecavüze asla izin vermez. Türk milleti hiç şüphesiz ki alelade bir millet değildir. Biz tarihin başlangıcından bugüne kadar varlığını karakterine olan bağımsızlıkla sürdürmüş bir milletin temsilcileriyiz. Biz parolasını “Ya istiklal ya ölüm.” olarak bilmış ve istiklali için ölüme koşmuş bir milletin evlatlarıyız. Türkiye Cumhuriyeti devletin kurucu iradesi, işte bu cesaret ve bu istiklal mücadelesi üzerine bina edilmiştir. Ancak binlerce yıllık Türk devlet geleneğine sahip olan milletimiz, bugün, büyük devlet geleneğinin inkâr edildiğı bir süreci yaşamaktadır. Bugün geldiğimiz noktada, memleketimiz, Türk devlet geleneğinden süzülüp gelen hafızayı ve tecrübeyi yok sayan bir siyasi iktidarın hezeyanlarıyla kuşatılmıştır. Bu, Türkiye Cumhuriyeti devletin devlet olma vasıflarından arındırılarak bir parti organı hâline dönüştürülmesi hezeyanıdır. “Devlet” dediğimiz kavram çeşitli sütunlar üzerine inşa edilir, hukuk ve liyakat bunların başlıcalarıdır. İçinde bulunduğumuz siyasal düzenin en temel sorunu şudur: Geldiğimiz noktada, mesele, artık “devlette liyakat” meselesi olmaktan çıkmış; mesele “saraya itaat ve sisteme biat” hâline dönüşmüştür. Karşı karşıya olduğumuz bu sorun hukuk devletin tasfiye edilmesi sorunudur, Anayasa’nın askıya alınması sorunudur, liyakatin terk edilmesi sorunudur. Türkiye’nin on dokuz yıl sonunda geldiğı nokta işte budur, devlette hukuk ve liyakat sisteminin çökertilmesidir.

Sizlere soruyorum: Türkiye Cumhuriyeti devletin sınırı nerede bitiyor ve buna mukabil, Adalet ve Kalkınma Partisinin sınırları nerede başlıyor? Ve yine sizlere soruyorum: Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın “Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanlığı” sıfatı nerede bitiyor ve “Cumhurbaşkanlığı” sıfatı nerede başlıyor? Ya da siz bu sistemle Türkiye’nin başına açtığınız gailelerin acaba farkında mısınız?

Bir Cumhurbaşkanı düşününüz ki sabah partisinin grup toplantısı konuşmasını yapsın, öğleden sonra yüksek yargı mensuplarını atasın. Bir Cumhurbaşkanı düşününüz ki bir taraftan “Cumhurbaşkanı” sıfatıyla illere vali atasın, öbür taraftan dönsün “parti genel başkanı” sıfatıyla aynı ile partisinin il başkanını atasın. Bunlar, gözle görülür bir parti devletine geçiş adımlarıdır. Bu otoriter tek adam rejimi akla, bilgiye, liyakate dayalı bürokrasinin sonu; partizan bürokrasinin de başlangıcıdır. Sadece seçim dönemlerinde aklınıza gelen beka sorununun gerçeğı ve özü de budur.

Türkiye’nin sorunlarına çözüm bulmak istiyorsak, çözüm, kamuda biat kültürüne son vermek, hak edenin hak ettiği yere geldiğı bir düzeni inşa etmektir. Devlet yönetiminde bayrağı sadakat olur, vatana sadakat olur, millete sadakat olur ama partiye sadakatle devlet inşa edilemez. Eğer devlet geleneğini erozyona uğratmaya devam ederseniz, eğer partiye sadakat ve saraya itaatle bu memleketi yönetmeye devam ederseniz, eğer liyakate dayalı bir yönetim anlayışı uygulama iradesine sahip değilseniz, İYİ PARTİ olarak biz hazır ve nazırız ve ilk seçimde milletimizin teveccühüne mazhar olma yolunda gerekli adımları atmaya da kararlıyız.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye’nin kronik hastalığı olan nepotizmin bir diğer esir aldığı alan da maalesef bilim kurul ve kuruluşları olmuştur. Ülkelerin bilim insanları vardır, ülkelerin bilim kurulları vardır, ülkelerin bilim gelenekleri vardır. Bugün dünya siyasetini yöneten başat güçlere birer birer bir bakınız, bilimde geri kalmış bir tek ülke göremezsiniz. 21’inci yüzyıl ideolojik çerçeveye fark etmesizinin tüm ulus devletleri bilişim ve teknolojiye ilerleme gerçeğine mecbur bırakmıştır. Ancak geldiğimiz noktada, üzülerek söylüyorum ki Türkiye’nin bilimsel kurumları ve bilim geleneğı ülkedeki her şey gibi büyük bir çöküş içerisinde. Üniversitelerimizde görev yapan 68 rektörün uluslararası dergilerde yayımlanmış bir tek makalesi bile yoktur. 71 rektör ise hayatları boyunca yaptıkları araştırmalardan sıfır atf almışlardır. Akademide sıfır atf, eşittir sıfır referans ve eşittir sıfır başarıya tekabül eder. Peki, bu rektörler hangi niteliklerine göre atanmışlardır. Yeni Türkiye’de atanmak için ihtiyaç duyulan tek bir niteliğe göre, düzene itaat ve Külliye’ye sadakat yeterlidir.

2016’da Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri Meclisimize, Cumhurbaşkanına doğrudan atama yetkisi veren bir kanun teklifi getirmişlerdi. Teklif muhalefetin itirazları üzerine geri çekildi. Bundan iki ay sonra yayımlanan bir kanun hükmünde kararnameyle bu uygulama yürürlüğe girdi.

İktidara gelirken üniversitelerin özerkliğini savunuyordunuz. Bu kapsamda, üniversitelerin üzerinde herhangi bir otorite olmasın diye YÖK'e dahi karşıydınız. Geldiğimiz noktada Kenan Evren'in dahi aklından geçirmedığı bir uygulamayla üniversitelere kayyum atıyorsunuz.

Türk milleti, üniversitelerinin başına liyakatsiz rektörler atayan, üniversitelerin kapısına kelepçe vuran baskıcı bir iktidara mecbur ve mahkûm değildir. Bilim ve teknoloji üreten, ürettiği bilimi ve teknolojiyi ihraç ederek uluslararası camiada ekonomik bir güç hâline gelen Türkiye'yi faiz lobilerinin tahakkümünden kurtaran bir iktidar hedefimiz vardır. Muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak için, bilimde, teknolojiye, sanayide öncü olmamız gerekirken siz bunlara takoz olan bir iktidar konumundasınız. İYİ PARTİ'nin bu noktadaki vizyonu, akademiye liyakat, bilimle ilerleme, ekonomide kalkınmadır ve gün gelecek gerçek olacaktır.

Saygıdeğer milletvekilleri, bu siyasi iktidar, yasamayı ve yargıyı tahakküm altına aldığı Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde dar bir zümreye geniş yetki ve imtiyazlar verirken Türk milletinden bugününü ve geleceğini çalmaktadır. Türk toplumunu ekonomide, hukukta, eğitimde ve beşeriyetle olan yarışındaki tüm mecralarda geride bırakan bu siyasi sistemi daha fazla sırtımızda taşıyabilmemiz ve sürdürebilmemiz mümkün görünmemektedir. Nitekim, iktidar partisi de bu çöküşü görmüş olacak ki Türkiye'nin gündemini bugün yeniden Anayasa tartışmalarıyla meşgul etmeye başlamıştır. 2010 yılında FETÖ'yle irtibat ve iltisakla hareket ettiniz, Anayasa'yı değiştirdiniz, yargıyı FETÖ'ye teslim ettiniz, beraber yürüttüğünüz Anayasa değişikliğine destek vermek için FETÖ elebaşının "Mezardakileri kaldırıp 'evet' oyu kullandırmak lazım." dediğini de hafızalarımızdan atamıyoruz. Sonucu, devletin silahının millete yöneltildiği hain ve kalles bir darbe teşebbüsüdür.

2017 yılında Anayasa'yı yeniden değiştirdiniz. Bu kez Türkiye Cumhuriyeti'ni bir tek adam rejimine teslim ettiniz. Adına "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" dediğiniz yönetim sisteminin sürdürülebilirliğinin mevcut Anayasa'yla mümkün olmadığını, sisteme müzahir ve müstahak anayasal düzenlemelere ihtiyaç olduğunu, dolayısıyla Anayasa'ya aykırı bazı uygulamalara da imza attığımızı aleni ikrar ettiniz. Bu hususta siciliniz oldukça kabarıktır, geleceğe de ışık tutmamaktadır. Bir Anayasa değişikliği yaptınız, yargıyı ortadan kaldırdınız; bir Anayasa değişikliği yaptınız, kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırdınız; bu defa da Türkiye'yi nasıl bir gailenin içine atacağımı kestiremiyor ve oluşturduğunuz tartışma bataklığından beslenmeye kalkışıyorsunuz.

Biz İYİ PARTİ olarak, Türkiye'de güçlendirilmiş ve iyileştirilmiş parlamenter demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü ve devlet idaresinde güçler ayrılığı ilkesini tahkim etme ve bu tek adam rejimini değiştirme noktasında kararlıyız. İnanıyorum ki devlet yönetmeye namzet bir siyasi parti olarak Türk milletinin bugününe ve istikbaline pusu kurmuş bu düzeni millî iradeyi tecelli ettirmek suretiyle değiştirmek Allah'ın izniyle yine bu yüce Meclise nasip olacaktır.

Değerli milletvekilleri, tek adam rejiminin anayasal çerçevesini oluşturan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi yoksulluğun yönetilmesi üzerine kurgulanmış bir sistemi beraberinde getirmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin tepesinde bulunan sarayın gerçekliğiyle toplumun gerçekliği ve gerçekleri arasında 180 derece fark vardır. Türkiye, bir tablo üzerinde birbiriyle uyumsuz iki farklı resimle karşı karşıyadır: Bir tarafta lüks, şatafat ve israf; öbür tarafta fukaralık, açlık, yoksulluk ve işsizlik. Ekonomik tablo ortada Merkez Bankasında 130 milyar dolar kayıp, rezervlerimiz eksilere düşmüş durumda, hayat pahalılığı ve alım gücü sıkıntısı bütün bir memleketi kuşatmış.

Genç işsizlik yüzde 25 bandında yani memlekette yaşayan her 4 gençten 1'i işsiz, iş bulabilecek kadar şanslı olanlara asgari ücrete talim etmek mecburiyetinde bırakılmış. Bütün bir ülke gençliği âdeta ebedî bir stajyerliğe mahkûm edilmiş durumdadır. Geniş tanımlı işsizlikse şu an yüzde 28'lerde, gençler arasındaki geniş işsizlik yüzde 40'lara dayanmış ve ülkeyi esir almış durumda. TÜİK ne derse desin en az 10 milyon işsiz vatandaşımız var. Eskiden iyi bir iş sahibi olmak ayrıcalık sayılırken bugün sigortasız dahi çalışabiliyor olmak lüks hâline gelmiştir.

Durum o kadar vahim ki devletin televizyonu çöpten nasıl yemek topların belgeseli yayınıyor, yandaş medya marketlerde nasıl daha az ürün alınabilir tüyoları veriyor, "Çocuğunuzu yanınızda

getirmeyin ki maazallah canı çikolata çeker de boşa masrafa girersiniz.” diyor. Bir de utanmadan “Et, süt, sebze, meyve alın.” demiyorlar mı! Vatandaşa akıl vermek kimsenin harcı değildir. Siz fiyat istikrarını sağlamak mecburiyetindedesiniz, alım gücünü artırmak mecburiyetindedesiniz, vatandaşın neyi alıp neyi almayacağını da onun kendi özgür iradesine bırakmak mecburiyetindedesiniz. Yıllardır Kurban Bayramları dışında evine et girmeyen vatandaşa “Et alın.” diyebilmek vatandaşın sorunlarının saray medyası tarafından hiç görünmediğinin ortaya çıkmasına sebep oluyor. Türkiye’de resmî ve gerçek enflasyon arasındaki fark arttıkça halk daha da yoksullaşiyor. Gerçek enflasyon yüzde 30’un üzerindeyken TÜİK enflasyonu memura, emekliye zam yaparak vatandaş kandırılmaz. Siz ne söylerseniz söyleyin, vatandaş markette ve pazarda gerçek enflasyonla baş başa ve yüz yüzedir.

Bir yandan vatandaş yoksullukla boğuşurken diğer yandan Adalet ve Kalkınma Partisinin rantçı politikaları sonucunda ülkemizde halkın kaynaklarını sömüren bir zümre giderek daha da zenginleşiyor. Bu yeni sosyete, saray ve çevresinde kümelenen ve saray kapısında rant bekleyen yandaş zümredir. Millî kaynakları ve refahı sömüren bu yeni sosyetenin hayatında yoksulluk sıkıntısı yoktur, doğal gaz, elektrik, su faturası derdi hiç yoktur, kira derdi yoktur, mutfak ya da okul masrafı yoktur, işsizlik ve umutsuzluk yoktur; enflasyon, geçim sıkıntısı bu sosyetenin kapısını çalmamaktadır. Yandaş zümrenin hissesinde, devlet kurumlarında çift dikiş maaşlar vardır, ihale vardır, rant vardır. Bu kötü yolu terk etmenizi diliyorum.

Millet perişan hâledir. Esnafı, çiftçisi, emekli, herkes fakrüzaruret içindedir. Ancak buna rağmen “Ekonomi pik yapıyor.” diyenler, perişan hâldeki milletin aklıyla alay edenlerdir. Ekonomi, dolarla ihale alan yandaşlar için pik yapıyor olabilir, doğrudur; tefeciler için de ekonomi pik yapmıştır, doğrudur. Peki esnaf için, çiftçi için, emekli için, dul için, yetim için, gençler için aynı şeyleri söyleyebilmek mümkün müdür, soruyorum sizlere. Milletin kanını emen 5 müteahhide 2014 ve 2019 yılları arasında ödediğimiz kur farkı 61 milyar 719 milyon liradır. 83 milyonun 5 kişiye çalıştığı düzenin adıdır Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi ve tarihte bu şekilde anılacaktır. Sizin adil düzenden anladığınız bu mudur? Siz millî görüş gömleğinizi çıkarırken belli ki adil düzenden de vazgeçmişsiniz, millî nizamdan da vazgeçmişsiniz; haktan, hakkaniyetten, hukuktan da vazgeçmişsiniz. Allah size selamet versin, milletin size el sallayacağı günler de yakındır.

Sözlerime son verirken Çin’in Ankara Büyükelçiliği önünde 2 Şubat 2021’den bu yana aile nöbeti tutan Doğu Türkistanlı soydaşlarımızın Pekin yönetimine seslerini duyurmak için mücadeleye devam ettiğini bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bu mücadele aynı zamanda bizim de mücadelemizdir. Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin haykırışlarının polis marifetiyle susturulmasını asla doğru bulmuyoruz. Bu yaklaşım, Çin’in güvenliğini kendi güvenliğimizmiş gibi gördüğünü söyleyen anlayışın günümüze bir yansımasıdır. Bu anlayış, millî bir duruş olarak tarif edilemez. Ailelerine ulaşmak gibi masum bir talepte bulunan soydaşlarımıza yapılan bu tutum hak mıdır, Allah’tan reva mıdır?

İYİ PARTİ olarak konunun hassasiyetini biliyor, soydaşlarımızın gerçekleştirdiği eylemlere desteğimizi ayrıntıları göz ardı etmeden sürdürüyoruz. Doğu Türkistan’ı ve Türk soydaşlarımızı asla yalnız bırakmayacağımızı bir kere daha ilan ediyor, yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum.

Sabrınız için teşekkür ederim. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Efendim, biz bunlara bu kürsüden, bu sıralardan çok cevap verdik. Bunların tamamı bir ezberi dillendirmektir, hiçbirinin de hakikat payı yoktur.

DUR SUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Siz kendinizi hakikat yerine koymayın. Hakikat olunmaz, hakikat aranır. Handikabınız da budur zaten.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bunların tamamı ezber ve slogan, hakikatle uzak yakın ilgisi yok. Aynı bir dünyada yaşıyor Başkanım. Milletin içine girdiğinizde gerçekleri görüyorsunuz.

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Mehmet Taytak.

Buyurun Sayın Taytak. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi ve yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Dilekçe Komisyonu, Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'ne göre faaliyetlerini yürüten, vatandaşlarımız ile ilgili kurumlar ve bakanlıklar arasında köprü vazifesi gören önemli bir Komisyondur. Kamu Denetçiliği Kurumu ise gelen şikâyetleri insan haklarına dayalı adalet anlayışı içerisinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk içerisinde inceler, araştırır ve idareye önerilerde bulunur. Dilekçe Komisyonu ve Kamu Denetçiliği Kurumu kurulduğu günden itibaren insanımıza dair tüm hakları korumayı amaçlamış, kendisine ulaşan şikâyetleri muhatap kurumlara taşımıştır.

Kamu Denetçiliği Kurumuna 1 Ocak 2019-31 Aralık 2019 tarihleri itibarıyla 20.968 başvuru yapılmıştır ve 2013 yılından bugüne Kurumda toplam 80.535 başvuru bulunmaktadır. 2019 yılında yapılan başvuruları 2018 yılındaki başvurularla karşılaştırdığımızda yüzde 19,24'lük bir artışın yaşandığı görülmektedir. 2019 yılında çözüme kavuşturulan dosya sayısı toplam 2.707 olup, bunların 1.607 tanesi dostane çözüm kararıyla, 1.100 tanesi ise gönderme kararıyla gerçekleştirilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu, 2019 Yılı Raporu'na göre, 860 adet tavsiye, 410 adet kısmen tavsiye olmak üzere toplam 1.270 adet tavsiye yönünde karar vermiştir. Kurumun sorun çözme yeteneğine ilişkin başarısını değerlendirdiğimizde kendisine yapılan başvuruların yüzde 81,6'sında sorunu çözmüş veya çözümüne yönelik iradesini ortaya koymuştur.

İnsan hakları, insanı insan yapan ve insanın sırf insan olarak, herhangi bir şarta veya statüye bağlı olmadan, doğuştan sahip olduğu, dokunulmaz, vazgeçilmez, üstün nitelikli ahlaki değerleridir. Bu haklar, insanın değerini ve onurunu korur; insanın insanca yaşaması için gerekli, zorunlu koşulları ifade eder. İnsanın insan olmaktan kaynaklanan gereksinimlerini karşılamaya yönelik, maddi ve manevi varlığını korumayı, geliştirmeyi hedef edinen en temel değerdir. İnsan haklarının kaynağı, insanın doğası ve bu doğanın özünde var olan insan onurudur. Tüm insanlar bu haklara din, dil, ırk, cinsiyet, toplumsal köken gözetmeksizin eşit bir şekilde sahiptirler.

Değerli milletvekilleri, her kişinin toplumda temel hak ve özgürlükleri bulunmaktadır; bu haklar, yaşama hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, inanç özgürlüğü, ibadet hakkı, özel yaşamın gizliliği gibi haklardır. Bu haklar uluslararası tüm mecralarda kabul edilmiş haklardır ancak uygulamaya geldiğinde, söz konusu tüm emperyal güçler, sömürgeci anlayış içerisinde, kendi menfaatleri, kendi inançları, kendi ırkları, ülke ekonomileri ve enerji kaynakları için tüm bu hakları ihlal etmektedirler. Özellikle de Batı, Müslüman ülkelere geldiğinde insan hakları kavramını unuttur. Bombalar, işgal eder, kan döker, yönetimlerine karışır, dinlerine karışır, ibadetlerine karışır; Bosna'da, Kosova'da, Tunus'ta, Afrika'da insanlık suçu işler. Dünyanın gözü önünde soykırım yaparlar, bunlarla yetinmezler, kendi ülkelerinde siyahi vatandaşlarını nefessiz bırakırlar, ondan sonra da insan haklarından bahsederler. Emperyalizmin ülkemize güç kullanmaya gücü yetmediği için, maşalarıyla, taşeronlarıyla, yeni iş birlikçileriyle, demokrasi, insan hakları ve özgürlük kılıfları altında ülkemize karışmaya ve karıştırmaya çalışırlar. ABD'de kongre salonu basılır, eylemcilerin adı terörist olur, 5 eylemci öldürülür, katılanlara vatana ihanetten dava açarlar, buna sebep oldu diye eski Başkanlarını azletmeye çalışırlar ama bize gelince, kendi ülkesinde beslediği FETÖ'nün 15 Temmuz darbe girişimini kontrollü sayarlar.

Boğaziçi Üniversitesinde öğrenci olmadığı hâlde rektörlük binasını işgal etmeye kalkanlar masum olur, demokrat olur, barışçı olur fakat bu konuda oyunları bozan, gençlerimizi oyuna gelmemesi için uyarın, ülkemiz üzerinden hesap yapanların hesabını bozan liderimiz, Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Beyefendi'nin sosyal medya hesabına sansür uygularlar. Uygulasanız ne olur, uygulamasanız ne olur? Gecenin karanlığından, düşmanın fazlalığından mı korkacağız? Alay gelisin! (MHP sıralarından alkışlar)

Ülkemiz, kırk yıldır, etnik bölücülük anlayışı içerisinde hareket eden emperyalist güçlerin maşası PKK terör örgütüyle mücadele etmektedir. Bu örgüt, sadece yaşama ve güvenlik hakkına değil, doktorlarımızı, öğretmenlerimizi, mühendislerimizi, işçilerimizi şehit ederek vatandaşlarımızın sağlık, eğitim ve üretim gibi tüm haklarına saldırmaktadır. Ardında binlerce gözü yaşlı anne, baba, eş ve evlat bırakan, daha doğmamış çocuklarını kucaklarına bile alamadan vatan topraklarına düşen on binlerce Mehmet'imizi şehit eden bu eli kanlı bebek katillerine Avrupa sahip çıkmaktadır. İnsanlığa hizmet etmesi için kurulan ve insan haklarını gözetmesi beklenen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, söz konusu Türkiye olunca uluslararası yargı iş birliğini göz ardı ederek ulusal mahkemelerimize mesaj vermek istediği ortadadır.

Aybüke ve Necmettin Öğretmenin, Eren Bülbül'ün, on aylık Bedirhan bebeğin, Yasin Börü'nün ve daha nicelerinin azmettiricilerini, binlerce kişinin katili PKK elebaşı Apo'nun heykelini dikme hayalleri kuranları insan hakları ihlali nedeniyle serbest bırakmamızı isteyen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi her defasında Türkiye düşmanlarının PKK'yla ilişkisini görmezden gelmektedir. Oysa aynı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İspanya'da terör örgütü ETA'nın siyasi ayağı Batasuna'yla ilgili farklı kararlar vermiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ETA kararlarında, teröristleri veya şiddet eylemlerini teşvik etme ya da teröristleri ve şiddet eylemlerini övme, ödüllendirme, hürmet göstermeyi gerekçe göstermiştir. ETA ve PKK konusundaki karar farklılıkları Avrupa Birliğinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin meselelere hukuk çerçevesinde değil Türkiye'yle siyasi ilişkileri ve menfaat penceresinden baktığının ispatıdır.

Avrupa insan hakları arıyorsa, Avrupa ülkelerinin kıyılarında botlarını deldikleri mültecilere, ülkelerinde savaş çıkardıkları, evlerinden, yuvalarından kaçmak zorunda bıraktıkları çocukların kendi ülkelerinin sınırlarında yaşadığı açlığa, susuzluğa baksın. Avrupa insan hakları arıyorsa, cansız bedeni kıyıya vuran Aylan Bebeğe baksın.

Türk devleti, insanlığın bütün krizlerinde üzerine düşeni her zaman yerine getirmiştir; bugün milyonlarca mazlumun ve masumun ve mültecinin umudu olmuş, ekmeğini bölüşmüş ve bölüşmeye de devam etmektedir. Müslüman Türk milleti, insanlığın vicdanıdır. Türkiye Cumhuriyeti bin yıllık kadim devlet anlayışıyla milletine ve insanlığa hizmet etmektedir. Yaşadığımız Covid-19 salgınında medeni Batı birbirlerinin maskelerine el koyarken Türkiye bütün dünyaya maske dağıtmıştır. Üç kıtaya hükmetmiş ecdadımız, ne bir millete asimilasyon uygulamıştır ne bir dilin konuşulmasını ne de bir dinin yaşanmasını engellemiştir. Fatih Sultan Mehmet Ortodokslara yaşama hakkı tanımış, Emir Sultan Venedikli tüccarı Osmanlı tüccarına karşı haklı çıkarmıştır. Avrupa siyahi insanları kafeste sergilerken Yavuz Sultan Selim Sefarad Yahudilerini Avrupa zulmünden kurtarmıştır. Orta Çağ'da Avrupa kadınları "cadı" diye avlarken Türk milleti Divanda kadına başköşede yer vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti, Kıbrıs'ta çocuk katleden Rumlara karşı harekât düzenlemiştir, Kore'deki insanlık zulmüne yardıma koşmuştur.

Türk devleti, doğal afetler, savaşlar, yoksulluk ve toplumsal çatışmalar nedeniyle zor durumda kalan tüm insanlara yardımcı vicdani bir görev bilmiştir. Haiti'de, Nepal'de, Güneydoğu Asya'da, Filistin'de, Lübnan'da, Yemen'de, Balkanlarda, Suriye'de, Libya'da, Karabağ'da yani tüm dünyada insanlık için nerede olması gerekiyorsa orada olmuştur. Yani, sözün özü, dünya insanlık görmek istiyorsa, insan hakları görmek istiyorsa, vicdan görmek istiyorsa Türk milletine ve onun şanlı tarihine baksın.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime söz verirken, Gazi Meclisi ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Beştaş...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, hatip açıkça partimize yönelik...

BAŞKAN – Yerinizden mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sataşmadan söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Nerede efendim?

Partinin ismini söylediniz mi Mehmet Bey?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “Ölümlerin azmettiricileri” dedi efendim. Açıklayabilirim yani öyle itiraza...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Söyleyin, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bir: “Yasin Börü dâhil diğer ölümlerin azmettiricileri” “Türkiye düşmanı...” Selahattin Demirtaş’ı kastederek çok açıkça partimize yönelik sataşmada bulunmuştur.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Selahattin Demirtaş’ı nerede kastetti?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “AİHM kararı” dedi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “AİHM kararı” dedi, daha ne desin?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hayır, hayır, yok, bir dakika...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ya, buna siz karar vermiyorsunuz, Başkan karar veriyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkan veriyor ama böyle bir şey olabilir mi? Yani hiç alakası olmayan bir şey. Başkan sizden diye...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Beştaş.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Doğrudan sataşma.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Doğrudan sataştı, evet.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Baştan aşağı PKK’dan bahsetti.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Niyet okumak gibi bir şey oldu bu yani.

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR (Devam)

3.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak’ın 219 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasında HDP’ye sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, doğrusu, hatibe cevap verme niyetim yoktu ama sınırları oldukça aştı. Neden cevap vermeme ve kale almama tutumumuz var? Soykırım çağrısı yapan bir partiyi aslında ciddiye almıyoruz. (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Vay vay!

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hayda!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Türkiye’de 3’üncü büyük partinin üyeleriyle, yurttaşıyla birlikte ezilmesinden, öldürülmesinden dem vuranlar bugün bize demokrasi dersi veremezler. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını da iyi okusunlar; Batasuna kararıyla biz karşılaştırılmayız, Refah Partisi karşılaştırılabilir. Bu kürsüden defalarca anlattım. Kendilerine, Demokratik Toplum Partisi ve diğer partilere dair AİHM kararlarını okumalarını öneririm.

Kobani protestolarında ise biz azmettirici falan değiliz ama AKP-MHP bloku, Kobani’de yaşanan bütün ölümlerin ve yaralanmaların birinci derecede sanığıdır. Bugün sanık sandalyesinde oturması gerekenler onlardır, biz değil. Biz, önlemeye çalışan, demokrasiyi savunanlar olarak o gün bir IŞİD katliamını önlemek için bir çağrı yapmışız ve bu, AİHM Büyük Dairesi kararıyla “Demokratik protesto çağrısıdır.” diye dünyanın her yerinde geçerli bir karar olarak tarihe geçmiştir. O karar altın bir karardır, Venezuela’da da Avrupa’da da Türkiye’de de uyulacaktır. Ya Avrupa Birliğinden çıkacağız ya da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararını tanıyacağız. Bu kararları ve HDP’nin siyasetini

bilmeden, HDP'yi tanımadan sadece HDP üzerinden kendisini var etmek isteyenlere yönelik cevabımızı her zaman vermeye hazırız aslında ama dediğim gibi, soykırım çağrısı yapanlarla işimiz yok. (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ben de kürsüden cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Bülbül.

4.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün, Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında MHP'ye sataşması nedeniyle konuşması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; HDP Grup Başkan Vekili, bizim hatibimizin, Sayın Taytak'ın konuşmasından oldukça rahatsız olmuş gözüküyor. Bu rahatsızlığı verdiğimiz için üzgün müyüz? Değiliz. Çünkü açıkça PKK ve PKK'nın arkasındaki odaklardan bahsederek, uluslararası emperyal güçlerin Türkiye üzerinde oynamak istediği oyunlardan bahsederek Batı'nın buradaki çifte standardının altını çizmiş olması burada belli ki büyük bir rahatsızlık uyandırmış durumda.

Tabii, "Sınırı aştı." derken Milliyetçi Hareket Partisinin sınırlarını belirleme hakkına ve haddine sahip olamadığımızı, olamayacağınızı da unutmamanız gerekir.

Soykırım çağrısı yapan bir parti asla olmayız. Biz, Türk'ün, Türk milletinin, bir ırk -efendime söyleyeyim- kan, soy, kafatası üzerinden değil, bir kültür, mensubiyet ve birlikte olabilme duygusu üzerinden bir arada olduğunu, var olduğunu düşünen ve bu manada Türk milliyetçiliğine inanan bir hareket olarak din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin 83 milyon Türkiye'yi tek bir millet olarak görme vasfına sahibiz. Bu noktada, Milliyetçi Hareket Partisini sizin tasnifiniz üzerinden değerlendirmek mümkün değildir. Biz neyse ki oyuz; anlatılır, parti programımız bellidir, düşüncemiz ortadadır, bu zamana kadar serdettiğimiz düşünceler de bellidir. Bizim kimseyle, kimseye soykırım yapmakla, hiçbir kitleye soykırım yapmakla bir derdimiz yoktur.

Sizler her seferinde kendi siyasetinizi Kürt siyaseti olarak lanse etmeye çalışıyorsunuz, sizin Kürtlükle falan yakından uzaktan alakanız yoktur. (MHP sıralarından alkışlar) Sizler, Türk milletini, Türk devletini bölmeye çalışan PKK terör örgütünün siyasi uzantısı olarak burada hareket ediyorsunuz. Size "terör" dediği zaman kendinize sataşmış kabul ediyorsunuz fakat "PKK'nın uzantısı sizsiniz." dediğimiz zaman hiçbir şekilde alınganlık göstermiyorsunuz. (MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Sayın Başkanım, bir dakika daha rica edeyim.

BAŞKAN – Buyurunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sataşmada öyle bir usul yok.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Hiçbir şekilde alınganlık göstermiyorsunuz. Size "Teröristsiniz." dediğimiz zaman ağır gelen o ifadelerin "PKK'lısınız." dediğimiz zaman sizleri o kadar etkilemediğini çok net bir şekilde görüyoruz.

Batasuna kararıyla alakalı olarak net bir şey ifade edeyim. Siyaseten bir partinin şiddete bulaşması gerekmez; Batasuna kararının altı çizilen tarafı odur. Bir partinin hiçbir şekilde bir terör örgütünü kınamaması, terör olaylarını kınamaması, efendime söyleyeyim, terör örgütünden, propaganda ve üyelikten yargılanan insanların ve buradan hüküm giyen insanların kendi siyasi organizasyonu içerisinde mensup olması veya seçimlere aday olarak sokulması dahi bu noktada Batasuna kararında

altı çizilen hususlardandır. Bunlara bakıldığı zaman ve diğer ayrıntılarıyla -bugün vaktimiz yok-Batasuna kararıyla çok alakalı sonuçlar doğması da beklenebilir. Bu noktada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yaklaşımının çifte standartlı olduğunu çok açık bir şekilde bir defa daha burada dile getiriyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Kobani’deki ölümlerden Milliyetçi Hareket Partisi ile AK PARTİ niye sorumlu olsun? O sınır boyunca, Irak ve Suriye sınırı boyunca, hiçbir şekilde dinî inanç, ırk, mezhep ayrımı yapmaksızın bütün hepsine, orada bize sığınmaya çalışan, Türkiye’ye sığınmaya çalışan herkese kucak açan devlet Türkiye Cumhuriyeti devletidir.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – “Gövde üstünde baş kalmasın.” dediniz ya!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Türkiye Cumhuriyeti devleti bugün dünyanın en fazla mültecisine ev sahipliği yapan ülkedir.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – “Gövde üstünde baş kalmasın.” dediniz ya! “Gövde üstünde baş kalmasın.” dediniz! Nasıl yani? “Gövde üstünde baş kalmasın.” demediniz mi?

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Evlerini yıkan, yıkan! Suriye’de evlerini yıktınız.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Bir gün kalkıp Türkiye’ye bundan dolayı teşekkür etmeyenler, Suriye’de katliamları yapan YPG/PKK’nın, DEAŞ’la Rakka’da birlik beraberliği her şekilde ifşa olmuş olan, BBC’nin kayıtlarına geçmiş olan YPG’nin bu danişıklı dövüşüne kalkıp ses çıkaramayanlar şimdi kalkmışlar Türkiye’ye bu noktada laf yetiştirmeye çalışıyorlar.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, süreyi ihlal ediyor.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Türkiye’ye laf etmiyoruz biz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – AK PARTİ, MHP sizin attığınız çamurla lekelenmez. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Biz Türkiye’ye laf etmiyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Beştaş. (HDP sıralarından alkışlar)

5.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş’ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül’ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında HDP’ye sataşması nedeniyle konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Doğrusu cevap verecek çok mesele var.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – PKK’yı kına!

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Siz mafyayı kinayın yeter.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Biz bu ülkeyi sizin gibi kafatasçı siyasetten kurtaracağız, emin olun. (HDP sıralarından alkışlar)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Mafya babalarıyla fotoğraf çektiyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Halkımıza, Türkiye halklarına bu sözü veriyoruz, bu yolda emin adımlarla yürüyoruz.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – PKK’yla beraber mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Semih Yalçın, sizin Genel Başkan Yardımcınız, yoksa istifa mı etti, yoksa azil mi oldu, yoksa çıkardınız mı, disipline mi verdiniz? Şu “tweet”ini okudunuz herhâlde: “HDP/PKK kâmilten itlafi gereken haşere sürüsüdür.” dedi ya! Biz bunu Uluslararası Ceza Mahkemesine götürüyoruz. Burada tartışmıyoruz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Götürün, götürün.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Yani bu bir soykırım çağrısıdır.

Avrupa’da, dünyanın farklı ülkelerinde Ülkü Ocakları kapanıyor; sizin korkunuz o. Bu ırkçı ve kafataşçı siyaset dünyada yok olacak. Bu, dünyanın her yerinde suçtur, suç.

Siz bize diyorsunuz ki... “PKK, PKK” “terör, terör” diye konuşuyorsunuz. Kuzeydoğu Suriye’den söz ediyorsunuz, sizin Genel Başkanınız dedi ki: “Taş üstünde taş, gövde üstünde baş kalmasin.” Bu nedir ya!

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – PKK’yla mücadele için dedi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bu nedir! Kürt’e düşmanlık dışında ne diyebiliriz buna? “Bu dünyanın neresinde olursa olsun, bir Kürt yaşamasın, onlara düşmanınız, her yerde ortadan kaldıralım.” diyorsunuz.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Kürt değil onlar, terörist, hain.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Şimdi, diğer mesele: Yani hakikaten biz kendimizi farklı lanse etmeye çalışmıyoruz. Bizim grubumuzda, partimizde, partimizin organlarında Türkiye’de yaşayan bütün kimliklerin, bütün inançların, bütün dillerin temsilcileri var. Biz, Türkiye’de, Trabzon’dan Hakkâri’ye, Hakkâri’den Kocaeli’ye, Kocaeli’den İzmir’e kadar milletvekilimiz olan ve Türkiye’nin her yerine alını açık, başı dik şekilde giden bir partinin temsilcileri olmaktan, her yere gitmekten büyük bir onur duyuyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bitireceğim.

BAŞKAN – Böyle bir usul yok ama, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Yoktu, başlattı, ben de devam ediyorum.

Sizin “terör” laflarınızı da “uzantı” laflarınızı da hiçbir şekilde ciddiye almıyoruz. Bizim ne söyleyeceğimizi siz tayin edemezsiniz. Bize hesap soracak olan, bize oy veren halktır. Biz bugün milyonlarca insanın oyunu alıp buraya gelirken tek siyaseti bir partiyi hedef almak, bir kimliği hedef almak üzerinden olan bir partiyle tartışmayı da zül kabul ediyoruz.

Evet, başta da söylediğim gibi “Kâmilten itlafı gereken bir haşere sürüsüdür.” lafına dair bir Genel Başkan Yardımcısını ve mafya liderlerini gelip Meclis kürsüsünde savunan bir partiye doğrusu cevap vermekten de üzgünüm; halkımızdan özür diliyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Yerinizden Sayın Bülbül...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Sayın Başkan, ama sataşılıştır. “Kafataşçı...”

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bülbül, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) - Sabaha kadar tartışalım Sayın Başkan.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Tartışırız ya, sıkıntı yok.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Tartışırız, tartışırız, sorun yok.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sıkıntı yok.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) - Söz iyidir. Söz kavgadan iyidir, söz iyidir.

BAŞKAN - Sayın Bülbül, süreye riayet etmenizi istirham ederim.

6.- Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül’ün, Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş’ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında MHP’ye sataşması nedeniyle tekraren konuşması

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Şimdi, Sayın Başkan, bizim, HDP’yle tartışmak, didişmek gibi bir derdimiz, öyle bir sevdamız yok.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Milletvekiliniz başlattı Başkan, milletvekiliniz başlattı.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - Milliyetçi Hareket Partisi, 1969 yılında kurulmuş, elli iki yılını bu hafta itibarıyla doldurmuş olan bir siyasi parti. Milliyetçi Hareket Partisi var olduğu günlerde ne sizler vardınız ne HDP'nin daha önceki siyasi uzantıları bu Türkiye'de siyaset yapıyordu; böyle bir durum söz konusu değildi. Bu noktada, kendinize değerinizden fazla değer biçmeye kalkmayın. Bunun burada altını çizmeye çalışayım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - O değeri halk verir, halk; halk verir.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) - Ona siz mi karar vereceksiniz, ne kadar değer verdiğine?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - Bir dakika...

Şimdi, "kafatasçı siyaset" diyorsunuz. Milliyetçi Hareket Partisinin kafatasçı siyasetini, ırkçı bir tavır içerisinde olduğunu siz nerede, ne şekilde gördünüz? Milliyetçi Hareket Partisinin her beyanı, Milliyetçi Hareket Partisinin her mesajı Türkiye'nin birlik ve bütünlüğünden yanadır. Hiçbir şekilde ırkı, dinî, mezhebî bir ayrımın söz konusu olmamasını yeğler ve bunun için mücadele eder; Türkiye'nin birliğinden güç doğacağını iddia eder, ifade eder ve bunun için mücadele eder.

Şimdi, Türkiye'de gerçek manada ayrımcılığı sizler yapıyorsunuz. HDP, Kürtlerin siyasi partisi değildir.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bırakın ona halk karar versin.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) - Demin Sayın Beştaş da ifade etti, ne dedi? "Bütün herkesin partisiyiz." Ama buradaki konuşmalarınızın hepsinde sanki Kürtleri temsil ediyormuşsunuz gibi kendinize bir kılıf uydurmaya çalışıyorsunuz. Böyle bir şey yok.

Genel Başkanımız "Taş üstünde taş kalmasın, baş üstünde baş kalmasın." derken bu, meskûn mahal operasyonları sırasında, Türkiye'deki şehirleri, özellikle doğu ve güneydoğu illerimizde, ilçelerimizde şehirlerimizi cephaneliklere çeviren terör yuvalarının yok edilmesine yöneliktir. Bundan niye alnganlık gösteriyorsunuz?

Sizin "Ocaklar kapanıyor." dediğiniz Avrupa'da hiçbir ocak var mı ki bu şekilde devletler tarafından kapatılmış olsun? Buna dair bir örnek var mı? Buyurun gösterin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ne için?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Hangi ocaklar kapanıyor, nerede ocaklar kapanıyor?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Avrupa'da.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Avrupa'da hangi ocak kapatılmış, bir örnek verin de bilelim biz de.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – İrkçı görüyorlar, ırkçı. Bütün dünya "ırkçı" diyor, o ocaklara bütün dünya "ırkçı" diyor.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – İrkçı, dünyanın tasnifi.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bütün dünya ırkçılara karşı; emin olun, ırkçılara karşı.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Neresi kapatılmış, onu söyleyin siz. Neresi kapatılmış, onu söyleyin. Milliyetçi Hareket Partisi bu noktada sizi muhatap alsın ve bu noktada bir düşmanlık ortaya çıksın diye çok hevesleniyorsunuz.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bütün dünya biliyor kimin ırkçı olduğunu Başkan, bütün dünya biliyor.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Milliyetçi Hareket Partisi de bu tuzağın içerisine düşmeyecektir.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bütün dünya biliyor kimin ırkçı olduğunu.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – “Değiliz” diyerek çıkamazsınız işin içinden.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – Sizin işinizi kimse kolaylaştırmayacaktır; bizler o şuurdayız. Biz işimize bakıyoruz. Türkiye'nin geleceğiyle ilgili olarak, Türkiye'nin güçlenmesini...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Dünyanın herhangi bir yerinde partinizden bahsedilirken “aşırı sağcı, ırkçı” diyorlar ya, bu kadar açık ya.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Devamla) – ...ve Türkiye'nin dünyada şahsiyetli bir devlet, milletimizin de müreffeh, huzurlu bir millet olarak yaşamasını amaçlıyoruz.

Saygılar sunuyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sataşmayacağım Başkanım.

BAŞKAN – Son bir söz verelim ve yeni bir sataşma olmasın lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Tamam.

DURDUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Kifayetimizakere Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurunuz Sayın Beştaş.

Süreye de riayet etmenizi istirham ediyorum.

7.- Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş'ın, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında HDP'ye sataşması nedeniyle tekraren konuşması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, doğru. Sayın hatip, Sayın Bülbül dedi ki: “HDP Kürtlerin partisi değildir.” HDP, Kürtlerin de partisidir; Kürtlerin partisi değildir.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – O ifade önemli, çok güzel.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Ben şöyle bir şey söyleyeyim: Türkiye'de 20 milyonu aşkın nüfus olan Kürtleri temsil etmeyen, Kürtlerin hak ve özgürlüklerini tanımayan, Kürtlerin dilini, kültürünü, kimliğini, inancını dikkate almayan hiçbir parti Türkiye partisi olamaz. (HDP sıralarından alkışlar) Hiçbir parti Türkiye partisi olamaz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Doğru söylüyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) - İşte, tam da bu sebeple biz, Türkiye'nin en temel meselesinin Kürt meselesi olduğunu, Kürt meselesi çözülmeden Türkiye'nin demokratikleşmeyeceğini, demokrasiyle doğrudan bir bağı olduğunu savunan bir partiyiz; programımızla, tüzüğümüzle, ilkelerimizle ve söylemimizle bunu her yerde, her zaman söyledik. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de DTP kararında, diğer kapatılan partilere dair kararların hepsinde bu söylediğimiz sözlerin ulusal üstü hukuka ve evrensel değerlere uygunluğunu onamıştır bir uluslararası yargı erki olarak. En son, Demirtaş kararında da -lütfen okuyun, siz de hukukçusunuz- neler var, uluslararası yargı HDP'ye yönelik bu siyasi saldırılara ne demiş bir öğrenelim, bir öğrenelim; burada anlatıyoruz ama herkesin okuması gereken bir karar.

Ve bu nedenle şunu söylüyorum: Bizi neredeyse “köksüz” olarak suçladınız.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Köksüz mü?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bizim kökümüz sizin boyunuzu aşar. (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – HDP'nin boyu ne?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Yani böyle, HDP'nin kökleri Türkiye'nin tarihiyle yaşıttır. Bizim köklerimizden hiçbir kuşumuz yok, politikamızdan da kaygımız yok.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

6.- 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/3) (S. Sayısı: 219) (Devam)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Muş Milletvekili Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit.

Buyurunuz Sayın Koçyiğit. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de 2020 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu üzerinde grubum adına söz aldım. Bu vesileye Genel Kurulu selamlıyorum.

Tabii, az önce konuşulan konu, bugün yaşanan gelişmelerin kendisi aslında içinden geçtiğimiz siyasal süreçten bağımsız değil. Bugün, sizin de gördüğünüz gibi, CHP Milletvekili Sayın Enis Berberoğlu'nun dokunulmazlığını düşüren süreçten geri adım atıldı ve bir tezkere okunarak yeniden dokunulmazlık kazanması ve milletvekilliği sıfatı kazanması sağlanmış oldu. Tabii, bu, demokrasi adına, özellikle de uzun süredir yıpranan, yıpratılan, yetkileri gasbedilen Meclis adına sevindirici bir gelişme fakat eksik bir gelişme. Neden? Çünkü aynı dönemde seçilen bizim milletvekillerimiz; Hakkâri Milletvekilimiz Sayın Leyla Güven ve Diyarbakır Milletvekilimiz Sayın Musa Farisoğulları için aynı süreç gözetilmiyor, aynı işlem tesis edilmiyor ve her ikisi de şu anda cezaevinde siyasi rehine olarak tutulmaya devam ediliyorlar. Peki, sadece onlar mı? Hayır; bir önceki dönem Eş Genel Başkanlarımız Sayın Selahattin Demirtaş, Sayın Figen Yüksekdağ, milletvekillerimiz, belediye eş başkanlarımız da yine aynı gerekçelerle, benzer nedenlerle yani AKP'nin iktidarda kalması için, muhaliflerini seçim sandığında yenemediği için araçsallaşmış yargı eliyle cezaevine gönderildiler ve bu süreç hâlâ devam ediyor.

Şimdi, böyle bir manzarayımümüye içerisinde neyi tartışıyoruz? Kamu Denetçiliği Kurumunu tartışıyoruz, onun 2020 Yılı Raporu'nu tartışıyoruz ve tabii, bu anlamda, Türkiye'deki insan haklarını, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi ve kötü yönetimi tartışıyoruz aslında. Bütün bunlar birbirine bağlı, birbirini tamamlayan, birbirine eklenen sorunlar.

Şimdi, şöyle baktığımız zaman, Kamu Denetçiliği Kurumunun, Ombudsmanlık kurumunun tarihi eski; aslında 1713 yılında ilk İsveç'te başlıyor ve daha sonra, 1809 yılında da iyi sonuçlar alındığı için kurumsallaşiyor. Daha sonra, yine birçok ülkede aslında hızlı bir şekilde ilerliyor, birçok ülke sistematik olarak bu kurumu ihdas etmeye, böyle bir kuruma gitmeye çalışıyor. Amaç ne burada? İdare ile yurttaş arasındaki, idare ile vatandaş arasındaki sorunları çözmek ve vatandaş lehine kötü uygulamaları ortadan kaldırmak; olası yönetmelikle, mevzuatla çözülemeyecek sorunları yargıya götürmeden, deyim yerindeyse daha az maliyetle çözülemeye çalışmak.

Bizim ülkemizde ne zaman geçildi buna? 2010 yılındaki Anayasa oylamasıyla yani Anayasa değişikliğiyle oluşturuldu. 2012 yılının Haziranında kanun geçti ve 2013 yılında da ilk başvurular alınmaya başlandı Kamu Denetçiliği Kurumunca. Peki, bu Kurumun özelliği ne? En büyük özelliği bağımsızlığı ve tarafsızlığı. Yani kimden bağımsız olacak? İdareden bağımsız olacak ve tarafsız olacak,

herkese karşı eşit bir şekilde duracak ve iş ve işlemlerini, gelen şikâyetleri bu çerçevede ele alacak. Peki, mevcut Kamu Denetçiliği Kurumuna bakalım, gerçekten bağımsız mı, gerçekten tarafsız mı; gerçekten bu ülkedeki kötü uygulamaları, kötü pratikleri, idarenin yaptığı yanlışları gören, onları düzelten ve onları doğruya çeken bir yerde mi? Hepsi için aynı şey olduğunu söyleyemeyiz. Tabii, bunu söylerken de tamamen kötüdür anlamında bir haksızlık yapmak istemiyorum; ciddi çalışmaları olduğunun, Türkiye demokrasisine, idare ile yurttaş arasındaki sorunların çözümüne ciddi katkıları olduğunun da altını çizmem gerekiyor fakat bunların sınırı nerede başlıyor, nerede bitiyor? Bunların sınırı değerli arkadaşlar, aslında işin teknik bölümüne takılıyor. Yani siz, bankacılık işlemine dair bir işi Kamu Denetçiliğine götürdüğünüzde bunun çözümlene ihtimali çok yüksek ya da orada gerçekten tarafsız ve bağımsız bir bakış açısıyla ele alınma ihtimali çok yüksek ama eğer siz, örneğin cezaevindeki bir sorunu götürüyorsanız, siyasi mahpusların sorununu götürüyorsanız, çıplak arama sorununu götürüyorsanız; işkenceyi, darbı, polis şiddetini götürüyorsanız orada artık ne yazık ki Kurumun ne bağımsızlığından ne de tarafsızlığından bahsedemiyorsunuz. Neden? Çünkü çok hızlı bir şekilde aslında ideolojik referanslar işin içerisine giriyor ve bu ideolojik referanslarla da süreç yürütülmeye çalışılıyor. Bu ideolojik referanslara birkaç örnek vermek istiyorum değerli arkadaşlar. Şimdi, normalde, bu Kurum çok kıymetli; Türkiye’de faaliyete geç başlamış bir kurum, geç kurulmuş bir kurum, sekiz yıllık genç bir kurum; bu anlamıyla kurumsallaşmasını tamamlamak için de önünde uzun bir yol olduğunu düşünüyorum fakat bazı şeylerden sıyrılmaması gerekiyor. Örneğin, Türkiye’deki tek adam rejiminden kendisini sıyıramamış, ideolojik ve politik olarak kendisini AKP’ye yakın hisseden, AKP’nin ideolojik motivasyonu ile hareket eden bir Kamu Denetçiliği Kurumunun bağımsızlığından, tarafsızlığından bahsedebilir miyiz değerli arkadaşlar? Sanırım edemeyiz. Buna rapordan bir iki örnek vermek istiyorum. Faaliyet raporu var; birçok yerde, illerde toplantıları olmuş, üniversitelerle, birçok bakanlıkla vesaire işler yapılmış; bu anlamda çalışmışlar, emeklerine sağlık.

Şimdi, şöyle bir konu var: Faaliyet raporunda üniversitelerde verilen konferansların konusu, başlığı ne biliyor musunuz değerli arkadaşlar? “28 Şubattan 2023 Türkiyesine.” Şimdi, bu, tesadüf olabilir mi? Yani burada, aslında çok temel bir ideolojik referansın, ideolojik olarak, tarihsel olarak bir partinin kuruluşu ya da kendisine yönelik olarak yapılan haksızlığın yani siyasal İslam’ın aslında kendisi için bir eşik olarak kabul ettiği yerin bir kriter olarak alındığını, bir tarih olarak alındığını görüyoruz. Peki, nereye yöneliyor? 2023 hedefine. 2023, kimin hedefi? AKP’nin hedefi değil mi? “2023 hedefleri” diye sürekli Tayyip Erdoğan açıklamalar yapıyor ve ne yazık ki bağımsız ve tarafsız olması gereken Ombudsmanlık kurumumuz, Kamu Denetçiliğimiz de üniversitede bu konuda konferanslar veriyor.

Diğer bir konu değerli arkadaşlar, raporda yine şöyle bir yer var: “Kamu Denetçiliği Kurumu olarak ülkemizin adalet, hakkaniyet ve insan hakları alanları başta olmak üzere 2023, 2053 ve 2071 hedefleri doğrultusunda çalışmalarımıza devam edeceğiz. Hazırlıklarını sürdürdüğümüz 2022-2027 dönemi stratejik planımızı da bu doğrultuda hazırlıyoruz.” Peki, bu tarihsel aralıkları, bu tarihsel referansları kim kullanıyor? Herhâlde, Halkların Demokratik Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi kullanmıyor ya da en azından genel, kamusal, Türkiye’deki bir sivil toplumun tamamı böyle tarihlere atıf yapıp “Bu tarihlerde demokrasimizi şahlandıracamız.” demiyor. Bütün bu tarihler AKP Genel Başkanının ve AKP’nin tarihleri ve Türkiye’yi bu tarihler doğrultusunda, kendi partilerini bu tarihler doğrultusunda ilerletmeye çalışıyorlar. O zaman burada yine temel bir sorun olduğunu görüyoruz ve bunun, aslında en temel ilkeyi baştan ihlal ettiğini söylememiz gerekiyor.

Diğer bir konu, diyor ki yine raporda: “Bünyemizde kurduğumuz İnsan Hakları Merkeziyle tüm dünyada meydana gelen insan hakları ihlallerini, ırkçılığı, İslam düşmanlığını, ayrımcılığı raporlaştıracamız.” Şimdi, ırkçılığı raporlaştırmak, ayrımcılığı raporlaştırmak, düşmanlığı raporlaştırmak iyi bir şey de şimdi, İslam düşmanlığını niye özel olarak raporlaştırmıyorsunuz ki? Ya “inanç

düşmanlığı” deseniz anlarım. Bu ülkede Hristiyanlar da yaşıyor, bu ülkede farklı inançlardan insanlar da yaşıyor; yine yeryüzünde de çok ciddi bir inanç çeşitliliği var. Niye sadece İslam düşmanlığımı raporlaştırarak bunu bir insan hakkı referansı, bir hak ihlali olarak alıyorsunuz? Bu da temel bir sorun. Oysa ki inançların ötekileştirilmesini, inanca yanlış yaklaşımı ya da inançsızlığa yanlış yaklaşımı raporlaştırmanız gerekirdi fakat bu konuda da ne yazık ki sorunlar var.

Diğer bir konu: “2020 yılının son aylarında... Tayyip Erdoğan tarafından ifade edilen ekonomi, hukuk ve demokrasi alanındaki reformları önemsiyor ve ülkemiz için çok faydalı buluyoruz. Ülkemizde son yirmi yılda her alanda çok ciddi atılımlar ve sessiz devrimler gerçekleştirildi ama dinamik unsurlar olan ekonomi, hukuk ve demokrasi alanındaki reformlara Kurum olarak her türlü katkıyı vermeye hazırız.” Bu da Sayın Şeref Malkoç’un giriş sunuşundan, raporun giriş konuşmasından. Şimdi, tekrar sormak istiyoruz: Yani bir kurum bir rapor basıyor ve o raporda bir siyasi partinin genel başkanına referans veriyor ve hatta bunu övüyor, Türkiye’de bütün alanlarda yirmi yıldır sessiz devrimler olduğunu söylüyor ama “Ekonomi, işte hukuk gibi alanlar dinamik olduğu için buralarda sorunlar var, onu da Cumhurbaşkanı düzeltecek –daha doğrusu AKP Genel Başkanı- onu da destekliyoruz.” diyor. Şimdi, böyle bir dil olabilir mi, böyle bir yaklaşım olabilir mi? Siz tarafsız bir kurumsunuz, siz anayasal bir kurumsunuz, siz Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı bir kurumsunuz. Peki, nasıl olur da sorumluluğu Türkiye Büyük Millet Meclisinin Karma Komisyonuna karşı olan, seçimi Karma Komisyonu tarafından yapılan bir kurumun raporunda ve onun başdenetçisinin giriş, sunuş konuşmasında Tayyip Erdoğan’a atıflar yapılıyor ve onun yaptığı siyasal program destekleniyor; o siyasal programı benimsedikleri, bundan sonra da destekleyecekleri ifade ediliyor? Bütün bunların sorun olduğunu tabii ki ifade etmemiz gerekiyor.

Tabii, ben rapora detaylı olarak baktım; raporda son, özellikle 2020 yılında Covid-19 pandemisiyle beraber bir başvuru patlaması yaşandığını ifade edelim. Bu başvuru patlamasının da hangi başlıkta olduğuna baktığımız zaman, daha çok bankacılık sektörüne dair başvuruların çok yüksek olduğu görülüyor ve bu konuda bir başvuru patlaması yaşanıyor. Neden? Çünkü insanlar yoksul, çünkü insanlar pandemi sürecinde işsiz kaldılar, aşız kaldılar, evlerine hapsedildiler ve bütün bunu giderecek hiçbir sosyal destek programı olmadı. Çıkan sosyal destek programları da yandaşlara yapıldı, yandaş kurumlar eliyle yapıldı; neredeyse kamunun parası, bütün ülkeden toplanan vergiler, bir avuç yandaşa peşkeş çekildi ya da yandaş kurumlar elinden sanki AKP yardımıymış gibi dağıtıldı. Bunun için de bu alanda ciddi bir patlama yaşandığını ifade etmemiz gerekiyor.

Bunun dışında, örneğin -yine raporda var- kadın hakları alanıyla ilgili başvuru sayısının çok az olduğu ifade ediliyor. Yine, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4’üncü Ulusal Eylem Planı hazırlık çalışmasına Kamu Denetçiliğinden de katılım sağlanıyor ve oradaki Sayın Katılımcı Celile Özlem Tunçak yaptığı sunumda şunu ifade ediyor, diyor ki: “Pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet yüzde 40 oranında arttı.” Bizce çok daha fazla arttı ve biz, defaatle bu kürsüden, pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet arttı; kadınlar eve kapandığı için daha fazla yoksullaştılar, daha fazla şiddete maruz kalıyorlar, daha fazla katlediyorlar dedik. Ne oldu? İçişleri Bakanı çıktı, açıklama yaptı, veriler yayınladı ve dedi ki: “Hayır öyle değil, kadına yönelik şiddet düştü.” İşte bu anlamıyla da aslında, Kamu Denetçisinin bizi doğruladığını, eksik bile söylendiğini tespit ettiğini ifade etmemiz gerekiyor.

Bu anlamıyla özellikle kadınların Ombudsmanlığa, Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru sayılarının az olması aslında Kurumun niteliğiyle de çok ilgili çünkü Kurum da erkeklerden müteşekkil bir Kurum. Bakış açısını bu anlamıyla farklılaştırması ancak içerisinde görev yapan ve üst düzeyde görev yapan kadın sayısının da artırılmasıyla mümkün. Eğer bu sayı artırılır ve bu anlamıyla da

toplumsal cinsiyet rollerini reddeden bir eşitlik Kurum içerisinde tesis edilebilirse inanıyoruz ki en azından bu konuda kadınların sorunlarına çözüm bulma konusunda daha yapıcı adımlar atacaktırlar.

Yine kadınlar açısından bir diğer mesele: Özellikle kadına yönelik şiddette 6284'le sınırlı bir yaklaşımın yanlış olacağını, yetersiz olacağını ifade etmişler. Çok doğru, buna katılıyoruz. Bütün idari kurulların kadına yönelik şiddette sorumluluğu vardır fakat çokça tartışılan, AKP'nin bugün hedefe koyduğu İstanbul Sözleşmesi'ne hiç atıf yapılmamasını, bu sözleşmenin kadınlar için olan yaşamsal önemine hiç değinilmemesini de anlayamadığımızı, bu konuda büyük bir eksiklik içerisine düşüldüğünü yine ifade etmemiz gerekiyor.

Bir diğer konu: İş bölümü gereği cezaevleriyle ilgili de başvurular alınıyor ve bu konuda birkaç tespit var. Bunlardan birincisi, bizim de buradan çokça ifade ettiğimiz, sistematikleşen, cezaevlerindeki hak ihlallerine yönelik etkin mekanizmaların işlememesi. Yani, siz, Kurum amirine yazı yazıyorsunuz, müdürüne yazıyorsunuz, önce başgardiyana veriyorsunuz, müdüre gidiyor, oradan infaz hâkimine gidiyor, savcıya gidiyor; velhasılkelam sizin en basit bir hakka ulaşmanız bile çok uzun bir süreyi alabiliyor. Bu konuda Kamu Denetçiliğinin bir tavsiye kararı var mı diye özel olarak baktım, yok; 2 tane tavsiye kararına çarpıcı olarak rastladım; belki ben görmedim, düzeltirler kendileri.

Birincisi şu: Sormuşlar, demişler ki Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne: “İnsanlar bize başvuruyor, diyor ki: ‘Çocuklarımız bizden kilometrelerce uzakta cezaevinde tutuluyor. Bunun gereği nedir? Bunu düzeltin.’” Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü cevap vermiş, demiş ki: “Çünkü cezaevlerimiz çok dolu.” Peki, ikinci sorunun gelmesi gerekmez mi burada? “Cezaevleri neden dolu?” Çünkü ülkede AKP yönetimi yani kötü uygulayıcılar, var olan eksik yasaları bile, özgürlükçü olmayan yasaları bile kötü uygulayan idare her gün suç üretiyor, her gün suçlu üretiyor ve cezaevlerini dolduruyor.

Diğer bir mesele: Bunun gerçekçi bir yaklaşım olmadığını, aslında ikincil bir cezalandırma yöntemi olduğunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de kayıt altına aldı ama buna rağmen, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü “Yerimiz yok, cezaevleri dolu.” diyor ve işin içerisinden çıkıyor.

Yine, diğer bir mesele: Diyarbakır Barosunun bir başvurusu var işkenceye dair. Bu işkence başvurusundan sonra idareye birkaç tavsiye kararında bulunmuşlar. Ben genel olarak tavsiye kararlarının hepsine baktım ve şunu gördüm: Aslında bir ihlal kararı vermemişler ama zımnen şunu söylemişler: “Başvurucular haklıdır.” Yani “Elâzığ Cezaevinde kötü muamele vardır, darp vardır, işkence vardır.” diye aslında örtük olarak bunu rapora geçirmişler. Neden? Çünkü bütün uyarılara baktığımız zaman, kameraların tam zamanlı tutulmasından görüntü kalitesine kadar birçok öneri var. Aslında bu birçok öneriden nelerin eksik yapıldığını, nelerin yapılmadığını da açık ve net bir şekilde görebiliyoruz değerli arkadaşlar.

Yine, diğer bir karar: Çıplak aramaya ilişkin bir başvuru olmuş ve bu çıplak aramaya ilişkin başvurunun sonucuna Kamu Denetçiliği Kurumunun ilgili birimi ne demiş biliyor musunuz? Ret kararı vermiş yani insan haklarını geliştirmek, insan onuruna yaraşır bir yaşamın idare eliyle yürütülmesini sağlamakla görevli olan bir Kurumun kendisi, Ceza ve Tevkifevlerinin yönetmeliğine yaslanarak çıplak aramanın usulüne uygun yapıldığını söylemiş ve bu noktada başvurunun başvurusunu reddetmiş değerli arkadaşlar yani çıplak arama var ama “Usulüne uygun yapılmıştır.” diye de teyit etmiş, bunu kararlara geçirmiş.

Yine diğer bir karar: Bomba köpeğiyle koşuşların aranması. Bomba köpeğiyle koşuşlar aranmış, deyim yerindeyse her yer didik didik edilmiş ve başvuru başlanmış -mahpuslar- demişler ki: “Ya, biz zaten cezaevindeyiz, 7/24 gözetleniyoruz, üzerimiz zaten detektörle ve elle aranıyor, her taraf kamerayla izleniyor, şimdi bomba köpeğiyle siz neyi arıyorsunuz? Niye bir köpekle arama

yapıyorsunuz? Bu, insanlık onuruna aykırıdır.” Yine Kamu Denetçiliği Kurumunun ilgili birimi araştırmış ve köpekle arama yapan personelin gardiyandan sonra koğuşa girdiğini, bu konuda saldırgan olmadığını vesaireyi ifade ederek yine başvurunun başvurusuna “ret” kararı vermiş. Yani Kamu Denetçiliği Kurumu, yurttışı idare karşısında koruması gerekirken, bireyi devlet karşısında, iktidar karşısında koruması gerekirken, onun safında durması gerekirken, evrensel insan haklarını referans alıp buna dair karar vermesi gerekirken ideolojik referanslarla karar alıp bu başvuru için de “ret” kararı vermiş değerli arkadaşlar. Şimdi soruyorum: Şurada köpekle bir arama yapılsa, şimdi biz bunu doğru mu bulacağız köpek saldırmadı, paçamızı tutmadı, şunu yaptı, bunu yaptı diye? Yani bütün bunların, demin anlattığım gibi, ideolojik yaklaşımların bir parçası olduğunu ifade etmem gerekiyor.

Sürem çok sınırlı, son olarak da şunu söyleyeyim: Tabii, Kamu Denetçiliği Kurumu resen de rapor düzenleyip inceleme yapabiliyor. 3 tane raporu var; bir tanesi Ermenistan-Azerbaycan savaşında Ermenistan askerlerinin yaptıkları hak ihlalleri; bir tanesi Yunanistan sınırındaki göçmenlere uygulanan insanlık dışı muamele diyelim, çalışma ziyareti ve onun raporu; bir tanesi de Covid-19 önlemleri sırasındaki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bir tez savunması gibi hazırlanmışsınız.

KAMU BAŞDETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Aynen öyle.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) – Teşekkür ederim.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Yalnız Sayın Vekilim, 2020’yi anlatıyorsunuz siz, biz 2019’u görüşüyoruz. Yani bir emek vermişsiniz ama birazcık karışmış orada.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) – Bana 2020’yi verdiler.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – O bugün Komisyona yeni geldi. Biz burada, Genel Kurulda 2019’u görüşüyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) – Ben peşin söylemiş oldum.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – İnşallah bir dahaki sene de siz konuşursunuz, bunları tekrar edersiniz.

BAŞKAN – Bu da bir katkıdır efendim.

Buyurunuz Sayın Koçyiğit.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - O zaman şöyle düzeltiyim: Genel eleştirilerim baki olmak üzere, 2020’yi peşin eleştirmiş oldum ama 2019’un da farklı olmadığını ifade edebilirim. 2019’da daha az başvuru var, 2020’deki fazla.

Son olarak şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar: Bakın, hâlihazırda Kamu Denetçiliği, Türkiye’nin bulunduğu Suriye topraklarındaki insan hakları ihlallerine dair tek bir adım atmış değil. Elimde HRW’nin raporu var; nasıl insanlık dışı uygulamalar olduğunu, insanların nasıl kaçırılıp, Türkiye’ye getirilip, sorgulanıp ceza aldığını yazıyor ama ne yazık ki bizim Kurumumuz buna dair hiçbir adım atmamış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Ama bunun dışındaki neredeyse bütün konularla ideolojik nedenlerle yine ilgilenmişler diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Mahmut Tanal...

Buyurunuz Sayın Tanal. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MAHMUT TANAL (İstanbul) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum. Kamu Denetçiliği Kurumunun 2019 yılı Raporu üzerinde söz almış bulunmaktayım. Yüce milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Irak'ın kuzeyindeki Gara bölgesinde devam eden Peñçe Kartal-2 Harekâtı'nda şehit olan kahraman askerlerimize Allah'tan rahmet, yaralı askerlerimize acil şifalar diliyorum. Aileye, sevenlerine sabır diliyorum. Milletimizin başı sağ olsun.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; vatandaşların devlet kurumlarıyla yaşadığı sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla 2013 yılında faaliyete geçen Kamu Denetçiliği Kurumu, diğer adıyla Ombudsmanlık 8'inci yılını doldurdu.

Ombudsmanlık, hak arama kültürünün yaygınlaştırılması, yargının iş yükünün hafifletilmesi, mahkemeye gerek kalmadan bireylerin mağduriyetinin giderilmesi konusunda önemli bir fırsattır. Ombudsmanlık, daha genç bir kurum. Bürokratik keyfiliğin sürdüğü, kurumların içinin boşaltıldığı bir süreçte Kamu Denetçiliğinin çalışmaları, çabaları son derece kıymetli ve değerlidir. İmkânları dâhilinde en iyisini yapmaya çalışan Kamu Başdenetçisi Sayın Avukat Şeref Malkoç ve çalışma arkadaşlarını kutluyorum.

Kamu Denetçiliği kamuoyunda tanındıkça Kuruma yapılan başvurular artmakta, televizyon kamu spotlarında maalesef gösterilmemektedir. Bu konuda televizyonların kamu spotlarında çok fazla gösterilmesine ihtiyaç vardır. Şikâyetlerin ve başvuruların yıllık 5.500'lerden 90 binlere ulaştığını görüyoruz. Burada 2020 yılına ayrı bir parantez açmak gerekir, 2020 yılında başvuru sayısında muazzam bir artış var. 2019 yılında Kuruma 20.968 başvuru yapılmışken 2020 yılında yapılan başvuru sayısının 90.209'a ulaştığını görüyoruz. 2020 yılında yapılan başvurular ile 2019 yılı başvuruları kıyaslandığında yaklaşık yüzde 333,22'lik bir artış olduğu gözlemleniyor. Yani sekiz yıllık süreçte, bugüne kadar Kamu Denetçiliğine ulaşan toplam 170.744 şikâyetin 90.209'u 2020 yılındaki şikâyetleri oluşturuyor.

Yurttaşlar 2020 yılında en çok ekonomi, maliye ve vergi konularında Ombudsmanlığın kapısını çalmış durumda; bu konuları kamu personel rejimi, adalet, millî savunma ve güvenlik ile eğitim takip ediyor. Bu dikkat çekici artışlar, bize keyfiliğin, kamu kurumlarının hukuka ve hakkaniyete aykırı iş ve eylemlerinin tırmanışa geçtiğini gösteriyor.

Kamu Denetçiliği Kurumunun kamuoyunda bilinirliğini, hak arama kültürünü daha yaygınlaştırmalıyız. Bazen vatandaşlar bizi arıyor, Kamu Denetçiliğine başvuru yapmak için ne kadar paraya ihtiyaç duyulduğunu, avukata gerek olup olmadığını soruyorlar. Kendilerine Ombudsmanlığa yapılacak başvuruların herhangi bir ücrete tabi olmadığını, Ombudsmanın zaten halkın avukatı olduğunu, internet üzerinden Kuruma başvurulabileceğini ve hatta şikâyet eden vatandaşlar isimlerini gizli tutmak isterlerse isimlerinin de gizli tutulabileceğini söylüyor. Şikâyet dilekçelerinin valilikler ve kaymakamlıklar aracılığıyla Kamu Denetçiliğine ulaştırılabileceğini anlatıyoruz. Özellikle kırsal alandaki vatandaşlarımıza ombudsmanlık mekanizmasını iyice anlatmalıyız. Bu yüzden "Ombudsmanlık halkla buluşuyor" temalı bölgesel toplantıların yapılmasını öneriyoruz sizlere biz yani eğer Türkiye'de bölgesel "Ombudsmanlık halkla buluşuyor" temalı önerimiz yerini bulursa gerçekten Türkiye'de bu Kurum daha da tanınır ve bilinir bir hâle gelmiş olur. Kurumun tanıtımında medyanın da

desteğine ihtiyaç var. Yandaş yayın organları “Alışverişe tok çıkın, çocuklarınızı markete götürmeyin.” şeklindeki sözde tavsiyeleriyle yoksullaştırılan halkla dalga geçeceklerine Ombudsmanlığa nasıl başvuru yapılabileceğini anlatsalar daha faydalı bir iş yapmış olurlar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumunun etkinliği, verdiği tavsiye kararlarına kamu idarelerinin ne kadar uyduğu da önemlidir. Ombudsmanlığın tavsiye kararlarına uyum oranı hatırı sayılır bir seviyeye ulaşsa da hâlen bazı devlet kurumlarında kararlara uyulmamazlık ediliyor.

Bizzat tanıklık ettiğim, şikâyetçi konumda olduğum güncel 2 tane örneği aktarmak isterim. Kamu Denetçiliği Kurumuna Avukat Mahmut Tanal olarak bizzat başvurduğum bir hususta, Kurum, çoklu baro düzenlemesine karşı yürüyen baro başkanlarının Ankara’ya girişlerinin engellenmesine ilişkin olarak toplama ve ifadeyi açıklama özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi. Kararda, benzer müdahalelerin yeniden yaşanmaması için, barışçıl bir kamu düzenini aksatmayan toplantı ve düşünceyi açıklama özgürlüklerinin önünün açılması amacıyla yönelik gerekli tedbirlerin alınması konusunda İçişleri Bakanlığına tavsiyede bulunuldu. Ancak Boğaziçi Üniversitesi protestolarında Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiyesine uymak bir yana polis iyice sertleşti. Boğaziçi Üniversitesine partili rektör atanması nedeniyle demokratik, anayasal protesto haklarını kullanan öğrenciler kötü muameleye maruz kaldı, yerlerde sürüklendi, tekmelendi, ters kelepçeler takılarak gözaltına alındı; kampüs de ablukaya alındı. Anayasa’nın ve kanunların suç saymadığı şekilde silahsız ve saldırsız, barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanan öğrencilere, Z kuşağı temsilcilerine biber gazı sıkıldı; üniversitelerine Akrep araçlar sokuldu, TOMA araçları sokuldu, biber gazları üniversitelere sokuldu.

AK PARTİ on dokuz yıllık iktidarında iyice yoksullaştırılan memleketim Şanlıurfa’da hemşehrilerim temel ihtiyaçlarına dahi ulaşamıyor. Şanlıurfa’nın en kronik sorunlarından biri, temiz içme suyu yokluğudur. Takdir edersiniz su, yaşam hakkıdır; yaşam hakkı ihlal edilmektedir. Şanlıurfa Milletvekilimiz Sayın Aziz Aydınlık ve Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Şanlıurfa İl Başkanımız da her fırsatta gündeme getiriyor ama AK PARTİ’li belediyeler vatandaşa hizmeti götürmüyor. Şanlıurfa Harran’da Tanınmış -kırsal- Mahallesi’ne bağlı Küme Evler mezarında vatandaşlara su hizmeti vermemesi nedeniyle Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesini, su ve kanalizasyon idaresi ŞUSKİ’yi Kamu Denetçiliği Kurumuna şikâyet ettim. Başvurumu değerlendiren Kamu Denetçiliği Kurumu, Küme Evler mezarındaki su sorununu gidermesi için gerekli olan iş ve işlemleri makul sürede yapması hususunda ŞUSKİ’ye tavsiyede bulunmasına karar verdi ancak ŞUSKİ bu karar karşısında mezraya dahi uğramamaktadır. Mezrada vatandaşlar bu kısım ortasında, hâlen uzak noktalardan traktörlerle evine içme suyu taşıyorlar. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ŞUSKİ’yi Ombudsmanlığın kararına uymaya davet ediyoruz. Tabii, karara uymak da yetmiyor, mağduriyet katlanmadan, tavsiye kararları doğrultusunda, hızlı bir şekilde adım atılması gerekiyor. Kamu idareleri, anayasal bir kurum olan Ombudsmanlığın bilgi ve belge taleplerine olumlu karşılık vermekle de yükümlüdür. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun 18’inci maddesinin (1)’inci fıkrasında: “Kurumun inceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgelerin, bu isteğin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur.” denilmektedir.

Şunu da vurgulamak gerekir ki: Talep edilen bilgilerin ayrıntılı ve net bir şekilde Kamu Denetçiliği Kurumuna aktarılması gerekir. Devlet kurumları, soru önergelerimize verilen yanıtlar gibi soyut, ciddiyetten uzak, özensiz, gerçeği perdelemeye yönelik açıklamalarla Ombudsmanlığı yanıltmaya kalkışmamalıdır. Nitekim, Ombudsmanlığın Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde ŞUSKİ kararının değerlendirilmesinde istedikleri bilgi ve belgelerin ŞUSKİ Genel Müdürlüğü tarafından süresi içerisinde gönderilmediği, bu durumun iyi yönetim ilkelerinden makul sürede karar verme ilkesine uygun olmadığı anlaşıldığı vurgulanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yine değerlendirmede, ŞUSKİ’nin başvuruya konu hususlara ilişkin olarak genel ve soyut cevaplar verdiği sonucuna da ulaşıldığı vurgulanıyor. Bu durumda iyi yönetim ilkelerinden hesap verebilirlik, şeffaflık ve kararların gerekçeli olması ilkelerine

uygun olmadığı sonucuna varıldığı kaydediliyor. Zaten, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yönetiminin gecikmeli gelen cevabını inandırıcı bulmayan Kamu Denetçiliği Kurumu, gerekli araştırmayı yaparak başvuruya konu edilen mevrada yaşayan bireylerin suya erişiminde sorun yaşandığı kanaatine varmış oldu.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uymayan, bilgi ve belge taleplerine olumlu yaklaşmayan kurum ve kuruluşların temsilcilerini, Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonu bünyesinde oluşturulan alt komisyon toplantıya çağırıyor; bu bürokratlara neden Ombudsmanlığın kararlarına uymadıkları konusunda sorular soruluyor, eleştiriler yöneltiliyor; bence bu yeterli değil. Nasıl ki Tarım Bakanlığı gıda ürünlerinde hile yapan firmaları kamuoyuna açıklıyorsa, aynı şekilde, Ombudsmanlığın tavsiye kararlarına uymayan, istenilen belge ve bilgileri eksik gönderen ya da hiç göndermeyen, yanıltıcı cevaplar veren, Ombudsmanlığı ciddiye almayan kamu kurum ve kuruluşları da listeler hâlinde kamuoyuna ifşa edilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ombudsmanlık sadece ülkemize özgü olan bir sistem değil, günümüzde 115'ten fazla ülkede ombudsmanlık kurumu bulunmaktadır.

Ülkemizde sekiz yıldır faaliyette olan Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili birtakım önerilerimiz de olacak. İlk önce hakkını teslim edelim, Kamu Denetçiliği Kurumu başarılı işlere imza atıyor. Ancak, faaliyetlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi adına gerçekleştiren Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçesi ve uzman personel sayısı son derece yetersizdir. Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçesi artırılmalı.

Raporda belirtildiği üzere, Kamu Denetçiliği Kurumu hayvan haklarıyla ilgili inceleme yaptı, hayvanlarla ilgili bu yasanın çıkması gerekirken siyasi iktidar tarafından -raporda belirtildiği üzere- çıkarılmıyor. Yani eğer bu ülkede hayvan hakları yasası çıkarılmıyorsa bunun sorumlusu AK PARTİ iktidardır. (CHP sıralarından alkışlar) Yani burada, tavsiye kararında Kamu Denetçiliği Kurumu belirtmiş durumda.

Halkı canından bezdiren bürokratik keyfliğe, sorumsuzluğa karşı Kamu Denetçiliğinin elini güçlendirmeliyiz. Hızlı ve yetkin sonuçlar elde edilmesi amacıyla bölgelerde Ombudsmanlık temsilcileri buldurulmalıdır. Çocuk ombudsmanı, kadın hakları ombudsmanı, çevre ombudsmanı, tüketici ombudsmanı, işçi hakları ombudsmanı, eğitim ombudsmanı, çiftçi ombudsmanı gibi uzmanlaşmış ombudsmanlık uygulamasına geçilmelidir. Ombudsmanlığa resen soruşturma başlatma yetkisi verilmelidir. Ülkemizdeki Ombudsmanlığa İsveç ve Finlandiya'daki ombudsmanlık gibi tamamen yargıyı denetleme yetkisi tanımayalım ama Kamu Denetçiliğinin denetim alanına diğer kamu idarelerinin tamamı da girmelidir. Yürütme yetkisini kullanan Cumhurbaşkanı her ne kadar mevcut olan kanunla, kanun hükmünde kararnameyle değiştiyse de maalesef bu alana girilmemekte ve bu alanla ilgili şikayetler de yapılmamaktadır. Buna, Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri de dâhil olmalıdır.

Kamu Denetçiliği Kurumuna ilişkin önerilerimizin hayata geçirilmesi amacıyla çok sayıda kanun teklifi sunduk ama her zamanki gibi Komisyonun tozlu raflarında bulunmaktadır.

Şimdi, bu denetim kapsamına ayrıca bürokratlar ve kamu yetkilileri de dâhil edilmelidir. Sosyal medyada trollüğe soyunarak bireyleri, şahısları, öğrencileri, aydınları, gazetecileri, grupları hedef gösteren atanmışlar, yönetimden kaynaklı insan hakları ihlallerini önleme görevlerini üstlenen Kamu Denetçiliği Kurumunca da denetlenmelidir.

Şimdi, Boğaziçili öğrencileri sosyal medya hesabından "İşinizi bitiririz." şeklinde katliamla tehdit eden, şiddet çağrısı yapan dekan için Ombudsmanlığın yetkilendirilmesi gerekiyor mu? Kamu Denetçiliği Kurumu konusunda biz, her türlü yapıcı desteği vermeye hazırız.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili vermiş olduğumuz kanun teklifleriyle ilgili mesela, Kamu Denetçiliği Kurumunun yemin metninde daha önceki yani 5448 sayılı Yasa'da gerek Başdenetçinin gerekse Kamu Denetçiliği üyelerinin yemin metninde şunlar vardı: "Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini, Anayasa'yı, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi, Atatürk ilke ve inkılaplarını, laik cumhuriyet ilkesini, millî dayanışmayı, insan haklarını, temel hürriyetleri..." şeklindeki ibareleri, mevcut olan AK PARTİ iktidarı metinden çıkardı Sayın MHP'li kardeşlerim. "Vatanın bölünmez bütünlüğünü, Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığını, bağımsızlığını, Anayasa'yı, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi, Atatürk ilke ve inkılaplarını, millî dayanışmayı, insan haklarını..." Gerçekten, bu metinde, bu yemin metninde yani burada rahatsız eden ne husus var? Bununla ilgili kanun teklifi verdik, eğer bunu CHP verdiği için kabul etmiyorlarsa biz geri çekelim, siz teklif edin, bu kanunu çıkarın.

İkinci bir konu: Değerli arkadaşlar, Kamu Denetçiliği Kurumunun çalışma süresi dört yıl. Bu ne için dört yıl? Daha önce Meclisin süresi, milletvekillerinin seçimi de dört yıldır, onun için dört yıl yapıldı. Şimdi, genel seçimler beş yıla çıktı, lütfen, aynı şekilde Kamu Denetçiliği Kurumunun da çalışma süresini beş yıla çıkaralım. Kanun teklifi verdik, yapmıyorsanız, siz gelin bu kanun teklifini verin.

Aynı şekilde, burada, Kamu Denetçiliği Kurumuna idarenin eylem ve işlemleri hakkında dava açma yetkisi vermek lazım, Anayasa Mahkemesine başvuru yetkisini vermek lazım. Yani mademki insan haklarına dayalı adalet anlayışı içerisinde... Kanunun birinci amacı buysa, bu yetkinin de verilmesinde yarar var değerli kardeşlerim. Aynı şekilde, Kamu Denetçiliği Kurumunda çevre için kamu denetçiliği kurmak lazım.

Yine, Kamu Denetçiliği Kurumunun, idarenin işleyişiyle ilgili resen hareket etmesi lazım. Mesela, çok üzülerek söyleyeyim ben, Kamu Denetçiliği Kurumunun Kamu Denetçiliği Kanunu'nun 7'nci ve 22'nci maddesinde resen özel rapor düzenleme hakkı olduğu hâlde, bugün AK PARTİ'li arkadaşlarım "Ermenistan'ın Azerbaycan'a saldırması nedeniyle, niçin siz böyle özel rapor düzenlediniz?" diye karşı çıktılar. Ben bunu da anlamış değilim. Yani aslında Kamu Denetçiliğini şu anda siyasi iktidar engellemeye çalışıyor.

Sayın Bülent Bey, hoş geldiniz, iyi ki geldiniz, hiç olmazsa bunları nazara alırsınız, inşallah bunlar gerçekleşir. Aynı şekilde, Kamu Denetçiliğinin burada -teşhirle ilgili yani- idarenin kararlarına uymayan tüm kurumları teşhir etmesi lazım.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumunda arkadaşlarımız çalışıyor, süreleri şu anda dört yıl; haydi, diyelim beş yıl yaptınız, 2 sefer seçildi. Genç olan arkadaşlarımız var, bunların geldikleri bazı kurumlar var. Bu kurumlardan geldikleri zaman... Normalde bizim milletvekilliği süremiz bitince eski görevine, kamu kurumunda olanlar geri dönmüyor mu? Aynı makama, aynı mevkiye yine geri dönüyor. Normal koşullarda mademki özlük hakları bu şekildeyse Kamu Denetçiliği Kurumundan aynı göreve iade edilmesi gerekirken şu anda ne yapılıyor? Örneği var: Çevre ve Şehircilik Bakanlığında çok üst düzeyde gelen bir bürokratin süresi doluyor, efendim, bugüne kadar idarenin aleyhine kararlar verdiği için tenzilirütbe olarak il çevre müdürlüğüne tayin edilmiş durumda. Yani aslında siz şu anda bu yapıyla, bu uygulamayla Kamu Denetçiliği Kurumunu tehdit ediyorsunuz. "Eğer sen idarenin aleyhine karar verirsen, bak, süren bitince seni o geldiğin göreve iade etmeyeceğiz. Senin hiçbir güvencen yok. Seni daha kötü, tenzilirütbe anlamında bir başka yere, göreve atayabiliriz." Benim sizden istirhamım: Kamu Denetçiliği Kurumu güzide bir kurum, gelin, hatta daha fazla yetkilerle donatalım çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisini temsil ediyor. Türkiye Büyük Millet Meclisinin namı hesabına hareket ediyor, denetimleri yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİHAT YEŞİL (Ankara) – Bağımsız ve tarafsız olsun Mahmut Bey.

BAŞKAN – Buyurunuz.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Evet, tabii ki Kamu Denetçiliği Kurumunun tarafsız ve bağımsız olması gerek yani kesinlikle zaten Anayasa'nın hükümleri bu, kanunu bu ama benim size ibraz etmiş olduğum avukatların, baroların yürüyüşüyle ilgili verilen karar için İçişleri Bakanı bizzat beni aradı, “Efendim, bu Kamu Denetçiliği Kurumunun verdiği kararlar bizi rahatsız ediyor.” diyor. Şimdi, değerli arkadaşlar, sizden istirham ediyorum: Evet, bu kurumları, tarafsız ve bağımsız olması kayıt ve şartıyla daha fazla güçlendirelim. Kamu Denetçiliği Kurumunun kararlarının yerine getirilmemesi, onlara belgelerin verilmemesi demek, Türkiye Büyük Millet Meclisine kararların verilmemesi demektir. Türkiye Büyük Millet Meclisine kafa tutmak demektir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kayseri Milletvekili Sayın İsmail Tamer.

Buyurunuz Sayın Tamer. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İSMAİL TAMER (Kayseri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu üzerinde grubum adına söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisi, yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce de Peççe Kartal Harekâtı'nda şehit olan şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, yaralı olan askerlerimize de acil şifalar diliyorum. Türk milletinin başı sağ olsun diyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumu, Anayasa'mızın 74'üncü maddesinde yer verilen hüküm gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan ve idarenin işleyişine ilgili şikâyetleri inceleyen, 6328 sayılı Kanunla kurulmuş anayasal bir kurumdur. Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olarak denetim yapan tek kurum özelliğini de taşımaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu “İnsanların en hayırlısı, insanlara en fazla faydası dokunandır.” denir, işte bu inançla “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” ilkesini rehber edinmiş bir kurum olarak karşımızda durmaktadır. Hukuka, insan haklarına dayalı, adalet anlayışına ve hakkaniyete dayalı olarak çalışan Kamu Denetçiliği Kurumu, idarenin hizmet kalitesini yükseltmede, iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesinde, insan haklarının gelişmesinde, hukukun üstünlüğünün sağlanmasında, hak arama kültürünün yaygınlaşmasında, şeffaf, hesap verebilir, insan odaklı bir iradenin oluşmasında en büyük kurum olarak karşımızda durmaktadır, bunlar görevleri arasındadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kurum, hangi konuda olursa olsun idareyle sıkıntı yaşayan, mağduriyeti bulunan vatandaşlarımızın yaptığı başvuruları süratle ve öncelikle dostane çözüm yollarını araştırarak onları çözmeye çalışan ve bu şekilde tavsiye kararları alarak bu problemleri ortadan kaldırmak için uğraşan bir kurumdur. Kurum, aynı zamanda bir insan hakları kurumu olması nedeniyle insan haklarını, çocuk haklarını, kadın haklarını, engelli haklarını, bilgi edinme hakkını, eğitim öğretim hakkını, internet üzerinden kişilik haklarına saldırıların, onlara karşı yapılan hak ihlallerini önemseyen; ülkemizde hassasiyet arz eden tüm konulara önemle eğilmekte, bu konudaki hak ihlallerinin giderilmesi için gerekli çalışmayı yapmakta olan önemli bir kurumdur. Kurum, gerek dostane çözüm yöntemiyle gerekse verdiği tavsiye kararlarıyla önce demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanmasında, kamu hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesinde, hak arama kültürünün yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynamıştır ve oynamaya da devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kurum, inceleme ve araştırmalarını şikâyetler üzerine yapmaktadır. Kurum, kurulduğu günden bu yana -yani 2012'de kanunlaşan ama 2013'te ataması yapılan Kurumumuz- etkin bir şekilde, şikâyet mekanizmasının oluşturulması çalışmaları yapmıştır. Kurum, başvuruda bulunabilmek için zorlaştırıcı hiçbir engel tanımamaktadır. Bu çerçevede, tüm bireyler, şirketler, sivil toplum örgütleri, yine dernekler, vakıflar, sendikalar ve tüzel kişilikler, her kim olursa olsun hiçbir engelle karşılaşmadan bu Kuruma şikâyetlerini bildirebilir. Aynı zamanda yabancılar da şikâyetinde bulunabilir ve bu şekilde Kurum çalışmalarına devam eder.

Bu çerçevede özellikle Kuruma başvurmak için hiçbir ücret alınmamaktadır. Kuruma şikâyet başvurusunda bulunmak çok kolay ve çeşitli yöntemleri vardır; posta yoluyla da yapılabilir, e-devlet kanalıyla da yapılabilir. Ayrıca, Kurumun İstanbul'da kurulan bir şubesi vardır, oraya da direkt olarak şikâyetler yapılabilir.

Bu çerçevede, Kuruma yedi yıllık süre içerisinde -özellikle ilk günden, 2013'ten bu tarafa- 80.535 adet başvuru yapılmış. Bu süreçte alınan başvuruların yüzde 95'i karşılık bularak 76.705 adedi direkt görüşülerek sonuca bağlanmıştır. 2018 yılında Kurumumuz 17.585 başvuruyu kabul etmiş, 2019 yılında bu başvuru 20 bine yükselmiştir. Şöyle baktığımız zaman Kurumun bilinirliği ön plana çıkarak, şikâyetlerde yıllık ortalama yüzde 20'yi aşan artışlar mevcuttur ve bu şekilde de devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, tabii, bu Kurumla ilgili muhalefet partilerinin, diğer partili arkadaşlarımızın eleştirileri oldu. Ben şunu ifade ediyorum: 2012'de kurulan bu Kurum özellikle son olarak 5 kişiden oluşmakta ve bunların 2'si de bayan olmakta. Yani yüzde 40'lık bir oranda bayanları temsil etmekte, hatta bugünkü toplantımızda güzel bir şey olmuştu, Sayın Başkanımız şunu ifade etti: "Yüzde 100'e yakın hepsi bayan olsun." denildi.

MERAL DANİŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bayan değil kadın.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Kadın diyoruz kadın.

İSMAİL TAMER (Devamla) – Kadın diyelim evet.

Yani saygıyla karşılıyoruz, kadınlara karşı saygımız da sonsuz biliyorsunuz. O anlamda da önemli bir... Yüzde 40'lık bir oran da herhâlde kadınlar adına önemlidir diye düşünüyoruz.

Cezaevleriyle ilgili burada bazı ifadeler kullanıldı. Bu Kurumun incelediği cezaevlerindeki verilen kararların olumlu olanı var, olumsuz olanı var. Bunu da Komisyonumuza iletiler, inşallah görüşüp olumsuz olan yönlerini de ortadan kaldıracamız diyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii, diğer bir şey de tüm dünyayı etkisi altına alan Covid belasıyla ilgili bir rapor düzenlemişler, ne kadar güzel bir hadise. Hiç şüphesiz İngilizceye çevrilen bu rapor tüm dünyaya dağıtılmış ve Covid'le ilgili yapmış oldukları bu çalışmadan dolayı da ben bir doktor olarak kendilerini kutluyorum. Yardımcı olmaları açısından da tebrik ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, aslında bu Kurumla ilgili çok şey söylemem lazım. Ben şunu ifade etmek istiyorum: Bu Kurumun ne kadar sürede belirliliği ve güvenilirliği artarsa buraya gelen şikâyetlerin çok daha fazla olacağını ve bu Kurumun da iyi niyetle, bunları çözmek için elinden gelen tüm yardımı yapabileceğini ifade etmek istiyorum. Özellikle 2019 yılında 107 bin başvuru olmuş; direkt telefonla görüşülmüş, direkt gelmiş görüşülmüş, bu başvuruların önemli olduğunu ifade ediyor ve kendilerini kutluyorum.

Bu arada sözlerimi çok fazla uzatmadan... Biliyorum, Değerli Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekiliyle de daha önceki konuşmalarımızda Kurumun özelliklerini ifade ettikten sonra sözlerimi bitireceğimi söylemiştim.

Tüm bu duygular içerisinde, yeni seçilen Başkanımızı ve Kurum üyelerini tebrik ediyorum, çalışmalarında başarılar diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ, CHP, MHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, Dilekçe Komisyonu Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Mihrimah Belma Satır'ın yerinden söz talebi vardır.

Buyurun Sayın Satır.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu'nu görüşüyoruz. Bu rapor gördüğümüz gibi son derece ağır, taşımakta zorlanıyorum. Bu raporun arkasında başta Kamu Başdenetçisi ve Ombudman arkadaşlarımız, personelleri, bürokratları olmak üzere çok ciddi bir emek var. Bilahare Karma Komisyonumuzda, bizde kurulan alt komisyondaki üye arkadaşların, değerli milletvekillerinin çok ciddi bir emeği var. Bu anlamda bugün burada yapılan çalışmalarını, konuşmaları çok önemsiyorum.

Üzülerek söylemek isterim ki İYİ PARTİ değerli konuşmacısı raporla ilgili bir cümle dahi etmedi. Alacağımız olsun, inşallah bir sonraki yıldaki raporda bununla ilgili bir konuşma olur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Halkların Demokratik Partisi temsilcisi değerli milletvekili arkadaşımız, 2020 Yılı Raporu'nu incelemiştir. Bu da bir sonraki yıl için kendisine bir hazırlık oldu. Konuştuğu bütün konuşmalar 2020 Raporu'na aitti, kendisine teşekkür ediyoruz. Konuşmasıyla ilgili bir şey söylemek istiyorum: 2023 yılının sadece AK PARTİ'nin değil, sanıyorum ki burada bulunan bütün milletvekilleri ve bütün partiler için önemli olması lazım; cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yıl dönümü, bunu kayıtlara geçirmek istedim.

Sevgili Mahmut Tanal Vekilimizin eleştirileri, önerileri çok değerli. Özellikle büyük toplantılar yapmasıyla, Kamu Denetçiliği Kurumunun tanıtımıyla ilgili önerileri, geçmiş yıllarda KDK Başkanımız bu tür toplantıları yaptı, muhakkak önerileri doğrultusunda çalışmalarına devam edecektir. Bahsettiği özel raporlarla ilgili bizim konuşmamız şuydu, eleştiri değil ama önerimiz şuydu: Bildiğiniz gibi bizler yasalara, mevzuata, İç Tüzük'e ve özel yasalara bağlıyız. Yapılan bu çalışmaların hangi mevzuata göre yapıldığını sorduk ve zabıtlara geçirdik çünkü bu konuda farklı görüşler, öneriler, eleştiriler var. Bu konuyu biz açtık, biz her konuyu tartışmaktan çekinmiyoruz. Konu bundan ibaretti, aksi takdirde yaptıkları çalışmalarını eleştirmemiz mümkün değil.

Kadın üyeye ilgili, biraz evvel değerli vekilimiz bahsetti, Kamu Denetçiliği Kurumunda her 2'si kendi alanlarında başarılı, meslektaşım olan 2 kadın arkadaşımız var; bundan büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Espriyle söyledim yüzde 100'e talibiz, ilerleyen zamanlarda inşallah bu sayılar daha da artacaktır.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Destekliyoruz Başkanım yüzde 100'ü.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum. Bugün çok güzel oldu, birçok şeyde birbirimizi destekledik, bu da ayrıca bir mutluluk.

Efendim, zabıtlara geçmesi açısından birkaç şey daha söylemek istiyorum. Kamu Denetçiliği Kurumu, her yıl faaliyetleri ve önerilerinden oluşan raporu Karma Komisyonumuza sunmaktadır. Karma Komisyon da rapor üzerinde yürütmüş olduğu görüşmeler sonrasında kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek Genel Kurula sunmakta olup, 6328 sayılı Kanun gereğince Karma Komisyon Raporu'nun Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesi gerekmektedir. Bu silsileyle 30 Ocak 2020 tarihinde Komisyonumuza sunulan 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Yıllık Raporu'nun görüşülmesi için Karma Komisyon ilk toplantısını 4 Mart 2020 tarihinde yapmış, aynı toplantıda raporun detaylı incelenmesi için bir alt komisyon kurulmuş ve 17 Haziran 2020 tarihinde gerçekleştirilen Karma Komisyon toplantısında Karma Komisyon Raporu kabul edilmiş ve akabinde 219 sıra sayısıyla bastırılarak dağıtılmıştır.

Komisyon toplantıları sırasında Kamu Başdenetçisi Sayın Şeref Malkoç ve kamu denetçileri başta olmak üzere, Karma Komisyon üyelerimizle ilgili idareler raporumuzun oluşturulmasında temel dinamik olmuşlardır. Kurumun tavsiye kararlarına uyum gösteren idarelerin tebrik ve teşvik

uygulanmasını ilk kez hayata geçirdik. Bu vesileyle, 2019 Raporu'yla ilgili Alt Komisyon Başkanımız, Bolu Milletvekilimiz Sayın Fehmi Küpçü'ye özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Bilindiği üzere, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2014 Yılı Yıllık Raporu'nun görüşmeleri sırasında tavsiye kararlarına uymayan, bilgi ve belge taleplerine karşılık vermeyen idarelerin Karma Alt Komisyona çağırılarak yaşanan sorunların müzakere edilmesi yönünde bir teamül geliştirilmiş ve günümüze kadar bu uygulanmıştır. Bugün gelinen noktada, tavsiye kararlarına uymayan, bilgi ve belge taleplerine karşılık vermeyen idarelerin dinlenmesi uygulamasının kurum ile idarelerin iş birliği geliştirmelerine katkı sağladığı ve bu sayede takip eden yılda kararlara uyum oranlarında yükseliş gözlemlendiğini belirtmek isterim. Bu yeni uygulamayla hukuka ve hakkaniyete uygunluğun sağlanması için gayret sarf eden ve yanlıştan dönme erdemini gösteren idareleri takdir etmenin olumlu neticelerini kısa sürede alacağımıza inanıyorum. Karma Komisyon Başkanı olmam hasebiyle Kamu Denetçiliği Kurumunun 2019 Yılı Yıllık Raporu'nu süresinde Komisyonumuza sunan Kamu Başdenetçisi Sayın Şeref Malkoç nezdinde, Kamu Denetçiliği Kurumu tüm çalışanları ile Karma Komisyon üyelerimize, ayrıca yıllık raporların gerek Komisyon sürecinde gerekse Genel Kuruldaki görüşmeleri sürecinde bir uzlaş zemininde buluşan tüm siyasi parti gruplarımıza hassaten teşekkürü borç bilirim.

2020 yılında görev sürelerinin dolması hasebiyle seçimi yapıлып yeniden Başdenetçi seçilen Sayın Şeref Malkoç'a ve Kamu Denetçileri Sayın Yahya Akman, Sayın Celile Özlem Tunçak, Sayın Arif Dülger ile bu göreve ilk kez seçilen geçen dönem milletvekili arkadaşımız Sayın Fatma Benli Yalçın'a yeni görevinde başarılar diliyorum.

Bu vesileyle son olarak Pençe Kartal Operasyonu'nda kaybettiğimiz şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyorum, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Ataş...

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

27.- *Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın 219 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

DURSUN ATAŞ (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyon Başkanımızın İYİ PARTİ Grup Başkan Vekilinin konuşmasıyla ilgili söylediği “Komisyon raporları hakkında hiçbir şey konuşmadı.” söylemi üzerine söz aldım.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hiç konuşmadı ama.

DURSUN ATAŞ (Kayseri) – Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Komisyon çalışmalarında İYİ PARTİ gerekli desteği vermiştir. Bugünkü görüştüğümüz konularda da her türlü desteğimizi esirgemedik ve konular hakkında gerekli görüşlerimizi bildirdik. İYİ PARTİ olarak biz, doğru bulduğumuz her şeyin yanında olduk, doğru bulduğumuz şeylere “Evet.” demeyi, doğru bulmadığımız her şeyin de karşısında durmayı bilen bir partiyiz. Fakat Sayın Komisyon Başkanımızın söylemi çok doğru olmadı; biz, İYİ PARTİ Grup Başkanları veya milletvekilleri olarak kürsüden ne konuşacağımızı, siyasi olarak neler söyleyeceğimizi kimseden talimat alarak yapmıyoruz, biz burada siyasi olarak ne konuşuyorsak odur ve Sayın Komisyon Başkanımızın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Ama bizim hakkımız var bu konuyu dinlemeye.

BAŞKAN – Tamamlayın efendim.

DURSUN ATAŞ (Kayseri) – ... bu konuda bunu bilmesini istiyorum ki biz o kürsüden hiç kimseden talimat almadan kendi görüşlerimizi siyasi olarak belirtiyoruz, hiç kimsenin buna karışmaya haddi de yoktur, hakkı da yoktur. Biz, halktan aldığımız yetkiyi o kürsüde istediğimiz gibi kullanır, istediğimiz söylemleri söyleriz.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Turan...

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Sayın Başkanım, ben bir cevap verebilir miyim?

Başkanım lütfen...

28.- *Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, tüm partilerin konuşmacılarının Kamu Denetçiliği Kurumunun çok kıymetli çalışmalar yaptığını ifade ettiğine, bu hafta 13 uluslararası sözleşme ve 3 komisyon raporunun görüşüldüğüne, katkı sağlayan herkese teşekkür etmeyi bir borç bildiğine ilişkin açıklaması*

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkanım, aslında söz alma amacım başkaydı ama İYİ PARTİ'nin kıymetli sözcüsü deyince sadece İç Tüzük'te ilgili maddeye bakılmasını tavsiye ederim. Konuşmacılar tabii ki Türkiye'yi, gündemi değerlendirecekler ama esas burada olma amacımız Meclis gündemindeki konuları dinlemektir. Bizim hakkımız var, o konuya ilişkin bilgi almak, dinlemek hakkımızdır diye düşünüyorum. Tabii ki sürenin bir kısmında konu değerlendirilir, ardından diğer konular da ifade edilebilir, hiç değinilmiyorsa bunun Meclisin genel mehabetine uygun olmadığı kanaatindeyim. Bu konu için cevap vermek istedim.

Sayın Başkanım, Kamu Denetçiliğinin görüşmelerini bitirdik. Başkanımızın ifade ettiği gibi, tüm partilerimizin de ifade ettiği, Kamu Denetçiliği Kurumumuz çok kıymetli çalışmalar yaptılar. Buna ilişkin, raporlardaki tüm ifadelere bizler de katılıyoruz. Başdenetçimiz başta olmak üzere tüm üyelerimize, denetçilerimize teşekkür etmeyi bir borç biliyoruz.

Sayın Başkanım, bu hafta 13 tane önemli uluslararası sözleşme görüştük, nihayete erdirdik, yasalaştırdık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurunuz.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – 3 önemli komisyon raporunu görüşme imkânı bulduk, onları da nihayete erdirdik. Ben bu sürece katkı sağlayan başta zattalimize, tüm Grup Başkan Vekillerimize, tüm vekillerimize teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sağ olun.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Başkanım, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN – Sayın Başkanım, kâfi oldu, anlaşıldı ama...

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Çok kısa...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Yeter, bize ne Allah Allah ya?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yeter ya, yeter.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Yeter Abla, yeter.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Çok kısa, lütfen...

BAŞKAN – Yeni bir sataşma olmasın Sayın Başkan.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Olmayacak efendim.

BAŞKAN – Peki, selamlayın, lütfen, bir selamlayın Meclisi.

29.- *Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Değerli Vekilim, kimseden talimat almak veya kimseye talimat vermek asla benim yöntemim değildir, böyle bir şey söylemek istemedim ama bugünkü toplantımız, bugünkü Genel Kurul saatimiz -bu saate kadar bekledik- raporla ilgiliydi. Tabii ki, Değerli Grup Başkan Vekilinin sözleri önemlidir ama raporla ilgili bir cümle olmasını bekledik. Ben yine aynı şeyi söylüyorum.

Teşekkür ederim.

İyi akşamlar diliyorum.

DURSUN ATAŞ (Kayseri) – Ben de teşekkür ederim.

İyi akşamlar.

VII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

6.- *2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/3) (S. Sayısı: 219) (Devam)*

BAŞKAN – 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince, “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında yer alan Meclis araştırması komisyonu raporları ve kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 16 Şubat 2021 Salı günü saat 15.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.32

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 4

46'NCI BİRLEŞİM
11 ŞUBAT 2021 PERŞEMBE
SAAT: 14.00

GRUP ÖNERİLERİ

1.- Genel Kurulun 11, 16, 17, 18, 23, 24, 25 Şubat 2021 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyerek Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesi önerilmiştir.

(Genel Kurulun 26.01.2021 tarihli 41’inci Birleşiminde kabul edilmiştir.)

2.- Genel Kurulun 11 Şubat 2021 Perşembe günü Birleşiminde 224, 214, 200, 199 ve 159 sıra sayılı Meclis araştırması komisyonu raporlarının Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına alınarak görüşmelerinin bu Birleşimde yapılması, aynı Birleşimde 219 sıra sayılı 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporunun görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi ve bu Birleşimde Meclis araştırması komisyonu raporları ile Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşmelerde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşma sürelerinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesi önerilmiştir.

(Genel Kurulun 09.02.2021 tarihli 44’üncü Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİSYON TOPLANTILARI

*Deprem Araştırma Komisyonu

11.02.2021 Perşembe - Saat: 14.00

* Dijital Mecralar Komisyonu

11.02.2021 Perşembe - Saat: 13.00

* Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon

11.02.2021 Perşembe - Saat: 12.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

46'NCI BİRLEŞİM

11 ŞUBAT 2021 PERŞEMBE

SAAT: 14.00

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

1.- (S. Sayısı: 224) CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, İstanbul Milletvekili Nurettin Canıklı ve 45 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir ve 20 Milletvekilinin, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt ve 20 Milletvekilinin, Giresun Milletvekili Necati Tıǧlı ve 20 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, MHP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün; Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) (Dağıtma tarihi:14.07.2020)

2.- (S. Sayısı: 214) Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güner ve 23 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Nabi Avcı ve 37 Milletvekilinin, Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güner ve 27 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 22 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Binalı Yıldırım ve 34 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Arzu Erdem ve 19 Milletvekilinin; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/38, 466, 494, 536, 978, 983, 984) (Dağıtma tarihi:23.06.2020)

3.- (S. Sayısı: 200) Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 30 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Hülya Nergis ve 22 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 32 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) (Dağıtma Tarihi:08.04.2020)

4.- (S. Sayısı: 199) Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 28 Milletvekilinin, Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 24 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 32 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan ve 19 Milletvekilinin,, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 21 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ankara Milletvekili Arife Polat Düzgün ve 23 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve 34 Milletvekilinin, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 19 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) (Dağıtma Tarihi:08.04.2020)

5.- (S. Sayısı: 159) Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 31 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Hatay Milletvekili Hacı Bayram Türkoğlu ve 24 Milletvekilinin, CHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/361, 405, 406, 407, 410) (Dağıtma Tarihi:13.01.2020)

---

3 – SEÇİM

---

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

---

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

---

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

1.- (S. Sayısı: 219) 2019 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/3) (Dağıtma tarihi: 25.06.2020)

2.- (S. Sayısı: 234) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonunun Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.10.2020) (X)

3.- (S. Sayısı: 23) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetlerine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1193) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

4.- (S. Sayısı: 136) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

5.- (S. Sayısı: 140) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna-Hersek Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokol ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2274) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

6.- (S. Sayısı: 123) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Altyapı Projeleri Alanında İş Birliği Konulu Anlaşma Ek-1'in Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2217) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

7.- (S. Sayısı: 191) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak Devriye Polis Hizmetlerinin Uygulanması Hususunda Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2600) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

8.- (S. Sayısı: 245) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3053) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

9.- (S. Sayısı: 31) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1363) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

10.- (S. Sayısı: 120) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1796) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

(X) Açık oylamaya tâbi işleri gösterir.

11.- (S. Sayısı: 166) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2222) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

12.- (S. Sayısı: 54) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1542) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

13.- (S. Sayısı: 195) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2499) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

14.- (S. Sayısı: 95) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1593) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

15.- (S. Sayısı: 204) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1365) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

16.- (S. Sayısı: 172) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

17.- (S. Sayısı: 98) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1794) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

18.- (S. Sayısı: 153) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2025) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

19.- (S. Sayısı: 141) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasına İlişkin Olarak İmzalanan Mevcut Protokol I'nın Yerini Alan Protokol I ile Anlaşmaya Eklenen Protokol III'ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2275) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

20.- (S. Sayısı: 192) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1413) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

21.- (S. Sayısı: 34) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1245) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

22.-**(S. Sayısı: 47)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1411) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) **(X)**

23.-**(S. Sayısı: 76)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kongaz Süleyman Demirel Moldova Türk Lisesi Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1797) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) **(X)**

24.-**(S. Sayısı: 88)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1801) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) **(X)**

25.-**(S. Sayısı: 21)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretime İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1191) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

26.-**(S. Sayısı: 25)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1197) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

27.-**(S. Sayısı: 26)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1194) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

28.-**(S. Sayısı: 30)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1367) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) **(X)**

29.-**(S. Sayısı: 55)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1543) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) **(X)**

30.-**(S. Sayısı: 60)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 24.05.2019) **(X)**

31.-**(S. Sayısı: 67)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 24.05.2019) **(X)**

32.-**(S. Sayısı: 70)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1548) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) **(X)**

33.- (S. Sayısı: 72) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1773) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

34.- (S. Sayısı: 73) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmaları Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1774) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

35.- (S. Sayısı: 74) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1777) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

36.- (S. Sayısı: 75) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı İçin İşbirliği Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1778) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

37.- (S. Sayısı: 86) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon veya Konsolosluk Mensuplarının Aile Üyelerinin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/1772) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

38.- (S. Sayısı: 87) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Sekretaryası Arasında Ankara Girişiminin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Sekretaryası Arasında Ankara Girişiminin Uygulanmasına İlişkin 4 Nisan 2016 Tarihinde Bonn'da İmzalanan Anlaşmayı Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1799) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

39.- (S. Sayısı: 89) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Yirmi Sekizinci Taraflar Toplantısı'nda Üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolü'ne Yönelik Değişikliğin (Kigali Değişikliği-2016) Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1896) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

40.- (S. Sayısı: 96) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Gemiadamı Belgelerinin Karşılıklı Tanınmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1775) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

41.- (S. Sayısı: 97) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Doğu Karayip Devletleri Örgütü Arasında Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1780) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

42.- (S. Sayısı: 101) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Cezai Konularda Karşılıklı Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1950) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

43.- (S. Sayısı: 108) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1454) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

44.- (S. Sayısı: 109) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1534) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

45.- (S. Sayısı: 110) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1535) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

46.- (S. Sayısı: 111) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile İran İslam Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Sosyal Güvenlik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1802) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

47.- (S. Sayısı: 114) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2021) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

48.- (S. Sayısı: 119) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Gine Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1539) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

49.- (S. Sayısı: 121) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Kültür Enstitüsü Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2020) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

50.- (S. Sayısı: 124) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kör, Görme Engelli veya Başka Bir Nedenle Basılı Materyal Okuma Engelli Kişilerin Yayınlanmış Eserlere Erişiminin Kolaylaştırılmasına Dair Marakeş Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2218) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

51.- (S. Sayısı: 125) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve İsviçre Federal Konseyi Arasında Diplomatik Misyon, Konsolosluk ve Daimi Temsilcilik Mensuplarının Refakatçilerine İlişkin Kazanç Getirici Faaliyetler Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2223) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

52.- (S. Sayısı: 126) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Standardizasyon, Uygunluk Değerlendirmesi, Akreditasyon ve Metroloji Bölgesel Enstitüsü Tüzüğü'nün 5.4.1.10 Maddesinin Tadiline İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2224) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

53.- (S. Sayısı: 127) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

54.- (S. Sayısı: 137) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kendi Sınırları Dahilinde ve Ötesinde Tarifeli Hava Hizmetlerine İlişkin İkili Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2027) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

55.- (S. Sayısı: 138) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nikaragua Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2028) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

56.- (S. Sayısı: 147) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1536) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

57.- (S. Sayısı: 148) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1545) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

58.- (S. Sayısı: 150) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1596) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

59.- (S. Sayısı: 151) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Paraguay Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Dostluk ve İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1779) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

60.- (S. Sayısı: 152) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1949) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

61.- (S. Sayısı: 154) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2278) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

62.- (S. Sayısı: 165) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

63.- (S. Sayısı: 167) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1583) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

64.- (S. Sayısı: 168) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Çad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1795) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

65.- (S. Sayısı: 169) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

66.- (S. Sayısı: 170) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2402) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

67.- (S. Sayısı: 171) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/2496) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

68.- (S. Sayısı: 177) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1457) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

69.- (S. Sayısı: 178) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1458) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

70.- (S. Sayısı: 179) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

71.- (S. Sayısı: 180) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Madencilik ve Hidrokarbon Alanlarında İşbirliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1587) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

72.- (S. Sayısı: 181) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı ile Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1588) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

73.- (S. Sayısı: 182) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1594) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

74.- (S. Sayısı: 183) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1781) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

75.- (S. Sayısı: 184) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Ekvator Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2026) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

76.- (S. Sayısı: 185) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2221) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

77.- (S. Sayısı: 186) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarçı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1898) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

78.- (S. Sayısı:187) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1947) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

79.- (S. Sayısı: 188) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Guatemala Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2032) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

80.- (S. Sayısı: 189) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2219) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

81.- (S. Sayısı: 190) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2599) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

82.- (S. Sayısı: 193) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Honduras Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2029) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

83.- (S. Sayısı: 194) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2371) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

84.- (S. Sayısı: 201) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2497) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

85.- (S. Sayısı: 202) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 nci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1912) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

86.- (S. Sayısı: 203) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sao Tome ve Prinsipe Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1591) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

87.- (S. Sayısı: 205) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1455) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

88.- (S. Sayısı: 206) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1897) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

89.- (S. Sayısı: 208) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2033) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

90.- (S. Sayısı: 209) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2225) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

91.- (S. Sayısı: 210) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2369) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

92.- (S. Sayısı: 211) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1586) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

93.- (S. Sayısı: 220) Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can ve 64 Milletvekilinin Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Teklifi (2/2972) ve İçişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.07.2020)

94.- (S. Sayısı: 233) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2819) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.10.2020) (X)

95.- (S. Sayısı: 241) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Yolcu ve Eşyanın Karayolu ile Uluslararası Taşınmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2704) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

96.- (S. Sayısı: 243) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2848) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

97.- (S. Sayısı: 244) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Karadağ Arasında Karadağ Vatandaşlarına Konsolosluk Yardımı Sunulması Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2983) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

98.- (S. Sayısı: 250) Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya ve 39 Milletvekilinin Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3346) ve Milli Savunma Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.02.2021)

TBMM Basımevi/2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 224

**RABİA NAZ VATAN BAŞTA OLMAK ÜZERE ŞÜPHELİ
ÇOCUK ÖLÜMLERİNİN ARAŞTIRILMASI VE BU
KONUDA ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
RAPORU**

TEMMUZ 2020

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar LİSTESİ.....	iii
KOMİSYON BAŞKANININ SUNUŞU.....	1
ÖNERGE METİNLERİ.....	3
TAKDİM YAZISI.....	26

KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÇALIŞMALARI

A. MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİNİN KONUSU.....	27
B. KOMİSYONUN KURULUŞU, GÖREV SÜRESİ VE KOMİSYON ÜYELERİ.....	28
C. KOMİSYON ÇALIŞMA SÜRECİ HAKKINDA USUL VE ESASLAR.....	31
D. KOMİSYON ÇALIŞMALARI SÜRECİ.....	32
D.1. Komisyonunda Yapılan Toplantıların Konusu, Bilgi Alınanlar ve Tutanaklar.....	32
D.1.1. 23.10.2019 Tarihli Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip Seçimi.....	32
D.1.2. 31.10.2019 Tarihli (1.) Toplantı.....	32
D.1.3. 21.11.2019 Tarihli (2.) Toplantı.....	32
D.1.4. 27.11.2019 Tarihli (3.) Toplantı.....	33
D.1.5. 04.12.2019 Tarihli (4.) Toplantı.....	33
D.1.6. 11.12.2019 Tarihli (5.) Toplantı.....	33
D.1.7. 18.12.2019 Tarihli (6.) Toplantı.....	34
D.1.8. 15.01.2020 Tarihli (7.) Toplantı.....	34
D.1.9. 29.01.2020 Tarihli (8.) Toplantı.....	34
D.1.10. 19.02.2020 Tarihli (9.) Toplantı.....	35
D.2. Çalışma Ziyaretleri, Yerinde İncelemeler ve Diğer Faaliyetler.....	35
D.2.1. 08-09.11.2019 Tarihli Giresun Eynesil Yerinde İnceleme.....	35
E. KOMİSYONDA GÖREVLENDİRİLENLERİN LİSTESİ.....	37
F. KOMİSYONA SUNULAN RAPORLAR VE BELGELER.....	38
G. KOMİSYONA SUNULAN ÖNERGELER.....	39
H. KOMİSYON TOPLAM ÇALIŞMA SAATLERİ.....	39

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK ÖLÜMLERİ İLE BUNA İLİŞKİN KURUMSAL VE HUKUKİ YAPI

1.1. GİRİŞ.....	
1.2. ÇOCUK ÖLÜMLERİ.....	
1.2.1. Çocuk Ölümüne İlişkin Risk Etmenleri.....	43
1.2.1.1. Bireysel ve Çocukla İlişkili Risk Faktörleri.....	43
1.2.1.2. Çevreyle İlişkili Risk Faktörleri.....	47
1.2.1.3. Toplumsal Faktörler.....	51
1.3. ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN ADLİ VE İDARİ SÜREÇ.....	56
1.3.1. Ülkemizde Çocuk Ölümleri İle İlgili İzlenen Adli Soruşturma Süreci.....	56
1.3.2. Çocuk Ölümüne İlişkin İdari Süreç.....	67
1.4. ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN KURUMSAL VE HUKUKİ YAPI.....	69
1.4.1. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı.....	69
1.4.2. Sağlık Bakanlığı.....	70
1.4.3. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü.....	73
1.4.4. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı.....	78
1.4.5. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Ölümleri Konusundaki Çalışmaları.....	80
1.4.6. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı.....	80
1.4.6.1. Görsel-İşitsel Medyada Şüpheli Çocuk Ölümleri.....	80

1.4.6.2. Çocuk Ölümlerinde Medya Etkisi	81
1.4.6.3. Çocuk Ölümleri İle Mücadele Konusunda RTÜK Tarafından Yapılan Çalışmalar	83

İKİNCİ BÖLÜM

RABİA NAZ VATAN'IN VEFAT OLAYI

2.1. RABİA NAZ VATAN'IN ÖLÜMÜNE İLİŞKİN KOMİSYON SÜRECİ	84
2.1.1. 31 Ekim 2019 Tarihli Oturum	85
2.1.2. 08 Kasım 2019 Tarihli Birinci Oturum	85
2.1.3. 08 Kasım 2019 Tarihli İkinci Oturum	85
2.1.4. 08 Kasım 2019 Tarihli Üçüncü Oturum	85
2.1.5. 08 Kasım 2019 Tarihli Dördüncü Oturum	86
2.1.6. 08 Kasım 2019 Tarihli Beşinci Oturum	86
2.1.7. 21 Kasım 2019 Tarihli Oturum	86
2.1.8. 27 Kasım 2019 Tarihli Birinci Oturum	87
2.1.9. 27 Kasım 2019 Tarihli İkinci Oturum	87
2.1.10.04 Aralık 2019 Tarihli Oturum	
2.1.11.11 Aralık 2019 Tarihli Oturum	
2.1.12.18 Aralık 2019 Tarihli Oturum	
2.1.13.15 Ocak 2020 Tarihli Oturum	
2.2. OLAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	
2.2.1. Olay Öncesi	88
2.2.2. Olay Sonrası	89
2.2.3. Soruşturma Süreci	94
2.3. RABİA NAZ VATAN OLAYININ ADLİ TIP SÜRECİ	139
2.4. SORUŞTURMA SÜRECİNE MÜDAHALE EDİLDİĞİ İDDİASI	142
2.5. KOMİSYONUN SORUŞTURMAYA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ	143

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

3.1. OLAY YERİ İNCELEMEDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	
3.1.1. Sorunlar	146
3.1.2. Çözüm Önerileri	147
3.1.3. Şüpheli Çocuk Ölümlerinde Kolluk Birimlerince Dikkate Alınması Gereken Hususlar ve Sorumluluklar	149
3.2. ADLİ TIP İNCELEMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER	149
3.3. ŞÜPHELİ ÇOCUK ÖLÜMLERİNİ ÖNLEMELERİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER	151
3.3.1. Toplumun Bilinçlendirilmesi	
3.3.2. Ailelerin Bilinçlendirilmesi	
3.3.3. Risk Faktörlerinin Tespit Edilmesi	
3.3.4. Kurumlar Arası İş Birliğinin Geliştirilmesi	152
3.3.5. Şüpheli Çocuk Ölümlerinde Medya ve Kamuoyuyla İletişim	152
3.4. ŞÜPHELİ ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN DİĞER TESPİT VE ÖNERİLER	154
RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ	156
EK GÖRÜŞ VE MUHALEFET ŞERHLERİ	157
KAYNAKÇA	224

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Herhangi Bir Şekilde Hayatını Kaybeden Çocuk Sayıları.....	73
Tablo 2. 2019 Yılında Meydana Gelen Şüpheli Çocuk Ölümleri.....	74

KOMİSYON BAŞKANININ SUNUŞU

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan 5 siyasi partinin önergeleriyle kurulan ve 23.10.2019 tarihinde çalışmalarına başlayan Meclis Araştırması Komisyonumuz çalışmalarını tamamlamıştır.

AK Parti'den 6, CHP'den 3, HDP, MHP ve İYİ Parti'den birer üye milletvekilinden oluşan Komisyonumuz, şüpheli çocuk ölümlerine ilişkin sorunları tespit etmek ve bunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla tam mutabakat ve açık müzakere usulünün uygulandığı bir çalışma yöntemi benimsemiştir.

TBMM tarafından Komisyonumuza tevdi edilen araştırma konusu kapsamında; 3 aylık süre için öncelikle yol haritası belirlenmiş, konu hakkında ihtisas sahibi uzmanlar görevlendirilmiş ve çalışma takvimi içinde hâsıl olan ihtiyaca binaen 1 aylık ek süre talebiyle çalışmalar 4 ayda tamamlanmıştır.

Komisyonumuz çalışmalarını bir defaya mahsus Giresun istisnası dışında TBMM'de yürütmüştür. Kuruluş amacı kapsamında kamu görevlisi, akademisyen ve ilgisi dolayısıyla toplam 31 kişiyi dinlemiştir. Ayrıca, Rabia Naz Vatan'ın vefatı olayı için Giresun ilinde ve Eynesil ilçesinde yerinde inceleme gerçekleştirerek Rabia Naz'ın ailesi de dâhil olmak üzere 16 ilgili kişiden bilgi alınmıştır. Gerek TBMM'de gerekse Giresun'da dinlediğimiz kişilerin verdikleri bilgiler çerçevesinde soruşturma sürecine ilişkin sorunlar, -tabii ki Anayasal sınırlar içinde kalınarak- olabildiğince detaylı incelenmiş ve soruşturmanın seyrine dair resim net olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Komisyonumuz çalışmaları esnasında bilhassa Rabia Naz Vatan'ın vefatı hususunun yargı mercilerinde henüz devam eden bir soruşturmaya konu olması gerçeğini hiçbir zaman gözden ırak tutmamış ve Anayasa'mızda esasları belirtilen Yasama-Yargı ilişkileri çerçevesini büyük bir özenle dikkate almıştır.

Ayrıca "evlat acısı" gibi hiçbir zaman yaşanmayacak ve eskimeyecek bir acıyı yaşayan ailelerin varlığı, Komisyon çalışmalarımız müddetince bizi uyarıcı ve yol gösteren bir "kalbi ikaz merkezi" olmuştur.

Komisyon üyesi bütün Milletvekili arkadaşlarımın itina ile üzerinde durdukları husus, çocuğunu kaybeden ailelerin acısı ile beraber yargıya intikal eden konularda çözüm ve hüküm merciinin yargı makamları olduğu ve olacağı gerçeğidir. Komisyonumuzun çalışmaları esnasında bilhassa Rabia Naz Vatan soruşturmasında olayların akışı içerisinde yargının yetki ve sorumluklarını Anayasal bir itina ile dikkate alarak gözlem ve bazı değerlendirmelerde bulunmuştur.

Bu çerçevede Komisyonumuzun Sonuç Raporunda mevcut sorunlara yönelik gerekli tedbirlerin alınması için bir Yasama sorumluluğu içerisinde bazı çözüm önerilerine yer verilmiştir. Böylece, ilgili idarî ve adli kurumlarımızdaki bazı eksiklikler, geliştirilmesi veya iyileştirilmesi gereken hususlar tespit edilmiş, alınması gereken tedbirlere yönelik uygulanabilir gerçekçi öneriler hazırlanmıştır.

Komisyon Raporumuzda yer alan tedbirlerin önümüzdeki süreçte şüpheli çocuk ölümlerinde azalma sağlamasını umuyor, çocuk ölümleri konusunda farkındalığı olan milletvekilleri olarak konuya ilişkin sorunların takipçisi olacağımızı belirtmek istiyorum.

Komisyonumuzun çalışmalarının yürütülmesinde desteklerini esirgemeyen Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Mustafa ŞENTOP'a, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Komisyonumuzun kurulmasına vesile olan önerileri veren Siyasi Parti Grup Yönetimlerine ve bütün imza sahiplerine, Komisyonun kurulmasını destekleyen Milletvekillerimize, Komisyonumuzda birlikte çalıştığımız Kıymetli Milletvekili üyelerimize, TBMM Başkanlığının Komisyonumuzda görevlendirdiği Yasama Uzmanı arkadaşlarımıza, Komisyonumuza bizzat sunum yapan ve sorularımızı cevaplayan, bilgi, belge sunan ve çalışmalarımıza katkı sağlayan tüm resmi kurum ve kuruluşlara, sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlere, Komisyon olarak yerinde incelemelerimizde bizleri misafirperverlikle ağırlayan Giresunlu kardeşlerimize, mülki idare amirlerimize, yerel yöneticilerimize, Komisyon toplantılarımıza haricen katılım sağlayan milletvekillerimiz ile kıymetli uzmanlarımıza Komisyonumuz adına en içten teşekkürlerimi sunarım.

Cengiz AYDOĞDU
Aksaray Milletvekili
Komisyon Başkanı

ÖNERGE METİNLERİ

1. CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ'un, Giresun'un Eynesil ilçesinde hayatını kaybeden Rabia Naz başta olmak üzere çocuk ölümlerinde etkili ve yeterli soruşturma yapılması için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1058):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

11 yaşındaki Rabia Naz Vatan, 13 Nisan 2018 tarihinde, Giresun Eynesil ilçesinde evinin önünde ağır yaralı bulundu. Kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirdi.

Yerel muhabirlerin derlediği haberlerde, “Rabia'ya bir aracın çarptığı” ve “kimliği belirlenemeyen sürücünün kaçtığı” yönündeki bilgiler, DHA ve İHA tarafından abonelerine servis edilmiştir. Ancak polis kayıtlarında Rabia Naz'ın ölümü, “Evinin beşinci katındaki terastan atladı” iddiasıyla “intihar” olarak yer almıştır. Rabia Naz'ın ölümüne ilişkin soruşturma dosyasında, Trabzon Adli Tıp Kurumu Başkanlığı ve Giresun Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğü'nün raporlarının yanı sıra Hacettepe Üniversitesi Adli Tıp Bölümü'nden alınan mütalaa da yer almaktadır. Hali hazırda devam eden soruşturmada, kamuoyunda da rahatsızlık yaratan belirsizlikler ve çelişkiler bulunmaktadır. Rabia Naz'ın yaralandığı esnada polise yapılan ihbara ilişkin kayıtların incelenmemesi, atladığı iddia edilen çatı ile bulunduğu yerin uyumsuzluğu, ailenin bildirdiği tanıkların beyanının alınmaması, kıyafetindeki talaş ve samanın incelenmemesi, söz konusu talaş ve samanın kaynağı olduğu iddia edilen metruk bina hakkında belediye tarafından yıkım kararı verilmesi, olay yeri incelemesi ve diğer keşif incelemelerinin yetersizliği gibi hususlar, soruşturmanın etkililiği konusunda tereddütler yaratmıştır.

Soruşturmanın etkililiği, maddi gerçeğin açığa çıkarılmasında kilit öneme sahiptir. Çocuklara yönelik işlenen suçlarda, soruşturmanın etkili olması failin cezasız kalmamasını sağlayan bir usul yükümlülüğüdür. Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye (BMÇHS) taraftır. Her iki sözleşme de yaşam hakkı ile başlar. Yaşam hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin düzenlediği ilk haktır. Ve yaşam hakkı herkes içindir.

BMÇHS'nin 6. maddesiyle de taraf devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul etmişler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterme yükümlülüğünü üstlenmişlerdir. AİHS'e ve BMÇHS'ye taraf olan Türkiye bakımdan, egemenlik alanında bulunan herkesin yaşamı devletin sorumluluğundadır. AİHM, yaşam hakkının devredilemez bir öz nitelikte ve insan hakları hiyerarşisinde üstün

bir değer olduğunu¹, demokratik toplumların temel değerlerinden birini içerdiğini² belirtmiştir. AİHM, doğal olmayan ölümden sonra devletin etkili ve yeterli soruşturma yapıp yapılmadığına bakmaktadır. Doğal olmayan ölümden sonra- devletin etkili ve yeterli soruşturma yapmamak suretiyle hareketsiz kalmış olması³ da yaşam hakkı maddesinin ihlali anlamına gelmektedir. Rabia Naz'ın yaşamını kaybetmesi “doğal” bir şekilde olmamıştır. AİHM uyarınca da doğal olmayan ölümlerin soruşturulması, ölüme sebep olandan bağımsız bir yükümlülüktür. Ölüme neden olan üçüncü kişiler de olsa veya kişi intihar etmiş olsa da geçerlidir. AİHM, bu hususu şu şekilde açıklamıştır, böyle bir soruşturmanın temel amacı yaşama hakkını koruyan iç hukuk hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasının ve sorumluların ölüme ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır.⁴

Bir soruşturmanın etkili ve yeterli olabilmesi için, ölümün neden ve nasıl meydana geldiğini aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekir.⁵ Delillerin toplanması sürecinde ve elbette tüm soruşturma sürecinde “Mağdur yakınlarının, kendi meşru menfaatlerini korumak amacıyla katılmaları gerektiği” açıktır.⁶ Hâlbuki Rabia Naz'ın ebeveynlerinin iddiaları savcılık tarafından ivedilikle araştırılmak yerine süreç Rabia Naz'ın babasının hakkında şikâyet olduğu gerekçesiyle gözaltına alınması ve hakkında ruh ve sinir hastalıkları hastanesine yatırılması kararı ile sonuçlanmıştır. AİHM, yetkililerin delil toplama zorunluluğuna tanık ifadelerinin, adli tıp incelemesinin ve kriminolojik incelemelerin de girdiğini değerlendirmiştir.⁷ Hali hazırda devam eden soruşturmada delil toplama sürecinin maddi gerçeği açığa çıkarır şekilde yapılması zorunludur.

Açıklanan nedenlerle, Rabia Naz'ın ölümü başta olmak üzere çocuk ölümlerindeki cezasızlığın ortadan kaldırılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ile İktüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

Engin ÖZKOÇ
Sakarya Milletvekili
Grup Başkanvekili

¹ Stretetz, Kssler ve Krenzn - Almanya Davası Kararı, Başvuru numarası: 34044/96 35532/97 44 22/03/2001, paragraf 72.

² McCann ve diğerleri - Birleşik Krallık Davası Kararı, Başvuru numarası: 18984/91, 27/09/1995, paragraf 147.

³ Hugh Jordan - Birleşik Krallık Davası Kararı, Başvuru numarası: 24746/94, 04/05/2001, paragraf 107 ve 109.

⁴ Nachova ve Diğerleri - Bulgaristan Davası Büyük Daire Kararı, Başvuru numarası: 43577/98 43579/06/07/2005, paragraf 110.

⁵ Gül - Türkiye Davası Kararı, Başvuru numarası: 22676/93, 14/10/2002, paragraf 93.

⁶ Hugh Jordan - Birleşik Krallık Davası Kararı, Başvuru numarası: 24746/94, 04/05/2001, paragraf 109.

⁷ Hugh Jordan - Birleşik Krallık Davası Kararı, Başvuru numarası: 24746/94, 04/05/2001, paragraf 107-109.

2. İstanbul Milletvekili Nurettin CANİKLİ ve 44 milletvekilinin, şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümünün incelenerek bu ölümlerin sebeplerinin tespit edilip bu konuda alınması gereken tedbirlerin saptanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1071):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dünyada ve ülkemizde çocuk ölümleri toplum vicdanında derin yaralar açmaktadır. Köklü bir medeniyete sahip olan milletimizin kültürel müktesebatında insana büyük bir anlam ve değer atfedilirken, kendini korumaktan mahrum çocukların sorumluluğu toplumsal değerlere ve kurumlara tevdi edilmiştir. Çocuk ölümleri son zamanlarda kamuoyunun gündeminde olan Giresun'un Eynesil İlçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümü ile yeniden gündeme gelmiştir. Şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümü ve benzeri olaylardaki süreçlerin tüm yönleri ile araştırılıp, kamu vicdanını tatmin edecek ve kamusal bilgi talebini karşılayacak şekilde şeffaflığa kavuşturulması, kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet olaylarının ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılması, insani, siyasi ve toplumsal olarak yapılması gereken hususların tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

1) Nurettin CANİKLİ	İstanbul
2) İbrahim Halil FIRAT	Adıyaman
3) Selahattin MİNSOLMAZ	Kırklareli
4) Salih CORA	Trabzon
5) Metin GÜNDOĞDU	Ordu
6) Fehmi KÜPÇÜ	Bolu
7) Eyüp ÖZSOY	İstanbul
8) Recep ÖZEL	Isparta
9) Fatma Betül SAYAN KAYA	İstanbul
10) Abdullah AĞRALI	Konya
11) Ramazan CAN	Kırıkkale
12) Hakan ÇAVUŞOĞLU	Bursa
13) Şirin ÜNAL	İstanbul
14) Zülfü DEMİRBAĞ	Elazığ

15) Lütfiye Selva ÇAM	Ankara
16) Bahar AYVAZOĞLU	Trabzon
17) Atay USLU	Antalya
18) Arife POLAT DÜZGÜN	Ankara
19) İsmail GÜNEŞ	Uşak
20) Sermin BALIK	Elazığ
21) Selman Oğuzhan ESER	Karaman
22) Kemal ÇELİK	Antalya
23) Nazım MAVİŞ	Sinop
24) Cihan PEKTAŞ	Gümüşhane
25) Erol KAVUNCU	Çorum
26) Emrullah İŞLER	Ankara
27) Hüseyin ŞANVERDİ	Hatay
28) Ali ŞAHİN	Gaziantep
29) Adil ÇELİK	Balıkesir
30) Zeynep YILDIZ	Ankara
31) Mehmet Ali CEVHERİ	Şanlıurfa
32) Çiğdem KONCAGÜL	Tekirdağ
33) Pakize Mutlu AYDEMİR	Balıkesir
34) Jülide SARİEROĞLU	Adana
35) Semiha EKİNCİ	Sivas
36) İlyas ŞEKER	Kocaeli
37) Muhammet Müfit AYDIN	Bursa
38) Yılmaz TUNÇ	Bartın
39) Ali ÖZKAYA	Afyonkarahisar
40) Yunus KILIÇ	Kars
41) Orhan YEGİN	Ankara
42) Mücahit DURMUŞOĞLU	Osmaniye
43) Mustafa AÇIKGÖZ	Nevşehir
44) Rümeysa KADAK	İstanbul
45) Tülay KAYNARCA	İstanbul

Gerekeçe:

Dünyada ve ülkemizde çocuk ölümleri toplum vicdanında derin yaralar açmaktadır. Köklü bir medeniyete sahip olan milletimizin kültürel müktesebatında insana büyük bir anlam ve değer atfedilirken, kendini korumaktan mahrum çocukların sorumluluğu toplumsal değerlere ve kurumlara tevdi edilmiştir. Giresun'un Eynesil İlçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde evinin önünde yaralı şekilde bulunan ve kaldırıldığı hastanede yaşamını yitiren 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümüyle ilgili kamuoyunda çeşitli tartışmalar yaşanmaktadır. Bu tartışmalar hepimizi derinden üzmektedir. Yaşam hakkı kutsaldır ve tüm hak ve özgürlüklerin temelinde yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2 nci maddesinde yer alan yaşam hakkı ilk sayılan haktır. Diğer tüm hak ve özgürlüklerin kullanımı bu hakkın korunmasına bağlıdır. Nitekim Anayasanın 17 nci maddesi kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını düzenlemekte, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu öngörmektedir. Bu hak ayrıca çekirdek haklardan biri olup, Anayasanın 15 inci maddesinde de özel olarak güvence altına alınmıştır. Çocuklar geleceğimizin teminatı olup, onların özel olarak korunması ve yetiştirilmesi en temel vazifemizdir. Anayasanın 10 uncu, 41 inci ve 61 inci maddelerinde de bu husus özel olarak düzenlenmiştir. Ceza kanunlarımızda da çocuklara karşı işlenen suçlar daha ağır yaptırımlara bağlanmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenen Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiş, Türkiye de dâhil olmak üzere yaklaşık 142 ülke sözleşmeyi imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla taraf devlet durumuna gelmiştir. Ülkemiz de Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Ekim 1995 tarihinden itibaren uygulanmaktadır. Bu sözleşmeye göre; yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.

Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki, haklar arasında sıralama yapıldığında en temel hak yaşam hakkı olup, bu hakkın en başında da savunmasız bir varlık olan çocukların yaşam hakkı gelmektedir. Çocukların yaşam hakkının korunması ile ilgili yaşanan sorunların tespit edilmesi, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle şüpheli çocuk ölümleri kamuoyunda derin yaralar açmakta ve geleceğimizin teminatı olan çocukların her türlü hak ve hukukunun korunması noktasında hassasiyet gösteren bizleri de derinden üzmektedir.

Geçmişte çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve bu doğrultuda Türkiye Büyük Millet Meclisinde araştırma komisyonları kurulmuştur.

Ŗüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümlü ve benzeri olaylardaki süreçlerin tüm yönleri ile araştırılıp, kamu vicdanını tatmin edecek ve kamusal bilgi talebini karşılayacak şekilde şeffaflığa kavuşturulması, kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet olaylarının ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılması, insani, siyasi ve toplumsal olarak yapılması gereken hususların tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

3. Ankara Milletvekili Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR ve 20 milletvekilinin, Giresun'un Eynesil ilçesinde hayatını kaybeden Rabia Naz başta olmak üzere çocuk ölümlerinde etkili ve yeterli soruşturma yapılması için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1108):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de Rabia Naz olayı ve çocuk ölümleri başta olmak üzere şüpheli ölümlerde soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki usulsüzlüklere ve cezasızlığa karşı alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını teklif ve arz ederim.

1) Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
2) Fatma KURTULAN	Mersin
3) İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
4) Remziye TOSUN	Diyarbakır
5) Sait DEDE	Hakkâri
6) Habip EKSİK	Iğdır
7) Dilşat CANBAZ KAYA	İstanbul
8) Oya ERSOY	İstanbul
9) Züleyha GÜLÜM	İstanbul
10) Erol KATIRCIOĞLU	İstanbul
11) Hüda KAYA	İstanbul
12) Ali KENANOĞLU	İstanbul
13) Hakkı Saruhan OLUÇ	İstanbul
14) Zeynel ÖZEN	İstanbul
15) Musa PİROĞLU	İstanbul
16) Ahmet ŞIK	İstanbul
17) Murat ÇEPNİ	İzmir
18) Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
19) Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
20) Tuma ÇELİK	Mardin
21) Ebrü GÜNAY	Mardin

Gerekeçe:

Giresun'un Eynesil ilçesinde, 13 Nisan 2018 yılında evinin yakınlarında yaralı bulunup, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybeden Rabia Naz Vatan'ın (11) şüpheli ölümü, etkili bir soruşturma yürütülmemesi ve baba Şaban Vatan'ın iddialarına göre delillerin bilinçli biçimde karartılması nedeniyle bir yılı aşkın süredir aydınlatılamamıştır. Ailesi, Rabia'nın ölümünün trafik kazası sonucu gerçekleştiğini ve “kazaya” karışan kişilerin siyasi erk sahipleri tarafından korunduğunu öne sürmektedir.

Kızının ölümünün aydınlatılması için adalet mücadelesi veren Şaban Vatan'ın bu süreçte gözaltına alınması ise Rabia Naz'ın ölümünün siyasi erk sahipleri tarafından karartıldığı iddialarını güçlendirmiş, kamuoyunun tepkisine neden olmuştur. Daha önce de farklı dönemlerinde siyasetçilerin, güç ve mevki sahibi kişilerin ve yakınlarının karıştığı trafik kazalarının ve cinayetlerin üzerinin örtüldüğüne ilişkin kuvvetli iddialar göz önüne alındığında, 11 yaşındaki bir çocuğun şüpheli ölümünün etkin şekilde soruşturulmaması, adalete karşı güvensizliği pekiştirmektedir.

Yaşam hakkı ve etkin soruşturma yükümlüğü ulusal ve uluslararası birçok kanun ve sözleşme kapsamında düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Yaşam hakkının öneminden hareketle bu hakka yönelik gerçekleştirilen ihlallerin devletin yetkili makamları tarafından demokratik usullere uygun olarak etkili bir şekilde soruşturulması gerekir. Zira bir hukuk devletinde ve demokratik bir toplumda kişilerin yaşam haklarının korunduğundan emin olarak güven içinde yaşamaları önemlidir.

Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin en temel hükümlerinden biri ve demokratik bir toplumun vazgeçilmezi olan yaşam hakkının ihlali halinde, taraf devletlerin, söz konusu ihlalleri etkin şekilde soruşturma yükümlülükleri doğar. Bu kapsamda etkin bir soruşturma için, soruşturmanın suça karışmış olma ihtimali olan kişilerden bağımsız olarak yürütülmesi, resmi bir soruşturmanın yapılması, soruşturmanın ivedilikle ve makul sürede yapılması, herhangi bir hileye ya da kanunsuz eyleme hoşgörü gösterilmesinin engellenmesi ve soruşturmanın kamunun denetimine açık olması gerekmektedir.

Ne var ki, AİHM pek çok kararında hızlı ve etkin bir soruşturma yapılmadığından bahisle, Türkiye aleyhine Sözleşme'nin ihlal edildiğini hükme bağlamıştır. Rabia Naz'ın ölümü üzerine başlatılan soruşturmada da benzer ihmallerin yaşandığı, olay yeri inceleme raporu, delillerin toplanması ve tanıkların ifadelerinin alınması gibi aşamalarda kanuna uygun hareket edilmediği görülmektedir.

Üstelik Rabia Naz'ın ölümü hakkında yürütülen soruşturmada söz konusu ihlallerin siyasi güç sahibi kişilerin talimatıyla yapıldığı ve olayı karartma amacı taşıdığı iddiaları mevcuttur. Daha önce de siyasi güç ve mevki sahibi kişilerin ve yakınlarının karıştığı suçların üzerinin örtülmesi kamuoyunun adalete olan inancını derinden yaralamıştır. Bu nedenle, Türkiye'de Rabia Naz olayı ve çocuk ölümleri başta olmak üzere şüpheli ölümlerde etkin soruşturma yükümlülüğüne ilişkin ihlallerin, soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki usulsüzlük ve cezasızlığın nedenlerinin araştırılması ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması büyük önem taşımaktadır.

4. Ordu Milletvekili Cemal ENGİNYURT ve 20 milletvekilinin, kayıp, cinayet ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1220):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda toplum vicdanını derinden yaralayan çocuk ölümlerindeki artış dikkat çekmektedir. Dini ve milli değerimiz insan hayatına büyük önem atfederken ülkemizin güvencesi, geleceğin mimarları olan ancak kendini korumayan çocuklarımızın sorumluluğu ailelere, toplumsal değerlere ve kurumlara verilmiştir. Çocuk ölümleri son zamanlarda kamuoyunun gündeminde sıkça yer almaktadır. Giresun'un Eynesil ilçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümü ile çocuk ölümleri yeniden gündeme gelmiştir, Kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılarak yapılması gereken hukuki düzenlemeler de dâhil olmak üzere alınması gereken önlemlerin tespiti amacıyla Anayasa'nın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

1) Cemal ENGİNYURT	Ordu
2) Sefer AYCAN	Kahramanmaraş
3) Ahmet ERBAŞ	Kütahya
4) Metin Nurullah SAZAK	Eskişehir
5) Mehmet TAYTAK	Afyonkarahisar
6) İzzet Ulvi YÖNTER	İstanbul
7) Mustafa KALAYCI	Konya
8) Sadir DURMAZ	Ankara
9) Mustafa Hidayet VAHAPOĞLU	Bursa
10) Feti YILDIZ	İstanbul
11) Edip Semih YALÇIN	İstanbul
12) Yaşar YILDIRIM	Ankara
13) İbrahim ÖZYAVUZ	Şanlıurfa
14) Hasan KALYONCU	İzmir
15) Baki ŞİMŞEK	Mersin

16) Tamer OSMANAĞAOĞLU	İzmir
17) İbrahim Ethem SEDEF	Yozgat
18) Yaşar KARADAĞ	İğdır
19) Ali Muhittin TAŞDOĞAN	Gaziantep
20) Ümit YILMAZ	Düzce
21) Olcay KILAVUZ	Mersin

Gereke:

Çocuklarımız ülkemizin güvencesi, geleceğimizin mimarlarıdır. Ülkemizin ilerlemesi, gelişmesi ve toplumsal refahın artması için çocuklarımızın risklerden korunmasıyla birlikte fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Çocuklarımızın sağlıklı gelişimlerinin sağlanmasında aile ve okul başta olmak üzere tüm kişi ve kurumlara önemli görevler düşmektedir.

Geleneksel aile yapısındaki değişiklikler, hızlı kentleşme, uluslararası göçler, sosyal desteğin azalması, çalışma yaşamı ve ekonomik sorunlar çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması gibi durumlar, çocukların gelişimlerine katkı sundukları gibi ruhsal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyebilmekte; çocuklar için olası riskleri beraberinde getirmektedir. Yasal, sosyal ve etik bir zorunluluk olarak kurumlara birlikte, toplumdaki her bireyin, çocukların korunması konusunda üzerine düşen sorumlulukları bulunmaktadır. Ancak son yıllarda dünyada ve ülkemizde çocuk cinayetleri, şüpheli çocuk ölümleri kayıp çocuk sayıları gittikçe artmaktadır.

Adana'da sokağa oyun oynamak için çıkan 6 yaşındaki Gizem dört gün sonra ormanlık arazide bıçaklanmış ve yakılmış olarak bulunmuştur. Kars'ta 9 yaşındaki Mert kaçırıldıktan bir gün sonra boğularak öldürülmüştür. Manisa'da kaçırılan 4 yaşındaki Irmak, Kocaeli'nde 3 yaşındaki Arda öldürülmüştür. Ağrı'da 4 yaşındaki Leyla, Ankara'da 8 yaşındaki Eylül benzer şekilde öldürülmüştür. Giresun'un Eynesil ilçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın şüpheli ölümünün kapatılmaya çalışılması toplum vicdanını rahatsız etmiştir.

Yaşam hakkı kutsaldır ve tüm hak ve özgürlüklerin temelinde yer almaktadır. Anayasamızın 17 nci maddesine göre; Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2 nci maddesinde yer alan yaşam hakkı ilk sayılan haktır. Diğer tüm hak ve özgürlükler yaşam hakkının korunmasına bağlıdır.

Her ülke kendi toplumu ve geleceği için korunma gereksinimi duyan az ya da çok sayıdaki çocukları için gerekli koruma programları uygulamaktadır. Birleşmiş milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocuk koruma sisteminin çocuk bakım uygulamalarının en önemli uluslararası yasal dayanağıdır. Ülkemizde; kendi öz ailesi yanında bakımı sağlanamayan, ailesi yanında olmasına karşın ihmal edilen, yoksulluktan dolayı sağlıklı gelişimi risk altında bulunan olumsuz yaşam koşullarında yaşamaya çalışan, buna karşılık korunma kararı bulunmayan, kamunun herhangi bir şekilde ilgi alanında olmayan çok sayıda çocuk bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Türkiye tarafından da 14 Ekim 1990'da imzalanmış ve 27 Ocak 1995'te Resmi Gazete'de yayımladıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeye göre; yaşam hakkı her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır. En temel hak yaşam hakkı olup, bu hakkın başında da savunmasız bir varlık olan çocukların yaşam hakkı gelmektedir. Çocukların yaşam hakkının korunması açısından, Türkiye'de çocuk koruma sisteminin ve tüm çocukların korunmasına yönelik uygulamaların geliştirilebilmesi toplumsal bilinçlendirmeler yapılmalı, ilgili yasal düzenlemeler, uygulama güçlükleri ve eksiklikleri belirlenerek giderilmelidir.

Kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılarak yapılması gereken hukuki düzenlemeler de dâhil olmak üzere alınması gereken önlemlerin tespiti amacıyla Anayasa'nın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

5. Giresun Milletvekili Necati TIĞLI ve 20 milletvekilinin, şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümünün incelenerek bu ölümlerin sebeplerinin tespit edilip bu konuda alınması gereken tedbirlerin saptanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10/1288):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dünyada ve ülkemizde çocuk ölümleri toplum vicdanına derin yaralar açmaktadır. Köklü bir medeniyete sahip milletimizin kültürel müktesebatında insana büyük bir anlam ve değer atfedilirken, kendini korumaktan mahrum çocukların sorumluluğu toplumsal değerlere ve kurumlara tevdi edilmiştir. Çocuk ölümleri son zamanlarda kamuoyunun gündeminde olan Giresun'un Eynesil ilçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümü ile yeniden gündeme gelmiştir. Şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümü ve benzeri olaylardaki süreçlerin tüm yönleri ile araştırılıp, kamu vicdanının tatmin edecek ve kamusal bilgi talebini karşılayacak şekilde şeffaflığa kavuşturulması, kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet olaylarının ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılması, insani, siyasi ve toplumsal olarak yapılması gereken hususların tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

1) Necati TIĞLI	Giresun
2) Alpay ANTMEN	Mersin
3) Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU	Manisa
4) Gökan ZEYBEK	İstanbul
5) Özgür KARABAT	İstanbul
6) Gamze TAŞCIER	Ankara
7) Orhan SARIBAL	Bursa
8) Özgür CEYLAN	Çanakkale
9) Ali Fazıl KASAP	Kütahya
10) Aydın ÖZER	Antalya
11) Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
12) Serkan TOPAL	Hatay
13) Tahsin TARHAN	Kocaeli
14) İsmet TOKDEMİR	Hatay

15) Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	İstanbul
16) Ali ŞEKER	İstanbul
17) Onursal ADIGÜZEL	İstanbul
18) Suzan ŞAHİN	Hatay
19) Seyit TORUN	Ordu
20) Ömer Fethi GÜRER	Niğde
21) Türcabi KAYAN	Kırklareli

Gerekeç:

Dünyada ve ülkemizde çocuk ölümleri toplum vicdanına derin yaralar açmaktadır. Köklü bir medeniyete sahip milletimizin kültürel müktesebatında insana büyük bir anlam ve değer atfedilirken, kendini korumaktan mahrum çocukların sorumluluğu toplumsal değerlere ve kurumlara tevdi edilmiştir. Giresun'un Eynesil ilçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde evinin önünde yaralı şekilde bulunan ve kaldırıldığı hastanede yaşamını yitiren 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümüyle ilgili kamuoyunda çeşitli tartışmalar yaşanmaktadır. Bu tartışmalar hepimizi derinden üzmektedir. Yaşam hakkı kutsaldır ve tüm hak ve özgürlüklerin temelinde yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2 nci maddesinde yer alan yaşam hakkı ilk sayılan haktır. Diğer tüm hak ve özgürlüklerin kullanımı bu hakkın korunmasına bağlıdır. Nitekim Anayasanın 17 nci maddesi kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını düzenlemekte, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu öngörmektedir. Bu hak ayrıca çekirdek haklardan biri olup, Anayasanın 15 nci maddesinde de özel olarak güvence altına alınmıştır. Çocuklar geleceğimizin teminatı olup onların özel olarak korunması ve yetiştirilmesi en temel vazifemizdir. Anayasanın 10 uncu, 41 inci ve 61 inci maddelerinde de bu husus özel olarak düzenlenmiştir. Ceza kanunlarımızda da çocuklara karşı işlenen suçlar daha ağır yaptırımlara bağlanmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenen Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiş, Türkiye de dâhil olmak üzere yaklaşık 142 ülke sözleşmeyi imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla taraf devlet durumuna gelmiştir. Ülkemizde Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Ekim 1995 tarihinden itibaren uygulanmaktadır. Bu sözleşmeye göre; yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.

Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki, haklar arasında sıralama yapıldığında en temel hak yaşam hakkı olup, bu hakkın en başında da savunmasız bir varlık olan çocukların yaşam hakkı gelmektedir. Çocukların yaşam hakkının korunması ile ilgili yaşanan sorunların

tespit edilmesi, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle şüpheli çocuk ölümleri kamuoyunda derin yaralar açmakta ve geleceğimizin teminatı olan çocukların her türlü hak ve hukukunun korunması noktasında hassasiyet-gösteren bizleri de derinden üzmektedir.

Geçmişte çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve bu doğrultuda Türkiye Büyük Millet Meclisinde araştırma komisyonları kurulmuştur.

Şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümü ve benzeri olaylardaki süreçlerin tüm yönleri ile araştırılıp, kamu vicdanını tatmin edecek ve kamusal bilgi talebini karşılayacak şekilde şeffaflığa kavuşturulması, kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet olaylarının ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılması, insani, siyasi ve toplumsal olarak yapılması gereken hususların tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

6. İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL ve 19 milletvekilinin, Giresun'un Eynesil ilçesinde hayatını kaybeden Rabia Naz ölümü hakkında etkili ve yeterli soruşturma yapılması için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/1369):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Giresun'un Eynesil ilçesinde, evinin önünde yaralı halde bulunan 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan Kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiştir. Bu süreç içerisinde yaşanan esrarengiz, şüpheli ve şaibeli olayların araştırılarak toplum vicdanının rahatlatılması amacıyla, Anayasa'nın 98, İç tüzüğü'nün 104 ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

1) Mahmut TANAL	İstanbul
2) Kadim DURMAZ	Tokat
3) Veli AĞBABA	Malatya
4) Yüksel ÖZKAN	Bursa
5) Türabi KAYAN	Kırklareli
6) Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
7) Serkan TOPAL	Hatay
8) Bedri SERTER	İzmir
9) Kemal ZEYBEK	Samsun
10) Deniz YAVUZYILMAZ	Zonguldak
11) Orhan SARIBAL	Bursa
12) Ömer Fethi GÜRER	Niğde
13) Mehmet Ali ÇELEBİ	İzmir
14) Aydın ÖZER	Antalya
15) Tahsin TARHAN	Kocaeli
16) Mehmet GÖKER	Burdur
17) Murat BAKAN	İzmir
18) Özkan YALIM	Uşak
19) Atıla SERTEL	İzmir
20) Müzeyyen ŞEVKİN	Adana

Gereke:

Giresun'un Eynesil ilçesinde, evinin önünde yaralı halde bulunan 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümü hakkında ailesine, ilk olarak Alo 155'e trafik kazası yaşandığına dair ihbar geldiği söylenmiştir. Daha sonra polisler ailesine Rabia Naz'ın yüksek bir yerden atlayarak intihar ettiğini söylemiştir. Ailenin iddiasına göre ise, olay günü Rabia yere biri tarafından bırakılmış gibi bulunduğu ve ayak bileği kopmak üzere olduğu belirtilmiştir. Kan kaybindan öldüğü söylenen küçük kızın bulunduğu yerde herhangi bir kan izine rastlanılmaması ve mahalleli tarafından olay günü şüpheli bir otomobilin çevrede dolaşması iddiası nedeniyle olay esrarengiz hale bürünmüştür.

Olay gününde yaşanan şüpheli olaylar ve kişilerin tespit edilerek gerekli araştırmaların yapılması, delillerin karartılmaması ve toplumun vicdanının yara almaması adına İçişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilecek gerekli müfettişlerin biran önce inceleme çalışmalarına başlaması ve bu konuda Kamuoyunun aydınlatılması gereği ortaya çıkmıştır.

Anayasa madde 17 de açıkça belirtildiği üzere; *"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimse/ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz"*. Belirtildiği üzere herkesin yaşamı hakkı Anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

Yaşama hakkının güvencesi niteliğinde olan Hukuk devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekte kendini yükümlü saymasından ötürü kolluk kuvvetlerinin yardımıyla olay üzerindeki esrarın kaldırılması gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen nedenlerle; şüpheli ölüm üzerindeki kamuoyu vicdanının rahatlatılması, toplum huzur ve barışın tesis edilmesi, hukuka olan güvenin sağlanması amacıyla Anayasa'nın 98, iç tüzüğü'nün 104 ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

7. HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Fatma KURTULAN'ın, Giresun'un Eynesil ilçesinde hayatını kaybeden Rabia Naz başta olmak üzere çocuk ölümlerinde etkili ve yeterli soruşturma yapılması için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1464):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de Rabia Naz olayı ve çocuk ölümleri başta olmak üzere şüpheli ölümlerde soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki usulsüzlüklere ve cezasızlığa karşı alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını teklif ve arz ederim.

Fatma KURTULAN
Mersin Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gerekeç:

Giresun'un Eynesil ilçesinde, 13 Nisan 2018 yılında evinin yakınlarında yaralı bulunup, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybeden Rabia Naz Vatan'ın (11) şüpheli ölümü, etkili bir soruşturma yürütülmemesi ve baba Şaban Vatan'ın iddialarına göre delillerin bilinçli biçimde karartılması nedeniyle bir yılı aşkın süredir aydınlatılamamıştır. Ailesi, Rabia'nın ölümünün trafik kazası sonucu gerçekleştiğini ve “kazaya” karışan kişilerin siyasi erk sahipleri tarafından korunduğunu öne sürmektedir.

Kızının ölümünün aydınlatılması için adalet mücadelesi veren Şaban Vatan'ın bu süreçte gözaltına alınması ise Rabia Naz'ın ölümünün siyasi erk sahipleri tarafından karartıldığı iddialarını güçlendirmiş, kamuoyunun tepkisine neden olmuştur. Daha önce de farklı dönemlerinde siyasetçilerin, güç ve mevki sahibi kişilerin ve yakınlarının karıştığı trafik kazalarının ve cinayetlerin üzerinin örtüldüğüne ilişkin kuvvetli iddialar göz önüne alındığında, 11 yaşındaki bir çocuğun şüpheli ölümünün etkin şekilde soruşturulmaması, adalete karşı güvensizliği pekiştirmektedir.

Yaşam hakkı ve etkin soruşturma yükümlüğü ulusal ve uluslararası birçok kanun ve sözleşme kapsamında düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Yaşam hakkının öneminden hareketle bu hakka yönelik gerçekleştirilen ihlallerin devletin yetkili makamları tarafından

demokratik usullere uygun olarak etkili bir şekilde soruşturulması gerekir. Zira bir hukuk devletinde ve demokratik bir toplumda kişilerin yaşam haklarının korunduğundan emin olarak güven içinde yaşamaları önemlidir.

Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin en temel hükümlerinden biri ve demokratik bir toplumun vazgeçilmezi olan yaşam hakkının ihlali halinde, taraf devletlerin, söz konusu ihlalleri etkin şekilde soruşturma yükümlülükleri doğar. Bu kapsamda etkin bir soruşturma için, soruşturmanın suça karışmış olma ihtimali olan kişilerden bağımsız olarak yürütülmesi, resmi bir soruşturmanın yapılması, soruşturmanın ivedilikle ve makul sürede yapılması, herhangi bir hileye ya da kanunsuz eyleme hoşgörü gösterilmesinin engellenmesi ve soruşturmanın kamunun denetimine açık olması gerekmektedir.

Ne var ki, AİHM pek çok kararında hızlı ve etkin bir soruşturma yapılmadığından bahisle, Türkiye aleyhine Sözleşme'nin ihlal edildiğini hükme bağlamıştır. Rabia Naz'ın ölümü üzerine başlatılan soruşturmada da benzer ihmallerin yaşandığı, olay yeri inceleme tarafından delillerin toplanması ve tanıkların ifadelerinin alınması gibi aşamalarda kanuna uygun hareket edilmediği görülmektedir.

Üstelik Rabia Naz'ın ölümü hakkında yürütülen soruşturmada söz konusu ihlallerin siyasi güç sahibi kişilerin talimatıyla yapıldığı ve olayı karartma amacı taşıdığı iddiaları mevcuttur. Daha önce de siyasi güç ve mevki sahibi kişilerin ve yakınlarının karıştığı suçların üzerinin örtülmesi kamuoyunun adalete olan inancını derinden yaralamıştır. Bu nedenle, Türkiye'de Rabia Naz olayı ve çocuk ölümleri başta olmak üzere şüpheli ölümlerde etkin soruşturma yükümlülüğüne ilişkin ihlallerin, soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki usulsüzlük ve cezasızlığın nedenlerinin araştırılması ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması büyük önem taşımaktadır.

8. İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü TÜRKKAN'ın, şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümünün incelenerek bu ölümlerin sebeplerinin tespit edilip bu konuda alınması gereken tedbirlerin saptanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1559):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Giresun'un Eynesil ilçesinde evinin önünde yaralı bulunup, kaldırıldığı hastanede yaşamını yitiren Rabia Naz Vatan'ın (11) ölüm sebebine dair çeşitli şüpheler kamuoyunda yer almıştır. Yüksekten düştüğü iddia edilen Vatan'ın ölümüyle ilgili hazırlanan Adli Tıp raporunda, ölümün yüksekten düşme değil, “bedensel travma” sonucu gerçekleştiğine yer verilmiştir. Rabia Naz'ın ailesi ise olayla ilgili olarak kızlarına otomobil çarptığını, yaralı halde evi önüne bırakıldığını öne sürmüştür. Bu durumda adli tıp raporu ve ailenin beyanı göz önünde bulundurulduğunda, kamuoyunda Rabia Naz'ın intihar değil bir kaza ve cinayet sonucu hayatını kaybettiği kanaati hâsıl olmuştur. Rabia Naz'ın ölümünün araştırılması, sorumluların ivedi bir şekilde ortaya çıkarılarak bulunması ve yargı sürecinin acil bir şekilde işletilmesi adına Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması konusunda gereğini arz ederiz.

Lütfü TÜRKKAN
Kocaeli Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gerekeç:

Ülkemiz Çocuk Hakları Sözleşmesini 30 yıl önce imzalamış ve TBMM'den bu sözleşmenin geçmesinin üzerinden 25 yıl geçmesine karşın sözleşmede yer alan prensiplerin yerine getirilmediği açıkça görülmektedir. Çocukların yaşamına dair prensiplerin yerine getirilmemesinin dışında çocukların yaşamlarının giderek güç olduğu bir ülke sosyolojisiyle de karşı karşıyayız.

Ülkemizde çocuk ölümleri ve çocuk istismarı oranları gün geçtikçe artmakta, bu ölüm ve istismarların sonrasında adli ve hukuki sürecin şeffaflığı, caydırıcılığı ve yaptırımları tartışma yaratmaktadır. Son günlerde kamuoyunda bir başka şüpheli çocuk ölümü fazlaca yer bulmuştur. Bu ölüm 11 yaşındaki Rabia Naz'ın 12 Nisan 2018'de evinin

önünde yaralı olarak bulunması ve kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmesiyle ilgilidir. Birçok iddia ortaya atıldı ve bu iddialar vicdanımızı yaralamıştır. Çocuğun intihar etmediği, bir trafik kazasında yaralandıktan sonra evinin önüne getirilerek intihar süsü verildiği iddiası babası ve bazı yakınları tarafından ileri sürülmektedir. Anayasa'mızın ilgili maddeleri, ceza kanunlarımızdaki çocuklarımızın korunmasına yönelik hükümler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortaya koyduğu hükümlerin hepsi yetişkinlere çocukları koruma görevi yüklemektedir. Ama bütün bu görevleri ve hükümleri anlamak ve getirmek bir yana, her gün çocuk istismarları, çocuklara tecavüzler, kaybolan veya kaçırılan çocukların haberleri içimizi sızlatmaya devam etmektedir.

Doğal kabul edilmeyen ölümlerin soruşturulması, ölüm sebebinden bağımsız olarak bir yükümlülüktür. Yetkililerin delil toplama zorunluluğuna tanık ifadelerinin ve adli tıp incelemesinin girmesi gerektiğine hükmedilmiştir. Rabia Naz soruşturmasında da gerçeğin açığa çıkarılması için bu sorumlulukların yerine getirilmesi zaruridir.

Rabia Naz'ın ölümünün araştırılması, sorumluların ivedi bir şekilde ortaya çıkarılarak bulunması ve yargı sürecinin acil bir şekilde işletilmesi adına Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

9. MHP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan AKÇAY ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent BÜLBÜL'ün, şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümünün incelenerek bu ölümlerin sebeplerinin tespit edilip bu konuda alınması gereken tedbirlerin saptanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1560):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kamuyuonun gündeminde olan çocuk ölümleri Giresun'un Eynesil İlçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümü ile yeniden gündeme gelmiştir. Şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümü ve benzeri olaylardaki süreçlerin tüm yönleriyle araştırılıp, kamu vicdanını tatmin edecek ve kamusal bilgi talebini karşılayacak şekilde şeffaflığa kavuşturulması, kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet olaylarının ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılması, insani, siyasi ve toplumsal olarak tapılması gereken hususların tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Muhammed Levent BÜLBÜL
Sakarya Milletvekili
Grup Başkanvekili

Erkan AKÇAY
Manisa Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gerekeç:

Köklü bir medeniyete sahip olan milletimizin kültürel müktesebatında insana büyük bir anlam ve değer atfedilirken, kendini korumaktan mahrum çocukların sorumluluğu toplumsal değerlere ve kurumlara tevdi edilmiştir.

Giresun'un Eynesil ilçesinde 12 Nisan 2018 tarihinde evinin önünde yaralı şekilde bulunan ve kaldırıldığı hastanede yaşamını yitiren 11 yaşındaki Rabia Naz Vatan'ın ölümüyle ilgili kamuoyunda çeşitli tartışmalar yaşanmaktadır. Bu tartışmalar hepimizi derinden üzmektedir. Yaşam hakkı kutsaldır ve tüm hak ve özgürlüklerin temelinde yer almaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2 nci maddesinde yer alan yaşam hakkı ilk sayılan haktır. Diğer tüm hak ve özgürlüklerin kullanımı bu hakkın korunmasına bağlıdır. Nitekim Anayasanın 17 nci maddesi kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını

düzenlemekte, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu öngörmektedir. Bu hak ayrıca çekirdek haklardan biri olup, Anayasanın 15 inci maddesinde de özel olarak güvence altına alınmıştır. Çocuklar geleceğimizin teminatı olup, onların korunması ve yetiştirilmesi en temel vazifemizdir. Anayasanın 10 uncu, 41 inci ve 61 inci maddelerinde de bu husus özel olarak düzenlenmiştir.

Ceza kanunlarımızda da çocuklara karşı işlenen suçlar daha ağır yaptırımlara bağlanmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenen Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiş, Türkiye de dâhil olmak üzere yaklaşık 142 ülke sözleşmeyi imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla taraf devlet durumuna gelmiştir. Ülkemiz de çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Ekim 1995 tarihinden itibaren uygulanmaktadır. Bu sözleşmeye göre; yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır.

Çocukların yaşam hakkının korunması ile ilgili yaşanan sorunların tespit edilmesi, alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle şüpheli çocuk ölümleri kamuoyunda derin yaralar açmakta ve geleceğimizin teminatı olan çocukların her türlü hak ve hukukunun korunması noktasında hassasiyet gösteren bizleri de derinden üzmektedir.

Geçmişte çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve bu doğrultuda Türkiye Büyük Millet Meclisinde araştırma komisyonları kurulmuştur.

Şüpheli çocuk ölümlerinin ve Rabia Naz Vatan'ın ölümü ve benzeri olaylardaki süreçlerin tüm yönleri ile araştırılıp, kamu vicdanını tatmin edecek ve kamusal bilgi talebini karşılayacak şekilde şeffaflığa kavuşturulması, kendini koruyamayacak durumdaki çocuklara ilişkin kayıp, cinayet olaylarının ve şüpheli çocuk ölümlerinin toplumsal nedenlerinin araştırılması, insani, siyasi ve toplumsal olarak yapılması gereken hususların tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

TAKDİM YAZISI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

(10 / 1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560)

Sayı : 96155372-130.99-679252

07.07.2020

Konu : Komisyon Raporu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10 / 1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Anayasa'nın 98. ve İÇTÜZÜK'ÜN 104 ve 105. maddeleri çerçevesinde çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır.

23.10.2019 tarihinde göreve başlayan Komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda düzenlediği Rapor ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Cengiz AYDOĞDU
Aksaray Milletvekili
Komisyon Başkanı

KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÇALIŞMALARI

A. MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİNİN KONUSU

27. Yasama Dönemi'nde, “*Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi*” amacıyla verilen:

- CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ’un (10/1058), İstanbul Milletvekili Nurettin CANIKLI ve 45 milletvekilinin (10/1071), Ankara Milletvekili Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR ve 20 milletvekilinin (10/1108), Ordu Milletvekili Cemal ENGİNYURT ve 20 milletvekilinin (10/1220), Giresun Milletvekili Necati TİĞLİ ve 20 milletvekilinin (10/1288), İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL ve 21 milletvekilinin (10/1369), HDP Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Fatma KURTULAN’ın (10/1464), İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü TÜRKKAN’ın (10/1559), MHP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan AKÇAY’ın ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent BÜLBÜL’ün (10/1560) Esas Numaralı önergeleri 17.07.2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilmesiyile Komisyon kurulmuştur.

B. KOMİSYONUN KURULUŞU, GÖREV SÜRESİ VE KOMİSYON ÜYELERİ

Anayasa'nın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince verilmiş olan (10 / 1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) esas numaralı Meclis araştırması önermeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 17.07.2019 tarihli 104 üncü Birleşiminde görüşülmüştür. Bu görüşmelerden sonra, önermelerde belirtilen hususlarla ilgili bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1224 sayılı Kararı 19.07.2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu kararda; Meclis Araştırması Komisyonunun 12 üyeden oluşmasına, Komisyonun çalışma süresinin başkan, başkanvekili, sözcü, kâtip seçimi tarihinden başlamak üzere 3 ay olmasına ve gerektiğinde çalışmalarını Ankara dışında da yapabileceği hususlarına yer verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 22.10.2019 tarihli 8 inci Birleşiminde komisyon üye seçimi yapılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1234 sayılı Kararı 31.10.2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Komisyon, Meclis Başkanlığının çağrısı üzerine yapılan 23.10.2019 tarihli ilk toplantısında Komisyon Başkanı, Başkanvekilini, Sözcüsünü ve Kâtibini seçmiştir. Komisyon bu toplantıda, hazır bulunan üyeler arasından en yaşlı üye sıfatıyla İstanbul Milletvekili Hayrettin NUHOĞLU'nun geçici başkanlığında toplanmıştır. Yapılan gizli oylama sonucu Komisyon Başkanlığına Aksaray Milletvekili Cengiz AYDOĞDU, Komisyon Başkanvekilliğine Bursa Milletvekili Osman MESTEN, Komisyon Sözcülüğüne Mersin Milletvekili Zeynep GÜL YILMAZ ve Komisyon Kâtipliğine Kahramanmaraş Milletvekili Ahmet ÖZDEMİR seçilmiş ve Komisyon çalışmalarına başlamıştır.

Komisyon çalışmaları devam ederken; 02.01.2020 tarihinde TBMM Genel Kurulunda alınan üç günlük ara verme kararı ile birlikte Komisyonun çalışma süresi 23.01.2020 tarihinden itibaren üç gün uzamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1239 sayılı Kararı 07.01.2020 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Komisyonun verilen 3 aylık çalışma süresinin sonuna yaklaştığında, konunun kapsamlı bir çalışma gerektirdiği dikkate alınarak bu süre içinde inceleme, araştırma ve rapor yazım sürecinin bitmeyeceğinin anlaşılması üzerine; Komisyonun 15.01.2020 tarihli kararıyla bir aylık ek süre istenmesine karar verilmiştir. Komisyon, TBMM İçtüzüğü'nün 105'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince, 26.01.2020 tarihinden geçerli olmak üzere, 1 aylık ek süre istenmesine karar vermiştir. Komisyonun bu Kararı doğrultusunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 15.01.2020 tarihli 43 üncü Birleşiminde aldığı 1240 sayılı Kararı

ile Komisyonun çalışma süresi; 26.01.2020 tarihinden itibaren 1 ay uzatılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki Kararı 18.01.2020 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Komisyon Üyeleri ve Seçim Çevreleri

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10 / 1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu

BAŞKAN

Cengiz AYDOĞDU
Aksaray

BAŞKANVEKİLİ

Osman MESTEN
Bursa

SÖZCÜ

**Zeynep GÜL
YILMAZ**
Mersin

KÂTİP

Ahmet ÖZDEMİR
Kahramanmaraş

KOMİSYON ÜYELERİ

**Filiz KERESTECİOĞLU
DEMİR**
Ankara

**Pakize Mutlu
AYDEMİR**
Balıkesir

Jale Nur SÜLLÜ
Eskişehir

Necati TİĞLİ
Giresun

Hayrettin NUHOĞLU
İstanbul

Sevda ERDAN KILIÇ
İzmir

Cengiz DEMİRKAYA
Mardin

Cemal ENGİNYURT
Ordu

C. KOMİSYON ÇALIŞMA SÜRECİ HAKKINDA USUL VE ESASLAR

Komisyon; başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip seçiminin yapıldığı 23.10.2019 tarihinden itibaren çalışmalarına başlamıştır. Komisyon Başkanının önerisi üzerine ilk toplantıda Komisyon çalışmaları için gerekli olan kararlar alınmıştır.

Komisyonun 23.10.2019 tarihinde yaptığı ilk toplantısında;

1. Komisyonun gerekli görmesi hâlinde, Komisyon olarak ya da oluşturulacak alt komisyonlar marifetiyle mahallinde inceleme ve araştırmalar yapmasına,
  2. Komisyon toplantılarında ve Ankara dışı çalışmalarda tam tutanak tutulmasına,
  3. Komisyonun Genel Kurul çalışma saatlerinde de çalışma yapabilmesi için Meclis İçtüzüğü'nün 35 inci maddesi uyarınca Başkanlık Divanı'ndan izin istenmesine,
  4. Komisyonun uygun gördüğü çalışmalarını kamuoyuna duyurabilmek amacıyla internet sitesi kurulmasına ve e-posta adresi alınmasına,
  5. Komisyon süresince ilgili kurum ve kuruluşlardan konu ile ilgili uzman görevlendirilmesi ile ilgili işlemlerin ve yazışmaların yapılmasında, davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususlarında Komisyon Başkanlığı'nın yetkili kılınmasına,
  6. Ankara dışında yapılacak inceleme ve çalışmalara belirlenecek komisyon uzmanları ile kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilen personelin katılmasına,
  7. Rapor yazımında Komisyon Başkanlığı'na redaksiyon yetkisi verilmesine,
  8. Ankara'da yapılan Komisyon toplantılarına bilgi vermek üzere çağrılan davetliler ile diğer kurum ve kuruluşlardan görevlendirilen uzmanların ulaşım ve iâşe bedellerinin karşılanmasına,
- karar verilmiştir.

D. KOMİSYON ÇALIŞMALARI SÜRECİ

Çalışma süresi içerisinde 9 toplantı yapan ve toplam 31 kişiyi dinleyen Komisyonun çalışmaları sırasında tam tutanak tutulmuş, komisyonda görevli uzmanların rapor yazımında yararlanması amacıyla ilgili kamu kurum/kuruluşlarından belge ve bilgi temin edilmiştir.

Komisyon faaliyetleri kapsamında 08-09 Kasım 2019 tarihlerinde Giresun ve Eynesil’de yerinde incelemelerde bulunmuş ve ilgili gördüğü 16 kişiden bilgi almıştır.

Taslak Komisyon Raporu, Komisyon üyelerine 23.06.2020 tarihinde dağıtılmıştır. Komisyon üyeleri bu Taslak Rapor üzerindeki değerlendirme ve görüşlerini ise; 03.07.2020 tarihine kadar Komisyon Başkanlığına iletmışlerdir.

Üyelerden gelen öneri ve görüşler çerçevesinde nihai şekli verilen söz konusu Komisyon Raporu, 07.07.2020 tarihinde TBMM Başkanlığı’na sunulmuştur.

D.1. Komisyonunda Yapılan Toplantıların Konusu, Bilgi Alınanlar ve Tutanaklar

Komisyonunda yapılan Başkanlık Divanı Seçimi ve sonrasında yapılan 9 Komisyon Toplantısına ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıdadır.

D.1.1. 23.10.2019 Tarihli Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip Seçimi

Komisyon başkanı, başkanvekili, sözcü ve kâtibinin seçimi gerçekleştirilerek Başkanlık Divanı belirlenmiştir.

D.1.2. 31.10.2019 Tarihli (1.) Toplantı

Komisyonun çalışma programının belirlenmesi, Komisyon’da görevlendirilecek uzmanların değerlendirilmesi, Komisyonunda dinlenecek kamu kurumları, meslek örgütleri, üniversiteler ile diğer ilgili kişilerin tespit edilmesi konuları görüşülmüştür.

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2413

D.1.3. 21.11.2019 Tarihli (2.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Coşkun SOMUNCUOĞLU	Eynesil Eski Belediye Başkanı
Mehmet Ali SOMUNCUOĞLU	Rabia Naz VATAN’ı En Son Gören Kişi
Bilgehan SOMUNCUOĞLU	Eynesil Eski Belediye Başkanının Akrabası
Kutlay SEVİNÇ	Polis Memuru
Güler VATAN	Rabia Naz VATAN’ın Yengesi

Ruhi KALKAN	Polis Memuru
Neşet USTA	Rabia Naz VATAN'ın Dayısı

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2548

D.1.4. 27.11.2019 Tarihli (3.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Bahri VATAN	Şaban VATAN'ın Kuzeni
Çiğdem CEBECİ	Görgü Tanığı
Âdem ARTAÇ	Olay Yerine İlk Giden Polislerden Biri
Tamer ORHAN	Olay Yerine İlk Giden Polislerden Biri
Deniz KORKMAZ	Mürsel KÜÇÜKAL'ın İfadesini Alan Polis
Mustafa YAZICI	Mürsel KÜÇÜKAL'ın İfadesini Alan Polis

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2547

D.1.5. 04.12.2019 Tarihli (4.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Naşit OKUR	Görgü Tanığının Babası
Selime ÖTKÜN	Rehber Öğretmen
Ahmet YETİM	İmam
Melih ÖZAY	İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişi

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2549

D.1.6. 11.12.2019 Tarihli (5.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. Ali Rıza TÜMER	Hacettepe Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Yalçın BÜYÜK	Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Mehmet Akif KAYGUSUZ	Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Üyesi

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2479

D.1.7. 18.12.2019 Tarihli (6.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Doç. Dr. Şükran Gülin EVİNÇ	Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Hakan KAR	Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Çağlar ÖZDEMİR	Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Oğuz TÜZÜN	İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkan Yardımcısı

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2484

D.1.8. 15.01.2020 Tarihli (7.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanı belirtilen kişi dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Hüseyin EMİR	Kıdemli Başpolis Memuru

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2489

D.1.9. 29.01.2020 Tarihli (8.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanı belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. Gürol CANTÜRK	Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığı Öğretim Üyesi
Dr. Selahattin GÜVEN	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdür V.
Dr. Başak TEZEL	Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi Başkanı

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2496

D.1.10. 19.02.2020 Tarihli (9.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanı belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. Nergis CANTÜRK	Ankara Üniversitesi, Adli Bilimler Enstitüsü, Kriminalistik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Sait ÖZSOY	Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi, Dâhili Tıp Bilimleri Bölümü, Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Elif ÖZMERT	Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2506

D.2. Çalışma Ziyaretleri, Yerinde İncelemeler ve Diğer Faaliyetler

Komisyonun gerçekleştirdiği çalışma ziyareti, yerinde inceleme ve diğer faaliyetlerine ilişkin açıklamalar aşağıdadır.

D.2.1. 08-09.11.2019 Tarihli Giresun Eynesil Yerinde İnceleme

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümünün Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu tarafından; Komisyonun araştırma sahasına giren konulara ilişkin olmak üzere 08-09.11.2019 tarihlerinde Giresun ilinde ve Eynesil ilçesinde yerinde inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 12.04.2018 tarihinde vefat eden Rabia Naz VATAN'ın Eynesil'de ikamet eden ailesine ziyarette bulunulmuştur. Rabia Naz VATAN'ın okuldan eve yürüyüş güzergâhında, evinin bulunduğu muhitte ve evinin çatısında Komisyon üyelerince incelemeler yapılmıştır. Yerinde incelemeye Komisyon Başkanı Cengiz AYDOĞDU başkanlığında Komisyonun tüm üyeleri, Komisyon Uzmanları ve diğer TBMM personeli katılmıştır.

Giresun ilinde ve Eynesil ilçesinde konu hakkında aşağıda isim ve unvanı belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Abdurrahim ALAN	Giresun Cumhuriyet Başsavcısı
Hüseyin EMİR	Giresun İl Emniyet Müdürlüğü Kıdemli Başpolis Memuru
Dr. Mustafa KAVAK	Hastanede Ortopedik Bulguları Tespit Eden Kişi
Cafer KÖKSAL	Eynesil İlçe Emniyet Müdürü

Şaban VATAN	Rabia Naz VATAN'ın Babası
Atika VATAN	Rabia Naz VATAN'ın Annesi
Muhammet VATAN	Rabia Naz VATAN'ın Amcası
Selim AKTAŞ	İlk Olay Yeri İncelemesini Yapan Polis Memuru
Mürsel KÜÇÜKAL	Rabia Naz VATAN'ı Bulan ve Ambulansı Arayan Kişi
Ali ANIL	Taksici
Mehmet YETİM	Ambulans Şoförü
Türkan BALCI	Rabia Naz VATAN'ın Günlüğünü Bulan Kişi
Yasin GARİP	Giresun Valiliği Çalışanı
Şermin DEDE	Görgü Tanığı
Ufuk KILIÇ	Şaban VATAN'ın Avukatı
Emel KILIÇ BODUR	Şaban VATAN'ın Avukatı

İlgili çalışma ziyaretinin tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır:
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2550

E. KOMİSYONDA GÖREVLENDİRİLENLERİN LİSTESİ

Komisyonunda görevlendirilen uzmanların Komisyonun görev sahasına giren alanlarda ihtisas sahibi olmaları gözetilmiştir. Komisyon çalışmalarına ve rapor yazımında katkıda bulunmak üzere toplam 10 uzman Komisyonunda görevlendirilmiştir.

İSİM	UNVANI	KURUMU
Rıfat AYDIN	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Seyid Musa ATMACA	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Savaş AKBULUT	HSK Müfettişi	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
Soner ÇETİN	Tetkik Hâkimi	Adalet Bakanlığı
Dr. Cemal YILDIZ	Mülkiye Başmüfettişi	İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı
Davut KARAKÜLAH	Polis Başmüfettişi	İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü
Dr. Yusuf TANRIKULU	Ankara Grup Başkanı	Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı
Doğanay Nafiz İLHAN	İstihdam Uzmanı	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Doç. Dr. Şükran Gülin EVİNÇ	Öğretim Üyesi	Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Hüsne Betül ÖZDÜZEN TEKER	Sosyal Çalışmacı	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

F. KOMİSYONA SUNULAN RAPORLAR VE BELGELER

SIRA NO	KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
1	Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı	02.12.2019-575652	Rabia Naz VATAN'ın vefat olayına ilişkin Kurum uhdesinde bulunan raporların Komisyona iletilmesi
2	İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı	04.12.2019-576992	Rabia Naz VATAN'ın vefatı sonrasında kamu görevlilerinin tutumlarına ve ihmallerine ilişkin soruşturma dosyasının Komisyona iletilmesi
3	Adalet Bakanlığı Göreve Cumhuriyet Başsavcılığı	05.12.2019-577916	Rabia Naz VATAN'ın vefat olayına ilişkin soruşturma dosyasının Komisyona iletilmesi
4	Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı	17.01.2020-1414	Ülkemizde meydana gelen çocuk ölümleri ve ölüm nedenleri hakkında TÜİK tarafından derlenen verileri içeren dosyanın Komisyona iletilmesi
5	Sağlık Bakanlığı	20.01.2020-71	Şüpheli çocuk ölümleri ile mücadele konusunda yürütülen faaliyetler ile şüpheli çocuk ölümlerinin önlenmesi amacıyla alınması gereken tedbirleri içeren dosyanın Komisyona iletilmesi
6	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı	21.01.2020-2851	Şüpheli çocuk ölümlerinin bir sebebi olarak medyanın etkisine dair görüşler ile şüpheli çocuk ölümlerinin engellenmesi amacıyla RTÜK tarafından yürütülen çalışmaları içeren dosyanın Komisyona iletilmesi
7	İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü	18.02.2020-621273	Şüpheli çocuk ölümleri ile mücadele konusunda yürütülen faaliyetler ile şüpheli çocuk ölümlerinin önlenmesi amacıyla alınması gereken tedbirleri içeren dosyanın Komisyona iletilmesi
8	Adalet Bakanlığı	21.02.2020-623251	Şüpheli çocuk ölümleri ile mücadele konusunda yürütülen faaliyetler ile şüpheli çocuk ölümlerinin önlenmesi amacıyla alınması gereken tedbirleri içeren dosyanın Komisyona iletilmesi
9	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı	26.02.2020-625563	Şüpheli çocuk ölümleri ile mücadele konusunda yürütülen faaliyetler ile şüpheli çocuk ölümlerinin önlenmesi amacıyla alınması gereken tedbirleri içeren dosyanın Komisyona iletilmesi

G. KOMİSYONA SUNULAN ÖNERGELER

SIRA NO	MİLLETVEKİLİ	TARİH	KONUSU
1	Cemal ENGİNYURT Ordu Milletvekili	31.10.2019	Komisyona Davet Önerisi
2	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR Ankara Milletvekili	31.10.2019	Komisyona Davet Önerisi
3	-Sevda ERDAN KILIÇ İzmir Milletvekili -Jale Nur SÜLLÜ Eskişehir Milletvekili -Necati TİĞLİ Giresun Milletvekili	01.11.2019	Komisyona Davet Önerisi
4	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR Ankara Milletvekili	04.11.2019	Komisyona Davet Önerisi
5	Cemal ENGİNYURT Ordu Milletvekili	22.11.2019	Komisyona Davet Önerisi
6	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR Ankara Milletvekili	17.12.2019	Komisyona Davet, Yerinde İnceleme ve Süre Uzatımı Önerisi

H. KOMİSYON TOPLAM ÇALIŞMA SAATLERİ

TARİH	BAŞLANGIÇ	BİTİŞ	SÜRE
(-) 23.10.2019	Başkanlık Divanı Seçimi		
(1.Toplantı) 31.10.2019	12.07	13.21	1 saat 14 dakika
08.11.2019 (Giresun Yerinde İnceleme)	(1.Oturum) 10.44	(1.Oturum) 13.36	2 saat 52 dakika
	(2.Oturum) 17.17	(2.Oturum) 01.43	8 saat 26 dakika
(2.Toplantı) 21.11.2019	12.10	18.40	6 saat 30 dakika
(3.Toplantı) 27.11.2019	12.09	15.38	3 saat 29 dakika
(4.Toplantı) 04.12.2019	12.05	14.41	2 saat 36 dakika
(5.Toplantı) 11.12.2019	12.06	15.20	3 saat 14 dakika
(6.Toplantı) 18.12.2019	13.05	16.44	3 saat 39 dakika
(7.Toplantı) 15.01.2020	13.05	18.43	5 saat 38 dakika
(8.Toplantı) 29.01.2020	13.05	15.03	1 saat 58 dakika
(9.Toplantı) 19.02.2020	13.05	15.00	1 saat 55 dakika
TOPLAM	41 SAAT 31 DAKİKA		

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK ÖLÜMLERİ İLE BUNA İLİŞKİN KURUMSAL VE HUKUKİ YAPI

1.1. GİRİŞ

Çocuk ölümü 18 yaşını doldurmamış tüm kişilerin ölümünü kapsamaktadır. Şüpheli çocuk ölümlerini anlamak ve önlemek için tüm çocuk ölümlerini önemsemek, anlamaya çalışmak ve genel olarak çocuk ölümleri hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Dünyada her yıl ortalama 6 milyon çocuk hayatını kaybetmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporuna göre 2018'de sağlıklı doğan bebeklerin 18/1000'i ilk bir ayda, 11/1000'i 1-12 ay arasında ölmektedir.⁸ Benzer şekilde Rapor; 1-5 yaş arası çocukların 10/1000'inin, 5-14 yaş arası çocukların da 7/1000'inin hayatını kaybettiğini bildirmektedir. 2020'de yayınlanan bir çalışmaya göre 2017 verileri temel alındığında dünya genelindeki çocukların % 39'u (39/1000), Türkiye'de ise % 11.6'sı (11.6/1000) 5 yaş öncesinde ölmüştür, bu durum dünya genelinde günde 15.000 çocuğun öldüğü anlamına gelmektedir.⁹ 2016'da yapılan bir çalışmada 15 yaş altı çocukların % 9,92'si (9,92/1000) 5 yaş altı çocukların ise % 12,1'i (12,1/1000) hayatını kaybettiği bildirilmektedir.¹⁰

Ölen çocuklar arasındaki yaş dağılımına bakıldığında 2019 UN IGME verilerine göre dünya genelinde ölen çocukların % 40'ının ilk bir ayda, % 24'ünün 1-11 ay, % 21'inin 1-4 yaş, % 9'unun 5-9 yaş, % 6'sının 10-14 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Bu oranlarla uyumlu olarak ülkemizde de yaş küçüldükçe ölüm oranının arttığı görülmektedir. TÜİK verilerine göre 2014 yılında canlı doğan bebeklerin % 11,1'i (11,1/1000), 2018 yılında % 9,3'ünün öldüğü ve 2014 yılında ölen bebeklerin % 66,6'sının bir aydan küçük, % 88,4'ünün 5 aydan küçük olduğu, 2018 yılında ise % 65,3'ünün ilk bir ayda, % 87,5'inin ise 1-5 ay arasında öldüğü bildirilmiştir.^{11,12} Yine 2014 TÜİK verilerine göre 5 yaş altı ölüm %13,3 (13,3/1000) iken 2018'de bu sayı %11,4'e (11,4/1000) düşmüştür. Bu veriler yıllar

⁸ United Nations Inter-Agency Group for Child Mortality Estimation (UN IGME), 'Levels & Trends in Child Mortality: Report 2019, Estimates developed by the United Nations Inter-Agency Group for Child Mortality Estimation', United Nations Children's Fund, New York, 2019.

⁹ Roser M, Ritchie H, Dadonaite B (2020)- "Child&Infant Mortality". Published online at OurWorldInData.org. Retrieved from: 'https://ourworldindata.org/child-mortality' [Online Resource].

¹⁰ Gümüş B, Topal İ, Özer Ö, Balandız H (2018) Türkiye'de 15 Yaş Altı Çocuk Ölümlerinin Değerlendirilmesi. F.Ü. Sağ. Bil. Tıp. Derg: 32 (1): 13-19.

¹¹Türkiye İstatistik Kurumu Ölüm İstatistikleri (2014) [http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18623&utm_source=twitterfeed&utm_medium=\(Son Erişim Tarihi: 08.01.2020\).](http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18623&utm_source=twitterfeed&utm_medium=(Son Erişim Tarihi: 08.01.2020).)

¹² Türkiye İstatistik Kurumu (2018) Ölüm İstatistikleri. <https://www.bik.gov.tr/turkiyenin-2018-olum-istatistikleri-aciklandi/> (Son Erişim Tarihi: 20.01.2020).

içerisinde ülkemizde bebek ve çocuk ölümlerinin küçük oranda da olsa azaldığını ancak özellikle 1-5 yaş arası çocuk ölümünün hala dünya ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de bebek ölümlerinin ilk sıradaki nedeni prematürelilik yani erken doğumlardır. Bebeklik dönemi ölümlerinin yaklaşık % 27-30’u buna bağlıdır. Öte yandan ani bebek ölümü sendromu da ölümlerin % 3,2-4,3’ten sorumludur.¹³ Ani Bebek Ölümü Sendromu 12 ayın altındaki bir bebeğin ani olarak ölmesi ve yapılan tam adli otopsi, olay yeri inceleme, ayrıntılı tıbbi ve sosyal öykü ile nedeni saptanamayan ölüm olarak tanımlanmaktadır. Bunların tam olarak yapılmadığı durumlarda vakanın “Ani Bebek Ölüm Sendromu-ABÖS” olarak değil “Ani Bebek Ölümü” olarak tanımlanması daha doğru olmaktadır. “ABÖS” oluşmasında çevresel faktörler de etkilidir. Bebeğin yüz üstü uykuya yatırılması, evde sigara içilmesi, yatağın yumuşak olması ve emzirilmemek önenebilecek çevresel risklerden başlıcalarıdır.^{14,15}

Öte yandan daha büyük çocuklarda ve ergenlerde ölüm nedenleri farklıdır. Türkiye’de 2009-2016 yılları arasında 10-19 yaş arası ölüm nedenlerini değerlendiren bir çalışmada dışsal yaralanmaların birinci sıradaki ölüm nedeni olduğu gösterilmiştir. Dışsal yaralanmalar içinde ilk sırayı taşıma kazaları almakta, diğer dışsal yaralanma nedenleri ise; kaza sonucu düşmeler, kaza sonucu zehirlenmeler, intihar ve kasıtlı kendine zarar verme, cinayet ve saldırı olarak sıralanmaktadır.¹⁶

Yapılan çalışmalar bu ölümlerin önemli bir kısmının önenebilir nedenlere bağlı olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Önenebilir çocuk ölümlerinin altında yatan çok çeşitli sebepler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları bilgisizlik, ebeveyn olmak için yeterli özelliklere sahip olamama (ebeveynin yaşının küçük olması, zihinsel yetersizliği ya da psikolojik sorunlarının olması), çeşitli nedenlerle çocuğun bağışıklamadan ya da hastalık başlangıcında uygulanabilecek tedavilerden yoksun kalması, çocuk ihmal ve istismarı, çocuğu korumakla yükümlü kurum ve kuruluşların kendi içlerinde oturmuş bir sistemlerinin olmaması ve aralarında gelişmiş bir ağ bulunmamasıdır.

¹³https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/Duyurular/bebek_olum_hizlari/web_Turkiyede_mortalite_hizlari_ve_bebek_olum_nedenleri.pdf (Son Erişim Tarihi: 22.02.2020).

¹⁴ Goldstein RD, Kinney HC, Willinger M (2016) Sudden Unexpected Death in Fetal Life Through Early Childhood. *Pediatrics*;137(6): e20154661.

¹⁵ Newton AW, Vandeven AM (2006) Unexplained infant and child death: a review of Sudden Infant Death Syndrome, Sudden Unexplained Infant Death, and child maltreatment fatalities including shaken baby syndrome. *Curr Opin Pediatr*; 18:196-200.

¹⁶ Erik HE, Aslan D, Tunç B (2019) Türkiye’de 2009 ve 2016 yılları arasında adolesan yaş grubunda ölüm nedenlerinin değerlendirilmesi. *Turk J Public Health*; 17(1): 28-37.

Çocuk ölümü hayatın doğal akışına ters ve gerçekleştiğinde tüm yürekleri burkan oldukça üzücü bir olaydır. Bütün çocuklar aynı derecede değerli ve özeldir ve vicdani olarak tüm yetişkinler, yasal olarak da devlet tüm çocukları korumakla yükümlüdür. Bu nedenle çocukları koruma sorumluluğu Birleşmiş Milletler tarafından 1989'da kabul edilen ve Türkiye'nin 1990'da imzalayıp 1995'te yürürlüğe koyduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi ile sadece ailenin olmaktan çıkmış devlete de verilmiştir.^{17,18} Dolayısıyla her çocuk devlet koruması altındadır ve herhangi bir çocuğun hayati riski ya da ölümü en az ailesi kadar devleti de ilgilendirmektedir.

Çocukları riskli durumlardan korumak ve çocuk ölümlerini önlemek için öncelikle olası risk durumlarını ve ölüm sebeplerini iyi bilmek gerekmektedir. Çocuklar kimi zaman ölümcül olabilen pek çok riskle karşılaşabilmektedir. Bu türdeki risklerle karşılaşan çocukların bir kısmı yaşamını sürdürebilse de psikolojik sorunlar açısından risk altında olmaya devam etmektedir. Ayrıca daha ender veya dolaylı olsa dahi çocuğun hayatını tehlikeye sokan tüm etkenler önemlidir. Buna bağlı olarak sadece ölen çocuklar üzerine konuşmak çocukları korumak için yeterli olmayabilir

1.2. ÇOCUK ÖLÜMLERİ

Tüm ani ve beklenmedik ölümlerin yetişkin veya çocukta şüpheli kabul edilerek araştırılmaya başlanması genel olarak önerilmektedir. Bununla birlikte, bu ilke, hayatın doğal akışına aykırı olması nedeniyle çocuk ölümleri açısından çok daha fazla önem kazanmaktadır. Ölümün görünür nedeni hastalık, kaza, doğal sebepler vs. olsa da söz konusu çocuk olduğunda mutlaka çok detaylı araştırılmalı ve raporlanmalıdır. Bu yapılmadığında çok çeşitli olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Şöyle ki;

- Çocuk ölümlerinden ders çıkarılması ve sonraki ölümlerin önlenmesi güçleşebilmekte,
- Ailenin başka çocukları varsa onları korumak için gerekli önlemlerin belirlenmesi ve uygulanmasında aksaklıklar olabilmekte,
- Ortada suçlu bir kişi varsa cezasız kalabilmekte ya da suçsuz bir kişi haksız yere ceza alabilmekte,
- Bu ölümler doğal ölüm diye kayıtlara geçip araştırılmadığı için uzmanların gözden kaçabilecek etkenlerle ilgili farkındalıkları eksik kalabilmekte,

¹⁷ Franklin B (1993) Çocuk Hakları, T. Alev (çev.), İstanbul: I. Baskı; ISBN: 978-975-539-031-4.

¹⁸ Seçgin C (2018) Özgür yarınlar için çocuk hakları. Çocuk hakları bülteni; Özel Sayı (20): 1-3.

- Aileye yapılması gereken psikolojik müdahalenin olayın niteliğine göre (cinayet, doğal ölüm, istismar sonrası ölüm, intihar vb.) değişiklik göstermesi gerektiği göz önünde tutulursa uygun müdahale belirlenemeyebilmekte,
- Toplumsal bilinçlendirmeyi arttırmayı hedefleyen programlar -eldeki veri tüm çocuk ölümlerinin gerçek sebebini kapsamayacağı için- eksik kalabilmekte,
- Çocuk ölümlerini tüm yönleriyle anlamak ve önlemek için yapılması gerekenler açısından kurumların kendi içlerinde ve birbirleriyle aralarında en uygun iş birliğini sağlayacak yapılanmayı sağlamaları gecikmektedir.

Bu sayılanlar ve benzeri nedenlerle, her çocuk ölümü detaylı araştırılmalıdır.

1.2.1. Çocuk Ölümlerine İlişkin Risk Etmenleri

Çocuk ölümlerine ilişkin risk etmenleri aşağıda 3 başlık altında ele alınmıştır.

1.2.1.1. Bireysel ve Çocukla İlişkili Risk Faktörleri

Çocuk ölümlerinin nedenleri sıralandığında; çocukla ilgili olan risk faktörleri yapılan çalışmalarda sıklıkla ele alınmıştır. Çocukların ölümlerinde etkili olan nedenler yaş aralıklarına göre değişmektedir. Bu yaş aralıkları, çocukların gelişimsel özelliklerine göre sınıflandırılıp olası ölüm nedenleriyle ilişkilendirmeler yapılarak çalışmalarda değerlendirmeler yapılmıştır.

Gelişimsel özelliklerine göre sınıflandırıldığında; perinatal (doğum zamanı çevresinde) ölümler 28. hamilelik haftasından doğum sonrası birinci haftaya kadar olan ölümleri kapsamaktadır. Neonatal (yeni doğan) ölümler ise doğum sonrası ilk 28 günde gerçekleşen ölümleri tanımlamaktadır. 5 yaş altı ve bir yaş üstü çocuklarda ölüm nedenleri incelendiğinde doğal nedenlerle ölümlere ek olarak istismar ve kazalara bağlı ölümler de görülebilmektedir. 5 yaş üstü ve 10 yaş altında olan çocuklarda kazaya bağlı ölümler daha yüksek oranda görülmektedir. 10 yaş üstü çocuklarda ise kaza kaynaklı ölümlerin dışında intihar ve cinayet orijinli ölümler de meydana gelebilmektedir.

Tüm dünyada önemli bir sorun olan çocukluk çağı ölümleri ile ilgili yapılan çalışmalarda ölümün en sık kaza orijinli olduğu, bunu doğal ölümlerin izlediği görülmüştür. Ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılmış benzer çalışmalarda da oranları değişmekle birlikte çocukların en çok kaza sonucu ölmüş olduğu görülmektedir.

Bebeğin doğumundan itibaren ilk bir yıl içindeki ölümlerin % 67'si neonatal dönemde gerçekleşmektedir. Yeni doğan (Neonatal) dönemde en sık gerçekleşen ölüm nedenleri; konjenital (doğuştan) anomaliler (anormallik), enfeksiyonlar, perinatal asfiksi (havasızlık) ve metabolik hastalıklardır. Ayrıca plasental (gebelik boyunca anne ile bebek arasında besin alışverişini sağlayan yassı organ) anomaliler, Ani Beklenmedik Ölüm

Sendromu (ABÖS) ve istismar da ölüm nedeni olarak tespit edilebilmektedir. Perinatal dönemde verilecek olan tıbbi bakım ölüm oranları açısından büyük önem taşımaktadır. Doğal ölümlerin yanı sıra kaza ve cinayet gibi nedenler de bu dönemde gerçekleşebilmektedir.

2019 yılında UN IGME tarafından yayınlanan “Child Mortality Report” raporuna göre dünya genelinde neonatal (yeni doğan) ölüm nedenlerine bakıldığında % 16 ile erken doğuma bağlı komplikasyonların ilk sırada olduğu görülmektedir. Bunu % 11 ile gebelik ile ilişkili olaylar ve % 7 ile de sepsis izlemektedir. Konjenital (doğuştan) nedenler % 5, diğer nedenler ise % 3 olarak tespit edilmiştir.

Sebebi tıbbi olarak açıklanamayan ölü doğum, terkedilmiş bebek ve şüpheli bebek ölümlerinde; ölüm sebebinin bulunması için ölüm sonrası muayene ve adli otopsi yapılması gerekmektedir. Her ne kadar neonatal ölümlerde otopsi ve adli-tıbbi incelemeler ile ölüm nedeni tespit edilmeye çalışılsa da farklı çalışmalarda elde edilen verilere göre % 12-50 oranları arasında ölüm nedeni tespit edilemediği görülmektedir. Bu duruma neden olarak en çok bebek cesetlerinin ölüm sonrası geç dönemde bulunması ve vücut bütünlüğünün bozulmuş olması gösterilmektedir. Planlanmamış doğum ve gizli gebelik sonucu dünyaya gelen bebeklerin terk edilmesine bağlı ölümlerde cesedin bulunması zaman almakta ve cesedin bütünlüğünde bozulmalar olmaktadır. Özellikle terk edilmiş bebek olgularında travma bulguları önem arz etmektedir.

Gebelikte büyüme geriliği, düşük doğum ağırlığı, doğuştan anormallikler “Ani Bebek Ölümünün” nedenleri arasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca sosyoekonomik durum, toplumsal normlar, anne yaşının küçük ya da büyük olması, obezite, çok sayıda gebelik, prematürite (erken doğum), diyabetik gebelik, hastane dışı gerçekleşen doğumlar, doğum öncesi-sırası-sonrası ölüm sıklığında etkili risk faktörleri olarak tanımlanmışlardır.

Ülkemizde TÜİK verilerine göre; bir ayını tamamlamadan ölen bebeklerin yüzdesi 2017 yılında % 64,9, 2018 yılında ise % 65,3 olarak bildirilmektedir. Ölen bebeklerin 2018 yılında % 12,7’sinin ilk gün, % 31,5’inin 1-6 günlükken, % 21,1’inin ise 7-29 günlükken yaşamını yitirdiği görülmüştür. Ölen bebeklerden 1-4 aylıkken yaşamını yitirenlerin sıklığı ise % 22,2 olarak belirlenmiştir.

Ani Bebek Ölümü Sendromu (ABÖS) 1 yaş ile 1 ay arasındaki infan (0-1 yaş) bebeklerde ani ve beklenmedik bir şekilde oluşan, yapılan mikrobiyolojik, toksikolojik ve histolojik (doku) çalışmalar ve alınan aile öyküsü ile nedeni açıkça belirlenemeyen ölümler olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de tek il bazında yapılan bir çalışmaya göre incelenen 271 bebek ölümünün % 6,3’ünün Ani Bebek Ölümü Sendromu olduğu tespit edilmiştir. Yapılan

çalışmalar ABÖS için belirli risk faktörlerinin olduğunu göstermiştir. Bunlar bebeğin yatış pozisyonu, genç anne yaşı, düşük anne eğitimi, sigara ve uyuşturuculara maruz kalma, erkek cinsiyet, kış ayı, kalabalık aile, ikiz kardeş, düşük doğum ağırlığı gibi risk faktörleridir. Ayrıca düşük sosyoekonomik seviye de risk faktörü olarak bulunmuştur. Evde sigara kullanımının risk faktörü olup içilen sigara sayısının artmasıyla birlikte ABÖS riskinin de arttığı yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Ayrıca çalışmalarda emzik kullanımı, yatak ve beşiğin ergonomisinin uygunluğunun ABÖS riskini azalttığı bildirilmiştir. Birçok çalışma ile ABÖS'ün nedenleri araştırılmakta ve santral sinir sistemi, kalbe bağlı nedenler, bağışıklık sistemi fonksiyon bozukluğu, nikotin ve enerji metabolizmasındaki bozukluklar üzerine yoğunlaşmaktadır. Ani Bebek Ölümü Sendromu tanısı konması için şüphelenilen olgulara tam otopsi ve gerekli metabolik-genetik incelemeler yapılmalıdır.

“Sarsılmış Bebek Sendromu-(SBS)” fiziksel saldırı içeren bir istismar türüdür. SBS, bebeğin kollarından veya göğsünden tutularak sertçe sarsılmasıyla ortaya çıkan, subdural hematoma, aksonal yaralanma ve beyin ödemi gibi ciddi beyin yaralanması, retinal kanama ve ölüme neden olabilen bir fiziksel çocuk istismarı türüdür. SBS en sık ilk bir yaşta görülür ve bebeklik çağının en sık doğal olmayan ölüm nedeni olarak bildirilmektedir. Ancak, öyküdeki tutarsızlık, önceki aile ve bebek ölüm öyküleri ile bu durumdan şüphelenilmelidir. Sarsılmış bebek sendromu tanısının konması ve tedavinin tanıya yönelik uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Çünkü bu tanıyı almış çocukların 1/4'ü ölmekte, yaşayan çocuklarda ise 1/3 oranında nörolojik kalıcı sekel oluşmaktadır. Sarsılmış bebek sendromunun sağlık çalışanları tarafından tespiti zor olmaktadır. Bunun en önemli sebebi sağlık çalışanlarının çocuk istismarını tanıma açısından farkındalık düzeylerinin yeterli olmamasıdır.

Bedensel ve ruhsal sağlık durumu çocukların kendilerini savunabilme ve içinde buldukları durumun farkında olma kabiliyetlerini de temsil etmektedir. Yapılan çalışmalarda kronik solunumsal, ortopedik ve nörolojik sorunları olan çocukların istismar riskinin daha yüksek olduğu; ancak en büyük risk grubunu davranış sorunları olan çocuklar, mental retarde (zekâ geriliği) olanlar ve özellikle konuşma-dil gelişiminde geriliği olan çocuklar oluşturmaktadır.

Çocuk ölümlerine sebep olan hastalıklar incelendiğinde UN IGME tarafından 2019 yılında yayımlanan “Child Mortality Report”a göre dünyada 1-59 ay aralığındaki çocuk ölümlerinin nedenlerinde birinci sırada % 12 ile zatürreenin yer aldığı görülmektedir. İkinci nedenin % 12 ile diğer nedenler, üçüncü nedenin ise % 8 ile ishal olduğu tespit edilmiştir. Malaria (sıtma) % 5, kızamık % 2, menenjit (beyin zarı iltihabı) % 2, AIDS % 1 oranları ile

ölüm nedenleri arasında yerlerini almışlardır. Aynı çalışmada 5 yaş altında ölen çocukların ölüm hızının her 1000 canlı doğumda 11 olduğu tespit edilmiştir. Bu ölüm hızı cinsiyete göre ayrıldığında 5 yaş altı 1000 canlı doğumda erkek çocuklarında 11, kız çocuklarında 10 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu hastalıklardan ölümlerin engellenmesi için sosyo-ekonomik arka plan ile ilişkilerinin de tespit edilmesi önem arz etmektedir.

Dünya genelinde 1 yaş üstü ve 5 yaş altı çocuk ölümlerinin çok büyük bir kısmı kaza kaynaklı gerçekleşmektedir. Bir yaş sonrası emeklemeye ve yürümeye başlayan, çevreye karşı ilgisi artan, gelişimsel dönemlere göre keşfetme ve öğrenme merakı yüksek olan, her yeni objeyi el ve ağız yoluyla tanımaya çalışan bu yaş grubundaki çocukların kazaya maruz kalma ihtimalleri artmaktadır. Cinsiyet bazında çocuk ölümlerinin dağılımını analiz eden çalışmalar incelendiğinde erkek çocukların ölüm oranının kız çocuklara göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Adolesan (büyüme, gelişme dönemi) yaş grubunda ölüme neden olan sebeplerin başında kazalar gelmektedir. Çocukluk çağında zatürree, ishal ve kızamık gibi enfeksiyöz hastalıklar 2000’li yıllara kadar çocuk ve adolesanlarda da ölüm sebebi olarak görülürken; yaralanmalar ölüm sebebi olarak tanımlanmamıştır. Ancak 5-14 yaş arası çocuklarda ömür boyu engelli kalma ve ölüme sebep olma nedenleri arasında yaralanmaların ilk sıralarda değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu yaralanmalar trafik kazaları, boğulma, yanma ve düşmeler olarak sıralanabilir. Küçük yaş gruplarında görülen enfeksiyöz hastalıklara bağlı ölümler adolesan yaş grubunda yerini kazalara bağlı ölümlere bırakmaktadır.

İntihar, özellikle adolesan yaş grubunda görülen çocukluk çağının önemli problemlerindendir. İntihar nedenleri incelendiğinde çocuğa ait olanlar; kendini beğenmeme, cinsel kimlik arayışı, alışkanlıklar (madde kullanımı, bağımlılık vb.), geçmişte yaşanmış travmatik olaylar, fiziksel ve ruhsal bozukluklar ve kişilik özellikleri (stresle baş edememe, aşırı duygusal veya aşırı öfkeli olma vb.) olarak sayılabilir. Ailenin sosyoekonomik seviyesi, okul ve iş arkadaşları ile sorunları, tecavüz veya şiddete maruz kalma, istenmeyen gebelik, derslerin kötülüğü, sınav kaygısı, gelecek kaygısı, başarısızlık, ailenin veya kendisinin mükemmel hayat beklentileri, akran zorbalığı veya siber zorbalık diğer nedenler olarak sıralanabilir. Ayrıca intihar düşüncesinin kişiler arasında bulaşıcı olma özelliği kabul edildiğinde; çocuğun çevresinde intihar girişimi veya intihar eden birinin varlığı herhangi bir stres ile karşılaştığında aklına intihar düşüncesini getirmesine ve intihar etmesine sebep olabilmektedir.

1.2.1.2. Çevreyle İlişkili Risk Faktörleri

Çocuk ölümlerine yönelik önlenebilir risk faktörlerinin bilincinde olmak ve ev içi, okul içi düzenlemeler yapmak; çocuk ölümlerinin azaltılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Yabancı cisim yutulması gibi bir neden ile solunum yollarının tıkanması veya zehirlenmeler gibi nedenlerden kanın oksijeni dokulara taşıyamaması durumlarında görülen tablo; kalıcı nörolojik hasarlara veya ölümlere yol açabilmektedir. Önlenebilir risk faktörlerinin bilincinde olmak ise tüm bu kötü gidişata engel olabilmektedir.

Havasızlıktan (asfiksi) ölüm çocuk ölümleri arasında yaygındır. Boğulma, yabancı cisim solunması/yutulması, kimyasal solunması (karbonmonoksit, siyanür vb.), solunan maddelerin kötüye kullanılması, karın-göğüs basısı, boğma gibi tablolar asfiksiye bağlı ölüm nedenleri arasında sayılmaktadır.

İstanbul'da 736 çocuk otopsi bulguları üzerine yapılan bir çalışmada çocukların en sık ölüm nedeni asfiksi (% 20,5) olarak tespit edilmiş olup çalışmada ölüm nedenleri sıralanmıştır. Asfiksiye (havasızlık) bağlı ölümlerde birinci sırayı boğulma alırken yabancı cisim aspirasyonu (yutulması), boyun basısı, travmatik asfiksi gibi çeşitli nedenler sıralamayı takip etmektedir. Aynı çalışmada CO zehirlenmesinin de % 10,5 ile yüksek bir oranda ölüme sebep olduğu görülmektedir.

Su kaynakları bol olan ülkemizde özellikle yaz aylarında bu kaynaklardaki boğulmalar çocuk ölümleri için en yoğun sebepler arasında değerlendirilmektedir. Ayrıca özellikle küçük çocuklar için evlerdeki kova içi sular dahi boğulma nedeni olabilmektedir. Suda boğulma; banyo, tuvalet, bidon, yüzme havuzu, gölet, süs havuzu, kanalizasyon, sulama kanalları, su tankı, göller, akarsular ve denizlerde olabilmektedir. Tarım alanlarında çalışan çocuklar bu tehlikelere en açık grubu oluşturmaktadır. Mevsimlik gezici tarım işçiliği yapanların çocukları için özellikle anayol, baraj, gölet, su kanalları çevresinde kurulan çadır yerleşkeleri de ciddi güvenlik tehdidi oluşturmaktadır.

Yabancı cisim aspirasyonu (yutulması) özellikle 1 yaşa kadar olan çocuklarda sık görülen bir asfiksi (havasızlık) nedenidir. 3 yaş altı eğilimleri sebebi ile oyuncak veya yiyecek gibi maddeleri ağızlarına attıkları için; daha büyük çocuklarda da kaza sebepleri ile her yaş çocukta yabancı cisim aspirasyonu görülebilmektedir. Bu maddeler aspirasyon (yutulma) sonrası gırtlığa, büyük ve küçük hava yollarına kaçabilmektedir. Anatomiik sebeplerle sıklıkla sağ akciğerdeki hava yollarına gitme eğilimde olan bu yabancı maddeler gırtlakta kaldıklarında tıkanma sonrası beynin oksijensiz kalmasına, çocuğun morarmasına ve yetersiz müdahale durumunda da çocuğun ölmesine sebep olabilmektedir.

Yine İstanbul'da yabancı cisim yutulması sonrası acile başvuran çocukların ailelerine yapılan anket çalışmasında 0-6 yaş grubu 93 çocuğun ailesinden elde edilen bilgilere göre; çocukların çoğunlukla erkek ve 1-3 yaş aralığında olduğu, anne ve babaların çoğunlukla genç ve ilköğretim mezunu olduğu, annelerinin % 67,7'sinin yabancı cisim aspirasyonunu (yutulması) engellemek için gerekli önlemler ve yabancı cisim aspirasyonu oluştuktan sonra neler yapabileceğine dair bilgi sahibi olmadığı, yabancı cisim aspirasyonu için büyük risk oluşturan baklagil ve kuruyemişleri ailelerin çoğunun uygunsuz şekilde sakladığı, eğitim düzeyi arttıkça annelerin alınacak önlemler ve sonrasında yapılacak uygulamalar hakkında bilgi sahibi olma durumunun arttığı tespit edilmiştir. Eğitimin ve tedbirin önemi bu çalışmada da görüldüğü gibi açık ve nettir. Ancak çocuğun bakım yükümlülüğünün yalnızca annelerin sorumluluğu olarak görülmesi babaların mesuliyetini ortadan kaldırmamaktadır. Çocuk bakımı ve çocuğun yetiştirilmesinde harcanan emek ve karar verme süreçleri ebeveynlerin müşterek sorumluluğudur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde ebeveynlerin ve eğitim personelinin aspirasyon tehlikesine karşı alınacak önlemler konusunda dikkatli ve özenli olmaları ayrıca olası aspirasyon sonrası ilk kritik dakikalarda sağlık kuruluşuna götürmeden önce soğukkanlılıkla yapılması gereken müdahalelerde bilgi ve beceri sahibi olmaları gerekmektedir. Bu gereklilik hayati önem arz etmektedir.

Sobadan, şofbenden, yangın ortamında, kombiden, egzoz gibi kaynaklardan ve çeşitli maddelerin tam yanmaması sonucu rengi olmayan, tatsız, kokusuz ve iritan (tahriş edici) olmadığı için hissedilemeyen karbonmonoksit adlı gaz salınmaktadır. Bu gazın kandaki hemoglobine ilgisi oksijenden yüksek olduğundan uzun süreli solunduğunda oksijenin dokulara salınmasına engel olarak; kişinin öncelikle baş ağrısı, baş dönmesi ve halsizlik ile başlayan bulantı, kusma, uykuya eğilim sonrası solumanın devamı halinde koma ve ölümle sonuçlanan klinik tablolara neden olduğu bilinmektedir. Çalışmalarda karbonmonoksit zehirlenmelerinde sebebin çoğunlukla kaza olduğu belirtilmektedir.

Karbonmonoksit zehirlenmelerinde olduğu gibi farklı kaynak ve orijinlerle çocuk ve gençlerde zehirlenmeler önemli ölüm nedenlerindedir. Zehirlenmeler tarım ilaçları, yasa dışı maddeler, uçucular, zehirli gaz ve dumanlar, metal ve mineraller hayvan ısıрма ve sokmaları ve bazı zehirli bitki ve gıdaları içerir. Çocukluk çağı zehirlenmelerinin epidemiyolojik (salgın hastalık bilimi) özellikleri ülkeden ülkeye ve toplumun sosyoekonomik özellikleri ve kültürel koşullarına göre değişebilmektedir.

ABD Zehir Kontrol Merkezi verilerine göre; 2008 yılında yaklaşık 2,5 milyon zehirlenme olurken bunun % 38,7'si 3 yaşın altında, yarısından fazlası da 6 yaşın altındadır. 1 yaş altındaki çocukların zehirlenmeleri doktor veya ailenin yanlış doz ilaç uygulamaları,

reçeteleme hataları gibi tedavi hatalarını, 1-5 yaş arasındaki çocukların kaza sonucu zehirlenmeleri ile 10 yaş üzerindeki çocukların intihar nedenli zehirlenmelerini içerir. Çocukluk çağı zehirlenmelerinin yaklaşık % 45'i evde olmakta ve ev kazası olarak kabul edilmektedir.

Travmatik ölümler çocuklarda doğal ölümler dışındakiler olarak değerlendirildiğinde bebeklerde ve erken çocukluk dönemlerinde düşmeler, zehirlenmeler ile ev kazaları ve sarsılmış bebek sendromu daha sık görülürken; okul çağında trafik kazaları, iş kazaları ve suda boğulma daha sık görülmektedir.

Trafik kazaları travmaya bağlı ölümlerde ilk sıradadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmalar hala önemli bir halk sağlığı sorunudur ve çocukluk dönemi için değerlendirilmesi gerektiğinde trafik kazalarına bağlı ölümler çocukluk çağı ölümlerinin en önemli nedenlerindedir. Düşük sosyoekonomik statü; yaya çocukların ölümünde artan bir risk faktörü olup yüksek sosyoekonomik düzeye göre 4-5 kat daha fazla ölüm riski taşır. Yayalar genellikle öğleden sonra veya akşam saatleri ve yaz aylarında caddede karşıdan karşıya geçerken ölümcül hatalar yaparlar. 12 yaş ve altındaki yaya çocuklar, kazaların % 90'ında kusurlu bulunmuştur. Araç içi trafik kazalarındaki ölümler son yıllarda azalma eğilimi göstermektedir. 0-14 yaş arası araç içi trafik kazaları, 15-17 yaş arası yaya trafik kazalarında ölüm oranları yüksektir. Yaya ölümleri 5-14 yaş arası ikinci en sık ölüm nedenidir. Bisiklet kazaları en sık 10-14 yaş arası, motosiklet kazaları en sık 15-19 yaş arasındadır.

Kazaya uğrayan çocuk yaya konumunda ise; boyunun kısalığı nedeni ile aracın üzerinden fırlayamayacak dolayısıyla ya öne doğru fırlayacak ya da aracın altında kalacaktır. Araç içinde önde oturan çocuklarda emniyet kemerinin koruyuculuğu olamayacağı gibi emniyet kemerlerinin erişkinler için düzenlenmesinden dolayı çocuklarda ciddi boyun yaralanmalarına hatta ölümlere yol açtığı görülmüştür. Emniyet kemeri olmadığında da ayakları yere basmayıp desteksiz olduğu için çocuklar öne doğru çok daha kolay fırlamakta ve cama çarparak dışarı bile çıkabilmektedir. Benzer durum hava yastıkları için de geçerli olup erişkinler için düzenlenen bu yastıklar çocuklarda çok ciddi kafa-boyun travmalarına neden olabilmektedir. Önde oturan çocuklar yetişkin birinin kucağında oturduğunda ön panellerde oturduğu kişinin arasında sıkışıp ciddi biçimde yaralanabilmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü hareket halindeki araçlarda çocuklar yaşları ve kiloları için uygun olan bebek ve çocuk koltuklarında oturtulmalıdır.

Ev kazaları; bütün yaş gruplarında görülen, önlenemez ve hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde çocuklar için en önemli ölüm nedenlerindedir. Ev kazaları; katı,

sıvı, gaz maddelerle zehirlenmeler, (karbonmonoksit, ilaç, mantar zehirlenmeleri vb.) düşmeler, (pencere, balkon, çatıdan veya yataktan, ebeveynin kucağından düşme vb.) künt travmalar, yanıklar, elektrik çarpması, suda boğulma veya yabancı cisim yutulması gibi diğer asfiksi nedenleri, havasızlık, ateşli silahlar ve kesici aletlerle meydana gelebilir.

Ev kazaları her yaş grubunda görülmekle birlikte evde daha fazla zaman geçirdiklerinden 0-6 yaş grubunda daha sıktır. Özellikle mutfak, oturma odası ve banyoda çocuklar çok sayıda kaza ile karşı karşıya kalabilir. 1 yaşın altında suda boğulma ve boğaza yabancı cisim kaçması, 1-4 yaş arası düşmeler, çarpmalar, su ile haşlanmalar, alev yanıkları, zehirlenmeler daha yaygındır. 2-4 yaşları arasında temizlik malzemeleri ve ilaçlarla zehirlenmeler, 5 yaşından sonra ise ilaç zehirlenmeleri daha sık görülmektedir. Ev kazalarının tipleri bölgeden bölgeye değişir ve dünyanın her yerinde ölüme en çok neden olan tip düşmedir.

Ölümlerle sonuçlanan düşme çoğunlukla küçük çocukların ikinci veya daha yüksek katlardan, sıklıkla pencereden düşmesi şeklinde görülürken düşme çocukların en sık hastaneye kaldırıldığı kaza türüdür. Düşme çoğunlukla pencere, merdiven, balkon veya çatılardan meydana gelebileceği gibi küçük çocuklar mobilyalardan veya kendi eşyaları üzerinden dahi düşebilir.

Yüksekten kazayla düşme riski okul öncesi çocuklar arasında daha yaygındır. Çünkü bu yaşta çocukların nörolojik gelişimleri tamamlanmadığından ve tehlike bilinci ile kaçınma becerileri gelişmediğinden yüksekten düşme oranları daha yüksek olmaktadır.

Yüksekten düşme; orijinin tespitinde kaza, intihar ve cinayet olma olasılığının mevcudiyetinden dolayı adli tıp açısından değerlendirilmesi zor bir ölüm sebebidir. Orijin tespitinde olay yeri incelenmesi (düştüğü alan ile tepe düşme noktası arasındaki mesafenin hesaplanması, intihar notu vb.) ve insan vücudu üzerindeki yapılacak keşif ve otopsi çalışmaları bir hayli önem kazanmaktadır. Yaş, düşme şekli, düşülen yüzeyin yapısı, düşme pozisyonu, düşme yüksekliği ile yaralanan organlar gibi faktörler ölümün meydana gelmesini etkiler. Çocukların anatomik yapılarından dolayı yüksekten düşme sonrası en sık ölüm nedeni kafa travması olarak tespit edilmiştir.

Yangın ve **yanık** olguları her yıl 600-700 çocuğun ölümünden sorumlu olup ev içi yangınlarda özellikle küçük çocuklar kaçma ve korunma becerilerinden yoksun oldukları için risk altındadırlar. Sıklıkla ölüm ev içi yangın sonrası duman solumaya bağlıdır. Ev içi yangınlara bağlı ölümler ile yoksulluk kuvvetle ilişkili bulunmuştur.

Yanık olgularında kaza ile istismar arasında ayırım yapmak oldukça önemlidir. Çünkü kazaya bağlı yanıklarla istismar sonrası oluşan yanıkların vücuttaki dağılımları

farklılıklar göstermektedir. Kollar, yüz, ön gövde ve boyun kazaya bağlı yanıklar için riskli noktalar bunlar genellikle düzensiz sınırlı ve düzensiz derinliği olan asimetrik yanıklardır. İstismar ile ilgili yanıklar ise çoğunlukla eldiven-çorap tipi uyluk ve bacaklarda, ellerde ve ayaklarda ve cinsel organlarda görülür. Bunlar düzenli, simetrik sınırları ve derinliği olan yanıklardır.

Yanık olgularında ölüm sonrası muayenede ölü bedeni tanımlanmaya, ölüm nedeni gösterilmeye çalışılmalı ve kişinin yanmaya canlı mı ölü mü maruz kaldığı tespit edilmelidir.

Çocuğun cildi daha ince olduğu için elektrik iletken maddeye teması sonrası direnci yetişkinlere göre daha düşük olacak ve elektrik çarpmasından daha çok etkilenecektir. Elektriğin çocuğun vücudunda giriş noktası genellikle el veya ayakken, çıkış noktası diğer el veya yere temas eden ayağıdır. En tehlikeli akış yolu kalbin konumu sebebi ile sol kol ve sağ bacak arasında giden yoldur. Elektrik çarpmasına bağlı ölüm; genellikle tehlikeli bir kalp ritim bozukluğu olan ventriküler fibrilasyon veya solunum yetmezliğinin bir sonucu olarak gelişir. Elektrik akımı göğüsten ve karından yüksek enerji ile geçerse, kaburgalar arası kaslarda ve diyaframda spazm sonucu solunum felcine de neden olabilir. Ayrıca baş ve boyundan geçerken, beyin sapındaki solunum ve dolaşım merkezinde felç sonucu da ölüme neden olabilir. Tüm bu nedenlerden dolayı olası elektrik maruziyetine engel olmak çocuklarda oldukça dikkat edilmesi gereken bir durumdur.

Hipotermi vücut sıcaklığının 35⁰C'nin altına düşmesidir. Hipotermi çoğunlukla evde doğan bebeklerde görülür. Hipotermi sonucu ölüm ise daha sık olarak dış ortamda terk edilmiş bebeklerde görülür.

Hipertermi ise vücut sıcaklığının 40⁰C'nin üstüne çıkmasıdır. Dış nedenlerle (güneş çarpması gibi) veya iç nedenlerle (ateşli hastalıklar gibi) meydana gelebilir. Yüksek nem oranı ve hava akımının olmadığı kapalı alanlarda (sıcak havalarda arabada kalma gibi) kalmaları; çocukların yetişkinlere kıyasla daha sınırlı bir termoregülasyon (ısı düzenleme) kapasitesine sahip olmalarından dolayı onlar açısından büyük bir risk oluşturmaktadır.

Ateşli silah yaralanmaları gençlerde ikinci en sık ölüm nedeni olup orijin genellikle bu yaş grubu için cinayet veya intihar iken; daha küçük çocuklarda önemli bir bölümü kaza niteliğindedir. Dolu silahla oynayan çocuklar kendilerine veya bir başkasına zarar verebilmektedir. Bu sebeple bireysel silahsızlanma teşvik edilmelidir.

1.2.1.3. Toplumsal Faktörler

Birçok sosyal problemde olduğu gibi “şüpheli çocuk ölümleri” üzerinde etkili olan süreçte toplumun rolü büyüktür. Ruhsal ve fiziksel açıdan her türlü etkiye erişkinlere göre daha açık olan çocukların, yaşadıkları toplumdan daha fazla etkilenmesi beklenen bir

sonuçtur. Fakat bireysel ve toplumsal faktörlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Hastalıklardan, kazalara, yangın ya da karbonmonoksit zehirlenmelerine ve istismara her örnek bu açıdan ele alınabilir. Bu bölümde “Bireysel ve Çocukla İlişkili Risk Faktörleri” bölümündeki ölüm nedenlerinin toplumsal sorunlarla ilişkileri açıklanmıştır.

Yoksulluk bireylerin temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalma, yaşamlarını sürdürebilmeleri için optimal koşulları sağlamakta zorlanmaları durumudur. Toplumda görülen yoksulluk ve eşitsizlik çocukları etkilemektedir. Yoksulluğun süresinin uzaması, küçük yaşta çocuklar ve yoksulluk seviyesinin artması çocukların bu durumdan etkilenme düzeyini arttırmaktadır. Ölüm nedenlerine bakıldığında ekonomik açıdan iyi durumda olan ülkelerde çocuk ölümlerinin başlıca nedeni sakatlıklar ve kazalar iken, ekonomik açıdan kötü ülkelerde bu durum daha çok kötü anne sağlığı, beslenmenin yetersizliği, sıtma, ishal, enfeksiyon ve bulaşıcı hastalıklar olarak görülmektedir. Yüksek gelir ile beraber gelen daha iyi sağlık bakımı, güvenli ortamın sağlanması, güvenli gıda erişimi gibi durumlar ölüm oranlarının azalmasını sağlamaktadır.

Ülkeler karşılaştırıldığında sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin daha az görüldüğü, ekonomik refahın yüksek olduğu, sosyal devlet yapısının güçlü olduğu ve cinsiyet eşitliği için güçlü politikaların geliştirildiği ülkelerde bebek ölüm ve beş yaş altı çocuk ölümlerinin daha az olduğu görülmektedir. Aynı şekilde ekonomik gelişmişlik düzeyi bireylerin erişkin olarak yaşam sürelerini de etkilemektedir. Yapılan çalışmalar ekonomik refahı yüksek olan ülkelerde yaşam süresinin düşük olanlara göre daha uzun olduğunu göstermektedir. UNICEF’in 2016 yılında yayınladığı rapora göre 2030 yılında yüksek gelirlili ülkelere göre, Sahra Altı Afrika ülkelerinde 5 yaşından önce çocukların ölme olasılığının 10 kat yüksek olacağı öngörülmektedir. Yoksullukla birlikte insanların sağlık sorunları ile karşılaşma ihtimali artmaktadır. Yoksullukla artan sağlık sorunlarına rağmen bu sorunlara yönelik tedavi ve korunma yöntemleri yoksul toplumlarda yeterli düzeyde olmamaktadır. Ayrıca yapılan çalışmalar yalnızca yoksulluğun giderilmesinin çocukların yaşam süresini uzatmak ve ölüm riskini önlemek için yeterli olmadığını, toplumlarda gelir eşitsizliğinin giderilmesinin de önemli olduğunu göstermiştir.

Yoksulluk ile birlikte toplumun eğitim düzeyi de düşmektedir. Toplumun eğitim düzeyinin düşmesi ile birlikte çocuğa yönelik şiddet, çocuklarda riskli davranışların artışı, çocuğu kötü etkileyebilecek faktörler ile olan etkileşimler artmaktadır. Yoksul bir toplumda büyüyen çocuğun ihmale ve istismara uğrama olasılığı da artmakta, yoksulluk çocuklar için yalnızca maddi yoksulluktan daha fazlasına dönüşmektedir. Aile içinde ekonomik nedenler, çocuğun ilk bakımını üstlenen kişinin evden ve çocuktan uzak olması, evde yoksullukla

birlikte gelen stres ortamı, en küçük çocuğa bakmak üzere sorumluluğun diğer büyük çocuklara bırakılması ihmal ve istismar için zemin oluşturmaktadır. Yetersiz eğitim, sağlık hizmeti alamama, kötü çevresel koşullar (kötü hijyen, sanitasyon vb.) yoksullukla birlikte çocukları etkilemektedir.

Toplumsal eşitsizliğin ve yoksulluğun aynı toplumda yaşayan çocukları etkilememesi için gerekli politikaların oluşturulması gerekmektedir. Belirli ulusal ve uluslararası sözleşmeler ile çocuk hakları her türlü toplumsal yapıda korunmaya çalışılmıştır. Göçmen, yeti yitimi olan, yoksul, kurum bakımında olan ve sosyal olarak izole edilmiş çocuklar daha fazla zarar görebilir grup olarak tanımlanmaktadır. Bu çocuklar daha fazla şiddete uğramakta, zorbalığa ve cinsel istismara maruz kalmakta; bu ortamlar çocukların hayatlarını risk altına sokmaktadır. Yapılan çalışmalar yeti yitimi olan çocukların büyük çoğunluğunun gelişmekte olan ülkelerde olduğunu ve yeti yitimi olan çocukların diğer çocuklara göre 3,7 kat daha fazla şiddete maruz kaldığını göstermektedir.

Yoksulluk sebebi ile çocuğun bakımından sorumlu olan kişiler; çocuk için gerekli olan beslenme, barınma, bakım ve sağlık alanlarında çocuğun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Beslenme yetersizliği özellikle gelişmemiş ülkelerde önemli bir ölüm sebebi olmaktadır. Gebelik sürecinde iyi beslenemeyen anne birçok sağlık problemine açık olmakta hem de fetüsün gelişimi annenin kötü beslenmesinden etkilenmektedir. Aynı şekilde doğum sonrası emziren annelerde beslenmenin önemi büyüktür. Çocukluk döneminde beslenme yetersizliğinin akut ve kronik birçok etkisi olmakta, beslenme yetersizliği enfeksiyon (mikroorganizmalarla olan) ve bulaşıcı hastalıklar için çocukları korunmasız hale getirmektedir.

Ailenin eğitim düzeyi çocuk sağlığı açısından çok önemlidir. Eğitimli aileler çocuklarının sağlık, eğitim ve bakım gibi konularında daha bilinçli olmakta, meydana gelebilecek tehditler için önlem alabilmektedir. Her ne kadar eğitim koruyucu ve önleyici etkisiyle çocukların hastalık gibi nedenlerden ölmesinin önüne geçmiş olsa da gelişmiş ülkelerde çocuk ölümlerinin başlıca nedenleri kazalar olmaktadır. Eğitimli ailelerde çocuk ihmal ve istismarının da daha az olduğu yapılan çalışmalarla gösterilmiştir. Yapılan bir çalışma annelerin eğitim düzeyinin artmasının çocukların ev içi kaza yaşama ihtimalini düşürdüğünü göstermiştir. Ailede en az bir ebeveynin eğitim düzeyinin yüksek olmasının çocuk yaşta evlendirme ihtimalini azalttığı, eğitim düzeyi yüksek olan ailelerde büyüyen çocukların eğitim sürelerinin daha uzun olduğu yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Toplumun eğitim düzeyinin artması toplumda adolesan intihar ve cinayetlerine neden olan namus ve töre gibi algıların da değişmesini sağlamaktadır. Eğitim düzeyinin artmasıyla

toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile birlikte çocukluktan erişkin bir birey olana kadar kadınların üzerindeki toplumsal baskı azalacaktır.

Yoksullukla birlikte ailelerin çocuklarından beklentileri de değişmektedir. Yoksul bir ailede çocukların eğitim süreleri kısaltmakta, belli bir yaşa gelen kız çocukları evlendirilmekte, erkek çocukları ise çalışmaktadır. Çocukluk çağında yapılan evlilikler ülkemiz ve dünya için halen önemli bir sorundur. Dünyada sosyoekonomik ve kültürel farklılıklara bağlı olarak adolesan gebeliklerin görülme sıklığı % 1-% 42 arasında değişmektedir ve ülkemizde adolesan yaş gurubunun % 9,6'sının evli olduğu bilinmektedir. Çocukluk çağı evlilikleri ile birlikte adolesan yaş grubu gebelikleri artmaktadır. Hem dünyada hem ülkemizde sosyoekonomik olarak daha düşük olan bölgelerde çocuk yaşta evlendirmeler yüksek oranlarda görülmektedir. Çocukluk çağında gerçekleşen evlilikler sonucu oluşan gebeliklerin ve doğumların erişkinlere göre çok daha yüksek riskleri bulunmakta ve bu grupta olan gebeler "yüksek riskli gebelik" olarak sınıflandırılmaktadır. Adolesan çağda gerçekleşen gebeliklerde erken doğum, gebelik süresince bebeğin gelişiminin geri kalması, düşük doğum ağırlıklı bebek ve gebelik nedeniyle hipertansiyon, şeker hastalığı, anemi (kansızlık), doğum öncesi membran rüptürü (fetal zarların doğum başlamadan önce yırtılması) gibi risklerin oranlarında artış saptanmıştır. Dünyada adolesan gebelik oranı % 5,4 olup, Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, dünyada her yıl yaklaşık 70.000 adolesan gebenin gebelik ve doğuma bağlı komplikasyonlar nedeniyle öldüğü bilinmektedir.

Ekonomik durum, tek başına çocuk ölümlerinin sebebi olmamakla birlikte, farklı ekonomik gelir gruplarından çocuklar arasında beslenme, sağlık, hizmetlere erişim, barınma gibi farklar çocukları risklere daha açık hale getirebilmekte; çocuk yoksulluğunun ortadan kaldırılması için gerekli tedbirler alınmadığı için çocuk ölümleri yaşanabilmektedir.

Çocuk işçiliği de çocukların sağlıklarını etkileyen önemli bir sorundur ve toplumun ekonomik olarak düşüklüğünün önemli sonuçlarındandır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk işçiliği önemli bir sorundur. Çocuk işçiliği çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan gelişimlerini kötü yönde etkileyen bir durumdur. Çocuk işçiliği ile beraber çocuklar çocukluklarını yaşayamamakta, kendi fiziksel ve ruhsal kapasitelerinin üstündeki işlerde çalışmakta ve yaşamları riske girmektedir. Yaş gruplarına göre on beş yaş altındakiler çalışan çocuk veya çocuk işçi olarak tanımlanmakta, genç işçi olarak ise 15-18 yaş arasındaki bireyler tanımlanmaktadır. TÜİK verilerine göre ülkemizde erkek çocuklarda iş gücüne katılım oranı % 30, kız çocuklarında ise % 11,8 olarak görülmektedir. Yine TÜİK verilerine göre 1994, 1999 ve 2006 yıllarında yapılan çalışmalar çocuk işçi sayısının giderek

azaldığını göstermektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2018 yılı “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı” olarak ilan edilmiş ve uzun vadeli bu program ile çocuk işçiliği probleminin giderilmesi amaçlanmıştır.

Çocuk işçiliğinin en büyük nedeni ailenin gelir seviyesinin düşük olmasıdır. Yapılan çalışmalarda çocukların yarısından fazlasının ailesine destek olmak için çalıştıkları, bir kısmının ailesi istediği için ve çok az bir kısmının ise kendi ihtiyaçlarını karşılamak için çalıştığı gösterilmektedir. Ayrıca göç, geleneksel yargılar, çarpık kentleşme, nüfusun hızlı artışı ve gelir eşitsizliği de çocuk işçiliğinin nedenleri arasında yer almaktadır. Tüm bu nedenler arasında yoksulluğun çocuk işçiliğine neden olan en büyük etken olduğu söylenebilir. Bu durumda ekonomik şartların kötü olmasının çocuk işçiliğine teşvik eden bir sebep olduğu anlaşılmaktadır. İş ortamlarının çocuklara uygun olmaması, iş güvenliği hususunda yeterli şartların birçok iş yerinde mevcut olmaması gibi birçok neden bu çocuklarda yeti kaybı, hastalıklar ortaya çıkarmakta ve çocuk işçi olarak çalışan çocukların ölümlerine neden olabilmektedir. Hem açık hem de kapalı ortamda çalışan çocuklarda çalışma ortamına bağlı birçok sorun ortaya çıkabileceği gibi, iş yerinde şiddete maruz kalma durumları da sık görülmektedir.

Göç de diğer birçok toplumsal faktör gibi çocukları etkilemektedir. Göç, süresi veya zorunluluk hali fark etmeksizin bireylerin yaşamını kültürel, siyasal, ekonomik ve toplumsal olarak etkilemektedir. Her göç olgusu gerçekleştiği toplumun özelliklerine göre farklı etkilere yol açabilmektedir. Değişen yaşam yeri ve toplumla beraber bu durumdan en çok etkilenen yine çocuklar olmaktadır. Göç nedeniyle çocuklarda farklı yaş gruplarında farklı etkiler olmakla beraber birçok fiziksel, ruhsal ve sosyal problem ortaya çıkmaktadır. Savaş ve göç durumlarında bu durumların en büyük bedelini çocuklar ödemektedir. Ailenin kaybı, ailenin çocuklarıyla yeterince ilgilenememesi, çocukların beslenme ve bakımının aksaması, kaza ve hastalık gibi durumlara daha açık bir hale gelmeleri, ihmal ve istismarın önlenememesi gibi birçok neden çocukların yaşamını tehdit edecek sonuçlara yol açabilmektedir. Göç ile birlikte çocuklarda bulaşıcı hastalıkların arttığı, temel sağlık hizmetlerinden biri olan aşılanmanın yetersiz kaldığı, suç oranının arttığı, çocukların yeterli eğitimi alamadıkları görülmüştür. Bu nedenle göçmen çocukların korunması için özel politikalar hayata geçirilmelidir.

Resmi kayıtlara göre Suriyeli mültecilerin % 54,2’lik bölümü 18 yaşın altında, % 19,9’luk kısmı ise 5 yaşın altındadır. Yapılan çalışmalarda mülteci çocukların hastane başvurularında en sık nedenin enfeksiyon hastalıkları olduğu görülmüştür. Yetersiz beslenme, kötü yaşam şartları, çok çocuklu aile yapısı, gıda ve su sanitasyon (arıtma)

eksikliği nedeniyle enfeksiyon hastalıkları bu çocuklarda sık görülmektedir. Hali hazırda çocuk yaş grubunda en sık ölüm nedenleri arasında yer alan enfeksiyon hastalıkları açısından göçmen çocuklar daha büyük risk altındadır.

1.3. ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN ADLİ VE İDARİ SÜREÇ

Ülkemizde çocuk ölümlerinde izlenen adli ve idari süreçler aşağıda ele alınmaktadır.

1.3.1. Ülkemizde Çocuk Ölümleri İle İlgili İzlenen Adli Soruşturma Süreci

Suç haberinin alınmasıyla başlayıp, esas olarak Cumhuriyet savcısı ve onun yardımcısı sıfatı ile adli kolluk tarafından gerçekleştirilen, suçun aydınlatılması ve kamu davasının açılmasına gerek olup olmadığının tespiti amacıyla yürütülen araştırma faaliyetinin bütününe adli soruşturma denilmektedir.

Soruşturma evresi suçun öğrenilmesi ile ve şüphe üzerine başlamaktadır. Şüphe, gerçeğin ne olduğu konusunda kesin sonuca varılamayan hâli ifade eden bir kavramdır. Şüpheli de, soruşturulan suçta işlediği hususunda kuşku duyulan kişiyi ifade etmektedir.

Soruşturma sürecinde, suçun ne olduğu, ne zaman, ne ile kim tarafından, kime karşı işlendiği, tarafların kusur durumu, meydana gelen zarar, malların cins ve miktarı ile tüm bunları ispata yarayacak vasıtaların yani delillerin neler olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Savcı ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davası açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere derhal işin gerçeğini araştırmaya başlamak, maddi gerçeğin araştırılması ve adli bir yargılama yapılabilmesi için, emrindeki kolluk görevlileri marifetiyle şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla yükümlüdür.

Soruşturmada asıl görevli ve yetkili olan makam savcıdır. Kolluk ise savcının yardımcısı konumundadır. Savcı soruşturmayı doğrudan veya kolluk marifetiyle yapabilir. Kolluk tarafından yapılan işlemler savcı adına ve onun bilgisi dâhilinde yapılmak zorundadır. Kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları savcıya derhâl bildirmek ve bu savcının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür. Savcı, kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir. Diğer kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden savcıya vakit geçirmeksizin temin etmekle yükümlüdür. Adli kolluk sorumluları ve görevlileri savcının adliyeye ilişkin görev ve emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdürler.

Kolluk, kamu düzenini koruma, kollama, suç ve suçluları tespit etme ve yakalama ile görevli, gerektiğinde zor kullanma yetkisine sahip, kanunla kendisine verilen yetkiler dâhilinde görev yapan polis, jandarma ve benzeri kuruluş ve teşkilatların tümünü kapsayan genel bir kavramdır.

Ülkemiz de sadece adli soruşturma işlemlerini yürütmek üzere kurulu adli kolluk teşkilatı bulunmamaktadır. Daha ziyade suçun işlenmesinden sonra doğrudan doğruya ve adli makamların emri ile olaya el koyan, suçun delillerini tespit eden ve toplayan, suçlu veya suçluları yakalayarak savcılar adına soruşturmayı yürüten, şüphelileri suç delilleriyle adli makamlara teslim eden genel kolluk içerisinde yer alan kamu görevlilerine adli kolluk denilmektedir. Yani kolluk görevlisi işlenmiş veya işlenmekte olan bir suçu öğrenmesi veya bir suç ile ilgili savcı tarafından kendisine emir verilmesi üzerine adli kolluk sıfatına bürünerek gerekli soruşturma işlemleri gerçekleştirmektedir.

Soruşturma evresinin amacı, suçun işlenip işlenmediğini, suçun varlığı durumunda suçun şüphelisini araştırmak, suç işlendiğine ilişkin delil bulunması durumunda bunları toplamak, koruma altına almak ve yeterli delil ve şüphe hâlinde ceza davasının açılmasını sağlamaktır. Soruşturma faaliyeti suçun işlendiğine ilişkin ortaya çıkan basit şüphenin yenilmesi için yapılmaktadır. Bu faaliyet sonunda, şüphe ortadan kalkarsa ya da dava açmaya yetecek boyuta ulaşamazsa suçun şüphelisi hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmekte, yeterli şüphe oluşması durumunda ise ceza davası açılmaktadır. Yine uygulamada, işlenmiş bir suç ile ilgili yürütülen soruşturma sonunda suçun faili hakkında dava açmaya yetecek şüphe oluşmamış ise o şüpheli yönünden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmekte, ancak suçun henüz tespiti yapılamayan şüphelisinin dava zamanaşımı süresi boyunca araştırılmak üzere evrak daimi aramaya alınmaktadır.

Bu açıklananlar ışığında, maktülü çocuk olanlar da dâhil bir şüpheli ölüm olayının haber alınması üzerine izlenmesi muhtemel adli süreci izah etmek gerekirse;

Doğal nedenlerle meydana gelmeyen ölüm vakiasını yani şüpheli ölüm haberini alan savcı olayın aslını, varsa şüphelisini araştırmak, delillerin toplamasını ve muhafazasını sağlamak üzere kolluk kuvvetlerine bir dizi talimatlar vermektedir. Kolluk kuvvetleri de savcının talimatları doğrultusunda gerekli araştırmayı yaparak, elde edilen tüm delilleri ve yapılan işlemleri tutanağa bağlayarak savcıya geri bildirimde bulunmaktadır. Bu şekilde talimatlar ve geri bildirimler ile yürütülecek kolektif çalışma neticesinde olay ile ilgili kollukça hazırlanan evrak savcılığa intikal ettirilmektedir.

Soruşturma esnasında savcı ve kolluk, şüpheli ölüm olayının aydınlanması için delil toplama, koruma tedbirlerini uygulama, olay yeri incelemesi, keşif, ölü muayenesi ve otopsi, bilirkişi incelemesi ve ifade alma işlemlerini gerçekleştirmektedir.

Şüpheli ölüm olayını haber alan savcının kolluk görevlilerine gerekli talimatları vermesinden sonra, gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında en hızlı şekilde olay yerine intikal ederek, olay yerinde tespitlerde bulunup, bunları tutanağa bağlaması gerekmektedir. Bu işlem, yasalarımızda keşif faaliyeti olarak adlandırılmakta, gecikmesinde sakınca bulunan hâl olmadığı durumlarda hâkim tarafından yapılmaktadır. Yine her olayın mahiyetine göre gerçekleştirilen keşfin icrası sırasında işin ehli bilirkişilerin marifetinden yararlanılmakta ve işleme katılan bilirkişilerden olay kapsamında rapor tanzim edilmesi istenmektedir.

Şüpheli ölüm olaylarında olay yerinde ve ölenin cesedinde elde edilecek delil ve her türlü bulgular soruşturmanın seyri ve neticeye kavuşması için çok büyük önem arz etmektedir. Bu minvalde, bu tür ölüm haberi alındıktan sonra kolluk görevlilerinin ilk olarak derhal olay yerine intikal etmesi, olay yeri inceleme uzmanlarınca gerekli tespit ve delil toplama işlemleri bitirilene kadar buranın muhafazasını sağlaması gerekmektedir. Kolluk görevlisi, suç soruşturması ile ilgili olarak, suç işlenen yerde, sebep ve sonuç ilişkisini ortaya koyacak delillerin aranması, bulunması, el konulması ve koruma altına alınması için bilimsel ve teknik araştırma yapmaktadır. Yapılan bu işleme de olay yeri inceleme denilmektedir. Olay yerinin korunması, kurum içi veya kurum dışı koordine işlemleri alınması gereken emir veya kararlar kolluk biriminin sorumluluğundadır.

Olay yerinde ele geçirilen ve üzerinde delil incelemesi yaptırılması gereken eşyalar koruma altına alınarak, uygun şekilde ambalajlanıp mühürlenmektedir. Olay yeri incelemesinin amacı, teknolojik gelişmelerden istifade ederek, bilimsel yöntemlerle suç ve suçlu ilişkisini belirlemek, gerçek suç ve suçluyu tespit etmektir. Olay yerinin teknik incelemesi, bu konuda eğitim almış olay yeri inceleme ekiplerinde görevli uzman kolluk personeline yapılır.

Soruşturma ve araştırma faaliyetleri bütün olarak ve bir plan içerisinde yapılır ve sonuçlandırılır. Her somut olayın araştırılmasında izlenecek yol farklı olabilir. Bütün suçlar için belirlenebilecek ve şablon gibi uygulanabilecek tekdüze bir araştırma tarzı yoktur. Değişik suçlar için soruşturma usulleri farklı olduğu gibi, aynı tip suç için ülkenin değişik yerlerinde daha değişik bir yöntem izlenebilmektedir. Hatta aynı suçun soruşturması zamana göre de farklılık gösterebilecektir. Soruşturma yapılırken önemli olan ceza muhakemesi hukukunun ilkelerine (mecburilik, gecikmezlik, gizlilik, yazılılık) bağlı kalarak soruşturma

evresinin tamamlanmasıdır. Olay yeri incelemesi soruşturma esnasında delil elde edilebilecek en önemli işlemlerden biridir.

Suç işlendiğine dair duyum alan kolluk tarafından olay yerine planlı ve süratle gidilir. Plan önceden ayrıntılı bir şekilde hazırlanır. Hazırlanan planda, olayın durumuna göre; personel sayısı, niteliği, olaydaki görevi; olay soruşturma sorumlusu; araç, gereç, teçhizat ve malzemenin (kroki ve fotoğraf malzemesi, delil ambalaj malzemesi, inzibat aletleri, iz tespit aletleri, iz tespit malzemesi ve diğer lüzumlu malzeme) nitelik ve nicelikleri açıkça belirtilir.

Olay yerinde, olayın önem ve çeşidine göre, kolluk tarafından gerekli tedbirler alınır, yarahlara ilk müdahale ve tahliye işlemleri yapılır. Varsa seyirci kalabalığı uzaklaştırır. Olay yeri giriş ve çıkışları kontrol altında tutulur. Olay, yol ve cadde üzerinde ise trafik akışının devamı sağlanır. Olay yeri yakınında bulunan şahıslar kontrol edilir. Delillerin bozulması, değişmesi kaybolması önlenir. Mevcut oldukları takdirde şüpheliler muhafaza altına alınır. Tankların ifadeleri alınmadan olay yerinden uzaklaşmaları önlenir. Şüphelilerin tanıklarla ve tanıkların birbirleriyle konuşmaları önlenir.

Olay yerinin ilk incelemesi, gözlem yoluyla yapılır. Bu incelemede suç şüphelisinin, giriş yeri ile bu yere nasıl girildiğinin, giriş yeri ile asıl saldırı hedefi arasında izlediği yolun, çıkış yerinin, asıl saldırı hedefi ile çıkış yeri arasında izlediği yolun, uğrayabileceği diğer yerlerin tespiti yapılır.

Bu inceleme sırasında olay yerinde; suç şüphelilerinin veya mağdurun bedeninden düşebilen veya akabilen madde ve parçalar (kıl, kan, tırnak vb.); suç şüphelilerinin veya mağdurun üzerinden düşebilen parçalar (düğme, mendil, kravat, not defteri vb.); suç şüphelilerine ait ve suçu işlemeye elverişli vasıtalar (ateşli veya ateşsiz silahlar, mermi çekirdeği, kovan, maymuncuk, kalıp vb.); suç şüphelilerinin veya mağdurun ve ilgililerin mekân itibarıyla bıraktıkları izler (parmak, izi, ayak izi, diş izi, beden izi, boğuşma izleri vb.); olayın aydınlatılmasına ve suç şüphelilerinin belirlenmesine yarayacak diğer hususlar (suç unsuru taşıyan bildiri, broşür, dergi, afiş, kitap vb. ile bunların yazım ve basımında kullanılan daktilo, teksir makinesi vb.) belirlenir, etiketlenir ve not edilir.

Bu işlem sırasında delillerin kaybolmamasına, bozulmamasına, yerlerinin değiştirilmemesine dikkat edilir. Olay yeri incelemesinde, olay yerinde soruşturma grubundan başkasının girmesine izin verilmez.

Olay yerinde bulunan deliller toplanmadan olay yeri krokisi yapılır. Yapılacak krokide, iz ve delillerin bulunduğu yerler, kesin ve doğru alınmış ölçüler, hava durumu, olayın zamanı, dosya numarası, krokiyi yapanın ismi, yönler ve birimin adı mutlaka yazılır. Olay yerinin incelenmesiyle belirlenen önemli yerlerin fotoğrafı çekilir. Fotoğraf çekiminin

tüm iz ve delilleri belirtecek şekilde, ölçekli, muhtelif açılardan ve en az iki poz olması gereklidir.

Olay yerinin sistematik incelenmesi esnasında, bilimsel ve teknik incelemeleri yaparken uzmanlardan yararlanılır (Parmak izi uzmanı, patlayıcı madde uzmanı, balistik uzmanı vb.). Olay yeri incelemesinin tüm safhaları tutanakla tespit edilir.

Olay yerinin incelenmesi sırasında bulunan tüm maddi deliller, buldukları yerlerde etiketlenerek numaralanır. Etiketlerin üzerine; delillerin bulunduğu yer, olay dosya numarası, tarih, delillerin izahı, kimden alındığı, emniyet birimin adı, kolluk görevlisinin kimliği ve lüzumlu görülen diğer hususlar yazılır.

Olay yerinde tespit edilen deliller, hazırlık soruşturmasında suçun ve suçlunun tespit edilip yakalanması, mahkeme aşamasında bu verilere dayanılarak suçun aydınlatılmasını, masumların aklanmasını ve suçluların ceza almasını sağlamak için önemlidir.

Şüpheli ölüm olaylarında ölene ait ceset üzerinde delil araştırması yapılması önem arz etmektedir. Bu tür olaylarda ceset ya olay yerinde ya da ölüm olayı sonradan gerçekleştiği için hastanede bulunmaktadır. Her iki durumda da bizzat savcı tarafından adli tabip yardımıyla varsa kimlik tanığı eşliğinde ceset üzerinde harici muayene yapılarak ölünün kimliği, ölüm zamanı ve nedeni tespit edilmeye çalışılır. Bu faaliyete ölü muayene işlemi denilmektedir. Ölü muayene işleminde ölünün üzerinde bulunan kıyafetler ve kıyafetlerdeki bulgular da dâhil olmak üzere vücudunda bulunan tüm ayırıcı özellikler, yara ve benzeri lezyonlar, ayrıca ölü katılığı ve ölü lekelerinin gelişip gelişmediği belirtilmek suretiyle tutanağa geçirilir. İnceleme yapılan sağlık kurumunun teknik imkânı yeterli ise, cesedin röntgen filminin çekilmesi sağlanır. Adli tabipten, ölü muayenesi esnasında tespit edilen bulgular, ölüm saati ve nedeni hakkında görüş bildirmesi istenir. Bu işlem sırasında ölünün fotoğraf ve kamera çekimi yaptırılır. İşlem sonucunda kesin ölüm sebebi belirlenememiş ise ceset üzerinde ölüm sebebinin tayini için otopsi yapılmasına karar verilir.

Ölüm sebebinin tespit amacıyla bir cesedin baş, göğüs ve karnının açılması ve organlarının incelenmesi işlemine otopsi denilmektedir. Otopsi işleminin mutlaka savcı nezaretinde, en az bir adli tıp uzmanı marifetiyle cesedin baş, göğüs ve karın kısmı açılmak, cesedin görüntüleri alınmak suretiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu işlem sırasında ölüm sebebinin tayini için cesetten örnekler alınıp, lüzumlu incelemeler yaptırılmaktadır. Yapılan otopsi ile ilgili tutanak tutulmakta ve bu tutanakta adli tabibin ölüm nedeni ile ilgili görüşüne yer verilmektedir.

Şüpheli ölüm olaylarında olayın mahiyetine göre delil elde edilmesi muhtemel olan yerlerde ve eşyalar üzerinde arama yapılmakta ve arama sırasında tespit edilen lüzumlu

delillere el konulmaktadır. Bu arama ve delillere el konulması işlemleri kolluk görevlilerince yerine getirilmekte, gerekli hâllerde bu faaliyetlere savcı da nezaret etmektedir.

Ölümlü olaylarda, tespiti hâlinde olayın görgü tanıklarının, olayın faili olduğu yönünde şüphe duyulan kişinin, ölenin yakınlarının, olay öncesinde öleni gören ve ölen ile bir şekilde irtibat sağlayan şahısların ayrıntılı şekilde ifadelerin alınması gerekmektedir. Bu ifade alma işlemleri genelde kolluk görevlilerince yerine getirilmekte, olayın mahiyetine ve duruma göre kolluğa bırakılmaksızın doğrudan veya kolluk görevlilerinin aldığı ifadeden sonra savcı tarafından da ifade alma işlemi yapılmaktadır. Bununla birlikte ölenin çocuk olması durumunda, daha ayrıntılı bir araştırma yürütülerek ilişkili olduğu arkadaşlarının, öğretmenlerinin, aile üyelerinin ve diğer şahısların tümünün ifadesinin alınması gerekmektedir.

Bu tür olaylarda gerekmesi durumunda olayın aydınlanması için, ölenin, olay günü ve olay öncesinde kullandığı telefonunda, bilgisayarında ve benzeri cihazlarında araştırma yapılması, bunlar aracılığıyla yaptığı iletişimlerinin, sosyal medya üzerinden gerçekleştirdiği paylaşımlarının, diğer aktivitelerinin denetlenmesi, hobilerinin, okuduğu kitap ve diğer basılı eserlerinin, kullandığı defter ve diğer eşyalarının, olay öncesi geçtiği güzergâhın, uğradığı mekânların tespit edilmesi, kamera kayıtlarının temin edilmesi, bunlar üzerinde inceleme yaptırılarak, raporlaştırılması veya tutanağa bağlanması gerekmektedir. Yine olayın faili olduğu yönünde şüphe duyulan kişi hakkında da benzer işlemler ile birlikte, gerekiyorsa iletişimin denetlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçla izleme, ölenin kıyafetlerinden ve vücudundan elde edilen örneklerin aidiyetinin tespiti için genetik inceleme işlemleri yaptırılmalıdır.

Yürütülecek kapsamlı bir soruşturma sırasında elde edilen deliller ışığında, ölüm olayının faili olduğu yönünde şüphe duyulan kişi delil durumuna göre derhal yakalanıp, gözaltına alınmakta, akabinde kolluk ve savcı tarafından ifadesi tespit edilmekte, kuvvetli suç şüphesini gösterir somut deliller var ise tutuklanması için Sulh Ceza Hâkimliğinden talepte bulunulmakta, mevcut ve derlenmesi gereken delillerin toplanmasından sonra, suç işlediğine dair yeterli şüphe bulunması durumunda şüpheli hakkında kamu davası açılmaktadır.

Yürütülen soruşturma neticesinde, meydana gelen ölümün doğal olduğu veya gerçekleşen ölümden başka şahsın ihmal veya kastının bulunmadığı tespit edilmiş ise, olay ve soruşturma kapsamında olayın gerçekleşmesinde etkisi (kast veya ihmal) olduğu düşünülen ve kendisinden kuşku duyulan, bu nedenle soruşturma işlemlerine tabi tutulan

şüpheli hakkında kovuşturmayaya (kamu davası) yer olmadığına dair karar verilerek adli soruşturma sonuçlandırılmaktadır.

Yine soruşturma sonunda, ölümün şüpheli olduğu, doğal gerçekleşmediği yönünde delil bulunmasına rağmen, soruşturma kapsamında olayın gerçekleşmesinde etkisi (kast veya ihmal) olduğu düşünülen ve kendisinden kuşku duyulan, bu nedenle soruşturma işlemlerine tabi tutulan şüpheli hakkında kamu (ceza) davası açılmasına yetecek delil bulunmaması durumunda o şüpheli yönünden de kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmekte, ancak bu durumda suçun henüz bilinmeyen şüphelisinin tespiti için soruşturmaya dava zamanaşımı süresi boyunca devam edilmekte ve bu amaçla uygulamada soruşturma evrakı için daimi arama kararı verilmektedir. Şüphelisi tespit edilemeyen ölüm olayı ile ilgili verilen bu daimi arama kararları, dava zamanaşımına kadar gerekli araştırmayı yapmaları için ilgili kolluk birimine (jandarma, polis) gönderilmektedir. Kolluk kendisine gönderilen daimi arama kararları uyarınca, dava zamanaşımı süresi boyunca yaptığı araştırmalar ile ilgili olarak savcıya düzenli olarak bilgi vermektedir. Bu durumda soruşturmaya ceza davası zamanaşımına kadar devam olunmakta, eğer bu süre içerisinde olayın şüphelisi tespit edilememiş ise dava zamanaşımı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilerek soruşturma evrakı kapatılmaktadır.

➤ **Kolluğun Resen Görevleri**

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Adli görev ve yetkiler başlıklı Ek 6. Maddesi “... *Edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır. Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar... Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan polis, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder...*” hükmü ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun “Şüpheli Ölümün İhbarı” başlıklı 159. Maddesi “ (1) *Bir ölümün doğal nedenlerden meydana gelmediği kuşkusunu doğuracak bir durumun varlığı veya ölünün kimliğinin belirlenememesi halinde; kolluk görevlisi, ...durumu derhâl Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdürler.* (2) *Birinci fıkra kapsamına giren hallerde ölünün gömülmesi*

ancak Cumhuriyet savcısı tarafından verilecek yazılı izne bağlıdır.” hükmüne göre kolluk gerek şüpheli ölüm olaylarında gerekse diğer olaylarda delillerin tespiti, muhafazası ile kişilerin ve toplumun sağlık, vücut bütünlüğü veya malvarlığına zarar gelmemesi için re ‘sen gerekli tedbirleri almakla görevlidir. Kolluk, bu görevi yerine getirdikten sonra derhal Cumhuriyet Savcısını bilgilendirecek ve Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda soruşturma yürütülecektir. Aynı hüküm Adli Kolluk Yönetmeliğinin 6. Maddesinde zikredilmekle birlikte anılan maddenin beşinci fıkrasında şüpheli ölüm olaylarında kolluğun Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda soruşturma işlemlerine başlayacağı hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla kolluğun kasten veya ihmal ile bir suç işleme hali dışında artık soruşturmada oluşabilecek bir kusurdan ötürü sorumlu tutulması mümkün değildir. Kaldı ki şüpheli ölüm olaylarında Cumhuriyet Savcısı tarafından yazılı izin verilmedikçe ölünün gömülmesi mümkün olmadığından soruşturma işlemi baştan sona Cumhuriyet savcısının sorumluluğundadır.

➤ **Kolluğun Cumhuriyet Savcısının Emri Doğrultusundaki Görevleri**

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Adli görev ve yetkiler başlıklı Ek 6. Maddesi “*Polis, suçun delillerini tespit etmek amacıyla, Cumhuriyet savcısının emriyle olay yerinde gerekli inceleme ve teknik araştırmaları yapar, delilleri tespit eder, muhafaza altına alır ve incelenmek üzere ilgili yerlere gönderir...*” hükmü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi başlıklı 160. Maddesi “*(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. (2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.*”, anılan Kanunun Cumhuriyet Savcısının görev ve yetkileri başlıklı 161. Maddesi “*(1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir;... (2) Adli kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.(3) Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir... Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir...*” hükmü, Adli Kolluk Yönetmeliğinin 6. Maddesi “*Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve*

talimatları doğrultusunda öncelikle adli kolluğa yaptırılır. Adli kolluk görevlileri Cumhuriyet savcısının adli görevlere ilişkin emirlerini gecikmeksizin yerine getirir... Adli kolluk görevlileri, kendilerine yapılan bir suçla ilişkin ihbar veya şikâyetleri; el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhâl Cumhuriyet başsavcılığına... bildirir ve ilgili Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerine başlar. Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olması hâlinde en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirir; aksi hâlde ilgili kolluk görevlilerince alınmasına hazır edilir. Ancak, kolluk görevlisi emrin yazılı hâle getirilmesini beklemeden sözlü emrin gereğini yerine getirir. Adli kolluk görevlileri, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda şüphelinin lehine veya aleyhine olan tüm delilleri, kanunda ön görülen koşullara uyarak toplamak, muhafaza altına almak ve bunları bir fezleke ile Cumhuriyet savcısına sunmakla yükümlüdür...” hükmüne göre bir suçla ilgili kolluk tarafından Cumhuriyet Savcısı bilgilendirildikten sonra artık kolluk görevlileri Cumhuriyet savcılarının emrine göre görev yapacaklardır. Verilen emir sözlü dahi verilse emrin yazılı hale gelmesi beklenmeden emir yerine getirileceğinden yani emrin hukuka uygunluğunun denetlenmesi engellendiğinden Türk Ceza Kanununun 24. Maddesi “(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz. Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.” Hükmü gereğince Cumhuriyet Savcılarının soruşturmaya yönelik emirlerini yerine getiren kolluk görevlilerin yasal bir sorumlulukları olmadığı gibi bilakis, tüm soruşturma işlemlerinin Cumhuriyet Savcısının gözetimi, denetimi ve sorumluluğunda olduğu aşikârdır.

Kaldı ki 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun “Ölünün kimliğini belirleme ve adli muayene” başlıklı 86. Maddesine göre ölü muayenesinin, Cumhuriyet Savcısının huzurunda ve bir hekim görevlendirilerek yapılacağı göz önüne alındığında şüpheli ölüm olaylarında kollukça delillerin tespiti, muhafazası ile kişilerin ve toplumun sağlık, vücut bütünlüğü veya malvarlığına zarar gelmemesi için resen gerekli tedbirler alındıktan sonra Cumhuriyet Savcısına bilgi verilecek Cumhuriyet Savcısınca bizzat ölü muayenesi yapıp, delillerin toplanması konusunda kolluğa gerekli emirler verilecektir. Cumhuriyet savcısı verdiği veya vermediği her emirden bizzat sorumlu olup kolluğun sorumluluğu sadece Cumhuriyet Savcısının emirlerini uygulamadığı durumlarda oluşacaktır. Deliller toplandıktan sonra da yine Cumhuriyet Savcısının yazılı izniyle ölü defnedilecektir.

➤ **Şüpheli Çocuk Ölümüne İlişkin Kolluğun Çalışmaları**

Kolluk, şüpheli bir çocuk ölümü ile karşılaştığında (kendisine yapılan bir ihbar, meşhut suç (suçüstü hali) veya kolluğun resen görmesi);

Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin Yetki, Görev ve Sorumlulukları

Adli olarak kendilerine bildirilen her türlü ölümlü olayları (kasten öldürme, taksirle öldürme, şüpheli ölüm, intihar vb.) Cumhuriyet Savcılarının talimatları doğrultusunda, yaş, cinsiyet veya ırk gibi hususlara bağlı olmaksızın aynı standartlarda aldıkları eğitimler doğrultusunda kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen hususlara göre inceleme yaparlar.

Olay yeri inceleme ekipleri incelenecek mekânın açık alan veya kapalı alan olması, gece veya gündüz olması, mevsim şartları gibi hususları göz önünde bulundurarak belirli standartlara göre incelemelerini yaparlar. Özellikle ölümlü olaylarda olay yeri inceleme ekipleri aşağıda belirtilen hususları özenle yerine getirirler.

- a) Olay yerinin güvenliğinin sağlandığından emin olmak,
- b) Olay yerinde koruyucu giysi ekipmanlar ile çalışmak,
- c) Olay yerini ilk hali ile görüntülemek,
- d) Olay yerinde bulguların dikkatlice aranması, işaretlenmesi ve numaralandırılmasını yapmak,
- e) Numaralandırılmış bulguları olay yerinde kamera ve fotoğraf makinesi ile görüntülemek,
- f) Bulguları özelliklerine göre paketlemek,
- g) Olay yeri krokisini ölçüleri ile birlikte çizmek,
- h) Olay yeri inceleme raporu hazırlamak, bulguların dokümantasyonunu yapmak,
- i) Tüm dokümantasyonu bulguları ve kamera/fotoğraf görüntülerini Cumhuriyet Savcılarına veya talimat vereceği birime iletmekle görevlidirler.

Olay yeri inceleme ekipleri inceleme öncesinde, sırasında ve sonrasında Soruşturmacı Birimler ve Cumhuriyet Savcıları ile koordineli şekilde görevlerini ifa ederler. Cumhuriyet Savcısının talimatı ile Soruşturmacı Birimlerin (kolluğun) sonradan bulmuş olduğu delillerin değerlendirmesini de yaparak doğrudan Cumhuriyet Savcısına veya belirlediği Soruşturmacı Birime elde ettiği sonuçları rapor halinde vermekle yükümlüdürler.

Soruşturmacı Birimin Yetki, Görev ve Sorumlulukları

Soruşturmacı Biriminin Resen Yetki, Görev ve Sorumlulukları

Soruşturmacı Birim görevlileri kendilerine bildirilen, ihbar edilen veya devriye görevi esnasında resen karşılaştıkları bir ölüm (kasten öldürme, taksirle öldürme, şüpheli ölüm, intihar vb.) olayında kanunların kendilerine verdiği yetkiler doğrultusunda;

- a) En seri şekilde olay yerine giderler.
- b) Olay yerini koruma altına alır, ilgisiz şahısların olay yerinden uzaklaşmalarını sağlarlar.
- c) Olay yerinde şüpheli şahıs varsa derhal yakalarlar.
- d) Olayın tanıklarını belirleyerek en kısa sürede ifadelerini alırlar.
- e) Tanıkların verdiği bilgiler veya kendi tespit ettikleri şüpheli şahsa ait kimlik, eşkâl bilgileri ile kaçan şüpheli şahıslara ait araç plaka ve renk bilgilerini en seri iletişim araçları (telsiz, telefon vb.) ile yakın çevrede görev yapan diğer devriye ekiplerine bildirerek şüpheli şahıs veya aracın yakalanmasını sağlarlar.
- f) Olay yeri inceleme ekipleri olay yerindeki çalışmasını tamamlayıncaya kadar olay yerine kimseyi sokmazlar, zorla girmek isteyen olduğunda men ederler, gerektiğinde zor kullanarak şahsı veya şahısları yakalarlar.
- g) En seri şekilde Cumhuriyet Savcısını konu hakkında bilgilendirerek sözlü talimatlarını alırlar.
- h) Sözlü talimatlar bilahare en kısa sürede yazılı talimat haline dönüştürülerek birlikte imzalanarak Kolluk-Cumhuriyet Savcısı Görüşme Tutanağı düzenlerler.
- i) Olay yeri inceleme ekiplerinin ve kendilerinin tespit ettiği bilgiler ile Cumhuriyet Savcısından aldıkları talimata göre şüpheli şahsın kimliği belli ise yakalanmasına yönelik çalışma yaparlar.
- j) Gidebileceği yerleri kontrol ederek şüpheli şahsın yakalanmasına çalışırlar.
- k) Şüpheli şahıs veya şahısların kimliklerinin tespit edilememesi durumunda elde edilen bilgiler ışığında tespiti ile yakalanmasına yönelik çalışmalar yaparlar.
- l) Soruşturmanın her aşamasında Cumhuriyet Savcısını bilgilendirerek ve alacağı talimatlar doğrultusunda belirlenen yeni bilgi sahibi kişilerin ifadelerini alırlar.
- m) Kimliği tespit edilen ve hakkında yakalama kararı olan şahıslar üzerinde yollarda (cadde ve sokaklarda), halkın yoğun olarak bulunduğu güzergâh ve umuma açık yerlerde Genel Bilgi Toplama (GBT) uygulaması yaparak, aranan şahısların yakalanmasına yönelik çalışmalar yaparlar.

Soruşturmacı Birimin Soruşturmanın Her Aşamasında Cumhuriyet Savcısının Bilgisi Dâhilindeki Yetki, Görev ve Sorumlulukları

- n) Sonradan bulunan suça ilişkin eşya, DNA, saç, kıl, kan vb. biyolojik verileri alınan mahkeme kararına istinaden toplanan delilleri Kriminal Laboratuvara göndererek elde edilecek yeni verilere göre çalışma yaparlar.

- o) Mahkemelerden alınacak karar sonrasında olayı aydınlatmak amaçlı kişilerin iletişim kayıtlarını tespit ederek, bu yönde gerekli çalışmaları yaparlar.
- p) Mahkemelerden alınan karar neticesinde kişilerin telefon, bilgisayar gibi eşyalarına el koyarak gerekli çözümlmeleri yaparlar.
- q) Mahkemelerden alınan karar neticesinde kan örneği veya DNA'ya yarayabilecek swap, kıl vb. gibi kişilerden biyolojik numuneler alarak Kriminal Laboratuvardan alınacak Uzmanlık Raporu ile gerekli karşılaştırmaları yaparlar.
- r) Diğer resmi ve özel kurumlardan (Adli Tıp Kurumu, PTT, Nüfus Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Banka, İşyeri vb.) her türlü bilgi ve belgeyi talep eder, elde edilecek verilere göre yeni çalışmalar yaparlar.
- s) Alınan mahkeme kararına istinaden şüphelilerin ev, işyeri ve araçlarında aramalar yapar, buralardan alınacak telefon, flash bellek, bilgisayar gibi eşyalara el koyarak gerekli çözümlmelerini yapar, elde edilen bilgiler ışığında yeni çalışmalar yaparlar.

1.3.2. Çocuk Ölümlerine İlişkin İdari Süreç

Şüpheli bir ölüm olayı neticesinde kolluk görevlileri olay yerine giderek derhal olay yeri güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Kolluk görevlileri, ölüm olayı neticesinde yakalanarak gözaltına alınan şüpheli şahısların can güvenliğini sağlamakla da yükümlüdür. Bazı olaylar sonrası kızgın ve öfkeli kalabalıklar olay yeri ve devamındaki polis merkezi, hastane, adliye ve cezaevi civarında toplanarak şüpheli şahıs ve şahısları linç etmek amaçlı taş, sopa, bıçak, silah vb. gibi suç aletleri ile şüphelilere saldırmaktadırlar. Herhangi bir şüpheli ölüm olayı neticesinde olay toplumda infial uyandıran (ölen şahsın yaşının küçük olması, tecavüze uğramış olması, vücudunda bazı yerlerin kesilmiş, parçalanmış, yakılmış ve boğulmuş olması vb.) durumlarda kolluk geniş çaplı güvenlik tedbirleri alır. Bu kapsamda;

- a) Olay yeri veya civarında yakalanan şüpheli şahıs veya şahıslar için,
- b) Olay sonrası olayın şüphelisi olarak başka yerde yakalanan şahıs ve şahıslar için,
- c) Şüpheli olarak yakalanarak polis merkezlerine veya şubelerine getirilen şahıs veya şahıslar için,
- d) Polis merkezlerine veya şubelerine getirilen şahıs veya şahısların doktor raporlarının alınması amacıyla götürüldüğü hastane güzergâhı veya hastanelerde,
- e) Polis merkezlerine veya şubelerine getirilen şahıs veya şahısların olay ile ilgili yer gösterme, diğer suçluları yakalama veya suç aleti eşyanın teslimi için gidilecek yerlerde,

- f) Polis merkezlerine veya şubelerine getirilen şahıs veya şahısların işlemleri bittikten sonra adliyeye çıkarılma aşamasında adliye güzergâhı ile adliye önü ve içerisinde birçok personel ile geniş kapsamlı tedbirler alınması, hatta bazen bu tedbirlere zırhlı araçlar, atlı birlikler, toplu çevik kuvvet ekipleri ile su püskürtme özelliğine sahip zırhlı araçların katılması,
- g) Kuvvetin yeterli olmadığı durumlarda İl Valisinin emri ile polis mıntikasına jandarma, jandarma mıntikasına polis takviye ekipleri gönderilmesi, hatta İçişleri Bakanı veya Emniyet Genel Müdürünün emri ile ilde yeterli kuvvet olmaması durumunda komşu illerden geçici olarak olayın olduğu ile gerekli kuvvet gönderilmesi kolluğun idari görevleri arasında sayılmıştır.
- h) Bir ölüm olayı sonrasında olayın olduğu yer bir cadde veya sokağı kapsıyorsa, olay yerinin muhafaza edilmesi için trafiğin geçici süre durdurulması veya bir süreliğine başka güzergâhlara kaydırılması da kolluğun idari görevleri arasındadır.
- i) Bir ölüm olayına ilişkin bilgi notu hazırlayarak olayın önemine göre hiyerarşik sıra ile bilmesi gerekenleri (gerektiğinde Sayın Cumhurbaşkanına, Sayın İçişleri Bakanına, İl Valisine ve İl Emniyet Müdürüne) bilgilendirmek, bilmesi gerekenler tarafından da gerektiğinde basının konuya ilişkin bilgilendirilmesi de kolluğun idari görevleri arasındadır.

1.4. ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN KURUMSAL VE HUKUKİ YAPI

1.4.1. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı

Adli Tıp Kurumu Başkanlığı adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak, adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı programları ile görev alanına giren konularda diğer adli bilim alanlarında sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek ve bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak üzere Adalet Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur.

Adli Tıp Kurumunun görevleri; mahkemeler, hâkimlikler ve savcılıklar ile Kurumun uygun gördüğü alanlarda kamu kurum ve kuruluşları tarafından gönderilen adli tıpla ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmek, adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı eğitimini tıpta uzmanlık mevzuatına uygun olarak vermek, adli tıp ve adli bilim alanlarında çalışmaları yürütmek üzere seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek, bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak ve ilgili kurum, kuruluş ve kurulların hazırlayacakları adli tıpla ilgili eğitim programlarının yapılmasına ve yürütülmesine yardımcı olmak, adli tıp hizmetlerinin görülmesi sırasında yapılması zorunlu sağlık hizmetlerini vermektir.

Adli Tıp Kurumu yapılanması; Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Adli Tıp Başkanlar Kurulu, Adli Tıp Üst Kurulları, Adli Tıp İhtisas Kurulları, Adli Tıp İhtisas Daireleri, Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlıkları ve Adli Tıp Şube Müdürlükleri şeklindedir.

Başkanlar Kurulu

Adli Tıp Başkanlar Kurulu, Adli Tıp Kurumu Başkanının başkanlığında, başkan yardımcıları, adli tıp ihtisas kurulları başkanları ve Kurum merkezinde bulunan adli tıp ihtisas daireleri başkanlarından oluşur. Kurul, Adli Tıp Kurumu Başkanının daveti üzerine Kurum Başkanının başkanlığında en az ayda bir kez olmak üzere toplanır ve oy çokluğu ile karar alır. Adli Tıp Başkanlar Kurulunun görevleri; kurullar, daireler ve şubelerin iş durumu ve ihtiyaçlarını göz önünde tutarak uzman ve raportörlerin görev yerlerini belirlemek, zorunluluk halinde İhtisas Kurulu başkan ve üyeleri ile daire başkanı, şube müdürü, uzman ve diğer görevlilerin yerlerini değiştirmek, ihtisas Kurulları ile daire ve şubelere yıl içinde gelen işlerin normal çalışma düzeni içerisinde karşılanamayacak oranda artmış ve kurul, daire ve şubeler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmişse, bir kısım işlerin mahiyetlerini de gözetmek suretiyle başka kurul, daire ve şubelere vermek, Adli Tıp Kurumunun adli tıp alanında uzmanlık programları ile görev alanına giren konularda seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler ile bunlara ilişkin eğitim programlarını kararlaştırmaktır.

Adli Tıp Üst Kurulları; adli tıp ihtisas kurulları ve ihtisas daireleri tarafından verilir de mahkemeler, hâkimlikler ve savcılıklarca kapsamı itibarıyla yeterince kanaat verici nitelikte bulunmadığı, sebebi de belirtilmek suretiyle bildirilen işleri, adli tıp ihtisas kurullarınca oy birliğiyle karara bağlanamamış olan işleri, adli tıp ihtisas kurullarının verdiği rapor ve görüşleri arasında ortaya çıkan çelişkileri, adli tıp ihtisas kurulları ile ihtisas dairelerinin rapor ve görüşleri arasında ortaya çıkan çelişkileri, adli tıp ihtisas kurulları ile Adli Tıp Kurumu dışındaki sağlık kuruluşlarının heyet hâlinde verdikleri rapor ve görüşler arasında ortaya çıkan çelişkileri, konu ile ilgili uzman üyelerin katılımıyla inceler ve kesin karara bağlar.

İhtisas Kurullarının Görevleri

Bilirkişilerce, Fizik ve Trafik İhtisas Dairelerinin tıpla ilgili olmayan raporları hariç olmak üzere adli tıp ihtisas dairelerince, Adli tabip veya adli tıp uzmanlarınca verilir de mahkemeler, Hakimler ve Savcılar tarafından yeterince kanaat verici nitelikte bulunmayan ve aralarında çelişki olduğu belirlenen raporları inceleyip bilimsel ve teknik görüş bildirirler.

İhtisas kurulları Kurum’a intikal eden ve hakkında bilimsel ve teknik görüş üretilmesi icap eden konu hakkında farklı alanlarda uzmanlığa sahip olan kişilerin bir araya gelmesi suretiyle daha sağlıklı kararlar verilebilmesine imkân sağlamak amacıyla kurulmuştur.

1.4.2. Sağlık Bakanlığı¹⁹

Türkiye’de çocuklar özellikle kırılğan bir grup olmaları hasebiyle sağlık hizmet sunumunda özellikli bir yere sahiptirler. Genel Sağlık Sigortası kapsamında tüm çocuklara 18 yaşına dek ücretsiz sağlık hizmeti sunulmaktadır.

Doğumların doğru ve eksiksiz kaydı ölümlerin önlenmesi için temel oluşturmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde gerçekleşen tüm doğumların bir sistem üzerinden takibi ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile paylaşımının sağlanması amacıyla “Doğum Bildirim Sistemi” oluşturulmuştur. Söz konusu sistem ile tüm sağlık kuruluşlarında gerçekleşen doğumlarda doğum raporu oluşturularak elektronik ortamda İçişleri Bakanlığına iletilmektedir.

Bebek ve Çocuk Ölümleri İzleme Sistemi

Bebek ve çocuk ölümleri oluşturulan bir sistemle izlenmektedir. Bebek ölümleri-ölü doğumlar 2005 yılından beri hazırlanan bir form ile toplanmaya başlanmıştır. İl İnceleme Kurullarında (ilin sağlık yöneticileri ve ilgili branşlardan uzman hekimlerle) her bir ölüm detaylı olarak incelenmektedir. İncelemelerde ölüm nedenleri ve önlenebilirlik durumu

¹⁹ Sağlık Bakanlığı tarafından Komisyona İletilen 20.01.2020 tarihli ve 71 sayılı cevabi yazıya istinaden hazırlanmıştır.

değerlendirilmekte, sorunlar saptanıp il düzeyinde önlemler alınmaktadır. Ayrıca ülke genelinde ölümler ve ölüm nedenleri Bakanlıkta değerlendirilerek, yeni politika ve stratejiler üretilmektedir. Türkiye son 30 yılda bebek ve çocuk ölümlerini en hızlı düşüren 2. ülke konumundadır.

Bebek ve Çocuk Ölümlerini Azaltma Çalışmaları

Bebek ve çocuk ölümlerinin önlenmesi amacıyla ülkemizde hâlihazırda pek çok program yürütülmektedir. Geçmiş yıllarda ölüm nedenleri içinde akut solunum yolu enfeksiyonları ve ishaller hastalıklar önemli yer tutmaktayken, hayata geçirilen İshaller Hastalıkların Kontrolü Programı ve Akut Solunum Yolları Hastalıklarının Kontrolü Programı ile buna bağlı ölümlerde ve bebek ölüm hızında önemli düşüş yaşanmıştır.

Bağışıklama ve Aşılama Çalışmaları; 5 yaş altı çocuk ölümlerinin önlenmesinde en önemli ve maliyet etkili halk sağlığı müdahalelerinden biridir ve her dönemde Türkiye'nin öncelikli sağlık politikalarından olmuştur.

Sağlık Bakanlığı tarafından sunulan aşılama hizmetleri gerek ülke vatandaşlarına gerekse ülke sınırları içinde yaşayanlara kesintisiz ve ücretsiz olarak sunulmaktadır.

1981 yılında Türkiye genelinde Genişletilmiş Bağışıklama Programı (GBP) uygulanmaya başlanmıştır. GBP'nin temel amacı; doğan her bebeğin aşı takvimine uygun olarak aşı ile önlenebilen hastalıklara karşı bağışık kılınmasıdır. 1981 yılında ulusal aşılama takvimimizde 6 aşı mevcutken, 2013 yılında aşı uygulanan hastalık sayısı 13'e ulaşmıştır.

Çocukluk çağı aşılama takviminde 13 hastalığa karşı (boğmaca, difteri, tetanos, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, verem, çocuk felci, hepatit B, hepatit A, suçiçeği, Hemofilus influenza tip b'ye bağlı hastalıklar ile streptokokus pnömöniya'ya bağlı invaziv pnömokokal hastalıklar) aşı yer almaktadır. Bunun yanı sıra risk gruplarındaki erişkinlere, sağlık çalışanlarına, doğurganlık çağındaki kadınlara, düzensiz göçmen gruplarına yönelik bağışıklama hizmetleri, seyahat aşılamaları, Hac ve Umre Aşuları, askerlik dönemi aşılması, turizm çalışanlarına yönelik aşılamalar, çalışan sağlığı kapsamındaki aşılama hizmetleri yürütülmektedir. 2002 yılında ülkemiz genelinde hedef çocuk nüfusu aşılama oranı % 78 iken (bazı bölgelerde bu oran % 50'nin altında idi), 2018 yılında ülkemiz genelinde aşılama oranı % 97'ye ulaşmıştır ve Dünya Sağlık Örgütü'nün öngördüğü hedeflerin üzerindedir. Ulaşılan yüksek aşılama oranları ile birlikte aşılama programında yer alan tüm aşı ile önlenebilir hastalıklarda ve bunlara bağlı ölümlerde önemli düşüşler sağlanmıştır.

Bebek, Çocuk ve Ergen İzlemleri; bebek ve çocuk izlemlerinde temel öngörü, hastalık ortaya çıktıktan sonra iyileştirmek için uğraşmak yerine, hastalığa zemin hazırlayan koşulların önceden saptanarak önlenmesidir. Bebek, çocuk ve ergenlerin izlemleri ile ilgili

standardizasyonu sağlamak için protokoller hazırlanmıştır. İzlemler aile hekimleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde; ilk 1 yaşta en az 9 kez, 6 yaşa kadar toplam 16 kez, 6-19 yaş arasında yılda 1 kez belirlenen izlem dönemlerinde ücretsiz olarak izlem yapılmaktadır. Yine yüksek riskli bebeklerin izlemleri için ayrı protokoller oluşturulmuştur.

Yeni Doğan Topuk Kanı Tarama Programı kapsamında yeni doğanların bazı metabolik ve hormonal hastalıklar yönünden taranması, oluşacak zekâ geriliği, beyin hasarları ve geri dönüşümsüz zararların engellenerek, topluma getirdiği ekonomik yükün önlenmesi, akraba evliliklerinin azaltılması konusunda toplum bilincinin artırılması, tanı konan bebeklerde bu hastalıklar nedeniyle oluşacak rahatsızlıkları önlemek amacıyla uygun tedavi başlanması ve böylece belli bir zekâ seviyesine ulaşmalarının sağlanması amaçlanmaktadır. Tarama programında her bir hastalık için kurulan bilimsel komisyonlar, izleme ve değerlendirme çalışmalarına destek olmaktadır. Tarama çalışmaları sayesinde halen taranan 4 hastalık için bebeklerin % 98'ine erişilmekte ve taramalar sonucunda yılda yaklaşık 4.500 çocuğun var olan hastalıklarının sonuçlarından korunması sağlanabilmekte, engelliliğin önüne geçilmektedir.

Yeni Doğan Canlandırma Programı; 1998 yılından bu yana ülke genelinde doğumda bebeğe eli değen tüm sağlık çalışanlarını hedef alan bir hizmet içi eğitim programıdır. Temel canlandırma uygulamalarının yerleştirilmesi için bu konuda standart uygulama yapacak, eğitim almış sağlık personelinin yetiştirilmesiyle önlenebilir ölüm nedenlerinden olan doğum sırasında solunum sıkıntısı yaşayan bebeklere ilk anda doğru müdahale edilmesi ve buna bağlı ölümlerle sekellerin önlenmesi hedeflenmektedir. Yurt çapında doğum eyleminde görev alan tüm sağlık personelinin standart bir eğitim alması ve bu bilgi, becerileri belirli aralıklarla yenilemesi, eğitim yapılan illerde gerçekleştirilen hastane ziyaretleri ile doğumhane koşulları yerinde görülerek saptanan sorunlar için kuruma özel çözümlerin kurum yetkilileri ile birlikte üretilmesi ve çalışma koşullarının verilen eğitimle paralel duruma getirilmesi, tüm bu çalışmalar neticesinde Türkiye'nin her köşesinde doğan çocuklara gerektiğinde aynı nitelikte müdahale yapılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Program kapsamında yalnızca Türkiye ile sınırlı kalmayıp, tüm dünyadaki yeni doğan ölümlerinin önlenmesine katkı sağlamak amacıyla farklı ülkelerde de eğitici ve uygulayıcı eğitimleri verilmektedir.

Temel Yeni Doğan Bakımı Eğitimi; yeni doğan ölümlerini azaltabilmek için, yüksek teknolojiye dayanan, pahalı, uzman ağırlıklı, hastane bakımının yanı sıra temel yeni doğan bakım hizmetlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Tüm dünyada temel yeni doğan bakımı uygulandığı zaman, yeni doğan ölüm hızlarının % 41-72 arasında azalabileceği hesaplanmıştır. Bu çerçevede başlatılan eğitim programı ile Türkiye genelinde temel yeni

doğan bakımında standardizasyonu ve güncel bilgilerin kullanılmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

Yeni Doğan Yoğun Bakım Güncelleme Eğitimi; Türkiye’de bebek ölüm nedenleri arasında önemli bir yere sahip olan yeni doğan dönemi bebek ölümlerini azaltmak amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlarına yönelik “Yeni doğan Yoğun Bakım Programı” başlatılmıştır. Program ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlarına yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu eğitimi alan uzmanların yeni doğan yoğun bakım merkezlerinde görev yapması ve il düzeyinde, yeni doğana, doğru ve etkili müdahale olanaklarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Çocuk Acil Tıp ve Çocuk Yoğun bakım Temel Eğitimleri Programları; çocukluk çağı ölümlerini azaltmak, çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlarının çocuk yoğun bakım ve çocuk acil hizmetlerine yönelik bilgilerini desteklemek amaçlanmaktadır. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlarının yeteri kadar bir bölümünün bu kursa katılımını yıllar içerisinde sağlayarak, öncelikle 2. basamak çocuk yoğun bakım üniteleri ve çocuk acil servislerindeki hizmet sunumunun kalitesini iyileştirmek amaçlar arasındadır.

1.4.3. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü²⁰

Emniyet kayıtlarına “şüpheli ölüm” olarak kaydı yapılan ve olayın nedenine ilişkin alınan ilk ifadeler doğrultusunda 2019 yılına ilişkin hazırlanan veriler aşağıdadır. Dolayısıyla incelenen olayların nedeni ve türünde; yapılan araştırmalar, mahkeme süreci ve adli tıp incelemesi sonrasında değişiklik olabilmektedir.

TÜİK verilerine göre; 2019 yılı çocuk nüfusu 22.876.758’dir. Tablo 1’e göre 2019 yılında herhangi bir şekilde hayatını kaybeden çocuk sayısı 2.440’tır. Bu ölüm sayısı 2019 yılı çocuk nüfusunun % 0.01’ini oluşturmaktadır.

Tablo 1. Herhangi Bir Şekilde Hayatını Kaybeden Çocuk Sayıları

YILLAR	ÇOCUK SAYISI
2015	2.337
2016	2.418
2017	2.456
2018	2.321
2019	2.440
TOPLAM	11.972

Kaynak: TÜİK.

²⁰ İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Komisyona İletilen 18.02.2020 tarihli ve 621273 sayılı cevabi yazıya istinaden hazırlanmıştır.

Tablo 2. 2019 Yılında Meydana Gelen Şüpheli Çocuk Ölümleri

ÖLÜM NEDENİ	ÇOCUK SAYISI	ORAN %
Bebek Ölümü	761	52,1
Herhangi Bir Hastalık Sonucu	300	20,4
Doğuştan Hasta	190	13,0
Ev Kazası	57	3,9
Düşme Neticesi	55	3,8
Zehirlenme	29	2,0
İntihar	21	1,4
Doktor - Hastane Hatası	16	1,1
Suda Boğulma	14	1,0
Kalp Krizi	14	1,0
Uyuşturucu	5	0,3
TOPLAM	1.462	100

Kaynak: EGM.

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde; 2019 yılında hayatını kaybeden 2.440 çocuğun % 60'ını suda boğulma, zehirlenme, yüksekten düşme ve aile yükümlülüğünün ihmali şeklinde gerçekleşen ve doğrudan çocukların hedef alınmadığı olayların oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Tarafından Şüpheli Çocuk Ölümünün Önlenmesine Yönelik Yapılan Faaliyetler

Çocukların suçtan kaynaklı zarardan korunması veya suça sürüklenmelerinin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalar aynı zamanda çocuk ölümlerinin engellenmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda aşağıda ifade edilen hususlar, sadece çocuk ölümlerinin engellenmesine yönelik olmamakla birlikte çocukların yüksek yararı gözetilerek korunmalarına yönelik yürütülen çalışmaları içermektedir.

Mevzuat Çalışmaları

Çakmak gazı koklanması durumunda birçok uyuşturucu maddede oluşan olumsuz etkiler meydana gelmekte ve çocukların ve gençlerin çakmak gazı bağımlılığı sebebiyle ölüm yaşanabilmektedir. Çakmak gazının çocuklara satışını engelleyen herhangi bir mevzuat bulunmaması sebebi ile İçişleri Bakanlığının talebi üzerine TBMM'ye sunulan kanun değişiklik teklifi ile çakmak gazı, 26 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun kapsamına alınarak çocuklara satışı ve sunulması yasaklanmıştır.

Genel Asayiş Uygulamaları ve Denetimler

Metruk binalar, metruk araçlar, güvenliği ve yeterli aydınlatması bulunmayan park ve bahçeler şüpheli ölüm vakaları olmak üzere her türlü suçun işlenebilme potansiyeli bulunan yerlerdir. Çocuk ve gençleri her türlü suçtan uzak tutmak, korumak amacıyla okul çevreleri ile öğrenci yurtlarına yakın alanlarda bulunan park ve bahçeler, metruk binalar ile umuma açık yerlerde 81 ilde eş zamanlı olarak “Çocuk ve Gençlerin Korunmasına Yönelik Denetim Uygulamaları” yapılmaktadır. 2017 yılından günümüze kadar ülke genelinde eş zamanlı olarak 21 kez uygulama yapılmış olup uygulamalara devam edilmektedir.

Ayrıca Toplum Destekli Polislik Faaliyetleri kapsamında; ışıklandırma ihtiyacı olan alanlar ile güvenlik riski oluşturan metruk binalar yerel yönetimlere bildirilmekte ve gerekli işlemler yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır.

Mobil Park Ekibi Projesi

Parkların şüpheli şahısların bulunduğu yerler haline dönüşmesini engelleyerek herkes tarafından rahatça kullanılmasının sağlanması ve parklarda yaşanan güvenlik zaafiyetlerinin tespit edilerek gerekli tedbirlerin alınması amacıyla oluşturulmuştur. 30 büyükşehirin 130 merkez ilçesinde toplam 149 ekip ve yaklaşık 540 personel mobil park ekibi olarak görev yapmaktadır.

Okullarda Alınan Güvenlik Tedbirleri

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında 12 Eylül 2018 tarihinde imzalanan “Okullar ve Çevresinin Daha Güvenli Hale Getirilmesine Yönelik İşbirliği Protokolü” kapsamında; ülke genelinde öncelik derecelerine ayrılan ilkököl, ortaokul ve liseler; çevresindeki terör, asayiş, narkotik, trafik vb. konulardaki öncelik durumları ile sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal yapıları göz önünde bulundurularak analizler yapılmakta ve dört öncelik kategorisine ayrılarak daha güvenli hale getirilmesi amacıyla tedbirler alınmaktadır.

Bu kapsamda; 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde polis sorumluluk bölgesindeki okullarda; sabit görev yapmak üzere 1.437 okul kolluk görevlisi, okul yönetimiyle sürekli iletişim halinde olacak 17.111 güvenli eğitim koordinasyon görevlisi ile gerekli görülen okulların giriş-çıkış saatlerinde 5.404 ekip görevlendirilmiştir. Ayrıca okul servis araçları mevzuat hükümleri doğrultusunda denetlenmektedir.

Okul Çevrelerinin Kameralarla İzlenmesi

Okulların çevre güvenliğinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi ve olayların kayıt altına alınması amacıyla 22.12.2016 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan “İşbirliği Protokolü” kapsamında; okulların kameralar ile donatılması ve Kent

Güvenlik Yönetim Sistemine (KGYS) entegre edilmesi ile okul çevreleri daha güvenli hale getirilerek çocuk ve gençlerin herhangi bir suça maruz kalmalarının önlenmesi amaçlanmıştır.

Protokol kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 762 okula, Valilik imkanlarıyla da 1.070 okula güvenlik kamera sistemi kurularak KGYS'ye entegre çalışmaları devam etmektedir.

Kayıp Alarmı Projesi

Kayıp çocukların başta ölümlü vakalar olmak üzere her türlü suçtan zarar görmelerinin önlenmesi için en kısa sürede bulunmaları önem arz etmektedir. Günümüzde özellikle sosyal medyanın ve mobil iletişim ağlarının çok fazla kullanılması, kayıp şahısların bulunmasında bu alanlardan faydalanılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Bu kapsamda öncelikli olarak kayıp çocukların bulunması amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı tarafından “Kayıp Alarmı Projesi” hayata geçirilmiştir. Proje ile çocuğun kaybolduğu veya bulunabileceği bölgedeki cep telefonu kullanıcılarına bilgileri SMS olarak iletilmektedir. Ayrıca sosyal medya aracılığı ile kayıp çocuğa ait bilgiler facebook ve twitter sosyal medya hesabı sayfalarından da yayınlanmaktadır. Proje kapsamında kayıp müracaatı yapılan 511 çocuk bulunarak ailesine teslim edilmiştir.

Koku Molekülü İz Takip ve Kadavra Köpekleri

Kırsalda kaybolan küçük yaştaki çocukların sağ olarak bulunabilmeleri için zaman önemli bir kavramdır. Kaybolma anından itibaren ilk 24 saatlik zaman diliminin önemi bilindiğinden, kayıp çocukların son gördükleri ve buldukları yerlerin incelemesi ve kayıp çocuklara bir an önce ulaşılması için “koku ve iz takibi yeteneğine haiz köpekler” yetiştirilmektedir. Bu köpekler, 94 kayıp vakasında kayıp şahısların bulunmasına yönelik katkı sağlamıştır. Ayrıca kayıp vakaları, cinayet vakaları ve afet sonrası arama çalışmalarında faydalanmak amacıyla “kadavra arama köpekleri” de yetiştirilmektedir.

Mesaj Gönderimi

Çocukların kaybolmamaları ve kaybolduklarında zarar görmeden bir an önce bulunup ailelerine kavuşturulmaları amacıyla İçişleri Bakanlığı tarafından vatandaşlara gönderilen;

- “Polis ve Jandarma; Çocuklarımızın korkmadan sığınabilecekleri güvenli bir limandır.”
- “Değerli anne babalar: Çocuklarımızla ilgili bakım ve gözetim sorumluluklarımızı aksatmayalım, bir başkasına devretmeyelim, kaybolmamaları için tedbirli olalım.”

• “Çocuklarınızı ‘Polis geliyor! Seni polise vereceğim’ diyerek korkutmayın. Korkutmayın ki ebeveynlerini kaybeden çocuklar polisimizin yanına rahatlıkla gelebilsin.” mesajları ile kamuoyunda farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bilgi Paylaşım Protokolü

19 Eylül 2017 tarihinde İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol ile Çocuk Şube Müdürlüklerine gelen/getirilen suçta sürüklenen ve korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla ilgili Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile anlık veri paylaşımı yapılarak çocuklarla ilgili iş ve işlemlerin hızlı ve etkin şekilde yapılması sağlanacaktır.

Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı (ÇOGEP)

5-24 yaş aralığındaki çocuk ve gençlerin suçtan korunmaları amacı ile Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlükleri tarafından sosyal içerikli projeler uygulanmaktadır.

2018 yılında “Biz Anadoluyuz Projesi” ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan 5 bin çocuk hazırlanan gezi programı kapsamında Çanakkale ve İstanbul illerine götürülerek, tarihimizle buluşmaları ve kültürel zenginliklerimizi görmeleri sağlanmıştır.

Ayrıca Toplum Destekli Polislik çalışmaları kapsamında öğrenci velilerini ve öğretmenleri bilgilendirmek amacı ile okul aile birliği toplantılarına katılım sağlanmaktadır. Bu toplantılarda çocukların genel güvenliği ve cinsel istismarın önlenmesi konularında öğrenciler, veliler, öğretmenler ve okul idarecilerine bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Faaliyetleri

Toplum Destekli Polislik faaliyetleri kapsamında düzenlenen huzur toplantıları, okul aile birliği toplantıları, sorumluluk alanı huzur toplantıları vb. etkinliklerde soba zehirlenmeleri, boğulma olayları, güvenli internet kullanımı ve genel güvenlik tedbirleri hususlarında toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla bilgilendirme-bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

1.4.4. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı²¹

Çocuklarla ilgili mevzuat, taraf olduğumuz sözleşme ve ilkelerin tamamı “Çocuğun Yüksek Yararı” ilkesinden yola çıkılarak hazırlanmış ve her koşulda çocuğun yararının en iyi şekilde korunması ve önde tutulması dikkate alınarak düzenlenmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı tarafından; suça sürüklenen ve suç mağduru çocukların topluma kazandırılması, çocuklarla ilgili yapılan tüm faaliyetlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ve çocuk suçlarıyla mücadelede başarılı olabilmek maksadıyla başta teşkilatlanma olmak üzere kolluk uygulamaları, görevli personelin eğitimi ve vatandaşların bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar, koordineli bir şekilde yürütülmektedir.

Çocuklarla ilgili ulusal ve uluslararası boyuttaki gelişmeler ile mevzuatta yapılan düzenlemeler çerçevesinde, kadına ve çocuğa yönelik işlemlerin tek elden yürütülmesi, koordinesi, birliklerin yönlendirilmesi, kurumsal hafızanın yerleştirilmesi ve gelişmelerin takibi maksadıyla Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde “Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü” kurulmuştur.

2017 yılı itibarıyla 81 İl Jandarma Komutanlığı Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesinde “Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri” kurulmuştur. İlçe Jandarma/Jandarma Karakol Komutanlığı seviyesinde ikiz görevle “Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı” görevlendirilerek, teşkilatlanma sağlanmıştır.

Bu kapsamda, 81 İl Jandarma Komutanlığı, 931 İlçe Jandarma Komutanlığı, 2.018 Karakol Komutanlığı emrinde, toplam 12.539 personel görevlendirilmiştir.

Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri; İl Jandarma, İlçe Jandarma ve Jandarma Karakol Komutanlıklarında, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklar ile aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet olaylarına ilişkin olarak, görevli personele adli ve idari işlemlerin yürütülmesinde ve eğitim konusunda gerekli desteğin sağlanması ve icra edilecek faaliyetler bakımından personelin yönlendirilmesi maksadıyla teşkil edilmiştir.

Güvenlik birimlerine gelen ve getirilen çocuklara ilişkin işlemlerin, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve ilgili diğer mevzuat kapsamında yürütülmesine yönelik hususlar takip edilmektedir. Çocukların suça sürüklendiği ve suç mağduru olduğu olayların tahkikatı Karakol Komutanlıklarınca yürütülmektedir.

Çocuklar ve kadınlarla iletişimi kolaylaştırmak için ve mağdurların sorunlarını hemsinsine daha rahat anlatacağı değerlendirildiğinden Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinde öncelikle kadın astsubaylar görevlendirilmektedir.

²¹ İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı tarafından Komisyona İletilen 26.02.2020 tarihli ve 625563 sayılı cevabi yazıya istinaden hazırlanmıştır.

Kolluk birimlerinde, çocuklarla ilgili yapılacak işlemlerin çok iyi bilinmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığında;

a. Eğitim gören personelin İnsan Hakları dersi müfredatına, “Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele” konusu ayrı bir ünite olarak ilave edilmiştir.

b. Mesleki Gelişim Planı kapsamında yılda iki dönem halinde bir hafta süreli olmak üzere “Çocuk Suçlarının Önlenmesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konusunda meslek içi eğitim düzenlenmektedir. Meslek içi eğitime katılan ve eğitici eğitimi alan personel tarafından İl Jandarma Komutanlıklarında Asayiş Tim Komutanı/ Yardımcısı/ İkiz görevli personele yerinde eğitim verilmektedir. 2015-2019 yıllarında 124.446 jandarma personeline eğitim verilmiştir.

Toplumda güvenlik kaygısının ve suç korkusunun ortadan kaldırılmasını ve bireylerin, suçlara yönelik alabilecekleri önlemler konularında bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla icra edilen; Toplum Destekli Güvenlik Hizmeti modelinde Jandarma birimleri tarafından Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile koordineli olarak vatandaşlara ve öğrencilere yönelik yerinde bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmekte, dağıtılan broşür ve afişlerle farkındalık çalışmaları yürütülmektedir.

2015-2019 yıllarında çocukların suça sürüklenmesini önlemek ve korunmalarını sağlamak amacıyla yapılan bilgilendirme faaliyetlerinde 443.738 çocuk ve 235.456 aileye ulaşılmıştır.

1.4.5. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Ölümleri Konusundaki Çalışmaları

Çocuğa yönelik ihmal, istismar ve şiddet vakalarında müdahale etmek amacıyla 81 ilde Uzman Müdahale Ekipleri oluşturulmuştur. 81 ilde oluşturulan Uzman Ekipler; mağdur çocuklar ve ailelerine hizmet vermeye başlamıştır.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü koruma ve bakım altına alınan çocukların bakımı korunması ve yetiştirilmesinin yanısıra koruyucu önleyici hizmetler ile daha geniş çocuk kitlelerine ve ailelerine hizmetler götürülmekte ve risk altındaki çocuklar bu kapsamda hizmetlerden yararlanmaktadır.

Risk altındaki çocuklar ile ilgili; ALO 183’ten, herhangi bir kamu kurumu veya televizyondan ve yazılı basından alınan bilgi ihbar olarak kabul edilmektedir. İl Müdürlüklerince gerekli inceleme acil müdahale ekipleri tarafından yapılmaktadır. Çocuk ve ailesinin herhangi bir risk altında olduğunun tespiti halinde gerekli mesleki çalışmalar başlatılmakta ve ihtiyaç halinde tedbir alınmaktadır. Çocuk ölümü durumunda konuya ilişkin

Savcılıktan veya kolluktan bildirimde bulunulması veya ihbar yoluyla olayın yansması durumunda ailenin diğer çocuklarının da risk altında olabileceği kaygısıyla müdahil olunmaktadır. Rabia Naz Vatan vakasında da aileyle görüşmeler yapılmış ve periyodik aralıklarla ailedeki diğer çocukların psiko-sosyal gelişimi ile ailenin sosyal ve ekonomik destek ihtiyacı değerlendirilmiştir.

1.4.6. Radyo ve Televizyon st Kurulu Başkanlığı

1.4.6.1. Grsel-İşitsel Medyada şüpheli Çocuk lmleri²²

Geçmişten günümüze hızla gelişen, yeni teknolojiyle beraber çeşitlenen kitle iletişim araçlarının temel amacı bilgi almak, bilgi üretmek ve bilgiyi yaymaktır. Çevremizde ve dünyada gerçekleşen olaylardan haberdar olmamızı sağlayan bu araçların sunduğu haberler, hikyeler, yorumlar, fotoğraflar ve görüntüler toplumun ve bireylerin görüşlerini, düşüncelerini ve yargılarını etkilemektedir.

Medya, seçtiği haberler ve sunduğu içerikle bireylerin düşünce ve kanaatlerini etkileme gücüne sahiptir. Medya, toplumdaki bireyler üzerinde yüksek inandırıcılık etkisi ile zamansal sınırları olan diğer anlatı formlarını aşarak çağımızın en büyük anlatı aracı olmaktadır. Medya, kendi yayıncılık anlayışına uygun olarak, hayatın içindeki gerçekliği yeniden kurgulayarak sonsuz hikyeler anlatmaktadır. Bu yönüyle de gündelik hayatımızda önemli bir yere sahiptir.

Gelişen teknolojiye bağlı olarak internet kullanımının hızla yaygınlaşması ve dijitalleşme süreci ile birlikte kitle iletişim araçları geleneksel medya ve yeni medya olarak kendi içinde ikiye ayrılmıştır. Geleneksel medya, yazılı ve grsel basın (gazeteler, dergiler, televizyon, radyo), olayların bu kanallar vasıtasıyla insanlara haber olarak duyurulduğu ve bu yolla iletişim kurulan bir ortamdır. Bu yayın organları genel olarak tek yönlü bir iletişim sürdüren, bir nevi propaganda yapan ve gerek yayınlanan içeriğin gerekse yapılan reklm ve duyuruların tam olarak kimler tarafından nasıl okunup yorumlandığını lmleyemeyip, sonuçlarını analiz edemeyen bir yapıdadır. Geleneksel medyanın yayın organları çok büyük kitlelere hitap etmektedir.

Geleneksel medya araçları arasında televizyon, yeni iletişim araçlarının yaygınlaştığı günümüzde dahi toplumun önemli bir kesimi tarafından halen birincil haber kaynağı olarak kabul görmeye devam etmektedir.

²² Radyo ve Televizyon st Kurulu Başkanlığı tarafından Komisyona İletilen 21.01.2020 tarihli ve 2851 sayılı cevabi yazıya istinaden hazırlanmıştır.

Günümüzde, soluk aldığımız her dakika dünyanın dört bir tarafında; savaş, şiddet, saldırı, açlık, yoksulluk, adaletsizlik, tecavüz, cinsel istismar vb. birçok kötü olay gerçekleşmektedir. Televizyon yayıncıları da bu olayların haberlerini yaparak izleyicilerini bilgilendirme görevini yerine getirmektedir. Temel hak ve özgürlükler arasında düşünce ve kanaat özgürlüğü ve özellikle düşünceyi açıklama özgürlüğü önemli bir yer alır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesinde belirtildiği üzere; “Herkesin anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak düşünce özgürlüğünü ve kamu otoritelerinin müdahalesi ve sınırlandırılması olmaksızın, bilgi ve düşünce alış verişini özgürlüğünü kapsar.”

1.4.6.2. Çocuk Ölümünde Medya Etkisi

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun yapmış olduğu “Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması-2018” sonuçlarına göre ülkemizde günlük ortalama televizyon izleme süresi 3 saat 34 dakikadır. Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre, cevap veren kişilerin izlemeyi en çok tercih ettiği program türü aylık ortalama 24 gün izleme ile “Haberler” olmuştur. Bu durum medyanın haber aktarma/bilgilendirme işlevinin önemini göstermekte, insanların medyayı en çok çevrelerinde olup bitenlerden haberdar olmak amacıyla kullandığını ortaya koymaktadır. Kamuoyu kendisi ve yaşadığı toplum hakkında bilgiyi medya vasıtasıyla almaktadır. Bu bilgi kişinin kendi hayatı için olduğu kadar; içinde yaşadığı toplum ve dünya hakkında da fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. İnsanları bilgilendiren ve belli konularda duyarlılık yaratan medya, belli görüşlerin yaygınlaşmasına ya da bazı hususlarda ortak bir bilincin oluşmasına katkıda bulunabilir.

Medya kullanıcıları her gün medya içeriklerinde çeşitli haberler almakta ve bilgi edinmektedirler. Ancak verilen bu haber ve bilgilere güven düzeyi medya çalışmalarında oldukça tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya kullanıcıları tarafından medya araçlarından edinilen içeriğe atfedilen güven, medya araçlarının güvenilirlik düzeyini oluşturmada ve kullanıcıların güven ile ilgili algılarını etkileyen birçok gerekçe olduğu bilinmektedir. Araştırmaya katılanların²³ % 69,2’si televizyona, % 62,3’ü yazılı basına, % 62,2’si radyoya, % 59,1’i internet üzerinden haber sitelerine ve % 53,7’si sosyal medyaya bir haber kaynağı olarak güvendiklerini belirtmişlerdir. Geleneksel medyaya olan güvenin, internet ve sosyal medyaya olan güvenden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Halkın büyük bir kısmının televizyondaki içeriklere daha fazla güvendiği ve televizyonda da en fazla haberleri izledikleri bilinmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda şüpheli

²³ RTÜK Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması, 2018.

çocuk ölümlerinin ana haber bültenleri, kuşak haberleri, haber programlarında yayınlanması izleyiciye haberi ulaştırmadaki en kolay yoldur. Haber dili ve içeriği bağlamında, bu denli hassas bir konuda editöryal bağımsızlık göz önünde bulundurularak sorumluluk yayıncı kuruluştadır. Yayıncı kuruluş, şüpheli çocuk ölümlerine ilişkin haberleri yayınlarken yöntem öğretici, yönlendirici, örnek teşkil edici olabilir. Ayrıca bu haberler, izlenme oranını arttırmak ya da dikkat çekmek amacıyla görüntü tekrarları, müzik ve ses efektleriyle abartılmamalıdır. Aksi takdirde toplumda kaygı ve panik havası yaratabilir. Çocuk ölümlerine ilişkin yayıncılık politikasında her şeyden önce çocuklara kendisini korumaya öğretecek ancak çocuklar arasında kaygıyı artırmayacak pedagojik bir dilin benimsenmesi gerekmektedir.

Hukuken ve etik olarak, Emniyet ve Savcılık süreci içinde sınırlı kalması gereken ifadelerin ayrıntılı ve sansasyonel bir şekilde haber bültenlerinde yayınlanması, şüpheli çocuk ölümleri gibi önemli bir toplumsal meselenin önemsizleştirilerek kamuoyunun bu olaylar karşısında duyarsızlaşmasına neden olabilmektedir. Bu da toplum içerisinde şiddetin normalleşmesini beraberinde getirmektedir. Şiddetin normalleştiği bir toplumda suç eğilimlerinin artması muhtemel hale gelmektedir.

Medyada şiddet içerikli yayımlar yalnızca haber bültenleriyle sınırlı kalmayıp dizilerde de oldukça fazla görünür hale gelmiştir. Bir insanın, ergenlik dönemine ginceye kadar, sadece televizyonda ortalama 200.000 şiddet sahnesi izlediği dikkate alındığında, uzun süre televizyon izleyen çocukların ve gençlerin yoğun şiddet eylemlerine şahit olduğu görülmektedir. Özellikle şiddetin her türünün sıkça gösterildiği dizilerde, şiddet izleyiciler tarafından bir süre sonra kanıksanmakta ve hatta meşrulaştırılmaktadır. Bu durumun, çocuk ve gençlerin gelişiminde olumsuz bir etki yaratmakla kalmayıp şiddete eğilimi olan birçok insana yol göstermesi ve yaptıkları ya da yapacakları eyleme meşru bir zemin hazırlaması muhtemeldir. Nitekim bahse konu araştırma sonuçlarına göre program türünde rahatsız olunan konuya cevap verenlerin % 62'si dizilerin, çocuk ve gençlere olumsuz örnek oluşturduğunu belirtmişlerdir. Dizilerde yer alan şiddet içeriklerinden rahatsız olanların oranı ise % 48,8'dir.

Bunlara ek olarak, en çok rahatsız olunan program türü konusunda katılımcıların % 46,3'ü "Kuşak Programları"ndan rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Ardından "Dizi Film"ler % 21,6 oranıyla ikinci sırada yer alırken, üçüncü sırada "Haber" programları yer almıştır. Şüpheli çocuk ölümleri haber bültenlerinden sonra en fazla kuşak programlarında ekrana getirilmektedir. Farklı yayıncı kuruluşların benzer içeriklerle ekrana getirdikleri kuşak programlarında, ölen çocuğun ölüm sebepleri araştırılırken programa katılan uzmanların

yorumları cinayeti örtbas etmek için yöntem öğretici nitelikte olabilmektedir. Mahkeme salonunda konuşulması gereken meselelerin yayıncı kuruluş tarafından izleyiciye aktarılmaması gerekmektedir.

Kuşak Programları, diziler ve haberler en çok şikâyet edilen yayın türleridir. Ancak değerlendirmeler ışığında en çok izlenen programların en fazla şikâyet edilen programlar olduğu görülmektedir.

1.4.6.3. Çocuk Ölümleri İle Mücadele Konusunda RTÜK Tarafından Yapılan Çalışmalar

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun yetki alanı içerisinde şüpheli çocuk ölümleri ekranda yer alırken yayıncı kuruluşun kullandığı dil ve içerik, üst kurul uzmanları tarafından 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun kapsamında takip edilmektedir.

Üst Kurulun bünyesinde Çocuk ve Gençler Daimi İhtisas Komisyonu tarafından çocukların ekrana getirildiği farklı yayın türlerine ait yayınlarda medya hizmet sağlayıcılara örnek teşkil etmesi açısından rehber ilkeler hazırlanmaktadır.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun hedefi; tarafsız, saygın, güvenilir, toplumsal sorumluluk içinde, iletişim özgürlüklerine saygılı, yenilikçi ve çeşitliliği sağlayan medya hizmetlerinin sunulmasına düzenleyici ve denetleyici kamu otoritesi olarak rehber olmaktır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, aynı zamanda sorumlulukları gereği, başta çocuklar olmak üzere ailenin tüm fertleriyle güçlendirilmesine, onların problem çözme ve iletişim becerilerinin artırılmasına, gençlerin eğitime ve gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bunun için; ekranda şiddetin önüne geçilmesine yönelik, toplumsal ve ahlaki değerlere saygılı, toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen yayıncılık anlayışını desteklemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

RABİA NAZ VATAN'IN VEFAT OLAYI

2.1. RABİA NAZ VATAN'IN ÖLÜMÜNE İLİŞKİN KOMİSYON SÜRECİ

12 Nisan 2018 günü Rabia Naz Vatan'ın Giresun İli Eynesil İlçesinde ikametlerinin bulunduğu Vatan Apartmanı önünde yaralı olarak bulunması ve sonrasında kaldırdığı Görele Devlet Hastanesinde hayatını kaybetmesi olayı ile ilgili Meclis Araştırma Komisyonu olarak 08/11/2019 günü olayın meydana geldiği Eynesil İlçesine gidilerek olay mahalli görülmüş, burada incelemelerde bulunulmuş, Rabia Naz'ın annesi Atika Vatan ve babası Şaban Vatan dinlenilmiş, olaya ilişkin bilgi, görgü ve duyumu olabileceği değerlendirilen bir kısım kişilerin beyanlarına başvurulmuştur. Olaya dair soruşturmanın yürütüldüğü Görele Cumhuriyet Başsavcılığının idari yönden bağlı olduğu Giresun Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahim Alan ile meydana gelen olayın tahkikatını yapmak üzere görevlendirilen ekipte yer alan Giresun Emniyet Müdürlüğü bünyesinde polis memuru olarak görev yapan Hüseyin Emir'in yapmış oldukları sunum dinlenilmiş ayrıca hayatını kaybeden Rabia Naz Vatan'ın ailesinin vekilliğini yürüten avukatların beyanlarına başvurulmuş, daha sonra muhtelif tarihlerde Ankara'da gerçekleştirilen komisyon toplantılarında olaya dair bilgi, görgü ve duyumu olabileceği değerlendirilen kişiler dinlenilmiştir. Olaya dair raporları düzenleyen Adli Tıp Kurumu'nun Başkanı Yalçın Büyük ve üyesi Mehmet Akif Kaygusuz ile olayın trafik kazası sonucu gerçekleşmiş olabileceği yönünde mütalaa tanzim eden Hacettepe Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Ali Rıza Tümer dinlenilmiştir. Adli Tıp uzmanı olup benzer konularda çalışmaları bulunan Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesinde görevli Hakan Kar ve Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesinde görevli Çağlar Özdemir'in yapmış oldukları sunumlar dinlenilmiş, kendilerinden genel olarak bilgi ve deneyimleri sorulmuş, yine çocuk psikiyatristi olan Hacettepe Üniversitesi öğretim görevlisi Gülin Evinç ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkan Yardımcısı Oğuz Tüzün'ün beyanlarına başvurulmuştur. Farklı tarihlerde gerçekleştirilen komisyon toplantılarında dinlenen kişilerin beyanlarının yalın ve tam hallerinin yer aldığı ilgili oturumlar dipnot olarak eklenilmiştir.

Eynesil İlçesinde adliyenin bulunmaması ve adli yönden Görele Cumhuriyet Başsavcılığının yetki alanı dâhilinde olması sebepleriyle Rabia Naz Vatan'ın ölümü olayına ilişkin Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/525 soruşturma sırasına kayden soruşturma işlemlerinin yürütülmüş ve soruşturma dosyası Komisyonumuzun istemi üzerine Komisyonumuza 05/12/2019 tarihinde tevdi edilmiştir.

Yürütülen adli soruşturma dosyası, kolluk görevlileri hakkında yapılan idari soruşturma dosyaları ile adli tıp ve kriminal raporları temin edilerek incelenmiştir.

2.1.1. 31 Ekim 2019 Tarihli Oturum

Komisyunun çalışma takvimini, çerçevesini ve çağrılacak uzmanları, görevlendirecek kişileri tespit amacıyla ikinci toplantı yapılmıştır.²⁴

2.1.2. 08 Kasım 2019 Tarihli Birinci Oturum²⁵

Meclis Araştırma Komisyonu olarak 08/11/2019 günü olayın meydana geldiği Eynesil İlçesine gidilerek burada bulunan ikametlerinde Rabia Naz'ın annesi Atika Vatan ve babası Şaban Vatan ikametlerinde dinlenilmiştir. Daha sonra Komisyon başkan ve üyelerince olayın meydana geldiği yere gidilerek olay mahallinde incelemelerde bulunulmuş ayrıca Rabia Naz'ın okul çantasının bulunduğu Vatan Apartmanının terasına çıkılarak gözlemlerde bulunulmuştur.

2.1.3. 08 Kasım 2019 Tarihli İkinci Oturum²⁶

Giresun İlinde konaklamanın yapıldığı Hotel New Jasmin'de olaya dair soruşturmanın yürütüldüğü Görele Cumhuriyet Başsavcılığının idari yönden bağlı olduğu Giresun Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahim Alan tarafından yapılan araştırma ve yürütülen soruşturmaya dair ayrıntılı bir şekilde sunum yapılarak, gelinen aşama itibariyle elde edilen bilgi ve bulguların neler olduğunun kendilerinden öğrenilmiştir.

2.1.4. 08 Kasım 2019 Tarihli Üçüncü Oturum²⁷

Konaklamanın yapıldığı otelde Rabia Naz Vatan'ın amcası olup, Vatan Apartmanında ikamet eden ve eşi Güler Vatan'ın haberi üzerine olay yerine gelen aynı zamanda yapılan ölü muayene işleminde kimlik tanığı olarak yer alan Muhammet Vatan, Rabia Naz Vatan'ı hastaneye götürmek amacıyla olay yerine gelen ambulansın şoförü Mehmet Yetim, Rabia Naz Vatan'ı olaydan sonra yaralı olarak ilk gören Mürsel Küçükakal, Rabia Naz Vatan'ın ambulansla getirildiği Görele Devlet Hastanesinde ortopedi uzmanı olarak görev yapan ve hastanede kendisine müdahalede bulunan Mustafa Kavak, Rabia Naz Vatan'ı yaralı olarak gören Mürsel Küçükakal'ın haber vermesi üzerine Rabia Naz'ın yanına gelerek müdahalede bulunan ve Mürsel Küçükakal'dan ambulansı aramasını isteyen komşuları Şermin Dede, Şaban Vatan'ın amcasının kızı olup Rabia Naz'a ait günlüğü kendisininin

²⁴ 31/10/2019 tarihli Oturuma Ait Tutanaklar.

²⁵ 08/11/2019 tarihli Birinci Oturuma Ait Tutanaklar.

²⁶ Komisyunun 08 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

²⁷ Komisyunun 08 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

bulduğunu belirten Türkan Balcı, Rabia Naz'ı yaralı olarak ilk gören Mürsel Küçükbal'ı olay öncesinde ticari taksisi ile evine bıraktığını belirten Ali Anıl, olay tarihinde Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü olarak görev yapan Cafer Köksal'ın bilgi ve görgülerine başvurulmuş, meydana gelen olayın tahkikatını yapmak üzere görevlendirilen özel ekipte yer alan Giresun Emniyet Müdürlüğü bünyesinde görev yapan polis memuru Hüseyin Emir tarafından olaya ilişkin araştırma ve yürütülen soruşturmaya dair ayrıntılı bir şekilde sunum yapılarak, gelinen aşama itibarıyla elde edilen bilgi ve bulguların neler olduğu kendilerinden öğrenilmiştir.

2.1.5. 08 Kasım 2019 Tarihli Dördüncü Oturum²⁸

Otelde gerçekleştirilen bu oturumda ise olay tarihinde Görele İlçe Emniyet Müdürlüğünde olay yeri inceleme uzmanı olarak çalışan ve meydana gelen olaya dair olay yeri incelemesini gerçekleştiren Polis Memuru Selim Aktas'ın dinlenilerek, yapmış olduğu inceleme ve tespitlerinin neler olduğu hususunda bilgisine başvurulmuştur.

2.1.6. 08 Kasım 2019 Tarihli Beşinci Oturum²⁹

Eynesil İlçesinde en son olarak Rabia Naz Vatan'ın ailesinin vekilliğini yapan avukatlar Ufuk Kılıç ve Emel Bodur Kılıç'ın beyanlarının alınmıştır.

2.1.7. 21 Kasım 2019 Tarihli Oturum³⁰

TBMM'de gerçekleştirilen bu toplantıda olay tarihi olan 12 Nisan 2018 günü Rabia Naz'ı olaydan önce saat 17.00 sıralarında Ören yolu denilen mevkide dört yol ağzında bir elinde dondurma, diğerinde poşet olduğu halde gördüğünü ve kendisiyle konuştuğunu belirten Mehmet Ali Somuncuoğlu ve babası Eski Belediye Başkanı Coşkun Somuncuoğlu dinlenilmiştir. Şaban Vatan'ın olayın araç çarpması şeklinde gerçekleştiği iddiası kapsamında bahse konu siyah doblo araç ile ilgili Bilgehan Somuncuoğlu'nun beyanı alınmıştır. Ayrıca Rabia Naz Vatan'ın amcası Muhammet Vatan'ın eşi olup olay esnasında Vatan Apartmanındaki ikametinde bulunduğunu belirten ve Şermin Dede'nin haber vermesi üzerine Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu yere gelip, Şaban Vatan ve Muhammet Vatan'a telefonla olayı bildiren Güler Vatan, Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olup, olay sonrasında ambulansın peşinden Görele Devlet Hastanesine giden ve akabinde olayın meydana geldiği yere intikal eden Kutlay Sevinç, Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olarak çalışan ve olaydan hemen sonra olay yerine giden,

²⁸ Komisyonun 08 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

²⁹ Komisyonun 08 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

³⁰ Komisyonun 21 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

oradan hastaneye geçip Rabia'nın kıyafetlerini alarak emniyete getiren, Mürsel Küçükcal başta olmak üzere olaya dair bilgi ve görgüleri bulunan kişilerle görüşen ve olayı nöbetçi Cumhuriyet savcısına haber veren Ruhi Kalkan, Atika Vatan'ın kardeşi olan ve olay günü saat 23.00 sıralarında Vatan Apartmanının teras katında Rabia Naz'ın okul çantasını bulanlardan Neşet Usta'nın bilgi, görgü ve duyularına yönelik beyanları alınmıştır.

2.1.8. 27 Kasım 2019 Tarihli Birinci Oturum³¹

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinden rapor alınması sürecine ilişkin bilgisi olduğu öğrenilen ve Şaban Vatan'ın akrabası olup Ankara'da ikamet eden Bahri Vatan, olay günü çantanın bulunması sürecine dair bilgisi olduğu değerlendirilen ve Şaban Vatan ile Atika Vatan'ın komşuları olan Çiğdem Cebeci'nin beyanları alınmıştır.

2.1.9. 27 Kasım 2019 Tarihli İkinci Oturum³²

Olayın meydana geldiği yere kolluk görevlisi olarak ilk giden polis memurları Tamer Orhan ve Adem Artaç ile Rabia Naz Vatan'ı yaralı olarak gören ilk kişi olan Mürsel Küçükcal'ın olay günü kollukça alınan beyanının yer aldığı ifade tutanağında imzası olan polis memuru Deniz Korkmaz, yine Mürsel Küçükcal'ın ifadesini alan polis memuru Mustafa Yazıcı'nın yapılan işlemlere yönelik bilgi ve görgülerine başvurulmuştur.

2.1.10. 04 Aralık 2019 Tarihli Oturum³³

Olay günü Rabia Naz Vatan'a ait okul çantasının Vatan Apartmanının teras katında Serhat Balcı ve Neşet Usta ile birlikte bulan Ahmet Yetim, olay öncesinde Rabia Naz Vatan'ı evlerinin yakınında gördüğünü belirten B.O. isimli kız çocuğunun babası Naşit Okur, Rabia Naz'ın öğrenim gördüğü Eynesil İmam Hatip Ortaokulunda rehber öğretmen olarak görev yapan ve kollukça öğrenci olan çocukların beyanları alındığı esnada uzman olarak ifade alma işlemi esnasında hazır bulunan Selime Ötkün ve meydana gelen olayda görev yapan polis memurları hakkında yürütülen idari soruşturmada görev alan Mülkiye Başmüfettişi Melih Özyay'ın ifadelerine başvurulmuştur.

2.1.11. 11 Aralık 2019 Tarihli Oturum³⁴

Bu toplantıda Şaban Vatan'ın başvurusu üzerine olayın trafik kazası sonucu gerçekleşmiş olabileceğine dair mütalaa düzenleyen Hacettepe Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Ali Rıza Tümer, Adli Tıp Kurumu Başkanı Profesör

³¹ Komisyonun 27 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

³² Komisyonun 27 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

³³ Komisyonun 4 Aralık 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

³⁴ Komisyonun 11 Aralık 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Doktor Yalçın Büyük ve Adli Tıp Üçüncü Üst Kurulunun 25/07/2019 tarihli raporunda imzası bulunan Profesör Doktor Mehmet Akif Kaygusuz'un beyanlarına başvurulmuştur.

2.1.12. 18 Aralık 2019 Tarihli Oturum³⁵

Bu toplantıda ise Hacettepe Üniversitesin Tıp Fakültesinden Doçent Doktor Ş. Gülin Evinç, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalında görevli Profesör Doktor Hakan Kar ve Erciyes Üniversitesinden Profesör Doktor Çağlar Özdemir ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Dairesi Başkan Yardımcısı Oğuz Tüzün'ün dinlenilmiştir.

2.1.13. 15 Ocak 2020 Tarihli Oturum³⁶

Bu toplantıda meydana gelen olayın tahkikatını yapmak üzere görevlendirilen özel ekipte yer alan Giresun Emniyet Müdürlüğü bünyesinde görev yapan ve daha önce 08 Kasım 2019 tarihli oturumda dinlenen polis memuru Hüseyin Emir tekrar dinlenilerek olaya ilişkin araştırma ve yürütülen soruşturmaya dair ayrıntılı bir şekilde sunum yapılmış, o tarihten bugüne gelinen aşama itibarıyla elde edilen bilgi ve bulguların neler olduğu kendilerinden öğrenilmiştir.

2.2. OLAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

2.2.1. Olay Öncesi

16/10/2006 doğumlu Rabia Naz Vatan'ın olayın meydana geldiği 12/04/2018 tarihinde Eynesil İmam Hatip Ortaokulu 6/A sınıfında öğrenci olduğu, Rabia Naz Vatan'ın öğrenim gördüğü okuldan 16.30 sıralarında arkadaşları Kübra Nur Cansız ve Gamze Nur Sofu ile birlikte çıktığı, arkadaşlarıyla beraber Erenkay isimli markete girdikleri, buradan dondurma alarak çıktıkları, Rabia Naz'ın üzerinde pantolon, kolsuz kapüşonlu yelek olduğu ve okul çantasının sırtında bulunduğu, saçlarının bağlı olduğu, almış oldukları dondurmayı yiyerek ambalajını çöpe attıkları, birlikte Detay Kırtasiyeye gittikleri, Rabia'nın burada test kitabı sorduğu, akabinde beraberce Rabia Naz'ın annesi olan Atika Vatan'ın çalışmış olduğu Eren Eczanesine gittikleri, burada Rabia Naz'ın arkadaşlarıyla okulunun bahçesinde oyun oynamak için annesi Atike Vatan'dan izin istediği, ancak annesinin önce izin vermediği, daha sonra kısa bir süre oynayabileceğini söylediği³⁷, Rabia Naz'ın eliyle arkadaşlarına gitmeleri şeklinde işaret ettiği, Atike Vatan'ın bunun üzerine eve gitmesi ve gidince kendisine haber vermesini belirttiği, Rabia Naz'ın eczanede ikram için bulunan çikolatadan

³⁵ Komisyonun 18 Aralık 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

³⁶ Komisyonun 15 Ocak 2020 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

³⁷ Atika Vatan'ın 8 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

aldığı, eczanede bulunun bir şahısla şakalaştıkları, Rabia Naz’ın eczaneden eve gitmek üzere çıktığı, saat 17.00 sıralarında Ören Kavşağında Marketim Market isimli işyerinin önünde o tarihte Eynesil Belediye Başkanı olan Coşkun Somuncuoğlu’nun oğlu olan Mehmet Ali Somuncuoğlu’nun aracıyla geçerken Rabia Naz’ı dondurma yer vaziyette gördüğü, araçtan inmeden dondurmaya kendisine vermesini isteyerek şaka yaptığı, Mehmet Ali Somuncuoğlu’nun anlatımı ile o esnada Rabia Naz’ın elinde üzerinde nazar boncuğu motifi olan bir poşetin bulunduğu, sonrasında Rabia Naz’ın kendisiyle aynı okulda öğrenim gören M.E. ve B.O. tarafından ikametlerinin bulunduğu Vatan Apartmanının karşısında oturan Şermin Dede isimli şahsın evinin yakınında görüldüğü, Rabia Naz Vatan’ı olay öncesinde en son gören kişilerin Mehmet Ali Somuncuoğlu, M.E. ve B.O. isimli şahıslar olduğu Görele Cumhuriyet Başsavcılığının Komisyona tevdi ettiği soruşturma dosyasında bulunan ifadeler³⁸ ve Komisyon çalışmaları sırasında görgü tanıklarının beyanları neticesinde anlaşılmıştır.

2.2.2. Olay Sonrası

Olay günü Rabia Naz Vatan’ı Vatan Apartmanının önünde yerde bulan ilk kişi olan Mürsel Küçüköl olaya ilişkin yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir; hükümet konağı önünden taksicilik yapan Ali Anıl isimli şahsın aracına binerek evine geçtiğini, evden boş iki adet bidon alarak su getirmek için patika yoldan çeşmeye gittiğini, burada su doldurduğu esnada “güm” şeklinde bir ses duyduğunu, su dolu bidonları alarak sesin geldiği yöne doğru yürüdüğünü, Vatan Apartmanı önünde sırt üstü yatar vaziyette inlerken bir kız çocuğunu gördüğünü ilk ifadesinde belirtmiştir. Mürsel Küçüköl alınan sonraki ifadelerinde Vatan Apartmanının alt tarafındaki yolda park halinde bulunan mavi renkli aracın önünde, fındıklık alan ile beton yolun birleştiği yerde, ayakları çimenlik baş kısmı ise yolda olacak şekilde dirseklerinden güç alarak sırt üstü sürünürken kız çocuğunu gördüğünü, çocuğun bu şekilde sürünerek mavi aracın ön kısmından arka kısmına kadar geldiğini, sürünürken bir ayağının diğer ayağına takıldığını ve ayakkabılarından birinin ayağından çıktığını gördüğünü ifade etmiştir. Mürsel Küçüköl’ün Vatan Apartmanına girerek birinci kata çıktığı, burada bulunan dairelerin kapısını çaldığı ancak açan olmaması üzerine binadan çıkarak Şermin Dede isimli şahsın oturduğu eve giderek “Şermin Yenge” diye seslendiği (kapıyı çaldığı), bu esnada Şermin Dede’nin abdest alıyor olması nedeniyle cevap veremediği³⁹, abdesti aldıktan sonra dışarı çıktığında Mürsel Küçüköl’ü gördüğü, Mürsel’in atölyenin önünü göstererek “şurada

³⁸ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

³⁹ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

bir kız yerde yatıyor, sara mı tutmuş ne olmuş” dediği ifade edilmiştir. Şermin Dede Görele Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği ifadesinde ve Komisyonun 8/11/2019 tarihli Giresun çalışma ziyaretinde ifade ettiği beyanlarında; baktığında yerde yatan birini gördüğünü, yanına gittiğinde yerde yatanın Rabia Naz Vatan olduğunu anladığını, Rabia Naz’ın o esnada atölyenin önünde baş kısmı ören yolu istikametinde, ayakları çeşme tarafında olacak şekilde sırt üstü yatar halde olduğunu, yanına gittiğinde Rabia Naz’ın başını sağa sola salladığı ancak konuşmadığını, bir ayağının diğerinin üzerinde olduğunu ve bu ayağının kırık olduğunu, bu ayağına ait ayakkabının ayağında çıkmış olduğunu, saçında toka bulunmadığını ve okul çantasının yanında olmadığını, Rabia Naz’ın vücudunda ve kıyafetlerinde görünür şekilde kan olmadığını, Şermin Dede’nin seslenerek Mürsel Küçükâl’dan ambulans çağırmasını istediğini, Mürsel Küçükâl’ın saat 17.20’de ambulansı aramasından sonra Şermin Dede’nin kendisinden su getirmesini istediğini, Mürsel Küçükâl’ın elinde su dolu bidon olmasına rağmen atölyeye girerek içeriden su getirdiğini, Şermin Dede’nin bu suyun bir miktarını Rabia Naz’ın yüzüne serptiğini, bir kısmını içmesi için ağzına verdiğini, Şermin Dede’nin, Rabia Naz ile aynı apartmanda ikamet eden ve amcası Muhammet Vatan’ın eşi olan Güler Vatan’a seslenmek için baktığında Güler Vatan’ı evinin balkonunda gördüğünü, Güler Vatan’ın ne oldu diye sorması üzerine kendisinin *“Rabia burada yatıyor, bir şey olmuş”* dediğini ifade etmiştir.

Güler Vatan evden çıkarak Rabia Naz’ın bulunduğu yere geldiğini, burada önce eşi olan Muhammet Vatan’ı arayarak *“Naz’a bir şey olmuş hemen gel”* dediğini, daha sonra ise Rabia Naz’ın babası olan Şaban Vatan’ı arayarak *“Naz’a bir şey olmuş, atölyenin önünde yatıyor”* dediğini, kısa bir süre sonra Şermin Dede’nin ikametinin aşağısında bulunan bahçesinden Önder Dede isimli kişinin olayın meydana geldiği yere geldiğini, bu sırada Rabia Naz’ın kardeşi Yaşar Mert Vatan ve amcası Muhammet Vatan’ın oğlu Berkay Muhammet Vatan’ın da ikametlerinin bulunduğu binadan çıkarak geldiklerini, kısa bir süre sonra Muhammet Vatan’ın olay yerine gelerek yaralı vaziyette olan Rabia Naz’ı hastaneye götürmek için kucağına almak istediğini ancak kendisinin *“Alma ambulans geliyor”* dediği, 155 Polis İmdat hattını Önder Dede’nin aradığı, ambulansın olay yerine geldiğinde yaralı vaziyette olan Rabia Naz’ı ambulansa koydukları esnada baba Şaban Vatan ve polis ekibinin de olay yerine geldiğine yönelik ifadeler Görele Cumhuriyet Başsavcılığının Komisyona tevdi ettiği soruşturma dosyasında, Komisyonun Çalışma Ziyareti ve Komisyon toplantılarında yer almıştır.

Rabia Naz Vatan’ın ambulansa konulduktan sonra Görele Devlet Hastanesine götürüldüğü, baba Şaban Vatan’ın da ambulansa bindiği, hastaneye geldiğinde hayatta

olduğu, burada acil müdahale odasında yaklaşık 45 dakika kalp masajı yapıldığı ancak tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak hayatını kaybettiği baba Şaban Vatan'ın, acil tıp teknisyenlerinin ve Rabia Naz'a müdahale eden doktorların Komisyona ve Savcılığa verdiği beyanlarından anlaşılmıştır.

Eynesil Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memuru Ruhi Kalkan tarafından 21 Kasım 2019 tarihli Komisyon Toplantısında; nöbetçi Cumhuriyet Savcısına telefonla aranılarak olay hakkında bilgi verildiği⁴⁰, Görele Devlet Hastanesinde Cumhuriyet Savcısı eşliğinde ölü muayene işleminin yapıldığı, kesin ölüm sebebinin tespit edilmesi için klasik otopsi yapılması gerektiği kanaatine varılarak bu işlem için cenazenin Trabzon Adli Tıp Kurumuna gönderildiği ifade edilmiştir.

Başta ortopedi uzmanı olmak üzere Rabia Naz Vatan'a müdahalede bulunan doktorların bu yöndeki beyanları doğrultusunda olayın trafik kazası dışında başka bir nedenle gerçekleşmiş olabileceği şüphesinin oluşması nedeniyle Savcının emrindeki polis memurlarını olay yerini incelemek adına tekrar olay mahalline gönderdiği Komisyon çalışmalarında ifade edilmiştir.⁴¹

Görele İlçe Emniyet Müdürlüğünde olay yeri uzmanı olarak görev yapan polis memuru Selim Aktaş gerekli incelemeyi yapmak üzere olay yerine gittiğini, burada bulunan polis memurlarıyla etrafta yapmış olduğu gözlem sonucunda trafik kazasına ilişkin fren izi, araç parçası ve benzeri emareye rastlamadıklarını, olayın yüksekten düşme olabileceğini düşünerek Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu yolun yanında ikameti olan Vatan Apartmanı'na girerek binanın terasına çıktığını, daha sonra hastaneye gittiğini, burada olayın yüksekten düşme veya benzeri bir eylem sonucu meydana gelmiş olabileceği yönünde değerlendirmeleri öğrenmesi üzerine Rabia Naz'ın yaralı olarak Görele Devlet Hastanesi'ne getirildiğinde üzerinde bulunan ancak hastane görevlilerince çıkarılan ve siyah bir poşete konulmuş olan kıyafetleri ile ayakkabısının fotoğraflamasının kendisi tarafından yapılarak muhafaza altına alındığını, bu eşyaların Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğüne götürüldüğünü Komisyonun 21 Kasım 2019 tarihli toplantısında ifade etmiştir.⁴² Hastaneye gelen Selim Aktaş'ın tekrardan olay yerine döndüğü, Rabia Naz'ın ikametine diğer kolluk görevlileriyle girdiği, evde ve Rabia Naz'ın odasında inceleme yapıldığı, kamera kaydına alındığı diğer

⁴⁰ Polis Memuru Ruhi Kalkan'ın 21 Kasım 2019 Tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

⁴¹ 8 Kasım 2019 Tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

⁴² Polis Memuru Selim Aktaş'ın 8 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

tanık ifadelerinde ve Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığınca Komisyona tevdi edilen soruşturma raporunda belirtilmiştir.⁴³

Rabia Naz Vatan'ın olay günü elde edilen kamera kayıtlarında üzerinde olduğu görülen okul çantasının yaralı olarak bulunduğu yerde ve ikametinde olmadığı ve nerede olduğu hususunun konuşulmaya başlandığı olay gecesi saat 23.00 sıralarında söz konusu okul çantasının Rabia Naz'ın ve ailesinin ikametlerinin bulunduğu binanın terasında giriş kapısının yanında buraya çıkan Neşet Usta, Ahmet Yetim ve Serhat Balcı isimli şahıslar tarafından bulunması⁴⁴ üzerine olay yeri inceleme uzmanı olan polis memuru Selim Aktaş tarafından fotoğrafının çekilip emniyet müdürlüğüne götürüldüğü, burada çantanın içerisindeki eşyaların tutanağa bağlanarak muhafaza altına alındığı tespit edilmiştir.⁴⁵

Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlileri tarafından ilerleyen süreçte etrafta kamera araştırması yapıldığı ancak Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu yeri gösteren herhangi bir kameraya ulaşılmadığı, olay günü Rabia Naz'ın okuldan çıktıktan sonra geçmiş olabileceği yerlerde bulunan güvenlik kamera kayıtlarının araştırıldığı, yapılan araştırma sonucunda Rabia Naz'ın en son saat 16.49.25'te tek başına yürüdüğüne dair kaydın bulunduğu Savcılık tarafından belirlenmiştir.

Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlilerince Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu yer ile bu yolun bağlandığı diğer yollarda trafik kazasına ilişkin delil veya emare arandığı, taksi duraklarına gidilerek araçlara bakıldığı ancak trafik kazasına ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmadığı Komisyon çalışmalarında ifade edilmiştir.⁴⁶

Eynesil Emniyet Müdürlüğünde görev yapan kolluk personeli tarafından olayın ne şekilde meydana geldiğine dair Rabia Naz'ı yaralı olarak ilk gören Mürsel Küçükalkın beyanının alındığı, şifahi görüşmeler yapıldığı, ilerleyen süreçte Rabia Naz'a yaralı olarak bulunduğu müdahale eden Şermin Dede, amcası Muhammet Vatan, amcasının eşi Güler Vatan, Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu yere gelen Önder Dede, Vatan Apartmanında bulunan babaannesi Fikriye Vatan, kardeşi Yaşar Mert Vatan, amcasının oğlu Muhammet Berkay Vatan, olay öncesinde Rabia Naz'ı ören yolu kavşağında gördüğünü belirten Mehmet Ali Somuncuoğlu, Vatan Apartmanı 1. katında kiracı olarak oturan üniversite öğrencileri, Rabia Naz'ın öğrenim gördüğü Eynesil İmam Hatip Ortaokulunda öğretmen

⁴³ İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 02/12/2019 tarihli ve 4805 sayılı yazısı.

⁴⁴ Neşet Usta'nın 21 Kasım 2019 Tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

⁴⁵ Polis Memuru Selim Aktaş'ın 8 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

⁴⁶ Kıdemli Başpolis Memuru Hüseyin Emir'in 15 Ocak 2020 Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

olarak görev yapan Selime Ötkün ve Kemalettin Osman Ayhan ile Rabia Naz'ı hastaneye götürmek üzere gelen ambulansa görevli şoför Mehmet Yetim, acil tıp teknisyenleri Perihan Takır, Nagehan Sağlam, Rabia Naz ile aynı okulda öğrenim gören ve olay günü Rabia Naz'ı gördüklerini belirtilen M.E. ve B.O.'nun babası Naşit Okur ile bir kısım şahısların ifadelerinin alındığı, Rabia Naz'ın babası Şaban Vatan ve annesi Atike Vatan'ın beyanlarına başvurulduğu Komisyona tevdi edilen adli ve idari soruşturma dosyaları ışığında tespit edilmiştir.

Rabia Naz Vatan'ın babası olan Şaban Vatan'ın Rabia Naz'ın vefat sebebi olarak kızının tekvando hareketleri yaparken çatıdan düşmesi olabileceğini 22 gün boyunca düşündüğünü ifade etmiştir⁴⁷. Ancak olaydan bir süre sonra olayın trafik kazası sonucu meydana geldiği, kızı Rabia Naz'a siyah renkli doblo model bir aracın çarpmış olduğu yönünde iddialarda bulunduğu, Şaban Vatan'ın bu iddialarını yapmış olduğu araştırmalarda olay günü Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu yere yakın bir tarlada çalışan bazı kişilerin olaydan hemen sonra hızla siyah renkli doblo model bir aracın geçtiğini gördüklerini tespit etmesinden sonra dile getirdiği, yine yapmış olduğu araştırma sonucunda bu aracın Eynesil Belediye Başkanının bir yakınının (oğlu) yanında çalışan şahsa ait olduğu yönünde söylemlerde bulunduğu ifadeleri soruşturma dosyasında yer almıştır.

Yine Rabia Naz Vatan'ın babası Şaban Vatan'ın ilerleyen süreçte kızına araçla çarpan kişilerin çarptıktan sonra kızını olaydan birkaç gün önce boşaltılan metruk olduğu iddia edilen binaya götördüklerini, burada üzerindeki kan vb. şeyleri temizledikten sonra bulunduğu yere bıraktıklarını iddia ettiği, bu iddia üzerine Görele Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bahse konu metruk olduğu iddia edilen evde olay yeri inceleme işleminin yaptırıldığı tespit edilmiştir.

Trabzon Adli Tıp Kurumunca yapılan otopsi neticesinde Rabia Naz Vatan'ın ölümünün, genel beden travmasına bağlı omur, kalça ve etraf kemik kırıklarıyla birlikte iç organ yaralanması sonucu meydana gelmiş olduğu yönünde rapor düzenlendiği Komisyona sunulan raporda görülmüştür.⁴⁸

Rabia Naz Vatan'ın üzerinden çıkan kıyafetlerin Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlilerince hastaneden alındığı, kıyafetlerinde ıslaklık olduğu, bu kıyafetlerin kurutulduktan sonra delil poşetine konularak kriminal incelemesinin yaptırıldığı Komisyona sunulan idari soruşturma dosyası ışığında tespit edilmiştir.⁴⁹

⁴⁷ Şaban Vatan'ın 8 Kasım 2019 Tarihli Çalışma Ziyareti Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

⁴⁸ Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nın 28/11/2019 tarihli ve 620 sayılı yazısı.

⁴⁹ İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 02/12/2019 tarihli ve 4805 sayılı yazısı.

Yapılan tüm araştırma ve incelemelere rağmen Rabia Naz Vatan'ın ölümüne dair olayın aydınlatılmadığı, bunun üzerine Görele Cumhuriyet Başsavcılığının talebi doğrultusunda Giresun Emniyet Müdürlüğüne özel bir ekip oluşturulduğu, bu ekip tarafından olaya ilişkin bilgi, görgü ve duyumları olabileceği değerlendirilen bir kısmı daha önce dinlenen 130 kişinin beyanlarının alındığı, bir kısım kişilerin HTS kayıtlarının temin edildiği, bu HTS kayıtları ve beyanlardan yola çıkarak olayın aydınlatılmasına yönelik titiz ve detaylı bir çalışma yapıldığı Komisyon tarafından gözlemlenmiştir.

2.2.3. Soruşturma Süreci

Rabia Naz Vatan'ın 12/04/2018 günü ikametlerinin bulunduğu Eynesil İlçesi Gümüşçay Mahallesiindeki Vatan Apartmanının alt tarafındaki yolda yaralı olarak bulunması ve akabinde kaldırılmış olduğu Görele Devlet Hastanesinde yapılan müdahalelere rağmen hayatını kaybetmesi olayıyla ilgili Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/525 sayılı dosya üzerinden soruşturmaya başladığı ve halen soruşturmanın devam ettiği, bahse konu soruşturmada;

12/04/2018 tarihli saat 21.00'da düzenlenen “*Olay Yeri İnceleme ve Ölü Muayene Tutanağı*” isimli belgede⁵⁰; 12/04/2018 günü saat 18.00 sıralarında Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlilerince Görele Devlet Hastanesine kaldırılan bir kadın şahsın ayaklarında ve kalça kemiklerinde kırık olduğu, şahsın evinin önünde yerde yatar vaziyette bulunarak hastaneye kaldırıldığı ancak yapılan tüm müdahalelere rağmen vefat ettiği ilk değerlendirmede durumun şüpheli görülmesi üzerine saat 20.00 itibarıyla Cumhuriyet Savcısı Halil Çokkaş, zabıt katibi Ayhan Atalar, otopsi yardımcısı Birol Köse ile birlikte Görele Devlet Hastanesine hareket edildiği, müteveffanın evinde gerekli inceleme ve fotoğraflama çalışması talimatı verildiği, hastane morguna gelinerek ölü muayene yapılmak üzere Hakan Usta'nın bilirkişi doktor, İhsan Mimir'in bilirkişi fotoğrafçı, Birol Köse'nin ise otopsi yardımcısı olarak tayin edildiği, öncelikle cesedin harici muayenesinin yapılarak müteveffanın cinsiyet, yaş, boy, kilo durumunun belirlenip, mevcut halinin fotoğraflarının çekilmesinin sağlandığı, bu sırada olay yerinde bulunan ve cesedi tanıdığını söyleyen Muhammet Vatan'ın kimlik tanığı olarak huzura alındığı, teşhis yaptırılarak tanığın beyanının alındığı, sonrasında müteveffanın baş ve boyun, kol ve bacak, göğüs ve sırt ile genital bölgelerinin incelemesinin yapılarak tespit edilen hususların tutanağa aktarıldığı, bilirkişi doktorun beyanında ölümün yaklaşık 2-3 saat önce meydana geldiği düşüncesinde olduğunu, ayaklarda açık kırık kaynaklı kanamanın olması gerekenden çok daha az olduğu,

⁵⁰ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

kalça bölgesinde kırık mevcut olduğu, belirlenen bu hususlar dışında vücudunda sürüklenmeye ve yüksekten düşmeye bağlı herhangi patolojik bulgunun bulunmadığı, bu haliyle kesin ölüm sebebini klasik otopsi neticesinde belirlenebileceğini belirttiği, yapılan ölü muayene sonrası cesedin klasik otopsi yapılmak üzere Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğüne gönderildiği, cesedin üzerindeki eşyalar delil niteliği taşımadığı için tutanakla ölen şahsın yakınlarına teslimine karar verildiği, Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğüne Cumhuriyet Savcısı Halil Çokkaş tarafından yazılan müzekkere ile ceset üzerinde klasik otopsi yapılarak kesin ölüm sebebini belirlenmesi, müteveffanın genital ve anal bölgesinde sperm izi olup olmadığının tespitine çalışılmasının istendiği belirtilen tutanakla kayıt altına alınmıştır.

Kimlik tanığı olarak ölü muayene işlemine alınan Muhammet Vatan ifadesinde özetle; gösterilen cesedin yeğeni Rabia Naz Vatan'a ait olduğunu, Rabia'nın herhangi bir rahatsızlığı olmadığını, ailesinin, müteveffanın anne ve babasının husumetli olduğu kimsenin bulunmadığını, işyerinde bulunduğu sırada eşinin kendisini arayarak “Naz” diye hitap ettiğini, hemen ikametlerine gittiğini, evde herhangi bir olay olmadığını, evin dışarısına baktığında Naz'ın yerde yattığını gördüğünü, Naz'ın iki ayağının kopmuş gibi olduğunu, daha sonra 112 acili aradıklarını, olay yerine ilk gelen ve müteveffayı bulan şahsın herhangi bir kazadan bahsetmediğini, müteveffanın bulunduğu yolun tali bir yol olduğunu, fazla araç geçmediğini, bir ayağından ayakkabısı çıkmış vaziyette olduğunu, vücudunda kemik kırılması oluşturacak şekilde yaralanmasının mümkün olmadığını, bu olaya ilişkin kendisinin, çocuğun anne ve babasının diğer yakınlarının herhangi bir değerlendirmesinin bulunmadığını, yeğenini ilk gördüğünde canlı olduğunu hastanede hayatını kaybettiğini beyan etmiştir.⁵¹

Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı 13/04/2018 tarihli yazı ile Rabia Naz Vatan'ın yapılan otopsisinde sırasında alınan kan, tırnak, anal ve vajinal sürüntü örnekleri üzerinde moleküler genetik inceleme yapılması isteniyorsa gerekli olan mahkeme kararının gönderilmesi gerektiğini resmi olarak belirtmiştir.

12/04/2018 tarih ve saat 19.00'da düzenlenen “C. Savcısı Görüşme Tutanağı” isimli belgede; 12/04/2018 günü saat 17.35 sıralarında 155 Polis İmdat telefonuna yapılan ihbarda Eynesil İlçesi Gümüşçay Mahallesi Ören yolu üzerinde Rabia Naz Vatan isimli ortaokul öğrencisinin yaralı vaziyette ikametleri olan apartmanın alt katındaki babası ve amcasına ait işyerinin önünde bulunup ambulansla Görele Devlet Hastanesine götürülmüş olduğu, bilinci

⁵¹ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

kapalı olan şahsın hastanede yapılan müdahalelere rağmen hayatını kaybettiği, olayın ilk etapta trafik kazası olabileceği şeklinde ihbar edilmiş olduğu hususlarının Cumhuriyet savcısı Halil Çokkaş’a bildirildiği, Cumhuriyet savcısı tarafından “*olay yerinin muhafazası, olay yeri inceleme ekibi tarafından incelenmesi, varsa delillerin muhafaza altına alınması, olay yeri ve çevresinde kamera araştırması yapılması, olay yerini görüntüleyen kamera kaydı varsa kayıt altına alınması, olayla ilgili tanık beyanlarının alınması, olayla ilgili şüpheli veya başka bir gelişme tespit edilmesi halinde bilgi verilmesi*” talimatlarının verildiği bahse konu tutanakla kayıt altına alınmıştır.⁵²

Olay günü saat 18.30’da düzenlenen “*olay tutanağı*” isimli belgede; 12/04/2018 günü saat 17.35 sıralarında 155 polis imdat telefonunu arayan Önder Dede isimli şahsın Gümüşçay Mahallesi Ören yolu üzerinde Şaban Vatan’ın evinin önünde bir çocuğa araba çarpıp kaçmış, çocuk yerde yatıyor şeklindeki ihbar üzerine bahse konu yere ivedi bir şekilde hareket edildiği, olay yerine gelindiğinde 112 ambulansının çocuğu alarak Görele Devlet Hastanesine doğru gittiği, çocuğun Rabia Naz Vatan isimli Şaban Vatan’ın kızı olduğu, Mürsel Küçükakal isimli şahsın çocuğu yerde görerek 112 acili arayan kişi olduğu, Önder Dede ve Ahmet Atakan Anıl isimli şahısların çocuğu yerde yatarken gördüklerinin tespit edildiği, başka gören şahıs olmadığı, çocuğa çarpan aracı gören kimsenin olmadığı, olay yeri inceleme ekibine bilgi verildiği, tanıkların polis merkezine intikalinin sağlandığı, ayrıca çocuğa ait olay yerindeki 36 numara ayakkabının muhafaza altına alındığı hususlarına yer verildiği, tutanağın polis memurları Ruhi Kalkan, Mustafa Yurt, Adem Artaç ve Tamer Orhan tarafından imzalandığı kayıt altına alınmıştır.

Olay günü saat 23.50’de polis memurlarınca düzenlenen “*tutanak*” isimli belgede; meydana gelen şüpheli ölüm olayı ile ilgili olarak kendi evlerinin çatı katında girişe göre sağ tarafta duvara yaslı vaziyette ekose pembe renkli okul çantasının olduğunun görüldüğü, maktule ait çanta tahkikata esas olmak üzere zapt edilerek polis merkezine getirildiği, çantada yapılan incelemede çeşitli ders kitapları ve Alişan Kapaklıkaya yazarlı “*Bunları Kimseye Anlatamamıştım*” adlı romanın çıktığı, başkaca suç ve suç unsuruna rastlanmadığını belirtmiştir.

13/04/2018 tarih ve 20.00 saatli Selim Aktaş tarafından tanzim olunduğu anlaşılan olay yeri inceleme raporlu belgede; incelemeye saat 18.50 sıralarında başlanarak saat 23.00 sıralarında bitirildiği, olay yerinin tarifinin yapıldığı, krokisinin çizildiği, müteveffanın oturmuş olduğu evde yapılan incelemeye ilişkin tespitlerin yer aldığı, müteveffanın odasında

⁵² Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

yapılan incelemede kayda değer herhangi bir iz, emare ve nota rastlanılmadığının belirtildiği, ayrıca müteveffaya ait pembe renkli bez okul çantasının binanın çatı katında kapısı açık olan girişe göre sağda yerde olduğunun, çanta açılıp incelendiğinde “*Bunları Kimseye Anlatamamıştım*” adlı kitap olduğu, kitabın 53. sayfasında ataç ile takılı olan bölümde “*Ayşe'nin İntiharı*” olayının anlatıldığı bölümün yer aldığı belirtilmiştir. Raporun devamında apartmanın çatı kısmının tarif edildiği, çatı ve zemin arasındaki yüksekliğe yer verildiği, iş yeri çatısı üzerinde ve apartmanın diğer çevrelerinde herhangi bir ize rastlanılmadığı, PVC iş yerinin çatısı ile zemin arasında 6.80 metre mesafe olduğu, bu kısmın çatısı üzerinde yapılan incelemede herhangi bir çökme darbe veya benzeri emarenin olmadığı, müteveffanın hastanede bulunan sol ayakkabısının içerisinde bir miktar kan izlerinin olduğu, ayakkabının altında küçük beyaz toz lekelerinin (beyaz çimento vb.) bulunduğu, üzerinde bulunan okul kıyafetlerinde ıslaklık çamur ve yeşil çimen izlerinin olduğu, lacivert montun ıslak olduğu, müteveffanın üzerinden çıkan elbiseler çatı katında bulunan çantası ile okuduğu kitapların Eynesil Polis Merkezi Amirliğine teslim edildiği, olayla ilgili kaza veya intiharla ilgili somut bir veriye rastlanılmadığını belirtilerek olay yerinin basit krokisi yer almıştır.

Kolluk tarafından 12/04/2018 tarihinde Mürsel Küçükakal, 18/04/2018 tarihinde Kemalettin Osman Ayhan ve Selime Ötkün, 19/04/2018 tarihinde Muhammet Vatan ve Buğra Sezgin Vatan, 24/04/2018 tarihinde Atika Vatan ve Şaban Vatan, 28/04/2018 tarihinde Şermin Dede ve Fikriye Vatan, 03/05/2018 tarihinde Mehmet Ali Somuncuoğlu ve 06/05/2018 tarihinde ise Önder Dede'nin ifadelerinin alındığı Savcılık soruşturma dosyası incelendiğinde tespit edilmiştir.

Şaban Vatan ifadesinde⁵³ özetle; Rabia Naz Vatan'ın babası olduğunu, 12/04/2018 tarihinde saat 17.00 sıralarında Beşikdüzü ilçesinde terminalde bir müşterisi ile görüştüğünü, dönüş yolunda saat 17.21'de ağabeyi Muhammet Vatan'ın eşi Güler Vatan'ın telefonla arayarak “*Şaban Naz düşmüş, ne olmuş buna ne olmuş buna*” diyerek ağladığını, telefonu kapatarak 112 acili arayıp hızla evine gittiğini, evlerine geldiğinde ambulansın evlerinin altındaki işyerinin önünde olduğunu, kızı Rabia Naz'ın başı Görele tarafında ayakları doğu tarafında olmak üzere sırt üzeri yattığını ve inlediğini, ambulans görevlilerinin kızına müdahale ettiklerini ve sedyeye koyup ambulansa aldıklarını, olay yerinde Güler Vatan, Şermin Dede ve Muhammet Vatan'ı hatırladığını, ayrıca oğlu Yaşar ve yeğeni Berkay'ın orada olduklarını, acil serviste kızının bir kez elini sıktığını ancak konuşmadığını, yapılan

⁵³ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

müdahalelere rağmen kızının kurtarılmadığını, kızının okul çantasının çatıda bulunduğunu, kızının yüksekte düşerek hayatını kaybettiğini sonradan öğrendiğini, kızının intihar edecek biri olmadığını, kendisinin ve eşinin kızına kötü davranmadıklarını, çatıya tekvando ve karateye merak sardığı için hareket yapmak amacıyla çıkmış olabileceğini, bunun tamamen tahmin olduğunu, eve gelmeden önce annesinin iş yeri olan eczaneye giderek arkadaşları ile oyun oynamak için izin istediğini, annesinin önce izin vermediğini sonra izin verdiğini, ancak kızının arkadaşlarına siz gidin ben gelmeyeceğim diyerek eve doğru yola çıktığını, evde olan oğlu Yaşar ve annesi Fikriye'nin kızı Rabia Naz'ın eve hiç gelmediğini kendisine söylediğini, yengesi Güler ve Berkay'ın da olay saatlerinde kendi evlerinde olduğunu, binada başkaca kimsenin olmadığını, kimse ile bir düşmanlıklarının bulunmadığını, olayın nasıl olduğu hususunda bir bilgisinin olmadığını, kızının ölümünde kastı kusuru olan varsa şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir.

Atika Vatan ifadesinde özetle; Rabia Naz'ın annesi olduğunu, olay günü Eren Eczanesinde çalıştığını, amcasının kızı Meliha Kemal'in kendisine sizin evin orada bir kız yaralanmış dediğini, bu kızın Naz olduğunu düşünerek koşup Eynesil Devlet Hastanesine gittiğini, oraya gelmediğini öğrenince evlerine doğru gittiği sırada eşinin aradığını “*Naz'ın ayakları kırılmış, abimler seni alacak bekle*” diyerek telefonu kapattığını, arkadaşı Saim Topal'ın aracı ile Görele Devlet Hastanesine geldiklerini, burada kızının vefat ettiğini, kızının nasıl yaralandığını bilmediğini, çantasının daha sonra çatıda bulunduğunu, kızının çatıya nasıl çıktığını ve yaralandığını bilmediğini, olaydan önce okul çıkışı kızının arkadaşları Kübra Cansız ve adını hatırlamadığı Sofu soyadlı arkadaşı ile birlikte eczaneye geldiklerini, Mustafa Yüksel isimli okulun bahçesinde oynamak için izin istediğini, kendisinin önce hayır dediğini daha sonra izin verdiğini, ancak kızının dışarıda bekleyen arkadaşlarına eli ile işaret ederek gelmeyeceğini belirttiğini, kendisinin kızına eve gitmesini ve aramasını söylediğini, oradan çikolata alarak eczaneden çıktığını, kızına kızmadığını, moralinin bozuk olmadığını, derslerinin iyi olduğunu, neşeli bir çocuk olduğunu, sakıncalı bir bilgisayar oyunu oynamadığını, olayın nasıl olduğu hususunda bir bilgisinin olmadığını, kızının ölümünde kastı veya kusuru olan varsa şikâyetçi olduğunu 24/04/2018 tarihinde beyan etmiştir.

Polis memurları Osman Ziya Aksu, Ruhi Kalkan ve Kutlay Sevinç tarafından tanzim edilen 06/05/2018 tarihli tutanakta olaydan bahsedilerek yapılan işlemlerin anlatıldığı ve ölen şahsın yaralı olarak bulunduğu caddenin bitimine kadar Ören yolu üzerinde belediye sınırlarına kadar alt ve üst caddeler üzerinde bahçeler, ara yollar üzerinde park halinde bulunan araçlarda araştırmalar yapıldığı, ancak şahsın yaralı olarak ambulansa alındığı yeri

görüntüleyen ve kaydeden herhangi bir kamera sisteminin bulunmadığı, şahsın ne şekilde yaralandığını gören kişinin bulunmadığı, ölen kişinin üzerinden çıkan eşyalar ve olay yerinde bulunan bir adet ayakkabısının incelenmek üzere muhafaza altına alındığı, şahsın ayakkabısının alt kısmında beyaz renkli çimentoya benzer beyaz renkli izler bulunduğu belirtilerek Giresun Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü cinayet büro ekiplerinden yardım istendiği ve bu ekiplerin Eynesil İlçesine intikal ederek gerekli araştırmaları yaptıkları, ölen şahsın ikametinin haricinde apartman çatısı incelendiğinde kapının hemen karşısında beyaz bir çimento torbasının bulunduğu, zeminin farklı yerlerinde de beyaz çimento kalıntılarının olduğu, şahsın okul çantasının da çatı katının kapısının sol tarafında bulunduğu, bina ve çevresinin incelemelerinin yapıldığı, şahsın okul çantası, kitapları ve defterleri üzerinde incelemeler yapıldığı, geniş kapsamlı yapılan araştırmada olayla ilgili ölenin amca, baba, teyze, kuzen, sınıf öğretmeni, rehberlik öğretmeni, 155 Polis İmdat telefonunu arayan şahıslar, yaralı olarak bulan şahısların yazılı olarak, sınıf arkadaşları, diğer öğretmenleri, okul arkadaşları ve diğer aile bireylerinin şifahi olarak dinlendiği, sonuç olarak dinlenen şahısların ölen şahsın ne şekilde yaralandığı hususunda bilgilerinin olmadığı, ölen şahsın ve aile bireylerinin herhangi biri ile husumetlerinin bulunmadığı, okulda arkadaşları ile bir sorununun olmadığı, intihar etmesine sebep olacak bir nedenin veya başkasına söylemiş olduğu bir düşüncesinin olmadığı, şahsın yaralı olarak bulunduğu yeri uzaktan dahi görüntüleyebilecek konumda ilçedeki değişik yerler ve kamera sistemlerinin incelendiği ve araştırmalar sonucunda bu yeri uzaktan dahi olsa görüntüleyen kamera sisteminin bulunmadığı, yapılan araştırmalar sonucunda şahsın saat 16.30 sıralarında okuldan iki arkadaşı ile birlikte ayrıldığı, daha sonradan bir market ve arkadaşının evinin önüne gittikten sonra annesinin çalıştığı Eren Eczanesine gittiği, burada annesinden eczane dışında bekleyen arkadaşları ile okul bahçesinde oynamak için izin istediği, annesinin izin vermemesi üzerine arkadaşlarından ayrıldığı, en son Ören yolu üzerinde bir marketin köşesinde tek başına dondurma yerken görüldüğü, şahsın ikametine giden değişik yol ve güzergâhlarda ikamet çevresinde yapılan araştırmalar sonucunda herhangi bir iz veya bulguya rastlanılmadığı hususlarına yer verilerek, olayla ilgili geniş kapsamlı araştırmalara devam edildiği belirtilmiştir.

Tahkikat evrakı ve müteveffanın üzerinden çıkan kıyafetler Eynesil Polis Merkezi Amirliğinin 08/05/2018 tarihli fezlekesine eklenerek Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Rabia Naz'ın kullanmış olduğu dizüstü bilgisayar muhafaza altına alınarak gerekli inceleme ve imaj alma işlemlerinin yapılabilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığından karar talep edilmiş ve bu talep doğrultusunda Sulh Ceza Hâkimliğine başvuruda bulunulmuş

sonrasında Sulh Ceza Hâkimliğinin 10/05/2018 tarih ve 2018/136 sayılı kararı ile bu talep kabul edilmiştir.

09/05/2018 tarihli emanet eşya makbuzu ile 2018/58 numaralı suç eşyası esas defter numarasında kayıtlı olan belgede, fezleke ekinde gönderilen müteveffaya ait mavi renkli kolsuz yelek, siyah renkli kot pantolon, beyaz renkli atlet, külot, kot pantolonu düğmesi, spor ayakkabı, turkuaz renkte okul kazağı adli emanete alınmıştır.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 09/05/2018 tarihli Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığına yazılan müzekkere ile 2018/58 sırasında emanete kayıtlı olan eşyalar üzerinde sperm kalıntısı olup olmadığı, turkuaz renkli okul kazağının sağ kol üzerinde tıbbi müdahale esnasında uygulanan tıbbi malzeme izlerinden farklı ilk etapta yeşil renkte kuruduktan sonra kahverengine dönüştüğü görülen izlerin, ayakkabıların tabanında beyaz çimento tozuna benzer izlerin, elbise ve ayakkabıda başka iz ve delil var ise bunların, siyah kot pantolonu üzerinde beyaz ve gri renklerde toz izlerinin, mavi renkli kolsuz yeleğin üzerinde herhangi bir iz veya delil var ise bunların kimyevi yapılarının ne olduğu, nasıl bulaştığı, hangi malzemeden olduğu hususlarında rapor tanzim edilmesi istenmiştir.⁵⁴

11/05/2018 tarihli Eynesil Polis Merkez Amirliğinin yazısı ile Rabia Naz Vatan'a ait olaydan sonra çatıda bulunan okul çantası ve içerisindeki malzemelerin ön incelemesinin yapıldıktan sonra ön inceleme raporu ile birlikte gönderilmiş ve yazı ekinde altı sayfadan ibaret çanta ve içerisinde bulunan kitap ve diğer eşyalara ilişkin ayrıntılı tespitlerin yer aldığı tutanağın bulunduğu, 11/05/2018 tarih ve 2018/60 suç eşyası numarası ile Rabia Naz Vatan'a ait bir adet okul çantası içerisindeki eşyaların adli emanete alındığı belirlenmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 14/05/2018 tarihinde Giresun 112 komuta merkezine yazılan müzekkere ile Rabia Naz Vatan'ın yaralı olduğuna ilişkin ihbarların hangi numara ve şahıslar tarafından hangi süreç içerisinde yapıldığının belirlenmesi istenmiştir.

15/05/2018 tarihinde Eynesil Polis Merkez Amirliğinin yazısı ile olayın meydana geldiği Vatan Apartmanında ikamet eden ve olay saatine yakın o mahalde bulunma olasılıkları olan şahısların beyanları ile tanzim edilen diğer belgelerin gönderildiği belirtilmiş, yazı ekinde; 09/05/2018 tarihli Güler Vatan, 14/05/2018 tarihli Yaşar Mert Vatan ve Muhammet Berkay Vatan, 10/05/2018 tarihli Mehmet Solmaz, Cemal Berkay Kazel, Mehmet Kurt, Mehmet Atlıhan ve Abdullah Güner'in ait ifade tutanakları, olay gününe ilişkin Görele Hazır Beton isimli şirkete ait 2 adet kamyonun olay mahalli yakınlarından geçiş yaptıklarına ve kamera görüntülerinin kayıt yapmadığına ilişkin tutanak ile belirtilen

⁵⁴ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Edilen Soruşturma Dosyası.

kamyonların şoförleri Mustafa Çolakoğlu ve Ali Cem Ekiz isimli şahısların beyanlarını içerir bilgi alma tutanakları, Vatan Apartmanını uzaktan görüntüleyen bir kamera sisteminin bulunmadığına ilişkin tutanak yer almıştır.

22/05/2018 tarihinde Giresun İl Emniyet Müdürlüğü tarafından Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliğince tanzim edilen araştırma tutanağının gönderildiği belirtilmiş, yazı ekinde olay günü müteveffanın okuldan çıkması ve kamera kayıtlarında görüldüğü kısımların bahsedildiğine, müteveffayı en son gören B.O.’nun anne ve babasının sözlü beyanlarının anlatıldığına, Mürsel Küçükcal’ın ifadesine değinildiğine, olay yeri inceleme raporunda bahsi geçen ikametin çatı kısmında bulunan müteveffaya ait çantanın içindeki “*Bunları Kimseye Anlatamamıştım*” isimli kitabın atası takılı 53. sayfasının fotoğraflarının konulduğuna, olay yeri fotoğraflarının bulunduğu, sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenlerinin beyanlarına yer verilmiştir.

Şaban Vatan’ın 07/05/2018 tarihli BİMER dilekçesinde; kızının öldüğü tarihten beri bir gelişme olmadığını, yapmış olduğu araştırmada hiçbir güvenlik kamerası görüntülerinin alınmadığını, olaydan 22 gün sonra kendisinin söylemesi ile emniyetin aldığını, halen bu görüntülerin incelenmediğini, Kaymakamlık lojmanlarının kamera görüntülerinin alınmadığını, emniyetin herhangi bir kamera olmadığını söylemesi üzerine kendisinin gezdiğinde kamera görüntülerinin bulunduğunu, çocuğunun okul çantasını polislerin incelediklerinde herhangi bir şey olmadığını belirledikleri çatıda çocuğunun dayıları tarafından çatının girişi kapısının yanında bulunduğunu, elbiselerinin dahi halen kriminale gönderilmediğini, çocuğunun başta çatıdan düşerek öldüğünü düşündüklerini ancak artık çatıdan düşerek ölmediğini bildiğini, üzerine düşeni yapmayan tüm yetkililerden şikâyetçi olduğunu, Trabzon Adli Tıp tarafından raporun bir an önce düzenlenmesini istediğini belirtmiştir.

09/05/2018 tarihli müzekkere doğrultusunda 24/05/2018 tarihli Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı Biyoloji İhtisas Dairesince hazırlanan raporun 28/05/2018 tarihinde dosyaya havale edildiği, raporda gönderilen materyaller üzerinde yapılan inceleme sonucunda sperm hücresi görülmediği ve meni içermediğinin tespit edildiği, elde edilen biyolojik örneklerin DNA incelemesi isteminin mahkeme onayı ile birlikte gönderilmesi halinde çalışılmak üzere altı ay süre ile muhafaza altına alındığı, inceleme istemi olmaması durumunda bu süre sonunda imha edileceği bildirilmiştir.

07/06/2018 tarihinde İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 14/05/2018 tarihinde Giresun 112 komuta merkezine Rabia Naz Vatan’ın yaralı olduğuna ilişkin ihbarların hangi numara ve şahıslar tarafından hangi süreç içerisinde yapıldığına ilişkin müzekkereye cevap verildiği,

ilgili form içeriğinden 12/04/2018 günü saat 17.20’de 0538 628 xx xx numaralı telefondan hasta yakını olarak kaydedilen şahıs tarafından çağrı yapıldığı belirlenmiştir.⁵⁵

18/06/2018 havale tarihli İl Emniyet Müdürlüğünün yazısı ile müteveffanın kullanmış olduğu bilgisayarda yapılan inceleme sonucunu içeren rapor, imaj dosyası ve eksport dosyalarının kopyalandığı hard diskin yazı ekinde gönderildiği, yazı ekinde imaj alma tutanağı, eksport raporu, mühür kapatma tutanağı ve mühürlü delil poşeti olduğu, bunların adli emanetin 2018/71 sırasına kayden emanete alındığı belirlenmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından Şaban Vatan’ın 04/07/2018 tarihinde ifadesinin alındığı, müşteki sıfatıyla alınan beyanında; *“Eynesil İlçe Emniyet Amirliği olaya vakıf değildir. Kızımın ölüm olayı ile ilgili görüşmek istediğim zaman benimle ilgilenmemektedirler. Olay yerine gelen Görele İlçe Emniyet Müdürlüğü ekiplerinin Görele Cumhuriyet Başsavcılığına vermiş olduğu tutanak yalan ifadedir, kendileri bulmadıkları çantayı kendileri bulmuş gibi belirttikleri hiç bir şekilde video kaydının bulunmaması ve aynı zamanda telefon ile görüşme yaptığım Görele İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli olay yeri inceleme uzmanı polis memurundan, kızıma ait okul çantası çatı kapısının sağ tarafında net görünür bir durumda iken çantayı sandalyenin altında olduğunu belirten yalan ifadelerde bulunup direk intihar hikâyesi beyanında bulunmuşlardır. Ayrıca olay yeri ekipleri yol güzergâhı olan istikametinde hiç bir şekilde inceleme yapmamışlardır. Kızımın olay günü saat 17.00-17.10 sıralarında en son görüşen şahıs Mehmet Ali Somuncuoğlu o akşam ekiplere belirttiği halde ifadesi alınmamıştır. Olaydan yaklaşık 23 gün sonra benim belirtmemle ifadesi alınmıştır ve ifadesinde elinde bir market poşeti olduğunu belirtmiştir. Ekiplerin bu ihmali yüzünden delil kaybı olmuştur. Olay her nerede olduysa kızımın saç tokası ve market poşeti olayın olduğu yerde olması gerekir. Daha önceden tüm kameralar incelenmemiştir, şahsımın belirtmesi ile olaydan yaklaşık 22-23 gün sonra kamera kayıtları incelemeye alınmıştır. Çoğu kayıtlar da silinmiştir. Giresun Cinayet Masası Ekiplerinin bilgisinde olan soy ismi "Okur" adlı çocuğun benim çocuğumun zamanlamasına uymayan ifadesini delil olarak kullanmışlardır. Buna Eynesil Emniyet Amirliği de dâhildir. Ben görevde ihmali bulunan Eynesil Emniyet Müdürlüğü Amirliğinden, Görele Olay Yeri İnceleme Ekiplerinden ve Giresun Cinayet Masası Ekiplerinden şikâyetçi ve davacıyım.”* ifadelerini kullanmıştır.⁵⁶

⁵⁵ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Edilen Soruşturma Dosyası.

⁵⁶ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

09/07/2018 tarihinde kolluk tarafından beyanı alınan Hanife Dede ifadesini “Ben olay yerine 500 metre uzakta tarlada 4 arkadaşım ile çalışıyordum. Bu esnada üç dört araç geçti, sonra bir an arkama yola baktım o sırada siyah renk doblo araç normalden az hızlı geçerken gördüm, araç içerisinde göremedim, camları renkli idi, 10-15 dakika geçtikten sonra yol kenarında Şaban Vatan’a ait bina önünde kalabalık ve ambulans görünce tarla sahibi Kıymet Anıl’a seslenerek gidip bakmasını söyledik, bir zaman sonra geri gelerek bize olayı anlattı, ...” şeklinde beyan etmiştir.

11/07/2018 tarihli polis memurları Mustafa Karagüzel ve Adem Artaç tarafından tanzim olunan tutanakta; “10/07/2018 günü saat 13.00 sıralarında polis merkez amirliğine gelen Şaban Vatan’ın kızının şüpheli ölümü ile ilgili Mürsel Küçükakal ve Şermin Dede isimli tanıkların daha önce tanık olarak ifade verdiklerini fakat olay esnasında siyah renkli doblo marka araç gördüklerini ve ifadelerinin alınması gerektiğini belirtmesi üzerine Şermin Dede ve Mürsel Küçükakal isimli şahıslar ile yapılan görüşmede her iki şahısta olaydan sonra verdikleri ifadelerin aynen geçerli olduğunu, kendilerinin herhangi bir araç görmediklerini ve başka ifade vermeyeceklerini belirttikleri” ibareleri yer almıştır.

16/07/2018 tarihinde Eynesil 112’de görevli olan Perihan Takır ve Nagehan Sağlam isimli acil tıp teknisyenleri ile ambulans şoförü Mehmet Yetim’in kolluk tarafından ifadeleri alınmıştır.

24/07/2018 tarihli Şaban Vatan tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazılan dilekçede; “Kızımın vefatından 10 gün sonra sayın makamınızla görüştim. İlk görüşmede herkes şüphelidir beyan ettiniz. 08/05/2018 tarihinde sayın makamınıza şüphelerim ile geldim. Tüm şüphelerimi o zaman içerisinde belirttim. Kızımın oraya getirildiğini beyan ettim. Daha sonraki görüşmemde olay yeri inceleme ekiplerinde sıkıntı olduğunu şahitlerin olduğunu beyan ettim. Şahitlerimin ifadesine başvurulmadı. 112 ambulansın önündeki üç dört saatlik kameranın olay günü neden alınmadığı, 112 ekiplerinin personellerin ifadesinin neden alınmadığını o zaman belirtmişim. Çocuğumun emaneti olan elbisede bulunan odun talaşlı tozların durumunu sordum. Şahitlerimle dikkate alınmadım. Azarlandım. O tozlarla ilgili yer tespitini bizzat kendim yaptım. Sayın makamınıza sundum red aldım ve azarlandım. Talebimden bir hafta sonra ifade alındı. İhmaller nedeniyle tüm deliller yok oldu. Endişeliyim. Çocuğumun saç tokası kayıp, 24/07/2018 günü saat 15.40 civarında makamınızdan reddedildim. Aile- anne ve babadan ziyade şüpheli durumların üzerine gidilmesini umut ederdik” ibarelerinin yer aldığı, Cumhuriyet Savcısı Halil Çokkaş tarafından aynı tarihli “bahse konu durumlarla ilgili soruşturma devam etmekte olup gerekli

adli tıp incelemesi ve raporların sonucu beklenmektedir.” şeklindeki havale ile dilekçe soruşturma dosyasına eklenmiştir.⁵⁷

14/08/2018 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısı ile Şaban Vatan tarafından CİMER ve BİMER şikâyetlerini içerir 5 adet ihbarın yazı ekinde gönderildiğinin belirtildiği, yazı ekinde bulunan 06/05/2018 tarihli CİMER başvurusunda; “Çocuğum öldürüldü, 11 yaşında imam hatip 6. sınıf öğrencisi idi. Okuldan sonra ağır yaralı şekilde binamızın önüne bırakılmıştı, kaybettik. Hala şaibeli olayla ilgili ne vali bey ne emniyet müdürü ne kaymakam nede cumhuriyet başsavcı faaliyette, hala bölgede emniyet kamerası yok ödenek yokmuş böyle şey olur mu ben kime hesap soracağım. İçim yantıyor Eynesil içinde hala bir görüntü yok gereğinin yapılmasını istiyorum”, 07/05/2018 tarihli BİMER başvurusunda; “Olay tarihinden bu yana olayla ilgili bir gelişme olmaması üzerine çocuğunun, annesinin çalıştığı eczaneden çıktıktan sonra hiçbir güvenlik kamera kayıtlarının alınmadığını gördüm. Olaydan 22 gün sonra ben emniyetteki görevlilere söyledikten sonra kamera kayıtlarını aldılar ve halen incelemедiler. Sorduğumda sürekli bir bahane üretiyorlar. Olayla ilgili çocuğumu o gün bir kişi görmüş onun ifadesi bile daha yeni alındı. Benim dükkânımın oraya bırakılması için kaymakamlık lojmanının önünden geçilmesi lazım. O lojmanın kamera kayıtları bile alınmamıştır. Sorduğumda polisler arabayla geldik herhangi bir kamera yok dediler ama ben kameraları görüyorum. Çocuğumun çantasının olmadığını fark edince çantanın nerede olabileceği araştırıldığında dükkânımın üzerinde bulunan ikametimin çatısında çantası bulundu. Polisler gelip incelemişti. Çanta bulamadılar. Ancak sonradan dayıları çantayı çatının giriş kapısının yanında buldular. Çocuğumun Eynesil’de tek başına gezdiğine dair hiçbir görüntüsü yok, elbisesi bile halen emniyette kriminale gönderilmemiş, başta çatıdan düştü diye düşünülmüştü ama şu an düşmediğini biliyorum. Oğlum bir öğrenciydi. Hiç kimse sahip çıkmıyor. Kimse üzerine düşeni yapmıyor. Tüm yetkililerden şikâyetçiyim. Gerekli araştırma incelemelerin yapılmasını oğluma bunu yapanların bulunmasını istiyorum. Adli tıp kurumunca raporun bir an önce düzenlenmesini istiyorum. Benim çocuğum kendisine kesinlikle zarar verdirmez ve vermezdi. Gerekli işlemlerin yapılmasını istiyorum.”, 11/07/2018 tarihli CİMER başvurusunda; “Kızının vefatı ile ilgili farklı gelişmeler bulunduğunu, çok mağdur durumda olduğunu, aile olarak psikolojilerinin bozulduğunu gece yarıları dahi araştırmayı bizzat yaptığını, net deliller bulunabilmesi için gereğinin yapılmasını talep ettiğini”, 14/07/2018 tarihli dilekçede; “Kızımın elbisesinde, bulunduğu

⁵⁷ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

zeminde ve terasta bulunmayan saman, talaş ve eski yer tozları (eski gazete) dikkat çekecek derecede bulunmaktaydı. Asayiş ekipleri ve olay yeri inceleme her türlü incelemeyi yapmasına rağmen herhangi bir bulgu ve delil bulunamamasına rağmen 5 saat sonra başka şahıslar tarafından kızımın okul çantası bulunuyor. Polise haber veriliyor olay yeri inceleme ekipleri kendilerinin bulmadığı ve net görüntür durumda olan çantayı sandalye altında olduğunu cumhuriyet savcılığına beyan etmiş olayın yönünü değiştirmiş, emniyet teşkilatına intihar olarak geçmesine sebep olmuş ve aynı zamanda farklı durumlarda var, Sayın Cumhurbaşkanımızla görüşmek istiyorum.”, 10/08/2018 havale tarihli dilekçede; “Olay yeri inceleme polisi evde, terasta, veranda kısmında ve çocuğumun bulunduğu yerde incelemesini yapıp bitirme aşamasında Neşet Usta, Ahmet Yetim ve Serhat Balcı çocuğumun çantasını terasta gözle görülür şekilde kapının kenarında bulup polislere haber vermişlerdir. Polisler 28 Haziran 2018 akşamı saat 21.00 civarında -çocuğunuz terastan geri geri açılmış koşarak kendini atmıştır- şeklinde anne ve baba olarak bizlere beyanda bulunmuşlardır. Kamera görüntülerinin silinmemesi için Görele İlçe Emniyet Müdürlüğüne gittim. Karakolda Müdür Zekeriya Baran kolumdan tutarak beni dışarıya attı. Çocuğumun pantolonu olay yeri inceleme polisleri tarafından hastaneden alınmış ve bilahare Eynesil Emniyetine teslim edilmiştir. Açıklamalarım doğrultusunda 1- Çocuğumun trafik kazası sonucu yaralanmış olduğu yara izlerinden anlaşılmakta olup bilahare evin önüne yaralı şekilde konulduğu kanaatindeyim. 2- Olay yeri inceleme polisleri tahkikatı düzgün yapmamış ve delilleri karartmıştır. 3- Olaya intihar süstü verilmiştir. 4- Olayla ilgili tahkikat Görele Cumhuriyet Başsavcılığınca 2018/525 hazırlık dosyası ile yapılmaktadır. Adli tıptan sonuç gelmeden tahkikat tamamlanamamaktadır. Tüm tahkikatları yapan Eynesil ve Görele polis teşkilatları mensuplarından şikâyetçi ve davacıyım. İdari, adli ve cezai işlemlerin yapılmasını arz ederim.” şeklinde başvuruda bulunmuştur.

28/08/2018 tarihinde Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığından otopsi raporunun sonuç kısmında; “1- Kimya İhtisas Dairesinin raporuna göre; kanda alkol bulunmadığı, parasetamol ve tespit sınırı altında atropin bulunduğu, göz içi sıvısında parasetamol ve atropin bulunduğu, 2- Biyoloji İhtisas Dairesinin raporuna göre; “anal” ve “vajinal” sürüntü örneklerinden hazırlanan yayma preparatların mikroskopik incelemesinde sperm hücreleri görülmediği, sürüntülerin meni içermediği, 3- Kişinin ölümünün, genel beden travmasına bağlı omur, kalça ve etraf kemik kırıklarıyla birlikte iç organ yaralanması sonucu meydana gelmiş olduğu” hususları yer almıştır.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 11/09/2018 tarihinde nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğinden Rabia Naz Vatan’ın kıyafetlerinin üzerinde yapılan inceleme sonucunda 14

adet biyolojik örnek alındığı, 13/04/2018 tarihinde sistematik otopsi esnasında da otopsi sırasında kan, sağ/sol el tırnak, anal ve vajinal sürüntü örnekleri alındığı, alınan numuneler üzerinde Adli Tıp Kurumu Biyoloji İhtisas Dairesine gönderilmek üzere Moleküler Genetik İnceleme yapılması için gerekli kararın verilmesinin istendiği, bu talebin Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 11/09/2018 tarih ve 2018/256 değişik iş sayılı kararı ile kabul edilmesi üzerine gereği için Trabzon Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlığına gönderildiği soruşturma dosyasında yer almıştır.

Trabzon Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlığının 12/10/2018 tarihli raporunun sonuç kısmında “1- Müteveffa Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen örneklerden Rabia Naz Vatan'ın kendisine ait kadın cinsiyeti karakterli DNA profili elde edildi. Başka bir şahsa ait DNA profili tespit edilmedi, 2- Müteveffa Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen sağ el 3 adet tırnak örneği ve sol el 1 adet tırnak örneğinden; örneklerin içerdiği DNA miktarının azlığı, oransızlığı veya bütünlüğünü kaybetmiş olmasından kaynaklanabilecek sebeplerden dolayı yalnızca yüksek oranda DNA içeren Rabia Naz Vatan'a ait DNA profili tespit edildi. 3- Müteveffa Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen örneklerden, en az biri erkek birden fazla şahsa ait olabilecek DNA profili bir arada karışık elde edildi. Söz konusu karışık DNA profilinin, Rabia Naz Vatan'a ait DNA profilini içerdiği tespit edildi. 4- Müteveffa Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen örneklerden; örneklerin içerdiği DNA miktarının azlığı, oransızlığı veya bütünlüğünü kaybetmiş olmasından kaynaklanabilecek sebeplerden dolayı mukayese için yeterli ve uygun nitelikte DNA profili tespit edilmedi” ibareleri yer almıştır.

Giresun Emniyet Müdürlüğünün 05/09/2018 tarihli yazısında Şaban Vatan'ın, CİMER'e 10/08/2018 tarihinde yapmış olduğu müracaata ilişkin formun gönderildiğinin belirtildiği, ilgili başvuruda aynen “4 aydır kızım adli tıp raporunu bekliyorum. Ölüm nedeni şüpheli ölüm, bulunduğu son yere bırakılmış, okul çantası dâhil beş saat sonra bırakılmış en son terasa çıkan olay yeri inceleme polisi ardından yakınlarım tarafından bulunuyor, neden çantayı alan polis olduğu yerden fotoğraf çekmemiş ve neden video kullanmamış, çocuğumun üzerindeki giysilerin adli tıba çocuğum ile birlikte gitmesi gerekirken neden olay yeri polisindeymiş, bu dosyanın emniyet genel müdürlüğü müfettişleri tarafından incelenmesi ve 12/04/2018 saat 17.10 dan itibaren Görele İlçe Emniyet Müdürlüğü 155 ihbar defter kaydının incelenmesini ve 01/01/2018 saat 15.00 dan itibaren Görele İlçe Emniyet Müdür beyi kolumdan sıkarak bana yapmış olduğu hareketin karakol kısmındaki kameradan incelenmesini, kızımın pantolonunu temizleyerek savcılığa sunulmasının nedenini müfettişler tarafından araştırılmasını aynı zamanda kızımın temizlenmeden önce

gözle görülür bulguların neresi olduğunu tespit etmiş olmalıyım. O yerin incelenmesini istiyorum” şeklinde beyanları dosyaya dâhil edilmiştir.

06/09/2018 tarihli Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı tarafından; 09/05/2018 günlü yazıyla talep edilen hususlarla ilgili olarak Rabia Naz Vatan'a ait örneklerde “*Herhangi bir iz veya delil var ise kimyevi yapısının ne olduğu, neyden bulaştığı, hangi malzemededen olduğu soruları hakkında Adli Tıp Kurumu Başkanlığı ve Grup Başkanlıkları Kimya İhtisas Daireleri Laboratuvarlarında analizinin yapılamayacağı, kesin olmamakla birlikte bu tip analizlerin yapıp yapılmadığının Ankara Polis Kriminal Laboratuvarından sorulabileceği*”, şeklinde cevap verildiği, Cumhuriyet Savcısı tarafından 24/09/2018 tarihli Ankara Kriminal Daire Başkanlığına yazılan yazı ile “*Rabia Naz Vatan ’ın üzerinden çıkan giysiler yazımız ekinde gönderilmiş olup; 1- Turkuaz renkli okul kazağının sağ kol üzerinde tıbbi müdahale esnasında uygulanan tıbbi malzeme izlerinden farklı ilk etapta yeşil renkte kuruduktan sonra kahve rengine dönüştüğü görülen izlerin, 2- Şahsın ayakkabılarının tabanında beyaz çimento tozuna benzer izlerin, 3- Elbise ve ayakkabı üzerinde başka iz ve delil var ise bunların, 4- Şahsın özellikle siyah kot pantolonu üzerinde beyaz ve gri renklerde toz izlerinin, 5- Şahsın üzerinden çıkan mavi renkli kolsuz yeleğin üzerinde herhangi bir iz veya delil var ise bunların kimyevi yapısının ne olduğu, neyden bulaştığı, hangi malzemededen olduğu*” hususlarında inceleme yapılarak rapor tanzim edilmesinin istendiği, Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü’nün 13/11/2018 tarihli raporunda; Rabia Naz Vatan ’ın üzerinden çıkan elbiselerde yapılan incelemeye göre sağ ve sol ayakkabıları, kot pantolon, mavi renkli kolsuz yelek, kot pantolon düğmesi, turkuaz renkli okul kazağı, beyaz renkli atlet ve iç çamaşırı üzerinde kıyafetler ve ayakkabıların bir kısmında olayı aydınlatmaya yarayabilecek herhangi bir madde kalıntısına rastlanmadığı, diğerlerinde ise kimyasal inceleme için uygun nitelik ve nicelikte madde kalıntılarına rastlanmadığı bildirilmiştir.

21/09/2018 tarihli Şaban Vatan ’ın sunduğu dilekçede; eşi ile kızının en son görüşmelerine şahit olan ve görüştükleri eczaneden nasıl ve ne şekilde çıktığına şahit olan Ali Eren, Okan Çoban ve Mehmet Naci Demirçi ’nin ifadelerinin alınmasını, aynı zamanda 22.50 sıralarında kızının okul çantasını bulan Neşet Usta, Ahmet Yetim ve Serhat Balcı ’nın ifadelerinin alınmasını istemiştir.

Şaban Vatan ’ın vekili tarafından sunulan dilekçe ile olayın düşme veya başka bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinin yapılması, olay yeri incelemesine konu fotoğraflar ile bulunduğu iddia edilen çantaya ilişkin tanıklar ve olay yeri inceleme kolluk görevlilerinin bilgilerinin alınması, olay günü maktulün üstünden çıkan talaş parçaları

olduğunu düşündükleri metruk binada olay yeri incelemesi yapılmasını ve olası bir yıkım ihtimaline karşı bu işlemin durdurulmasını, talep edilen veriler ve bilgiler toplandıktan sonra adli tıp fizik ihtisas dairesi başkanlığından kati rapor aldırılması istenmiş, dilekçeye Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinin 13/09/2018 tarihli Şaban Vatan'ın başvurusu üzerine düzenlenen rapor eklenmiştir.

Cumhuriyet Savcısınca 27/09/2018 tarihinde Giresun İl Emniyet Müdürlüğü olay yeri inceleme bürosuna yazılan yazı ile; Şaban Vatan'ın vekilinin dilekçesinde belirttiği metruk binada dosyadaki mevcut delillerde göz önüne alınarak olay yeri incelemesi yapıp olay yerinde kan vs. biyolojik örneklerin tespitine çalışılması, olay yeri görgü tespit tutanağı ile fotoğraflama yapılmasının, 27/09/2018 tarihinde Eynesil Kaymakamlığına, Eynesil Belediye Başkanlığına, Eynesil Emniyet Müdürlüğüne yazılan yazılar ile de bu metruk binanın soruşturma sonuçlanana kadar yıkılmaması için gerekli güvenlik önlemlerinin alınması istenmiştir.

27/09/2018 tarihinde belirtilen metruk binada yapılan inceleme neticesinde tespit edilen 3 adet peçete, 1 adet kırmızı leke bulunan bez parçası ve iki adet svap üzerinde İl Emniyet Müdürlüğü'nün 01/10/2018 tarihli yazısı ile moleküler genetik inceleme yapılması için karar alınmasının istendiği, aynı tarihli yazı ile Sulh Ceza Hâkimliğinden talepte bulunulduğu, Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 01/10/2018 tarih ve 2018/279 değişik iş sayılı kararı ile talebin kabul edildiği, yapılan inceleme sonucu tanzim olunan 18/12/2018 tarihli cevabi yazı ekinde yer alan uzmanlık raporunda kan veya kan olabilecek leke bulunmadığı, sadece 2, 3 ve 4 no'lu bulguların belirtilen yerlerinde bulunan vücut sıvısı örnekleri birbirleri ile uyumlu olup bayan genotip özellikte olduğu belirtilmiştir.

Metruk binada yapılan inceleme sonucunda ele geçirilen iki adet kurşun kalem, bir adet rozet tutacağı, 1 adet TAS ibareli sert plastik madde ve plastik kutu içerisinde saman ve talaş karışımı maddelerin 05/10/2018 tarih 2018/137 suç eşyası numarası ile adli emanete alındığı, 05/10/2018 tarihli yazı ile gönderilen metruk bina incelemesine ilişkin olay yeri inceleme raporu aynı tarihli havale ile dosyaya dâhil edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliğinin 24/10/2018 tarihli Görele Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazdığı yazı ile meydana gelen ölüm olayı ile ilgili olay yeri incelemelerinde eksikler bulunduğu iddiası nedeniyle herhangi bir soruşturma yapıp yapılmadığı şayet düzenlenmişse iddianamenin bir nüshasının gönderilmesinin istendiği, bu yazıya 25/10/2018 tarihli yazı ile Şaban Vatan'ın 04/07/2018 tarihli ifade tutanağında, 10/08/2018 tarihli CİMER başvuru dilekçesinde olayla ilgili ihmali bulunan Eynesil Emniyet Müdürlüğü, Görele Olay Yeri İnceleme Ekiplerinden ve Giresun Cinayet Masası

Ekiplerinden ve Görele İlçe Emniyet Müdüründen şikâyetçi olduğu, dosyanın halen derdest olup soruşturmanın devam ettiği şeklinde cevap verilmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 25/10/2018 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğinden olayın meydana geldiği yerde 31/10/2018 Çarşamba günü saat 13.30'da Adli Tıp Doktoru ve Fizik Mühendisi eşliğinde keşif yapılmasına karar verilmesinin istendiği, 26/10/2018 tarihli 2018/318 değişik iş sayılı Sulh Ceza Hâkimliğinin kararı ile keşif talebinin kabul edildiği, karar doğrultusunda KATÜ'ye yazılan müzekkere ile bir fizik mühendisinin, Giresun Adli Tıp Şube Müdürlüğünden ise bir adli tıp doktorunun görevlendirilmesi istenmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 31/10/2018 tarihinde Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazılan müzekkere ile müşteki Şaban Vatan'ın 24/09/2018 tarihli dilekçesinde isimleri geçen Neşet Usta, Ahmet Yetim ve Serhat Balcı'nın olayla ilgili tanık olarak beyanlarının alınması istenmiştir.

31/10/2018 tarihinde bilirkişiler adli tıp uzmanı Servet Yenal, fizik mühendisi Mehmet Demirci eşliğinde keşif yapılmış, keşif esnasında müteveffanın ağırlığına eşit yaklaşık 70 kg. kum dolu çuvalın çatı kısmından ivme kazandırmak suretiyle atıldığı, çuvalın gürültülü bir şekilde veranda olarak tabir edilen tenteye çarparak buranın uç kısmını kırdığı ve gürültülü bir şekilde beton yola düştüğü hususlarının tespit edildiği, keşifte müteveffayı yerde yatar iken gören Mürsel Küçükikal, Şermin Dede, Güler Vatan, ambulans şoförü Mehmet Yetim, müteveffaya ait çantayı çatıda gören kişilerden Ahmet Yetim'in tanık sıfatıyla beyanları alınmıştır.⁵⁸

26/10/2018 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısı ile olay yeri incelemesinde ihmali bulunduğu gerekçesiyle Şaban Vatan'ın şikâyeti ile polis memuru Selim Aktaş, İlçe Emniyet Müdürü Zekeriya Baran hakkında araştırma ve disiplin soruşturması yürütüldüğü belirtilerek adı geçen görevliler hakkında adli bir soruşturma olup olmadığı soruşturma safahatı ve meydana gelen ölüm olayı ile ilgili soruşturmanın safahatı hakkında bilgi istenilmiş, bu yazıya 06/11/2018 tarihinde “*dosyanın halen derdest olup soruşturmanın devam ettiği*” şeklinde cevap verilmiştir.

06/11/2018 tarihinde Şaban Vatan sunmuş olduğu dilekçe ile ölen Rabia Naz'ın kendisi ve annesine yazdığı ve ekte sunduğu iki adet notun incelenmesini talep etmiştir.

13/11/2018 tarihinde Şaban Vatan sunmuş olduğu dilekçe ile bir adet CD ve bir adet Türkçe öğretmeninin dilekçesini ekleyerek unuttum yazılı kâğıdın kimlere ait olduğu ve neden yazıldığı hususunda arkadaşının ifadesinin alınmasını istemiştir.

⁵⁸ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

01/11/2018 tarihli yazı ile yapılan keşif anına ait video, fotoğraf ve keşif esnasında beyanlarda bulunan şahısların ifadelerine göre hazırlanan krokilerin gönderilmiş ve aynı gün dosyaya dâhil edilmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 14/11/2018 tarihinde Giresun Adli Tıp Şube Müdürlüğüne yazılan müzekkere ile Rabia Naz Vatan'ın ölümü ile ilgili trafik kazası olduğuna ilişkin iddiaların olduğu, yine ikamet ettiği evin terasından düşerek vefat ettiği yönünde şüphenin bulunduğu belirtilmiş, Trabzon Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen otopsi raporu ve otopsi görüntülerini içeren CD, ölü muayene tutanağı ve görüntüleri, keşif tutanağı, keşfe ilişkin görüntüler ve soruşturma dosyasının bir sureti yazı ekinde gönderilerek, bu belgeler doğrultusunda Rabia Naz Vatan'ın ölüm sebebinin trafik kazasına mı, yoksa yüksekten düşmeye mi bağlı olduğuna ilişkin rapor tanzim edilmesi istenmiştir.

05/11/2018 tarihli Eynesil Polis Merkez Amirliği yazısı ile talimat gereği okul çantasını terasta bulan Ahmet Yetim, Neşet Usta ve Serhat Balcı isimli şahısların ifadelerinin alınarak gönderildiği belirtilmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 13/11/2018 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğinden müteveffanın yaşının küçük olması, ölümü ve soruşturma dosyası ile ilgili basın, yayın organları ve sosyal medya hesapları üzerinden soruşturma ile ilgili bilgi, belge paylaşımının yapıldığı, soruşturmanın selameti açısından dosya kapsamı ile ilgili olarak yayın yasağı kararı verilmesinin istendiği ve bu talebin 14/11/2018 tarihinde kabul edildiği dosyada yer almıştır.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 16/11/2018 tarihli havale ile dosyaya dâhil edilen Şaban Vatan tarafından CİMER'e yapılan 10/09/2018 tarihli başvuruda; "28/06/2018 saat 21.17 sıralarında Görele İlçe Emniyet Müdürlüğü karakol kısmında Görele Emniyet Müdürlüğü olay yeri inceleme polisi Selim bey eşim ve şahsıma polis memurlarının şahitliğinde -kızımız geri geri açılmış, koşmuş aşağı kendini atmış, 12 yaşındaki çocuğuma sordum yaparım baba- ifadesini yüzümüze karşı kullandı. Şahsımıza psikolojik etki yapmıştır. Eşim beş ay uyku uyumamıştır. Sebebi nedendir. 01/08/2018 saat 15.13 civarı Görele İlçe Emniyet Müdür Beyi 28/06/2018 akşamı kamera kaydı korunması için gittiğimde bizzat kendisi şahsımın kolundan sıkarak geri zekâltı, manyak ifadesinde bulunarak karakol kısmından beni dışarı fırlatarak nöbetçi beye bir daha içeri almayın ifadesini kullanmıştır. Öğrenci kıyafeti üzerinde ağır yaralı bulunup dosyası şüpheli ölüm geçen çocuğun varsayımı. Görele İlçe Emniyet Müdürlüğü personeli olay yeri inceleme memuru selim bey ikametgâhında teras kısmında yalnız ve sivil olarak işlem yapmıştır terastaki incelemesinin ardından kızımın okul çantası Neşet Usta, Ahmet Yetim, Serhat Balcı tarafından bulunmuş

olup çocuğumun bulunduğu yerdeki polislere haber vermişler selim polis kapının yanındaki çantanın fotoğrafını çekmeden teslim almış. Sayın Görele Cumhuriyet Başsavcılığı makamına bulan şahısları belirtmeden okul çantası ifadesini sunmuş olup ve aynı zamanda Sayın Görele Cumhuriyet Başsavcılığı makamına çantayı kendisi bulduğunu söylemiştir.” şeklinde beyanda bulunulmuştur.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 16/11/2018 tarihli havale ile dosyaya dâhil edilen Şaban Vatan tarafından CİMER’e yapılan 18/10/2018 tarihli başvuruda; *“Daha önce ifade alınması gereken toplamda 6 kişinin ifadesinin alınması için Görele Cumhuriyet Savcısı Emine hanıma durumu bildirdim. Bana tehditvari konuştu. Bu şahısların ifadesi neden alınmıyor. Ne saklanmaya çalışılıyor anlamıyorum. Suç duyurusunda tekrar bulunmak üzere Giresun Cumhuriyet Savcılığına gittim. Ama kimse benimle görüşmüyor. Kızım öldürüldü ama kimse hareket etmiyor. Olayı kapatmaya çalışıyor. Cumhuriyet Savcılarının gerekli inceleme işlemlerini yapmadıklarını kızımı öldüren kişileri bulmalarını olayı örtbas etmemelerini istiyorum.”* ibareleri yer almıştır.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 20/11/2018 tarihli havale ile dosya arasına alınan Şaban Vatan vekili Av. Emel Bodur Kılıç tarafından sunulan dilekçede; dosyaya ve olaya ilişkin beyan ve taleplerini sunduğu, Atike Vatan, Kübra Cansız, Hasan Küçükker, Neşet Usta, Serhat Balcı, Müzeyyen Dede, Hanife Dede, Selime Ötkün, Kemalettin Osman Ayhan ve Perihan Karataş isimli şahısların beyanlarının alınmasını, morga Coşkun Somuncuoğlu’nun alındığı iddiasıyla ilgili hastane kamera görüntülerinin celp edilmesini istediği belirtilmiş, müşteki vekili tarafından dosyaya sunulan Rabia Naz Vatan’a ait kitap, kalem, ajanda vb. eşyaların suç eşyası defterinin 2018/170 sırasında adli emanete alınmıştır.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 28/11/2018 tarihinde Giresun Adliyesinde bilgisayar işletmeni olarak görev yapan İbrahim Bayrak’ın bilirkişi olarak tayin edildiği, Rabia Naz Vatan’a ait laptoptan alınan hard disk imajı ve eksport içeriği incelenmesi sonucunda düzenlenen 05/02/2019 tarihli raporda intihar, intihara teşvik, atlama, uzağa atlama, şantaj, taciz, cinsel içerik, cinsel içerikli konuşma, korkutma, melankolik, ruhsal çöküntü veya suç teşkil edebilecek resim, video, doküman, yazışma, arama, sosyal aktivite, sayfa ve benzeri kayıt bulunmadığı belirtilmiştir.

Keşifte bilirkişi olarak atanan fizik mühendisi Mehmet Demirci’nin sunmuş olduğu 28/11/2018 tarihli raporda; *“maktulün durgun halden kendisini aşağıya bırakma durumu ile düşmediği, hızlanarak atlaması durumunda da hızının en az 11,3 km/s olması gerektiği, maktulün fiziksel özellikleri ile (yaşına göre fazla kilolu olması ve atletik yapıya sahip*

olmaması) birlikte değerlendirildiğinde bu hıza ulaşmasının orta olasılıkla mümkün olabileceği” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

10/12/2018 havale tarihli Şaban Vatan’ın vekili tarafından sunulan dilekçede; olay yeri incelemesine konu fotoğraflar ve bulunduğu iddia edilen çantaya ilişkin tanıklar ile olay yeri inceleme kolluk görevlilerinin bilgilerinin alındıktan sonra adli tıp fizik ihtisas dairesi başkanlığına gönderilerek kati rapor aldırılması talep edilmiştir.

26/12/2018 tarihli suç eşyası emanet makbuzuna göre metruk binadan alınan “İkinci bölme ahır üst katındaki oda içerisinde bulunan ahşap sandık içerisinde alındığı belirtilen iki delil no’lu beyaz renkli bez parçası, İkinci bölmedeki ahır içerisindeki zeminden alındığı belirtilen üç delil no’lu beyaz renkli peçete parçası, ikinci bölmedeki ahır içerisindeki zeminden alındığı belirtilen dört delil no’lu beyaz renkli peçete parçası, ikinci bölmedeki ahır içerisindeki zeminden alındığı belirtilen beş delil no’lu beyaz renkli peçete parçası, Ahır içerisi beton zeminden alındığı belirtilen altı delil no’lu svap, ahır içerisi beton zeminden alındığı belirtilen 6/a delil no’lu svap” emanete alınmıştır.⁵⁹

27/12/2018 tarihli havale ile dosya arasına alınan Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü’nün 10/10/2018 tarihli materyal inceleme konulu yazısında metruk evde bulunan 26/01/1996 tarihli kirli tozlu gazete parçasında yapılan incelemede 08/10/2018 tarihli düzenlenen rapora göre vücut izine rastlanmadığı bildirilmiştir.

02/01/2019 tarihli Şaban Vatan’a ait dilekçede metruk bina içerisinde bulunan ve kriminal sonucu bayan DNA’sı ile uyumlu vücut sıvısı örneklerine rastlanan materyaller ile kızı Rabia’nın DNA’sının uyumunun tespit edilmesini ve ahır yönünden oto lastik izi ölçümleri ve sonucu istenmiştir.

16/01/2019 tarihli Şaban Vatan tarafından sunulan dilekçede; “Kızım Rabia Naz Vatanın öldürülmesiyle ilgili şüpheli kişiler: Coşkun Somuncuoğlu’nun oğlu Mehmet Ali Somuncuoğlu vermiş olduğu ifadede yalan durumları net bellidir. Dediği zamanla kızımın bulunduğu zaman arasında 5 dakika fark vardır. Ayrıca elinde market çantası vardı ve dondurma yiyordu ifadesi yalandır. Kızımın parası Erenköy’de bitmiş olduğu kamera görüntüsü ve arkadaşlarının ifadesinde nettir. Ayrıca belirttiği sokaktan gelmediği bellidir. Oto yıkamacı Alper Nalbant ve İbrahim Somuncuoğlu araç yıkadıklarını belirtmiştir. Siyah doblo daha sonra aracın modellerini ayrı ayrı verdiler ve zaman olarak 17.00 civarı iş yerinden çıktıklarını belirttiler kişilerin durumunda şüpheli haller var. Alper Nalbant 14/09/2018 18.00 sularında yanıma Emrullah Çalık arkadaşıyla geldi. Başkalarına iftira

⁵⁹ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

atmaya çalıştı. Ayakları titrerken benim görmediğimi sanarak Emrullah Çalık onu uyardı, omzuna vurarak gözüyle dizlerini gösterdi. Kişilerle ilgili incelemeler yapılmasını Alper Nalbant'ın babası yayın yaptı sosyal medyadan faili olan diye düşünülen aracın Alper oto yıkamada yıkamadığını net belirtti. Olayla ilgili Coşkun Somuncuoğlu- Mehmet Ali Somuncuoğlu Yaşar Somuncuoğlu- İbrahim Somuncuoğlu, İbrahim Nalbant, Alper Nalbant Emrullah Çalık kişilerinin şüpheli hallerinin incelenmesi” şeklinde talepte bulunmuştur.

16/01/2019 tarihli Şaban Vatan tarafından sunulan dilekçede; metruk evde bulunan bulguların kızının DNA'sı ile karşılaştırılmasının yapılmadığı, yayın yasağı getirilmesinin doğru olmadığı, Rabia Naz cinayetinin hızlandırılarak sonuca ulaşmasını, tüm raporlarda araç çarpması durumu resmi haldeyken araç üzerinde inceleme yapılmadığını ve olayın takip edilmesini istemiştir.

18/01/2019 tarihli Giresun Adli Tıp Şube Müdürlüğüne Uzm. Dr. Servet Yanal tarafından düzenlenen raporun sonuç kısmında; “*Rabia Naz Vatan'ın ölüm sebebinin; genel beden travmasına bağlı omur, kalça ve etraf kemik kırıklarıyla birlikte iç organ yaralanması sonucu meydana gelmiş olduğu, trafik kazası ve yüksekte düşme şeklinde gerçekleşen, genel beden travması olarak adlandırılan, ağır travmalarda, vücutta oluşan hasarın, benzer mekanizmalarla oluşması sebebiyle, yaralanmanın trafik kazasına mı yüksekte düşmeye mi bağlı olduğu ayrımının tipik lezyonların tespiti ile mümkün olabileceği, söz konusu olgunun, ölü muayene ve otopsi işlemleri sırasında saptanan travmatik değişikliklerin; yara yeri ve özellikleri dikkate alındığında, yeniden canlandırma işlemi sırasında oluşması mümkün lezyonlarda dâhil olmak üzere iç organ yaralanmalarının her iki durumda da meydana gelebilecekleri, trafik kazası şeklinde görülen genel beden travmalarında görülmesi beklenen, birincil ve ikincil lezyonlar, diz altı bölgede tibia ve fibula kemiklerinde, tampon kırıkları, şekilli ekimozlar gibi tipik lezyonların tespit edilmemiş olması; özellikle ayak bileklerinde ciltte yırtılma şeklinde hasara yol açan açık kemik kırıkları, femur boyun kırığı, pelvis kırıkları ve lombervertebrada kompresyon kırığı ve medullaspinalis hasarı gibi yüksekte düşmeye bağlı travmalara ait tipik lezyonların görülmesi sebebiyle, Rabia Naz Vatan'ın ölümünün yüksekte düşmeye bağlı genel beden travması neticesinde meydana gelmiş olabileceği” belirtilmiştir.*

11/02/2019 tarihli Şaban Vatan tarafından sunulan dilekçede; olayın bir saat öncesi ve bir saat sonrasına ilişkin araç kayıtları yapan kamera sistemlerinin incelenmesini, bazı şahısların olay gününe dair HTS kayıtlarının, keşif sonrası adli tıp uzmanı tarafından düzenlenen raporun İstanbul Adli Tıp Kurumu tarafından incelenmesini ve detaylı olarak rapor alınmasını istemiştir.

19/02/2019 tarihinde Alper Nalbant, İbrahim Somuncu ve Gürsel Salimoğlu isimli şahısların beyanlarını Cumhuriyet Savcısı tanık olarak almıştır.

12/03/2019 tarihinde Naşit Okur'un ifadesinde adı geçen B. O.'nun ve M.E.'nin tanık sıfatıyla beyanları alınmıştır.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 28/03/2019 tarihinde İstanbul Adli Tıp Kurumu Birinci Adli Tıp İhtisas Kuruluna yazılan müzekkere ile “*Rabia Naz Vatan'ın ölümü ile ilgili, dosya içerisinde trafik kazası olduğuna ilişkin iddiaların bulunduğu, yine ikamet ettiği evin terasından düşerek de vefat ettiği yönünde şüphenin bulunduğu, soruşturma dosyası doğrultusunda müteveffanın atladığı konusunda şüpheye düşülen terastan söz konusu sundurmaya çarpmadan düşüp düşmeyeceği ve bu şekilde çarpmadan düşmüş olsa bile vücudundaki yaralanmasının ne şekilde olacağı konusunda görüş bildirilmesi ile ölüm sebebinin trafik kazasına mı, yoksa yüksekte düşmeye mi bağlı olduğuna ilişkin rapor tanzim edilmesi*” talep edilmiştir.

01/04/2019 tarihinde ölü muayene işlemine katılan Doktor Hakan Usta'nın tanık sıfatıyla beyanı ve 09/04/2019 tarihinde ise olay günü Rabia Naz Vatan'ın annesinin çalıştığı eczanenin sahibi olan Mehmet Naci Demirçi, eczane çalışanı Ali Eren, ilaç almak için eczaneye gelen Okan İrfan Çoban'ın kolluk tarafından ifadeleri alınmıştır.

06/04/2019 tarihinde Görele Devlet Hastanesine yazılan müzekkere ile olay günü tedavi için hastaneye getirildiğinde Rabia Naz Vatan'dan kan örneği alınarak muhafaza edilip edilmediği sorulmuştur.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 06/04/2019 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğinden metruk binada yapılan inceleme neticesinde tespit edilen beyaz renkli peçeteler, kırmızı leke bulunan bez parçası ve svap ile Rabia Naz Vatan'dan alınan kan numunesi üzerinde gerekli mukayesenin yapılabilmesi amacıyla moleküler genetik inceleme için gerekli iznin verilmesi ve Trabzon Adli Tıp Kurumu'nun bilirkişi olarak tayin edilmesine karar verilmesi istenmiştir. Bu talep Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/122 sayılı kararıyla kabul edilmiştir. Sonrasında rapor tanzimi için 06/04/2019 tarihinde Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığına müzekkere yazıldığı belirlenmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 06/04/2019 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına talimat yazılarak, Prof. Dr. Ali Rıza Tümer'in 17/09/2018 tarihli Rabia Naz Vatan hakkında düzenlediği rapor kapsamında tanık olarak beyanının alınması istenmiştir.

Cumhuriyet Savcısı tarafından 12/04/2019 Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazılan müzekkere ile Şaban Vatan'ın dilekçesinde belirttiği Perihan Karataş'ın ifadesinin alınmasını talep edilmiştir.

10/04/2019 tarihli Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulunca düzenlenen “mütalaanın” dosyaya eklendiği, mütalaanın sonuç kısmında aynen “12/04/2018 tarihinde ikamet ettiği apartmanın önünde sokakta yerde yaralı olarak bulunduğu, götürüldüğü hastanede yapılan müdahalelere yanıt vermeyerek öldüğü bildirilen 16/10/2006 doğumlu Rabia Naz Vatan hakkında düzenlenmiş adli belgelerde ve otopsi raporunda bulunan veriler birlikte değerlendirildiğinde; 1- Otopsisinde tespit edilen sternum ve kot kırıklarının lokalizasyonları ve özellikleri dikkate alındığında; Yeniden canlandırma işlemleri esnasında husulünün mümkün olduğu, 2- Otopsisinde alınan doku örneklerinin Kimya İhtisas Dairesinde yapılan tetkikinde tespit edilen Parasetamol etken maddesinin ağrı kesici ve ateş düşürücü olarak kullandığı, tedavi düzeyinde olduğu, toksik düzeyde olmadığı, yine kanda tespit edilen Atropin etken maddesinin yeniden canlandırma işlemlerinde kullanılan ilaç etken maddesi olduğu, tedavi düzeyinde olduğu, toksik düzeyde olmadığı, aranan toksik maddelerin bulunmadığı bildirildiğine göre; Çocuğun zehirlenerek öldüğünün tıbbi delillerinin bulunmadığı, 3- Adli dosyada kayıtlı bilgilerde; çocuğun 12/04/2018 tarihinde ikamet ettiği apartmanın önünde sokakta yerde yaralı olarak bulunduğu, götürüldüğü hastanede yapılan müdahalelere yanıt vermeyerek öldüğü, otopsisinde dış muayenede çenede ve umbilikus solunda sıyrık, gövde sağ yanda, gluteal bölge, perine ve sakral bölgede ekimotik alanlar, sağ inguinal bölgede 10x5 cm alanda hemotomla uyumlu şişlik ve renk değişimi, ekstremitelerde sıyrıklar ve ekimotik alanlar, sol ayak iç yandan ayak bileğine doğru uzanan cilt yırtığı ile bu alanda dışarıdan görülebilen kemik kırığı, sağ iç malleolde yatay seyirli cilt yırtığı görüldüğü, solda pnömotoraks testinin pozitif bulunduğu, iç muayenede sol akciğer yüzeyinde atelektatik görünüm ve üst lobda kanamalı kontüzyon alanı, diyafram sağ yanda 3x2 cm likekimotik kanama, karaciğerde hepatikfalsiformligament üst kısımda ve diyafragmatik yüz sağ lob yan kısımda ekimotik kanamalar, sol retroperitoneal alanda kanama görüldüğü, iskelet sisteminin incelenmesinde; lumbal 3-5. vertebra korpuslarında, sağ ve sol sakroiliak alanda ileumda, sağ femur boyunda, tibia alt uçlarında, sol talus ve kalkaneusta kırıklar, lumbal medullar kanal ve medullaspinaliste kanama tespit edildiği, iç organların histopatolojik incelemesinde; medullaspinalisteparavertebral alanda yumuşak dokuda kanama, kalp kasında dış yüzde fokal kanama alanları, akciğerde taze kanama, atelektazi görüldüğü dikkate alındığında; Çocuğun ölümünün genel beden travmasına bağlı omur, pelvis ve ekstremiteler kemik kırıkları ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu, 4- Adli dosyada kayıtlı bilgiler, olay yeri inceleme bulguları, çocuğun yaralı olarak bulunduğu ortam, bulunuş şekli, ölü muayene ve otopsisinde tespit edilen, çocuğun ölümüne neden olan

travmatik değişimlerin lokalizasyonları, özellikleri ve ağırlıkları (her iki ayakta yumuşak dokularda yırtıklar olması, ayak topuk kemik kırıkları bulunması, vücudun diğer bölgelerinde tespit edilen kırıkların özellikleri itibariyle ayaklar üzerine yüksekte düşmeye bağlı spesifik bulgular olması dikkate alındığında; tamamının olay yeri inceleme raporunda özellikleri belirtilen apartmanın çatısından düşmekle husullerinin mümkün olduğu, sorulduğu üzere apartmanın çatısından koşarak aşığıya atlaması durumunda söz konusu sundurmaya çarpmadan düşebileceği, ölümünün trafik kazasına bağlı olmadığı oy birliğiyle mütalaa olunur” şeklinde belirtilmiştir.

15/04/2019 tarihinde Muhammet Vatan ve Güler Vatan’ın kullanmış olduğu cep telefonlarının olay günü olan 12/04/2018 ila 14/04/2018 tarihleri arasındaki iletişimin tespiti, kayıtlarının istenmesi talep edilmiş, bu talebin Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/135 sayılı kararı ile kabul edilmiş, yine aynı tarihli yazı ile soruşturma dosyasının incelenmesinin kısıtlanmasına karar verilmesi talep edilmiştir. Bu talep Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/137 sayılı kararı kabul edilmiş yine aynı tarihli yazı ile şüpheliler Güler Vatan ve Muhammet Vatan’ın kullanmış oldukları telefonların iki ay süreyle iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına karar verilmesi istenmiştir. Bu talebin ise Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/136 sayılı kararı ile kısmen kabul edilerek şüpheli Güler Vatan’ın ve Muhammet Vatan’ın kullanmakta oldukları cep telefonlarının 2 ay süreyle iletişiminin tespitine, dinlenmesine, kayda alınmasına karar verilmiş, ancak şüpheli Muhammet Vatan’ın oğlu Berkay Vatan’ın kullandığı belirtilen cep telefonuna yönelik talep reddedilmiştir.

15/04/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğüne yazılan yazı ile olaya ilişkin tüm tanıkların ifadelerin alınması istenmiştir.

17/04/2019 tarihli yazı ile Muhammet Berkay Vatan’ın kullanmış oldukları telefonun iki ay süreyle iletişimin tespiti dinlenmesi, kayda alınmasına karar verilmesi talep edilmiş, bu talep Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/143 sayılı kararı kabul edilmiştir.

18/04/2019 tarihli yazılan yazı ile Alper Nalbant, Gürsel Salimoğlu ve İbrahim Somuncu’nun kullanmış oldukları cep telefonlarının olay günü olan 12/04/2018 ila 14/04/2018 tarihleri arasındaki iletişimin tespiti kayıtlarının istenmesi talebi Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/145 Değişik İş sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

19/04/2019 tarihli Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu Başkanlığına yazılan yazılar ile kasten öldürme suçundan şüpheliler Muhammet Vatan ve Güler Vatan ile Muhammet Berkay Vatan ile suç delillerini gizleme, değiştirme veya yok etme suçundan Alper Nalbant’ın alınan mahkeme kararı doğrutusunda 12/04/2018-14/04/2018 tarihleri arasında yapmış oldukları iletişimin tespiti ile tespite konu dökümleri istenmiştir.

22/04/2019 tarihli Şaban Vatan tarafından sunulan dilekçe ile Şaban Vatan, dosyadan son on gün içinde alınan yazılı beyanların bir suretinin istemiş ayrıca avukatlarının Adli Tıp Fizik İhtisas Dairesi İz İnceleme birimine gönderilmesini istemesine karşın Adli Tıp Fizik İhtisas Kurumuna gönderilmemesinin gerekçesinin tarafına bildirilmesini istemiştir.

24/04/2019 tarihinde tarafların veya müdafilerinin, dosya içeriğini incelemesi ve belgelerden örnek almasının soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği dikkate alınarak evrakların incelenmesinin kısıtlanması talep edilmiş Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin aynı gün ve 2019/153 sayılı kararı ile talep kabul edilmiştir.

26/04/2019 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca Ali Rıza Tümer'in tanık olarak ifadesinin alınmış, tanık ifadesinde özetle "*Bahse konu raporu Rabia Naz Vatan'ın babasının 05/09/2018 tarihli dilekçesi üzerine Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığının 05/09/2018 tarihli talebi üzerine düzenlediklerini, mütalaa raporunun nasıl verildiğine dair süreci anlattığı, mütalaa ücretinin Hacettepe Üniversitesi Döner Sermayesi hesabına yatırıldığını, raporu müştekinin dilekçesi ekinde sunmuş olduğu olay yerinin fotoğrafları, tıbbi raporlar, 112 ifadesi, otopsi raporu, olay yeri inceleme raporu, şahitlerin ifadeleri üzerine hazırlandığını, Şaban VATAN tarafından dilekçesinde olayın yüksekte düşmemi yoksa trafik kazasına mı bağlı çarpma olup olamayacağı, yine vücudunda bulunan bedensel travma bulgularının daha çok yüksekte düşmemi yoksa trafik kazasına bağlı araç çarpmasına bağlı olup olamayacağı ve Rabia Naz'ın muhtemel ölüm nedeninin ne olabileceği şeklindeki soruları içerdiğini, raporun Hacettepe Üniversitesi Adli Anabilim Dalının rutin işleyişi içerisinde adli konseyde tartışılmış ve tüm öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerinin ortak görüşü ile hazırlanmış olduğunu, daha sonra talep edene gönderildiğini*" beyan etmiştir.

29/04/2019 tarihli İstanbul Adli Tıp Kurumu Adli Tıp Genel Kurulu ve Fizik İhtisas Dairesine (İz İncelemeleri Şubesi) gönderilen müzekkere ile; "*1- 10/04/2019 tarihli mütalaa ek olarak yine soruşturma dosyasında bulunan bilgiler ve diğer veriler değerlendirilerek çocuğun ikamet ettiği evin terasından olay yeri fotoğraflarında gözüktüğü üzere yan tarafta bulunan yeşillik alana düşmesi durumunda, vücudundaki yaralanmalarda göz önüne alınarak, sürünerek, yeşillik alandan yaralı olarak bulunduğu yere gelmesinin mümkün olup olamayacağı, (yaralı olarak bulunduğu yer ile yeşillik alan arası mesafenin yaklaşık 6-7 metre olduğu hususunun da göz önünde bulundurulması), 2- Söz konusu avukat talebi doğrultusunda, soruşturma dosyası Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi İz İncelemeleri Şubesinde incelenerek avukatın yukarıda belirttiği hususlarda mütalaa*

verilmesi, 3- Ölenin her iki ayakta yumuşak dokularda yırtıklar olmasına rağmen kanamasının neden az olduğu” hususları sorulmuştur.

30/04/2019 tarihinde Vatan Apartmanında kiracı olarak kalan Mehmet Solmaz, Cemal Berkay Gazel’in tanık olarak ifadesinin alındığı ve aynı tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazı ekinde bilgileri alınan Hacer Okur, Beytullah Çağlar, Ali Aslan, Hamza Aslan, Hüseyin Eyüpoğlu, Hakan Çoban, Hanife Gürel, Mehmet Kurt, Mehmet Atlıhan, Cemal Berkay Gazel, Mehmet Solmaz, Çetin Küçükakal, Mehmet Yetim, Nafiye Erol, Selime Ötkün, B.O., Ali Cem Ekiz, Halil Şen, M.E., Bilkay Kemal, İbrahim Somuncu, Gürsel Salimoğlu, Alper Nalbant, Fatma Anıl, Sevim Anıl, Saniye Demirci, Kıymet Dede, Mehmet Ali Somuncuoğlu ve Cihangir Dede’nin ifadeleri yer almıştır.

30/04/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısında Gürsel Salimoğlu’na ait 61 LB ... plakalı aracın yapılan ekspertiz inceleme raporu ve eklerinin yer almış olup, rapora göre araç parçalarının orijinal olduğu, boyalı olmadığı belirlenmiştir.⁶⁰

02/05/2019 tarihli ve aynı gün havale edilen Şaban Vatan tarafından sunulan dilekçe ile Rabia Naz Vatan’ın çoraplarının ve tokasının akıbeti sorulmuştur.

03/05/2019 tarihinde Görele Devlet Hastanesi Başhekimliğine yazılan yazı ile “*Rabia Naz Vatan’ın tedavi amaçlı acil serviste müdahale sırasında çıkarılan kıyafetlerin Cumhuriyet Başsavcılığında bulunduğu; ancak müşteki tarafından dosyaya 02/05/2019 tarihinde dilekçe verilerek, kızının olay zamanı ayağında bulunan çorapların nerede olduğu hususunun sorulduğu, müşteki talebi doğrultusunda, söz konusu çorapların olay günü acil serviste müdahale edilirken Rabia Naz Vatan’ın ayağında bulunup bulunmadığı bulunuyor ise çorapların akıbeti hakkında*” bilgi istenilmiştir.

22/04/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısı ekinde bilgi sahibi olarak dinlenen Şermin Dede, Kıymet Anıl, Ali Anıl, Seval Kemal, Hanife Dede, Selamettin Kırbıyık, Leyla Kırbıyık, Önder Dede, Ayşe Gül Küçükakal, Mürsel Küçükakal’ın ifadeleriyle birlikte, yer gösterme işlemine ait fotoğraf yer almıştır.

07/05/2019 tarihli Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazılan müzekkere ile “*Rabia Naz Vatan’ın Görele Devlet Hastanesi acil serviste müdahale sırasında çıkarılan kıyafetlerin bulunduğu ancak müşteki tarafından dilekçe verilerek, kızının olay zamanı ayağında bulunan çorapların nerede olduğu hususunun sorulduğu, müştekinin talebi doğrultusunda, söz konusu çorapların, olay günü Rabia Naz Vatan’a acil serviste müdahale edildikten sonra*

⁶⁰ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

Rabia Naz Vatan'a ait tarafınıza teslim edilen eşyalar arasında bulunup bulunmadığı ve çorapların akabeti hakkında bilgi verilmesi” istenmiştir.

09/05/2019 tarihli tutanağa göre “Cumhuriyet Başsavcılığımızın 2018/525 soruşturma sayılı dosyası üzerinden emanete alınan ve muhafaza için emanet memurluğunda bulunan 2018/170 sayılı emanetler incelenmek üzere emanet memurluğundan istenildiği, emanetler Giresun İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğünde görevli polis memurlarından Hüseyin Emir ve Kenan Altun'a gösterilmiş olup, gerekli video ve fotoğraflama işlemleri yapıldığı” belirtilmiş, 09/05/2019 tarihli 2018/170 sırasına kayıtlı emanet eşyalarının incelenmesi sırasında, ajanda içerisinde iki adet saç teli bulunduğu ve bazı sayfaların yırtık olduğu tutanak altına alınmıştır.

10/05/2019 havale tarihli 09/05/2019 tarihli Eynesil Emniyet Müdürlüğünün cevabi yazı ekinde çoraplara ilişkin tutanak gönderilmiş, tutanakta “Çoraplar ile ilgili herhangi bir teslim tesellüm tutanağının bulunmadığı, acil servis görevlilerinin tuttuğu tutanakta bulunmadığı, eşyaların öncelikle Selim Aktaş tarafından acil servisten teslim alındığı, daha sonra bu eşyaların Ruhi Kalkan'a teslim edildiği, ilgililer ile yapılan görüşmede teslim alınan eşyalar arasında çorap veya çorapların bulunmadığı” hususları yer almıştır.

14/05/2019 tarihinde İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'na yazılan yazı ile Rabia Naz Vatan'ın “Yaralanması ve vücudundaki kırıklar dikkate alınarak, kız çocuğunun tanığın beyan ettiği gibi sırt üstü dirseklerinden güç alarak sürünerek yer değiştirip değiştiremeyeceği, yine yaralanması da göz önüne alınarak başka bir pozisyonda vücudunu kullanarak yer değiştirip değiştiremeyeceği ve yer değiştirmiş olsa bile mevcut yaralanmasıyla ne kadar ilerleyebileceği” hususları sorulmuştur.

15/05/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinden “*Rabia Naz Vatan'ın olay tarihinde ikamet ettiği Vatan Apartmanına ait teras kısmında, terasa çıkan bina boşluklarında ve apartmanın eklentilerinde arama yapılmasına, aramalar sonucunda elde edilebilecek deliller ile suç olabileceği değerlendirilen materyallere el konulmasına karar verilmesi*” talep edilmiştir. Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/188 sayılı kararı ile bu talep kabul edilmiştir.

15/05/2019 tarihinde Giresun İl Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğü'ne yazılan yazı ile 2018/58 sırasında kayıtlı bulunan emanetler için; “1- Kıyafetlerde biyolojik örnek araştırması, çimen, toz vs. araştırması yapılması, 2- Mürsel Küçükcal ifadesinden de anlaşılacağı üzere ölenin sırt üstü süründüğünün anlaşıldığı, bu nedenle kıyafet üzerinde aşınma olup olmadığı yönünde inceleme yapılması, 3- Ayakkabı

üzerinde ve alt kısmında çimen lekesi, kireç tozu olup olmadığı yönünde gerekli incelemelerin yapılması”, Savcılık tarafından talep edilmiştir.

Giresun İl Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin tutmuş olduğu 09/05/2019 tarihli tutanakta “Başsavcılığımızın 2018/525 soruşturma sayılı dosyasında kayıtlı bulunan Görele Adli Emanetin 2018/170 sırasında kayıtlı emanette maktule ait olduğu belirtilen günlük, ajandalar üzerinde yapılan inceleme esnasında kahverengi kapak renkli, kırmızı lastik bantlı, üzerinde “London”, “Notebook” ibareleri yazılı ve saat kulesi resmi bulunan ajanda içerisinde orta sayfalarda iki adet insan saç telinin bulunduğu, birden fazla sayfanın yırtık olduğunun belirtildiği anlaşılmıştır ayrıca; 1- Ekte gönderilen kitaplar, ajandalar ve diğer materyaller üzerinde parmak izi, biyolojik örnekler, saç kılı araştırılması yapılması, 2- Fülaj izi görüntüsünün alınması, yine Adli Emanetin 2018/60 sırasında kayıtlı bulunan emanetler üzerinde gerekli araştırma yapılması, parmak izi, biyolojik örnek, çimen lekesi vb. olup olmadığı hususlarında rapor tanzim edilerek ikmal olunacak raporun” gönderilmesi talep edilmiştir.

Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün 16/05/2019 tarihli cevabi yazısında olay yerinde yapılan araştırma ve incelemeler tutanağa bağlanmıştır.

17/05/2019 tarihinde UYAP’a taranan Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün 14/05/2019 tarihli cevabi yazısı ile Selim Aktaş, Tamer Orhan, Adem Artaç, Mustafa Yurt, Ruhi Kalkan ve Cihan Aydın’ın ifadelerinin yer aldığı, ayrıca Mürsel Küçükalk ve Gamzenaz Sofu’nun ek beyanlarının yer aldığı, ekinde kroki ve tutanağın yer aldığı görülmüştür.

17/05/2019 tarihinde UYAP’a taranan Görele Devlet Hastanesinin cevabi yazısının ekinde güvenlik görevlilerinin yazılı beyanlarının alındığı görülmüştür.

21/05/2019 tarihinde Ali Anıl ve Mehmet Kemal Okur, 22/05/2019 tarihinde Leyla Kırbyık, 23/05/2019 tarihinde Türkan Balcı, 24/05/2019 günü Ülkü Eren, Deniz Eren ve Neşet Usta’nın ifadeleri alınmıştır.

27/05/2019 tarihinde havale edilen Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün 27/05/2019 tarihli cevabi yazısı ile Buğra Sezgin Vatan, Gül Yaşar Kızılcık, Asiye Eren, Zahide Sağıroğlu, Muhammet Vatan, Güler Vatan, Muhammet Berkay Vatan, Kutlay Sevinç, Zeliha Yılıkıılmaz, Nazife Abanoz, Mehmet Bodur, Gülşen Okur, Naşit Okur ve Bekir Emeksiz’in ifade tutanağı gönderilmiştir.

28/05/2019 tarihinde Ömer Güdük ve Mehmet Ali Somuncuoğlu’nun tanık olarak ifadesi alınmıştır.

31/05/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin kararı doğrultusunda Giresun İl Emniyet Müdürlüğünce tespit edilen bulgular ile adli emanetin 2018/60 sırasında kayıtlı

bulunan bulgular (çorabın teki) üzerinde moleküler genetik inceleme yapılması için alınan karar Giresun İl Emniyet Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Giresun İl Emniyet Müdürlüğü'nün 30/05/2019 tarihli yazısı ile Ali Şimşek, Ebru Mücella Okur, Özgen Okur, Hakan Usta, Mustafa Kavak, Ayten Kefal, Hüseyin Can Kepçeoğlu, Emine Nebioğlu, Emrah Karadeniz ve Selahattin Özer'e ait ifade alma tutanağı gönderilmiştir.

13/06/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinden; Güler Vatan, Muhammet Vatan ile Muhammet Berkay Vatan'ın kullanmış oldukları telefon numaralarına ilişkin iletişiminin dinlenmesi kararının bir aylık süre ile uzatılması talep edilmiş, bu talep Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/223 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

21/06/2019 tarihli Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığının raporu 24/06/2019 tarihinde dosyaya dâhil edilmiş, raporun sonuç bölümünde; “*okunur zarftan çıkan peçete parçasından tarafımızca 3-1, 3-2, 3-3 ve 3-4 şeklinde numaralanıp alınan 4 adet örnekten hazırlanan yayma preparatların mikroskopik incelemesinde sperm hücresi görülmediği, Örneklerin meni içermediği, örneklerden; müteveffa Rabia Naz Vatan'a ait DNA profilinden farklı bir kadın şahsa ait DNA profili elde edildiği, Başka bir şahsa ait DNA profili TESPİT edilmediği, karışık DNA profilinin; bir üst maddede belirttiğimiz farklı bir kadın şahsa ait DNA profilini içermediği tespit edildiği, örneklerin içerdiği DNA miktarının azlığı, oransızlığı veya bütünlüğünü kaybetmiş olmasından kaynaklanabilecek sebeplerden dolayı mukayese için yeterli ve uygun nitelikte DNA profili tespit edilmediği, örneklerden DNA profili tespit edilmediği, İlişik tutanağın birinci maddesinde belirtilen gazete parçası üzerinde görünür ışık ve CrimeScope® CS-16-500 altında yapılan incelemede şüpheli lekeye rastlanılmadığı, Şüpheli şahıs veya şahıslara ait EDTA'lı tüpe alınacak 3-4 ml kan örneği ve steril gazlı bez üzerine damlatılacak (5-6 damla) kuru kan örneğinin, usulüne uygun olarak Kurumumuza gönderilmesi durumunda; sonuç bölümü ikinci (2.) maddede belirttiğimiz kadın şahsa ait DNA profili ve ilgi (c) raporun sonuç bölümü üçüncü (3.) maddesinde belirttiğimiz karışık DNA profilleri ile mukayese yapılabilir” ifadeleri yer almıştır.*

03/07/2019 tarihinde Giresun İl Sağlık Müdürlüğüne yazılan müzekkere ile olay günü kullanılan 28 AB ...plakalı ambulansın kamera kayıt cihazı istenmiştir.

04/07/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğü'nün yazısı ile tespit edilen bazı şahısların DNA örneklerinin alınması değerlendirilmiştir ve aynı gün havalesi yapılmıştır.

05/07/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinden “*Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı Biyoloji İhtisas Dairesi tarafından tanzim edilen, 51226379-2018/4632-713*

sayılı raporun sonuç bölümü 3. maddede; mavi renkli kolsuz yelek ve sol el bir adet turnak, "belirtilen örneklerden en az biri erkek birden fazla şahsa ait olabilecek DNA profili bir arada karışık elde edildiği, söz konusu DNA profilinin Rabia Naz Vatan'a ait DNA profilini içerdiği" belirtilerek;

"Raporun 3. maddesinde belirtilen DNA örneklerinin kime ait olduğunun tespiti amacıyla maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla Rabia Naz Vatan'ın yaralı olarak bulunmasından hastaneye sevkine kadar temas ettiği değerlendirilen ve dosyada açık kimlik bilgileri bulunan ve aşağıda T.C. Kimlik bilgileri belirtilen Mürsel Küçükakal, Şermin Dede, Güler Vatan, Muhammet Vatan, Muhammet Berkay Vatan, Önder Dede, Yaşar Mert Vatan, Şaban Vatan, Mehmet Yetim, Perihan Takır ve Nagehan Sağlam'dan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük ve turnak gibi örnekler alınmasına izin verilmesi, şahıslardan alınan bu örneklerle 51226379-2018/4632-713 sayılı raporda tespit edilen DNA örneklerinin mukayese edilmesi için Trabzon Adli Tıp Kurumunun birliki olarak görevlendirilmesi, Moleküler Genetik İnceleme yapılması için gerekli iznin verilmesi" talep edilmiştir. Bu talep 07/07/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/256 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. 11/07/2019 tarihinde Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı'na yazılan müzekkere ile rapor düzenlenmesi istenmiştir.

04/07/2019 tarihinde Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün cevabi yazısı ile Cafer Köksal, Osman Ziya Aksu, Murat Kabadaş, Ömer Faruk İnce, Necati Kaya ve Hüseyin Akgün'e ait ifade alma tutanakları gönderilmiştir.

08/07/2019 tarihinde Alper Nalbant, Mehmet Ali Somuncuoğlu, Gürsel Salimoğlu ve İbrahim Somuncu'nun DNA örneklerinin mukayese edilmesi için gerekli iznin verilmesinin talep edilmiş ve bu talep 08/07/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/260 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

11/07/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün olaya müdahale eden ambulansın kamera görüntülerinin yer aldığı sim kartın teslim alınması, imajı ve yedeklemesinin yapılmasına ilişkin yazı gönderilmiştir.

12/07/2019 tarihli 2019/88 emanet numaralı makbuzaya göre "12/04/2018 tarihinde meydana gelen olaya müdahale eden 28 AB ...plaka sayılı 112 hizmet aracında kullanılan kamera görüntülerine ilişkin olarak; 1 adet San Disk marka 64 GB USB (imaj kopyası), 1 adet Kingston marka 128 GB USB (Savcılık kopyası) i 1 adet Kingston marka micro SD HC 32 GB C326 CHINA 1505px77904 ibareli hafıza kartı emanete alındığının belirlenmiştir. Siber Suçlar Şube Müdürlüğü tarafından tanzim edilen 10.07.2019 tarihli tutanakta; hafıza kartında imaj alma işleminin gerçekleştirildiği, video dosyaları kontrol edildiğinde araç içi

kayıt cihazı olduğu, dosya oluşturma tarihlerinin 2013 ve 2045 yılına ait olduğu, kamera kayıt cihazının tarih ve saat ayarlarının yapılmamış olduğu, kayıtlı video süreleri incelendiğinde cihazın birer dakikalık minimum 24 MB maksimum 90 MB kapasiteli olarak kayıt/kayıtlar yaptığı, bir dakikalık kayıtların minimum 24 MB maksimum 90 MB kapasiteli olarak kayıt edildiği, hafıza kartının boyutunun 29 GB olması ve oluşturulan dosya boyutları dikkate alındığında, görülen en küçük dosya boyutu olan 24 MB 'lık dosyalar oluşturulması durumunda 1.208 adet video dosyası ve 20 saatlik görüntü kaydı yapması, maksimum boyutta dosyalar oluşturulması durumunda ise 322 adet video dosyası ve yaklaşık 5 saatlik görüntü kaydının tutulabileceği, bu tür cihazların bellekleri doldukça en eski kayıttan başlamak üzere kayıtları silerek yeni görüntüleri kaydetmek üzere belleğinde yer açtığı, yeni oluşturacağı kayıtları silmiş olduğu veri alanları üzerine yazdığından eski tarihlere ait kayıtların elde edilemeyeceği” tespitlerine yer verilerek tanzim edilen tutanak ve ekleri 11.07.2019 tarihli yazının ekinde Görele Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 23/07/2019 tarih ve 2019/275 sayılı kararı doğrultusunda 23/07/2019 tarihli Trabzon Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlığına yazılan yazı ile; “1- Ankara Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü'nce yapılan inceleme neticesi tanzim edilen ANK-BYL-18-04295 uzmanlık numaralı raporunun sonuç bölümünde yer alan 2B) 2 no 'lu bulgunun A ve B ile 3 ve 4 no 'lu bulguların A ile işaretlenen bölgeleri üzerinde bulunan vücut sıvısı örnekleri ile uyumlu olup bayan genotip özelliktedir, tespitine yer verildiği, 2- Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı Biyoloji İhtisas Dairesi tarafından tanzim edilen, 51226379-2018/4632-713 sayılı raporun sonuç bölümü 3. maddede; mavi renkli kolsuz yelek ve sol el bir adet turnak, "belirtilen örneklerden en az biri erkek birden fazla şahsa ait olabilecek DNA profili bir arada karışık elde edildiğinin" belirtildiği, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla Görele Sulh Ceza Hâkimliğinin 2019/275 D. İş sayılı kararı doğrultusunda yukarıda 1) ve 2) maddelerde belirtilen bulguların mukayesesi yapılarak tanzim edilecek raporun gönderilmesi” talep edilmiştir.

Rabia Naz Vatan'a ait olan pembe renkli okul çantasının üzerinde yapılan DNA incelemesinin ardından, parmak izi incelemesi yapılmak üzere 01.07.2019 tarih ve 151 sayılı yazı ile Trabzon Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğüne gönderildiği, Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarı 08.07.2019 tarih ve Uzmanlık Numarası 2019/199 sayılı raporun sonuç bölümünde; Pembe renkli sırt çantasında gün ışığı ve görünür banttaki ışıklar kullanılarak görsel incelemenin yapıldığı, Süper Glue yöntemi uygulandığı ve iz bulunamadığı belirtilmiştir.

Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü İz İnceleme Şube Müdürlüğü'nün 07.08.2019 tarihli “Fiziki inceleme, Araç Lastik İzi İnceleme” neticesi tanzim edilen uzmanlık raporunda;

a) İnceleme konusu okul üniformasının sağ kol bölgesinde ve pantolonun sağ bacak bölgesinde tarafımızca tespit edilen izlerin, buldukları bölgelerde keskin hatlı kırışıklıklar ve katlanma izlerinin bulunması, izlerin sınıfsal özellikte desen oluşturması, izlerin kavisli olması, izlerin baskı sonucu oluştuğu kanaatine varılması vb. sebeplerden dolayı söz konusu izlerin araç lastik izi olabileceğiancak; inceleme konusu kıyafetlerin İz İnceleme Şube Müdürlüğüne intikal ettiğinde, iz oluşan bölgelerin kıyafetlerin diğer bölgeleri ile temas halinde olması, olayın meydana geldiği zaman ile inceleme zaman dilimi arasında uzun bir süre bulunmasından kaynaklı izlerin oluştuğu bölgede yüzeysel olarak bulunabilecek tozlarda kayıp olacağı, araç lastiğinin kıyafete teması halinde, kıyafetlerde toplanmalar olacağı, fren yapılması ve lastiğin yön değiştirmesi esnasında mükerrer ve farklı yönlere izlerin olacağı, araç lastiğinin kıyafetlerin çok az bir bölümüne temas edeceği (araç lastik sırtı ebatlarının, kıyafetlerin kol ve bacak bölgelerinin ebadından büyük olması) gibi olumsuz etkenler göz önünde bulundurulduğunda, bahse konu olumsuz etkenlerin varlığı nedeniyle incelemelerde kesin bir sonuç belirtilmesine imkân vermediği,

b) Ayrıca kaba güç yaralanmaları, deri üzerinde şiddetli bir şekilde güç uygulandığında deri altındaki kan damarlarında mikro patlamalara neden olmakta ve deri altında araç lastik deseni gibi gücü oluşturan herhangi bir nesnenin sekiliyle sonuçlandığı, kan damarlarının yırtılması sonucu renklenen alanlar deri yüzeyinde kızarıklıklar şeklinde görülmekte olduğu, Maktül/Maktüle üzerindeki araç lastik izi kızarıklıkları daima bütün lastik desenlerini kapsamayan birkaç santimetre (cm) ebadında küçük bölümler şeklinde olduğu, inceleme konusu bulgularda belirtilen üniformanın sağ kol bölgesi ile pantolonun sağ bacak bölgesinde, araç lastik izi olabileceği değerlendirilen izlerin, mevcut ise otopside çekilmiş söz konusu bölgelerin fotoğrafları üzerinde tekrar inceleme yapılmasının uygun olacağının değerlendirildiği,

c) Raporlarında belirtildiği üzere sağ kol ve sağ omuz bölgesinde noktasal dağılımlı kan lekelerinin nasıl ve ne şekilde oluşabileceğinin değerlendirilmesinin, bu konuda uzman kurum/kişilerce yapılmasının uygun olacağının değerlendirildiği tespitlerine yer verilmiştir.

Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü İz İnceleme Şube Müdürlüğü'nün raporunun sonuç bölümünde belirtildiği üzere incelemenin otopsi görüntüleri ve fotoğraflar incelenmek suretiyle tekrar değerlendirilmesi amacıyla, Rabia Naz'a ait otopsi ve ölü

muayenesine ait görüntü ve fotoğraflar eklenerek tekrardan Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü İz İnceleme Şube Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü İz İnceleme Şube Müdürlüğü'nün 01.10.2019 tarih Ek Uzmanlık Raporunda; Otopsi ve Ölü muayene esnasında çekilen maktulenin vücudunun çeşitli bölgelerine ait genel ve yakından çekilmiş görüntü ve videolar birlikte incelendiğinde; ölü muayenede çekilen fotoğraflar ve videolarda; maktulenin sol kol bölgesinin iç kısmında, bileğinden dirseğine kadar olan bölgede, ekimoz kaynaklı izler bulunduğu görüldüğü, maktulenin vücudunun diğer bölgelerinde ise ekimoz kaynaklı izlerin görülmediği, inceleme konusu bulgularında yer alan kıyafetler ile otopsi ve ölü muayenede çekilen fotoğraf ve videolar karşılaştırıldığında; kıyafetlerden okul üniformasının sağ kol bölgesi ile pantolonun sağ bacak bölgesinde uzmanlık raporlarında değerlendirmesi yapılan izlerin bulunduğu, otopsi ve ölü muayenede çekilen fotoğraf ve videolarda sağ kol ve sağ bacak bölgesinin karşılığı olan vücut üzerinde ekimoz kaynaklı izler bulunmadığının görüldüğü, ölü muayenede çekilen fotoğraf ve videolarda sol kol bölgesinin iç kısmında, bileğinden dirseğine kadar olan bölgede ekimoz kaynaklı izler görülmüş ancak okul üniformasının aynı bölgesinde herhangi bir iz bulunmadığının görüldüğü, okul üniformasının sağ kol bölgesi ile pantolonun sağ bacak bölgesinde değerlendirilmesi yapılan izlerin, kavisli ve belli desenler içermesi, kıyafetlerin lifli yapısının içine nüfuz etmesi vb. sebeplerden dolayı araç lastik izi olabileceği değerlendirilmiş ise de: bütün bulgular beraber değerlendirildiğinde, okul üniformasının sağ kol ve pantolonun sağ bacak bölgesinde bulunan izlerin karşılığı olan vücut üzerinde ekimoz kaynaklı izler bulunmaması ayrıca maktulenin vücudunun sol kol bölgesinde oluşan ekimoz kaynaklı izlerin de, okul üniformasının sol kol bölgesi karşılığında herhangi bir iz bulunmamasından dolayı, kıyafetlerde bulunan izler ile maktulenin vücudunda bulunan ekimoz kaynaklı izlerin nasıl oluştuğu konusunda bir kanaat belirtmenin mümkün olmadığı tespitine yer verilmiştir.

19/08/2019 tarihli Adli Tıp Kurumu Başkanlığının yazısında “İlgi yazınız ile talep edilen hususta Adli Tıp Üçüncü Üst Kurulu tarafından hazırlanan mütalaa yazımız ekinde sunulmuş olduğu, Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi'nde İz İncelemeler Şubesi yönetmelikte tanımlanmış, ancak fiilen işlev gören bir şube olmadığından İz İncelemeler Şubesinden talep edilen hususlar hakkında herhangi bir inceleme yapılamadığı” bildirilmiş, Adli Tıp Üçüncü Üst Kurulu 25/07/2019/205 karar numaralı mütalaaında “Şaban kızı, 16.10.2006 doğumlu 12.04.2018 tarihinde ölen Rabia Naz VATAN hakkında düzenlenmiş adli ve tıbbi belgelerin 25.07.2019 tarihinde Adli Tıp 3. Üst Kurulunca yeniden

değerlendirilmesinde; 1- Otopside tespit edilen travmatik değişimler (bel omurlarında kompresyon kırığı, talus ve kalkaneus kırıkları, femur- tibia kırıkları, sakroiliak alanda ileumda kırıklar gibi) ayaklar üstüne yüksekten düşme durumunda oluşan tipik bulgular olup çocuğun ölümünün yüksekten düşme kaynaklı genel beden travmasına bağlı omur, pelvis ve ekstremitelerde kemik kırıkları ile birlikte gelişen komplikasyonlar ve pnömotoraks sonucu meydana gelmiş olduğu, 2- Ayaklarda mevcut olan yaralanma bölgesinde herhangi bir büyük damar yaralanması mevcut olmadığından sorulduğu üzere kanama miktarının az olabileceği, 3- 14.05.2019 tarihinden dinlenen tanığın ifadesinde tarif edilen ve görüntü kaydında da tanık tarafından gösterilen şekilde çocuğun sırtüstü olarak ve dirseklerinden güç alıp sürünerek yer değiştirmesiyle ilgili olarak otopside tespit edilen travmatik değişimler, ilk müdahale sırasında kayda geçen veriler ve ölüm sebebi dikkate alındığında; mevcut yaralanmasıyla tanık tarafından tarif edildiği şekilde yeşillik alandan bulunduğu yere kadar sürünerek ulaşmasının tıbben mümkün olduğu, dolayısıyla sorulduğu üzere mevcut travma bulgularıyla çocuğun ikamet ettiği evin terasından yan tarafta bulunan yeşillik alana düşme sonrası sürünerek yaralı olarak bulunduğu yere (yaklaşık olarak 6-7 metre) ulaşabileceği oybirliğiyle mütalaa olunur.” şeklinde görüş bildirilmiştir.

Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı Biyoloji İhtisas Dairesince 12/10/2018 tarih ve 2018/4632-713 sayılı ile tanzim edilen raporda mavi renkli kolsuz yelek ve sol el bir adet tırnak, belirtilen örneklerden en az biri erkek birden fazla şahsa ait olabilecek DNA profili bir arada karışık elde edildiği, söz konusu DNA profilinin Rabia Naz Vatan’a ait DNA profilini içerdiği tespitinin araştırılarak, DNA örneklerinin kime ait olduğunun tespit edilmesi amacıyla, Rabia Naz Vatan’ı yaralı olarak bulan, ilk müdahale eden, temas eden veya etmesi muhtemel olan, olay yerinden alarak hastaneye intikal ettiren, haklarında iddialar bulunan şahısların DNA örneklerinin alınarak mukayese edilmesi yönünde Görele Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen 04/07/2019 tarihli talep yazısı doğrultusunda Görele Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Görele Sulh Ceza Hâkimliğinden 07.07.2019 tarih ve 2019/256 D. İş ve 08.07.2019 tarih ve 2019/260 D. İş sayılı kararların alındığı, kararlar doğrultusunda ilk olarak; Mürsel Küçükikal, Önder Dede, Mehmet Yetim, Şermin Dede, Perihan Takır, Nagehan Sağlam, Alper Nalbant, Mehmet Ali Somuncuoğlu, Gürsel Salimoğlu, İbrahim Somuncu isimli 10 şahsın DNA örnekleri usulünce alınarak incelenmek üzere Görele Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı ile Trabzon Adli Tıp Kurumuna gönderildiği,

1-Trabzon ATGB Biyoloji İhtisas Dairesinin 26.08.2019 tarih ve 219/2862-718 sayılı raporunda yukarıda belirtilen şahıslardan alınan DNA örneklerinin, 12.10.2018 tarih

ve 713 sayılı rapor ile 21.06.2019 tarih ve 472 sayılı raporlarda belirlenen DNA profilleri ile mukayese edildiği,

2-12.10.2018 tarih ve 713 sayılı raporun 3. Maddesinde belirtilen DNA profillerinin incelenen DNA profillerini içermediği,

3-21.06.2019 tarih ve 472 sayılı raporlarda belirlenen DNA profilleri ile uyumsuz olduklarının tespit edildiği,

Muhammet Vatan, Güler Vatan ve Muhammet Berkay Vatan'ın DNA örnekleri usulünce alınarak incelenerek mukayese edilmek üzere Görele Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı ile Trabzon Adli Tıp Kurumuna gönderildiği,

a) Adli Tıp Kurumu Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı Biyoloji İhtisas Dairesinin 17.10.2019 tarih ve 2019/3656-908 sayılı raporunda; 1- Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen Mavi renkli kolsuz yelekten 4B şeklinde numaralandırılıp alınan 1 adet örnek ve Sol el 1 adet tırnak örneğinden elde edilen karışık otozomal DNA profillerinin; Muhammet Berkay Vatan, Güler Vatan ve Muhammet Vatan'a ait otozomal DNA profillerini içermediğintespit edildiği, 2- Otozomal STR-DNA profillerinden farklı olarak; sadece erkek bireylere özgü olan Y kromozomu babadan oğula aktarılır ve aynı soy ağacından gelen (erkek kardeş, baba, dede, amcaoğlu gibi) tüm erkek bireylerde, Y kromozomlarının mutasyona uğraması dışında aynı gozonomal Y-STR-DNA profili bulunmakta olduğu),Bu bilgiler ışığında;

Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen Mavi renkli kolsuz yelekten 4B şeklinde numaralandırılıp alınan 1 adet örnek ve sol el 1 adet tırnak örneğinden elde edilen gonozomal Y-STR-DNA profillerinin; Muhammet Vatan ve Muhammet Berkay Vatan'a ait gonozomal Y-STR-DNA profili ile uyumsuz olduğunun tespit edildiği,

Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı Biyoloji İhtisas Dairesinin 21.06. 2019 tarih ve 472 sayılı raporunun sonuç bölümü ikinci maddesinde belirtilen; “*Bulgu No: 3 2K okunur zarftan çıkan peçete parçasından 3-1 ve 3-4 şeklinde numaralandırılıp alınan 2 adet örnek, Bulgu No:4 3K okunur zarftan çıkan peçete parçasından 4-1 şeklinde numaralandırılıp alınan örnek, Bulgu No:5 4K okunur zarftan çıkan peçete parçasından 5-1, 5-2 ve 5-3 şeklinde numaralandırılıp alınan 3 adet örnek*”lerden elde edilen farklı bir kadın şahsa ait otozomal DNA profili ile Güler Vatan'a ait otozomal DNA profilinin uyumsuz olduğunun tespit edildiği, kararlarda belirtilen Şaban Vatan ve Yaşar Mert Vatan'ın DNA örnekleri alınmak üzere Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlilerince Şaban Vatan ile yapılan görüşmede; Şaban Vatan'ın kendisi ve oğlundan alınmak istenen DNA örneklerine rıza

göstermeyerek karşı koyması üzerine mukayese amacıyla DNA numunesi alınamadığından, konu hakkında dosya savcısına bilgi verilerek tutanak tanzim edildiği,

b) Trabzon Adli Tıp Kurumu Biyoloji İhtisas Dairesinin 17.10.2019 tarih ve 51226379- 2019/3656-908 Sayılı raporunda belirtilen “*sadece erkek bireylere özgü olan Y kromozomu babadan oğula aktarılır ve aynı soy ağacından gelen (erkek kardeş, baba, dede, amcaoğlu gibi) tüm erkek bireylerde, Y kromozomlarının mutasyona uğraması dışında aynı gozonomal Y-STR-DNA profili bulunmaktadır.*” hususları dikkate alındığında;

1) Olay tarihi ve saatlerinde Rabia Naz’a temas etmesi muhtemel erkek akrabalarından Amcası Muhammet Vatan, Kuzeni Muhammet Berkay Vatan’ın DNA örneklerinin alınarak incelendiği ve Rabia Naz’ın tırnak örneğinden alınan profil ile uyumsuz olduğu,

2) Olay tarihinde temas etmesi muhtemel diğer erkek akrabaları olan babası Şaban Vatan ve kardeşi Yaşar Mert Vatan’ın örnekleri alınamadığından mukayesesinin yapılamadığı belirtilmiştir.

Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü İz İnceleme Şube Müdürlüğü’nün 07.08.2019 tarih ve ANK-İZ-19-01070 Uzmanlık Numaralı raporunda “*okul üniformasının sağ kol ve sağ omuz bölgesinde noktasal dağılımlı kan lekelerinin*” tespit edildiği belirtilmiş olup, kan lekelerinin kime ait olduğunun tespiti amacıyla Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığında bulunan ve Rabia Naz Vatan’a ait DNA örnekleri Görele Cumhuriyet Başsavcılığının yazısı ile Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğüne gönderilerek mukayese yapılmasının istenildiği,

Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 04.09.2019 tarihli yazısına cevaben, Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Biyoloji İnceleme Şube Müdürlüğü’nün 09.09.2019 tarih ve ANK-BYL-19-03454 Uzmanlık Numaralı raporunda;

Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığının 27.08.2019 tarih ve 2019/3008-823 sayılı uzmanlık raporunda Rabia Naz Vatan’a ait olduğu belirtilen bir adet DNA profili,

ANK-BYL-19-02201-EK sayılı raporda belirtilen 1 no’lu bulgunun A, B ve C ile 2 no’lu ve C ile işaretlenen bölgeleri üzerinde bulunan kan olabilecek şüpheli lekelerden alınan örnekler,

ANK-BYL-19-02201 sayılı uzmanlık raporunda belirtilen 1 no’lu kıl örnekleri, 3 no’lu bulgunun A (sol paça), ve B (sağ paça) ile 4a ve 4b no’lu bulguların A ile işaretlenen bölgeleri üzerinde bulunan kan örneklerinden elde edilen bayan genotip ile uyumlu olduğu belirtilmiştir.

31/10/2019 tarihinde Turkcell, Vodafone, Türk Telekom'a yazılan yazılar ile "Giresun Eynesil İlçe Merkezinde kurulu bulunan baz istasyonlarının yerleri ve kapsama alanlarını gösterir harita ile baz istasyonu numaraları" istenmiştir.

05/11/2019 tarihinde Görele Sulh Ceza Hâkimliğinden "Güler Vatan tarafından işletildiğine dair görüşme kayıtları tespit edilen Eynesil Apart isimli öğrenci yurdunda, Muhammet Vatan'a ait 34 NY 6965 plaka sayılı araçta, Muhammet Vatan, Güler Vatan ve Muhammet Berkay Vatan'ın ikamet ettiği Eynesil İlçesi Gümüşçay Mahallesi Dedeli Sokak No: 52 Daire No: 4 sayılı ikamet adresi ve tespit edilmesi halinde eklentilerinde, Muhammet Berkay Vatan'ın kullandığı laptop bilgisayarında, Rabia Naz Vatan'a ait günlük veya bu günlükten yırtılan yırtıldığı belirtilen sayfalar ile Rabia Naz Vatan'a ait olabileceği değerlendirilecek kişisel eşya ve olayı aydınlatmaya yarayabilecek bilgi ve bulguların temin tespiti amacıyla aramada bulunabilecek eşyalar hakkında arama ve el koyma talep edildiği, ayrıca şüphelilerin ikametlerinde bulunan bilgisayar, cep telefonu ve diğer materyallere el konulması" talep edilmiş, talep doğrultusunda verilen karar uyarınca arama yapılmış, yapılan aramada ele geçirilen materyaller adli emanete alınmıştır.

06/11/2019 tarihinde Muhammet Berkay Vatan'ın ifadesi alınmıştır.

06/11/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısı ile HTS inceleme kayıtlarının gönderildiği, yine aynı tarihte Emniyetin yaptığı 252 sayfadan oluşan araştırma raporu gönderilmiştir.

07/11/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğü fezlekesi dosyaya havale edilmiş ve fezleke ekinde gözümlenilen şüphelilere ait ifade tutanakları ve diğer belgeler yer almıştır.

12/11/2019 tarihli yazı ile Şaban Vatan ve oğlu Yaşar Vatan'ın kan örneklerinin alınması talep edilmiştir.

12/11/2019 tarihinde iletişimin denetlenmesi ve kayda alınmasına dair tutanaklar gönderilmiştir.

14/11/2019 tarihinde Ahmet Yetim ve Serhat Balcı'nın ifadeleri alınmıştır.

20/11/2019 tarihli Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı raporuna göre "1- Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen mavi renkli kolsuz yelekten tarafımızca 4B şeklinde numaralanıp alınan 1 adet örnekten elde edilen karışık otozomal DNA profilinin; Yaşar Mert Vatan'a ait otozomal DNA profilini içerdiği; ancak Şaban Vatan ve Atika Vatan'a ait DNA profillerini ise içermediği tespit edildiği, 2- İlgi (d) sayılı raporumuzun sonuç bölümü üçüncü (3.) maddesinde belirttiğimiz ve müteveffa Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen sol el 1 adet tırnak örneğinden elde edilen karışık otozomal DNA profilinin; Yaşar Mert

Vatan ve Şaban Vatan'a ait otozomal DNA profillerini birlikte içerdiği; ancak Atika Vatan'a ait DNA profilini ise içermediği, tespit edildiği, 3- İlgı (e) sayılı raporun sonuç bölümü ikinci (2.) maddesinde belirttiğimiz aşağıdaki örneklerden elde edilen farklı bir kadın şahsa ait otozomal DNA profili ile Atika Vatan'a ait otozomal DNA profilinin uyumsuz olduğu tespit edildiği, 4- Otozomal STR-DNA profilinden farklı olarak; sadece erkek bireylere özgü olan Y kromozomu babadan oğula aktarılır ve aynı soy ağacından gelen (erkek kardeş, baba, dede, amca, amcaoğlu gibi) tüm erkek bireylerde, Y kromozomlarının mutasyona uğraması dışında aynı gonozomal Y-STR DNA profili bulunmaktadır. Bu bilgi ışığında: İlgı (d) sayılı raporumuzun sonuç bölümü üçüncü (3.) maddesinde belirttiğimiz ve Rabia Naz Vatan'a ait olduğu bildirilen aşağıdaki örneklerden elde edilen gonozomal Y-STR DNA profillerinin; Şaban Vatan ve Yaşar Mert Vatan'a ait gonozomal Y-STR DNA profili ile uyumlu olduğu tespit edildiği” belirlenmiştir.

26/11/2019 tarihinde dijital materyallerin inceleme raporunun dosya taranarak eklenmiştir.

26/11/2019 tarihinde Giresun İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'ne yazılan yazı ile “Görelle Adli Emanetin 2018/71 sırasında kayıtlı bulunan - WD marka WCC4M5AXSEDD seri numaralı 1 TB HDD- tarafınıza kapalı zarf içinde gönderilmiş olup, Görelle Sulh Ceza Hâkimliği'nin kararı doğrultusunda söz konusu incelenecek materyaller üzerinde;

“-Bilgisayarın kimler tarafından ne sıklıkla kullanıldığı, kullanıcıların oyun ya da sosyal medyaya girişte kullandıkları kullanıcı adı ya da benzer özelliklerinin tespiti,

-Olay tarihinde (12/04/2018 tarihinde) bilgisayarın açılış saati, aktif kullanım süresi, pasife geçtiği süre, hangi siteye girildiği ve hangi program ya da oyun vb. kullanıldığı,

-Bilgisayar üzerinde genel olarak hangi oyunların oynandığı,

-Oyun oynandığının tespiti durumunda, olay saatlerinde (16:40 ile 17:40 saatleri arasında) hangi karakterlerin aktif olduğu, sesli ya da yazılı iletişim kurulup kurulmadığı, içeriklere erişilip erişilemeyeceği, oyunlarda hangi karakterlerin kim tarafından ne sıklıkla kullanıldığı, karakterlerin isimlerin tespitine ilişkin” araştırma yapılması talep edilmiştir.

28/11/2019 tarihinde Ömer Kıran'a ait iletişim tespiti bilgileri istenmiştir.

03/12/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'ne yazılan yazı ile “02/12/2019 tarih ve 136 sayılı yazınız ile teslim etmiş olduğunuz soruşturma evrakları incelendiğinde, 12/04/2018 tarihinde bazı oyun sitelerine giriş yapıldığının anlaşıldığı, bu oyun siteleri ile irtibat kurularak ve yazışma yapılarak,

oylanan oyun esnasında sohbet, konuşma vs. içerikler var ise bunların temin edilerek, düzenlenecek olan raporun” gönderilmesi istenmiştir.

11/12/2019 tarihli Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 2019/1956 numaralı soruşturma dosyası üzerinden yazılan yazıda müşteki sıfatıyla ifadesi bulunan Buğra Sezgin Vatan ifadesinde “*Rabia Naz Vatan’a ait günlüğü kendisinin yırttığı yönünde Şaban Vatan tarafından sosyal medyada açıklama yapıldığını, günlüğü kendisinin yırtmadığını, Şaban Vatan’ın yırtmış olabileceğini, kendisine iftira atan Şaban Vatan’dan şikâyetçi olduğunu*” beyan etmiştir.

13/12/2019 tarihinde Ömer Kıran’ın tanık sıfatıyla ifadesi alınmıştır. Ömer ifadesinde özetle “*Vatan Apartmanının kaloriferini yaktığını, olaya ait bilgisinin olmadığını, olay günü Şaban ile telefonda konuştuğunu, Rabia’yı olay günü hiç görmediğini, tanık beyanında geçen durumun doğruluğunu yansıtmadığını, olay günü herhangi bir ses duymadığını, bu şekilde de konuşmadığı*” şeklinde ifadesini beyan etmiştir..

16/12/2019 tarihinde taranarak UYAP’a aktarılan 13/12/2019 havale tarihli Şaban Vatan’a ait dilekçede kızının giysilerinde kriminal raporda belirtilen lastik izi, elbiselerin temizlenmesi hususları ile ilgili kolluk görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunduğu, olay tarihinden itibaren Eynesil ilçesinden satılan ticari araçların tespitini istemiştir. Şüpheli olarak adı geçenlerin yargılanmalarını içerir bir takım taleplerini belirtmiştir.

17/12/2019 tarihli Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısında Türk Telekom’a ait baz istasyonu bilgilerini içerir inceleme raporunun gönderildiği, yazı ekinde uydu görüntülerinden baz istasyonlarının işaretlendiği belirtilmiştir.

19/12/2019 tarihli ve aynı gün havale edilen Giresun İl Emniyet Müdürlüğünün yazısında oyun sitelerine giriş yapıldığının bildirildiği, yazı ekinde 11 sayfa oyun sitesindeki yazışmaların gönderildiği, yazışmalara göre kullanıcı adının “*yaşarmert28*” olduğu, oyun adının “*League of Legends*” olduğu belirtilmiştir.

23/12/2019 tarihli Şaban Vatan tarafından sunulan dilekçeyle Şaban Vatan kullandığı 053... ve adına kayıtlı 0531... numaralı hatların iletişim bilgileri ve olay günü aktif olup olmadığını sorulmasını istemiştir.

24/12/2019 havale tarihli Ahmet Yetim’in dilekçesinin yer aldığı, dilekçe içeriğinde “*01/05/2019 tarihinde Giresun Emniyetinde vermiş olduğu ifadesinin hatalı ve eksik tutanağa geçirildiği için geçersiz sayılmasını ve keşif ile Görele Cumhuriyet Başsavcılığında vermiş olduğu ifadesinin kabul edilmesini*” talep etmiştir.

Görelle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2018/525 sayılı dosya üzerinden yürütülen soruşturma halen devam etmekte ve bu aşamaya kadar iddianame tanzimi veya kovuşturmayla yer olmadığına dair herhangi bir karar verilmemiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı uyarınca Giresun Emniyet Müdürlüğünce bu olayı araştırmak üzere oluşturulan özel ekip tarafından tanzim olunan ve ilgili soruşturma dosyasına dâhil edilen raporda belirtildiği üzere, özellikle aşağıdaki hususlarda inceleme ve araştırma yapılarak, elde edilen bilgiler ışığında bir takım tespitlere ulaşılmıştır:

- Rabia Naz'ın olay günü hareketleri,
- Rabia Naz'ın son görüştüğü kişiler,
- Rabia Naz'ın geçiş yaptığı ve yapabileceği güzergâhlar,
- Rabia Naz'ı yaralı olarak ilk bulan şahıslar ve ambulans görevlileri,
- Hastanede müdahale eden sağlık personeli,
- Çantanın bulunmasına ilişkin iddialar,
- Rabia Naz'ın günlüğüne ilişkin iddialar,
- Hakkında iddialar bulunan bina,
- Hakkında iddialar bulunan Siyah Doblo model araç,
- Rabia Naz'ın ikamet ettiği bina ve çevresi ile diğer hususlar.

Cumhuriyet Başsavcılığı emrinde kurulan ikinci ekip, büyük bir özveri ve çabayla olayı aydınlatmak amacıyla çalışmış ve teknik açıdan tüm imkânlar kullanılmıştır. Bu anlamda sonuca ulaşmada zaman kaybı açısından oluşan durum hariç olmak üzere, araştırma noktasında olay her yönüyle değerlendirilmiştir.

• **Olay Gününe İlişkin Hususlar**

12 Nisan 2018 günü Rabia Naz Vatan Eynesil İmam Hatip Ortaokulundan yanında iki arkadaşı ile birlikte 16:30 sıralarında ayrılmıştır. Kamera kayıtlarına göre arkadaşları Kübra Nur Cansız ve Gamze Nur Sofu ile birlikte saat 16:35:54'te Erenkay isimli markete girip dondurma satın almışlardır. Sonrasında saat 16:39:54'te yedikleri yiyeceklerin çöplerini konteynıra attıkları Şok Market kamerasından tespit edilmiştir. Saat 16:42:10'da Şehit Rasim Köse Caddesine Rabia Naz'ın arkadaşları ile birlikte girdikleri Arçelik Beyaz Eşya Mağazası güvenlik kamerasından anlaşılmıştır. Sonrasında Rabia Naz'ın annesinin çalıştığı eczaneye gittiği ve burada yaklaşık beş dakika kaldığı ifadelerle ve kamera kayıtlarıyla teyit edilmiştir. Saat 16:49:25'te Rabia Naz'ın tek başına Şehit Rasim Köse Caddesi üzerinde halı saha yönüne doğru yürüdüğü ve kameranın görüş açısından çıktığı anlaşılmıştır.

Yürüyüş istikametinde bulunan Şehit Rasim Köse Caddesi ile Hasan Okur Caddesinin keşiştiği Rabia Naz Vatan'ın Hasan Okur Caddesine girmediği Hasan Okur Caddesi üzerinde bulunan öz amcası Muhammet Vatan'a ait kız yurdu kayıtları ve Hasan Okur Caddesini kesen Dedeoğlu Sokak üzerinde bulunan Kafe 28 isimli işyeri güvenlik kamera kayıtları incelemesinden anlaşıldığı, geçiş noktalarında bulunan sekiz adet güvenlik kamerası kayıtlarının incelendiği Rabia Naz Vatan'a ait görüntü tespit edilemediği belirtilmiştir. Bölgedeki diğer kameralar da ayrıca incelenmiş ancak Rabia Naz'a ait bir görüntü bulunamamıştır. Ayrıca Rabia Naz'ın yaşadığı Vatan Apartmanındaki kameraların olay tarihinde çalışmadığı tespit edilmiştir.

• **Rabia Naz'ı Son Gören Kişilerin Beyanları**

1. **Mehmet Ali Somuncuoğlu:** Olay ile ilgili alınan ilk ifadesinde “*saat 17:00-17:10 sıralarında, Rabia Naz Vatan'ı Ören kavşağında, Marketim Market önünde dondurma yerken gördüm ve şakalaştık*” şeklinde ifade etmiştir. 29.04.2019 tarihli Asayiş Şube Müdürlüğünde ve 28.05.2019 tarihinde Görele CBS'de vermiş olduğu ifadelerinde ise; “*Olay günü kendime ait olan 28 RB xyz plakalı bordo renkli dablo araç ile evimden çıkarak Eynesil Belediyesine gittim, gün içerisinde beyaz renkli L200 araç ile birkaç kez Dereiçi yolundaki şantiye ile ilçe merkezi arasında gidip geldim, Eşim saat 14:30-15:00 sıralarında hem arayarak hem de mesaj atarak evdeki eksikleri bildirdi, 16:10-16:20 sıralarında markete giderek alışveriş yaptım, alışveriş sonrası Belediye yanına geldiğimde Berkay'ı gördüm bana abi ne yapıyorsun diye sordu bende eve gideceğim bekle senide bırakırım dedim, Berkay'ın yanında Rabia Naz ve okuldan kız arkadaşları da vardı, içeri girip çıktığımda Rabia ve arkadaşları Berkay'ın yanından ayrılmıştı, Berkay'ı da alarak araç ile Ören yoluna girdim ve yukarı doğru çıktım, Vatan Apartmanı önünde Berkay'ı indirdim, yukarı devam edip evime gittim, evde yaklaşık 15 dakika kadar kaldıktan sonra Dereiçi yolunda bulunan işçilerin yanına gittim, Dereiçine gitmeden önce iftahiye karşısındaki Erenkay market önünden geçmiş olabilirim, dere içine dönerken Ören kavşağı Marketim Market önüne geldiğimde, marketin köşesinde yol kenarında Rabia Naz'ı gördüm, kavşaktan gelen araç olması nedeniyle yanında durdum, araçtan inmeden, açık olan sağ araç camından Rabia'nın dondurma yediğini gördüm ayrıca elinde beyaz renkli ve üzerinde bir tane büyük nazar boncuğu resmi olan poşet gördüm, daha önce öğlen saatlerinde Erenkay market önünde yine dondurma yerken gördüğümünden dolayı bu dondurmayı da bana ver biraz da ben yiyeyim dedim, Rabia'da yok abi ben yiyeceğim dedi bu şekilde şakalaştık ve araç ile*

devam ederek dere yoluna girdim, dere içinde 20-30 dk. kadar çalıştıktan sonra işçilerden biri sigara istedi ve bende sigara almak için itfaiyeye gittim, sigarayı alıp döndüğümde Ören sapağında ambulans ve arkasından Muhammet Vatan'ın aracının geçtiğini gördüm, dere içine vardıktan 10-15 dk. kadar sonra Arif Küçükbal beni arayarak -Muhammet abinin orda polis arabaları ve ambulans var bir sor ne olmuş- diye söylemesi üzerine önce Muhammet'i sonra Şaban'ı aradım ikisi de meşgul çalınca Güler Vatan'ı aradım ve olayı sordum.” şeklinde beyan vermiştir.

2. **B.O.:** Rehberlik Öğretmeni refakatinde alınan ifadesinde; *“Şermin teyzenin evinin biraz yakınına geldiğimizde Rabia Naz'ı Şermin teyzenin evinin yakınlarında gördüm, yönü aşağı doğruydu, biz yanından yürüyerek yukarı doğru gittik ancak dönüp arkama bakmadığım için ne tarafa gittiğini görmedim.”* şeklinde beyan etmiştir.⁶¹ Ayrıca B.O.'nun babası Naşit Okur Komisyonun 4 Aralık 2019 tarihli toplantısında olayı kızının yanında öğrendiğini ve kızının kendisine *“Baba biz onu gördük”* dediğini kendisinin cevaben *“Kızım, iyi hatırlıyor musun”* dediğini ve kızından *“Baba, daha yeni geldik zaten.”* cevabını aldığı ifade etmiştir.⁶²
3. **M.E.:** Rehberlik öğretmeni refakatinde alınan ifadesinde; *“Rabia'yı bizim biraz yukarıımızda yani Şermin Teyzenin yukarı tarafında yol üzerinde gördük, oradan geçerken konuşmamız olmadı, sırtında veya elinde çanta olup olmadığını hatırlamıyorum, sadece dikkatimi çeken elinde dondurma vardı, onu geçtikten sonra dönüp arkama bakmadım ne tarafa gittiğini bilmiyorum.”* şeklinde beyan etmiştir. Annesi Nafiye Erol; olay sonrası kendisi sormadan kızının kendisine *“Anne ben bu ablayı gördüm, önümüzde gidiyordu, biz çocuk parkının oradan döndüğümüzde Şermin teyzenin evinin yakınlarında gördük.”* dediğini ifade etmiştir. Nafiye Erol ayrıca M. ve B.'nin Rabia Naz'ın aşağıyı yukarıyı yürüdüğü konusunda konuştuklarında M.'nin *“ben eminim yukarı gidiyordu”* dediğine tanık olmuştur. B.O. ve M.E.'nin Rabia Naz'ı gördükleri yerleri göstermeleri istenilmiş ve rehber öğretmen gözetiminde çocuklara Rabia Naz'ı gördükleri yer kroki şeklinde çizdirilmiştir. Krokide işaretlenen nokta Rabia Naz'ın evine 10-15 metre uzaklığı tekabül etmektedir.

⁶¹ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

⁶² Naşit Okur'un 4 Aralık 2019 Tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

• **Hakkında İddia Bulunan Binaya İlişkin Hususlar**

- Binanın yaya ve araç trafiğinin yoğun olduğu Ören yoluna yaklaşık 15 metre mesafede olduğu, etrafında başka işyeri ve ikamet olan binaların bulunduğu, ıssız bir bölgede bulunmadığı ve yapıya giriş çıkışların rahatlıkla görülebileceği tespit edilmiştir.
- Olay günü ve saatlerinde bölgede bulunan, yaya ve araçla geçen şahısların herhangi bir şüpheli durum ile karşılaşmadıkları, metruk diye tabir edilen yapı çevresinde araç görmedikleri yönünde beyanlarda buldukları ifadelerde yer almıştır.⁶³
- Bahse konu yapıda kiracı olan şahsın iki katlı yapının üst katında ailesi ile birlikte ikamet ettiği, alt katı hayvanları için ahır olarak kullandığı, yapının olay tarihinde metruk olmadığı ve olay tarihinden sadece 4 gün önce (08.04.2018 tarihinde) boşaltıldığı, kiracının belirtilen evde daha uzun süre oturmak istemesine karşın ev sahibinin yıktırmakta acele ettiği için erken taşınmak zorunda kaldığı ifadelerle teyit edilmiştir.
- Kiracının evden çıkarken tüm kapı ve pencereleri kapatarak ayrıldığı ve anahtarı ev sahibine teslim etmediği tespit edilmiştir.
- Kiracının taşınmasından 15-20 gün kadar sonra (olaydan yaklaşık 10-15 gün sonrasına tekabül etmektedir) tekrar bu eve geldiğini, ev sahibinin bilgisi dâhilinde kapı ve pencereleri söküp aldığını beyan etmiştir. Dolayısı ile bahse konu yapının olaydan yaklaşık 15-20 gün kadar sonra metruk olarak tabir edilebilecek bir duruma gelmiş olabileceği tahmin edilmektedir.
- Yapının yıkılması ile ilgili sözlü anlaşmanın daha eski tarihte yapıldığı, noterde anlaşma imzalanma aşamasının ise olay öncesi olan 28.03.2018 olduğu savcılık soruşturma dosyasında yer almaktadır.
- Belediyeye yapılan Proje müracaatının 10.04.2018 tarihli olduğu ve evrakın 10.04.2018 tarihinde K-286 sayılı ile Fen İşlerine havale edildiği,
- Ruhsat için müracaatın olaydan önce yapıldığını, ruhsat aşamasında plandaki bazı hususlar nedeniyle belediyenin kendilerine zorluk çıkartarak geciktirdiği yönünde beyanlar bulunduğu,
- Yıkım öncesi Atika Vatan'a yapı sahibi tarafından işyerine gidilerek yüz yüze yapılan görüşmede, Şaban Vatan'a ise yapı sahibi ve yüklenici firma yetkilisi

⁶³ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

tarafından yüz yüze görüşülerek ve telefonla aranmak suretiyle bilgi verildiği belirlenmiştir.

- Cumhuriyet Savcılığı, Kaymakamlık ve Belediye tarafından yapının yıkımının durdurulması ile ilgili gerekli tebligat işlemlerini yaptığı ve 12.04.2018 tarihinde meydana gelen olay ile ilgili olarak ortaya atılan iddiaların araştırılması amacıyla Görele CBS'nin 27.09.2018 tarihli talimatı doğrultusunda, Olay Yeri İnceleme görevlileri tarafından Gümüşçay Mahallesi Okur Caddesi No: 2/1 yapılı yerde bulunan yapıda 28.09.2018 tarihinde biyolojik bulgu araştırması amacıyla Luminol uygulaması dâhil detaylı olarak inceleme yapılarak yapılan iş ve işlemler fotoğraflanmak suretiyle kayıt altına alınmış, Olay Yeri İnceleme Raporu Formu tanzim edilmiş, yapılan inceleme neticesinde incelemeye konu olabilecek bulgular usulüne uygun transfer edilmiştir. Ayrıca delil olarak nitelendirilebilecek peçete ve gazete kâğıdı parçası adli emanete dâhil edilmiştir.
- Yapıda olay yeri inceleme ekibince gerekli incelemelerin detaylı olarak yapıldığı ve yıkımın durdurulması kararının kaldırıldığı hususların bildirilmesinden sonra ilgililer tarafından yıkım işleminin gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Binanın kapı ve pencereleri binada oturan kiracısının ifadesine göre olaydan 10-15 gün sonra sökülüştür. Olaydan yaklaşık beş ay sonra binada yapılan olay yeri inceleme esnasında bulunan ve Rabia Naz'a ait olmayan ve bayan vücut sıvı DNA'sı içeren peçetenin de kapı ve pencerelerin söküldüğü tarihten sonra binaya atıldığı tahmin edilmektedir.

• Hakkında İddia Bulunan Siyah Doblo İle İlgili Hususlar

Hakkında iddialarda bulunulan "61 LB ..." plakalı siyah renkli Doblo marka araç 23.04.2019 tarihinde Computest Oto Ekspertiz Merkezine intikal ettirilerek her aşamasında kamera kaydı yapılmak suretiyle detaylı olarak incelenmiş, yapılan inceleme neticesinde aracın orijinal olduğu değişen ve boyanan parçasının bulunmadığına dair rapor tanzim edilmiştir.

"61 LB ..." plakalı Siyah renkli Fiat Doblo araç ile ilgili olarak savcılık tarafından karayollarında kurulu bulunan Plaka Tanıma Sistemi (PTS) kayıtları incelenmiş ve 08/04/2018-15/04/2018 tarihleri arasında herhangi bir karayolunda kaydının olmadığı belirlenmiştir.⁶⁴

Gürsel Salimoğlu'nun (Araç Sahibi) ifadesinde Eynesil'e gelirken kullandığını beyan ettiği beyaz renkli "61 DA ..." plaka sayılı araç ile ilgili PTS kayıtlarında yapılan araştırmada

⁶⁴ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

08/04/2018-15/04/2018 tarihleri arasında Trabzon ve Giresun arasında kurulu bulunan PTS sistemlerinden 7 ayrı kaydının bulunduğu tespit edilmiştir.

Gürsel Salimoğlu'nun ifadesinde belirttiği ve olay tarihinde Halil Şen'e ait ikamette tesisat işi yaptıktan sonra ayrılacakları esnada işe geldikleri araç içerisinde kıyafetlerini değiştirirken çekilen görüntüsünün bulunduğunu, bu kayıtları Görele CBS'ye teslim ettiğini beyan etmiştir. Bahse konu görüntü kayıtlarının 12/04/2018 (Olay Günü) tarihinde kaydedildiği tespit edilmiştir.

Oto yıkamacı Alper Nalbant ifadesinde olay günü çok az araç yıkaması sebebiyle kanlı veya hasarlı araç yıkamadığından emin olduğunu saat 17:00 sıralarında işyerini kapatırken babasının kendisini aradığını “*Şaban'ın kızına arabamı çarpmış, bir olay mı olmuş gel bir bakalım*” dediğini ardından olay yerine gittiğini ifade etmiştir. “*Ne ben ne de o gün yanımda bulunan İbrahim Somuncu siyah renk Doblo araç yıkamadık. Özellikle de saat:17'den sonra hiç araç yıkamadık*” şeklinde beyanda bulunmuştur. Şahısların kullandıkları GSM hatları ile ilgili yapılan HTS incelemelerinde, olay günü İbrahim Somuncu ve Alper Nalbant arasında telefon görüşmelerinin bulunduğu ancak her iki şahsında Gürsel Salimoğlu ile irtibatların olmadığı anlaşılmıştır.⁶⁵

• **Rabia Naz'ın Çantasının Bulunmasına İlişkin Hususlar**

- Ambulansın ayrılmasından sonra binada kalan Fikriye Vatan'ın yanında Şermin Dede'nin de aralarında bulunduğu komşuların bina içerisinde olduğu anlaşılmış,
- Mehmet Ali Somuncuoğlu'nun ifadesinde; saat 17:45 sıralarında Ruhi ve Adem isimli polisleri binanın çatısından aşağı bakarken gördüğünü,
- Emine Cebeci 17:41 sıralarında Vatan Apartmanının çatısında polis olduğunu düşündüğü 4-5 şahıs gördüğünü,
- 19:30 sıralarında binaya gelen Perihan Karataş'ın ifadesinde binaya geldiğinde bina giriş demir kapısının kapalı olduğu ve kapıyı kendisine dışarıdan gelen öğrencilerin anahtarla açtığını,
- Perihan Karataş ifadesinde saat 20:45 sıralarında çatıya çıkan polislerin olduğu ve polislere bina dış kapısını kendisinin açtığını,
- Zahide Sağıroğlu ifadesinde saat 18:00 sıralarında Vatan Apartmanı çatısında polisleri gördüğünü,
- Ali Bal ifadesinde; 19:00-20:00 sıralarında Vatan Apartmanına gittiğini binanın çatısında bulunan bir polisin çekim yaptığını beyan etmiştir.

⁶⁵ Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 05/12/2019 tarihli ve 525 sayılı yazısı ile Komisyona Tevdi Edilen Soruşturma Dosyası.

Bilgi Sahiplerinin Beyanlarından;

- Saat 19.30 sıralarında Vatan Apartmanı giriş kapısında Mehmet Bodur isimli Bekçi görevlendirildiği ve giriş çıkışları kontrol ettiği, izinsiz girişe izin verilmediği, 20:30 sıralarında Şaban Vatan'ın ikametinde yapılan arama bitene kadar kapıda Bekçi bulunduğu, daire içinde arama yapan polislerin çatı kısmına da çıktığı, arama devam ederken farklı polislerin de çatıya çıktığı,
- Olay Yeri İnceleme Polisi Selim Aktaş'ın Vatan Apartmanı çevresine ilk geliş saatinin 19:00 sıraları, ikamette arama için geliş saatinin 20:30 sıraları olduğu,
- Ruhi Kalkan ve Mustafa Yurt isimli polislerin Vatan Apartmanı önüne ilk gelişlerinin 17:35 sıraları olduğu ve saat 19:00'a kadar bina çevresinde buldukları,
- Ruhi Kalkan'ın yapmış olduğu GSM görüşmesi esas alındığında 20:44 sıralarında Vatan Apartmanı çatısına çıktığı, (daha önceki saatlerde de çıktığına dair tanık beyanları bulunmaktadır.)
- Olay yeri inceleme görevlisi Selim Aktaş ifadesinde Rabia Naz'ın ölüm haberinin gelmesinden sonra Ruhi ile birlikte bina çatısına çıktıkları beyanı değerlendirildiğinde, ölüm haberini aldıkları saatin 19:00 olduğu ve bu sıralarda bina çatısına çıktıkları değerlendirilmektedir.

Ayrıca;

- Zeliha Yılıkıymaz'ın ifadesinde Görele Devlet Hastanesinden Eynesil'e dönerken Berkay Vatan'ı da yanlarında götürdüklerini, Vatan Apartmanına geldiklerinde Şaban Vatan'ın ikametinde polislerin aramasının devam ettiği yönündeki beyanından Berkay ile birlikte binaya geliş saatinin 21:00 sıraları olması gerektiği,
- Bina çevresinde resmi polis otosunun bulunduğu, tali yol girişinin polis girilmez şeridi ile kapatıldığı, bina önü ve çevresinde belirgin bir kalabalık bulunduğu,
- Arama bittikten sonra iki bayanın bina merdivenlerinde temizlik yaptığı,
- Çatıya çıkan polislerin çatıda özellikle çanta aramadıkları ve çanta görmedikleri yönündeki beyanları,
- Çantanın bulunma anı ile ilgili olarak alınan ifadelerde belirtilen hususlar HTS kayıtları ile mukayese edildiğinde Neşet Usta, Serhat Balcı ve Ahmet Yetim isimli vatandaşlar tarafından çantanın bulunma saatinin 23:10 sıraları olduğu,

- Çantada yapılan inceleme ve fotoğraflardan da anlaşılacağı üzere çantada; yırtık, iz, kir, leke, ıslaklık ve deformasyon bulunmadığı, içerisindeki malzemelerde dağınıklık bulunmadığı,
- Binanın aile apartmanı olduğu, giriş çıkış kapılarının konumu ve bina içerisinde kimin olup olmadığı hususlarının dışarıdaki kişiler tarafından net olarak bilinemeyeceği, tespitleri doğrultusunda; Rabia Naz Vatan'a ait çantanın bina dışından ve hiç kimse tarafından görülmeden getirilemeyeceği değerlendirilmektedir.

2.3. RABİA NAZ VATAN OLAYININ ADLİ TIP SÜRECİ⁶⁶

Rabia Naz VATAN'ın 12/04/2018 günü saat 18:00 sıralarında evinin önünde yerde yatar vaziyette bulunarak Görele Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığı, yaklaşık 45 dakika yapılan yeniden canlandırma işlemine cevap vermeyerek kaybedildiği, Görele Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Görele Devlet Hastanesinde Ölü Muayenesi yapıldığı, kesin ölüm sebebinin tespit edilebilmesi için cenazenin klasik otopsi yapılmak üzere Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığına gönderildiği, **Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı'nın 28/08/2018 tarihli raporuna göre;** kişinin ölümünün genel beden travmasına bağlı omur, kalça ve etraf kemik kırıklarıyla birlikte iç organ yaralanması sonucu meydana gelmiş olduğunun tespit edilmiştir.

Baba Şaban VATAN'ın Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı'na yazdığı 05/09/2018 tarihli dilekçesinde; Rabia Naz Vatan'ın bulunma şekli, kucaktan yere bırakılmış şekilde olduğu, ayakkabısının bir tanesinin ayağından çıkarılıp yanına bırakıldığı, bulunduğu yerde herhangi bir sürtünme, kanama olmadığı bulguları ile meydana gelen olayın yüksekten düşme mi yoksa trafik kazasına bağlı çarpma sonucu olup olmayacağı, Rabia Naz Vatan'ın vücudunda bulunan bedensel travma bulgularının daha çok yüksekten düşme mi yoksa trafik kazasına bağlı araç çarpması olup olmayacağı, Rabia Naz Vatan'ın muhtemelen ölüm nedeninin ne olabileceğinin tespiti yönünde Prof. Dr. Ali Rıza Tümer'den bilimsel mütalaa talebinde bulunmuştur.

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalının Prof. Dr. Ali Rıza Tümer imzalı, 13/09/2018 tarihli raporuna göre; Rabia Naz Vatan'da saptanan çok sayıda kaburga kırığının, sternum kırığının, pnömotoraksın, akciğer kanamalarının, perikard ön yüzündeki kanamanın, diyaframdaki kanamanın ve karaciğerdeki

⁶⁶ Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı tarafından Komisyona İletilen 02.12.2019 tarihli ve 575652 sayılı cevabi yazıya istinaden hazırlanmıştır.

hepatikfalsiformligament üst kısmında ve diyafragmatik yüz sağ lob yan kısmında ekimotik kanamaların muhtemelen yapılan kardiyopulmonerresusitasyon (kalp masajı) sonucu meydana gelmiş olduğu, Sonuç olarak; Rabia Naz Vatan'da saptanan ve ölü muayene tutanağı ve otopsi raporunda belirtilen bulguların trafik kazasına bağlı çarpma sonucu meydana gelmiş olabileceği kanaatine varılmıştır.

Adli Tıp Kurumu Giresun Adli Tıp Şube Müdürlüğünün 18/01/2019 tarihli raporuna göre;...trafik kazası şeklinde görülen genel beden travmalarında görülmesi beklenen, birincil ve ikincil lezyonlar, diz altı bölgede tibia ve fibula kemiklerinde, tampon kırıkları, şekilli ekimozlar gibi tipik lezyonların tespit edilmemiş olması; özellikle ayak bileklerinde ciltte yırtılma şeklinde hasara yol açan açık kemik kırıkları, femur boyun kırığı, pelvis kırıkları ve lombervertebrada kompresyon kırığı ve medullaspinalis hasarı gibi yüksekte düşmeye bağlı travmalara ait tipik lezyonların görülmesi sebebiyle Rabia Naz Vatan'ın ölümünün yüksekte düşmeye bağlı genel beden travması neticesinde meydana gelmiş olabileceği kanaatine varılmıştır.

Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulu'nun 10/04/2019 tarihli mütalaasında; Rabia Naz VATAN hakkında düzenlenmiş adli belgelerde ve otopsi raporunda bulunan veriler birlikte değerlendirildiğinde;

a-Otopsisinde tespit edilen sternum ve kot kırıklarının lokalizasyonları ve özellikleri dikkate alındığında; Yeniden canlandırma işlemleri esnasında husulünün mümkün olduğu, **b-**Otopsisinde alınan doku örneklerinin Kimya İhtisas Dairesinde yapılan tetkikinde tespit edilen Parasetamol etken maddesinin ağrı kesici ve ateş düşürücü olarak kullandığı, tedavi düzeyinde olduğu, toksik düzeyde olmadığı, yine kanda tespit edilen Atropin etken maddesinin yeniden canlandırma işlemlerinde kullanılan ilaç etken maddesi olduğu, tedavi düzeyinde olduğu, toksik düzeyde olmadığı, aranan toksik maddelerin bulunmadığı bildirildiğine göre; Çocuğun zehirlenerek öldüğünün tıbbi delillerinin bulunmadığı, Çocuğun ölümünün genel beden travmasına bağlı omur, pelvis ve ekstremitte kemik kırıkları ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu, Adli dosyada kayıtlı bilgiler, olay yeri inceleme bulguları, çocuğun yaralı olarak bulunduğu ortam, bulunuş şekli, ölü muayene ve otopsisinde tespit edilen, çocuğun ölümüne neden olan travmatik değişimlerin lokalizasyonları, özellikleri ve ağırlıkları (her iki ayakta yumuşak dokularda yırtıklar olması, ayak topuk kemik kırıkları bulunması, vücudun diğer bölgelerinde tespit edilen kırıkların özellikleri itibarıyla ayaklar üzerine yüksekte düşmeye bağlı spesifik bulgular olması dikkate alındığında; tamamının olay yeri inceleme raporunda özellikleri belirtilen apartmanın çatısından düşmekle husüllerinin mümkün olduğu, sorulduğu üzere apartmanın

çatısından koşarak aşağıya atlaması durumunda söz konusu sundurmaya çarpmadan düşebileceği, ölümünün trafik kazasına bağlı olmadığı mütalaa edilmiştir.

Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulu tarafından hazırlanan mütalaaya müşteki avukatı tarafından 22/04/2019 tarihinde verilen dilekçede; Dosyanın talepleri doğrultusunda Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi İz İzlenim Şubesine gönderilmesi talep olunmuş iken konu ile bağlantısı olmayan başka bir daireye gönderilmesi neticesinde şüpheli vuku bulan ölüm olayında raporu veren dairenin fizik alanıyla sürtünme, yaralanma ve düşüş açısı ile bu düşmeye bağlı organ parçalanması, oluşacak lezyonlar, maktulün bulunduğu pozisyon, maktulün kilosunun ve fiziksel özelliklerinin düştüğü iddia edilen çatıdaki mesafenin yaklaşık 5 metre oluşunun hızlanmaya etkisi, hız, koşu mesafesi tarifi ile koşuya bağlı gerilme ve rüzgâr etkisi gibi kavramları açıklamadığı görülmekte maalesef kes kopyala yapıştır şeklinde keşif bilirkişi raporunu tekrardan öteye gitmeyen ve heyet olmasına rağmen hiçbir görüş farklılığı bildirmeyen ve adeta olay yerini görmüşçesine hazırlanan rapor maddi gerçekler bir yana kamu vicdanını dahi aydınlatmazken dosyanın talepleri doğrultusunda ve tekrar ederek Fizik İhtisas Dairesi'ne gönderilmesi şeklinde talepte bulunulduğu, izah edilenler doğrultusunda;

1-10/04/2019 tarihli mütalaaya ek olarak yine soruşturma dosyasında bulunan bilgiler ve diğer veriler değerlendirilerek çocuğun ikamet ettiği evin terasından olay yeri fotoğraflarında gözüktüğü üzere yan tarafta bulunan yeşillik alana düşmesi durumunda, vücudundaki yaralanmalarda göz önüne alınarak, sürünerek, yeşillik alandan yaralı olarak bulunduğu yere gelmesinin mümkün olup olamayacağı (yaralı olarak bulunduğu yer ile yeşillik alan arası mesafenin yaklaşık 6-7 metre olduğu hususunun da göz önünde bulundurulması),

2-Söz konusu avukat talebi doğrultusunda, soruşturma dosyası Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi iz incelemeleri şubesinde incelenerek avukatın yukarıda belirttiği hususlarda mütalaa verilmesi,

3-Müteveffanın her iki ayakta yumuşak dokularda yırtıklar olmasına rağmen kanamasının neden az olduğu hususlarında üst kurul tarafından rapor düzenlenmesi istenmiştir.

Adli Tıp Üçüncü Üst Kurulu'nun 19/08/2019 tarihli mütalaasında;

1.Otopside tespit edilen travmatik değişimler (bel omurlarında kompresyon kırığı, talus ve kalkaneus kırıkları, femur- tibia kırıkları, sakroiliak alanda ileumda kırıklar gibi) ayaklar üstüne yüksekten düşme durumunda oluşan tipik bulgular olup çocuğun ölümünün yüksekten düşme kaynaklı genel beden travmasına bağlı omur, pelvis ve ekstremiteler kemik

kırkları ile birlikte gelişen komplikasyonlar ve pnömotoraks sonucu meydana gelmiş olduğu,

2.Ayaklarda mevcut olan yaralanma bölgesinde herhangi bir büyük damar yaralanması mevcut olmadığından sorulduğu üzere kanama miktarının az olabileceği,

3.14/05/2019 tarihinde dinlenen tanığın ifadesinde tarif edilen ve görüntü kaydında da tanık tarafından gösterilen şekilde çocuğun sırtüstü olarak ve dirseklerinden güç alıp sürünerek yer değiştirmesiyle ilgili olarak otopside tespit edilen travmatik değişimler, ilk müdahale sırasında kayda geçen veriler ve ölüm sebebi dikkate alındığında; mevcut yaralanmasıyla tanık tarafından tarif edildiği şekilde yeşillik alandan bulunduğu yere kadar sürünerek ulaşmasının tıbben mümkün olduğu, dolayısıyla sorulduğu üzere mevcut travma bulgularıyla çocuğun ikamet ettiği evin terasından yan tarafta bulunan yeşillik alana düşme sonrası sürünerek yaralı olarak bulunduğu yere (yaklaşık olarak 6-7 metre) ulaşabileceği oy birliği ile mütalaa olunmuştur.

2.4. SORUŞTURMA SÜRECİNE MÜDAHALE EDİLDİĞİ İDDİASI

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması için TBMM'de grubu bulunan 5 siyasi partinin verdiği önergeler ile diğer Milletvekili önergelerinde sözü edilen en önemli husus, 13.02.2019 tarihli Şaban VATAN tarafından yapılan CİMER başvuru içeriğinde de konu edilen husustur: Rabia Naz Vatan'ın vefatı soruşturmasında bazı kişilerin siyasi güç ve makamlarını kullanarak olayı örtbas etmeye çalıştıkları ve bu süreçte Giresun Emniyet Müdürlüğüne ve Cumhuriyet Savcısına baskı yapıldığı iddiasıdır.

Şaban VATAN tarafından 17.02.2019 tarihinde yapılan CİMER başvuru içeriğinde de aynı şekilde siyasi güç ve mevki sahibi kişilerin kızının ölümüne ilişkin olayı kapatılmak için uğraştığı şeklinde iddialarda bulunulmuştur.

Komisyonumuz tarafından olayın meydana geldiği Eynesil İlçesine ziyaretin yapıldığı 08.11.2019 günü dinlenen Şaban VATAN burada da benzer şekilde şüphelerinden bahsetmiştir.

Rabia Naz VATAN'ın ölümünün aydınlatılması, olayda varsa kusur ve kastı olan başkaca kişi ya da kişilerin açığa çıkarılması amacıyla yürütülen soruşturmaya müdahale edilerek maddi gerçeğin ortaya konulmasını engellemeye yönelik soruşturmayı yürütmekle görevli kurum ve kişilere herhangi bir makam, mevki, merci veya kişi tarafından kabulü mümkün olmayan emir veya talimat verme ya da tavsiye ve telkinde bulunma anlamına

gelebilecek bir söz, davranış veya benzeri bir eylem olup olmadığı hususu komisyonca dinlenen başta olayı soruşturmakla yetkili Giresun Cumhuriyet Başsavcısı, o tarihte Eynesil Emniyet Müdürlüğünde görevli emniyet amiri ve kolluk görevlileri ile sonradan görevlendirilen Giresun Emniyet Müdürlüğünde çalışan polis memurlarınca doğrulanmamıştır.

Komisyon tarafından, Görele Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturması yürütülen 2018/525 sayılı dosyanın incelenmesinde de buna yönelik herhangi bir tespit, tutanak veya başkaca bir bilgi ve belge bulunmadığı görülmüştür.

Dinlenen kişiler, incelenen soruşturma dosyası, elde edilen diğer bilgi ve belgeler kapsamında meydana gelen olay sonrası bir kısım kişi veya kişilerce olayın tüm yönleriyle açığa çıkarılmasını engellemek amacıyla soruşturma makamlarına müdahalede bulunulduğuna veya delillerin karartıldığına yönelik iddiaları destekleyici herhangi bir somut bulguya rastlanılmamıştır.

2.5. KOMİSYONUN SORUŞTURMAYA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

Komisyonca Rabia Naz'ın vefatı sonrasında;

- Olay yerinin incelenmesinde özensizlikler ve eksiklikler bulunduğu,
- Olay yerinde inceleme yapan kolluk ekiplerinin ve savcılığın olayı tüm yönleriyle inceleme hususunda gerekli özeni göstermediği,
- Olay mahalli olan Vatan Apartmanının çatısına ilk çıkan görevlilerin kamera kaydı tutmadığı,
- Rabia Naz'ın yerde yaralı olarak bulunmasından sonra olay yerine gelen polislerin, Rabia Naz'ın ayakkabısını delil torbasına koymaması sebebi ile ayakkabı altındaki beyaz tozlar ile çatıdaki çimentonun eşleştirilemediği,
- Rabia Naz Vatan'ı ilk gören kişi olan Mürsel Küçükcal'ın soruşturma süreci içerisinde verdiği ifadelerde tutarsızlıklar ve tenakuzların görüldüğü,
- Olay mahalli olan binaya ve Rabia Naz'ın düştüğü iddia edilen fındıklık alana ve evin ön cephesine olaydan sonra birçok vatandaşın girip çıktığı ve bu sebeple delil olabilecek izlerin kaybolmuş olabileceği,
- Olay yerinin sınırlarının tespiti ve giriş çıkışlarının kontrol altına alınması noktasında gerekli özenin gösterilmediği,
- Olay yerine giden ambulansa ait kayıtların incelenmediği,
- Olaya ilişkin bilgisi olabileceği değerlendirilen bazı tanık ifadelerinin geç alındığı,

- Görele Devlet Hastanesinin kamera kayıtlarının incelenmediği,
  - Rabia Naz’a ait bir çorabın kaybolduğu,
  - Otopsi işleminde bazı eksikliklerin olduğu (Rabia Naz’a hastane ortamında olunmasına karşın otopsi esnasında röntgen filmi çekilmemesi),
  - Olay yerinde delil niteliği taşıyabilecek materyallerin tespitinde ve delillerin toplanmasında kurallara uymak hususunda dikkatsiz davranıldığı,
  - Rabia Naz Vatan’a ait kıyafet, çanta, ayakkabı gibi delillerin, gerekli şekilde saklanması, sınıflandırılması ve tutanak altına alınması işlemlerinde hatalar yapıldığı,
  - Eynesil Emniyet yetkililerinin talep ve ısrarına rağmen adli delillerin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından kriminolojik incelemeye zamanında gönderilmediği,
  - Rabia Naz Vatan’ın olay günü evine gitmek için kullandığı yürüyüş güzergâhı ile olay yeri ve hastane ile ambulans gibi olayın aydınlatılmasına katkı sağlayacak mevki ve vasıtalara ilişkin kamera kayıtlarının zamanında alınmadığı,
  - Rabia Naz Vatan’ın götürüldüğü hastanedeki çalışanların; yapılan işlemlerin raporlanması, tutanak altına alınması ve delil niteliği taşıyabilecek materyallerin saklanması noktasında gerekli özen ve hassasiyeti göstermediği,
  - Hastanede görevli doktorların henüz kesin bir kaniye ulaşmadan olay üzerine tahminlerinden oluşan değerlendirmelerinin müteveffanın yakınları ve diğer ilgili-İlgisiz üçüncü kişilerce duyulduğu ve bu duyular ekseninde süreci yanlış etkileyebilecek makul veya akıldışı algıların oluşmasına yol açacak yorumların yapıldığı,
  - Sosyal medyada ve basında olaya ilişkin doğru bilgi sahibi olmadan yapılan yorumların soruşturmaya ve halen devam eden tanık beyanı alma sürecine zarar verdiği
- değerlendirilmiştir.

Öte yandan Rabia Naz Vatan’ın vefatı olayının basına intikal edip ülke gündemini meşgul edecek kadar büyümesi üzerine Görele Cumhuriyet Başsavcılığı emrinde kurulan özel ekip, soruşturma kapsamını, usulünü, kullanılan teknik araç ve gereçleri daha da geliştirip genişleterek oldukça şumüllü bir inceleme yapmıştır. Bu inceleme esnasında baba Şaban Vatan’ın ve avukatlarının bütün talepleri dikkate alınmış hatta soruşturma kapsamında 130 kişi dinlenilmiş, teknik takipler yapılmış ve olayın bütün yönlerini içeren

yeni bir dosya tekemmül ettirilmiştir. Ne var ki bu ikinci soruşturmanın yapılma zamanı olay anındaki pek çok delilin değerlendirilmesini mümkün kılmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

3.1. OLAY YERİ İNCELEMEDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1.1. Sorunlar

- Olay yeri inceleme ekibi bulunmayan ilçelerde olaylara müdahalede yaşanan zaman kaybı nedeniyle delillerin kaybolması veya bulunan delillerin niteliğinin değişmesi,
- Düşük yoğunlukta nüfusa sahip bölgelerde daha sık karşılaşılan bir durum olmakla birlikte genel olarak olayın aydınlatılmasında kullanılması gereken malzemelerin yetersizliği (ıstampa, fotoğraf makinesi, delil torbaları vd. malzemeler),
- Olay yeri inceleme birimlerinin olay yerine intikalinden önce, olay yerine ilk ulaşan adli kolluk görevlileri tarafından olay yerinde yeterli güvenlik önleminin alınmaması,
- Olay yerinin yakın ve uzak çevresinin gerekli şekilde araştırılmaması,
- Olay yeri incelemede dikkat edilmesi gereken kirlenme (kontaminasyon) önlemlerine uyulmaması, (olay yerinde çalışan görevlilerin sigara, yiyecek ve içecek tüketmeleri ya da olay yeri tuvaletini ve banyosunu kullanması),
- Olay yerinde bulunma yetkisi olmayan kişilerin olay yerinde bulunması,
- Olay yeri inceleme ekiplerinin yaptıkları her işlemi kayıt altına almamaları,
- Olay yeri inceleme sırasında gereğinden az fotoğraf çekilmesi, fotoğraf ve videoların usulüne uygun çekilmemesi ve fotoğrafların standardizasyona uygun olmaması,
- Olay yerinde gereğinden fazla görevlinin çalışması ve bu sebeple olay yerinin incelenmesinde etkinliğin düşmesi,
- Olay yerinde görev yapan ilk ekip ve diğer personelin, kendi aralarında ve birbirleri ile koordinesiz şekilde çalışmaları,
- Olay yeri inceleme konusunda teknik uzmanlığı bulunmayan amir konumundaki görevliler tarafından teknik konulara müdahale, yönlendirme ve eleştiri yapılması,
- Olay yeri inceleme biriminin olay yerine hareket etmeden önce olay hakkında yeterince bilgilendirilmemesi,
- Ölü muayene ve otopsi tutanaklarının gerekli ayrıntıyı her olayda içermemesi,
- Olay yerinde tutulan ve el yazısıyla yazılan tutanakların yazım dilinde ve tarifinde sıkıntılar yaşanması,
- Delillerin kroki çizilmeden, fotoğraflanmadan ve vaktinden önce yerinden oynatılması,

- Islak ve lekeli eşyaların açık havada kurutulmadan plastik torbalara konulması ya da birden fazla delilin bir arada paketlenmesi,
- Toplanan delillerin nitelendirilmesinde standartların oldukça esnek olması,
- Cumhuriyet Savcılarının bazı önemli ve nitelikli olaylarda olay yerine gitmemeleri,
- Her kurumun kendi hizmet alanı içerisinde kaza ve yaralanmalara karşı tuttuğu bir veri tabanının bulunduğu ancak ülke genelinde tüm kurumların ortak kullanabileceği ve veri girişi yapabileceği bir veri tabanının olmamasıdır.

3.1.2. Çözüm Önerileri

- Kriminalistik çalışmalarda standardizasyonun ve birimler arasında koordinasyonun artırılması,
- Olay yeri incelemede kişisel bilgi ve becerilerin değil; kurumsallaşmış kapasitenin ön plânda tutulması, başarının kurumsal anlamda standarda bağlanması,
- Mahalli İdarelerin olay yeri inceleme açısından bölgelere ayrılması ve bir olay yeri inceleme biriminin mesafeye bağlı olarak en fazla üç ilçedeki adli olaylardan sorumlu olması,
- Olay yeri inceleme konusunda yeni teknolojik ve bilimsel gelişmelerin takip edilmesi ve mevcut olay yeri inceleme protokollerinin bu kapsamda geliştirilmesi,
- Olay yeri inceleme ve kanıt elde etme sürecinde çalışan kişilerin adli bilimlerin temel, objektif ve bilimsel kurallarına uygun hareket etmesini sağlayacak şekilde mevcut protokollerin ve süreç şemalarının oluşturulması,
- Olay yerine ilk müdahalede bulunan kolluk kuvvetinin olay yerini muhafaza altına alma hususunda gerekli eğitime sahip olması,
- Olay yeri fotoğraf ve videolarının usulüne uygun çekilmesi,
- Olay yeri inceleme birimlerinin fotoğraf, video vb. ekipman masraflarının hızlı ve düzenli bir şekilde karşılanması,
- Olay yeri incelemede dikkat edilmesi gereken kontaminasyon (kirlenme, bulaşma) önlemlerine uyulması,
- Olay yerinde el yazısıyla yazılan tutanakların yazım dilinde ve tariflerde standartların geliştirilmesi,
- Olay yerinde bulunan tuvalet ve banyonun kullanılmaması, olay yerinde bulunan yiyecek, içecek ve nesnelere temas edilmemesi,
- Olay yeri ve çevresinde bulunan çöplerin dikkatle incelenmesi,
- Adli vakalarda tutulan ölü muayene ve otopsi tutanaklarının içeriğinin detaylandırılması,

- Toplanan delillerin nitelendirilmesinde karışıklıklara sebep olunmadan, tanımlamaların doğru bir şekilde yapılması,
- Olay yeri inceleme personelinin özlük haklarının artırılması ve imkânlar açısından cazip konuma getirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Olay yeri inceleme ekibinin tüm üyelerinin kendi branşlarında (adli toksikoloji, adli genetik, adli antropoloji vb.) en az yüksek lisans eğitimi almış olması şartının aranması ve yüksek lisans ve doktora eğitimleri olanlara bu mesleklere girişte öncelik tanınması,
- Uygun branşta lisans mezunu (biyoloji, kimya, genetik, psikoloji vd. branşlar) olmayan emniyet mensuplarının branş kursu ile eğitim verilerek sertifika ile olay yeri inceleme uzmanı olarak görevlendirilmelerinin yeterli olmaması sebebi ile uygun branştaki lisans mezunu emniyet görevlileri açısından sertifikasyon eğitimi verilmesi,
- Olay yeri inceleme ekibine güncel teknolojik gelişmeler açısından sürekli meslek içi eğitim verilmesi ve ara dönemlerde sınava tabi tutularak kendilerini geliştirmesi gereken personelin tespit edilmesi,
- Delil transfer zincirinin, özellikle de soğuk delil transfer zincirinin, uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi,
- Olay yeri inceleme ekibinin sınav ve görevlendirmelerinde objektif ve bilimsel kriterlerin gözönünde bulundurulması,
- Olay yeri inceleme ekibinde, özellikle kritik olgularda, üniversitelerde görev yapan Adli Tıp Uzmanlarının ve Adli Tıp Teknikerlerinin birliktesi olarak görevlendirilmesi,
- Şüpheli çocuk ölümlerinde olay yeri inceleme ekiplerinin çocuk hekimi ve çocuk psikoloğunun desteğini alabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,
- Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığına bağlı Kriminal Daire Başkanlıkları ve Olay Yeri Şube Müdürlüklerinin aynı standartlarda hizmet verebilmelerinin sağlanması açısından, İçişleri Bakanlığı'nın Olay Yeri İnceleme Ekibinin yapısal şemasını ve standart çalışma prensiplerini net olarak ortaya koyan ortak bir yönetmeliğin düzenlenmesi,
- Olay yerine varan ilk kolluk kuvvetlerinin olay yerini muhafaza altına alması ve olay yerinde görevi bulunmayan kimsenin içeri girişine izin verilmemesi,
- Ortak veri tabanı sisteminin oluşturulması,
Komisyonumuzca tespit edilen ve uygulanması durumunda ülkemizde olay yeri inceleme birimlerinin etkinliklerini artıracığı öngörülen önerilerdir.

3.1.3. Şüpheli Çocuk Ölümlerinde Kolluk Birimlerince Dikkate Alınması Gereken Hususlar ve Sorumluluklar

- Birçok çocuk ölümü başlangıçta kaza veya doğal ölüm gibi görünebilir. Bu sebeple çocuk ölümlerinin incelenmesinde azami dikkat gösterilmelidir.
- Tıbbi yardım ihtiyacında gecikme çocuğun ölümüne neden olabileceği için kolluk kuvvetlerine yönelik ilk yardım eğitimleri artırılmalıdır.
- 112/155 çağrı kayıtları en az 10 yıl saklanmalıdır.
- Geciken ölümler genellikle birden fazla suç mahallini içerebilmektedir. Bu sebeple çocuğun ölümünden önce bulunabileceği mekânlar, ambulans ve hastane süreci detaylı şekilde incelenmelidir.
- Kolluk birimleri çocuk koruma birimiyle koordineli çalışılmalıdır.
- Vakalarda ailedeki fertler ile birlikte diğer çocuklar olayın aydınlatılması açısından göz ardı edilmemelidir.
- Ölümle sonuçlanan vakalarda *Psikolojik Otopsi* yapılması teşvik edilmeli ve bu süreçte alanında uzman kişilerden destek alınmalıdır.
- Olay mahallinin zamanında ve profesyonel olarak incelenmesi; kanıt toplama, dokümantasyon ve biyomikroskop incelemeler yapılması açısından hayati derecede önemlidir. Şüphelilerin yetkililerce güncel ve modern sorgu teknikleri kullanılarak sorgulanması ve ifade tutanaklarının iyi tanzim edilmesi gerekmektedir.

3.2. ADLİ TIP İNCELEMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

- Özellikle ağır yaralanmalı ve ölümlü olaylarda olay yeri incelenmesinde Adli Tıp Uzmanı, Adli Tıp Teknikeri ve Cumhuriyet Savcısının uygun göreceği diğer Adli Bilimler uzmanlarının katılımının sağlanması,
- Cumhuriyet Savcılarına Olay Yeri inceleme konusunda hizmet içi eğitimler verilmesi,
- Adli Tıp Kurumu'nun mali ve idari açıdan özerk bir yapıya kavuşturularak bağımsızlığının artırılması,
- Adli Tıp Kurumu'nda idari görevlere yapılan atamalarda liyakat, akademik çalışma ve derece, bilimsel yeterlilik kriterlerinin gözönünde bulundurulması,
- Adli Tıp Kurumu bünyesinde Adli Bilimler Akademisi kurularak bilimsel yapısının güçlendirilmesi, Adli Tıp Uzmanı, Adli Tıp Teknikeri ve Adli Bilimler uzmanlarının bu akademi bünyesinde yetiştirilmesi,

- Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlıkları ve Şube Müdürlüklerinin güçlendirilmesi, sayılarının artırılması,
  - Adli dış hekimlerinin otopsideki rolünün artırılması ve tüm adli tıp birimlerinde çalışmalarının sağlanması,
  - Adli Tıp Kurumunun çağın gereklerine uygun olarak teknolojik teçhizat, lojistik ve insan kaynakları alt yapısının geliştirilmesi,
  - Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlıklarında yüksek çözünürlüklü bilgisayarlı tomografi ve kayıt özelliği olan cihazlarının bulunması,
  - Otopsi yapılması öncesinde Adli Tıp Uzmanının gerekli gördüğü olay yeri inceleme raporu, olay yeri fotoğrafları, ifadeler, tıbbi belgeler gibi adli tahkikat bilgilerinin temin edilmesi; otopsiye başlama ve bitirme konusunda Adli Tıp Uzmanına inisiyatif verilmesi,
  - Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlıkları ve Şube Müdürlüklerinin hastaneler ile entegrasyonlarının sağlanarak gerekli tetkiklerin kolaylıkla yapılmasının sağlanması,
  - Yargılama sürecinin kısaltılabilmesi için Adli Tıp Kurumu tarafından, incelenmek üzere bu Kurum'a gönderilecek dosyalarda hangi bilgi ve belgelerin bulunmasının gerekli olduğunun vaka türleri itibarıyla tespit edilmesi ve bu bilgileri içeren bir "uygulama rehberi" hazırlanması,
  - Adli Tıp Kurumu bünyesinde Adli Mimarlık ve Adli Animasyon birimlerinin kurulması,
  - Adli Tıp Kurumu raporlarında bilimsel referanslara ve gerekçeye yer verilmesi,
  - Emniyet Kriminal Daire Başkanlığı, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı ve Adli Tıp Kurumu bünyesinde yer alan Adli Bilimler Laboratuvarlarının tümünün akreditasyonları sağlanarak dünya çapında geçerli laboratuvarlar haline getirilmesi,
  - Adli Bilimler alanında hizmet veren kurum ve kuruluşların ulaşabileceği ortak veri tabanı ağı oluşturulması,
  - Adli Tıp Kurumu bünyesinde Basın ve Halka İlişkiler Birimi kurularak gerekli durumlarda kamuoyunun zamanında ve doğru bir şekilde bilgilendirilmesinin sağlanması,
  - Adli psikoloji alanının akademik anlamda desteklenmesi ve idari açıdan da bu isimde bir birimin kurulması,
- şüpheli çocuk ölümlerinin aydınlatılmasında Adli Tıp incelemesinin işleyişine yönelik Komisyonumuzca belirlenen önerilerdir.

3.3. ŞÜPHELİ ÇOCUK ÖLÜMLERİNİ ÖNLEMELİK İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

3.3.1. Toplumun Bilinçlendirilmesi

Genel olarak şiddetin daha özgül olarak da aile içi şiddetin ve çocuğa şiddetin kabul gördüğü toplumlarda çocuk ihmal-istismarına bağılı çocuk ölümlerinin arttığı bilinmektedir. Bu nedenle toplumda şiddetin hiçbir şeklinin onaylanmaması önem arz etmektedir. Toplumun ve özellikle de gençlerin rol model olarak algıladıkları kişilerin şiddete karşı duruşlarıyla olumlu bir model olmaları önemlidir. Bu çerçevede medyada şiddeti onaylayan mesajların verilmemesi, okullarda her tür şiddetin yanlış olduğunun öğretilmesi ve gençlerin şiddete başvurmadan sorunlarını çözebilme becerilerinin artırılmasına yönelik programlar uygulanması faydalı olabilecek çözümler içerisindedir. Diğer taraftan “*kızını dövmeven dizini döver*”, “*dayak cennetten çıkmadır*”, “*öğretmenin vurduğu yerde gül biter*”, “*eti senin kemiği benim*” gibi ifadelerle toplumda şiddeti meşrulaştıran söylemlerin kullanımdan kaldırılarak, şiddet kültürünü besleyecek ifadelerden kaçınılması gerekmektedir. Bu çerçevede şiddet kültürünün değişmesi için; çocukların birer birey olduklarının, en az yetişkinler kadar saygıyı hak ettiklerinin ve disipline etmenin fiziksel şiddete başvurmadan da mümkün olabileceğinin topluma uygun vasıtalarla aktarılması gerekmektedir.

3.3.2. Ailelerin Bilinçlendirilmesi

Ailelerin konuyla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasının, çocukların sorunlarını fark etme ve uygun ele alma becerilerinin geliştirilmesinin fiziksel-duygusal ihmal ve istismar riskini azalttığı bilinmektedir. Bu nedenle ailelerin ihmal ve istismarın ne olduğu, nelere yol açabileceği, uygun çocuk yetiştirme ve disiplin tutumlarının nasıl olması gerektiği, çocuklarının kronik hastalıkları, zor mizaçları, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, öğrenme güçlüğü, zihinsel/gelişimsel gerilikleri ve engelliliğe bağılı güçlükleri gibi ebeveyne kendini yetersiz hissettiren özellikleri ve bu özelliklere bağılı yaşanan güçlüklerle nasıl baş edilebileceği hakkında eğitim ve/veya destek almaları ihmal-istismar riskini azaltacaktır. Böylece ortaya çıkması muhtemel kayıplar engelleneceği gibi çocukların fiziksel ve ruhsal durumları da daha sağlıklı bir şekilde koruma altına alınacaktır.

3.3.3. Risk Faktörlerinin Tespit Edilmesi

Okullar, sosyal hizmet kurumları, sağlık kurum ve kuruluşları tarafından aile içindeki risk faktörlerinin hızlıca değerlendirilmesi ve takip edilmesi, multidisipliner ve interdisipliner ekipler tarafından riskin düzeyine göre belirlenen çocuk koruma önlemlerinin uygulanması, gerekli durumlarda ailelere danışmanlık ve sağlık tedbiri verilmesi; ailelerin

eğitime alınması, daha riskli durumlarda ise çocukların kurumlara alınması çocuk koruma açısından oldukça önemlidir.

Bu kapsamda ailelerle iletişime geçilmesi gerektiği durumlarda, aileleri belirleme ve onlara müdahale etme sürecinde dikkat edilmesi gereken bazı unsurlar şu şekildedir:

- Aileden iyi bilgi almak, olayın hikyesindeki çelişkileri görebilmek,
- Ailenin zorluklarını fark edebilmek, varsa destek kaynaklarını devreye sokabilmek,
- Ailenin duygularını anlamak ve sürece onları da dâhil etmek,
- Aileyi iyi bilgilendirmek,
- Mümkünse aileye kolay ulaşabilecekleri bir iletişim bilgisi vermek.

3.3.4. Kurumlar Arası İş Birliğinin Geliştirilmesi

Ülkemizde ocuğun korunmasına ilişkin sorumluluk sahibi çok sayıda kurum ve kuruluş mevcuttur. Bakanlıklar, sağlık kurum ve kuruluşları (hastaneler, sağlık ocakları, toplum/aile sağlığı merkezleri, sağlıklı hayat merkezleri), okullar, sosyal hizmet kurumları, adli birimler bunlardan bazılarıdır. Bu kurumlar arasında iş birliği sağlanamadığında çocuğun bir kurumda başlayan süreci, diğerinde devam etmediğinde aileyi ve çocuğu takip etmek, desteklemek ve korumak oldukça zorlaşmaktadır. Örneğin hastaneye başvuran bir çocuğun tıbbi bir sorunu olmadığı, çocuğun bakım vereninin yapay bozukluğu açısından risk altında olduğu tespit edildiğinde, ailenin o hastaneden taburcu olup istismarı başka hastanede sürdürmesini önlemek, çocuğun güvenliğini sağlamak, aileyi takip etmek, gerekli rehabilitasyon hizmetlerinin sunabilmek, bu süreçte çocuğun sağlıklı yaşama ve eğitim alma gibi temel haklarından mahrum kalmasını önlemek açısından oldukça önemlidir. Bu roller de ancak eşgüdümlü çalışmayla gerçekleştirilebilir. Ayrıca ALO 183 tüm sosyal desteklerle ilgilendiği için çocuklara özel bir hattın kurulması, bunun kk yaştan itibaren müfredat içine yerleştirilerek çocuklarla paylaşılması ihmal-istismarın engellenmesinde faydalı olacaktır.

3.3.5. şüpheli ocuk ölümlerinde Medya ve Kamuoyuyla İletilişim

Medya kavramı, gelişen teknolojiye bağlı olarak artan internet kullanımı ve dijitalleşme süreci ile birlikte geleneksel medya ve yeni medya olarak ayrılmıştır. Geleneksel medya araçları arasında yer alan televizyonda şiddet içerikli yayımlar yoğun şekilde yer almaktadır. Bir insanın, ergenlik dönemine gelinceye kadar, sadece televizyonda ortalama 200.000 şiddet sahnesi izlediği dikkate alındığında, uzun süre televizyon izleyen çocukların ve gençlerin yoğun şiddet eylemlerine maruz kaldığı görülmektedir. Bu durum, ocuk ve gençlerin gelişiminde olumsuz etkiler yaratmakta, kendilerine veya başkalarına zarar

vermelerine yol açmaktadır. Bu yayımlara yönelik denetimlerin artırılması özellikle gençler arasındaki şiddetin azaltılmasında önem teşkil etmektedir.

Bu kapsamda şüpheli çocuk ölümlerinde medya profesyonellerinin dikkat etmeleri gereken hususlar şu şekilde sıralanabilir:

- Yalnızca ekran başındaki çocuk izleyiciyi zararlı etkiden korumaktan öte, çocukların özne konumunda oldukları haberlerde de çocukların temel haklarının korunmasına özen gösterilmelidir.
- Çocuklarla ilgili trajik olaylara ilişkin haberlerde mağdur çocuklarla röportaja yer verilmemelidir.
- Şiddet ya da cinsel istismar mağduru çocuklarla ilgili haber yapılırken mağdurun ve ailesinin kimliği gizli tutulmalıdır.
- Çocuklarla ilgili her türlü istismar haberinde olayın ayrıntılarına yer verilmemelidir.
- Hukuken ve etik olarak kolluk ve Savcılık süreci içinde sınırlı kalması gereken ifadeler ayrıntılı ve sansasyonel bir şekilde yayınlanmamalı ve gizli kalması gereken soruşturmanın seyrini değiştirebilecek adli belgeler haberlerde asla kullanılmamalıdır.
- Mağdur ve yakınlarının mağduriyetlerinin yeniden üretilmesine ve kamuoyunun acıma duygusunu suiistimal edecek şekilde olayın trajedisine odaklanılmamalıdır.
- Haberlerin etkisi, görüntü tekrarı, müzik ve ses efektleri yapılarak abartılmamalıdır.
- Toplumsal şiddet olaylarını haberlere konu ederken, gerilimi artıracak nitelikteki görüntü, yorum ve ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Haberlerde, bahse konu vakalara sebep olan failerin psikolojik rahatsızlıkları ve madde bağımlılığı gibi rahatsızlıklarının tedavisinin olduğu özellikle vurgulanmalı, ayrıca bu rahatsızlıkların suçu meşru gösterici nitelikte olmasından da kaçınılmalıdır.
- Çocuk ölümlerine ilişkin yayınlarda yayıncı kuruluş, haberleri yayınlarken yöntem öğretici, yönlendirici, örnek teşkil edici olmalıdır.
- Özellikle cinayet ve intihar olayları hakkındaki haberlerde okuyucuyu ya da izleyiciyi bu tür davranışlara özendirilecek yayınlar yapılmamalıdır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte medya dijital ortamlara yönelmiştir. Sosyal medya siteleri, bloglar, internet haberciliği uygulamaları, video oyunları vb. platformlar yeni medya olarak adlandırılmaktadır. Yeni medya yüksek iletişim ve çift taraflı etkileşim içermektedir. Bu sebeple günümüzde gençler medyayı iletişim ve sosyalleşme aracı olarak kullanmaktadırlar. Özellikle sosyal medya gençlerin ve çocukların davranışlarını iyi ve kötü yönde etkileyebilmektedir.

Çağımızda küçük yaştan itibaren teknolojinin içinde büyüyen çocuklar, kolayca ulaştıkları dijital ortamda şiddet içerikli ya da şiddete özendirici yayınlara maruz kalmaktadırlar. Özellikle zamanlarının çoğunu geçirdikleri bilgisayar oyunları da çocukları ve gençleri şiddete özendirerek kendilerine veya başkalarına zarar vermelerine hatta intihar etmelerine neden olabilmektedir. Satışı mevcut olan şiddet içerikli oyunların satışının gerçekleştirilebileceği yaş grubu denetim yapılarak belirlense de alımı sırasında da satıcı ve aile tarafından kontrolü yapılmalıdır. Her ne kadar satışı olan oyunlarda bu denetim gerçekleşse dahi çevrimiçi oyunlar yaştan bağımsız olarak her çocuğun ulaşabileceği kolaylıktadır. Bu kapsamda:

- Sanal ortamda çocukları olumsuz yönde etkileyen zararlı içeriklerin çocuklarda davranış değişikliğine, suça karışma eğilimine, intihara sebep olma ihtimali göz önünde bulundurularak ebeveynlere ve çocuklara yönelik dijital okuryazarlık, internet okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı ve güvenli internet kullanımı konularında eğitimler düzenlenmelidir.
- Sanal zorbalığın, istismar ve ihmal kadar çocuğu travmatize edici ciddi bir sorun olduğunun ailelerin ve öğretmenlerin bu soruna eğilmeleri gerektiğinin altı çizilmelidir.
- Yeni medya içerik üreticileri yayınlarda çocuğun üstün yararını daima göz önünde bulundurmalı bu konuda bilinçlendirilmelidir.
- Dijital oyunların güvenliğinin denetlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Yeni medya yayınlara ilişkin içerik denetiminde yayınlarda sunum şekli göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

3.4. ŞÜPHELİ ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN DİĞER TESPİT VE ÖNERİLER

- Ev kazaları ve trafik kazaları gibi önlenemez kazalar için eğitimler yapılmalı, aileler bilgilendirilmeli ve gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Çocukların kullandığı sosyal medya siteleri ve çocuk oyunları uzman ekipler tarafından incelenmeli ve denetlenmelidir. Uyuşturucu ve çocuk pornografisi açısından sanal alanda gerekli takipler yapılmalıdır.
- Çocuk istismarı ve ihmali ile akran istismarının çocuğun duygusal gelişimini olumsuz etkileyen sorunlar olduğu gerçeğinden hareketle bu konuda farkındalık sağlanmalı, önlenmesi için eğitim ve bilgilendirme yapılmalıdır.

- Ebeveynlere yönelik olarak; çocuklarla nasıl iletişim kurulması ile çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması, çocuklara yönelik olarak da karşılaşılabilecekleri sorunlarla nasıl mücadele edileceği konularında eğitimlerin düzenlenmelidir.
- Çocuklara temas eden meslek gruplarına şüpheli çocuk ölümleri ile ilgili risk faktörlerinin anlatılması, ihmal ve istismar şüphesi ile karşılaşıldığında ilgili birimlere ihbar edilmesi gibi hususlarda farkındalık eğitimlerinin verilmelidir.
- Terk edilmiş metruk binaların yıkımlarının sağlanması, mahalle aralarında devam eden ya da yapımına uzun süre ara verilen inşaat alanlarının etrafının kapatılarak özellikle çocukların bu tür yerlere girmemeleri için gerekli fiziki tedbirlerin alınmasının sağlanması ve denetlenmesi gerekmektedir.
- Parklar ve bahçeler gibi umuma açık yerlerde çocukların yalnız kalabilecekleri kör noktaların tespiti yapılarak kurulacak kamera sistemleri ile izlenmesi sağlanmalıdır.
- Sokaklarda ve caddelerdeki kanalizasyon kapakları ile park ve bahçelerde bulunan su kuyularının denetimleri yapılarak eksik, açık ve kırık durumda bulunan rögar kapaklarının ve çukurlarının çocuklara tehlike yaratmaması için kapatılmasının sağlanması gerekmektedir.
- Sağlık çalışanları yalnızca tbbleştirilmiş bir ölüm nedeni olarak istismar konusunda değil; toplumsal güç ilişkileri ve hiyerarşileri ile bu ilişkilerin doğurduğu şiddet konusunda da eğitimler aracılığıyla bilgilendirilmelidir.
- Şüpheli ölümlerin önlenmesi için öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden bütünlüklü politikaların hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10 / 1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560)

Karar No: 3

03/07/2020

KARAR

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan 10 / 1058, 1071, 1108, 1220, 1288, 1369, 1464, 1559, 1560 Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun yaptığı araştırma ve incelemeler sonucu düzenlemiş olduğu bu Rapor, Genel Kurula sunulmak üzere Yüce Başkanlığa saygıyla arz olunur.

<p>BAŞKAN Cengiz AYDOĞDU</p> <p>Aksaray Milletvekili</p>	<p>BAŞKANVEKİLİ Osman MESTEN</p> <p>Bursa Milletvekili</p>	<p>SÖZCÜ Zeynep GÜL YILMAZ</p> <p>Mersin Milletvekili</p>	<p>KÂTİP Ahmet ÖZDEMİR</p> <p>Kahramanmaraş Milletvekili</p>
<p>ÜYE Pakize Mutlu AYDEMİR</p> <p>Balıkesir Milletvekili</p>	<p>ÜYE Cengiz DEMİRKAYA</p> <p>Mardin Milletvekili</p>	<p>ÜYE Jale Nur SÜLLÜ Muhalefet</p> <p>Eskişehir Milletvekili</p>	<p>ÜYE Necati TİĞLİ Muhalefet senin vardır.</p> <p>Giresun Milletvekili</p>
<p>ÜYE Sevda ERDAN KILIÇ Muhalefet Serhim vardır.</p> <p>İzmir Milletvekili</p>	<p>Muhalefet ÜYE Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR</p> <p>Ankara Milletvekili Serhim vardır</p>	<p>ÜYE Cemal ENGİNYURT</p> <p>Ordu Milletvekili</p>	<p>ÜYE Hayrettin NUHOĞLU</p> <p>İstanbul Milletvekili</p>

EK GÖRÜŞ VE MUHALEFET ŞERHLERİ

KAHRAMANMARAŞ MİLLETVEKİLİ AHMET ÖZDEMİR'İN EK GÖRÜŞÜ

Rabia Naz Vatan'ın ölümüne ilişkin olarak dile getirilen ve sosyal medyada da ciddi şekilde kabul görülen iddialar şu şekildedir:

1. Rabia Naz Vatan'a "metruk" bina civarında araba çarptığı,
2. Çarpan kişilerin Rabia Naz'ı tedavi için "metruk" bir eve götürdüğü,
3. "Metruk" binada Rabia'nın ayağındaki kanların özel bir solüsyonla temizlendiği,
4. Rabia Naz'ın "metruk" evde kimse görmeden tedavi edilmeye çalışıldıktan sonra yine kimse görmeden evinin önüne bırakıldığı,
5. Nüfus sahibi kişi veya kişilerce kamu görevlilerine olayı örtbas etmek için baskı uygulandığı.

Medya ve Sosyal medyada dile getirilen bu iddialara karşın bu mecralarda dile getirilmeyen bazı gerçekler ise şu şekildedir:

- İddia edildiği gibi Rabia Naz Vatan'ı son gören kişi Mehmet Ali Somuncuoğlu değildir. Rabia Naz'ı olay saatinden yaklaşık 15 dakika önce Vatan apartmanının 10 metre yanında gören (Rabia ile aynı okuldan) 2 kız arkadaşı bulunmaktadır. Arkadaşlarından biri ise verdiği ifadede Rabia'yı evine doğru giderken gördüğünü belirtmiştir. Bu hususu görgü tanığı kızımızın babası da komisyonda doğrulamıştır.

- Rabia Naz'ın iki ayak topuğu da ciddi şekilde zarar görmüş ve bir ayağında basınç nedeni ile açık yara oluşmuştur (yüksekten düşmeye bağlı basınç ile).

- **Rabia Naz kızımızın düştüğünü gösteren en önemli kanıt ise her iki ayak kemiklerindeki dikey ve çökme şeklinde kemik kırıklarının bulunması ve her iki topuk kemiğinin de parçalanmasıdır.** Yine bu husus adli tıp kurulu raporları ile komisyonda dinlenen adli tıp hocalarınca da tutanaklara geçen ifadelerinde ayrıntılı şekilde belirtilmiştir.

- Rabia Naz'ın tedavi edildiği iddia edilen ve "metruk" diye tabir edilen ev ise **aslında metruk değil ve kullanılabilir haldedir.** Şöyle ki evin kiracısı evi olaydan 4 gün önce yani 8 Nisan da boşaltmıştır. Ayrıca evin anahtarlarını da ev sahibine teslim etmemiştir. Evi boşaltırken kapı ve pencereleri almamış ve tüm kapıları kilitlemiştir. Kapısı ve penceresi olan bir ev nasıl metruk olabilir? Ayrıca evin konumu merkezidir ve ana yol üzerinde bulunmaktadır. Diğer taraftan mahalleliden alınan ifadelerde, esnaf ve yerleşikler bir *trafik*

kazası olması halinde mutlaka duyacaklarını ifade etmişlerdir. **Kaldı ki bahse konu evin Rabia Naz'ın vefatından 15 gün sonra kapı ve pencerelerinin alındığı ifadelerde sabittir. Rabia Naz'ın ölümüne sebep olan yaralamaların niteliği incelendiğinde vücuttaki kemik kırıklarının şekli ve vücuttaki darbe noktaları Rabia Naz'ın yüksekten düşmesine delalet etmektedir burada ki teknik analiz hataya meydan vermeyecek kadar sarihdir. Rabia Naz'ın vücudunda yatay düzlemde bir araç çarpmasını andıracak bulgu tespit edilmemiştir.**

• Evin olay sonrası alelacele yıkılmaya çalışıldığı iddia edilmiştir, ancak bu iddia da gerçeği yansıtmamaktadır. Şöyle ki evin arsa sahipleri Rabia'nın vefatından önce 28/03/2018 tarihinde evi ve arsasına ilişkin “*Düzenleme şeklinde taşınmaz satış vaadi ve arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi*” isimli sözleşme ile müteahhitle anlaşmışlardır. Yine olaydan 2 gün önce müteahhit tarafından ruhsat verilmesi için belediyeye başvuru yapılmıştır.

• Olaydan sonra ise evin sahibi müteahhit evi yıkmak istediğini Anne Atika Vatan'a bildirmiş ve bunun akabinde Baba Şaban Vatan'ın isteği üzerinde olaydan yaklaşık 5 ay sonra evde olay yeri inceleme ekipleri çalışmış ve numuneler almıştır. **Alınan numunelerde kan izine rastlanmamıştır.**

• Son tahlilde evin ruhsatı 21/09/2018 tarihinde yani olaydan 5 ay 10 gün sonra çıkmıştır. Yapıda Olay Yeri İnceleme ekibince gerekli incelemelerin detaylı olarak yapılmış ve **Mahkemenin verdiği yıkım durdurma kararının 1/10/2018 tarihinde kaldırılması sonrasında metruk diye iddia edilen ama olay tarihinde metruk olmayan ev yıkılmıştır.**

• Olayın trafik kazası olduğu iddiası; Kazanın müsebbibi olduğu iddia edilen kişilerin gösterdiği söylenen davranışlar, kaza yapanın elde etmeyi düşündüğü faydaya uygun değildir. Ayrıca bir trafik kazası olması halinde kazayı yapan kişiler yaralıyı neden tedavi etmeye çalışsınlar. Diyelim ki tedavi etmeye çalıştılar sonrasında neden Rabia Naz'ı evinin önüne *canlı olarak* bıraksınlar. Hala yaşayan bir yaralının “olayı” anlatma riskini nasıl göze almışlar? Bütün bu bilgiler ve Rabia Naz'ın vücudunda trafik kazası bulguları ve görgü tanığı olmamasına rağmen bir an için bu ihtimali de değerlendirdiğimizde; kazayı yapan kişilerin Rabia Naz'ı yaralı olarak bir eve getirmesi ve yaralarındaki kanı temizledikten sonra. Evinin önüne bırakması suçlu psikolojisi açısından elverişli bir yol değildir. Varsayılan olayda kişi korktu ise yaralıyı bırakıp kaçması korkmadı ise metruk ev yerine hastaneye götürmesi gerekirdi. İddiaların olayın oluş şekli ile ilgili bulgularla örtüşmediği,

Rabia Naz'ın vücudundaki yaralanmaların trafik kazasına değil de yüksekte düşmeye ilişkin bulgularla örtüşmesi nedeniyle yaralanma şekline uymadığı açıkça görülmektedir.

- Rabia Naz'ı yerde bulan vatandaşın hayatın olağan akışına uygun olarak trafik kazası ihbarı yapıyor. Bu çerçevede olay yerine gelen güvenlik görevlileri de ilk araştırmalarını trafik kazasına yönelik yapmışlardır. Ancak hastanedeki ilk otopside Hastanede doktoru müteveffanın bulgularının yüksekte düşme bulgularını ihtiva ettiği beyanı üzerine Savcı ve emniyet yetkilileri akşam saatlerinde yüksekte düşmeye yönelik araştırma yapılmasına başlanmıştır.

Yukarıda emniyet ve savcılık dosyaları ve Komisyon çalışmaları baz alınarak aktarılan veriler ışığında, Baba Şaban Vatan'ın iddialarını destekleyecek maddi unsurlara rastlanılmamıştır. Yine Komisyonun aileyi ziyaretinde Şaban Vatan'ın iddia ettiği bu hususların toplamda 17-18 dakikada gerçekleşmiş olmasının da teknik olarak mümkün olmadığı çok açıktır.

Bu duruma ilişkin olarak Komisyon toplantısına iştirak eden Eski HDP'li hali hazırda Bağımsız milletvekili Sayın Ahmet Şık'ın tutanaklara geçen ifadeleri çarpıcıdır. Kendisinin Devlete ve Ak Parti'ye yönelik çok ciddi muhalif tutumu bulunmaktadır. Ancak kendisinin bu tutumu gözlerini karartmamıştır. Kendisi Rabia Naz'ın düşme sonucu vefat ettiğini katıldığı Komisyon toplantısında şu şekilde dile getirmiştir; *“Ben kişisel kanaatim bir düşme olduğuna iknayım zaten, anlatabiliyor muyum?. Yani çünkü baştan da dosyayı takip ettim ama hiç görüş bildirmedim bu komisyona gelene kadar ve dosyaların hepsini okudum ve oradan yola çıkarak kanaatim düşme olduğu yönünde Sizden bir önceki toplantıda gelen adli tıp uzmanı arkadaşlarımız da bu konuda benim kanaatimin de biraz yerleşmesinde yardımcı oldular çünkü yani Adli Tıp raporlarında da bir bilgiye, bulguya ulaşabiliyorsunuz. Benim kanaatim, fındıklık alana çocuğun düşmüş olabileceği ama bu düşmenin itilme mi, intihar mı, yoksa kaza mı olduğuna dair yapmamamızın gerekliliği.”* Bu konuşmanın tam haline komisyonun 15 Ocak 2020 tarihli Komisyon tutanağından ulaşılabılır. Görüldüğü gibi Ahmet Şık Bey de olaydaki bulgulardan hareketle ve hakkaniyetle Rabia Kızımın düştüğünü söylemiştir.

Burada dikkatten kaçmaması gereken bazı önemli hususlara da değinmek gerekmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- Baba Şaban Vatan 22 gün boyunca kızımın yukarıdan düştüğünü söylemektedir. Hatta çatıda kızımın nasıl düştüğünü taziyeye gelenlere kendisi detaylı şekilde tarif etmiştir.

• Baba Şaban Vatan trafik kazasını yapan kişilerin dönemin belediye başkanı Somuncuoğlu'nun yakınları olduğunu bu nedenle de bazı siyasilerin soruşturmaya etki etmeye çalıştığını iddia etmiştir

• Yine bu iddia kapsamında İlçenin emniyet amiri ve olay günü görev yapan polisler dâhil 33 kişinin HTS kayıtlarına bakılmış ancak siyasilerle bir görüşmeye rastlanmamıştır.

• Diğer taraftan emniyet yetkilileri ve olay hakkında İçişleri Bakanı Sn. Süleyman Soylu iki ayrı soruşturma başlatmıştır. Ancak şu ana kadar delil karartma, örtbas vb. bir durumla karşılaşılmamıştır.

• Baba Şaban Vatan kızına Belediye Başkanının yakınının sahibi olduğu siyah dablo aracın çarptığı ve aynı gün oto yıkamacıda temizlendiği iddiasında bulunmuştur. Savcılık talimatıyla Emniyet bahsedilen siyah dablo aracın bağımsız ve kameralı şekilde oto-expertiz incelemesini yaptırmış, aracın ruhsat sahibi ve kullanıcısı araştırılmış, aracın hareketleri ve ruhsat sahibinin belediye başkanı ile akrabalığı araştırılmıştır. Bu kapsamda: Aracın Gürsel Salimoğlu adlı bir vatandaşa ait olduğu bu kişinin belediye başkanı ile akrabalığının olmadığı, aracın Rabia Nazın vefat tarihinde Eynesilde olmadığı Gürsel in babasının ikameti olan Trabzon Arsin de olduğu, aracın sahibinin olaydan bir gün önce beyaz taransporter araçla Eynesile geldiği ve öğretmenevi de kaldığı ve aracın herhangi bir kazaya karışmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca oto yıkamacı kolluk tarafından alınan tüm ifadelerinde olay günü siyah renkli dablo araç yıkamadığını belirtmiştir. Buradan hareketle siyah dablo araçla ilgili iddiaların gerçeği yansıtmadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki siyah dablo araç ile ilgili ilk ifade sahibi Hanife dede dışında olay yerine yakın sekiz kişinin ifadesi alınmış onlarda bir siyah araç görmediklerini ve bir trafik kazası duymadıklarını beyan etmişlerdir. Soruşturma makamı bu zayıf ihtimali bile çok detaylı araştırmıştır.

HDP Milletvekili ve Komisyonumuzun Üyesi Sayın Filiz Kerestecioğlu komisyonun 19 Şubat tarihli toplantısında sunum yapan Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Nergis Cantürk'ün tecrübesinden bahisle Rabia Naz'ın Adli tıp raporunu değerlendirmesini istemiştir. Prof. Dr. Nergis Cantürk'ün komisyona sunduğu görüş tam olarak şu şekildedir; **“Tanımlanan travmatik lezyonların yüksekte düşme ile uyumlu olduğu, yüksekte ayak üstüne düşme olgularına özgü bulgular tespit edildiği tanımlanan travmatik lezyonlar içinde çocuğun yaya olması durumunda geçirilen trafik kazasına özgü bulgular bulunmadığı tespit edilmiştir.”** Görüldüğü gibi bağımsız bir akademisyen de görüşünü yüksekte düşme olarak beyan etmiştir. Ayrıca bu görüşün medyada yer almasından itibaren Baba Şaban Vatan ve sosyal medya kullanıcıları tarafından Prof. Dr. Nergis Cantürk'e

hakaretler edilmeye başlanmıştır. Ayrıca Baba Şaban Vatan, Nergis Cantürk'ün kızıyla olan fotoğrafını paylaşarak hocayı hedef göstermiştir. Bunun üzerine Nergis Hoca **“Gazeteciler, gördüklerini, düşündüklerini, bildiklerini samimiyetle yazmalıdır. Yanlış anladıklarını, yanlış bildiklerini yazmamalıdır, bir başkasının tekrarını tekrarlamamalıdır.”** Şeklinde beyanda bulunarak gazetecilere sitemde bulunmuştur.

• Gazeteci Metin Cihan, Rabia Naz olayı sebebi ile mafyadan tehdit aldığını ve bu sebeple yurtdışına çıkmak zorunda kaldığını iddia etmiştir. Kendisi sosyal medya hesabından “devlet neyse ama mafyadan korkuyorum” diye beyanatta bulunmuştur. Metin Cihan bu iddiasını ispatlamalı ve mafyanın kendisini nasıl tehdit ettiğini delilleriyle ortaya koymalıdır. Metin Cihan hangi soruşturmalardan çekindiği için yurtdışına kaçtığını açıklamalıdır. Yurtdışına kaçışındaki gerçek sebebi açıklamalı ve Türk Milletini manipüle etmeyi bırakmalıdır. Komisyon üyelerimizde hassasiyetle Rabia Naz olayını tetkik ettiler ancak bir siyasi baskı bir nüfuz kullanma veya olayı örtbas etme iddiasının en küçük bir emaresine rastlanılmamışken, Metin Cihanın mafya nın kendisini tehdit ettiğinden bahisle yurt dışına çıktığını beyan etmesi akılla izah edilir değildir. Rapor tutanakları incelendiğinde görülecektir ki Rabia Naz olayı ile ilgili her şikâyet çok detaylı araştırılmıştır. Metin Cihanın da yapması gereken bu konuda şikayetçi olmak iken, Yurt dışına çıkması benim tarafımdan akılla izahı mümkün olmayan bir durumdur. Soruşturmanın ilk aşamasında acemilikler ve hatalar yapılmıştır. Zaten o hatalar ve delillerin toplanmasındaki özensizlikler soruşturmanın uzamasına ve delillerin toplanmasında gecikmeye sebep olmuştur. Ama soruşturmada bir dış etki veya tehdit iddiası mesnetsiz ve yersiz bir iddiadır. Gerek kolluk gerekse, başsavcılık daha sonra tüm ihtimalleri araştırmıştır.

• Rabia Naz Vatan'ın vefatından sonra günlüğü ortadan kaybolmuştur. Günlük bulunduğunda ise emniyete sayfaları eksik bir biçimde teslim edilmiştir. Komisyonda ifade veren tanıklar günlüğün eksiksiz bir şekilde Şaban Vatan'a teslim edildiğini beyan etmiştir.

• Şaban Vatan annesinden kendi senaryosunu destekleyecek şekilde ifadeler vermesini istemiş ve diğer oğlu ile gelini aleyhinde beyanlar vermesini istemiştir. Yapılan baskılara dayanamayan anne Fikriye Vatan öz oğlu Şaban Vatan için evine yaklaşmama kararı almak için mahkemeye başvurmuş ve mahkeme de bu talebi kabul etmiştir. Ayrıca Şaban Vatan'ın abisi Muhammet Vatan'a da şiddet uyguladığı tutanaklarla sabittir. Diğer taraftan Komisyon sürecinde, Komisyonumuzun adını kullanan gazeteci Canan Coşkun'un yardımıyla görgü tanığı Mürsel Küçükal'a işkence ve şiddette bulunmuş ve bu durumu da sosyal medyadan paylaşmıştır.

- Şaban Vatan savcılığın talep etmesine rağmen aylarca DNA testi yaptırmamıştır. Sebep olarak da Eynesil'deki tüm emniyet mensuplarının ve ailelerinin DNA'larının alınmamış olmasını göstermiştir. Şaban Vatan DNA testini kabul etmesinin ardından yapılan incelemede Rabia Naz'ın üstünde bulunan erkek DNA'sının Şaban Vatan'a ait olduğu belirlenmiştir.

- Şaban Vatan kızının çantasını bir polisin çatıya bıraktığını iddia etmiştir. Ancak olay yerine merak saiki ile veya taziyeye gelen onlarca insan arasından ve apartmanda inceleme yapan birçok polisin içinde kimse görmeden çantayı çatıya bırakılması mümkün görülmemektedir. Şaban Vatan kızını kaybetmenin üzüntüsünü yaşamış bir babadır, yukarıda yaptığı işleri bu çerçevede değerlendiriyor ve onu anlamaya çalışıyoruz ancak, şu da bir gerçektir soruşturmanın ilk aşamasında ne kadar acemilik ve hatalar yapılmışsa sonraki aşamalarda da babanın delile ve bilgiye dayanmayan iddiaların araştırılması da oldukça zaman almıştır.

Adli Tıp Süreci

1. Kamuoyunda ve sosyal medyada hakkında çok konuşulan ve Rabia Naz'ın vefat olayıyla örtbas, yargıya müdahale iddiası sebepleriyle benzerlik gösteren bir olay Şule Çet Davasıdır. Bu olayda Mersin Üniversitesinden Prof. Dr. Hakan Kar ve Erciyes Üniversitesinden Prof. Dr. Çağlar Özdemir mahkeme tarafından bilirkişi olarak atanmıştır. Olayın intihar değil cinayet olduğunu tespit eden hocalarımız suçluların cezalandırılmasını sağlamıştır. İki hocamız da alanındaki uzmanlıkları sebebi ile Komisyonumuza davet edilmiş ve kendilerine Rabia Naz olayıyla ilgili görüşleri sorulmuştur.

- Prof. Dr. Çağlar Özdemir *“Ben Rabia Naz dosyasını inceledim”* diyerek konuşmasının devamında *“sekiz on ay önce kadar önce inceledim ve aslında bir şey görmek istedim ama bir türlü otopsi fotoğrafları bize gelmedi, dolayısıyla irtibat da o aşamada koptu”* burada Şaban Vatan'ın Prof. Dr. Çağlar Özdemir'den adli tıp raporlarını istediği ve Çağlar hocadan aldığı cevap sonucu kendi iddialarıyla uyumlu olmadığı için fotoğrafları Çağlar hocaya göndermediği anlaşılmaktadır. Yine Prof. Dr. Çağlar Özdemir konuşmasının devamında *“bu konuyla ilgili beni adli tıp uzmanı hocalarımız ağabeylerimiz aradılar, danıştık konuştuk. Ben mesela görmedim ama gördüklerini ve çökme kırığı olarak tanımladıklarını duydum dolaylı olarak.”* devamında *“yani Adli Tıp Kurumu Raporuna dayanak olan şey de budur diye tahmin ediyorum. Raporu okudum ondan sonra ama fotoğrafları görmedim. Eğer çökme kırığıysa, mesela bunun yüksekten düşme olasılığı çok yüksek. Yüksekten düşmeyi o zaman bir parça daha somut bir şekilde ön planda değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum.”* şeklinde ifadelerini 18 Aralık 2019'da

dile getirmiştir. Tutanaklarla sabit olan bu konuşmalara TBMM'nin resmi sitesinden ulaşılabilir.

2. Olayın bu derece kamuoyunda yanlış algıyla anlaşılmasına sebep olan asıl olay Şaban Vatan'ın başvurusuyla Hacettepe Üniversitesinden Ali Rıza Tümer'in verdiği mütalaadır.

➤ Tümer sunum yaptığı Komisyon toplantısında adli tıp raporlarında 13 hususun önemli olduğunu vurgulamıştır. Ancak kendi mütalaasında bu 13 hususu dikkate almadan (elindeki bilgiler çerçevesinde yalnızca 5 hususa ilişkin bilgisi varken) kati bir dille olayın trafik kazası olduğunu söylemiştir.

➤ Bu duruma bir örnek kendisi adli tıptan olay yerinin simülasyonunu talep ederken; kendisi buna ihtiyaç duymadan kararını vermiştir.

➤ Yine Tümer, Rabia Naz'ın elbiselerinin incelenmediği vb. birçok eksiklik olduğunu iddia etmiş, ancak kendisi ile çelişerek trafik kazasına hüküm vermiştir.

➤ Adli Tıp Kurumunun eksik inceleme yaptığını iddia eden Tümer otopsi CD'sini görmeden mütalaa verdiğini toplantıda ifade etmiştir.

➤ Toplantıda Adli Tıp Kurumunun yaptığı sunuma hiçbir itirazının olmadığı, ancak bir not olarak bu tarz topuk kırık biçimlerinin bazı makalelerde binde sekiz görülebileceğini ifade ederek kendi raporunu yalanlamıştır. Bu ifadeler Meclis tutanlarında mevcuttur.

SAVCILIKTAN ALINAN DAVA DOSYASI VE KOMİSYONDA YAPILAN DİNLEMELER İŞİĞİNDE BAKILDIĞINDA:

1) Rabia Naz'ın okuldan çıkıp evinin önüne kadar gelişinde bir anormal durum olmadığı bunun görgü tanıklarıyla, tanıkların HTS kayıtlarının tanık ifadeleriyle çakıştırılmasıyla tespit edilmiş olduğu... Bu durumda Rabia Naz'ın vücudundaki yaralanmanın niteliği ve tıbbi değerlendirmesi dikkate alındığında olayın yüksekten düşme sonucu gerçekleştiği, ancak yüksekten düşmenin ne şekilde gerçekleştiğinin tespit edilemediği,

2) Olayın üzerinde bir örtbas ya da siyasi müdahale olmadığı,

3) Olayın bazı siyasi parti ve gruplarca Ak Parti'ye karşı bir propaganda aracı olarak seçimlerde kullanıldığı,

4) Baba Şaban Vatan'ın olayı kendi mecrasından çıkartarak ideolojik bir mücadeleye dönüştürdüğü,

5) Mecliste Komisyonun Cengiz Aydoğdu başkanlığında tam ve şeffaf bir süreç ile olayı incelediği ve tüm ihtimallerinin araştırıldığı, komisyon üyelerinin dikkat çektiği hususlarda gerekli araştırmaların yapıldığı ve ilgililerin dinlendiği,

6) Başta Başsavcılık makamı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarının Komisyon ile tam bir uyum içinde çalıştığı, değerlendirilmektedir.

Ahmet ÖZDEMİR
Kahramanmaraş Milletvekili

GİRESUN MİLLETVEKİLİ NECATİ TİĞLİ İLE İZMİR MİLLETVEKİLİ SEVDA ERDAN KILIÇ'IN MUHALEFET ŞERHİ

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu raporuna muhalefet şerh gerekçelerimiz aşağıda sıralanmaktadır.

I. KOMİSYON ÇALIŞMASI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ:

1. Komisyonumuzun, üzerinde araştırma gerçekleştirdiği konunun kamu vicdanını yaralayan, yaygın-sosyal medyada oldukça geniş yankı bulan ve aydınlatılmayan çocuk ölümleri gibi, hassasiyetle yaklaşılması gereken, siyaset üstü bir konu olması gereği, oluşturulan Komisyon Başkanlık Divanında muhalefet partisi üyelerine de yer verilmesi taleplerimiz dikkate alınmayarak, Başkanlık Divanının tamamı yapılan sözde seçim ile Adalet ve Kalkınma Partisi üyeleri tarafından oluşturulmuştur. Oysa Komisyonumuz, TBMM'de grubu bulunan beş siyasi partinin vermiş oldukları önergelerin birleştirilmesi ve uzlaşma ile kurulmuş bir komisyondur. Bu uzlaşımın, Başkanlık Divanına yansımamış olması, yürütülen komisyon çalışmalarında, Başkanın uzlaşmacı tavrı nedeni ile çok hissedilmese de Komisyon ile birlikte çalışacak uzmanların seçilmesinde, bazı kişileri dinleme taleplerimizin gerçekleşmemesi; elde edilmesi gereken bazı belgelerin elde edilememesinde etken olmuş ve çalışmaların Bakanlıkların yönlendirmesi ile yürütülmesine yol açmıştır.

2. Komisyonumuza yazılı dilekçe ile başvuru yapan, komisyon üyelerine gerek yazılı gerek mail yoluyla ya da telefon ile ulaşan diğer şüpheli çocuk ölümlerine ilişkin konular, taleplerimize rağmen toplantılarda yer verilmediği gibi raporda da yer verilmemiştir. Sema-Emir Şahin çiftinin, 8 aylık bebekleri Ali Emir'i 2019 yılı ağustos ayında, öksürük ve yüksek ateş şikâyetiyle götürdükleri özel bir hastanede bir dizi ihmal sonucu kaybetmelerinin, 2007 yılında Jandarma Astsubay Mehmet Doğan Köksal'ın Gebze'de deniz bisikleti ile açıldığı denizde şüpheli bir şekilde hayatını kaybettiği olayın, 2010 yılında İstanbul Sultançiftliği'ndeki askeri alana kaçak hafriyat dökmeye giden kamyonun parkta oynayan 10 yaşındaki Volkan Beyhan'ı ezerek öldürmesi nedeniyle babası İbrahim Halil Beyhan'ın başvurusunun, 2011 yılında Tekirdağ Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi 3. Sınıf öğrencisi 16 yaşındaki Burak Oğraş'ın, staj yaptığı Antalya'da Fetullah Gülen'e verdiği destekle bilinen Fettah Tamince'ye ait 5 yıldızlı otelin havuzunda şüpheli bir şekilde ölmesi nedeniyle babası Murat Oğraş'ın yaptığı başvurunun ele alınmayarak Komisyon raporunda yer almaması bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

3. Komisyon olarak ilk toplantımızı 23.10.2019 tarihinde gerçekleştirmemiz ve Eynesil ziyaretini 8-9.11.2019 tarihinde gerçekleştirmemize karşın, savcılık tarafından

yürütülen soruşturma dosyası, Adalet Bakanlığında gelen onay sonrası, Komisyon'a 05.12.2019 tarihinde tevdi edilmiştir. Kayıtlara şüpheli çocuk ölümü olarak geçen Rabia Naz dosyasında gizlilik kararı bulunması ve soruşturma dosyasının, Komisyon çalışmalarının başlangıcında muhalefet partilerinin komisyon üyeleri ile paylaşılmaması çalışmalarımızda ve toplantılarda eksik bilgi yaratması açısından sorunlara neden olmuştur.

4. Şüpheli çocuk ölümü olarak kayıtlara geçen, Rabia Naz olayının aydınlatılamamasında, kolluk güçlerinin ihmali, tedbirsizliği olduğuna yönelik olarak yürütülen İçişleri Bakanlığı'nın soruşturması ile ilgili Mülkiye Müfettişi aracılığıyla bilgi edinmiş olmamıza rağmen, Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun soruşturmada görevli yargı mensuplarına ilişkin yürüttüğü inceleme konusunda, komisyonumuza bilgi verilmemiştir. Raporun hazır olduğu ile ilgili duyularımız olmasına ve ısrarlı talebimize karşın, rapor Komisyonumuza ulaştırılmamıştır. Dolayısıyla, Meclis Araştırma Komisyonumuzun, HSYK raporu ile ilgili hiçbir bilgi edinmeden süresini tamamlayarak rapor yazım aşamasına gelmesi, tarafımızdan eksiklik olarak görülmektedir.

5. Alper Nalbant, Gürsel Somuncuoğlu, Önder Dede, Emine Cebeci gibi, dosyada ismi oldukça sık geçen bazı tanıkların komisyona gelmeyi reddetmeleri nedeni ile dinlenememelerinin ve komisyon tutanaklarında da görüldüğü üzere Emrullah Çalık, Cevher Küçükcal (Muzaffer) gibi, tanıklar ile bu konu ile ilgilenen gazetecileri dinleme taleplerimizin kabul görmemesi araştırma komisyonu çalışmamızı belli yönlerden aksatmıştır.

6. Komisyon olarak Soruşturma dosyasına ve olaya hakim olduktan ve birçok tanık dinledikten sonra, tüm bu bilgiler ışığında Eynesil'i yeniden ziyaret etmek istememize karşın bu talebimiz gerçekleşmemiştir.

II- RAPORA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİZ:

Raporda yer alan ve bazılarına birçok toplantıda da değindiğimiz görüşlere ve tespitlere katılmakla beraber bazı hususların eksik bırakıldığı veya irdelenmediği görüşünderiz.

A- TANIK BEYANLARI

Rabia Naz'ı yaralı olarak bulan, bulunduğu yere yakın bir konumda bulunan, yaralı olarak bulunduğu yeri ve Vatan apartmanı ile çatısını, konum olarak gören, trafik kazası iddiası olan Ören yolu üzerinde olabileceği ya da konum olarak görebileceği düşünülen, yaralanmadan kısa bir süre önce gören ya da gördüğünü söyleyen okul arkadaşları, öğretmenleri, akrabaları, ambulans görevlileri, hastanede müdahale eden doktorlar,

hemşireler, olay sonrası taziyeye gelerek olay akşamı kovuşturmanın seyri konusunda görgüsü olan ve soruşturmayı yürüten polislerden oluşan 133 kişi tanık olarak dinlenmiştir.

İlk ifadelerin özensiz bir şekilde alınması, sorulması halinde olayla ilgili sis perdesinin aralanabileceği sorular sorulmaması, bazı tanıkların ifadelerine farklı makamlarca defalarca başvurulmasında, her ifade alınmada eklenen ya da değişen detaylar, zamana yayılan bu süreçte ifadelerin deformasyona uğraması, bazı tanıkların ifadelerinin geç alınması ya da hiç alınmamasının olayın aydınlatılamamasında etken olduğu açıkça görülmektedir.

Komisyon raporunda soruşturma dosyasında ve komisyon dinlemelerinde görgü ve bilgi tanıklarının ifadelerine özet olarak yer verilip, değerlendirmeler bölümünde tanık ifadelerindeki soruna değinilse de bazı tanık ifadelerindeki çelişkilerin, raporda yer almasının gerektiğini düşünmekteyiz.

Özellikle, Rabia Naz'ı yaralı bulan tanık Mürsel Küçükakal'ın ifadesine komisyon raporunda Olay Sonrası başlığı altında özetle yer verildiyse de Ayrıca, Rabia Naz'ı Son Gören Kişilerin Beyanları Başlığı altında raporda yer verilen Mehmet Ali Somuncuoğlu, Rabia Naz ile aynı okulda bir alt sınıfta okuyan B.O ve M.E'nin ifadelerinin çelişkilerinin de raporda yer alması gerekmektedir.

B- HASTANE- OTOPSİ VE ADLİ TIP SÜRECİ

Komisyon Raporunda, “2.3 Rabia Naz Vatan Olayının Adli Tıp Süreci” başlığı altında yer alan hastane, otopsi ve adli tıp süreçleri soruşturma dosyasında tutanaklar çerçevesinde özetlenmiş olup; sürece ait bazı ayrıntılara yer verilmemesi eksiklik olarak görülmekte ve raporda yer alması gerektiğini düşünmekteyiz.

a. Trabzon Adli Tıp'ta yapılan otopside scopi cihazı kullanılmaması ve otopsiyi haricen izlettirdiğimiz adli tıp doktorlarının söylediğine göre, bacaklara kesi atılmaması kemik kırıklarının yönünün düşme veya trafik kazası konusunda net bir kaniya varılamamasına neden olmuştur.

b. Çekilen otopsi videosunda fotoğraflama yapıldığına ait bilgi var olup, fotoğrafları talep etmemize karşın hiç elde edilememesi, otopsi fotoğraflarını görmek gerektiğini söyleyen adli tıp doktorlarına bunları göstererek yorumlarını almamıza engel teşkil etmiştir.

c. Rabia Naz Vatan'ın götürüldüğü hastanedeki çalışanların; yapılan işlemlerin raporlanması, tutanak altına alınması ve delil niteliği taşıyabilecek materyalleri saklama koşullarında gerekli özen ve hassasiyet göstermemesi, Hastanede görevli doktorların, tam bir kaniya ulaşmadan sohbetlerinin hasta yakınları ve memurlarca duyulması sonucu,

yanıltıcı ve soruşturmayı yönlendirici yorumlarının soruşturmaya zarar vermesi raporda yeteri kadar irdelenmemiştir.

d. Olay gününe ilişkin olayın aydınlatılmasına katkı sağlayacak olan Ambulans ve Hastaneye ait kamera kayıtlarının alınmaması konusu raporda irdelenmemiştir ve zamanında alınmayan ve silinen ambulans kayıtlarının geri getirilip getirilemeyeceği ile ilgili soruşturma dosyasında bir bilgi varsa da hastane kayıtları ile ilgili bu bilgiye rastlanılmamıştır.

C-DELİLLER

Raporda Komisyonun Soruşturmaya İlişkin Değerlendirmeler bölümünde, "Rabia Naz Vatan'a ait kıyafet, çanta ve ayakkabı gibi delillerin, gerekli şekilde saklanması, sınıflandırılmaması, tutanak altına alınması işlemlerinde hatalar yapıldığı" değerlendirmesinin bazı bölümlerine grup olarak katılıyorsak da Rabia Naz'ın şüpheli ölümünün aydınlatılmamasında bunları her birinin önemi gereği raporda bu konuya bazı ayrıntıların yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

En önemli delillerden biri Rabia Naz'ın okul çantasıdır. Bu konu, Komisyon raporunda ayrı bir başlık olarak yer almış olsa da yeterince açıklayıcı olunmadığını düşünmekteyiz. Ayrıca, raporda yer alan "**Rabia Naz Vatan'a ait çantanın, bina dışından ve hiç kimse tarafından görülmeden getirilemeyeceği**" değerlendirmesine de katılmadığımızı belirtmekteyiz.

D- OLAYIN AYDINLATILAMAMASINDAKİ SORUMLULAR

Komisyon Raporunda değerlendirmeler bölümünde, çoğunlukla kolluk güçlerinin görev kusur ve ihmallerine atıfta bulunulduğu görülmektedir. Sonuç ve Öneriler bölümünde ise kolluk kuvvetleri ve adli tıp sürecine yönelik öneriler yer almaktadır. Bu da olayın aydınlatılmamasında sorumluluğun daha çok kolluk güçleri, hastane ve adli tıp üçgeni içinde değerlendirildiği izlenimini yaratmaktadır.

Son yıllarda adli soruşturmalarda suçun belli kişilere yüklenerek gerçek sorumluların, hesap vermeyişi ile sonuçlanan dosyalar kamu vicdanını yaralamaktadır. (Tıpkı, tren kazaları soruşturmalarının makinistlerin suçlanıp cezalandırılması ile sonuçlandırılması gibi.)

Komisyon olarak kamu görevlilerinin sorumluluğuna ilişkin incelemelerden İçişleri Bakanlığınca yürütülen soruşturma hakkında bilgilendirilmemiz ile soruşturmada görevli polislerin ihmalinin ve görev kusurlarının ortaya konduğunu bilmekle beraber

komisyonumuza kusurlu polislerle ilgili hangi işlemlerin yapıldığına ilişkin sağlıklı ve doğru bir bilgi verilmemiştir.

Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun da soruşturmada görevli yargı mensuplarına ilişkin inceleme yaptığını bilmemize karşın, komisyon çalışmaları süresince bu konuda bilgi edinmeden raporun yazım aşamasına geçildiğini yukarıda belirtmiştik.

Oysa ki Komisyon raporunda Çocuk Ölümlerine İlişkin Adli ve İdari Süreç bölümünde yer aldığı üzere "**Soruşturmada asıl görevli ve yetkili makam savcıdır.**" Savcının, soruşturmada görevli kolluğun amiri olduğu düşünüldüğünde olayın aydınlatılamamasında sorumluluğu yadsınamaz.

Lehe ve aleyhe olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla yükümlü olan savcının tam tersine daha olay gecesi, şüpheli ölüm olarak kayıtlara geçmesine karşın, **Rabia Naz'ın kıyafetlerinin ailesine teslimi talimatı verdiği, polis memurunun talebine rağmen incelemeye göndermemesi sonucu süreçte delillerin niteliğindeki bozulmalar, olayın olduğu andan itibaren 7 ay sonra yapılan keşfe kadar olay yerine hiç gitmemesi gibi** unsurlara raporda daha ayrıntılı ve açıklayıcı bir şekilde yer verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Kaldı ki Olayın üzerinden 11 ay geçtikten sonra yeni bir ekip oluşturularak delillerin araştırılması ve ifade alınmasının, kurulan Giresun Cinayet Büro Ekibine devretmesi bir anlamda bu süreçte yapılması gerekenlerin yapılmadığının da bir teyididir.

E- RAPORDAKİ EKSİKLİKLER

Soruşturma kapsamında pek çok iddia araştırılıp ve 133 kişi dinlenmişken iddialarda adları geçmesine karşın dinlenmeyen tanıklar ve araştırılmayan iddialara da Komisyon Raporunda yer verilmesi gerekmektedir.

1- Soruşturma kapsamında adı sıklıkla geçmesine karşın, soruşturma dosyasında dönemin eski Belediye Başkanı Coşkun Somuncuoğlu'nun ifadesine başvurulmaması, dikkat çekici olup, raporda bu konuya değinilmemesi doğru bir yaklaşım olmamıştır.

2- Rabia Naz'ın önden düşmesi ile ilgili keşif yapılmasına karşın soruşturmanın seyrinin yandaki fındıklığa yönelmesi sonrasında evin yan tarafından bir keşif yapılmamıştır ve komisyon raporunda bu konudaki eksikliğe değinilmesi gerekirken bu konudan bahsedilmemiştir.

3- SORUŞTURMA SÜRECİNE MÜDAHALE EDİLDİĞİ İDDİASI

Kamuoyunda ve ilçede yaygın olan kanı, verilen araştırma önermelerinde yer alan hususlar ve babanın sıklıkla dile getirdiği üzere, bazı kişilerin siyasi güç ve makam kullanarak olayı örtbas etmeye çalıştıkları ve bu yönde Giresun Emniyeti ve Cumhuriyet

Savcılığına baskı yapılmasının, Rabia Naz olayının aydınlatılamamasında etken olduğu iddiaları olduğu bilinmektedir.

Bunun temelinde, ülkemizde son yıllarda yargının siyasallaşması, talimatlı yargı ve kamu otoriteleri üzerinde kullanılan siyasi güç bilinir ve görünür olduğundan, Rabia Naz olayı özelinde bunca karmaşıklık içinde çözülemeyen bir dosya açısından böyle düşünülmesi hiç de şaşırtıcı değildir. Soruşturmada araştırılanlar, araştırılmayanlar, gecikmeler, sonuçsuz kalışı; iki yıldır çözülemediği düşünüldüğünde, bunda kasıt, baskı aramak da son derece doğal görünmekte, görev kusuru, ihmali, bilinçsizlik, eğitimsizlikle açıklanamayacak düşünceleri akla getirmektedir.

Rabia Naz Vatan'ın babası Şaban Vatan'ın gerek hukuksal gayreti gerek sosyal medya üzerinden acısını duyurup adalet arayışı, hem bu komisyonun kurulmasına hem de emniyet güçlerinin sonraki aşamada daha hassas çalışmalarına sebep olmuştur.

Geldiğimiz noktada ve komisyonca yaptığımız çalışmalar sonucunda raporda bulunan **“Giresun Cumhuriyet Başsavcısı, o dönemki Eynesil Emniyet Müdürü Amiri ve Giresun Emniyet Müdürlüğü polis memurlarınca maddi gerçeği ortaya çıkmasını engellemek amaçlı talimat, tavsiye, telkinde bulunma doğrulanmamıştır”** değerlendirmesi ve **“Soruşturma dosyasında bu yönde bir tespit, tutanak, başkaca bir bilgi ve belge olmadığı ve olayın tüm yönleri ile açığa çıkarılmasını engellemek amacıyla soruşturma makamlarına baskıda bulunduğu yönünde somut bir bulguya rastlanılmadığı”** görüşüne katılmamaktayız.

Komisyonumuzun bir soruşturma komisyonu olmayıp araştırma komisyonu olması, çalışma şartları ve değerlendirmelerinin bu yönde yapılması, Soruşturma halen devam ederken ve yargı tarafından olayın oluş şekli, sanıkları kısacası Rabia Naz Vatan'ın hayatını nasıl kaybettiği aydınlatılamamışken; ispatı bilgi ve belge ile kanıtlanması çok zor olan bu tür tespitlerin komisyon raporunda bulunması ve kamuoyuna bu yönde bilgi verilmesine katılmamız mümkün değildir.

SONUÇ:

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, komisyon raporumuzda yer alan birçok görüşe ve tespite, ülkemizde şüpheli çocuk ölümlerinin yaşanmaması için alınması gereken tedbirlerin birçoğuna katılmakla beraber gördüğümüz eksiklikleri ve katılmadığımız görüşlerimizi bu muhalefet şerhimizde açıklamış bulunmaktayız.

Son yıllarda kolluk kuvvetlerinin uygulamalarına ve hukuk sistemine olan güvensizliğin artması, muhalefet partilerinin birçok olaya ilişkin Araştırma Komisyonu kurulması hakkında verdikleri önergelerin reddedilmesi ülkemizin hem uluslararası arenada

itibarının zedelenmesine, hem de ülkemizde toplumsal huzurun bozulmasına ve kamu vicdanının yara almasına sebep olmaktadır.

Komisyon raporunda yer alan şüpheli çocuk ölümlerini önlemek için alınacak tedbirler esas alınarak; bu konunun siyaset üstü görülmesi, tüm partilerin, uzmanların, sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin alınarak ivedilikle yasama faaliyetlerinin başlaması ve bu kapsamda gerekli yasal düzenlemelerin sağlanması adına yapılacak bütün çalışmalarda Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak her türlü katkıyı sunmaya hazır olduğumuzun bilinmesinin gerekliliğine inanmaktayız. **02.07.2020**

NECATİ TIĞLI

Giresun Milletvekili

SEVDA ERDAN KILIÇ

İzmir Milletvekili

ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ JALE NUR SÜLLÜ'NÜN MUHALEFET ŞERHİ

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerinin Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu raporunda yer almasını istediğimiz muhalefet şerhimiz ve ek görüşlerimiz aşağıda sıralanmaktadır.

I. KOMİSYON ÇALIŞMASI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ

1. Komisyonumuzun, üzerinde araştırma gerçekleştirdiği konunun kamu vicdanını yaralayan, yaygın - sosyal medyada oldukça geniş yankı bulan ve aydınlatılmayan çocuk ölümleri gibi, hassasiyetle yaklaşılması gereken, siyaset üstü bir konu olması gereği, oluşturulan Komisyon Başkanlık Divanında muhalefet partisi üyelerine de yer verilmesi taleplerimiz dikkate alınmayarak Başkanlık Divanının tamamı, Adalet ve Kalkınma Partili Üyeler tarafından oluşturulmuştur. Oysa Komisyonumuz, TBMM'de grubu bulunan beş siyasi partinin vermiş oldukları önergelerin birleştirilmesi ve uzlaşma ile kurulmuş bir komisyon olarak, Başkanlık Divanı'nın bu uzlaşmayı yansıtacak şekilde kurulmuş olması gerekirdi. Bu uzlaşmanın, Başkanlık Divanına yansımamış olması, yürütülen komisyon çalışmalarında, Başkanın uzlaşmacı tavrı nedeni ile çok hissedilmese de Komisyon ile birlikte çalışacak uzmanların seçiminde, bazı kişileri dinleme taleplerimizin gerçekleşmemesi; elde edilmesi gereken bazı belgelerin elde edilememesinde etken olmuş ve çalışmaların Bakanlıkların yönlendirmesi ile yürütülmesine yol açmıştır.

2. Komisyonumuza yazılı dilekçe ile başvuru yapan diğer şüpheli çocuk ölümlerini sadece taslak rapor ortaya çıktığında gördüğümüzden, bunlarla ilgili bir araştırma ve inceleme yapma fırsatı olmamıştır. Ayrıca yazılı dilekçe, mail ve telefonla komisyon üyelerine başvuran diğer şüpheli çocuk ölümlerine ise hiç zaman ayırlamamıştır.

3. Komisyon olarak ilk toplantımızı 23.10.2019 tarihinde gerçekleştirmemiz ve Eynesil ziyaretini 8-9.11.2019 tarihinde gerçekleştirmemize karşın, savcılık tarafından yürütülen soruşturma dosyası, Adalet Bakanlığında gelen onay sonrası, Komisyon'a 05.12.2019 tarihinde tevdi edilmiştir. Kayıtlara şüpheli çocuk ölümü olarak geçen Rabia Naz dosyasında gizlilik kararı bulunması ve soruşturma dosyasının, Komisyon çalışmalarının başlangıcında elimizde olmaması, bazı zorluklara neden olmuştur. Eynesil ziyaretimiz ve inceleme gezisinde, sadece medyadan edindiğimiz bilgiler ve ailenin yönlendirmeleri ile Rabia Naz'ın okuldan çıkarak yaralı olarak bulunduğu evine kadar yol güzergâhında ve dosyada sözü geçen çatıda inceleme yapılmıştır. Örneğin, Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunduğu oturdukları apartmanın ön yüzünden düşmüş olduğuna yönelik iddialar ile ilgili

ön bilgimiz gereği, dikkatimiz, ön tarafa yoğunlaşmıştır. İnceleme ziyaretimizin ardından, aynı gün öğleden sonra, Başsavcı Abdurrahman Alan'dan, Rabia Naz'ı bulan görgü tanığı Mürsel Küçük'ün ifadesini, 4. alınışında değiştirmesi ile değişen soruşturma seyrini öğrendiğimizden, sabah incelediğimiz apartmanın yan tarafına yoğunlaşmamız mümkün olmamıştır.

Ayrıca, Komisyon olarak, ilk tanık dinlemelerinde soruşturma dosyası elimize ulaşmadığından, tanıkların olayın ilk zamanlarından komisyonun kuruluşuna kadar geçen süreçte kolluk güçleri ve savcılık tarafından 3, 4 kez alınan ve değişen daha önceki ifadelerini bilmememiz, tanıklara sorulabilecek sorularda daha etkin olunmasına engel oluşturmuştur.

4. Şüpheli çocuk ölümü olarak kayıtlara geçen, Rabia Naz olayının aydınlatılmamasında, kolluk güçlerinin ihmali, tedbirsizliği olduğuna yönelik olarak yürütülen İçişleri Bakanlığı'nın soruşturması ile ilgili Mülkiye Müfettişi aracılığıyla bilgi edinmiş olmamız, aydınlatıcı olmuştur. Ancak, Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun soruşturmada görevli yargı mensuplarına ilişkin yürüttüğü inceleme konusunda, komisyonumuza bilgi verilmemiştir. Raporun hazır olduğu ile ilgili duyularımız olmasına ve ısrarlı talebimize karşın, rapor Komisyonumuza ulaştırılmamıştır. Dolayısıyla, Meclis Araştırma Komisyonumuzun, HSYK raporu ile ilgili hiçbir bilgi edinmeden süresini tamamlayarak rapor yazım aşamasına gelmesi, tarafımızdan eksiklik olarak görülmektedir.

5. Alper Nalbant, Gürsel Somuncuoğlu, Önder Dede, Emine Cebeci gibi, dosyada ismi oldukça sık geçen bazı tanıkların komisyona gelmeyi reddetmeleri nedeni ile dinlenememelerinin ve komisyon tutanaklarında da görüldüğü üzere Emrullah Çalık, Cevher Küçük'ün (Muzaffer) gibi, tanıklar ile Metin Cihan, Canan Çoşkun gibi gazetecileri dinleme taleplerimizin gerçekleşmemesinin, raporda eksiklik olduğu düşünülmektedir.

6. Komisyonumuza 05.12.2019 tarihinde tevdi edilen soruşturma dosyasından sonra komisyonumuzun bir aylık uzatma süresi de dâhil çalışmalarımızın sonlandığı 26.02.2020 tarihine dek soruşturmada ne tür gelişmeler olduğu bilgisini istememize rağmen rapor yazım aşamasına bu bilgilere ulaşılamadan geçilmiştir. 15.01.2020 tarihinde özel inceleme ekibi polisi Hüseyin Emir yeniden dinlenerek bazı rapor sonuçları hakkında, bilgi edinilmişse de tarafımıza 12. ayda ulaşan soruşturma dosyasından sonra olayın aydınlatılması yönünde çok fazla gelişme olmadığı anlaşılmıştır.

7. Soruşturma dosyasına hâkim olduktan, komisyon toplantılarında tanıkları dinledikten sonra, tüm bu bilgiler ışığında Eynesil'i yeniden ziyaret etmek istememize karşın bu talebimiz gerçekleşmemiştir.

Adli Tıp Kurumları arası fikir ayrılıkları ve soruşturma sürecinde açıklığa kavuşturulamayan konuların, çağın teknolojik olanakları ve bilimsel yaklaşımlarla çözümlenmesi için, bu konuda çalışmalar yapan Londra Üniversitesi, Goldsmith College'a bağlı olan Forensic Architecture isimli platformun dosyası, Komisyon Başkanı ile paylaşılmış olup; bu konuda, inceleme yapmalarının sağlanması için gerekli girişimlerde bulunulması istenmiş; ancak, olumlu bir yanıt alınamamıştır.

Forensic Architecture, uluslararası davacılar, insan hakları kuruluşları, siyasi ve adalet grupları adına gelişmiş mimari ve medya araştırmaları yapan, ekibinde mimarlar, tasarımcılar, sanatçılar, yazılımcılar, gazeteciler, filmciler ve hukukçuları barındıran bir yapıya sahiptir. Ekip, alan ziyaretleri, radar taraması, fotoğraflı haritacılık, dijital modelleme, medyada dolaşan verileri toplama, mekânsal araştırma ve görsel işitsel kayıtların incelenmesindeki deneyimi ile gerçeğe ulaşmada, geçmişte sergilediği çalışmaları ile bilinmektedir. Önerimiz doğrultusunda, teknoloji kullanımının, bilimsel yaklaşımla harmanlandığı böylesi bir çalışma yapılması sağlanabilmiş olsaydı, Rabia Naz olayında pek çok nokta aydınlatılabileceği gibi, Komisyon Raporumuzun da bu bilgiler ışığında, çok daha farklı bir içeriğe sahip olacağı düşüncesindeyim.

Komisyon çalışmaları süreci ile ilgili, yukarıda belirtmiş olduğumuz hususların dışında, **Komisyonun soruşturmaya ilişkin değerlendirmeleri ile sonuç ve öneriler kısmına katılmak ile birlikte raporda yer almasını istediğimiz açıklayıcı ek görüşlerimiz ve katılmadığımız noktalar başlıklar altında derlenmiştir:**

II. OLAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Rabia Naz Dosyası özelinde Komisyon raporunda 2.2. Olaya İlişkin Genel Bilgiler ana başlığı altında, yer alan olay öncesi ve sonrası, soruşturma süreci alt başlıkları altında yer alan bilgiler, soruşturma dosyasındaki tanık ifadeleri, rapor sonuçları ve komisyon tutanaklarının özeti şeklinde olduğundan olayın aydınlatılmamasında etken olan çelişkilere ve aksaklıklara yer verilmediği ve bazı bilgilerin rapora yanlış geçirildiği görülmüştür.

Komisyon Raporunda “Komisyonun Soruşturmaya İlişkin Değerlendirmeleri” başlığı altındaki değerlendirmelere katılmamıza karşın bu değerlendirmelerin, olay gecesi, olay sonrası ilk aylar ve aradan geçen 26 aylık süreçte nelerden kaynaklandığının ve olayın

bunca zamanda aydınlatılamamasında nasıl etken olduğunun açıkça ortaya konulması için bazı saptamaların Komisyon Raporunda yer alması gerekmektedir:

1. Komisyon Raporunda, Olay Sonrası anlatımında, Rabia Naz'ı yaralı halde iken evin önünde gören yengesi Güler Vatan'ın, eşi Muhammet Vatan'ı arayarak, "*Naz'a bir şey olmuş hemen gel*" ifadesinin yer aldığı görülmektedir. Soruşturma Dosyasında ise Berkay Vatan'ın ifadesinde, annesi Güler Vatan'ın babası Muhammed Vatan'ı "*Muhammet yetiş Naz'a araba çarpmış*" diye aradığı, Buğra Sezgin Vatan'ı Trabzon'dan arabaya ile gelirken arayan babası Muhammed Vatan'ın "*Naz'a araba çarpmış, evin önüne bırakmışlar, ayağı çok kötü, sen de dikkatli bir şekilde dön*" dediği, tutanaklarda görülmektedir. Rabia Naz'ın yaralı olarak evinin önünde bulunmasının ardından, 155 ihbar hattına cevap veren polis memuru Adem Artaç'ın ifadesinde, "*Vatan Pen'in önünde bir çocuğa araba çarpıp kaçmış herhalde, bir ekip gönderin acil*" ihbarının geldiğini söylemesi, ilk görenlerden Şermin Dede'nin "*kucakta getirilip öylece bırakılmış gibi*" anlatımı, ambulans şoförü Mehmet Yetim'in ifadesinde, Rabia Naz'ı gördüklerinde "*buna araba çarpmış*" dediklerini, hastaneye de trafik kazası diye bildirdiklerini, dolayısı ile olay sonrası görgü ve bilgi tanıklarının ilk izlenimlerinin trafik kazası şeklinde olduğu soruşturma dosyasında yer almaktadır.

2. Komisyon Raporunda yer alan, "Başta ortopedi uzmanı olmak üzere Rabia Naz'a müdahalede bulunan doktorların bu yöndeki beyanları doğrultusunda, olayın trafik kazası dışında, başka bir nedenle gerçekleşmiş olabileceği şüphesinin oluşması nedeni ile" tespiti doğru değildir. Zira, Rabia Naz'a müdahalede bulunan ortopedi doktoru Mustafa Kavak, kendisini Eynesil'de dinlediğimizde "*Rabia Naz'ın vücudundaki hasarların yüksek enerjili travma sonucu oluşabileceğini, ... Araba ise yüksek hız, düşme ise yüksek bir yer*" olması gerektiğini ve kemiklerin kırılma yönünü filmde görmesi gerektiğini söyleyerek kesin bir kanat bildirmemiştir.

3. Görele Cumhuriyet Başsavcılığı'nın olay gecesi, "12.04.208 tarihli 2018/525 soruşturma no'lu olay yeri inceleme ve ölü muayene tutanağında cesedin harici incelemesinde, "*Cesedin kesin ölüm nedeni belli olmadığından, klasik otopsi yapılmak üzere Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğüne gönderilmesine karar verildi.*" ibaresiyle, ölü muayenesinde, ölüme sebebiyet veren olayın gerçekleşme nedeni ile ilgili bir kanaate varılamadığı, görülmektedir.

4. Görele Cumhuriyet Başsavcılığı'nın olay gecesi, "12.04.208 tarihli 2018/525 soruşturma no'lu olay yeri inceleme ve ölü muayene tutanağında cesedin harici incelemesinde, "*Cesedin kesin ölüm nedeni belli olmadığından, klasik otopsi yapılmak üzere*

Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğüne gönderilmesine karar verildi.” ibaresiyle, ölü muayenesinde, ölüme sebebiyet veren olayın gerçekleşme nedeni ile ilgili bir kanaate varılmadığı, görülmektedir.

5. Ayrıca, dosyada yer alan ölü muayene işlemi sırasında çekilen videoyu izlediğimizde, konuşmalarda ölüme sebebiyet veren olay ile ilgili net bir görüş açıklanmadığı, anlaşılmaktadır. Ölü muayene işleminin ardından, bazı polislerin ifadelerine göre savcı, bazı polislerin ifadelerinde ölü muayenesini yapan doktorun “*olayın düşme olabileceği yorumu üzerine*” olayın araştırma seyrinin değiştirilerek trafik kazası yönünde kısa süren araştırmaların sonlandırıldığı bilgisi, soruşturma dosyasında yer almaktadır. Olayın araştırma seyrinin, kimin söylediği belli olmayan ve tutanaklara geçirilmeyen bir yorum üzerine, Rabia Naz’ın yaralı olarak bulunduğu evine ve çatıya yönlendirilerek sürdürüldüğü soruşturma dosyasından anlaşılmaktadır.

6. Olaydan 4 ay sonra 8. ayda, Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığından gelen otopsi sonucunda da olayın gerçekleşme nedeni ile ilgili kesin bir kanat bildirilmemesine, baba Şaban Vatan’ın trafik kazası olduğuna yönelik iddialarına ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalından “*trafik kazası olabileceği*” yönündeki mütalaasına rağmen, trafik kazası yönünde araştırma yapılmadığı ve kamera kayıtlarında araçların araştırılmadığı, soruşturma dosyasında görülmektedir. 2019 yılında olayın gerçekleşmesinden 11 ay sonra, Görele kolluk yetkisi kaldırılarak kurulan Giresun Emniyeti Cinayet Bürosu Özel İnceleme Ekibi, bu yöndeki bazı iddiaları araştırmıştır.

III. TANIK BEYANLARI

Soruşturma dosyasında, olaydan 11 ay sonra kurulan, Giresun Emniyeti Cinayet Bürosu Özel İnceleme Ekibi tarafından, Rabia Naz’ı yaralı olarak bulan, bulunduğu yere yakın bir konumda bulunan, yaralı olarak bulunduğu yeri ve Vatan apartmanı ile çatısını, konum olarak gören, trafik kazası iddiası olan Ören yolu üzerinde olabileceği ya da konum olarak görebileceği düşünülen, yaralanmadan kısa bir süre önce gören ya da gördüğünü söyleyen okul arkadaşları, öğretmenleri, akrabaları, ambulans görevlileri, hastanede müdahale eden doktorlar, hemşireler, olay sonrası taziyeye gelerek olay akşamı kovuşturmanın seyri konusunda görgüsü olan ve soruşturmayı yürüten polislerden oluşan 133 kişinin tanık olarak dinlendiği görülmektedir. Yine dosyadan, bazı tanıkların ifadelerinin birkaç kez alındığı anlaşılmaktadır.

Soruşturma dosyasının incelemesinden, olayın ilk aylarında, ifadelerin özensiz bir şekilde alınması, olayı aydınlatmaya yönelik sorular sorulmaması, bazı tanıkların ifadelerine

farklı makamlarca defalarca başvurulmasında, her ifade alımında eklenen ya da değişen detaylar, zamana yayılan bu süreçte ifadelerin deformasyona uğraması, bazı tanıkların ifadelerinin geç alınması ya da hiç alınmamasının olayın aydınlatılamamasında etken olduğu anlaşılmaktadır.

Komisyon Raporunda, soruşturma dosyası kapsamında ve komisyon çalışmalarında dinlenen görgü ve bilgi tanıklarının bazılarının ifadelerinin seçilerek, özet olarak yer verildiği görülmektedir. Rapor yazımında bu yaklaşımın, olayın tam olarak anlaşılmasına ya da yanlış anlaşılmalara neden olduğu düşünülmektedir. Örneğin, Komisyon raporunda soruşturmada sıkça adı geçen Alper Nalbant'ın "*Ne ben ne de o gün yanımda bulunan İbrahim Somoncu siyah renk araç yıkamadık*" ifadesine yer verilirken, İbrahim Somoncu'nun aynı gün, 23.04.2018 tarihinde verdiği soruşturma dosyasında yer alan "*Ben oto yıkamacıda bulunduğum süre içinde tam emin olmamakla birlikte koyu renkli Doblo tarzı bir araç yıkadığımı hatırlamıyorum. Bu araçta herhangi bir hasar izi hatırlamıyorum. Arabanın kime ait olduğunu hatırlamıyorum.*" ifadesine yer verilmediği görülmektedir.

Soruşturma dosyasında, olay gecesinden başlayarak 13 ay boyunca, Eynesil İlçe Emniyet Müdürlüğü ve 11 ay sonra kurulan, Giresun Emniyeti Cinayet Bürosu Özel İnceleme Ekibi tarafından, olaya ilişkin dinlenen görgü ve bilgi tanıklarının bazılarının ifadelerine birkaç kez başvurulduğu ve her birinde ifadelerin farklılaştığı görülmektedir. **Raporun Değerlendirmeler bölümünde, tanık ifadelerindeki bazı sorunlara değinilmiş olsa da ifadelerdeki bazı çelişkilerin raporda yer almasının, daha doğru ve açıklayıcı olacağı düşüncesiyle bu çelişkilere aşağıda yer verilmiştir.**

Özellikle, Rabia Naz'ı yaralı bulan tanık Mürsel Küçük'ın ifadesine komisyon raporunda Olay Sonrası başlığı altında özetle yer verildiyse de Eynesil'de komisyon olarak bizzat dinlediğimizde hiç inandırıcı bulunmayan, 5 kez verdiği ve her seferinde değiştirerek yeni beyanlar eklediği; özellikle de son değiştirme ile soruşturmanın seyrini etkileyen ifadesindeki çelişkilere raporda yer verilmediği görülmektedir. Rabia Naz'ı Son Gören Kişilerin Beyanları Başlığı altında raporda neden özellikle diğer tanıklardan ayrılarak yer verildiği anlaşılamayan, Mehmet Ali Somoncuoğlu, Rabia Naz ile aynı okulda bir alt sınıfta okuyan B.O ve M.E'nin ifadeleri ayrıca değerlendirilecektir:

III.1. Mehmet Ali Somuncuoğlu

Rabia Naz'ı Ören Yolu Kavşağında dondurma yerken, elinde Nazar boncuklu bir poşet ile gördüğünü söyleyen Somuncuoğlu'nun bu ifadesi, kamera kayıtlarında Rabia Naz'ın arkadaşları ile birlikte yediği dondurmanın parasını arkadaşlarının verdiği,

dolayısıyla parası olmadığı bilindiğinden ve biten dondurmanın kâğıdını, çöpe atıkları yine kamera görüntüleri ile sabit olduğundan, kamera görüntülerinde elinde böyle bir poşet olmayışından ve olay sonrasında da böyle bir poşet bulunamayışından teyide muhtaç görünmektedir. Soruşturma dosyasında Somuncuoğlu'nun ifadesinde, o gün yaptığını söylediği faaliyetlerle ilgili kamera görüntülerinde araç geçişleri ile ilgili bir araştırma yapıldığı bilgisi, yer almamaktadır. Sadece, soruşturma dosyasında Rabia Naz'ı son gören kişi olarak, Rabia Naz'ı görmüş olabileceği saat ile ilgili iletişim bilgisinin araştırıldığı, Rabia Naz'ın kamerada son görülüş saatinden sonra Somuncuoğlu'nun gördüğünü iddia ettiği noktaya muhtemel geliş saatinden yola çıkılarak dakikaların hesaplandığı anlaşılmaktadır.

III.2.M.E ve B.O

M.E ve B.O'nun Rehberlik öğretmeni Selime Ötkün eşliğinde alınan ilk ifadelerinde, Rabia Naz'ı aşağı giderken evleri yakınında gördüklerini, B.O'nun babası Naşit Okur'un ilk ifadesinde ve Komisyon olarak dinlememizde sorduğumuz soru üzerine, "kızımın aşağıya doğru gittiğini söylediğini" teyit etmesine karşın, tutanaklara sadece Şermin Dede'nin evi köşesinde evlerinin yakınında gördükleri, adli tıba gönderilen özetlere de "Rabia Naz'ın evin merdivenlerinin orda gördükleri" şeklinde geçirilmesi ile Rabia Naz'ın mutlaka eve girdiği yönünde bir algı yaratılmaya yönlendirildiği bilgisinin raporda yer alması gerekmektedir.

III.3. MÜRSEL KÜÇÜKAL

Soruşturma dosyasında, tanıkların ifadelerinde, zaman içinde bazı değişiklikler olsa da Rabia Naz'ı yaralı olarak bulan **Mürsel Küçükakal'ın olay gecesinden başlayarak verdiği ifadelerindeki değişiklikler esas alınarak olayın soruşturulma seyrinin de değiştirilmesi nedeni ile Komisyon raporunda sadece ilk ve son ifadesinin özetle yer alması yeterli bulunmamakta; ayrıca raporda yer verilen bir yanlışlığın düzeltilmesi ve irdelenmesi gerekmektedir.**

Mürsel Küçükakal, soruşturma kapsamında 5 kez resmi makamlara ifade verdi; ayrıca, Komisyon olarak kendisini, Eynesil ziyaretimizde dinledik.

Polislerin Soruşturma dosyasında yer alan ifadesinde, olay akşamı, "*Küçükakal'ın ifade verirken oldukça heyecanlı olduğu ve titrediği*" belirtilmektedir. Polis memuru Ruhi Kalkan'ın, Mürsel Küçükakal'ın bu tedirginliği kendisine anlatıldığında karakola giderek yeniden dinlediği Küçükakal, o gece verdiği ifadesinde "*çeşmeden su doldurup elinde bidonlarla dönerken Vatan ailesinin binasına 100-150 metre varken köpek sesine benzer*

inilti sesleri duyduğunu, yaklaşınca yerde sırt üstü yatan Rabia Naz'ı gördüğünü ve komşu Şermin Dede'yi yardıma çağırdığını” söylemiştir. (Komisyon raporunda yazılan “güm” şeklinde ses duyduğu ilk ifadesinde yok.)

Küçükcal, 31 Ekim 2018’de olaydan 7 ay sonra keşifte dinlendiğinde, yere yatarak Rabia Naz’ı nasıl bulduğunu canlandırdı ve ilk ifadesine ek olarak “*Vatan apartmanının birinci kat kapılarını çaldığını, açan olmadığını, sonra Şermin Dede’ye seslendiğini*” belirtmiştir.

Mürsel Küçükcal Giresun Asayiş Şube Müdürlüğünün 18.04.2019 tarihli bilgi alma tutanağında; “*çeşmenin önündeyken “güm” diye bir ses duyduğunu, sese doğru yürüdüğünü, yürürken uluma gibi bağırıtı sesi duyduğunu, sese gittiğini, biraz yaklaşınca sırt üstü yatan bir kız çocuğunu gördüğünü, kızın yanında çantasının olmadığını, kızın ellerini, kollarını ve ayaklarını sallayarak can çekişir vaziyette olduğunu, bu sırada ayakkabısının birinin ayağından çıktığını, ayakkabının çıktığı ayakta herhangi bir kan izi görmediğini, kızın önünde bulunduğu binadan düşmüş olabileceğini düşündüğünü*” söylemiştir.

Daha önceki ifadelerinde bir inilti sesi duyduğunu söylerken, güm sesi duyduğunu, binaya girdiğini, iki dairenin kapılarını çaldığını, çıkan olmayınca Şermin Dede’yi çağırdığını daha önce “*sara mı geçirmiş*” ne diye düşündüğünü söylerken kızın önünde bulunduğu binadan düşmüş olabileceğini düşündüğünü, daha önce hiç söylemediği can çekişirken ayakkabısının çıktığını eklemiştir.“*Üzerine kalacağından korktuğundan ilk ifadelerinde çeşmenin yanında iken ses duyduğundan bahsetmediğini*” anlatmıştır.

Verdiği 3. ifadesindeki değişikliklerden 26 gün sonra, Mürsel Küçükcal’ın, Giresun Asayiş Şube Müdürlüğünün 14.05.2019 tarihli ek bilgi alma tutanağında, “*önceki ifadelerde eksik hususların olduğunu, vicdanının rahat etmediğini, çeşmeden sularını alıp, Ali Anıl’ın evinin önündeki virajı dönerek düze çıktığında bir bağırıtı sesi duyduğunu, bunun üzerine hızlanarak yürümeye başladığını, Şermin Dede’nin evinin yakınına geldiğinde Vatan Apartmanının alt tarafındaki yolda park halinde bulunan mavi renkli aracın önünde, (olay günü olay yeri resimlerinde görüldüğü üzere mavi arabanın önünde bir de beyaz araba var, ondan hiç söz etmiyor)fındıklık alan ile beton yolun birleştiği yerde bir kız çocuğunun olduğunu gördüğünü, çocuğun ayaklarının çimenlik alanda, baş kısmı yolda bulunur şekilde, dirseklerinden güç alarak sürünür vaziyette olduğunu, şoke olup dona kaldığını, herhangi bir müdahalede bulunmadığını, çocuğun sürünerek mavi aracın arka kısmına kadar geldiğini, sırt üstü yatar vaziyette ellerini ve kollarını can havliyle hareket ettirdiğini, bu esnada bir ayağının diğer ayağına takıldığını, ayakkabısının birinin ayağından çıktığını, Vatan Apartmanından düşmüş olabileceğini, sara düşündüğünden binanın demir kapısından*

içeri girdiğini, birinci kattaki dairelerin kapısına birkaç kez vurduğunu, açan olmadığını, bunun üzerine dışarı çıktığını yakındaki Şermin Dede'nin kapısına vurduğunu, çocuğu Şermin Dede'ye gösterdiğini, , bu anlattıklarını ilk defa şimdi dillendirdiğini, suçlu konuma düşeceğinden korktuğunu, bu nedenle daha önceki ifadelerinde bu hususlardan söz etmediğini” eklemiştir.

Mürsel Küçükakal, aynı gün, Görele Cumhuriyet Başsavcılığının 14.05.2019 tarihli tanık ifade tutanağında (5. ifadesinde) beyanlarına ilaveten, “*çeşmenin başında su doldurmadan önce orada çalışan kadınlar ile sohbet ettiğini, su doldurduktan sonra çeşmenin yanındayken “gümüm” diye bir ses duyduğunu, sesin geldiği yere doğru yürümeye başladığını, bu sırada herhangi bir araç veya başka bir şey fark etmediğini, yürürken uluma gibi bir bağirt sesi duyduğunu, sese doğru gittiğini, bir süre sonra bir kız çocuğunun sırt üstü geri geri iş yerinin olduğu tarafa doğru sürünür vaziyette gördüğünü, Şermin Dede'nin kızı gördüğünde tanıdığını, saat 17:20'de telefonu ile 112 acili aradığını, Şermin Dede'nin su istemesi üzerine ellerindeki bidonu bırakarak, Vatan Apartmanın alt katındaki iş yerinden bidonla su alıp getirdiğini, Şermin Dede'nin çocuğun yüzüne su vurduğunu, bu sırada Güler Vatan'ın yukarıdan seslendiğini, Güler Vatan'ın da yanlarına geldiğini, daha sonra Muhammet Vatan'ın geldiğini, arabasına koymak üzere çocuğu kucakladığını, bir iki adım attıktan ve ambulans geldikten sonra yavaşça geri yere bıraktığını, sonra su bidonlarını alarak evine geçtiğini, eve giderken bir kişinin kendisine ne oldu diye sorduğunu, kendisine yukarıda bir kız çocuğu yatıyor dediğini ve ek olarak, ağabeyi Çetin Küçükakal'ın kendisini aradığını, polislerin olay yerine gelmesi gerektiğini söylediklerini bildirmesi üzerine tekrar olay yerine gittiğini, polislerin anlatımları doğrultusunda işlemler yaptığını, karakola giderek ifade verdiğini, daha önceki ifadelerinde “gümüm” diye ses duyduğunu söylemediğini, olay yerine kendisini çağıran polise ses duyduğunu söylediğini, onun da kaza gördün mü, araba gördün mü diye sorduğunu, yok demesi üzerine de ses duydum dersin senin üzerine kalır demesi nedeniyle korktuğunu, bu polisin kim olduğunu görse de hatırlamayacağını, çekindiği için ifadelerinde bu hususu bildirmediğini” anlatmıştır.*

Komisyon Raporunda, yer alması gerektiğini düşündüğümüz, Mürsel Küçükakal'ın soruşturma kapsamında vermiş olduğu ifadelerindeki çelişkiler, aşağıda sıralanmıştır:

a. Dosyadaki gizlilik kararının, komisyona dosyanın verilebilmesi için, kalkmasından sonra, daha önce hiç bilinmeyen bu ifadeden ilk kez Eynesil'de, Başsavcının komisyona anlatımı ile haberdar olundu. İlk kez komisyonun M. Küçükakal'ın başlangıçta

vermiş olduğu, 4. ifadesinden sonra ifadesini değiştirdiğini öğrendiğimiz Başsavcı A. Alan’a sürüldüğü mesafeyi sorduğumuzdaki yanıt ise tutanaklarda sabit olduğu üzere, ”yaklaşık, çok kısa mesafe” olmuştur. “6 bayan da duyuyor ifadelerinde var tek tek” demesine karşın, bu güm sesini duyduğunu söyleyen ne apartmanda olanlar ne de daha yakın mesafede olanlardan başka hiçbir tanık ifadesine soruşturma dosyasında rastlanmamış, sorulan tanıklardan “duymadıkları” yanıtı alınmıştır.

Ayrıca Başsavcıya sürünme ile ilgili izler sorulduğunda, “Var tabii, burada sürüntü izleri var. Burada var. Sağ değil de zaten bu sağ ayağı daha mı acıyor muydu bilemiyorum. Buna yüklenerek gitmiş; zaten ifadede de öyle, zaten Adli tıpta onu öyle açıklıyorlar.” Elbisesinde de dokusunda da var değil mi” sorusuna “var” cevabı veriyor. Oysa ki, ne giysilerinde ne de vücudunda sürünme izleri olmadığı ölü inceleme fotoğraflarında, otopsi videosunda görünmektedir.

b. Komisyonunda, başsavcıdan ifadesini değiştirdiği ayrıntılarını dinlediğimiz tanık Mürsel Küçük’ı komisyon olarak, Eynesil’de dinledik. Tedirginliğinin hemen dikkat çekmesinin dışında, bazı anlatımları oldukça ilginçti. Değiştirdiği ve 4. ifadesinde “güm” diye bir ses duydum” anlatımı, Komisyonunda “bir gümbürtü sesi duydum” a dönüşmüştür. Çeşitli ses tarifleri kendine sorulduğunda “bir çuval sesi gibi bir şey, bir şey düşmüş gibi, tam ifade edemiyorum ama” Keşif sırasında orada olan M. Küçük, duyduğunu iddia ettiği bir sesi, keşifte duyduğu çuval atılma sesi ile tanımlanmıştır. Komisyonunda dinlememiz sırasında, kendini yere atarak, “bakın göstereyim böyle süründü” diyerek yerde sürünerek Rabia Naz’ın nasıl sürüldüğünü gördüğünü canlandırmıştır. Bir de sürünmeyi anlatırken” kollarını böyle yapmışlardı” ifadesi, dikkat çekiciydi. Küçük’ın adeta öğretilmiş bir ifadeyi anlatmanın tedirginliği ve kendini baskı altında hissettiği bir davranış sergilediği görülmüştür.

c. Bir tanığın, yaralı bir kız çocuğunu gördüğü yerden yaralı olarak bulunduğu yere kadar 6-7metre sürünmesini izlemesi, kendisine sorulduğunda “çok geçirdim o zaman” diye açıkladıysa da bunun, hayatın olağan akışına aykırı olduğu düşünülmektedir.

d. Rabia Naz’ın binanın yanından düştüğü kabul edilecek olsa bile, tanığın gördüğünü söylediği yer ile arasındaki mesafe 6-7 metre, sürüldüğünü gördüğü mesafe ise 6-7 metre, aradaki kot farkı ise 1,5 metredir. Düştüğü iddia edilen yerden yaralı olarak bulunduğu yere gelmesi için toplam 15 metrelik bir mesafeyi kat etmesi gerekmektedir.

e. İstanbul Adli Tıp Üst İhtisas Kurulu’na yandaki fındıklığa düşüp düşemeyeceği ve 6-7 metre vücudundaki o kırıklarla sürünüp sürünemeyeceği sorulduğunda, daha önceki

raporlarında hiç tereddütsüz yüksekte düşme olduğunu ve trafik kazası olamayacağını söyleyen Adli Tıp Kurumu, hiç tereddütsüz sürünebileceğini söylemektedir.

f. Mürsel Küçükalk, olayı araştırmak için giden gazetecilere, Rabia Naz'ın nasıl süründüğünü göstermek isterken babanın çekerek yayınladığı videoda, Rabia Naz'ın bedenindeki kırıklar ile uzuvlarını kullanarak sürünmesinin çok da mümkün olmadığı görülmektedir. Nitekim, Rabia Naz'ı hastanede ilk muayene eden Ortopedi Doktoru Mustafa Kavak da Komisyon olarak kendisini dinlememizde gösterilen otopsi raporu doğrultusunda Rabia Naz'ın sürünüp sürünemeyeceği sorusuna “ *zor bir ihtimal ayaklarını ve bacıklarını oynatamaz*” cevabını vermiştir.

g. Rabia Naz'ın nasıl süründüğünü gösterdiği videoda, Mürsel Küçükalk'ın üzerindeki tişört yırtılıp, sırtı ve başı kanarken, Rabia Naz'ın ölü muayene tutanaklarında ne vücudunda ne de giysilerinde böyle bir sürünme emaresi olmadığı soruşturma dosyasından anlaşılmaktadır.

h. Rabia Naz yaralı olarak bulunduğunda, ayakkabısının teki ayağından çıkık olarak yanında duruyor. Mürsel Küçükalk, “can havliyle” ayağının biriyle diğerini çıkarttığını söylüyor. Oysa ki, soruşturma dosyasındaki ambulans şoförü, ATT hemşireleri ve müdahale odasındaki görevlilerin ifadelerinde görüldüğü üzere, Rabia Naz'ın ayağında olan spor ayakkabısı çok sıkı ve ancak bağlarını keserek çıkarabiliyorlar.

i. Ayrıca Mürsel Küçükalk'ın 6-7 metre süründüğünü, ayakkabısının ayağından çıktığını izlediği Rabia Naz'ın “ayağını şöyle etti” deyip bacak bacak üzerine diz kapağı hizasından atılmış vaziyette kaldığı, Rabia Naz'ın o kırıkları ile nasıl böyle bir hareketi yapabildiği ise açıklanmaya muhtaç bir diğer konudur.

j. Mürsel Küçükalk'ın, değiştirerek verdiği 4. ifadesi, Rabia Naz'ın, önden sundurmaya çarpmadan düşemeyeceği görülüp de yandaki fındıklıktan düşerek evin önüne yaralı olarak gelişini, bir ayakkabısının ayağında olmayışını ve bacak bacak üstüne atmış halde bulunmasını, her şeyi açıklar bir hal almış görünüyor?

k. Ancak, komisyon dinlemesi sırasında, son derece tedirgin davranışları, kendine öğretilmiş bir ifadeyi anlatır hali ile dikkatimizi çeken ve inandırıcı bulunmayan hatta şüpheli bulunduğu ve elleri titrediği komisyon tutanaklarına da geçen tanığın, olaydan tam bir yıl sonra, vicdanen rahatsız olduğu ya da üzerine kalacağı korkusunun bu ifade değişikliklerini ne denli açıklayabileceği düşündürücüdür.

l. Ayrıca, Mürsel Küçükalk'ın ağabeyi, Çetin Küçükalk, Giresun Asayiş Şube Müdürlüğünün 26.04.2019 tarihli bilgi alma tutanağında “*kardeşinin evine gittiğini, kendisinden olayla ilgili bilgi aldığını, Mürsel Küçükalk'ın kendisine, çeşmeye su almaya*

gittiğini, dönüşte Şaban Vatan'ın evinin olduğu istikamete doğru yürüdüğü sırada yerde yatan bir kız çocuğunu gördüğünü" anlattığını söylemektedir. Polisten üzerine kalacağı endişesiyle çekindiği kabul edilse bile aile bireylerinin bu konuda bir bilgisi olmaması, eşinin alınan ifadesinde de bu tür ayrıntıları söylemediği göz önünde bulundurulduğunda soruşturma dosyasındaki ifadelerindeki değişiklikler anlamlandırılmamaktadır.

m. Tüm bu çelişkilere karşın, son verdiği ifadeye göre soruşturmanın seyrinin değiştiği, Adli Tıp sürecine taşındığı, soruşturma dosyasından anlaşılmaktadır.

IV. HASTANE- OTOPSİ VE ADLİ TIP SÜRECİ

Komisyon Raporunda 2.3 Rabia Naz Vatan Olayının Adli Tıp Süreci başlığı altında yer alan **hastane, otopsi ve adli tıp süreçleri soruşturma dosyasında tutanaklar çerçevesinde özetlenmiş olup; sürece ait bazı ayrıntılara yer verilmemesi eksiklik olarak görülmekte ve raporda yer alması gerektiği düşünülmektedir:**

a. Görele Devlet Hastanesine ambulansla gelişinden bir süre sonra hayatını kaybeden, yaklaşık 45 dakika sürdüğü söylenen hayata döndürme müdahalelerine cevap vermeyerek hayatını kaybeden Rabia Naz'ın ölüm saatinin bile kayıtlara net olarak geçirilmediği soruşturma dosyasından ve tanık ifadelerinden anlaşılmaktadır. Soruşturma dosyasında ölüm saatinin polislerin iletişim bilgileri ışığında tespit edilmeye çalışıldığı, yer almaktadır.

b. Soruşturma dosyasında tanık ifadelerinden, Rabia Naz'a müdahale edilen müşahede odasında oldukça kalabalık olduğu anlaşılmaktadır. Önce babanın olduğu, sonra çıkarıldığı, doktor ifadesine göre belediye başkanının olduğu, hastanede o saatte görevli olmamasına karşın, akraba bir hemşire ve girip çıkan polisler olduğu soruşturma dosyasında mevcuttur.

c. Rabia Naz'ın delil olabilecek, Ambulans şoförü Memet Yetim'in, ATT Nagehan Sağlam ve Perihan Takır'ın üzerinde toz olduğunu söyledikleri çorapları kayıp, yine müşahede odasında bulunan tanıklar, çöpe atılmış olabileceğini söylemektedirler.

d. Görele Hastanesindeki ölü muayene incelemesinde, *"tespit etmiş olduğumuz harici muayene bulgularına göre ölümün yaklaşık 2-3 saat önce meydana geldiğini düşünüyorum. Müteveffanın getirilmiş olduğu hal ve koşullar göz önüne alınarak yaklaşık 45 dakika müdahale edildiği, her hangi bir tıbbi görüntülemenin yapılamadığı, ayaklarda açık kırık kaynaklı kanamanın olması gerekenden çok az olduğu, kalça bölgesinde kırığın mevcut olduğu, sadece belirlenen bu hususlar dışında vücudunda sürüklenmeye ve yüksekten düşmeye bağlı herhangi bir patolojik bulgun bulunmadığı, bu haliyle ölüm sebebinin*

belirlenmesinin adli tıp tarafından klasik otopsi neticesinde değerlendirilmekle birlikte klasik otopsi işlemine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Olay yeri inceleme, ölü muayene ve otopsi işlemine son verildi. Cesedin kesin ölüm nedeni belli olmadığından, klasik otopsi yapılmak üzere Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğüne gönderilmesine karar verildi.” denilmek suretiyle ölüme sebebiyet veren olay konusunda net bir kanaat bildirilmemiş olunmasına karşın orda kimi polislerin ifadesine göre olay savcısının, kimi polisler göre doktorun düşme olabileceğini söylediği belirtilmektedir.

e. Eynesil’de komisyon tarafından dinlenen Rabia Naz’ın elle muayenesini gerçekleştiren Ortopedi Uzmanı Op. Dr. Mustafa Kavak da trafik kazası ya da yüksekte düşme ile ilgili bir net bir kanaat belirtemeyeceğini sadece “yüksek enerjili travma” nedeni ile olabileceğini, hastanede ex olması nedeni ile film çekilmediğini, bunu söyleyebilmek için filmi görmek gerektiğini söylemektedir.

Nitekim, Komisyon olarak dinlenen adli tıp uzmanlarının, komisyon dışında görüşüne başvurduğumuz adli tıp ve ortopedi uzmanlarının bilgi paylaşımları da kemik kırıklarının yönünün yüksekte düşme ya da trafik kazası tespitinde önemli olduğu yönündedir. Nitekim komisyonda dinlenen Dr. Mustafa Kavak da “*Pelvis kırıklarında lateral kompresyon kırığı şeklindeyse daha çok yandan çarpma yani dışarıdan kompresyon, baskı anlamında bir kırık, yüksekte düşmede ise vertikal olarak yani kayma tarzı kırıklar*” olması gerektiğini, “*eğer yüksekte düşme ise yani yukarıdan aşağıya bir travma oldu ise pelvis kırığı, dikey yönde hareket edeceği, kayma olacağı, yandan vurulduysa pubis ve sakroiliak eklem kırığı olacağı, üst üste geleceği*” ifadesinde bulunmuştur.

Otopsi raporunun olduğu söylenip kendisinden yorum istendiğinde, “*kırıklarla ilgili genel bilgi vermişler, sakroiliak bölge kırığı var ve lomber vertebra kırığı var. Bu, yüksekte düşme lehine yorumlanabilir tabii radyolojik görüntüyü görmek daha doğru bilgi verir*” diyerek yine de otopsi raporuna göre net bir tespit bulunmadığı tutanaklar ile sabittir.

f. Mustafa Kavak’a gösterilen otopsi raporu, olaydan 4 ay sonra gelen 28.08.2018 otopsiyi gerçekleştiren Trabzon Adli Tıp Grubu Başkanlığı raporunda “*kişinin ölümünün genel beden travmasına bağlı omur, kalça ve etraf kemik kırıklarıyla birlikte iç organ yaralanması sonucu meydana geldiği*” denilerek ölüme sebebiyet veren olayın trafik kazası mı düşme mi olduğu yönünde bir bilgi yer almamaktadır.

g. Trabzon Adli Tıp’ta yapılan otopside scopi cihazı kullanılmaması ve otopsiyi haricen izlettirdiğimiz adli tıp doktorlarının söylediğine göre, bacaklara kesi atılmaması kemik kırıklarının yönünün düşme ve trafik kazası konusunda net bir kanaat varılamamasına neden olmuştur.

h. Çekilen otopsi videosunda fotoğraflama yapıldığına ait bilgi var. Ancak, fotoğrafları talep etmemize karşın hiç elde edilememesi, otopsi fotoğraflarını görmek gerektiğini söyleyen adli tıp doktorlarına bunları göstererek yorumlarını almamıza engel teşkil etmiştir.

i. Olaydan 7 sonra yapılan olay yeri keşfinde, bir insan vücudu ile farkı apaçık ortada olan bir kum çuvalının atılması sonucu, fizik mühendisi ancak koşarak hızlanma ile atlayabileceği sonucuna varmıştır. Çuval öndeki sundurmaya çarparak ve kırarak büyük bir gürültü ile düşmüş; kısaca olayın bu şekilde gerçekleşme olanaksızlığı görülmüştür.

j. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalından babanın aldığı rapordaki mütalaada “Rabia Naz Vatan’da saptanan ve ölü muayene tutanağı ve otopsi raporunda belirtilen bulguların trafik kazasına bağlı çarpma sonucu meydana gelmiş olabileceği” görüşü bildirilmiştir.

k. Olaydan 7 ay sonra yapılan keşfin ardından, ölümün, trafik kazasına mı yüksekten düşmeye mi bağlı olduğuna ait Giresun Adli Tıp’tan istenen raporda düşme olabileceği görüşü ilk kez yer almıştır. Ancak müdahale odasında Rabia Naz’a müdahale eden ve elle muayenesini gerçekleştiren Mustafa Kavak, hastanede ölü incelemeyi gerçekleştiren bilirkişi doktor, otopsiyi gerçekleştiren Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığı bizzat beden üzerindeki tespitlere karşın, net bir kanaat bildirmezken, aynı bilgi ve bulguları yorumlayan Hacettepe Üniversitesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı raporunda trafik kazası olabileceği mütalaası verilmişken, Giresun Adli Tıp Şube Müdürlüğü’nden istenen raporda yüksekten düşme olabileceği sonucu gelmiştir.

l. Soruşturma Dosyasında, Rabia Naz’ın çatıya çıktığını gösteren bir kanıt ve tanık olmamasına karşın, evin köşesinde görüldüğü, çantanın çatıda olduğu anlatımı ile ancak, 8 saat sonra bulunduğunu belirtmeksizin, Adli Tıp Kurumlarına olay özeti gönderilerek binanın önünden düşüp düşmeyeceğinin sorulduğu görüşlerde, düşebileceği, cevabı gelmiştir. Dolayısıyla, Adli Tıp Kurumlarına gönderilen olay özetlerinin de biraz daha hassasiyetle kaleme alınması gerektiği görüşümüzün de Komisyon Raporunda yer alması gerekmektedir.

m. Önden düşüp düşmeyeceği sorulduğunda düşebileceği, yandan düşüp düşmeyeceği sorulduğunda düşebileceği, trafik kazası olup olamayacağı sorulduğunda trafik kazası olabileceği, o kırıkları ile sürünebileceği ile ilgili gelen raporlar, ülkemizde Adli Tıp süreçlerinin daha hassasiyetle yürütülmesi gerçeğini de gözler önüne sermektedir.

V. DELİLLER VE ÇANTA

Raporda Komisyonun Soruşturmaya İlişkin Değerlendirmeler bölümünde, “Rabia Naz Vatan’a ait kıyafet, çanta ayakkabı delillerin, gerekli şekilde saklanması, sınıflandırılmaması, tutanak altına alınması işlemlerinde hatalar yapıldığı” değerlendirmesine grup olarak katıldığımızı belirtmiş olsak da Rabia Naz’ın şüpheli ölümünün aydınlatılmamasında bunları her birinin önemi gereği bazı ayrıntıların, yer alması gerektiği düşünülmektedir.

V.1.TOKA, ÇORAPLAR, GİYSİLERİNDEKİ TOZLAR

Rabia Naz’ın son görüldüğü kamera görüntüsünde, toplu olan saçlarının nasıl bir olay karşısında açıldığı konusu soruşturma dosyasında hiç yer almamaktadır. Başındaki tokanın ise baba Şaban Vatan gündeme getirene dek, kimsenin dikkatini çekmediği ve hiçbir şekilde ne olay günü, ne de sonrasında aranmadığı anlaşılmaktadır. Kayıp olan tokanın, olayın nasıl ve nerde gerçekleştiğini göstermesi açısından, bulunması halinde önemli bir delil olabileceği değerlendirmesi ile Komisyon Raporunda yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Rabia Naz’ın ayakkabısının altında olan çimento tozunu andırdığı söyleyen tozların, çatıda olduğu söylenen biri, ağzı açık, diğeri kapalı çimento torbası ile ilişkilendirilmesi, soruşturma dosyasında yer almaktadır. Anne Atika Vatan ise Rabia Naz’ın Eynesil’de kendisini dinlediğimiz ifadesinde, tüm ayakkabılarında olduğunu söylemiştir. Ancak bunun, Rabia Vatan’ın, sürekli çatıya çıkma alışkanlığı olduğu gibi yorumlanmaması gerektiği, çünkü anne, baba, yenge, amcanın da söylediği üzere ailenin çocuklarının çatıya çıkma alışkanlığı olmadığı bilgisi komşularca da teyit edilmektedir. Baba Şaban Vatan ise Rabia Naz’ın üzerinin temizlenmek üzere götürüldüğünü ve trafik kazasının olduğunu iddia ettiği, soruşturma dosyasında metruk ev olarak geçen evin hemen altında, inşaat halinde bulunan apartmanın önünde, sürekli çimento tozu olduğunu beyan etmektedir. Ayakkabılar, sonradan adli kримinale gönderilse de aradan geçen zaman ve ayakkabının delil olarak yeterince iyi korunamaması nedeni ile bir sonuç alınmadığı dosyada yer almaktadır.

Rabia Naz’ın pantolonunda, saçlarında ayağında, çorabında Ambulans şoförü Mehmet Yetim’in “kızak tozu, talaş tozu, bıçağın ağzından çıkan toz” olarak tanımladığı, iki ATT görevlisi ve Şermin Dede’nin söylediği, olay gecesi fotoğraflarda da görülen tozlarla ilgili bir araştırma sonucuna ise dosyada rastlanmamıştır.

Ayrıca, Rabia Naz’ın üzerindeki kolsuz yelek ve tırnağında rastlanılan kadın DNA’sının temas ettiği düşünülerek numune alınan kadın DNA’ları ile eşleşmediği

düşünüldüğünde, olayın nasıl olduğuna ait henüz açıklanmamış bir delil mevcudiyeti söz konusu olduğu görülmektedir.

V.2. ÇANTA

Komiyon raporunda ayrı bir başlık olarak yer alan, Rabia Naz'ın başına gelenlerin aydınlatılabilmesi açısından en önemli delillerden biri olan, okul çantası hususunun yeterince irdelenmediği düşünülerek ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Ayrıca, raporda yer alan, muhalefet şerhimizde katılmadığımızı belirttiğimiz, “Rabia Naz Vatan’a ait çantanın, bina dışından ve hiç kimse tarafından görülmeden getirilemeyeceği” değerlendirmesine muhalefet şerhimizin gerekçelerine yer verilecektir.

Rabia Naz'ın kamera görüntülerinde sırtında olduğu görülen, Anne Atika Vatan'ın hastanede “kızımın okul çantası nerede” diye sorduğu, amca Muhammed Vatan'ın “Rabia Naz'ın çantasını bulursak, olayı çözeriz” dediği, saat 23:13'e dek, bulunamayan çanta ile ilişkili ayrıntı ve çelişkiler aşağıda sıralanmaktadır:

a. Soruşturma dosyasında yer alan tanık ifadeleri, Komiyon Raporuna da geçirildiği üzere, daha hava aydınlıkken bile, farklı saatlerde polislerin, çatıya çıkarak inceleme yaptıklarını göstermektedir.

b. Değişik zamanlarda verdikleri ifadelerinde, çatıdaki eski ahşap sandalyeyi, çimento, toz ve torbalarını, kırık tuğlalara varıncaya kadar tüm ayrıntıları ile tarif eden polislerin, çantayı görmemeleri meslekleri gereği çok mümkün görünmemektedir. Olay yeri incelemecisi olan Görele Polis memuru Selim Aktaş, Eynesil polis memurları, Ruhi Kalkan, Kutluay Sevinç ve Giresun Cinayet Bürodan dört polis gibi çeşitli birimlerden mesleği bu işler olan kişilerin görmemesinin mümkün olmayacağı düşünülmektedir.

c. Komiyon Raporunda çanta ile ilgili ifade veren polislerden sadece tek bir “biz çanta aramıyorduk ki” ifadesine yer verilmesinin, doğru bir yaklaşım olmadığını düşünmekteyiz. Zira soruşturma dosyasındaki ifadesinde Kutluay Sevinç, “ çanta burada olsa kesinlikle görürdüm” Ruhi Kalkan ise “ bu çanta burada değildi. Olsaydı ayağıma takılırdı” demektedir.

d. Çantanın görünmeyecek bir yerde olmadığı, çatıya çıkar çıkmaz ilk adımda gören, polis olmayan Ahmet Balcı, Serhat Yetim ve Rabia Naz'ın dayısı Neşet Usta'nın ifadesinden anlaşılmaktadır.

e. Soruşturma Dosyasında 16.05.2019'de ifadesi alınan olay gecesi soruşturmada olan görevli polis memuru Kutluay Sevinç'in ifadesi şu şekildedir: “20:30-21:00 saatleri arasıydı. Bina önüne geldiğimizde aşırı kalabalık olduğunu gördüm. Tahmini olarak 100-

150 kişi vardı. Binanın çevresinde ve merdivenlerinde de insanlar olduğunu gördüm. Çatıya çıktığımızda polis olmayan 6- 7 kişiyi gördüm. Bu şahıslar binanın sağından solundan bakarak yorum yapıyorlardı. Çatının çıkış kapısının sağında tahta bir sandalye vardı. Çantanın sağında solunda altında ve üstünde çanta yoktu olsa kesinlikle görürdüm.....Ağzı açık yerde birisi ağzı açık diğeri kapalı çimento torbası vardı. ...Yaklaşık 22:30 civarı binanın önüne çıktık. 23:00 civarında bir erkek şahıstan çocuğun çantasının bulunduğu sesi geldi.” Dolayısıyla, apartmana giriş çıkış mümkün değil bilgisinin, gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir.

f. Kapıda bekleyen Bekçi Mehmet Bodur olayı trafik kazası olarak bildikleri için dışarıda bekleme yaptıklarını, düşme olayını bilmediklerini, Ruhi Kakan ve Selim Aktaş geldiğinde Ruhi Kalkan’ın kendisine “bina içine kimseyi almamamızı ve giriş çıkışa izin vermememizi söyledi.” diyerek; yukarıda işleri bittikten sonra giriş çıkışlara izin verildiğini ve kapıdan ayrıldığını söylüyor. O sırada çantanın henüz bulunmadığı düşünüldüğünde, **çanta bulunmadan kapıdan bekçinin ayrıldığı ve apartmanlara giriş çıkışların serbest olması ile komisyon raporunda yer alan, çantanın dışarıdan getirilemeyeceği, tespiti geçersiz kalmaktadır.**

g. Tüm bu örnek ifadeler de olduğu gibi, gerek, soruşturma dosyasında yer alan ifadeler, gerekse komisyon olarak tanık dinlemelerimizdeki ifadeler dikkate alındığında, binaya kimin girip çıktığı belli değildir. Komisyon raporunda yer aldığı üzere 19.30 da Bekçi Mehmet Bodur kapıda beklemeye başlamıştır. Ancak bina girişine izin verilmeyişi, yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, sadece olay yeri inceleme ekibinin binada inceleme yaptığı yaklaşık bir buçuk saat olup; 21:00 ile 22:30 arası gerçekleşmiştir. Çantanın bulunuş saati ise 23:13 dür. Bu durumda çantanın, olay yeri inceleme ekipleri evin içindeki incelemeyi bitirdikten sonra bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu bilgiler ışında, **komisyon raporunda çantayı dışarıdan kimsenin getiremeyeceği saptamasına katılmamız mümkün değildir.**

h. Soruşturma dosyasında çantanın saat 20:00 sıralarında bulunduğunu zapta geçiren bir tutanak olduğu görülmüştür. Daha sonra 23:30’da bulunduğu ile ilgili bir tutanak daha tutulmuşsa da bu tutanakta çantanın geç bulunduğuna yönelik bir bilgi yer almadığı gibi ve çantayı bulanlar ile ilgili bir bilgiye yer verilmediği görülmüştür. Baba Şaban Vatan, çantayı bulanların ifadesinin alınması için dilekçe verene kadar, çanta olay saatinden beri ordaymış ve polisler bulmuş gibi işlem görmüştür.

VI. OLAYIN AYDINLATILAMAMASINDA, SORUMLULUĞU OLDUĞU DÜŞÜNÜLENLER

Komisyon Raporunda değerlendirmeler bölümünde çoğunlukla kolluk güçlerinin görev kusur ve ihmallerine atıfta bulunulduğu görülmektedir. Sonuç ve Öneriler bölümünde ise kolluk kuvvetleri ve adli tıp sürecine yönelik öneriler yer almaktadır. Bu da olayın aydınlatılamamasında, sorumluluğun daha çok kolluk güçleri, hastane ve adli tıp üçgeni içinde değerlendirildiği izlenimini yaratmaktadır.

Son yıllarda adli soruşturmalarda, suçun belli kişilere yüklenerek gerçek sorumluların, hesap vermemesi ile sonuçlanan dosyalarda olduğu gibi, Rabia Naz dosyası açısından da aynı endişeler söz konusudur. Tıpkı, tren kazaları soruşturmalarının makinistlerin suçlanıp cezalandırılması ile sonuçlandırılması gibi. Bu dosyada da sorumluluğun, kolluk güçlerine yüklenerek kapatılması endişesi duyulmaktadır.

Komisyon olarak, İçişleri Bakanlığınca kamu görevlilerinin sorumluluğuna ilişkin incelemelerden yürütülen soruşturma hakkında komisyona yapılan bilgilendirmeler sonucunda, soruşturmada görevli polislerin, ihmalinin ve görev kusurlarının, ortaya konduğunu, biliyoruz. Ancak bugüne kadar elimizde polislere dava açıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Sadece komisyon olarak, dinlediğimiz polislerin, kınama cezası aldığını ve görev yeri değişikliği ile karşılaştıklarını biliyoruz.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun da soruşturmada görevli yargı mensuplarına ilişkin inceleme yaptığını bilmemize karşın, komisyon çalışmaları süresince bu konuda bilgi edinmeden raporun yazım aşamasına geçilmesinin eksiklik olduğunu yukarıda belirtmiştik.

Oysa ki, Komisyon raporunda Çocuk Ölümüne İlişkin Adli ve İdari Süreç bölümünde, yer aldığı üzere "Soruşturmada asıl görevli ve yetkili makam savcıdır." Savcının, soruşturmada görevli kolluğun amiri olarak, olayın aydınlatılamamasında sorumluluğu yadsınamaz. Olay zamanı Savcısı Halil Çokkaş, Rabia Naz'ın yaralı olarak bulunması ihbarını alan polisin olay yerine gitmesinden itibaren titiz bir çalışma yürütülmesi için gerekli talimatları vererek olayın ilk aylarında gerekli araştırmaları gerçekleştirilseydi, olay bu kadar içinden çıkılmaz hale gelmeyecekti. Belki, bu komisyonun kurulmasına bile gerek duyulmayacaktı.

Lehe ve aleyhe olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla yükümlü olan savcının, olay gecesi şüpheli ölüm olarak kayıtlara geçmesine karşın, Rabia Naz'ın kıyafetlerinin ailesine teslimi talimatı vermesi, incelemeye göndermemesi sonucu süreçte delillerin niteliğindeki bozulmalar, olayın olduğu andan itibaren 7 ay sonra yapılan keşfe kadar olay yerine hiç gitmemesi, savcılığın sorumluluğunu tartışılır kılmaktadır. Ancak,

anlaşılabilen konu, Savcının bu sorumluluklarını yerine getirmemesini hangi saikle yaptığıdır. 8. Ayda Osmaniye'ye Ağır Ceza Hâkimi olarak atanmasıdır. Halil Çokkaş'ı dinleyemediğimiz için, bunları kendine sorma ve yanıtını alma, imkânımız olmamıştır.

Ancak, 8.11.2019 tarihinde Eynesil ziyaretimizde dinlediğimiz Giresun Başsavcısı olay tarihinde de Başsavcı olan Abdurahman Alan'ı dinleyerek savcılığın olaya bakışı hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Başsavcı, olay gecesi soruşturmanın savcısı Görele Savcısı, Halil Çokkaş'ın akşam, 22:00-23:00 arası kendisini arayarak, “*bir sundurmadan bahsetti, bunu aşarak düşmesinin mümkün olmadığından bahsetti. Trafik kazası olabilir. Fren izi yok, orası yol değil dedi.*” diyerek olaydan haberdar olduğunu ve otopsi için Trabzon'a gönderilmesini istediğini belirtmiştir.

Halil Çokkaş'ın birkaç gün sonra kendisini aramasında, “*Çocuğun oraya nasıl düştüğünü, oraya nasıl getirildiğini biz açıklayamıyoruz dedi*”, “*olay güzergâhında fren izi arayacağız*” dediğini söyleyerek, bu sürecin yaza kadar sürdüğünü ve savcı H. Çokkaş'ın, Osmaniye'ye ağır ceza hâkimi olarak gitmesinden sonra, soruşturmanın yeni savcı Emine Öveyik ile devam ettiğini anlatmıştır. Eynesil Emniyeti ve cinayetle ilgili bazı iddialar nedeni ile 2019 yılının 3. Ayında Eynesil Emniyeti'nin savcılık tarafından kolluk yetkisinin kaldırıldığını, 1 amir ve 5 kişiden oluşan 6 kişilik bir ekip kurarak bu ekibe şunları söylediğini dile getirdi:” *Bütün delilleri yeniden araştıracaksınız. Hiçbir delil atlamayacaksınız ve her şeyi, bütün tanıkları yeniden dinleyeceksiniz madem böyle bir endişe var*”.

Olayın üzerinden 11 ay geçtikten sonra, savcılığın böyle bir karar alarak delillerin araştırılması ve ifade alınmasını, kurulan Giresun Cinayet Büro Ekibine devretmesi, bir anlamda bu süreçte yapılması gerekenlerin yapılmadığının da bir teyididir. Zira, Komisyon raporunda da yer aldığı üzere, “Savcı ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez, kamu davası açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere derhal işin gerçeğini araştırmaya başlamak, maddi gerçeğin araştırılması ve adli bir yargılama yapılabilmesi için, emrindeki kolluk görevlileri marifetiyle şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla yükümlüdür. “

Bu sorumluluğun 11 ay boyunca yerine getirilmediğinin bir anlamda kanıtı olan bu karar, 11 ay sonra delillerin nasıl ayrıntılı şekilde araştırılacağı sorusunu da akıllara getirmektedir. Nitekim 11 ay boyunca kaybolup giden deliller, değişime uğrayan ifadeler bu ekibin işin içinden çıkamaması sonucuna neden oluyor. **Ancak, bu özel ekibin yaptığı tespitlerden bazılarının da irdelenerek Komisyon Raporunda yer alması gerekmektedir.**

VII. BAZI TESPİTLERİN İRDELENMESİ

Görelle Emniyeti'nin kolluk yetkisinin kaldırılmasının ardından 2019 yılının 3. ayında, olaydan 11 ay sonra kurulan Giresun Emniyeti Özel Büro ekibinin yaptığı ayrıntılı çalışmalar ile ilgili komisyon raporunda yeni tekâmül edilen dosyada soruşturmanın yapılma zamanı olay arasındaki pek çok delilin değerlendirilmesini mümkün kılmamıştır” tespitinin yapıldığı görülmektedir. Bu tespite ek olarak, **Giresun Emniyeti Özel Büro ekibinin yaptığı araştırmalar ile ilgili bazı tespitlere Komisyon Raporunda yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.** Komisyon olarak dinlediğimiz Hüseyin Emir'in, ifadesini aldıkları tanıklardan bir zamanlama çizelgesi yaparak olayı anlatması konusundaki bazı çelişkilerin net olarak ortaya konulması gerekmektedir:

1. Ören Yoluna yerleştirilen ve ifadesi alınan tanıkların saat tespitlerinde 16:58 ve 17:00 sonrası olduğu anlaşılmaktadır. Önder Dede (17:10), Saniye ve Naciye Demirci (17:04-17:12), Cihangir Dede (17:17-17:19), Erhan Yamak (17:17-17:23), Kıymet Dede ve Bilkay Kemal taksi şoförü Mehmet Kemal ile 16:59'da görüştüğüne göre onların da (17:00-17:08) yani tüm tanıkların, saat 17.00 sonrası Ören yolunda olabileceği anlaşılmaktadır. Rabia Naz'ın son kamera görüntüsü 16:49.25. ve 16:55'de Mehmet Somuncuoğlu'nun Rabia Naz'ı Marketim Market köşesinde gördüğü ifadesi, doğru varsayılarak 17:00 'de evde olabileceği hesaplanmıştır. Ali Anıl Mürsel'i 17:00 de taksiye alıyor. 17:02 de Ören Kavşağında 17.05'de evinin önünde. O arada Rabia Naz'ın saat 17:00'de eve vardığı varsayılmaktadır.

Bir kaza olması halinde, bu tanıkların görmesi gerektiği ancak, bu kişilerin bir kaza görmedikleri, Komisyon olarak, dinlediğimiz Hüseyin Emir tarafından söylenmiştir.

2. Rabia Naz'ın 17:00'de Vatan apartmanında olduğu varsayılarak 12 dakika belirsizlik olduğu söylenmektedir. Oysa ki, Rabia Naz'ın son kamera görüntüsünde 14:49.25'de görülüşü ile 17:13'de yere temas ettiği düşünüldüğünde, aradaki belirsiz zaman 23-25 dakika arası. Mehmet Ali Somuncuoğlu'nun 17:05'de gördüğü doğru kabul edildiğinde ise 18-20 dakika. Bu zaman aralığını, Giresun Başsavcısı Komisyon'un dinlemesi esnasında, *“16.49.2'5te kamerayla son görüntü alındığı nokta. Daha sonra başka hiçbir kamera görüntüsü yok. 17.20 112'nin arandığı saat yani otuz buçuk dakikalık bir süre var. Bizim sorumuz otuz buçuk dakikada Rabia Naz neredeydi, kimlerle temas etti. Bizim araştırmamız gereken konu buydu”*

3. Kaza olması halinde görmesi gerektiği düşünülerek yola yerleştirilen tanıklar, kaza görmediğini beyan etmektedirler, ancak, bu zamanlama olarak nerede oldukları tespit edilenlerden hiç biri Rabia Naz'ı yaya olarak gördüğünü de beyan etmemektedirler.

4. Ayrıca, Özel İnceleme Ekibi, evlerinin balkonundan Rabia Naz'ın düştüğü iddia edilen çatıyı gören, Emine Cebeci'nin, 17:00-17:12 arasında balkonda olduğunu tespit ettiğini söylemektedir. Bu zamanlama doğru kabul edildiğinde, Rabia Naz'ı çatıda görmemesi nasıl mümkün olabilir? 17.13'de yere temas ettiği hesabı doğru kabul edildiğinde o çatıdan atladığı/düştüğü/ itildiğinin kabul edilebilmesi için, 17:00 ile 17: 12 arası çatıda olması gerekmez mi? Bu durumda da Emine Cebeci'nin onu görmesi gerekmez miydi?

VIII. RAPORDA YER ALMAYAN İDDİALAR ve ÖNERİLER

Soruşturma kapsamında, **iddialarda adları geçmesine karşın dinlenmeyen tanıklar ve araştırılmayan iddialara da Komisyon Raporunda yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.**

a. Soruşturma kapsamında adı sıklıkla geçmesine karşın, soruşturma dosyasında dönemin eski Belediye Başkanı Coşkun Somuncuoğlu'nun ifadesine başvurulmamış ve ilk kez Komisyon tarafından dinlenmiştir. Oysa ki pek çok kişi hem ifadelerinde hem de iddialarında kendisinin adını zikretmektedir.

Anne Atika Vatan, komisyonun 08.11.2019 tutanağında da yer aldığı üzere *“Hastanede dikkatimi çeken belediye başkanı ile benim kaynımın ikisinin beraber sürekli morga inceleme alanına girip çıktıklarını görüyorum, kızımı görmek istiyorum diye her defasında bağırdığım halde siz değil siz oturun..... Daha sonra aklıma takılan belediye başkanının ne işi vardı ki orada? Belediye başkanı bunun bir akrabası değil, yakını değil neden oradaydı? Bu benim aklıma geldi., bu da yine etrafın söylediği, ama siz gördünüz sorusuna “gördüm”. yanıtı net geliyor. O telaşla sorusuna. “Gördüm, o an birinin koluna girip içeri girip çıktığını gördüm ama ben girmek istediğim için, içeri girmek istiyorum. Kızımı görmek istiyorum dediğim için gördüm. Bir de yine o gece yine o yeğenle, belediye başkanının yeğeni ile bir oto yıkamacı çocuğun sürekli girip çıktığı söyleniyor hastaneye, durumunu öğrenmeye çalıştığım”.* şeklinde beyanda bulunuyor.

Yine aynı tutanakta yer aldığı üzere, Baba Eynesil'de kendi evlerinde dinlediğimizde, *“savcılık geldiğinde Coşkun Somoncuoğlu da oradaydı.....Savcı beni içeri almadı. Coşkun Somoncuoğlu içeri girdi, sonra Muhammet Vatan'ı içeri aldılar.”*

Tüm bu iddialar üzerine 8.11.2019 tarihinde Eynesil'de dinlediğimiz Rabia Naz'a müdahale eden Ortopedi Uzmanı Dr. Mustafa Kavak, Belediye Başkanı var mıydı sorusuna.

–“Belediye Başkanı vardı. Ben gittikten bir süre sonra kendisini gördüm. O dönem Eynesil Belediye Başkanı olduğunu, o anda başkası tarafından öğrendim, tanıımıyordum kendisini”

-Nerede gördünüz Belediye Başkanını?

-“ Müdahale odasında gördüm”

-“Belediye Başkanı Müdahale Odasının içindeydi. Ben geldikten sonra geldi. Evet, müdahale odasına geldi, müdahale odasında gördüm kendisini. Ben kişisel olarak tanımıyorum. Ama orada belediye başkanı olduğu söylendi.”

-Belediye Başkanı dediler.

-“Evet müdahale odasına geldi.”

-Müdahale odasında baba vardı. Babayı çıkarttınız.

-“Ben geldiğimde babası yoktu içeride”

-Başka kim vardı

-“Bir tane de yakını olduğunu söyleyen sağlık çalışanı geldi sonradan “.....”

Rabia Naz'ın amcaoğlu, Buğra Sezgin Vatan, Çoşkun Somuncuoğlu'nu morgda gördüğünü söylüyor. Polis memuru Adem Artaç da 27.11.2019 tarihli komisyon dinleminde, Çoşkun Somuncuoğlu'nu morgun orda gördüğünü söylüyor. Bu kadar olayın içinde olması anlamlandırılmayan ve o güne kadar hiç dinlenmeyen ilk kez, Komisyon tarafından dinlenen Çoşkun Somuncuoğlu ise tüm iddiaları reddediyor ve hiçbir şekilde morga ve müdahale odasına girdiğini kabul etmiyor. Ancak, hastane kayıtları zamanında alınmadığından ve silindiği söylendiğinden, bu konu açıklığa kavuşturulamıyor.

b. Araştırılmayan bir diğer konu da zamanında alınmayan ve silinen ambulans kayıtlarının geri getirilip getirilemeyeceği ile ilgili soruşturma dosyasında bir bilgi varsa da hastane kayıtları ile ilgili bu bilgiye rastlanılmamıştır.

c. Rabi Naz'ın önden düşmesi ile ilgili keşif yapılmasına karşın, soruşturmanın seyrinin yandaki fındıklığa yönelmesi sonrasında yandan bir keşif yapılmamıştır. Bu keşfin yapılmamasının nedeni anlaşılamamaktadır.

d. Ankara Polis Adli Kriminal Laboratuvarınca yapılan incelemede Rabia Naz'ın okul üniformasının sağ kol ve sağ bacağı üzerinde bulunduğu tespit edilen araç lastik izi olabileceği değerlendirilen izlerin, vücutta karşılığı ekimoz izleri bulunmaması nedeni ile ne olduğunun değerlendirilemediği yönündeki rapor soruşturma dosyasında mevcuttur. Katlanmadan kaynaklı olduğu yorumunda bulunan polis memurunun bu yorumunun doğru kabul edilmesi durumunda, aynı izlerin, beden ya da diğer sol kol ve sol bacakta da olması gerekmez miydi? Ayrıca, pantolon ve tişörtün farklı materyal yapıları olması nedeni ile aynı izin farklı materyallerde aynı olması nasıl değerlendirilebilir? Dolayısıyla bu izlerin üzerine gidilerek, nasıl bir araca ait olduğu incelemesinin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

e. “Lastik izi olduğu değerlendirilen” izlerin, lastik izi olduğunu söyleyebilmek için, vücutta karşılığı iz aranmasına karşın, vücudunda ve giysilerinde bir iz olmadan, sürünebileceğinin söylenmesi çelişkinin de raporda yer alması gerekmektedir.

f. İletişimi dinlenenlerin dosyada kayıtları mevcut olmasına karşın, bunlar ile ilgili bir raporlamaya dosyada rastlanmamasına da komisyon raporunda yer alması gerekmektedir.

g. Rabia Naz’ın şüpheli ölümünün nasıl gerçekleşmiş olabileceği ile ilgili iddialar konusunda düşme/itilme/atılmanın ve trafik kazasının ayırt edilebilmesi ile ilgili dinlenmiş olduğumuz uzmanlar ve bilimsel görüşlerin Komisyon raporunda yer almamasının rapor açısından eksiklik olduğu düşünülmektedir. Komisyon sırasında dinlenmiş olduğumuz adli tıp uzmanlarının bu konudaki ayırımına komisyon raporunda yer verilmesi gerekmektedir.

h. Komisyon raporunda da yer aldığı üzere Rabia Naz’ın hastanede röntgen filminin çekilmemiş olması, otopside scopi cihazının kullanımı ile ilgili kemiklerin kırılma yolunun tespit edilmemesinin olayın aydınlatılamamasında sorunlara yol açtığı yer almaktadır. Özellikle şüpheli ölümlerde, hastane süreci, otopsi süreci ve idari ve adli süreçte izlenecek inceleme prosedürünün oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

i. Ayrıca günümüzdeki teknolojik olanaklardan yararlanma konusunda Adli Tıpta otopsi sürecinde Amerika Birleşik Devletlerinde ve bazı Avrupa ülkelerinde kullanılan virtopsi cihazından ülkemizde de yararlanılması önerisinde bulunmaktayız. Özellikle şüpheli durumlarda sıklıkla başvuru yapılan Virtopsi cihazı ile çok detaylı görüntü elde edilebildiği, zaman kazanıldığı, cihazın bir parçasının en küçük kemik yapısına dek incelediği, diğer parçasının da yumuşak doku incelemelerinde kullanılması ile son derece elverişli olduğu uzmanlarca söylenen cihazın ülkemizde de kullanılmasının aydınlatılamayan konularda destek sağlayacağı düşünülmektedir.

IX. SORUŞTURMA SÜRECİNE MÜDAHALE EDİLDİĞİ İDDİASI

Kamuoyunda dillendirilen kanı, verilen araştırma önergelerinde yer alan hususlar ve babanın sıklıkla dile getirdiği üzere, bazı kişilerin siyasi güç ve makam kullanarak olayı örtbas etmeye çalıştıkları ve bu yönde Giresun Emniyeti ve Cumhuriyet Savcılığına baskı yapılmasının, Rabia Naz olayının aydınlatılamamasında etken olduğu iddialarıdır.

Bunun temelinde, ülkemizde son yıllarda yargının siyasallaşması, talimatlı yargı ve kamu otoriteleri üzerinde kullanılan siyasi güç bilinir ve görünür olduğundan, Rabia Naz olayı özelinde bunca karmaşıklık içinde çözilemeyen bir dosya açısından böyle düşünülmesi, hiç de şaşırtıcı değildir. Soruşturmada araştırılanlar, araştırılmayanlar, gecikmeler, sonuçsuz kalışı; iki yıldır çözülemediği düşünüldüğünde, bunda kasıt, baskı

aramak da son derece doğal görünmekte, görev kusuru, ihmali, bilinçsizlik, eğitimsizlikle açıklanamayacak düşünceleri akla getirmektedir.

Kovuşurma ve soruşturma süreci tam anlamıyla yerine getirilmiş olsaydı, baba böylesi bir adalet arayışı içine girip, delilleri araştırıp; yetkili merciler, savcılık, polis merkezleri arasında koşturur muydu? Dinlenmeyen tanıkları kendisi bildirir miydi? Adalet mercileri yerine hakkını hukukunu savunmak için, sosyal medyayı bu denli yoğun kullanmak zorunda kalır mıydı? Süreçte yolunda gitmeyenler, babayı bunlara zorunlu kılmış ve kaybettiği canına ne oldu sorusunun cevabını aramaya başlamıştır. Süreçte yaşadıkları çevresine ve ilçeye de yansımış tüm ilçenin halet-i ruhiyesi bozulmuştur. İlçede herkes çekinir hale gelmiştir. Nitekim dinlediğimiz tanık ifadelerinden bu durum açıkça görülmektedir.

X.1 İLÇEDE YAŞAYANLAR AÇISINDAN DURUM

Komisyon olarak, anne Atika Vatan'ı dinlediğimizde,“*Ambulansın sesini duymadan önce, 3-4 arabanın ve siyah Doblo'nun geçtiğini söyleyen Hanife Dede'nin, -Bu eninde sonunda çıkacak, çıktığı zaman içindekilerin akrabaları benim söylediğimi söylerlerse, benim olduğumu söylerlerse bana ve aileme zarar verirler diye korkuyorum-*” diyor. *Bakin dediğim gibi o bayan konuşuyor. Ben görmedim etmedim diye, bayana telefon açıyorlar, sen Atika'yı korumaya çalışıyorsun., seni şuna söyleyeceğim, buna söyleyeceğim diye tehdit ediyorlar....vicdan ses vermiyor, korku daha önce gelir*” beyanları, ailenin olayın aydınlatılamamasındaki düşüncelerini özetlemekteydi.

27.11.2019 tarihli komisyon toplantısında dinlenen komşu Çiğdem Cebeci, olayla ilgili ilçede bazı kişilerin korktuğu konuşmadığı yönündeki soruya, “ *Mutlaka olduğunu düşünüyorum*” yanıtını verdiği, birileri bir şeyler biliyor denmesi üzerine, “ *Yani bu çocuğun atlamadığını düşünen büyük bir kesim olduğunu da düşünüyorum. Ve fikir beyan etmekten çekindiklerini söyleyebilirim.*” Fikir Beyan etmek mi yoksa gördüğünü söylemekten mi sorusu üzerine; “*konuşuluyor ister istemez, Orası küçük bir ilçe, ...İlçede çekingenlik olduğunu söyleyebilirim*” Ne nedenle çekiniyorlar sizce sorusuna: “ *Biliyorum ama, bu çocuğun düşmediğine, atlamadığına dair emin olan büyük bir kesim de var diyebilirim*” yanıtını vererek, ilçedeki durumu özetlemekteydi.

Komisyon olarak, Şaban Vatan'ın amca oğlu Ankara'da yaşayan Bahri Vatan, 22.11.2019 tarihli komisyon dinleme tutanağında yer aldığı üzere, dinlememizde Müge Anlı ekibinin yıldırım hızıyla ekibini toplayıp gittiğini söylerken, siz de bir gücün bu işleri engellediğine, delillerin karartıldığına mı inanıyor musunuz sorusuna “*kesinlikle kesinlikle*”

yanıtını vererek nedenini açıklaması, bazı kişilerin olayın aydınlatılmamasında kamu otoriteleri üzerinde baskı kurulmasının etkili olduğuna inandıklarını göstermektedir.

X.2. BASINDA RABİA NAZ OLAYI VE ENGELLENEN GAZETECİLER

Rabia Naz'ın şüpheli ölümünün, yaygın medya ve sosyal medyada oldukça geniş yer bulan ve kamuoyunun ilgisini yitirmediği bir olay olarak, çözülememesi konusunda siyasi güç ve makam kullanıldığı iddiaları ile sıklıkla gündeme geldiği bilinen bir gerçektir.

Ana akım medyada, Sabah gazetesinde haber oluşundan sonra, olayla ilgili en çok yorum yapan kişi Türkiye gazetesi yazarı Cem Küçük olmuştur. Eynesilli olan Küçük, 24 Haziran 2019'da katıldığı yayında *“Rabia Naz olayı örtülmüştür. Bu tür eleştirel konulara girince, ne yazık ki AKP'liler telefon açıyor”* açıklamasında bulunmuştu. Küçük, 30 Ekim 2019'da katıldığı yayında ise *“Rabia Naz net bir şekilde öldürüldü. Ona araba çarptı, arabayla çarpanlar panikle kızımızı alıp evinin önüne koydular. Çarpan arabanın daha sonra içi yıkandı, temizlendi”* diyen Cem Küçük, siyasi baskı ve makam kullanıldığı iddialarının dile getiren ilk gazeteci olmuştur.

Rabia Naz olayının, TV kanalında çözülmemiş adli olaylara odaklanan Müge Anlı'nın da ilgi alanına girmesi ile Anlı'nın ekibi, Eylül 2018'de olayı araştırmak için Eynesil'e gitti. Eynesil'de gerçekleştirdikleri çekim ve röportajlar sonrasında neler olduğunu komisyon olarak, anne ve babadan dinledik. Anne Atika Vatan, *“Abla, için rahat olsun, senin çocuğun ne buradan düştü, ne intihar etti. Biz olayı çözdük.”* Yayınımızın bir akışı var, bir şeyler yayında çıkması gerekiyor. Ben konuşmam, bizim konuşma hakkımız yok, ama istersen içerdeki arkadalar söyler sana” diyen ekibin, pidecide yemek yerken gelen bir telefonla ilçeden apar topar ayrıldığını şöyle aktarıyor: *“Bayan spikere bir telefon geldi, aşağıya indi, arabanın içinde konuşuyor, biz de olay nasıl olacak hangi gün gideceğiz onları konuşuyoruz. Bayan yemeğine hiç dokunmadı –gidiyoruz- dedi, bakiştılar. Sizi de mi susturdular dedim siz de mi sustunuz? Yok, biz özgür basınız, bizi kimse susturamaz, öyle bir şey yok dedi.... bakışlarınızdaki korkuyu görüyorum dedim.”*

Anne Atikan Vatan, *“sizi de dedin daha önce başkasını susturduklarını mı düşündün”* sorusu üzerine, *“Kimse konuşmadığı için Polisler kendi arasında evde konuşuyor, eşleriyle, çocuklarıyla – Bu olayın altından çok pis işler çıkacak, ama ne iş çıkacak”* beyanında bulunmuştur.

Gazeteci Metin Cihan, 3 Mart 2019'da Twitter hesabından Rabia Naz olayındaki çelişkileri, duyurmaya başladı ve elde ettiği bilgileri duyurmaya devam etti. 1 Mayıs 2019'da Cihan hakkında, Gezi Parkı eylemleriyle ilgili Twitter hesabından yaptığı paylaşımlar gerekçe gösterilerek soruşturma başlatıldı, emniyette ifadesi alındı. Cihan, 11 Eylül 2019'da

Twitter hesabından, ülkeyi terk etmek zorunda kaldığını açıklayarak “*Karşımda devlet değil mafya varmış gibi hissediyorum, devlet yine neyse ama mafyadan korkuyorum*” açıklamasında bulunmuştur.

Meclis komisyonunun çalışmalarını takip etmek ve olayı araştırmak için Eynesil’e giden gazeteci Canan Coşkun ve belgeselci Kazım Kızıl, 13 Kasım 2019’da göz altına alındı. Bir gün göz altında tutulduktan sonra yurt dışına çıkış yasağı konularak serbest bırakıldılar. Bilgisayar, telefon ve kameralarına dört ay süreyle el konulması ile dosyanın açık tutulduğu bilinmektedir.

Rabia Naz olayını araştıran gazetecilerin olaydan el çektilmesi veya yargı aracılığıyla olayı incelemesinin engellenmesi, “bu olayın araştırılması neden istenmiyor” sorusunu akıllara getiriyor.

Ancak, bu Basın özgürlüğü konusunda Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü tarafından hazırlanan, 2020 Basın Özgürlüğü Endeksine göre, Türkiye dünyada en fazla tutuklu gazeteci bulunan ülke olması ile ne yazık ki son sıralarda yer alıyor. Son yıllarda, araştıran sorgulayan gazetecilere uygulanan baskı ve yıldırımlar ülkemizin bilinen gerçeği halini almıştır. Kendine muhalif gördüğü gazetecileri, terör örgütü üyesi olmak ile suçlayarak yargılamayı alışkanlık haline getirmiş siyasi iktidarın bu konuda sınır taşımaz tutumu sürdüğüce yargıya baskı yapılmadığı iddiaları, hiçbir zaman inandırıcı olmayacaktır.

Dolayısıyla, kamuoyunda var olan yaygın, kanı sadece siyasi iktidarın, her tür farklı sesi susturmaya yönelik muhaliflere karşı uyguladığı bir baskı olarak kalmayıp, adli soruşturmalarda bile kendini gösterir hale gelmiştir.

Komisyon Raporunda yer alan “Giresun Cumhuriyet Başsavcısı, o dönemki Eynesil Emniyet Müdürü Amiri ve Giresun Emniyet Müdürlüğü polis memurlarınca maddi gerçeği ortaya çıkmasını engellemek amaçlı talimat, tavsiye, telkinde bulunma doğrulanmamıştır” değerlendirmesinde, böyle bir baskı olması halinde, kamu görevlisinin bunu açıkça ortaya koyabileceği bir durum olmadığı görüşündeyiz.

“Soruşturma dosyasında bu yönde bir tespit, tutanak, başkaca bir bilgi ve belge olmadığı ve olayın tüm yönleri ile açığa çıkarılmasını engellemek amacıyla soruşturma makamlarına baskıda bulunulduğu yönünde somut bir bulguya rastlanılmadığı” görüşünün, komisyon raporunda yer almasına, böylesi durumlarda, somut bir bulgu ve belgenin bulunamayacağı yönündeki görüşümüz gereği, Cumhuriyet Hak Partisi olarak katılmamız, mümkün değildir.

SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, her şeyden önce, ülke genelinde siyasi baskı ve otoritenin yargıya müdahale edemeyeceği bir hukuk düzenine kavuşulması ile vatandaşların yargıya olan güveninin yeniden tesis edilmesi gerektiği, görüşünderiz. Rabia Naz Olayı özelinde de olayın aydınlatılması ile bu baskıların ve müdahalenin olmadığı ispatlanmasının acılı bir ailenin acısını dindirmese de ferahlatacağı ve kamu vicdanını rahatlatacağı düşünülmektedir.

11 yaşındaki bir kız çocuğunun şüpheli ölümünün aydınlatılmasının, vicdani bir sorumluluk olmasının yanı sıra, kamuoyuna mal olmuş böylesi bir olayın savcılığın hazırlayacağı iddianame ile açılacak dava süreci içinde sürdürülecek kovuşturma ve mahkeme huzurunda alınacak tanık ifadeleri ile çözüme kavuşturulacağı umudunu taşıyoruz.

Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümünün Araştırılması ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu olarak, yapılan tüm araştırmaların, tanık ve uzman dinlemelerinin, literatür araştırmaların sonunda hazırlanmış olan Komisyon Raporunun Rabia Naz'ın aydınlatılmayan ölümündeki soruşturma sürecine ışık tutması, çocuk ölümlerinin önlenmesi; olması halinde idari ve adli süreçte izlenmesi gereken yolda mevcut yapıdaki aksaklıkların giderilmesinde yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Jale Nur SÜLLÜ
Eskişehir Milletvekili

ANKARA MİLLETVEKİLİ FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR'İN MUHALEFET ŞERHİ

1. GİRİŞ

Giresun'un Eynesil ilçesinde, 13 Nisan 2018 tarihinde evinin yakınlarında yaralı bulunup, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybeden Rabia Naz Vatan'ın (11) şüpheli ölümü, etkili bir soruşturma yürütülmemesi ve baba Şaban Vatan'ın iddialarına göre delillerin bilinçli biçimde karartılması nedeniyle iki yılı aşkın süredir aydınlatılamamıştır. Rabia'nın ölümünün trafik kazası sonucu gerçekleştiğini ve “kazaya” karışan kişilerin siyasi erk sahipleri tarafından korunduğunu öne süren ailesi; yakınları, duyarlı kamuoyu ve gazetecilerle birlikte Rabia Naz'ın şüpheli ölümünün aydınlatılması için önemli bir adalet mücadelesi vermiş, bu olayın bugüne dek kamuoyunun gündeminde kalmasını sağlamıştır. Bu nedenle, kızlarının şüpheli ölümü sonrasında adalet arayışından vazgeçmeyen Şaban Vatan ve Atika Vatan'a, konunun aydınlatılması için mesleki sorumlulukla çok önemli bir çaba gösteren gazeteciler Metin Cihan, Kazım Kızıl, Canan Coşkun ve bu sürecin takipçisi tüm gazeteciler ile duyarlı kamuoyuna teşekkür ederiz. Komisyon üyeleri ile Komisyon Başkanı sayın Cengiz Aydoğdu da Komisyondaki tüm siyasi görüş farklılıklarına rağmen, Rabia Naz'ın şüpheli ölümüne dair ihmal ve usulsüzlüklerin tespit edilebilmesi için önemli bir çaba göstermiştir.

Ne var ki, kızının ölümünün aydınlatılması için adalet mücadelesi veren Şaban Vatan'ın bu süreçte gözaltına alınması, Rabia Naz'ın ölümünün siyasi erk sahipleri tarafından karartıldığı iddialarını güçlendirmiş, kamuoyunun tepkisine neden olmuştur. Gazeteciler bağımsız bir göz olarak sürece dahil edilmemiş, kamuoyunun dikkatini bu şüpheli ölüme çeken gazeteci Metin Cihan süreç boyunca baskı altında kaldığını ifade etmiş, bunun yanında Rabia Naz'ın ölümüne ilişkin gerçeklerin ortaya çıkması için gazetecilik görevlerini yaparak Komisyonumuzla eşgüdümlü biçimde çalışan gazeteciler Kazım Kızıl ve Canan Coşkun hukuksuz gerekçelerle gözaltına alınmış ve mesleklerini yapmaları engellenmiştir.

Komisyonun çalışmaları boyunca şerhimizde de ifade ettiğimiz çok sayıda ihmal ve hata tespit etmiş bulunuyoruz. Fakat Komisyon olarak delil tespit etme görevine sahip olmadığımız, Eynesil'e yalnızca çok kısa bir ziyarette bulunabildiğimiz, görevli savcıyla birlikte çalışma imkanımız olmadığı için, bu tespitler, olayın aydınlatılmasını sağlamaktan ziyade; soruşturma ve kovuşturma sürecindeki ihlaller, genel olarak şüpheli çocuk ölümlerinde dikkat edilmesi gereken hususlar, cezasızlığa meydan vermeyecek şekilde

işletilebilecek süreçler ve bununla bağlantılı olarak cezasızlığın önlenmesi gibi temelerde, umuyoruz ki ancak yol gösterici nitelikte olacaktır.

Örneğin, Rabia Naz Vatan'ın vücudunda meydana gelen ve ölümüne neden olan yaralanmaların, ikametinin bulunduğu binanın terasından, yan tarafta bulunan fındıklık alana düşme sonucu gerçekleşme ihtimali görüşülmüşse de, bu iddia ve olasılık, soruşturma sürecinin en başında hiç göz önünde bulundurulmayıp, ancak olaydan bir yıl sonra gündeme alınmış, bu nedenle ilgili olay yeri keşif ve incelemesi yapılmadığından, bu konuda da net bir değerlendirme yapmak mümkün olamamıştır. Bu sebeple, Rabia Naz'ın yüksek bir yerden tek başınayken ya da başkaca kişi ya da kişilerin itmesi veya atması sonucu düşebileceğine dair bugüne kadar yapılan araştırmaların yetersizliği ve bu ihtimale soruşturma boyunca yeterince ehemmiyet verilmemesi nedeniyle, bu olasılık hakkında da yeterli kanaat oluşturma imkanı olamamıştır.

Diğer yandan, trafik kazası ihtimaline ilişkin Komisyonumuza katılan uzmanların da ifade ettiği gibi, daha ileri tekniklerle yapılabilecek incelemeler mevcuttur. Örneğin tekerlek izi olduğundan şüphelenilen kıyafet üzerindeki izlerin kimyasal incelemesinin yapılması gerekliliği, Komisyonunda adli tıp uzmanları tarafından dile getirilmiştir.

Komisyon Raporunda, “olayın tüm yönleriyle açığa çıkarılmasını engellemek amacıyla soruşturma makamlarına müdahalede bulunulduğuna veya delillerin karartıldığına yönelik iddiaları destekleyici herhangi bir somut bulguya rastlanılmamıştır.” ifadesi yer alsa da, bu konuda adli makamlar tarafından detaylı bir inceleme ve soruşturmanın yapıldığını ifade etmek mümkün değildir. Bu nedenle bu konuda kesin bir kanaat oluşturmak da mümkün olmamaktadır.

Daha önce de farklı dönemlerde siyasetçilerin, güç ve mevki sahibi kişilerin ve yakınlarının karıştığı trafik kazalarının ve cinayetlerin üzerinin örtüldüğüne ilişkin kuvvetli iddialar göz önüne alındığında, bu gibi karartmaların kolayca ortaya çıkarılamayacağı açıktır.

Yaşam hakkı ve etkin soruşturma yükümlüğü ulusal ve uluslararası birçok kanun ve sözleşme kapsamında düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Yaşam hakkının öneminden hareketle bu hakka yönelik gerçekleştirilen ihlallerin devletin yetkili makamları tarafından demokratik usullere uygun olarak etkili bir şekilde soruşturulması gerekir. Zira bir hukuk devletinde ve demokratik bir toplumda kişilerin yaşam haklarının korunduğundan emin olarak güven içinde yaşamaları önemlidir.

Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin en temel hükümlerinden biri ve demokratik bir toplumun vazgeçilmezi olan yaşam hakkının ihlali

halinde, taraf devletlerin, söz konusu ihlalleri etkin şekilde soruşturma yükümlülükleri doğar. Bu kapsamda etkin bir soruşturma için, soruşturmanın suça karışmış olma ihtimali olan kişilerden bağımsız olarak yürütülmesi, resmi bir soruşturmanın yapılması, soruşturmanın ivedilikle ve makul sürede yapılması, herhangi bir hileye ya da kanunsuz eyleme hoşgörü gösterilmesinin engellenmesi ve soruşturmanın kamunun denetimine açık olması gerekmektedir. Ne var ki, AİHM pek çok kararında hızlı ve etkin bir soruşturma yapılmadığından bahisle, Türkiye aleyhine Sözleşme'nin ihlal edildiğini hükme bağlamıştır. Rabia Naz'ın ölümü üzerine başlatılan soruşturmada da benzer ihmallerin yaşandığı, olay yeri inceleme raporu, delillerin toplanması ve tanıkların ifadelerinin alınması gibi aşamalarda kanuna uygun hareket edilmediği görülmektedir.

2. ARAŞTIRMA KOMİSYONUNUN YAPISI VE FAALİYETLERİ

17.07.2019 tarihinde Meclis'te grubu bulunan partilerin ortak kararıyla kurulmasının ardından Komisyon, 22.10.2019 tarihinde üye seçimlerinin yapılmasıyla çalışmalarına başlamıştır. Kamuoyunun son derece titizlikle takip ettiği bir konuda, geç de olsa, araştırma yapma sorumluluğunu üstlenen bu Komisyonun gerek yapısının oluşturulmasında gerekse çalışma planının oluşturulmasında yeterince katılımcı ve şeffaf olduğunu söylemek güçtür. Toplum nezdinde komisyonun en önemli amaçlarından birinin güç ve mevki sahibi kişilerin, statülerini kullanarak şüpheli ölümleri karartmasının engellenmesi olduğu düşünüldüğünde, divan oluşturulurken muhalefet partilerinden de üyelerin temsil edilmesiyle, katılımcı bir yapının oluşturulması gerektiği, ancak bu şartlar altında kamuoyu nezdinde Komisyonun tarafsızlığına güvenin tesis edilebileceği ifade edilmiştir. Bu bakımdan divanın tümüyle AKP üyesi milletvekillerinden oluşması ve yalnızca AKP üyesi milletvekillerinin lehte oyuyla seçilmesinin demokratik teamüllere uygun olmadığı Komisyon toplantılarında üye milletvekilleri tarafından belirtilmiştir.

Komisyon çalışmalarında, görüş ve uzmanlıklarına başvurulacak uzman kişi ve kurumların belirlenmesi konusunda da gerekli istişareyle, katılımcı ve şeffaf bir süreç işletilmemiştir. Muhalefet milletvekilleri tarafından ilk toplantıdan itibaren bu konudaki öneriler dilekçelerle Komisyona sunulmuştur. Fakat önerilen kişi ve kurumlar Komisyon'a davet edilmediği gibi, dilekçelerdeki önerilerin neden hayata geçirilmediği konusunda divan tarafından geçerli bir izahatta da bulunulmamıştır. Hangi uzmanların dinleneceğinin, rapor yazımında kimlerin görev alacağına Komisyonunda şeffaf biçimde tartışılmaması, bilgi vermek üzere çağrılan davetliler ile diğer kurum ve kuruluşlardan görevlendirilen uzmanların nasıl seçildiğinin önceden paylaşılmaması, muhalefet partisi milletvekilleri tarafından toplantılarda da eleştirilmiştir. Örneğin dilekçelerimizde önerdiğimiz kişilerden

biri olan adli tıp uzmanı Prof. Dr. Ümit Biçer'in Komisyon çalışmalarına neden davet edilmediği konusunda bir gerekçe sunulmasa da, uzun yıllardır çocuk hakları ve özellikle şüpheli ölümlerin aydınlatılması konusunda son derece önemli çalışmaları bulunması, 30 yıldır Türkiye İnsan Hakları Vakfı bünyesinde ağır hak ihlallerinin tespit edilerek son bulması için çaba harcamış olmasına rağmen, Barış Akademisyeni olduğu için hukuksuzca Kanun Hükmünde Kararnemelerle ihraç edilmiş olmasının asıl gerekçe olduğunu tahmin etmek güç değildir! Uğradıkları haksızlıklar ve hukuksuzluklar AYM kararıyla tespit edilmiş olmasına rağmen bu yanlıştan geri dönülmeyerek, bu kişilerin uzmanlık ve deneyimlerinden yararlanmamakta ısrar edilmektedir.

Komisyon çalışmaları süresince, olaya ilişkin bilgi almak maksadıyla, olayın yaşandığı Eynesil ilçesinde birçok kişiyle yaptığımız görüşmelerin soruşturma sürecine zarar vermemesi, bu kişilerin mahremiyetinin korunması ve bilgi kirliliği yaratmama konusunda hassasiyet gösterilmesinin önemli ilkelerden biri olduğu Komisyon üyeleri tarafından sıkça dile getirilmiştir. Bu nedenle, Komisyon toplantılarına ait bazı tutanakların en azından belli bir süre için kamuoyuyla paylaşılması konusunda karar alınmasına rağmen, ilk olarak 21 Kasım 2019 tarihinde bu tutanakların basına sızdırıldığı gösteren haberler yayımlanmıştır. Aynı şekilde Raporun taslak metni de üyelerin eline ulaştığı 16 Mayıs 2020 tarihinde yine basına sızdırılmıştır. Bu olaylar, Komisyon Çalışma Sürecinin Usul ve Esaslarında belirtildiği üzere kamuoyunu doğru şekilde bilgilendirme işlevinin, Komisyon tarafından aktif bir şekilde yerine getirilemediğini göstermiştir. Komisyonun çalışma süresi boyunca, Komisyon başkanı başta olmak üzere üyelerin Komisyon çalışma süreci ve tespitler hakkında kamuoyuna yönelik gerekli zamanlarda bilgilendirici açıklamalar yapması, bu gibi durumların yaşanmamasını sağlayarak, basındaki yanlış yönlendirmeleri de önleyebilirdi. İktidarın gerek yasama gerekse yürütme faaliyetlerinde şeffaflık ve hesap sorulabilirlik ilkelerini neredeyse tümüyle yok sayması zaten kamuoyu nezdinde ciddi bir güvensizlik oluşturmuşken, son 15 yılda pek çok çelişkili olayda iktidarın medya yoluyla algı yönetimi yaptığı biliniyorken, Komisyon çalışmaları esnasında da bazı bilgi ve belgelerin basına sızdırılması, Komisyon çalışmaları boyunca gösterilmeye çalışılan sahicî çabalara zarar vermiştir.

Komisyonun kurulmasının hemen ardından, etkin soruşturma yapılmadığı için aydınlatılmamış başka şüpheli çocuk ölümleri konusunda da çocuğun yakınları yahut sivil toplum örgütleri tarafından Komisyona başvurular yapılmış, ancak Komisyon çalışma süresinin yarattığı kısıtlama, bu başvuruların gündeme alınmasının önünde engel oluşturmuştur. 2011 yılında, Fettah Tamince'nin sahibi olduğu Antalya'daki otelde staj

yaparken ölen ve etkin soruşturma ve kovuşturma yapılmadığı için bugüne kadar ölümü aydınlatılmayan Burak Oğraş'ın ailesi, çocuklarının ölümünün karartıldığını belirtmiş ve Komisyona başvurmuşlardır. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği ise; iki çocuk mahpusun (Veli Ersoy'un 30 Haziran 2019 tarihinde Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda, Doğukan Çelenk'in 7 Ekim 2019 tarihinde Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda) devlet kontrolü altındayken yaşamını yitirdiğini belirterek, bu iki ölüm hakkında, devletin hapisanedeki ölümlere dair gerekli sorumluluğu almamış olması ve neticesinde çıkan cezasızlık tablosu göz önünde bulundurularak, Komisyon tarafından araştırma yapılması talebiyle başvuru yapmıştır. Bu talepler ve yıllardır çocuk hakları ihlalleriyle ilgili başkaca durumlar, 2016 yılında Ensar Vakfı'ndaki istismar olayının ortaya çıkmasından beri, 24.03.2016 tarihinde kurulan Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunda ve Meclis'te dile getirdiğimiz ve o dönemde tüm partilerin hemfikir olduğu daimi bir "Çocuk Hakları Komisyonu" kurulması ve başvuruları incelemesi gerektiğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

3. KOMİSYON RAPORUNUN HAZIRLANMASI

19.02.2020 tarihindeki son Komisyon toplantısında, Komisyonda temsil edilen tüm siyasi partilerin tespit ve önerilerine yer veren kapsayıcı bir rapor hazırlanması yönünde bir eğilim olduğu görülmüştür. Komisyon Başkanı AK Parti'li Sayın Cengiz Aydoğdu'nun denetiminde hazırlanacak bir taslak rapor üzerine tüm üyelerin çalışması ve önerilerini sunması konusunda uzlaşmıştır. Buna istinaden, taslak raporun tümüne dair kapsamlı ekleme, tespit ve değişiklik önerilerimizin bulunduğu dosyayı sözlü ve yazılı olarak Komisyon Başkanı ve komisyon üyeleriyle paylaştık.

Ne var ki, öneri ve eklemelerimizin yalnızca küçük bir kısmı dikkate alındı. Hem kabul edilen araştırma önergemizde hem de Komisyon çalışmalarının tüm aşamalarında ısrarla belirttiğimiz üzere, Komisyonun kurulmasının gerekçelerinden birisi; ülkemizde daha önce de güç ve mevki sahibi kişilerin veya yakınlarının karıştığı suçların üzerinin örtülmesi ve cezasızlığın yaygın bir sorun olması nedeniyle, Rabia Naz'ın şüpheli ölümünün de etkin şekilde soruşturulmamasının, adalete karşı güvensizliği pekiştirmesidir. Bu bakımdan Komisyonun temel amacı; ülkemizde cezasızlığa giden yolda etkin soruşturma ve kovuşturma yapılmamasının nedenlerini tespit etmek, bu konuda en önemli rolü üstlenen kolluk, adli tıp kurumu, yargı ve idarenin içinde bulunduğu çıkmazları tüm yönleriyle ortaya koymak ve bunlara ilişkin çözüm önerileri getirmektir. Bir diğer deyişle, Komisyonun görevi kolluk ve yargının görevini üstlenerek Rabia Naz'ın şüpheli ölümünü aydınlatmak değil,

başta Rabia Naz olmak üzere şüpheli çocuk ölümlerinin aydınlatılmamasının nedenlerine ışık tutmaktadır.

Rabia Naz'ın ölümünün karartılmış olabileceği iddiası zaten soruşturmanın hiçbir aşamasında etkin şekilde araştırılmadığı için, bu konuda bir tespit bulunmamız mümkün olmamış olsa da, ülkemizde şüpheli ölümlerde etkin soruşturma ve kovuşturma yapılmamasının nedenlerine Rapor'da muhakkak yer verilmesi gerektiği Komisyon toplantılarında defalarca dile getirilmiştir. Ancak sadece bu vakaya özgü olmayan, çoğu vakada karşılaşılan kurumsal ve yapısal sorunlara işaret eden önerilerimiz kabul görmemiştir.

4. ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN GENEL TESPİTLER

Komisyon Raporunda, çocuk ölümlerinin nedenlerine ilişkin çok sayıda tespit ve risk faktörü sıralanmışsa da, devletin önlem almayarak çocuk ölümlerinde nasıl sorumluluk sahibi olduğu hususu, yahut devlet görevlilerinin bizzat gerçekleştirdiği yaşam hakkı ihlalleri yer bulmamıştır. Bu bakımdan Rapor, çocukları hakları olan bireyler, yurttaşlar olarak ele almakta yetersiz kalmış, çocuk ölümlerine neden olan yapısal eşitsizlik ve ayrımcılıkları da ise ister istemez doğallaştırmıştır. Rapor'da bireysel, çevresel ve toplumsal risk faktörleri şeklinde ayırım yapılması, aslında bireysel ya da çocuğa bağlıymış gibi görünen ölüm nedenlerinin toplumsal arka planının yer yer gözden kaçmasına neden olmuştur. Çocuk ölümlerine neden olan yapısal sorunlar yeterli ölçüde irdelenmediği için, bu sorunlara yapısal çözümler geliştirecek politikalara da gerektiği kadar vurgu yapılmamıştır. Toplumsal faktörler içerisinde yalnızca sosyoekonomik duruma vurgu yapılmış, ancak bunu doğuran ekonomik yapısal eşitsizliklere değinilmemiş, bunun demokratik siyasal haklardan faydalanma, sosyal devlet yapısı, cinsiyet eşitliği, etnisiye, göç gibi etmenlerle ilişkisi de kurulmamıştır.

Ekonomik durum, tek başına çocuk ölümlerinin sebebi olmamakla birlikte, farklı ekonomik gelir gruplarından çocuklar arasında beslenme, sağlık, hizmetlere erişim, barınma gibi farklar çocukları risklere daha açık hale getirebilmekte; çocuk yoksulluğunun ortadan kaldırılması için gerekli tedbirler alınmadığından çocuk ölümleri yaşanabilmektedir. Zatürre, ishal, sıtma gibi hastalıklardan kaynaklanan çocuk ölümlerinin iyi beslenme, yeterli hijyen koşullarının sağlanması, temiz suya ve yeterli koruyucu sağlık hizmetlerine erişim gibi olanakların gelişmesiyle azaldığı bilinmektedir. Bu nedenle, her çocuk ölümünün önlenebileceğinden hareketle, bu hastalıkları doğrudan ölüm sebebi olarak ele almak yerine, hastalıkların altında yatan sosyoekonomik koşulların ve sağlığa erişim önündeki engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik bütünlüklü bir politika oluşturmak gerekmektedir.

Hastalıklardan, kazalara, yangın ya da karbonmonoksit zehirlenmelerine ve istismara kadar hemen her örnek bu açıdan ele alınabilir.

Kapitalist sistemden kaynaklı sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin daha az görüldüğü, ekonomik refahın yüksek olduğu, demokratik siyasal hakların özgürce kullanıldığı, sosyal devlet yapısının güçlü olduğu, cinsiyet eşitliği için güçlü politikaların geliştirildiği ülkelerde bebek ölümü ve beş yaş altı çocuk ölümlerinin daha az olduğu görülmektedir. Örneğin Raporda, planlanmamış veya gizli gebeliklere bağlı dünyaya gelen bebeklerin terk edilmesine bağlı ölümlere değinilmiş, ancak bunun ardında yatan toplumsal süreç ve faktörler gözardı edilmiştir. Oysa bu tip vakaların çoğunda neden, ülkemizde cinsel sağlık eğitimlerinin yetersiz olması, sağlık hizmetlerine, istenmeyen gebelikleri önlemek için korunma yöntemlerine ve kürtaja erişimin zorluğu ve kadınların bedenleri üzerindeki erkek egemen tahakküm ve baskıdır. Türkiye’de gebeliklerin kanunen 10. hafta sonuna kadar, “kadının mağdur olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde” ise 20. hafta sonuna kadar sonlandırılması yasal olmasına rağmen, devlet hastanelerinde kürtaj hakkına erişmekte sıkıntı yaşayan kadınlar, bu tip ihlaller nedeniyle de istenmeyen gebelikleri sürdürmeye veya "merdiven altı" diye tabir edilen yerlerde, hayatlarını riske atarak kürtaj yaptırmaya zorlanmaktadır. Bu tip ölümlerin önlenmesi için öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden bütünlüklü politikaların hayata geçirilmesi ve hem kadın hem de erkekler için daha çocuk yaşta cinsel sağlık eğitimlerinin yaygınlaştırılarak güvenli, sağlıklı korunma ve kürtaj hizmetlerinin erişilebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

Doğal olmayan bebek ölümlerinde sıklıkla karşılaşılan bir diğer neden, fiziksel istismar türü olan “sarsılmış bebek sendromu” (SBS) olmasına rağmen, sağlık çalışanlarının SBS vakalarını tespit etmekte zorlandıkları, Raporda yer alan bir diğer tespittir. Sağlık çalışanları yalnızca tıbbileştirilmiş bir ölüm nedeni olarak istismar konusunda değil; olay öyküsünü kavrayabilmek için; toplumsal güç ilişkileri ve hiyerarşileri ile bu ilişkilerin doğurduğu şiddet konusunda da eğitimler aracılığıyla bilgilendirilmelidir. Aile içinde yaşanabilecek şiddetin gözardı edilmesi, ailenin mutlak bir kutsal ve ideal yapı olarak görülmesi, çocukların da şiddet riskinden korunamaması sonucunu doğurmaktadır. “Melek anne” ile “cani anne” gibi iki uç cinsiyetlendirilmiş imaj/temsil ile toplumsal normları kurmak yerine, aile içinde gündelik hiyerarşilerin ve şiddetin nasıl üretildiğinin, yani erkek egemenliğinin sorgulanmasını sağlayacak toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin, hem sağlık meslek gruplarının eğitimlerine, hem de temel eğitim müfredatına alınması gerekmektedir. Ailedeki eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanması, bu sorgulamanın küçük yaştan itibaren pedagojik ilişkilerin (eğitim süreçlerinin) içine yedirilmesi, çocuk

yaştan itibaren farkındalıkların oluşmasına ve başka bir açıdan da çocukların kendini korumayı öğrenmesine katkı sağlayacaktır.

Şüpheli çocuk ölümlerinde en büyük risk gruplarından birini, ihmal ve istismara daha açık olan fiziksel ya da zihinsel engelli çocuklar oluşturmaktadır. Özellikle bakıma ihtiyaç duyan engelli çocukların, tümüyle çevresindeki bireylerin insafına terkedilmiş olması bu riski artırmaktadır. Çocuğun bakım ve gelişimi konusunda sosyal devlet ilkesinin gerekliliği olan kamusal hizmetleri sağlamayarak, devlet aslında çocuğu koruma ve şiddeti önleme yükümlülüğünü yerine getirmemektedir. Bakım emeği ve sorumluluğunu tümüyle aileye bırakan ve neredeyse tümüyle kadınların omuzlarına yükleyen politikalar ise ilgili Çocuk Hakları Sözleşmelerini ihlal etmektedir. Çocuk haklarına erişimde, bakım veren kişilerin koşullarını da göz önüne alacak bir yaklaşımla politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Raporda çocuk işçiliği bir sorun alanı olarak tanımlanmış ancak 2018 yılının Aile, Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çocuk işçiliği ile mücadele yılı ilan edilmesine atıf yapılarak, bu konuda iyimser bir tablo çizilmiştir. Oysa, çocuk işçiliği ve çocuk işçiliğine bağlı iş cinayetleri, çocuk ölümleri devam etmektedir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin verilerine göre, 2019 yılında en az 14 yaş ve altı 29 çocuk, 15-17 yaş arası 38 çocuk/genç iş cinayetlerinde yaşamını kaybetmiştir.⁶⁷ TÜİK'in 2020 Nisan ayında açıkladığı çocuk işgücü anketine göre, Türkiye'de 5-17 yaş arası 720 bin çocuk işçi bulunmaktadır ve bu verilere mülteci çocuklar dahil değildir. Oysa, Türkiye'de 2 milyondan fazla mülteci çocuk yaşamakta ve ciddi bir kısmı son derece ağır işlerde ve koşullarda çalıştırılmaktadır. Yani çocuk işçiliği TÜİK verilerinin gösterdiğinden ya da Raporda çizilen iyimser tablodan çok daha yaygın ve ciddi bir sorundur. Aslında kadın emeğinde yaşanan sömürüde olduğu gibi; sermaye ucuz iş gücü ihtiyacını çocuk işçiliğinden karşılamakta, devlet ise buna göz yummaktadır. Gerek meslek liselerinde staj adı altındaki emek sömürüsü, gerek 4+4+4 sistemi ile çocukların eğitim hayatından uzaklaştırılmasının kolaylaştırılması, her yıl eğitim haklarından mahrum bırakılarak bahar aylarında aileleriyle birlikte gezici tarım işçiliği yapan çocukların durumu, çocuk işçiliğini önlemek ve çocuklar için hak temelli politikalar oluşturmak bir yana, aslında sermaye ile devlet arasında adı konmamış bir uzlaşma olduğunu göstermektedir.

Örneğin, salgın koşullarında, çocukların salgın nedeniyle sokağa dahi çıkması yasakken, bahar aylarıyla birlikte yüzbinlerce mevsimlik gezici tarım işçisi, çocuklarıyla birlikte geçimlerini sağlamak ve tarımsal üretimde çalışmak için kuzey ve batı illerine doğru

⁶⁷ <http://isigmeclisi.org/20220-yasamak-ve-yasamak-icin-direnecegiz-2019-yilinda-en-az-1736-isci-yasa>
(Son Erişim Tarihi: 30.05.2020)

göç etmiştir. Devlet ise bu çocukların yasaktan muaf tutulması yönünde düzenleme yapmıştır. Kalkınma Atölyesi'nin, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) desteğiyle hazırladığı Rapor da mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının sağlıklarıyla ilgili sorunları belgelemektedir.⁶⁸ Tarım alanlarında çalışan çocuklar iş cinayetlerine ve çevresel risklere en açık gruplardan birini oluşturmaktadır. Mevsimlik gezici tarım işçiliği yapanların çocukları için özellikle anayol, baraj, gölet, su kanalları çevresinde kurulan çadır yerleşkeleri ile tarlaya ulaşım için kullanılan yöntemler ciddi güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) Meclisi'nin verilerine göre Türkiye'de iş cinayetlerinde hayatını kaybeden her 5 çocuk işçiden 3'ü tarım işçisidir.

Özellikle gençlerde en sık rastlanan ölüm nedenlerinden birinin ateşli silahla yaralanma kaynaklı ölümler olması, ülkede bireysel silahsızlanmanın teşvik edilmesinin gerekliliğini göstermektedir. Sivillere verilen taşıma ruhsatının kaldırılması, ekonomik cezaların caydırıcı hale getirilmesi, sürekli bir etkin pişmanlık düzenlemesiyle ruhsatsız silah tesliminin kolaylaştırılması, kurusıkırlarla ilgili yasal düzenleme yapılması gibi kanun değişikliği ve düzenlemeler vatandaşların can güvenliği için büyük önem taşımaktadır.

Bunun yanında, barış kültürünün öne çıkarılması; insan hakları eğitimi, şiddet içermeyen sorun çözme yöntemlerinin yaygınlaştırılması, açık iletişimin teşvik edilmesi, anlaşmazlıkların uzlaşmayla ve barışçıl yollarla çözümlenmesi, korku kültürünün toplumdan silinmesi, silahlanmayı övücü davranışların takibi, silaha sahip olmanın hak olmadığı, silahın güven değil, risk oluşturduğu bilincinin yaygınlaştırılması amacıyla toplumda olabildiğince geniş kitlelere ulaşacak kampanyaların örgütlenmesi gerekmektedir.

En önemlisi ise, iktidarın ve siyasetçilerin bireysel silahlanmayı ve militarizmi övücü değil, bireysel silahsızlanmayı teşvik edecek beyanlarda bulunmalarıdır. Özellikle toplumsal gerginliklerin yaşandığı ve öfkenin büyüdüğü dönemlerde silahlanmanın övülmesi, oldukça tehlikeli bir ortamın oluşmasına neden olmaktadır. Silah taşıma zorunluluğu bulunan kişiler ise ateşli silahlarını mutlaka içi boş ve kilit altında saklamalıdır.

Türkiye'de bugüne dek özellikle Kürt yurttaşların yoğunluklu olarak yaşadığı illerimizde ve toplumsal olaylarda yüzlerce çocuk, polis ya da askerin açtığı ateş sonucu, mayın ve çatışmadan kalma patlayıcılar nedeniyle ve zırhlı araçlar tarafından ezilerek yaşamını kaybetmiştir. Bu ülkede kırk yılı aşkın süredir devam eden çatışma, çocukları en ağır biçimde etkilemektedir. Bu alanda çocuklarla ilgili yürütülecek politikaların gerçekçi

---

⁶⁸ Virüs mü, yoksa yoksulluk mu? (2020)
<http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/Raporlar/TURKCE/Virus%20mu%20yoksulluk%20mu.pdf> (Son Erişim: 30.05.2020)

olabilmesi için öncelikle çatışma koşullarının son bulması ya da çatışmanın sonlanmasının mümkün olmadığı anlarda dahi, başta çocuklar olmak üzere tüm sivillerin yaşam hakkı öncelikli olmak üzere tüm hak ve özgürlüklerinin korunması zorunludur. Failin polis ve asker olması durumunda faillerinin bulunmadığı, yargılanmadığı veya cezalandırılmadıkları, yani cezasızlığın olağanlaştığı görülmektedir. Mazlum Akay, Doğan Teyboğa, Umut Furkan Akçil, Ahmet İmre, Enver Turan, Canan Saldık, Birem Basan, Oğuzcan Akyürek, İzzettin Boz, Mehmet Nuri, Ceylan Önko, Uğur Kaymaz, Berkin Elvan, Cemile Çağırğa, Efe Tektekin, Muhammed Yıldırım ve Furkan Yıldırım 1988’den bu yana kolluk kuvvetleri tarafından öldürülen çocukların yalnızca birkaçıdır. 16 Ağustos 2015 tarihinden itibaren bölgede ilan edilen sokağa çıkma yasaklarında da onlarca çocuk evinde ya da kapısının önünde oynarken vurulmuş, insan hakları örgütleri ve uluslararası kurumlar tarafından tespit edilen en az 80 çocuk yaşamını yitirmiştir. Bu ölümlerin sorumlularının çoğu halen ortaya çıkarılmamış, yargılanmamış, ceza almamış veya önemsiz cezalarla salıverilmiştir.⁶⁹

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durumlarda ve Silahlı Çatışma Halinde Kadınların ve Çocukların Korunmalarına İlişkin Bildiri, silahlı çatışmalar esnasında çocukların yaşam haklarını tehdit eden her türlü uygulamaya karşı Taraf Devletlere çağrıda bulunmuştur;

• “Taraf Devletler, silahlı çatışma halinde kendilerine uygulanabilir olan uluslararası hukukun, çocukları da kapsayan insani kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenirler.”

• “Askeri operasyonlar sırasında veya işgal altındaki topraklarda çatışmanın taraflarınca hapsedme, işkence yapma, kurşunlama, kitlesel olarak gözaltına alma, konutları tahrip etme ve zorla göç ettirme gibi, kadınlara ve çocuklara karşı işlenen baskıcı ve zalimane ve insanlık dışı fiiller suç olarak kabul edilir.”

Ülkemizde yaşam hakkı sistematik bir şekilde ihlal edilen gruplardan biri de savaş, yoksulluk, zorla yerinden edilme gibi nedenlerle Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmış nüfusun neredeyse yarısını oluşturan çocuklardır. Çocuk yaş grubunda en sık ölüm nedenleri arasında yer alan enfeksiyon hastalıkları, işçilik, zorla evlendirme, istismar açısından göçmen çocuklar daha büyük risk altında olmasına rağmen bu grubu hedefleyen önleyici ve koruyucu politikalar üretilmemektedir. Göçmen çocukların korunması yalnızca yerel ve ulusal değil, uluslararası göç ve mülteci politikalarının da odağında yer almaktadır.

⁶⁹ Türkiye’nin güneydoğusundaki insan hakları durumuna ilişkin rapor (2017) https://www.ohchr.org/Documents/Countries/TR/OHCHR_South-East_Turkey2015-2016_TURK.pdf (Son Erişim Tarihi: 29.05.2020)

Fakat bunun yerine iktidar, Türkiye’deki 4 milyondan fazla göçmen ve sığınmacının mülteci haklarını tanımadığı gibi, bu insanları dış politikadaki çıkar çatışmalarında bir koz olarak kullanarak sistematik yaşam hakkı ihlallerinin birincil faili konumuna mahzar olmuştur.

Türkiye’de farklı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinin tanınmaması ve bu temeldeki hakların yok sayılması, LGBTİ+ çocukların sistematik olarak ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz bırakılmasına, hatta nefret cinayetleriyle katledilmesine neden olmaktadır. Farklı cinsel yönelimlerin ve cinsiyet kimliklerinin devletin istisnasız tüm kurumları tarafından kriminalize edilerek açıkça hedef haline getirilmesi, toplumdaki mevcut önyargıları derinleştirmekte, LGBTİ+ çocukların sorunlarının tümüyle görünmez olmasına ve bu gruptaki çocuklara yönelik suçların cezasız kalmasına neden olmaktadır. Kadın cinayetlerinde olduğu gibi, LGBTİ+lar da sözde namus veya nefret saikiyle öldürülmekte, bu ölümlerin bir kısmı kayıtlara ‘intihar’ olarak geçmektedir.

Şüpheli çocuk ölümlerinde karşılaşılan bir diğer sorun intihar olgusudur. Çocuk yaşta intiharlara ilişkin, Raporda sıralanan psikososyal nedenler göz önünde bulundurulduğunda, aslında çocukların intihar etmesine neden olan sorunların çoğunlukla toplumsal düzene içkin olduğu görülmektedir. İntiharların önlenmesindeki birincil sorumluluk çocukların hayatlarının hemen her anında kontrol sahibi olan ve hak iddia eden devlet ve ebeveynlerdedir. Fakat çocukların sorunlarını verili ve doğal kabul etmek, bugün bu sorunları çözmeye yönelik gerçekçi politikalar üretilmemesinin temel nedenlerinden biridir. Türkiye’de çocuk olmak küçük yaştan itibaren, rekabete dayalı eğitim sisteminin yarattığı kaygılar, yoksulluk ve sosyoekonomik eşitsizlikler, cinsiyet, cinsel yönelim ya da etnisite temelli ayrımcılıklar, şiddet, gelecek kaygısı, ailelerin beklentileri, akran zorbalığı gibi pek çok stres faktörüyle başa çıkmak zorunda olmak demektir. Eğitim ve sınav sisteminin sürekli değiştirildiği, yoksulluk, işsizlik ve geçim kaygısının sürekli arttığı, cinsiyet temelli ayrımcılıkların normalleştirildiği, toplumun kutuplaştırılıp militaristleştirildiği bir ortamda, bugün özellikle gençler arasında belirsizlik ve güvencesizlik duygusu yayılmakta, bir gelecek hayal etmek ve planlamak gitgide zorlaşmaktadır. Oysa, çocukların ihtiyacı olan ve daha da önemlisi hak ettikleri şey; özgüven ve birey olma bilincini geliştirebilecekleri, kendilerini korumayı öğrenebilecekleri, eşitlikçi, özgür, eleştiri yapabilecekleri, kamusal hizmet ve imkanlardan eşit şekilde faydalanabilecekleri bir hayatın onlara sunulabilmesidir.

Raporda İçişlerinden, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına, Sağlık Bakanlığından RTÜK’e kadar birçok sorumlu idari birimin adı geçirilmiş, her birinin web sitesinden kolaylıkla erişebileceğimiz, çocuklarla ilgili bazı plan ve projeleri tanıtılmış,

ancak pratikte bunların nasıl işlediği, alanda karşılaşılan zorluklar ve eksiklikler ile bunları aşmak için yapılması gerekenler ise es geçilmiştir.

Rapordan da anlaşılacağı üzere çocuklara yönelik devlet politikaları hak temelli kapsayıcı bir yaklaşım yerine, güvenlik ve nüfus kontrolü eksenli bir yaklaşımla şekillendirildiğinden, aslında çocukların korunması ve güçlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Çocuklar, Türkiye’de hakkında karar alınırken bu kararlar üzerinde en az söz sahibi olan gruplardandır. Çocuklar hapsedilebilmekte, çocuklara cezai ehliyet atfedilebilmekte ancak gündelik hayatları konusundaki kararlara katılımını sağlayacak hiçbir mekanizma geliştirilmemektedir. Bugün çocukların yararlanması gereken hizmetler ülkedeki tüm çocukların kolaylıkla erişebileceği şekilde sağlanmadığı gibi, ücretsiz ve nitelikli eğitime erişimin gitgide zorlaşmasının yanında anadilde eğitim hala yasaktır.

Bu tablo, Türkiye’de ilgili tüm bakanlık ve kurumların koordineli çalışması sağlanarak, bütünlüklü bir çocuk hakları politikasının hayata geçirilmesinin aciliyetini göstermektedir. Ülkemizde çocukların mutluluğu, parklar, yeşil alanlar, ücretsiz spor tesisleri yeterli hale getirilmeden, eğitimin özendirici ve teşvik edici olması sağlanmadan, herkes için ücretsiz sağlık hizmetine erişim kolaylaştırılmadan, çocuk ölümlerinin nedenleri arasında bu Raporda sıralanan sorunlara çözüm geliştirilmeden, çatışma ortamını ve yargıda cezasızlık kültürünü sonlandırmak için bir siyasi irade ortaya koymadan, kız çocuklarının eğitimi için, çocuk işçiliğini önlemek için ne yapılıyor sorularına cevap bulunmadan çocuklar hak ettikleri gibi yaşayamaz ve korunamazlar. Örneğin, ülkemizde çocukların şiddete maruz kaldıklarında kolaylıkla arayıp destek isteyebileceği bir hat dahi bulunmamaktadır. ALO 183 tüm sosyal desteklerle ilgilendiği için çocuklara özel bir hattın kurulması ve bunun küçük yaştan itibaren eğitim müfredatı içinde çocuklarla paylaşılması gerekmektedir. Çocuklar için oluşturulan bu hat aracılığıyla başvuru alan kişiler, çocuklarla çalışmak için yeterli eğitim ve donanımdaki kişiler ve ilgili meslek gruplarından seçilmelidir. Çocukların devlet koruması altındayken, hapisanelerde ya da çocuk koruma kurumlarında da şiddete ve kötü muameleye uğradığı, bu vakaların ise etkin soruşturulmadığı pek çok örnek bulunmaktadır. Bu tip vakaların önlenmesi için kamu ya da özel sektör farketmeksizin çocuklarla ilişki kurmakla sorumlu bütün personelin sicili ve geçmiş faaliyetleri incelenerek, çocuğa yönelik şiddet, istismar ya da cinsiyet temelli şiddet geçmişli olmadığı konusunda emin olunması atılacak ilk adım olmalıdır.

Çocukların haklarından etkin şekilde faydalanması için yeni bir çocuk politikası geliştirilmesi ve bir Çocuk Bakanlığı kurulması şarttır. Şüpheli çocuk ölümlerini önlemek için ise, çocuk koruma sistemi tümüyle gözden geçirilmeli ve hak temelli bir yaklaşımla

yeniden yapılandırılmalıdır. Çocukların uğradığı ihlallere ilişkin kapsamlı veri toplamak devletin birincil sorumluluklarındandır. Yargı istatistiklerinden, çocuk koruma mekanizmalarından destek alan çocuklara ilişkin verilere kadar çocuklar için daha etkin politikalar geliştirilmesini sağlayacak bilgiler, çocuk politikalarının esas kaynaklarından birini oluşturmali ve düzenli biçimde kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

Çocuk koruma sisteminde birincil önleme basamağı; çocuğun yararlanması gereken bütün hizmetlerin, ülkedeki bütün çocukların kolaylıkla erişebilecekleri biçimde sunulması olmalıdır. Yani bütün çocukların sağlık hizmetlerinden yararlanması, okula gitmesi ve ücretsiz temel eğitimden eşitlik prensibine uygun biçimde yararlanabilmesi, çocuğun yaşadığı hanelerde çocuk yoksulluğunun ortadan kaldırılması gibi hususlardır. İkincil önleme; riskin fark edilmesi ve müdahale için bir sistem kurulmasıdır. Bu sistemin işleyebilmesi için birincil önlemler tam olarak yerine getirilmelidir. Bütün çocuklar birincil önleme basamağındaki hizmetlerden yararlanırken, bir izleme süreci içerisinde olacaktır. Bu nedenle birincil önleme basamağındaki hizmetlerin yaygın olarak her çocuk için yerine getirilmesi önemlidir. Ancak bu yolla, çocukların izlenmesi, her çocuğun yararlandığı rutin hizmetlerin bir parçası biçiminde ele alınabilir. Bu hizmetlere, risk fark edildiğinde bildirim yapılabilecek, bildirim üzerine harekete geçecek bir sosyal hizmet birimi eklenmelidir. Aynı zamanda da çocuğun korunmasına ilişkin prosedürler bu kapsamda ele alınmalıdır. Eğitime ve sağlığa ulaşan çocuğa uygun hizmet verilebiliyorsa, çocukların karşı karşıya olduğu tehlikelerin fark edilmesi mümkün olur. Birinci ve ikinci basamaklar bu nedenle birbirine bağlıdır. Örneğin, eğer çocuklar okula gidemiyorsa veya sağlık kontrolüne götürülüyorsa ve bunlar yapılmadığında bir çocuk koruma sorunu olarak algılanıp, sosyal hizmetlerin devreye girmesini sağlayacak bir sistem yoksa çocuk da korumasız kalır. Üçüncül önlemler ise, failin cezalandırılması gibi tekrarı önleyecek bütün diğer yapılması gerekenleri kapsamalidir.

5. ŞÜPHELİ ÇOCUK ÖLÜMLERİNE İLİŞKİN ADLİ VE İDARİ SÜREÇ

Raporda Şüpheli Çocuk Ölümüne İlişkin Adli ve İdari Süreç bölümü, yönetmeliklerden alınan bilgilerle ideal duruma dair bir fikir vermekte; fakat sürecin esasen nasıl işlediği, pratiğin ne olduğuna ilişkin hiçbir değerlendirme ve bilgi barındırmamaktadır. Komisyonun asli maksadı, Rabia Naz'ın ölümü sonrasında da olduğu üzere etkin soruşturma ve kovuşturma yürütülmemesinin nedenlerini tespit etmek ve bunun adalete erişimi nasıl engellediğini karşılaştırmalı bir yaklaşımla ortaya koymak olmalı iken, Raporda bu ihtiyaca yanıt vermekte yetersiz kalınmış, hatta isteksiz davranılmıştır.

En basitinden, olay yeri incelemede sürekli karşılaşılan sorunların çözümü için hukukçular ve hukuk örgütleri uzun süredir, hiçbir Bakanlığa bağlı olmayan, bilimsel yöntemlerle çalışacak, mali özerkliği ve bilimsel laboratuvarları olan, donanımlı bir adli kolluk birimi oluşturulması gerektiğini dile getirmektedir. Bu tip bir adli kolluk birimi, yalnızca çocuk ölümleri davaları değil, tüm dava türleri açısından delillerin elde edilmesi, toplanması ve sanık haklarının güvence altına alınması bakımından temel oluşturmaktadır. Oluşturulması gereken adli kolluğun, sadece maddi ve teknik delilleri toplama yetkisi olmalı, sorgulamayı doğrudan savcı ve yargıçlar yapmalı, poliste sorgulama olmamalıdır. Fakat Rapor bunun gibi temel çözüm yollarını dahi tartışmaya açmamaktadır. Bu açıdan Rapor, Komisyon toplantıları boyunca dile getirilen hususları kapsama konusunda da yetersizdir. Türkiye’de çok ciddi bir sorun olan şüpheli ölümlerin aydınlatılamaması hususunda bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmuş olmasını bir fırsat olarak değerlendirip, adli, idari ve siyasi sorunları kamuoyunun gündemine taşıma imkanı da adeta geri çevrilmiştir.

Oysa, kamu kurumlarında ve genel olarak devlet yapısındaki yozlaşma, konuyu, olay yeri incelemedeki eksiklikleri tespit etmek gibi teknik bir yaklaşımın yanında, bir siyasal krizin semptomu olarak ele almayı gerektirmektedir.

6. ETKİN SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMANIN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Türkiye’de emniyet ya da yargı alanında çalışanlar başta olmak üzere, kamu personelinin görevini yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi durumunda nasıl denetlendiği, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin etkin yürütülmesi hususuyla yakından bağlantılıdır. Mevcut devlet yapılanması çerçevesinde, kamu kurumları üzerinde kullanılan denetim araçları çoğunlukla, adli soruşturma, ilgili bakanlıkların denetimi, müfettişlerin yaptığı soruşturmalar, vali ve kaymakamların idari incelemeleri ve meclis denetimidir. Bu dikey denetim mekanizmaları her ne kadar çoğul ve birbirinden bağımsız gibi görünse de, Türkiye’de yasama, yürütme ve yargı erkleri arasında güçler ayrılığının ortadan kalkması, tüm bu denetim araçlarının kontrolünün yürütme lehine değişmesini ve tek bir hiyerarşik yapı içinde toparlanmasını beraberinde getirmiştir. Meclisin denetim araçlarından olan soru önergelerine Bakanlıklarca yanıt verilmemesi, muhalefet partilerinin verdiği araştırma önergelerinin, konusu ne kadar hayati olursa olsun, ciddi bir kamuoyu baskısı olmadığı takdirde mecliste çoğunluğu oluşturan iktidar bloku tarafından reddedilmesi bunun en açık örneklerindedir. Ayrıca Avrupa ülkelerinde olduğu gibi kamu denetçiliği, işkenceyi önleme komisyonu, kişisel veri koruma kurumu, güvenlik etiği komisyonu ve bağımsız kolluk şikayet komisyonu gibi devleti yurttaşlar lehine denetleyecek yapıların çoğu olmadığı gibi,

kamu denetçiliği gibi var olan mekanizmalar ise güçlü, bağımsız ve etkin bir yapıya sahip değildir.

Sivil toplum ve medya gibi yatay sivil denetim mekanizmaları ise demokratik, hukuk devletlerindeki bağımsız denetim kapasitesinden yoksundur. Sivil toplumun denetim süreçlerine dahil olmasının önünde birçok engel bulunmaktadır. Kamu kurumlarının içe kapalı ve şeffaflıktan uzak yapısı, kamu kurumlarına yönelik eleştirilerin çoğunlukla “devletin güvenliği ve bekası” söylemleriyle görmezden gelinmesi ve hatta kriminalize edilmesi, devlet içinde sivil toplumla iş birliği yapmaya yönelik bir eğilimin gelişmemiş olması bunlardan başlıcalarıdır.

Medya açısından bakıldığında, medya kuruluşlarının bir kısmının iktidar mensuplarına ait olması, büyük kısmının sahiplerinin ise, rant getirisi büyük diğer sektörlerde de faaliyet göstermesi neticesinde yürütme erkiyle doğrudan çıkar ilişkileri içinde bulunması; medyanın bugün büyük ölçüde iktidarın kontrolü altına girmesini beraberinde getirmiştir. Ülkenin en büyük 40 medya kuruluşu, medya haricinde inşaat, enerji, maden, turizm, telekomünikasyon, bankacılık ve finans alanında faaliyet gösteren şirketler tarafından kontrol edilmektedir. Diğer bir deyişle, Türkiye’de medya; kamu ihaleleri, Kamu Özel Sektör İş birliği adı altında yapılan devasa bütçeli “kamu yatırımları” ile iktidara göbekten bağlı hale gelmiştir. Finansal olarak daha küçük yapılar olan bağımsız ve eleştirel medya organları ise, sivil denetim mekanizması olarak işlev gördükleri takdirde, sistematik olarak sansür ve mali cezalandırma yöntemleri ile baskı altına alınmak istenmektedir.

Ayrıca otoriterleşen rejim altında sivil toplum ve medya mensupları devlet kaynaklı ihlallerle yüz yüze kalmakta, sivil toplum örgütleri, hak savunucuları, medya kuruluşları, gazeteciler, yargı eliyle sindirilmek istenmekte, kişiler özgürlüklerinden mahrum bırakılmakta, hedef haline getirilmektedir.

Dikey mekanizmaların bağımsız denetim işlevini büyük ölçüde kaybettiği bir dönemde, üstelik kamu görevlilerini, özellikle de yargı mensuplarını, siyasi otoriteden veya nüfuz sahibi diğer kişilerden gelecek baskı ve müdahalelerden koruyacak hiçbir düzenlemenin de olmaması nedeniyle; bugün soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin etkin, bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi neredeyse imkansız hale gelmiştir. Yine de tüm zorluklara rağmen yatay sivil denetim mekanizmalarının çabası ve yurttaşların adalet arayışından vazgeçmemesi sayesinde, adli soruşturma ve kovuşturma süreçlerindeki sorunlar ortaya çıkarılabilmekte, cezasızlık bir sorun olarak tartışılabilmektedir.

Örneğin 9 Eylül 2011 yılında turizmcisi ve iş insanı Fettah Tamince'ye ait Antalya'daki Rixos Lares Hotel'de staj yapan 16 yaşındaki Burak Oğraş, otelin tahsis ettiği pansiyonda hayatını kaybetti. Burak Oğraş'ın babası oğlunun dövüldüğünü ve 2 buçuk katlı pansiyonun çatısından atıldığını iddia ediyordu. Olayla ilgili 2011 yılında savcı Ümit Yaşar Özdemir tarafından başlatılan ancak gelişme kaydedilemeyen soruşturmada ilk kez 2014 yılında, babanın çabasıyla 6 şüpheli tespit edildi. Olay yeri inceleme ve Ulusal Kriminal Büro'nun tespitleri ise olayın intihar değil, Burak Oğraş'ın itilmesi sonucunda olabileceğine yönelik tespitler yapıyordu. Ancak bu ihtimallerin etkin şekilde soruşturulmaması nedeniyle Burak Oğraş'ın ölümü hala aydınlatılamadı. 2011 yılında olayın yaşandığı zaman Antalya İl Emniyet Müdürü olan Ali Yılmaz'ın, olaydan yaklaşık 1 yıl sonra emekli olarak Rixos Otelleri'nde yönetim kurulu üyesi olarak görev alması; savcı Ümit Yaşar Özdemir'in emekli olmasından sonra dosyayı devralan savcı Haki Çelikler'in, Cinayet Büro'ya, defalarca talimat vermesine rağmen araştırmanın titizlikle yürütülmediğine ilişkin beyanları gibi, soruşturmada ihmal ya da kasıtlı bir karartma olduğuna yönelik çok sayıda şüphe bulunmasına rağmen, dosyadaki eksiklikler ve sorunlar da ilgili Bakanlıklarca hiçbir şekilde incelenmedi.

Soruşturmalardaki belirleyici rollerine rağmen, savcılarının soruşturma başlatmak için derhal harekete geçmek yerine bu sorumluluktan kaçınmaları, Rabia Naz'ın ölümünde de olduğu gibi sık karşılaşılan sorunlardan biridir. Özellikle kamu görevlilerinin ihmalinin veya siyasi nüfuz sahibi kişilerin yahut kamu görevlilerinin insan hakları ihlallerine karıştığı durumlarda en basit işlemlerin dahi usulüne uygun şekilde yerine getirilmediği çok sayıda örnek bulunmaktadır. Örneğin Şırnak'ın Cizre ilçesinde 4 Eylül 2015 tarihinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı sırasında evinin önünde vurularak öldürülen ve cenazesi buzdolabında saklanan 10 yaşındaki Cemile Çağırğa hakkındaki soruşturmada 4 yıl boyunca fail tespit edilemedi. 2018 yılında, faillerin tespit edilemediği ileri sürülerek "Daimi Arama Kararı" alındı. "Çocuğu kasten öldürmek" suçlamasıyla açılan ve şüpheli olarak tek bir kişinin bile yer almadığı dosyada, olayın meydana geldiği tarihte bölgede Kobra tip zırhlı araç ve insansız hava aracı olup olmadığının tespit edilemediği ve bundan dolayı herhangi bir görüntü kaydının elde edilemediği de ileri sürüldü. Ancak yüksek teknolojiyle donatılmış bu araçların koordinat bilgilerinin neden tutulmadığı, çevrede bulunan araçların neden görüntü kaydı tutmadığı gibi sorular da tümüyle yanıtız bırakılarak, Cemile'nin ölümü karartıldı. Mart 2016'da ise, yine Cizre'de bir binanın bodrumunda aralarında çocukların da olduğu çok sayıda insanın yaşamını yitirdiği olaylarda, savcının soruşturma aşamasının hiçbir adımını hukuka uygun bir şekilde sürdürmediği, hem araştırmacı gazeteciler, hem de

bağımsız insan hakları heyeti tarafından tespit edildi. Savcı olay yerinde inceleme dahi yapmayı, delil niteliği taşıyan herşeyin dozerlerle Dicle Nehri kıyısındaki çöplük olarak kullanılan alana taşınmasına göz yumarak, çatışmalarda yaşanan ağır insan hakları ihlallerinin üzerinin örtülmesinde bizzat rol oynadı.⁷⁰ Olaylara siyasetçi olarak farklı bakış açılarıyla bakabilirsiniz ancak savcı olarak böyle bir ayırımınız olamaz! Lehte ve aleyhte delilleri ne olursa olsun toplamak ve şeffaf bir soruşturma yürütmek, hukuk insanı olarak görevinizdir.

Türkiye’de savcılık makamına olan güvenin zedelenmesinde büyük rol oynayan bir diğer durum, savcılarının etkin araştırma yapmak, olay kapsamında lehte ve aleyhte delillerin toplanması yükümlülüğünü yerine getirmek yerine, soruşturma ve kovuşturma sürecinin çatısını yalnızca polis fezlekeleriyle kurmayı tercih etmeleridir. Yani ideal olarak soruşturmanın şefi olması gereken savcılık makamı, pratikte tümüyle emniyetin inisiyatifine ve yönlendirmesine bağlı çalışmaktadır. Normalde, soruşturmaya konu olan olay veya olaylar hakkında kolluk tarafından hazırlanan fezlekelerde yer alan bilgilerin kanıt niteliği kazanmasında, savcılık makamına kilit rol düşmektedir. Ancak pratikte, polis fezlekelerini hiç sorgulamadan, artık halk tabiriyle ‘kopyala-yapıştır’ usulüyle hazırlanan savcılık iddianameleriyle yürütülmüş ve yürütülmekte olan çok sayıda yargılama örneği bulunmaktadır. Hal böyleyken ‘kolluğun kasten veya ihmal ile bir suç işleme hali dışında artık soruşturmada oluşabilecek bir kusurdan ötürü sorumlu tutulması mümkün değildir’ ilkesinin temeli de tümüyle sarsılmakta, bizzat yargı pratikleriyle hükümsüz hale getirilmektedir.

2013 yılında Eskişehir’de katıldığı Gezi Parkı protestolarında 19 yaşındaki üniversite öğrencisi Ali İsmail Korkmaz’ın dövülerek öldürülmesi olayında, araştırmacı gazeteciler olayın gerçekleştiği ana dair görüntüleri açığa çıkarana kadar etkin soruşturma yürütülmekten kaçınılmıştır. Şırnak’ın Cizre ilçesinde, 14 Ocak 2015 tarihinde evinin önünde oynarken 12 yaşındaki Nihat Kazanhan’ın özel hareket polisi Mehmet Nurbaki Göçmez tarafından vurularak öldürülmesine ilişkin soruşturma ve kovuşturma sürecinde de emniyetten, savcılık makamına, hatta Yargıtay’a kadar olayın etkin soruşturulmasından ve adaletin tecelli etmesinden sorumlu tüm merciler, faili cezasızlık zırhı altına alarak korumaya çalışmıştır. Hatta dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu ve İçişleri Bakanı Efkân Ala cinayetin emniyet görevlisi tarafından işlenmediğini söylese de, olaydan bir süre sonra

⁷⁰ İnsan Hakları İnceleme Heyeti, İnsan Hakları Derneği (İHD), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES), Diyarbakır Barosu ve Gündem Çocuk Derneği tarafından hazırlanan 14/12/2015 – 02/03/2016 79 Günlük Sokağa Çıkma Yasağı Cizre Gözlem Raporu, 31 Mart 2016.

Kazanhan'ın polisler tarafından vurulduğuna ilişkin çekilen görüntülerin ortaya çıkarılmasıyla, soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma boyunca avukatların tüm taleplerine rağmen, olay esnasında zırhlı araçların çektiği görüntüler, polislerin telsiz konuşmaları ve polislerin telefon kayıtları dosyaya dahil edilmemiştir. 11 Kasım 2016 tarihinde, sanıklardan Mehmet Nurbaki Göçmez hakkında "olası kasitle çocuğu öldürme" suçundan önce müebbet hapis cezası veren mahkeme, verdiği bu cezayı sanığın suçu 'haksız tahrik altında olası kast ile işlediği" gerekçesiyle önce 16 yıla, sonrasında da sanığın yargılama süresi boyunca "olumlu" davranış sergilediği kanaatiyle 13 yıl 4 aya düşürdü. Kazanhan'ın ailesi dosyayı önce istinafa sonrasında ise Yargıtay'a taşıyarak, sanık polisler hakkında verilen 13 yıl 4 ay hapis cezası ve beraat kararının bozulmasına itiraz etti ancak Yargıtay hükmü isabetli bularak başvuruyu reddetti.⁷¹

Yalnızca şüpheli ölümler değil, Soma katliamı gibi iş cinayetleri, Çorlu Tren kazası, faillerin iyi hal indirimleri veya haksız tahrik indirimleriyle aklandığı kadın cinayetleri ile de, tespit edilen soruna dair örnekler çoğaltılabilir. Örneğin, önce intihar ettiği ileri sürülen Şule Çet davası da yine yakınlarının ve sosyal medyanın etkisiyle ortaya çıkarılıp, gerçeğe ulaşılan olaylara bir örnektir.

Yukarıda yer verilen örneklerin ortaya koyduğu üzere, kamu kurumlarının işleyişinde evrensel hukuk normlarından ve insan haklarından giderek uzaklaşılması; hem kolluğa hem de savcılık makamına toplum nezdinde duyulan güvenin zedelenmesinde büyük pay sahibidir. Hukukun siyasal kavgalar içinde araçsallaştırılması, bugün en küçük adli vakada bile, adalete erişimi sağlayarak, toplumsal uzlaşmaya katkı sağlayacak bir rolü oynamasının önündeki en büyük engele dönüşmüştür. Rabia Naz'ın ölümü sonrasındaki sürecin de gösterdiği gibi; toplumun her kesiminden yurttaşlar, kamu kurumlarının işlevini ve güvenilirliğini sorgular hale gelmiştir. Toplum gözünde bugün polis ve yargı çözüm üreten kamu kurumları olmaktan çıkarak, toplumsal adalet lehine çalışan denetleyici ve düzenleyici mekanizmalar olma işlevini kaybetmiştir. Bu nedenle, Rabia Naz'ın ölümü sonrasında olduğu gibi, yurttaşlar adalet taleplerini farklı kamusal alanlarda görünür kılmak amacıyla, işlemeyen dikey denetim mekanizmalarının yerini, yeni medya araçlarına da başvurarak doldurmaya çabalamaktadır.

7. ADLİ TIP KURUMU YAPILANMASININ SORUNLARI

Adli Tıp Kurumunun adli incelemeye tabi vakaları farklı boyutlarıyla, bilimsel çerçevede, bağımsız şekilde ve temel etik ilkelere göre değerlendirme işlevini ne ölçüde

⁷¹ Yargıtay Nihat Kazanhan davasında verilen cezayı 'isabetli' buldu, Evrensel Gazetesi, 02.07.2019. <https://www.evrensel.net/haber/382300/yargitay-nihat-kazanhan-davasinda-verilen-cezayi-isabetli-buldu>

yerine getirebildiği hep tartışma konusudur. Bilimsel ölçütlere dayanmayan, olgular yerine kanaatlerin ve ön yargıların şekillendirdiği, insan hakları ve hukuk normlarını temel almak yerine siyasi iklim ve statükoya göre şekillenen raporlar kadar, bu raporların ortaya çıkmasına imkan veren Kurumun bürokratik yapılanması da bu tartışmaların merkezinde yer almaktadır.

Adli Tıp Kurumu, yasa koyucu tarafından Adalet Bakanlığı'na bağlı bir resmi bilirkişilik organı olarak kurulmuş, yargının resmi bilirkişilik hizmetlerini bu kurumdan almasına yönelik, Yargıtay yoluyla birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Bu durum Adalet Bakanlığını, doğrudan yargılama faaliyetinin içine davet etmektedir. ATK'ndan rapor alınmadan hüküm verilen dosyaların Yargıtay tarafından bozulması ATK'yı adeta tek yetkili merci haline getirirken, adli bilimler alanında gelişmelerin ve bilginin esas kaynağı olan üniversitelerin hazırladığı raporlar bir formaliteden ibaret sayılmaya başlamıştır. Bu durum dünyadaki örneklerin çoğuyla da çelişmektedir. Dahası, bir yandan kuruma böylesi önemli bir önem atfedilirken, öte yandan kuruma üyelik, daire başkanlığı gibi önemli pozisyonlara yapılan atamalar tümüyle Adalet Bakanının tavsiyesi üzerine müşterek kararnameyle yapılmaktadır. Türkiye'de taşradan merkeze, kamu kurumlarının yapılanmasında teamüle dönüşen siyasi patronaj ve kayırmacılığın ATK yapılanmasında etkili olmasının önüne geçecek hiçbir hukuki düzenleme bulunmamaktadır. Atamalarda liyakat, akademik çalışma ve derece, bilimsel yeterlilik kriterleri aranmaması ise, ATK'nın yapılanmasını son derece tartışmalı hale getirmektedir. Kaldı ki, devlet teşkilatına tümüyle hakim otoriter yönetim altında, iktidarın öngördüğü kanaat dışında bir karar verebilmenin, görüş beyan edebilmenin sonuçları sürgün, görevden el çektirme ve hatta özgürlüklerinden mahrum bırakılma olabilmekteyken, ATK'nın bundan etkilenmemesi imkansızdır.

Devlet içinde bürokrat ataması yapılması gereken bir kurum olarak görüldüğü için, şimdiye kadar bilimsel kaygılarla yahut hukukun üstünlüğü çerçevesinde yapılan eleştiriler hep siyasi eleştiriler olarak görülmüş ve gözardı edilmiştir. Bürokratik hiyerarşi içinde bağımsız ve özerk bir yapısının bulunmamasının, mahkemeler ile ATK'nın aynı siyasi erke yani Adalet Bakanlığına bağlı çalışmasının sonucunda "Adli Tıp Kurumu savın bilirkişiliğini yapmakta, savunmanın bilirkişiliğini yapmamaktadır." ⁷² Bu durum ise yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı ile adil yargılanma hakkına açıkça zarar vermektedir.

---

⁷² Koç S, Biçer Ü. Adli tıbbın tarihsel gelişimi, Türkiye'deki yapılanması ve sorunları. Klinik Gelişim 2009;1-5.

Adli Tıp Kurumunun bu yapısı aynı zamanda adli bilimler alanındaki yeni gelişmelerin izlenmesi ve uygulanmasının, bu alana yeterli insan kaynağının entegre edilmesinin de önüne geçmektedir. Üniversitelerin adli tıp birimlerinin resmi bilirkişilik hizmetlerinden dışlanması yönündeki eğilimin de bunda etkisi büyüktür. Yargının resmi bilirkişilik hizmetlerinde ATK'yı adeta tek yetkili merci olarak kabul etmesi, kurumun yapısı gereği de altından kalkamayacağı bir iş yükü altına sokulmasını, verilen hizmetlerin niteliğinin düşmesini, düzenlenen raporların tartışılmalı hale gelmesini beraberinde getirmektedir.

8. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA SÜREÇLERİNDEKİ SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Raporun Üçüncü Bölümünde Komisyon toplantılarına katılan uzmanların bilgi ve deneyim paylaşımları ışığında, Türkiye'de olay yeri inceleme ve adli tıp süreçlerinde gözlenen sorunlar sıralanmıştır. Olay yerinin korunmasında, delillerin toplanması ve saklanmasında, neyin delil olduğunun tespit edilmesinde, olay yerine uygun araştırma ve inceleme metotlarının doğru şekilde tespit edilip uygulanmasında ciddi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Gerek olay yerine ilk intikal eden kolluk personelinin ve olay yeri incelemede görevlendirilen uzmanların, gerekse bu süreci yönetmekle sorumlu savcılarının, tüm bu sorunlar ışığında daha donanımlı hale getirilmesinin acil ihtiyaçlardan biri olduğu tespit edilmiştir. Yine adli tıp incelemesinde görevlendirilen personelin özlük ve imkanlar açısından desteklenmesi, alandaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin uygulanabilir hale getirilmesi gibi konularda birtakım öneriler paylaşılmıştır. Ancak Adli Tıp Kurumunun yapılanmasından kaynaklanan sorunlar ve bunların çözümüne ilişkin tespitlere yeterince yer verilmemiştir. Bu nedenle Raporun Üçüncü Bölümünde yer alan tespit ve önerilerin yanı sıra, adli soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde genel olarak kolluk görevlileri, savcılık makamı ve adli tıp kurumuna ilişkin yaşanan sorunlara dair çözüm önerilerimiz şunlardır:

- Emniyet teşkilatı içinde donanımlı, eğitilmiş ayrı bir adli kolluk birimi kurulmalıdır.

- Olay yeri inceleme personellerine sertifikasyon eğitimlerini verecek kişiler aynı sertifikasyon eğitiminden geçmiş kişilerden değil özellikle, üniversitelerde görev yapan ilgili akademisyenler, adli tıp uzmanları, adli toksikologlar, moleküler genetik uzmanları, adli seroloji ve genetik uzmanları, farmakologlar, patoloğlar, biyokimya uzmanları, psikiyatrlar, psikologlar, klinik psikologlar, fizik, kimya uzmanlarından seçilmelidir.

- Olay yeri inceleme ekibinin sınav ve görevlendirmelerinde mülakat kaldırılmalı, görevlendirmeler objektif ve bilimsel kriterlere göre liyakat esasıyla yapılmalıdır.

- Olay yerinde yazılan tutanaklar; olay yerinin koordinatlarını tanımlayan krokileri, GPS koordinatlarını, olay mahalinin etnik olarak ya da yerel ağızla farklı şekilde adlandırılması durumunda her iki ismi de barındırmalıdır.

- Olay yerinin, orada bulunan personel ya da başka kişilerce kirletildiği tespit edilmişse, bununla ilgili ayrı bir tutanak tutulmalıdır.

- Kayıtlarda kullanılan kodların, kısaltmaların açıklamaları, kullanılan ölçü birimlerinin belli bir standarda tercüme edilmiş halleri tutanaklarda açıkça yer almalıdır.

- Olay yeri ve çevresinde olay yerine dair kanıt oluşturabilecek fotoğraf ve video kayıtlarının ve bu kayıtların kim tarafından, ne zaman, hangi tür araç, gereç ve yöntemle alındığı tutanaklarda açıkça belirtilmelidir.

- Tutanaklar yorum, varsayım barındırmamalıdır.

- Adli Tıp Kurumu, Adalet Bakanlığına bağlı çalışmasının pratik sonucu olarak savunmanın bilirkişiliğini eşit şekilde yapmadığından; bunun, yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı ile adil yargılanma hakkına verdiği zararın tespit edilmesi amacıyla bir araştırma yapılmalı ve bu doğrultuda Kurum yapılanmasında değişiklikler yapılmalıdır.

- Adli Tıp Kurumu acilen mali ve idari açıdan özerk bir yapıya kavuşturularak bağımsızlığı arttırılmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için Adli Tıp Kurumu birimleri, özellikle tıp fakültesi bulunan illerde Sağlık Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak hastane merkezli yapılara entegre edilmelidir.

- Adli Tıp Kurumuna üyelik, daire başkanlığı gibi önemli pozisyonlara yapılan atamalara liyakat, akademik çalışma ve derece, bilimsel yeterlilik kriterleri getirilmesi için somut düzenlemeler yapılmalıdır.

- Adli Tıp Kurumu üzerindeki iş yoğunluğunun azaltılması ve adli tıp, bilirkişilik hizmetlerinin daha hızlı ve yaygın biçimde verilebilmesi için yeni bilgi ve teknolojileri üreten, araştırma ve eğitim kurumları olarak üniversitelerden ve buralardaki yetişmiş insan gücünden daha etkin şekilde faydalanılmalıdır.

- Adli Tıp Kurumunun merkeziyetçi yapısı ve buna bağlı görev ve sorumlulukları sınırlandırılmalı, belirli rutin hizmetler dışında kalan görevleri tüm dünyada olduğu gibi üniversitelere devredilmelidir.

- Çocuk ölümlerinin aynı zamanda en temel insan haklarından biri olan yaşam hakkının ihlali olabileceğinin ve yaşam hakkı ihlalinin aslında bir hak ihlalleri zincirinin son halkası olabileceğinin her zaman bilincinde olunması için adli soruşturma ve kovuşturma

sürecinin tüm aşamalarında görevli personelin tamamına düzenli aralıklarla nitelikli insan hakları eğitimleri verilmelidir.

- Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde görev ihmali tespit edildiği durumda etkin inceleme yapılmalıdır.

9. RABİA NAZ'IN ÖLÜMÜ SONRASINDAKİ SÜRECE İLİŞKİN TESPİTLER

Soruşturma süreci; delillerin toplanması, belli ilkeler ve kurallar ışığında yorumlanması ve tutarlı bir sonuca ulaşılmasının yanı sıra, kamuoyunun ilgisine mahzar olmuş toplumsal sorunlara işaret eden olaylarda halkın doğru ve düzenli biçimde bilgilendirilmesini, şüphelerin adalet lehine giderilmesini de kapsamaktadır. Rabia Naz'ın evinin önünde bulunmasının hemen akabinde olay yeri inceleme gerektiği biçimde yapılmadığından, deliller yeterli özenle toplanmadığından, ortaya atılan iddia ve şüpheler doğru biçimde araştırılmadığından, aylar sonra özel ekip tarafından araştırma yapılmış olsa bile, Rabia Naz'ın ölümünün nasıl gerçekleştiğine ilişkin tatmin edici ve yeterli bir sonuca ulaşamamıştır. İncelemedeki bu gecikme, olayla ilgili bilgi ve gelişmelerin seyrinin değişmesine neden olduğu için ciddi bir ihmal olarak değerlendirilmelidir. Etkin soruşturma yapılmaması, şimdiye kadar ortaya atılan iddialar konusunda da kesin bir yargıya varmayı güçleştirmiştir.

Komisyonun soruşturma mercii olmaması, delil toplama yetkisinin bulunmaması ve dosyaya bakan savcıyla birlikte çalışmaması nedeniyle, olaya ilişkin olası ihtimaller arasında hiyerarşi kurarak kanaat bildirmesi uygun değildir. Bunun yerine, Komisyonun asli görevi soruşturma sürecine ilişkin eksiklikleri tespit ederek, olası sebeplerin neden tek tek elenerek olayın aydınlatılmadığını ve kamuoyunun adalet güvenini zedeleyen unsurları ortaya koymaktır. Bu bağlamda, soruşturma sürecini bir bütün olarak ele alıp, Komisyon toplantılarına katılan uzmanların ve Komisyon üyelerinin değerlendirmeleri doğrultusunda, Komisyon Raporunda belirtilen hususlara ek olarak yaptığımız tespitler şunlardır:

- Olaya ilk müdahil olan ekip görevini usulüne uygun bir şekilde yerine getirememiş, olayın araştırılması için özel bir ekip kurulması kararı ise çok geç verilmiştir. Arada geçen zaman “basit bir zaman kaybı” değil, olayın aydınlatılmamasındaki en büyük etmenlerden biridir.

- Görevli savcı olay yeri incelemesi yapmak için bizzat olay yerine gitmemiş, üstelik kıyafetlerin aileye teslim edilmesi gibi soruşturmanın derinleştirilmesini engelleyecek kararlar alarak, esas sorumluluklarını yerine getirmemiştir.

- Vefatın düşme nedeniyle gerçekleşmiş olması ihtimali doğrultusunda, olaydan kısa bir süre sonra olay yeri, adli fizik inceleme uzmanları tarafından kapsamlı bir şekilde değerlendirilmemiştir.

- İlk andan beri trafik kazası ihtimalinin yanında, Rabia Naz'ın Vatan Apartmanının terasından ön tarafa düştüğü ihtimali üzerinde durulmasına rağmen, teras zemininin dokusu, çatıdaki ayak izleri gibi en önemli unsurlar dahi incelenmemiş, ayakkabıların altındaki tortularla terastaki tortuların eşleşip eşleşmediği kontrol edilmemiş ve düşme şüphesi varsa da bu ihtimalin de karartılmasına neden olunmuştur.

- Olayın yaşandığı akşam yapılan olay yeri incelemede, düşme ihtimali üzerinde durulmasına rağmen Vatan Apartmanının çevresinde inceleme yapılmamış, sonradan düşme ihtimallerine dahil edilen binanın yan cephesinde bulunan fındıklık alanın zemininde herhangi bir ezilme, deformasyon olup olmadığı araştırılmamış, fındıklık alan ve genel olarak apartman ve çevresinde fotoğraf ve video kaydı yapılmamıştır.

- Rabia Naz'ın kıyafetlerinin delil niteliği göz önünde bulundurulmamış, kıyafetler doğru şekilde kayıt altına alınıp muhafaza edilmemiştir. Her ne kadar Raporda “Cumhuriyet Savcısı tarafından 09/05/2018 tarihli Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığına yazılan müzekkere ile 2018/58 sırasında emanete kayıtlı olan eşyalar üzerinde sperm kalıntısı olup olmadığı, turkuaz renkli okul kazağının sağ kol üzerinde tıbbi müdahale esnasında uygulanan tıbbi malzeme izlerinden farklı, ilk etapta yeşil renkte, kuruduktan sonra kahverengine dönüştüğü görülen izlerin, ayakkabıların tabanında beyaz çimento tozuna benzer izlerin, elbise ve ayakkabıda başka iz ve delil var ise bunların, siyah kot pantolonu üzerinde beyaz ve gri renklerde toz izlerinin, mavi renkli kolsuz yeleğin üzerinde herhangi bir iz veya delil var ise bunların kimyevi yapılarının ne olduğu, nasıl bulaştığı, hangi malzemeden olduğu hususlarında rapor tanzim edilmesi istenmiştir.” ifadesi yer alsada eşyalara bütünlüklü bir kimyasal inceleme yapılmayıp, yalnızca sperm kalıntısı olup olmadığı yönünde inceleme yapıldığı Adli Tıp Raporlarının içeriğinden anlaşılmaktadır. Kıyafetler ise ancak olaydan 7 ay sonra ilk kez Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı tarafından kimyasal incelemeye tabi tutulmuş, ancak bu incelemeden de net bir sonuca ulaşılamamıştır.

- Olay yeri simülasyonu yapılmamıştır.
- Rabia Naz'ı ilk bulan kişi olan Mürsel Küçükakal'ın ifadesini değiştirmesinin altında yatan sebepler yeterince sorgulanmamıştır.

• Hakkındaki iddialara rağmen Coşkun Somuncuoğlu'nun ifadesi alınmamış ve Belediye Başkanı olması hasebiyle bu durum kamuoyunda soruşturmanın tarafsızlığına ilişkin şüphenin doğmasına neden olmuştur.

• Rabia Naz Vatan'ın üzerindeki talaşlarla uyumlu artıkların bulunduğu boş binada bulunan kadın DNA'sının sahibi tespit edilmemiştir.

• Olayın hemen akabinde yapılan adli tıp değerlendirmesi gerekli kapsamda yapılmamış, grafi sonuçları, kan tetkikleri, kanama bulguları detaylı bir şekilde kayıt altına alınmamıştır.

• Adli Tıp incelemeleri ölüme sebebiyet veren olasılıkları eşit biçimde değerlendirmemiş, raporlarda bu konuda gereken özen gösterilmemiş, tüm olası senaryolar kapsamlı biçimde ve bilimsel ölçütler doğrultusunda değerlendirilmemiştir.

• Adli Tıp Kurumu raporlarında, olay yeri incelemeden itibaren yapılan adli ve tıbbi tetkiklerdeki eksikler tümüyle görmezden gelinmiş, bu nedenle çelişkiler ve eksikler Adli Tıp Kurumu bünyesinde hazırlanan tüm raporlarda tekerrür etmiştir.

• Olay üzerindeki şüphelerin Rabia Naz'ın ailesi ve kamuoyunun baskısı olmaksızın kapsamlı bir şekilde soruşturulmaması neticesinde kapsamlı soruşturmaya çok geç başlanmış, bu durum ülkede kamu kurumlarının güvenilirliğine ve adalete bir kez daha gölge düşürmüştür.

• Soruşturma kapsamında Rabia Naz'ın ailesi tarafından ortaya konulan şüpheler süratli bir biçimde değerlendirilmemiş, aileyle doğru biçimde iş birliği yapılamamış ve şüpheleri giderme yönünde gerekli özen gösterilmemiştir.

• Soruşturmayı yürüten merciler, bir kayıp yaşamış ve yas sürecinde olan Rabia Naz'ın yakınlarının koşullarını doğru biçimde değerlendirememiş, ölüm üzerindeki şüphelerin giderilmemesi ve aileyle doğru şekilde diyalog kurulmaması bu yas sürecini ve adalet arayışını olumsuz şekilde etkilemiş ve bu kişilere zarar vermiştir.

• Soruşturma süreciyle ilgili kamuoyu doğru ve özenli bir şekilde bilgilendirilmemiş, olay üzerindeki şüphelerin giderilmemesi nedeniyle haklı bir öfke duyan Rabia Naz'ın yakınlarının kamuoyuna yönelik açıklamalarının soruşturma konusu yapılması ise, olayın üzerinin kapatılmak istendiği duygusunu kamuoyu nezdinde pekiştirmiştir.

• Soruşturma sürecine müdahale edilerek olayın karartıldığına dair iddiaları, objektif biçimde ve bilimsel ölçütlere göre inceleyip, kamuoyunu bilgilendirmek yerine, soruşturmaya gizlilik kararı getirerek, iddia sahiplerini suçlayıcı uygulamalara başvurulmuş,

iddia sahipleri gözaltına alınmış, akli dengesizlikle itham edilmiş, bu da kamuoyunda olayın karartıldığı intibamı güçlendirmiştir.

- Soruşturma sürecinde yetkili kurum ve kişiler, soruşturmadaki eksikliklere ilişkin kamuoyuna yansıyan iddiaları ciddiye alarak, eleştirel bir gözle ve şüpheli bir yaklaşımla soruşturma sürecine katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek yerine, hızlıca devleti, kamu kurumlarını ve kamu personelini koruma refleksine başvurmayı tercih etmişlerdir. Dolayısıyla, bu iddiaların yarattığı şüpheler giderilememiş ve soruşturma üzerindeki şaibelerin artmasına neden olmuştur.

- Gazeteciler bağımsız bir göz olarak sürece dahil edilmemiş, kamuoyunun dikkatini bu şüpheli ölüme çeken gazeteci Metin Cihan süreç boyunca baskı altında kaldığını ifade etmiş, bunun yanında Rabia Naz'ın ölümüne ilişkin gerçeklerin ortaya çıkması için gazetecilik görevlerini yaparak Komisyonumuzla eşgüdümlü biçimde çalışan gazeteciler Kazım Kızıllı ve Canan Coşkun hukuksuz gerekçelerle gözaltına alınmış ve mesleklerini yapmaları engellenmiştir.

- Adli ve idari mercilerce soruşturma sürecine müdahale edildiği ve olayın karartıldığı iddiaları yeterince irdelenmemiştir.

- Türkiye’de kolluk güçlerine ve yargıya güvenin zedelenmiş olduğunu gösteren kamuoyu tepkisi görmezden gelinmiş, kamuoyunda olayın siyasi güç ve mevki sahibi kişilerce karartılmış olacağı ihtimalinin bu denli yüksek ölçüde kabul görmesinin arkasındaki sebepler doğru biçimde yorumlanmamış ve süreç bu gerçekler ışığında yürütülmemiştir.

Bütün bu tespitler ışığında; tüm çevresi tarafından, yetenekli, parlak ve coşkulu bir kız çocuğu olarak değerlendirilen ve bizlerin de buna izlenimlerimizle tanık olduğumuz Rabia Naz Vatan’ın ölümünden duyduğumuz derin üzüntüyü, Komisyon çalışmalarını boyunca da yüreğimizde hissetmiş olarak; gerek Rabia Naz, gerekse onun gibi ölümü şüpheli olan ya da faili belli tüm kaybettiğimiz çocuklara sevgi, özlem ve saygıyla, tespitlerimizi kamuoyuyla paylaşır, tüm çocuklara hak ettikleri gibi eşit ve adil koşullarda bir yaşam sağlamanın en vazgeçilmez görevimiz olduğunu ve böyle bir dünya için mücadele ettiğimizi ifade etmek isteriz.

Saygılarımızla...

Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR
Ankara Milletvekili

KAYNAKÇA

- 11 Aralık 2019 Çarşamba tarihli Dinleme Tutanağı, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.
- 18 Aralık 2019 Çarşamba tarihli Dinleme Tutanağı, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.
- 19 Şubat 2019 Çarşamba tarihli Dinleme Tutanağı, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.
- 20.04.1982 tarih 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu.
- 29 Ocak 2019 Çarşamba tarihli Dinleme Tutanağı, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.
- 31.07.2004 tarih ve 25539 sayılı Adli Tıp Kurumu Uygulama Yönetmeliği.
- Alexander R, Smith W, Stevenson R. (1990). “Serial Munchausen syndrome by Proxy”, *Pediatrics*. No: 86: 581-5.
- Altınkaynak, D, Yaman, U, Alp, D. (1991). “Dünyadaki ve Türkiye'deki Çocuk Ölüm Nedenleri ve Bunların Önlenmesine Yönelik Öneriler”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(2): <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21110/227365>.
- Asmussen, K. (2010). *Çocuklara kötü muamele hakkında temel bilgiler* (NSPCC Araştırma Brifingi). Londra, İngiltere: NSPCC. <[Www.nspcc.org.uk/Inform/research/ briefings / Key_facts_child_maltreatment_wda76280.html](http://www.nspcc.org.uk/Inform/research/briefings/Key_facts_child_maltreatment_wda76280.html)>
- Bhalla, K., Harrison, JE, Shahraza, S., & Fingerhut, LA, Global Hastalık Yaralanması Uzman Grubu Yükü adına. (2010). Küresel yaralanma yükünü tahmin etmek için ölüm nedeni verilerinin mevcudiyeti ve kalitesi. *Dünya Sağlık Örgütü Bülteni*. No: 88, 831-838. <[Www.who.int/bulletin/volumes/88/11/09-068809/en/](http://www.who.int/bulletin/volumes/88/11/09-068809/en/)>
- Bronfenbrenner, U. (1977). “Toward an experimental ecology of human development”. *Am Psychol*, 32.
- Crouch JL, Milner JS (1993). Effects of child neglect of children, *Criminal Justice and Behavior*, 20.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Raporu, 01/07/2010 tarih ve 2010/12 sayılı.
- Demirer, M. (2007). “Dünyada ve Türkiye’de Adli Tıp Yapılanmaları Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Uzmanlık Tezi*.
- Dimsdale, J. (2019). “Factitious Disorder Imposed on Self - Psychiatric Disorders”. *Merck Manuals Professional Edition*. Retrieved.
- Erik, H. E, Aslan, D, Tunç, B. (2019). Türkiye’de 2009 ve 2016 yılları arasında adolesan yaş grubunda ölüm nedenlerinin değerlendirilmesi. *Turk J Public Health*, 17(1).
- European Network of Forensic Science Institutes, <http://www.enfsi.eu/>
- Finkelhor, D. (1997). Çocuk ve Gençlerin Cinayetleri. GK Kantor ve J. Jasinski’de (Eds.), *Karanlıkta: Aile içi şiddete çağdaş bakış açıları*. CA: Adaçayı Yayınları, 17-34.
- Franklin, B. (1993) Çocuk Hakları, T. Alev (çev.), İstanbul.
- Frederick, J., Goddard, C. ve Oxley, J. (2013). Çocuk cinayetinin “kara figürü” nedir ve Avustralya’da nasıl ele alınabilir? *Uluslararası Yaralanma Kontrolü ve Güvenliği Tanıtım Dergisi*, 20 (3).

- Goldstein, R.D, Kinney, H.C, Willinger, M. (2016). Sudden Unexpected Death in Fetal Life Through Early Childhood. *Pediatrics*;137(6).
- Gümüş B, Topal İ, Özer Ö, Balandız H (2018) Türkiye’de 15 Yaş Altı Çocuk Ölümlerinin Değerlendirilmesi. *F.Ü. Sağ. Bil. Tıp. Derg*; 32 (1).
- Gündoğmuş, B. vd. Hekimlerin Yasal Sorumlulukları İstanbul Tabip Odası <https://www.ttb.org.tr/eweb/adli/1.html>.
- Harrington D, Zuravin S, Depanfilis D, Ting L, Dubowitz H. (2002). The neglect scale: Confirmatory factor analyses in a low-income sample, *Child Maltreat*, 4.
- Hildyard, K.L, Wolfe D.A.(2002). Child neglect: developmental issues and outcomes, *Child Abuse & Neglect*,26.
- Himberg K. (2004).Türkiye Adli Tıp Kurumu Üzerine Uzman Görüşü Raporu,
- HM Government. (2018).Child Death Review Statutory and Operational Guidance (England),
- <http://www.atk.gov.tr>.
- http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18623&utm_source=twitterfeed&utm_medium
- <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istgosterge>
- https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/Duyurular/bebek_olum_hizlari/web_Turkiyede_mortalite_hizlari_ve_bebek_olum_nedenleri.pdf
- İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (<https://www.egm.gov.tr/kriminal/olay-yeri-inceleme-sube-mudurlugu>)
- Kalkan, Asım Adli Olguların Bildirimi ve Hekimin Sorumlulukları Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi http://file.atuder.org.tr/_atuder.org/fileUpload/SfKNrcd2jvN8.pdf
- Kathryn Goldsworthy Avustralya Çocuk Ailesi Topluluğu Araştırma Görevlisi Avustralya Aile Araştırmaları Enstitüsü, Ekim 2017. Child deaths from abuse and neglect<https://aifs.gov.au/cfca/publications/child-deaths-abuse-and-neglect>
- Kaygısız, M., Altinkaya, Ö. Polis Eğitiminde Uygulamalı Adli Bilimler, Kriminalistik, Suç Yeri ve Delil Güvenliği suç Analizi Derslerinin Analizi.
- Lyman, J., McGwin, G., Malone, D., Taylor, A., Brissie, R., Davis, G. vd. (2003). Alabama, Jefferson County’de çocuk cinayetinin epidemiyolojisi. *Çocuk İstismarı ve İhmali*, 27 (9).
- Newton, A.W, Vandeven, A.M .(2006). Unexplained infant and child death: a review of Sudden Infant Death Syndrome, Sudden Unexplained Infant Death, and child maltreatment fatalities including shaken baby syndrome. *Curr Opin Pediatr*; 18.
- Roser, M, Ritchie, H, Dadonaite, B. (2020). Child & Infant Mortality. Published online at OurWorldInData.org. Retrieved from: <https://ourworldindata.org/child-mortality>.
- Roser, M., Ritchie, H. and Dadonaite, B. (2020) – “Child & Infant Mortality”. Published online at OurWorldInData.org. Retrieved from: <https://ourworldindata.org/child-mortality>.
- RTÜK Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması, 2018.

- Scott, D., Tonmyr, L., Fraser, J., Walker, S., & McKenzie, K. (2009). Çocuklara yönelik kötü muamele araştırmalarında ICD kodlarını kullanmanın yararları ve zorlukları: Mevcut literatürün gözden geçirilmesi. *Çocuk İstismarı ve İhmali*, 33 (11), 791-808.
- Seçgin, C. (2018) Özgür yarımlar için çocuk hakları. Çocuk hakları bülteni; Özel Sayı (20).
- Tang CM. Working toward a conceptual definition of child neglect, Journal of Health and Human Services Administration, 2008.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2018) Ölüm İstatistikleri. <https://www.bik.gov.tr/turkiyenin-2018-olum-istatistikleri-aciklandi//>.
- Türkiye İstatistik Kurumu “Konularına göre istatistikler: Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi.” Türkiye İstatistik Kurumu. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059/ 15.10.2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu Ölüm istatistikleri (2014)
- U.S. Department of JusticeOffice of Justice Programs. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention Investigating Child Fatalities <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/209764.pdf>
- United Nations Inter-agency Group for Child Mortality Estimation (UN IGME), ‘Levels & Trends in Child Mortality: Report 2019, Estimates developed by the United Nations Inter-agency Group for Child Mortality Estimation’, United Nations Children’s Fund, New York.
- What is Child Abuse and Neglect?, Australian Institute of Family Studies. Archived from the original on 15 September 2015.
- Working together to safeguard children 2018 https://www.workingtogetheronline.co.uk/chapters/chapter_five.html
- Yampolskaya, S., Greenbaum, P. ve Berson, I. (2009). Çocuklara kötü muamele uygulayanların profilleri ve ölümcül saldırı riski: Gizli bir sınıf analizi. *Aile İçi Şiddet Dergisi*, 24 (5).
- Yurdakul, E. Çocuk Ölümlerinin Coğrafi Bilgi Sistemleri(CBS) yardımıyla Analizi Yüksek Lisans Tezi Eskişehir Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstütüsü Coğrafi Bilgi Sistemleri Ana Bilim Dalı.

